

TÜBİTAK

3. ULUSLARARASI 7. ULUSAL

TEMEL HEMŞİRELİK BAKIMI *kongresi*

BAKIMI ERİŞİLEBİLİR VE GÖRÜNÜR KILMAK

BİLDİRİ KİTABI

22-23-24-25 Ekim 2024
Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

izmir

İÇİNDEKİLER

DAVET YAZISI	15
KURULLAR.....	16
BİLİMSEL PROGRAM	19
BİLDİRİ OTURUMLARI	23
SÖZLÜ BİLDİRİLER	49
HEMŞİRELERİN İLAÇ HAZIRLAMA VE UYGULAMA SÜRECİNDE YAŞADIKLARI BÖLÜNME/KESİNTİLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	50
HEMŞİRELERİN TIBBİ CİHAZ İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMALARINA İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	51
İNME Lİ BİREYLERDE SOSYAL DESTEĞİN HASTALIĞA UYUMA ETKİSİ	52
İNTÖRN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN TEMEL YAŞAM DESTEĞİ EĞİTİMİNİN ÜÇ AYLIK PERİYOTTA BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ.....	53
HEMŞİRELİK BAKIMINDA GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ TEMEL ALINARAK GELİŞTİRİLEN DEĞERLENDİRME ARAÇLARI: KAPSAMLI BİR İNCELEME	54
YOĞUN BAKIMDA FİZİKSEL KISITLAMA KARAR ÇARKI: BİR KAPSAM GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI	55
ÜRİNER KATETERİZASYON EĞİTİMİNDE KULLANILAN ÜÇ FARKLI SİMÜLASYON YÖNTEMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BECERİ, MEMNUNİYET VE ÖZGÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ.....	56
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİ AKUT İNME VAKASINI YÖNETME İLE BAŞ EDEBİLİYOR MU? NİTEL ÇALIŞMA	57
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE OKURYAZARLIKLARININ KÜRESEL ISINMA BİLGİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ	58
KAHKAHA YOGASININ ÜNİVERSİTEYE YENİ BAŞLAYAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE, BİYO-PSİKO CEVAP VE STRESLE BAŞ ETME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ	59
DIYABET HASTALARINA YÖNELİK SUBKUTAN ENJEKSİYON UYGULAMA BECERİ EĞİTİMİNDE VİDEO DESTEKLİ ÖĞRETİMİN ETKİSİ	60
YAPAY ZEKAYA YÖNELİK KAYGIDA OKURYAZARLIK VE TUTUMUN ROLÜ	61
OMURİLİK YARALANMALI BİREYE BAKIM VERENLERİN BAKIM VERMEYE HAZIROLUŞLUK VE BAKIM VERME YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ	62
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ALGILADIKLARI STRESİN PSİKOMOTOR BECERİ EĞİTİMİNE ETKİSİ.....	63
AKCİĞER KANSERİ TANILI BİREYE YÖNELİK FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ KULLANILARAK NANDA-I, NOC VE NIC BAĞLANTILARI (NNN) İLE YÜRÜTÜLEN HEMŞİRELİK SÜRECİ ÖRNEĞİ	64
HEMŞİRELERİN KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMINA İLİŞKİN ALGILARI: METAFORİK BİR ÇALIŞMA	65
İLERİ EVRE MEME KANSERLİ HASTALARIN BAKIM VERİCİLERİNİN YAŞADIĞI BAKIM YÜKÜ DENEYİMLERİ, NİTEL BİR ÇALIŞMA	66
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMAYA HAZIR OLUŞ DÜZEYLERİ VE ALGILADIKLARI STRES ARASINDAKİ İLİŞKİ	67
HEMŞİRELERDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK: KESİTSEL ARAŞTIRMA..	68
YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARIN AİLE ÜYELERİNİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİ	69

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BAKIM DAVRANIŞLARI İLE KLİNİK ÖĞRENİM ÇEVRESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	70
HEMŞİRE GÖRÜNÜMÜ İLE İLGİLİ HASTA GÖRÜŞLERİ VE BAKIM KALİTESİNE ETKİSİ	71
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMELLİ PSİKOMOTOR BECERİ ÖĞRETİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİKTE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TUTUMU VE ÇEVRESEL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ	72
NAZOGASTRİK TÜP YERLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK YOUTUBE™ VİDEOLARININ İÇERİK, GÜVENİLİRLİK VE KALİTE ANALİZİ	73
HEMŞİRELERİN STANDART ÖNLEMLERE UYUMUNUN İNCELENMESİ	74
BİRİNCİ SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İNOVASYON BECERİLERİ İLE YAPAY ZEKÂYA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇOK MERKEZLİ ÇALIŞMA.....	75
TRANSKATETER AORT KAPAK İMPLANTASYONU (TAVİ) VE HEMŞİRELİK BAKIMI: DİJİTAL ENTEGRASYON	76
BASINÇ YARALANMASI SINIFLANDIRMA VE DEĞERLENDİRME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE GERÇEKÇİ BİR DENEYİM: YERİNDE SİMÜLASYON VE MULAJ.....	77
ÖĞRENCİLER İÇİN KARŞILANMAMIŞ HEMŞİRELİK BAKIMI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	78
YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE YATAN HASTALARIN ÇEVRESEL STRESÖR VE BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGILARININ İNCELENMESİ	79
YOUTUBE™ DA PRESSURE METERED DOSE INHALER (PMDI) UYGULAMALARI: BİLGİ, GÜVENİLİRLİK VE KALİTE İNCELEMESİ.....	80
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BAKIM DAVRANIŞLARI DERSİNİN KARAR VERME VE BAKIM DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ: DENEYSSEL BİR ÇALIŞMA	81
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE SANAL ORTAM YALNIZLIK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ	82
YAŞLI HASTALARDA DÜŞME ÖZ FARKINDALIĞI VE SOSYAL DESTEK DURUMUNUN İNCELENMESİ.....	83
HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA REHBERLİ İMGELEMENİN KULLANIMI: KAPSAMLI BİR İNCELEME	84
MEKANİK VENTİLASYON DESTEĞİNDEKİ HASTALARA UYGULANAN İKİ FARKLI YATAK BANYOSUNUN YAŞAM BULGULARINA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	85
PREOPERATİF DÖNEMDE YAPILAN HEMŞİRELİK GİRİŞİMLERİNİN HASTALARIN KAYGI DÜZEYİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME	86
HEMŞİRELİK BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARI ODAKLI MOTİVASYON DÜZEYLERİ VE HEMŞİRELİK ESASLARI DERSİ NOT ORTALAMALARININ KLİNİK UYGULAMAYA HAZİROLUŞLULUK DÜZEYLERİNE ETKİSİ	87
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KÜLTÜREL YETERLİLİK VE DUYARLILIĞIN GÖÇ ETME EĞİLİMİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİ ARAYICI BİR ÇALIŞMA	88
VARDİYALI ÇALIŞAN HEMŞİRELERDE PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN UYKU KALİTESİ VE İŞ STRESİ ÜZERİNE ETKİSİ.....	89
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SİĞİNAK HEMŞİRELİĞİNE YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ	90
HEMŞİRELERİN YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI: BİR ÖLÇÜM ARACI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI	91

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN AKUPRESUR TERAPİ YÖNTEMİNİN SINAV KAYGISI VE YAŞAMSAL BULGULAR ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ DENEYSEL BİR ÇALIŞMA	92
DEFANSİF HEMŞİRELİK UYGULAMALARI: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI	93
MEKANİK VENTİLASYON DESTEĞİNDE OLAN HASTALARDA ASPİRASYON ÖNCESİ UYGULANAN GÖĞÜS FİZYOTERAPİ TEKNİKLERİNİN YAŞAM BULGULARI, KAN GAZI DEĞERLERİ VE SEKRESYON MİKTARINA ETKİSİ	94
HEMŞİRELERİN PERSPEKTİFİNDEN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ: NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA....	95
PERİFERAL İNTRAVENÖZ KATETER UYGULAMASINDA FARKLI TURNİKE VE POZİSYONUN AĞRI, ANKSİYETE DÜZEYİ VE İNTRAVENÖZ KATETERİN BAŞARISINA ETKİSİ.....	96
AMELİYATHANEDE PRONE POZİSYONUNDA TIBBİ CİHAZ İLE İLİŞKİLİ BASINÇ YARASI GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ	97
DİYALİZ HASTALARINA İKİ FARKLI YÖNTEMLE UYGULANAN AYAK MASAJININ YAŞAM KALİTESİ VE SEMPTOM KONTROLÜ ÜZERİNE ETKİSİ	98
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MANEVİ BAKIM EĞİTİMİNDE KULLANILAN REFLEKŞİN (YANSITMA) YÖNTEMİNİN MANEVİ BAKIM ALGISI VE MANEVİ İYİ OLUŞ ÜZERİNE ETKİSİ	99
TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİK ALANINDA BAKIM PAKETLERİ İLE YAPILMIŞ DENEYSEL LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME	100
CERRAHİ KLİNİKLERDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	101
MULTİPLE SKLEROZ’DA UYGULANAN MÜZİK DİNLETME VE PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZİNİN YORGUNLUK VE UYKU ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA.....	102
BÖBREK NAKLİ HASTALARINDA İLAÇ UYUMUNA ESAĞLIK MÜDAHALELERİNİN ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMALARIN META-ANALİZİ	103
HEMŞİRELİK TANILARINI BELİRLEMEDE YAPAY ZEKÂ TABANLI KARAR DESTEK SİSTEMİ OLUŞTURULMASI	104
HEMŞİRELİKTE GÜVENLİ BAKIMIN SÜRDÜRÜLMESİNDEKİ ENGELLERE İLİŞKİN YAYINLANAN MAKALELERİN KÜRESEL EĞİLİMLERİ: TANIMLAYICI VE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ ÇALIŞMASI	105
BİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİNDE MEME CERRAHİSİ SONRASI AĞRI YÖNETİMİ PROTOKOLÜNÜN İNCELENMESİ: TEK MERKEZLİ BİR ÇALIŞMA	106
YAŞAM AKTİVİTELERİNE DAYALI HEMŞİRELİK MODEL’İNE GÖRE KALICI PACEMAKER İMPLANTE EDİLEN HASTANIN DEĞERLENDİRMESİ: OLGU SUNUMU	107
ÖLMEKTE OLAN KANSERLİ HASTALAR VE AİLELERİNE BAKIM VEREN HEMŞİRELERE VERİLEN EĞİTİMİN HEMŞİRELİK BAKIMINA VE YAŞANAN GÜÇLÜKLER ÜZERİNE ETKİSİ.....	108
ÖĞRENCİLERİN AKILCI İLAÇ KULLANIM DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ: SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ / MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ	109
TRANSREKTAL ULTRASON EŞLİĞİNDE PROSTAT BİYOPSİSİ YAPILAN HASTALARDA TRANSKÜTAN ELEKTRİKSEL SİNİR STİMÜLASYONUNUN AĞRI, KOMPLİKASYON VE KONFOR ÜZERİNE ETKİSİ.....	110
TÜRKİYE’DE HİJYEN UYGULAMALARINA İLİŞKİN YOUTUBE VİDEOLARININ İÇERİK ANALİZİ.....	111
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNDE BAKIM DAVRANIŞLARI TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME	112
RATLARDA OLUŞTURULAN YANIK YARASI İYİLEŞMESİ: LİPOZOMAL RESVERATROL, SIĞLA YAĞI VE GÜMÜŞ SÜLFADİAZİNİN HİSTOPATOLOJİK KARŞILAŞTIRMASI	113

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

DUYGUSAL EMEK VE MOTİVASYON ARASINDAKİ İLİŞKİ: HEMŞİRELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	114
SINCLAİR ŞEFKAT ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	115
HİBRİT SİMÜLASYON VE ORTA GERÇEKLİKLI SİMÜLASYON UYGULAMASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ, EVRELENDİRME VE MEMNUNİYETİNE ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	116
HEMŞİRELERİN KÜLTÜREL YETERLİLİK, EMPATİK EĞİLİM VE BAKIM VERİCİ DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	117
ONKOLOJİ PALYATİF BAKIM KLİNİKLERİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN MERHAMET YORGUNLUĞU, MERHAMET MEMNUNİYETİ VE STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	118
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ CİHAZLARIN GÜVENLİ KULLANIMINA YÖNELİK YETERLİKLERİNİ ARTTIRMADA FARKLI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	119
HEMŞİRELERİN YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİ VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIKLARI: TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ÇALIŞMA.....	120
TERS-YÜZ SINIF ÖĞRETİM YÖNTEMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	121
TIBBİ CİHAZA BAĞLI BASINÇ YARALANMASINA İLİŞKİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	122
YOĞUN BAKIMDA VÜCUT BANYOSU ÇEŞİTLERİNİN CİLT ÜZERİNDE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ	123
YOĞUN BAKIMDA KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI: SİSTEMATİK DERLEME.....	124
AÇIK KALP CERRAHİSİ HASTA BAKIM PROTOKOLÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ VE STERNOTOMİ SONRASI GELİŞEN AĞRIYA ETKİSİ.....	125
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN GÖZ BAKIMINA YÖNELİK BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMALARI	126
TURKISH ADAPTATION OF THE NURSING STUDENT COMPETENCE INVENTORY: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY	127
PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN GEBELERİN UYKU VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ	128
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MAHREMİYET BİLİNCİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER.....	129
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMA SIRASINDA HEMŞİRELERE YÖNELİK TUTUMLARINI ÖLÇMEK İÇİN BİR ARAÇ GELİŞTİRİLMESİ: NİCEL BİR ÇALIŞMA.....	130
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUM KAYGI VE İŞSİZLİK ENDİŞELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ; TANIMLAYICI KESİTSEL ÇALIŞMA	131
TERMİNAL DÖNEMDEKİ HASTAYA BAKIM VEREN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MERHAMET, ŞEFKAT KORKUSU VE ÖLÜM KAYGISI DÜZEYLERİ.....	132
KANSER VE KRONİK AKCİĞER TANILI HASTALARIN VE HEMŞİRELERİN BAKIŞ AÇISIYLA KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI VE ADVERS OLAYLAR GÖRÜLME DURUMU.....	133
COLONOSCOPE ÖNCESİ EĞİTİMİN ETKİNLİĞİ: BİR RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	134
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KAÇIŞ ODASI VE EĞİTSEL SANAL OYUN DENEYİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: ONLİNE OYUN MU, YÜZ-YÜZE OYUN MU?	135
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK ALGISI VE BAKIM DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİ	136
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ ALANINDA YAPILAN HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ (2019-2023)	137

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE AĞIZ BAKIMI İLE İLGİLİ YAYINLANAN MAKALELERİN BEŞ YILLIK BİBLİYOMETRİK İNCELEMESİ	138
İNME KONFOR ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ.....	139
İŞE YENİ BAŞLAYAN HEMŞİRELERİN “GERÇEKLIK ŞOKU” İLE İLGİLİ DENEYİMLERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA	140
IMPACT OF CARE BUNDLES PREVENTION OF HOSPITAL-ACQUIRED PRESSURE INJURIES: A SYSTEMATIC REVIEW AND META-ANALYSIS.....	141
YETİŞKİN HASTALARDA SUBKUTAN HEPARİN ENJEKSİYONU UYGULAMASINDA SHOTBLOCKER, SANAL GERÇEKLIK GÖZLÜĞÜ VE SOĞUK UYGULAMANIN AĞRI VE HASTA MEMNUNİYETİNE ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	142
GÖĞÜS TÜPÜ OLAN HASTALARDA AĞRININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR GÖZLEM ARAŞTIRMASI	143
ULUSAL VE ULUSLARARASI BİLİMSEL ÇALIŞMALARDA HEMŞİRELERİN AHLAKİ DUYARLILIĞINDA FARKLILIĞA YOL AÇAN VE İLİŞKİLİ BULUNAN ETMENLERİN İNCELENMESİ	144
YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE SEDASYON UYGULANAN HASTALARDA AĞRI YÖNETİMİNE İLİŞKİN HEMŞİRELERİN BİLGİ VE UYGULAMALARININ İNCELENMESİ: KESİTSEL, TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA....	145
DEPREM FELAKETİ YAŞAYAN BİREYLERDE TRAVMA DÜZEYİ, DEPREM RİSK ALGISI VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	146
FARKLI HEMŞİRELER TARAFINDAN UYGULANAN ENTERAL BESLENME SOLÜSYONLARININ KONTAMİNASYON YÜKÜNÜN İNCELENMESİ: YOĞUN BAKIM ÖRNEĞİ.....	147
CERRAHİ BAKIM SÜRECİNDE YAPAY ZEKA DESTEKLİ VAKA ÖRNEKLERİNE YÖNELİK HEMŞİRELİK BAKIM SÜRECİ AŞAMALARININ BELİRLENMESİ.....	148
YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARDA ÜRİNER KATETER İLE İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMASI GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ	149
ACİL SERVİS HEMŞİRELERİNİN KARŞILANAMAYAN BAKIMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL ARAŞTIRMA....	150
SUBKÜTAN HEPARİN UYGULAMALARINDA KULLANILAN FARKLI YÖNTEMLERİN AĞRI VE MEMNUNİYET ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	151
KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI OLAN BİREYLERE TELE- DANIŞMANLIK YÖNTEMİ İLE UYGULANAN EV TABANLI İZLEM, DANIŞMANLIK VE EGZERSİZ EĞİTİMLERİNİN BİREYLERİN HASTANEYE TEKRARLI YATIŞINA VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ	152
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEĞE YÖNELİK ALGILARI VE BEYİN GÖÇÜNE YÖNELİK TUTUMLARI.....	153
KLİNİKTE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN KARŞILANAMAYAN BAKIM VE İŞ DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	154
YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARIN YOĞUN BAKIM DENEYİMLERİNİN MANEVİ İYİ OLMA DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİ ARAYICI BİR ÇALIŞMA	155
HUZUREVİNDE YAŞAYAN YAŞLI YETİŞKİNLERDE İLAÇ UYUMU İLE AKILCI İLAÇ KULLANIMI BİLGİSİ VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ	156
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ ATIKLARIN KONTROLLÜ VE SIFIR ATIK YÖNETMELİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYLERİ	157
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MERHAMET EĞİTİMİNİN MERHAMET YETERLİLİKLERİNE VE ETİK DUYARLILIKLARINA ETKİSİ	158

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KONUSUNDA DÜŞÜNCELERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BİLİNCİ ÜZERİNE KARMA MODELDE BİR ÇALIŞMA	159
HEMŞİRELERDE FİZİKSEL KISITLAMAYA İLİŞKİN ETİK DEĞERLER ÖLÇEĞİ (FKEDÖ) GELİŞTİRME ÇALIŞMASI	160
TIBBİ CİHAZLA İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMALARI: YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİ İLE ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE TUTUMUN ARACILIK ROLÜ.....	161
YOĞUN BAKIMLARDA KİMYASAL TESPİT UYGULAMA DENEYİMLERİ: BİR KALİTATİF ÇALIŞMA	162
HEMŞİRELERİN MERHAMET DÜZEYİ İLE KÜLTÜREL DUYARLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KÜLTÜREL DUYARLILIKLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ	163
SICAK UYGULAMANIN LAPAROSKOPIK KOLESİSTEKTOMİ SONRASI OMUZ AĞRISI VE FİZYOLOJİK PARAMETRELERE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA	164
HEMŞİRELERİN HASTA GÜVENLİĞİNE YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİNDE SİMÜLASYONA DAYALI EĞİTİMİN ETKİSİ	165
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİ VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIKLARI: TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ÇALIŞMA.....	166
YOĞUN BAKIMDA KÜLTÜREL UYGULAMALAR VE KÜLTÜRE DUYARLI BAKIMIN İNCELENMESİ	167
OMURİLİK HASARLI BİREYLERDE TABURCULUK SONRASI MOBİL UYGULAMA İLE VERİLEN TAK EĞİTİMİNİN YAŞAM KALİTESİ VE UYUMA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA PROTOKOLÜ	168
EXPERINCES OF FOREIGN NURSING STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN TURKEY: A QUALITATIVE STUDY.....	169
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİ İLE MAHREMİYETE İLİŞKİN SORU SORMA GÜÇLÜKLERİNİN İNCELENMESİ.....	170
BASINÇ YARALANMASI GELİŞİMİNİ ÖNLEMEDE ÇAY AĞACI YAĞI İLE ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ CİLT NEMLENDİRİCİSİNİN, SAF GLİSERİN İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	171
PALYATİF BAKIM ONKOLOJİ HASTALARINDA SEMPTOM YÜKÜ İLE ÖLÜM KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ	172
HELPER SKİN TAP MI, SOĞUK İĞNE Mİ? İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYONDA İKİ FARKLI TEKNİĞİN AĞRI, ANKSİYETE VE FİZYOLOJİK PARAMETRELER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI, RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA	173
EVDE VE HUZUREVİNDE YAŞAYAN YAŞLILARIN GÜNLÜK TÜKETTİĞİ SIVI MİKTARI, TÜRÜ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER	174
HEMODİYALİZ HASTALARINDA MANEVİ İYİ OLUŞUN UMUDA ETKİSİ	175
EPİLEPSİ HASTALARINDA HASTALIĞI GİZLEME, DAMGALANMA VE ÖZ YÖNETİM ARASINDAKİ İLİŞKİ ..	176
KLİNİK HEMŞİRELERİN VE AKADEMİSYENLERİN MESLEKİ MOTİVASYONLARININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ	177
TEMEL HEMŞİRELİK BECERİLERİ ÖĞRETİMİNDE TAKIM ÇALIŞMASINA DAYALI ÖĞRENME: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ.....	178
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN FİZİKSEL KISITLAMAYA İLİŞKİN ETİK DEĞERLERİNE ETİK İKLİM ALGISININ ETKİSİ.....	179
HEMŞİRELERDE AHLAKİ CESARET VE MESLEKİ DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİ: HEMŞİRELERİN BİREYSEL VE İŞ YAŞAMI ÖZELLİKLERİNİN DÜZENLEYİCİ ETKİSİ	180
TOPLUMUN AŞI KARŞITLIĞI VE SAĞLIKLI YAŞAM FARKINDALIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ	181

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE DENEYİMLERİ.....	182
İNTRAVENÖZ KATATER AÇMA BECERİSİ KAZANDIRMADA SANAL GERÇEKLİK OYUNUNUN ETKİSİ	183
HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ KULLANIMINA HAZIR BULUNUŞLUKLARI VE KAYGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ.....	184
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN CHATGPT KABUL VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ.....	185
YETİŞKİN HASTALARDA TIBBİ CİHAZLA İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMASI GELİŞİMİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: NOKTA PREVALANS ÇALIŞMASI	186
HEMODİYALİZ HASTALARINA VERİLEN KOLCABA’NIN KONFOR KURAMI’NA GÖRE YAPILANDIRILMIŞ HEMŞİRELİK BAKIMININ SEMPTOM ŞİDDETİ VE KONFORA ETKİSİ.....	187
MEKANİK VENTİLETÖRE BAĞLI VE SPONTAN SOLUNUM YAPAN HASTALARDA YATIŞ POZİSYONLARININ HEMODİNAMİK PARAMETRELERE ETKİSİ	188
HEMŞİRELİK BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN LABORATUVAR UYGULAMA METAFOR ALGILARI: BİR FRAGMAN MI?.....	189
INVESTIGATION OF THE EFFECT OF USING TWO DIFFERENT SIMULATIONS ON THE KNOWLEDGE AND SKILLS OF NURSING STUDENTS IN DIAGNOSING SUBCUTANEOUS INJECTION APPLICATION AREA COMPLICATIONS.....	190
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUM VE ETİK DUYARLILIK	191
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN HASTA GÜVENLİĞİ KONUSUNDA YENİLİKÇİ ÖĞRETİM YÖNTEMİ: KAÇIŞ ODASI.....	192
SIÇANLARDA 5-FLORO URASİL (5-FU) İLE OLUŞTURULAN İNTESTİNAL MUKOZİTTE İNCİR ÇEKİRDEĞİ YAĞININ KORUYUCU ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	193
FLEBİTİ ÖNLEMEDE ÇÖREK OTU YAĞI VE SUSAM YAĞININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	194
CERRAHİ GİRİŞİM SONRASI UYGULANAN ABDOMİNAL MASAJIN GASTROİNTESTİNAL SEMPTOMLAR VE KONFOR DÜZEYİNE ETKİSİ	195
DİYABETİK BİREYLERDE REFLEKSOLOJİNİN NÖROPATİK AĞRI VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR KLİNİK ÇALIŞMA.....	196
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÖLÜM OKURYAZARLIĞI VE SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: TANIMLAYICI VE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA	197
HEMŞİRELERDE HASTA GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ ALGISI İLE KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI ARASINDAKİ İLİŞKİ	198
KANSERE YÖNELİK OPERASYON GEÇİRECEK OLAN HASTALARIN KANSERLE BAŞA ÇIKMA BECERİLERİ VE MANEVİ BAKIM GEREKSİNİMLERİ	199
ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN İYİ HEMŞİRELİK ALGILARI: NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA	200
HEMŞİRELERİN PANDEMİ SONRASI İZOLASYON ÖNLEMLERİNE UYUMU DEĞİŞTİ Mİ?	201
NAZOGASTRİK TÜP UYGULAMA ÖĞRETİMİNDE HAPTİK ETKİLEŞİMLİ SANAL GERÇEKLİK VE BİLGİSAYAR TEMELLİ SİMÜLASYON TEKNOLOJİLERİNİN ÖĞRENCİLERİN BAŞARI VE KAYGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ.....	202
COMPASSION FATIGUE AND QUALITY OF WORK LIFE AMONG NURSES IN TURKEY: STRUCTURAL EQUATION MODELLING.....	203

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE LASATER KLİNİK KARAR VERME RUBRİK'İ; TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	204
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BASINÇ YARALANMALARININ YÖNETİMİNDE ÖZ YETERLİLİK VE BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	205
HASTANEDE YATAN YETİŞKİN HASTALARIN GÜVENLİK DUYGUSU ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI.....	206
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AĞIZ SAĞLIĞI TUTUM DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ	207
PARENTERAL İLAÇ UYGULAMALARI SİMÜLASYONUNUN GELİŞTİRİLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	208
SOLUNUM CİHAZI KULLANIMINA BAĞLI GELİŞEN BASINÇ YARALANMASI İNSİDANSI, RİSK FAKTÖRLERİ VE YARA ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ	209
HEMŞİRELİKTE YAPAY ZEKÂ VE ROBOT KULLANIMI: SİSTEMATİK DERLEME.....	210
KOAH HASTALARINA VERİLEN İNHALER İLAÇ UYGULAMA EĞİTİMİNİN HASTALARIN YAŞAM KALİTESİ VE ÖZ-YETERLİLİĞİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME	211
INFECTIOUS DISEASES IN EMERGENCY CARE SETTINGS AND NATURAL DISASTERS.....	212
HEMŞİRELERDE MANEVİ-İNSANİ DEĞERLER, KADERCİLİK VE ÖLÜME İLİŞKİN TUTUMUN BELİRLENMESİ	213
SEGMENTAL VEYA TOTAL MASTEKTOMİ OLAN KADINLARIN BEDEN İMAJI ALGISI VE YAŞAM KALİTESİNİN İNCELENMESİ.....	214
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BAŞ BANYOSU BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE İKİ FARKLI SİMÜLASYON YÖNTEMİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	215
HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ÖĞRETİM ARACI OLARAK KULLANILAN CHATGPT SINIF İÇİ AKTİVİTELERİN ETKİSİ	216
OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDEN CUMHURİYET'İN İLK YILLARINA TÜRKİYE'DE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR.....	217
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMA BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ OYUNUN ETKİSİ	218
FİBROMİYALJİLİ BİREYLERİN ETKİLENME DÜZEYLERİ İLE AĞRI VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	219
HEMŞİRELERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN BAKIM DAVRANIŞLARINA ETKİSİ.....	220
HEMŞİRELERİN AFETE HAZIR OLUŞLUKLARINDAKİ TEMEL YETERLİLİKLERİNİN VE DEPREM SONRASI DÖNEMDE TRAVMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	221
HEMŞİRELERDE POSTÜRAL ALIŞKANLIK VE FARKINDALIK İLE AĞRI VE YORGUNLUK İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ.....	222
NÖBET TESLİMİNDE SBAR YÖNTEMİ KULLANMANIN HEMŞİRELERİN HASTA TESLİMİNE İLİŞKİN ALGILARINA ETKİSİ.....	223
HEMŞİRELERİN KADERCİLİK EĞİLİMLERİNİN ÖTENAZI, ÖLÜM VE ÖLÜMCÜL HASTAYA KARŞI TUTUMLARINA ETKİSİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA.....	224
DEPREMDEN ETKİLENEN ÖĞRENCİLERDE RUHSAL VE MANEVİ İYİLEŞMEYE, TRAVMA SONRASI STRES VE UMUT DÜZEYLERİ ÜZERİNE WATSON'IN İNSAN BAKIM MODELİ'NE TEMELLENDİRİLMİŞ MANEVİ BAKIM VE PSİKOEĞİTİM PROGRAMIN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	225
WATSON'IN İNSAN BAKIM MODELİNE GÖRE AKUT KORONER SENDROM YAŞAYAN HASTANIN HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU	226

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARIN AKTİVİTE DURUMU, KISITLILIKLARI VE HEMŞİRELİK GİRİŞİMLERİNİN BELİRLENMESİ: BİR GÖZLEM ARAŞTIRMASI	227
BASINÇ YARALANMASI BAKIMINDA KULLANILAN İKİ FARKLI SOLÜSYONUN YARA İYİLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ	228
HEMŞİRELİK LİSANS PROGRAMLARINDA GÖREVLİ AKADEMİSYENLERİN DUYGUSAL EMEK DÜZEYLERİ VE DUYGUSAL EMEK, İŞ DOYUMU VE TÜKENMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	229
KANSER HASTALARINDA İZOMETRİK EGZERSİZ VE SICAK UYGULAMA TEKNİĞİNİN VENÖZ DOLGUNLUK VE VEN GÖRÜNÜRLÜĞÜNE ETKİSİ	230
TERS-YÜZ SINIF MODELİNE DAYALI EĞİTİMİN HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KAN VE KAN ÜRÜNLERİ TRANSFÜZYONUNA İLİŞKİN ÖZ-YETERLİKLERİNE ETKİSİ; RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	231
HEMŞİRELERİN STRES DÜZEYLERİNİN VE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ	232
PREKORDİYAL ELEKTROTLARIN YERLEŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	233
ŞEFKAT MOTİVASYONU VE EYLEMİ ÖLÇEKLERİNİN TÜRKÇE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ	234
HEMODİYALİZ HASTALARINDA KIRILGANLIĞIN GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİ VE TEDAVİYE UYUMA ETKİSİ	235
TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN DİYABET ÖZ YÖNETİMİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIM DURUMLARININ BELİRLENMESİ.....	236
POSTOPERATİF DÖNEMDE BAŞ-BOYUN KANSERLİ HASTALARA BAKIM VEREN HEMŞİRELERİN BAKIM DAVRANIŞLARI VE HASTANIN HEMŞİRELİK BAKIMINI ALGILAYIŞININ BELİRLENMESİ	237
PALYATİF BAKIM HEMŞİRELERİNİN BASINÇ ÜLSERİNİ ÖNLEMeye YÖNELİK BİLGİ, TUTUMLARI VE KARŞILAŞTIKLARI ENGELLERİN BELİRLENMESİ	238
ONKOLOJİ HASTALARINA BAKIM VEREN HEMŞİRELERİN KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIM GEREKSİNİMLERİ VE NEDENLERİ: TANIMLAYICI VE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA	239
HEMŞİRELERİN KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIM GEREKSİNİMLERİ VE NEDENLERİNİN ANALİZİ	240
ONKOLOJİ HEMŞİRELERİNİN NAVİGASYON PROGRAMI VE NAVİGATÖR HEMŞİRE ROLÜNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: DURUM ÇALIŞMASI	241
İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMASINDA SANAL GERÇEKLIK GÖZLÜĞÜ VE STRES TOPU UYGULAMASININ AĞRI, ANKSİYETE VE HASTA MEMNUNİYETİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	242
İNME Lİ HASTALARA VERİLEN AĞIZ BAKIMI EĞİTİMİNİN AĞIZ SAĞLIĞI YAŞAM KALİTESİ VE ÖZ YETKİNLİK DÜZEYİNE ETKİSİ	243
HEMODİYALİZ HASTALARINA VERİLEN EĞİTİMİN HASTALARIN ÖZ BAKIM GÜCÜ VE SIVI KONTROLÜNE ETKİSİ	244
MULAJ UYGULAMASININ HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANIMI	245
HEMŞİRELERDE PESİMİZM (KÖTÜMSERLİK) VE OPTİMİZM (İYİMSERLİK) ALGISININ HASTA BAKIMINA ETKİSİ	246
HEMŞİRELERİN ETİK DUYARLILIKLARI VE HASTA MAHREMİYETİ ALGILARININ İNCELENMESİ	247
İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULANAN YETİŞKİN HASTALARDA AĞRIYI AZALTMADA SOĞUK UYGULAMANIN ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME	248
TERS YÜZ SINIF ÖĞRETİM YÖNTEMİNİN İNTÖRN HEMŞİRELERİN TIBBİ HATA EĞİLİMLERİNE ETKİSİ	249

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

SİMÜLASYON GERÇEKLIK ÖLÇEĞİ: GELİŞTİRİLMESİ, GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ	250
HEMATOLOJİK KANSER TANISI OLAN BİREYLERİN HASTALIK VE TEDAVİYE UYUMLARINA İLİŞKİN DENEYİMLERİ: KALİTATİF ÇALIŞMA	251
RADİKAL NEFROÜRETEREKTOMİ SONRASI MESANE ÜROTELYAL KARSİNOMUNUN PROGNOSTİK FAKTÖRLERİ	252
KARACİĞER NAKLİ HASTALARINDA SPIRİTÜEL İYİ OLUŞ VE SOSYAL DESTEĞİN UMUT DÜZEYİNE ETKİSİ	253
18-65 YAŞ ARASI BİREYLERDE COVID-19 FOBİSİ VE ANKSİYETE DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ	254
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ YAPAY ZEKÂ HAZIR BULUNUŞLUK İLE BİREYSEL YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	255
HEMŞİRELERİN DELTOİD ALANA İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUMLARI	256
BASINÇ YARALANMASININ TESPİT VE SINIFLANDIRILMASINDA DERİN ÖĞRENME MODELİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	257
SİMÜLASYON UYGULAMASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HASTALARIN KİŞİSEL SAĞLIK VERİLERİNİ KORUMA VE AHLAKİ DUYARLILIĞINA ETKİSİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİKSEL BECERİLERİNİN PEDIATRİK İLAÇ UYGULAMALARINDAKİ ÖZ-YETERLİLİK DÜZEYİNE ETKİSİ: ÜÇ MERKEZLİ TANIMLAYICI ÇALIŞMA.....	259
HEMŞİRELİK BAKIMININ GÜÇLENDİRİLMESİNDE MOBİL SAĞLIK UYGULAMALARININ KULLANIMI	260
HEMODİYALİZ HASTALARINDA MOBİL SAĞLIK UYGULAMASI İLE VERİLEN FİSTÜL BAKIMI EĞİTİMİNİN HASTALIĞA UYUM VE ÖZ BAKIM DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ	261
HEMŞİRE PRESENTEİZM ANKETİ TÜRKÇE GEÇERLİK GÜVENİRLİLİĞİ.....	262
YAŞLI BİREYLERİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM İLE BAKIM KALİTESİNE YÖNELİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	263
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL EĞİTSEL OYUNLAR KONUSUNDAKİ TUTUMLARININ BELİRLENMESİ.....	264
HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ARALIKLI ÖĞRENMENİN ETKİSİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI.....	265
HASTA EĞİTİM MATERYALİ HAZIRLAMADA YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ MATERYALİN ANLAŞILABİLİRLİĞİ, UYGULANABİLİRLİĞİ VE KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	266
HEMŞİRELERİN SİBER AYLAKLIK DÜZEYLERİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGILARINA ETKİSİ	267
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AHLAKİ DUYARLILIKLARI, ÖZ ŞEFKATLERİ VE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	268
BÜTÜNCÜL BAKIM ENVANTERİ'NİN TÜRK TOPLUMUNA UYARLANMASI GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	269
YAŞAM AKTİVİTELERİNE DAYALI HEMŞİRELİK MODELİ DOĞRULTUSUNDA NANDA, NOC VE NIC SINIFLAMA SİSTEMLERİ İLE VERİLEN HEMŞİRELİK BAKIMI: KRONİK BÖBREK YETMEZLİĞİ OLGU SUNUMU	270
FORMATİF DEĞERLENDİRMENİN ÖĞRENCİLERİN KLİNİK BİLGİ, BECERİ VE ÖZ-YETERLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ	271
İNFORMAL BAKIM VERİCİLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ	272

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK STRESÖR ALGISININ KLİNİK UYGULAMAYA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ	273
TERS YÜZ EDİLMİŞ EĞİTİM MODELİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HASTA GÜVENLİĞİ YETKİNLİKLERİ VE EĞİTİM YÖNTEMİNDEN MEMNUNİYETLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ DENEYSEL ÇALIŞMA	274
SEZERYAN ÖNCESİNDE KLOORHEKSİDİN GLUKONAT VE POVIDON İYOT ÇÖZELTİ KULLANIMININ İYİLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ	275
HEMŞİRE OLMA ALGISI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI.....	276
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGISI VE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: EMPATİK EĞİLİMİN ARACI ROLÜ	277
ULUSLARARASI HEMŞİRE GÖÇÜNÜ ETKİLEYEN ETMENLER: SİSTEMATİK DERLEME	278
HEMŞİRELERİN İLAÇ HATA EĞİLİMLERİ İLE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA	279
COVID-19 HASTALIĞINI GEÇİREN BİREYLERDE DEPRESYON ANKSİYETE STRES DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ	280
THE EFFECTS OF A MOBILE AUGMENTED REALITY APPLICATION DEVELOPED FOR PRESSURE INJURY ASSESSMENT TRAINING ON THE KNOWLEDGE, SKILL, AND MOTIVATION LEVELS OF NURSING STUDENTS: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY.....	281
YOĞUN BAKIM VE PALYATİF BAKIM VEREN HEMŞİRELERDE MERHAMET YORGUNLUĞUNUN BELİRLENMESİ: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI	282
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLK VENÖZ KAN ÖRNEĞİ ALMA DENEYİMLERİNDE KIZILÖTESİ IŞIK KULLANIMININ DAMAR GÖRÜNÜRLÜĞÜNE VE BAŞARI ORANINA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA	283
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARI İLE ETİK DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ	284
HEMŞİRELERİN BAKIMA YÖNELİK YARARSIZ TEDAVİYE KARŞI TUTUMLARI İLE ETİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	285
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN OBJEKTİF YAPILANDIRILMIŞ KLİNİK SINAV DÜZEYLERİ VE AKADEMİK PERFORMANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	286
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BASINÇ YARALANMASINA YÖNELİK BİLGİSAYAR DESTEKLİ SİMÜLASYON UYGULAMASININ BİLGİ VE MEMNUNİYET DÜZEYİNE ETKİSİ	287
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİ İLE UYGULAMA ALANLARINDAKİ ŞİDDET YÖNETİMİ YETERLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	288
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK STRESÖR ALGISI İLE KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	289
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BASINÇ ÜLSERİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BAKIM DAVRANIŞLARINA ETKİSİ KESİTSEL BİR ÇALIŞMA	290
VARDİYALI ÇALIŞAN HEMŞİRELERDE UYKU KALİTESİ VE İLAÇ UYGULAMA HATALARI: İLAÇ UYGULAMA DOĞRULARI KAPSAMINDA KESİTSEL BİR ÇALIŞMA	291
COVID-19 BİRİMİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERE UYGULANAN PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZİNİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE COVID-19 KORKUSUNA ETKİSİ	292
BAKIMLA İLİŞKİLİ PIŞMANLIKLA BAŞA ÇIKMA ÖLÇEĞİ: TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	293

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

SERVİS HEMŞİRELERİNE VERİLEN KANITA DAYALI ASPİRASYON EĞİTİMİNİN ASPİRASYON BİLGİ VE BECERİLERİNE ETKİSİ: TEK GRUPLU ÖN TEST-SON TEST YARI DENEYSEL ÇALIŞMA.....	294
KAS İÇİ ENJEKSİYON AĞRISINDA SOĞUK İĞNE VE SHOTBLOCKER'IN AĞRI VE MEMNUNİYETE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA.....	295
HEMŞİRELERİN OTONOMİ DÜZEYLERİ VE KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	296
POSTOPERATİF DÖNEMDE GENEL CERRAHİ SERVİSİNDE YATAN HASTALARIN KARŞILANMAYAN BAKIM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ	297
İNTRAVENÖZ KATETER UYGULAMA SANAL GERÇEKLİK OYUNU: HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİM VE MEMNUNİYETLERİ: AÇIKLAYICI MIXED ÇALIŞMA.....	298
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ETİK KARAR VERME DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	299
HEMŞİRELERİN ORYANTASYON PROGRAMINA YÖNELİK KOÇLUK DESTEKLİ ÖNERİLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA	300
HEMŞİRELERİN MESLEKİ DEĞERLERİNİN İYİ ÖLÜME YÖNELİK ALGILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ ...	301
DIYABETİK BİREYLERDE SAĞLIK OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN METABOLİK KONTROL DEĞİŞKENLERİYLE İLİŞKİSİ: KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA.....	302
KARDİYOLOJİ HASTALARINDA BRADEN BASINÇ YARALANMASI RİSK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN BAĞIMSIZ GÖZLEMCİLER ARASI UYUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	303
KAHKAHA YOGASININ TİP 2 DİYABETLİ HASTALARDA KAN GLİKOZ DEĞERİ, HASTALIK ALGISI VE ALGILANAN STRES DÜZEYİNE ETKİSİ.....	304
YAŞLI VE ORTA YETİŞKİN TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE KIRILGANLIĞIN AYAK BAKIM DAVRANIŞLARI VE ÖZ ETKİLİLİĞE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	305
HİBRİT SİMÜLASYON UYGULAMASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN STOMA BAKIMINA YÖNELİK BİLGİ, BECERİ, BEKLENTİ VE GÖRÜŞLERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA.....	306
TAM METİNLER	307
ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ ALANINDA YAPILAN HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ (2019-2023)	308
ULUSAL VE ULUSLARARASI BİLİMSEL ÇALIŞMALARDA HEMŞİRELERİN AHLAKİ DUYARLILIĞINDA FARKLILIĞA YOL AÇAN VE İLİŞKİLİ BULUNAN ETMENLER	310
HEMŞİRELERİN ORYANTASYON PROGRAMINA YÖNELİK KOÇLUK DESTEKLİ ÖNERİLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA	326
İNFORMAL BAKIM VERİCİLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ.....	329
18-65 YAŞ ARASI BİREYLERDE COVID-19 FOBİSİ VE ANKSİYETE DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: YETİŞKİNLERDE COVID-19 FOBİSİ VE ANKSİYETE.....	336
DETERMINING COVID-19 PHOBIA AND ANXIETY LEVEL IN ADULTS BETWEEN THE AGE OF 18-65	337
HEMŞİRELİK BAKIMINDA GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ TEMEL ALINARAK GELİŞTİRİLEN DEĞERLENDİRME ARAÇLARI: KAPSAMLI BİR İNCELEME	347
MULAJ UYGULAMASININ HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANIMI	352
İNME KONFOR ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ.....	358
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AĞIZ SAĞLIĞI TUTUM DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ.....	366

YOĞUN BAKIMDA KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI: SİSTEMATİK DERLEME	374
POSTER BİLDİRİLER	383
HEMŞİRELİKTE UZMANLAŞMANIN MESLEĞE BAĞLILIK İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ.....	384
FİZİKSEL TESPİT KOMPLİKASYON RİSKİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ' NİN GELİŞTİRİLMESİ	385
FARKLI ÖĞRETİM TEKNİKLERİYLE VERİLEN DİŞ FIRÇALAMA EĞİTİMİNİN OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ ÇOCUKLARINDA ETKİSİ	386
MANUEL ARTERİYEL KAN BASINCI ÖLÇÜMÜNDE BÜYÜYEN TEHLİKE: STETESKOP KULLANMAMAK	387
İNTESTİNAL SİSTEMDE ENTEROCOCCUS AVIUM İLE ENFEKTE HASTANIN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİNE DAYALI NANDA, NOC VE NIC SINIFLAMA SİSTEMLERİNE GÖRE VERİLEN HEMŞİRELİK BAKIMI.....	388
REFLEKSOLOJİ ANTİK BİR ŞİFA SANATININ MODERN YORUMLARI	389
HEMŞİRELERDE YOĞUN BAKIM EĞİTİMİNDE SANAL GERÇEKLİK KULLANIMI: LİTERATÜRE KISA BAKIŞ	390
TÜRKİYE'DE HEMŞİRELİK ALANINDA EL HİJYENİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ	391
YÜZ NAKLİ OPERASYONUNDA HEMŞİRELİK VE GÖRÜNÜRLÜK	392
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİ DÜZEYLERİNİN BAKIM DAVRANIŞI ALGILARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	393
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKİ DEĞERLER VE MERHAMET	394
HEMŞİRELİKTE YAŞAM SONU BAKIM İLE İLGİLİ BAĞLANTILI TEZLER: SON 10 YILA BAKIŞ.....	395
HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA ORTAMI İLE FİZİKSEL MUAYENE BECERİLERİ KULLANIMINDAKİ ENGELLER İLE İLİŞKİSİ.....	396
HASTA GÜÇLENDİRİCİ HEMŞİRE DAVRANIŞLARINA YÖNELİK HASTA ALGILARI ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI.....	397
HEMŞİRELERİN BAŞKALARININ YAŞAMINA MERHAMET DÜZEYLERİ İLE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ	398
FİZİKSEL TESPİT UYGULANAN YAŞLILARDA HEMŞİRELERİN YAŞADIĞI ETİK İKİLEMLER ÖLÇEĞİ' NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ.....	399
ONKOLOJİ HASTALARINDA MANEVİ İYİ OLUŞ VE UMUT	400

DAVET YAZISI

Değerli Katılımcılar,

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı olarak, 22-25 Ekim 2024 tarihleri arasında “Bakımı Erişebilir ve Görünür Kılma” ana teması ile 3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi’ ne sizleri davet etmenin mutluluğu ve heyecanı içindeyiz.

Kongremiz bilimsel programının başta hemşirelik mesleğine emek vermiş çok değerli hocalarımızın kıymetli paylaşımları olmak üzere ülkemiz ve dünyanın farklı ülkelerindeki akademisyenler, hemşireler, lisansüstü ve lisans öğrencilerinin katkıları ile zenginleşeceğini düşünmekteyiz. Bu bağlamda kongre programında; geçmişten günümüze hemşirelik bakımının tarihsel gelişimi, karşılanamayan hemşirelik bakımı ve engeller, hemşirelik bakımına erişebilme, hemşirelik bakım uygulamalarının öğrencilere öğretimi, araştırma yöntemlerinin kullanımı ile bakım sonuçlarını geliştirme konu başlıkları alanında uzman ulusal ve uluslararası konuşmacılar tarafından sunulacaktır.

Kongremizin kurs programında ise Yara bakımı, Simülasyon, Metaanaliz, Kalitatif (Nitel) araştırmalar kursları yer alacaktır. Ayrıca hemşirelik bakım uygulamalarının sanal hasta, oyun tabanlı simülasyon, sanal gerçeklik ile öğretime ilişkin doktora çalışmalarında geliştirilmiş araştırmaların sunulması planlanmaktadır.

Aynı zamanda farklı disiplinlerde alanında ulusal ve uluslararası saygın ve yetkinliğe sahip pek çok bilim insanının da hemşirelikle ilgili bilgi aktarımlarından yararlanma ve kendileri ile iletişim kurma fırsatı bulacağımızı umuyoruz. Kongremiz sizlerin sözel ve poster bildirimleri ile de zenginleşecektir. Sizleri kongremize davet eder, katılımınızı ve katkılarınızı bekler, Ekim 2024 tarihinde buluşmak dileğiyle sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Prof. Dr. Dilek Özden

Doç. Dr. Gülşah Gürol Arslan

KURULLAR

ONURSAL BAŞKAN

Prof. Dr. Bayram Yılmaz (Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü)

KONGRE BAŞKANLARI

Prof. Dr. Dilek Özden
Doç. Dr. Gülşah Gürol Arslan

SEKRETARYA

Dr Öğr. Üyesi Cahide Ayık
Dr Öğr. Üyesi Gizem Göktuna

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Dilek Özden
Doç. Dr. Gülşah Gürol Arslan
Dr. Öğr. Üyesi. Nurten Alan
Dr. Öğr. Üyesi. Cahide Ayık
Dr. Öğr. Üyesi İlkin Yılmaz
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Göktuna
Dr. Öğr. Gör. Necibe Dağcan Şahin
Prof. Dr. Ayişe Karadağ

BİLİMSEL KURUL

Prof. Dr. Rengin Acaroğlu (İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa)
Prof. Dr. Esra Akın (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Turkinaz Aştı (Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi)
Prof. Dr. Meliha Atalay (Cumhuriyet Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Gülçin Avşar (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Reva Balcı Akpınar (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Tülay Başak (Sağlık Bilimleri Üniversitesi)
Prof. Dr. Funda Büyükyılmaz (İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa)
Prof. Dr. Nurcan Çalışkan (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülay İpek Çoban (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Zehra Göçmen Baykara (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Selma Görgülü (Hacettepe Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Yurdanur Dikmen (Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayten Demir (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Leyla Dinç (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Şule Ecevit Alpar (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmet Eşer (Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Ülkü Güneş (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Beatrice J Kalish (Michigan University)
Prof. Dr. Ükke Karabacak (Acıbadem Üniversitesi)

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

- Prof. Dr. Ayişe Karadağ (Koç Üniversitesi)
Prof. Dr. Şerife Karagözoğlu (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Mağfiret Kaşıkçı (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hatice Kaya (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Papatya Karakurt (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)
Prof. Dr. Nurten Kaya (İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa)
Prof. Dr. Leyla Khorshid (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Zeliha Koç (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Gürsel Öztunç (Çukurova Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Havva Öztürk (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Dilek Sarı (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Merdiye Şendir (Sağlık Bilimleri Üniversitesi)
Prof. Dr. Leman Şenturan (Biruni Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe San Türgay (Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülelgün Türk (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
Prof. Dr. Hülya Uçar (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi)
Prof. Dr. Esra Uğur (Acıbadem Üniversitesi)
Prof. Dr. Nurcan Uysal (Üsküdar Üniversitesi)
Prof. Dr. Şenay Uzun (Maltepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayla Ünsal (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülelendam Hakverdioğlu Yönt (İzmir Tınaztepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Şebnem Çınar Yücel (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayten Zaybak (Ege Üniversitesi)
Doç. Dr. Selma Atay (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Arzu Karabağ Aydın (Kafkas Üniversitesi)
Doç. Dr. Zeliha Cengiz (İnönü Üniversitesi)
Doç. Dr. Burcu Ceylan (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Doç. Dr. Halise Coşkun (Doğu Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Neşe Çelik (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Yıldız Denat (Adnan Menderes Üniversitesi)
Doç. Dr. Nazike Duruk (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Hanife Durgun (Ordu Üniversitesi)
Doç. Dr. Özlem Doğu (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Zehra Eskimez (Çukurova Üniversitesi)
Doç. Dr. Eylem Gürdoğan (Trakya Üniversitesi)
Doç. Dr. Emel Gülnar (Kırıkkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif Günay İsmailoğlu (Bakırçay Üniversitesi)
Doç. Dr. Orhan Haklı (Manhattanville College)
Doç. Dr. Demet İnangil (Sağlık Bilimleri Üniversitesi)
Doç. Dr. Türkan Karaca (Adıyaman Üniversitesi)
Doç. Dr. Pelin Karaçay (Koç Üniversitesi)
Doç. Dr. Kıvanç Çevik Kaya (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Ebru Erek Kazan (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Doç. Dr. Hülya Fırat Kılıç (Doğu Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Meryem Kılıç (Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi)
Doç. Dr. Elem Kocaçal (İzmir Demokrasi Üniversitesi)
Doç. Dr. Emine Kol (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Fatoş Korkmaz (Hacettepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Sevda Korkut (Erciyes Üniversitesi)
Doç. Dr. Şefika Dilek Sarıkaya (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Tülay Sağkal Midilli (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Hilal Türkben Polat (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Doç. Dr. Hüsna Özveren (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Tuba Şengül (Koç Üniversitesi)

Doç. Dr. Anja Terkamo-Moissio (University of Helsinki)

Doç. Dr. Nuray Turan (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Esin Çetinkaya Uslusoy (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. Derya Uzelli (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Doç. Dr. Giulia Villa (Vita-Salute San Raffaele University)

Doç. Dr. Dilek Yılmaz (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Doç. Dr. Afife Yurttaş (Atatürk Üniversitesi)

Doç. Dr. Banu Terzi (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Betül Tosun (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)

ULUSLARARASI BİLİMSEL KURUL

Clinical Assistant Professor, PhD, RN, CHSE Semiha Bozkurt (University of Massachusetts Boston)
Laurent Chabal (The president of The World Council of Enterostomal Therapists®, University of Applied
Sciences and Arts Western Switzerland)

*Düzenleme Kurulu ve Bilim Kurul Üyeleri unvanlarından sonra soyisim alfabetik sıralamaya göre sıralanmıştır.

BİLİMSEL PROGRAM

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)
23 EKİM 2024

09:00 - 09:30	Açılış Konuşmaları
09:45 - 10:00	Hemşirelik eğitiminin kilometre taşlarından Prof. Dr. Leman Birol anısına Oturum Başkanı: Prof. Dr. Leyla Khorshid (Ege Üniversitesi) Konuşmacı: Dr. Öğr. Üyesi Nurten Alan (Dokuz Eylül Üniversitesi)
10:00 - 10:30	Açılış Konferansı Hemşirelik bakım kalitesi açısından lisans eğitiminin irdelenmesi Oturum Başkanı: Prof. Dr. İsmet Eşer (Emekli Öğretim Üyesi) Konuşmacı: Prof. Dr. Meliha Atalay (Emekli Öğretim Üyesi)
11:00 - 12:00	Panel 1: Bakıma erişebilme ve görünür kılma Oturum Başkanları: Prof. Dr. Türkinaz Atabek Aştı (Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi), Prof. Dr. Leman Şenturan (Biruni Üniversitesi)
	Bakımda varoluş tarzımız ve kimliğimiz Konuşmacı: Prof. Dr. Emine Kol (Akdeniz Üniversitesi)
	Bakımda araçsallık ve görünmezlik Konuşmacı: Prof. Dr. Sanem Yazıcıoğlu (İstanbul Üniversitesi)
12:00 - 13:30	Öğle Arası
13:30 - 14:15	Konferans: Bakım terminolojisi ve bakımın görünürlüğü Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şerife Karagözoğlu (Cumhuriyet Üniversitesi) Konuşmacı: Prof. Dr. Firdevs Erdemir (Emekli Öğretim Üyesi)
	Konferans: Karşılanamayan bakım ve engeller Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ülkü Güneş Konuşmacı: Prof. Dr. Beatrice J. Kalish
14:15 - 15:15	Panel 2: Hemşirelik bakımında kuram ve model kullanma Oturum Başkanları: Prof. Dr. Leyla Dinç (Hacettepe Üniversitesi), Prof. Dr. Ayten Zaybak (Ege Üniversitesi)
	Hemşirelik bakımını kurama dayandırmanın gereği ve önemi Konuşmacı: Prof. Dr. Nurgün Platin (Karatay Üniversitesi)
	Bakımda kuram kullanımına yönelik örnekler Konuşmacı: Prof. Dr. Esra Akın (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
15:15 - 15:45	Kahve Arası
15:15 - 15:45	Uydu sempozyumu: Yaş Almadan Birlikte Yaşlanalım: GERT ve Sakamoto Yaşlı Simülasyon Konuşmacı: Doç. Dr. Merve Aliye Akyol (Dokuz Eylül Üniversitesi)
15:45 - 16:45	Panel 3: Bakıma dayalı uygulamalarda araştırma yöntemlerinin kullanılması: Uygulama örnekleri Oturum Başkanları: Prof. Dr. Dilek Sarı (Ege Üniversitesi), Prof. Dr. Gülendamar Hakverdioğlu Yönt (Tınaztepe Üniversitesi)
	Randomize kontrollü çalışmalar Konuşmacı: Prof. Dr. Neslihan Günüşen (Dokuz Eylül Üniversitesi)
	Metanaliz, sistematik derleme Konuşmacı: Prof. Dr. Murat Bektaş (Dokuz Eylül Üniversitesi)
	Nitel araştırmalar Konuşmacı: Prof. Dr. Hatice Mert (Dokuz Eylül Üniversitesi)
16:00 - 18:15	Eş zamanlı 5 oturum, sözel bildirimler

24 EKİM 2024

09:00 - 10:15	Hemşirelik Esasları öğretiminde dijital teknolojiler Oturum Başkanları: Prof. Dr. Nurcan Çalışkan (Gazi Üniversitesi), Prof. Dr. Papatya Karakurt (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)
	Hemşirelik Esasları öğretiminde web 2.0 tasarımları: Sanal gerçeklik ve haptik sistemler: Konuşmacı: Doç. Dr. Emel Gülnar (Kırıkkale Üniversitesi)
	Hemşirelik Esasları öğretiminde sanal oyunlar Konuşmacı: Dr. Öğr. Üyesi Yadigar Ordu (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
	Hemşirelik Esasları etkileşimli ders tasarımı örneği Konuşmacı: Doç. Dr. Şule Bıyık Bayram (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
10:15 - 10:45	Kahve Arası
10:15 - 10:45	Uydu sempozyumu: VR Teknolojisi ile Sağlıkın Değerlendirilmesi Eğitimi Konuşmacı: Bilim Uzmanı Aslı Yılmaz (Gazi Üniversitesi)
10:45 - 11:45	INACSL standartları doğrultusunda simülasyon tasarımı Oturum Başkanları: Prof. Dr. Ükke Karabacak (Acıbadem Üniversitesi), Prof. Dr. Yıldız Denat (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
	Hemşirelik Esaslarında Simülasyonun Kullanımı Konsensusu Kararları Konuşmacı: Prof. Dr. Esra Uğur (Acıbadem Üniversitesi)
	Profesyonel Gelişim Simülasyonun Tasarlanması ve Öğretim Planına Entegrasyonu Konuşmacı: Prof. Dr. Tülay Başak (Sağlık Bilimleri Üniversitesi)
12:00 - 13:00	Öğle Arası
13:00 - 14:00	Eş zamanlı 5 oturum, sözel bildirimler
14:00 - 15:00	Zıt panel: Yapay zekada fırsatlar, tehditler ve etik boyut Oturum Başkanları: Prof. Dr. Hülya Uçar (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi), Prof. Dr. Güleğün Türk (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)
	Bakımda yapay zeka kullanımının sunduğu fırsatlar Konuşmacı: Prof. Dr. Erman Coşkun (İzmir Bakırçay Üniversitesi)
	Yapay zeka bakım için tehdit midir? Konuşmacı: Prof. Dr. Yurdanur Dikmen (Kocaeli Sağlık Ve Teknoloji Üniversitesi)
15:00 - 15:30	Konferans: Bakımı İçselleştirmenin Yolları ve Engelleri: Amerika Örneği Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şebnem Çınar Yücel (Ege Üniversitesi) Konuşmacı: Semiha Asli Bozkurt (University of Massachusetts Boston)
15:30 - 16:00	Kahve Arası
16:00 - 18:00	Eş zamanlı 5 oturum, sözel bildirimler
19:30	Gala Yemeği

25 EKİM 2024

08:30 - 09:30	Eş zamanlı 5 oturum, sözel bildiriler
09:30 - 10:30	Panel 4: Doku Bütünlüğü Yönetiminde Yenilikçi Bakım ve Teknolojileri Oturum Başkanları: Prof. Dr. Ülkü Güneş (Ege Üniversitesi) , Prof. Dr. Funda Büyükyılmaz (İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa)
	İhmal Edilen Bir Alan: Tıbbi Cihaza Bağlı Oluşan Basınç Yaraları Konuşmacı: Dr. Öğr. Üyesi Cahide Ayık (Dokuz Eylül Üniversitesi)
	Skin tear update from International Skin Tear Advisory Panel (ISTAP) Konuşmacı: Prof. Dr. Samantha Holloway (Cardiff University School Of Medicine)
10:30 - 11:00	Kahve Arası
11:00 - 12:20	Panel 5: Hemşirelik bakımı: Kanıttan uygulamaya Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nurcan Uysal (Üsküdar Üniversitesi)
	İlaç hatalarını önlemede hemşirenin profesyonel kimliği ve görünür kılınması Konuşmacı: Hemşire Pakize Durmaz (The Royal Wolverhampton Nhs Trust)
	Üriner boşaltım yönetiminde yenilikçi bakım ve teknolojileri Konuşmacı: Doç. Dr. Villa Giulia (Vita-salute San Raffaele University)
	Hava yolu yönetiminde yenilikçi bakım ve teknolojileri Konuşmacı: Dr. Öğr. Üyesi İlkin Yılmaz (Dokuz Eylül Üniversitesi)
	Enteral beslenme yönetiminde yenilikçi bakım ve teknolojileri Konuşmacı: Dr. Öğr. Üyesi Gizem Göktuna (Dokuz Eylül Üniversitesi)
12:20 - 13:00	Kapanış Konuşmaları

BİLDİRİ OTURUMLARI

EFES HALL 23.10.2024 17.00-18.30			
Oturum Başkanları			
Yard. Doç. Dr. Seda Cevheroğlu (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC)			
Dr.Öğr.Üyesi Alev Yıldız İlman (Amasya Üniversitesi, Amasya)			
Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	4163	Impact of care bundles prevention of hospital-acquired pressure injuries: a systematic review and meta-analysis	<i>Ayşe Silanur Demir, Ayişe Karadağ</i>
2.	3520	Yoğun Bakımda Karşılanmayan Hemşirelik Bakımı: Sistemik Derleme	<i>Ayşegül Yıldız İçigen, Şefika Dilek Sarıkaya</i>
3.	2047	Preoperatif Dönemde Yapılan Hemşirelik Girişimlerinin Hastaların Kaygı Düzeyine Etkisi: Sistemik Derleme	<i>Aynur Kaya, Burcu Demircan, Habibe Hatun Özkara, İlayda Şahan</i>
4.	6399	KOAH Hastalarına Verilen İnhaler İlaç Uygulama Eğitiminin Hastaların Yaşam Kalitesi ve Öz-Yeterliliğine Etkisi: Sistemik Derleme	<i>Zeynep Asal, Banu Terzi</i>
5.	7615	İntramüsküler Enjeksiyon Uygulanan Yetişkin Hastalarda Ağrıyı Azaltmada Soğuk Uygulamanın Etkisi: Sistemik Derleme	<i>Hanife Durgun, Fatma Aksoy, Berna Köktürk Dalcalı</i>
6.	8795	Uluslararası Hemşire Göçünü Etkileyen Etmenler: Sistemik Derleme	<i>Seda Tuğba Baykara Mat, Hande Sabandüzen</i>
7.	2572	Türkiye’de Hemşirelik Alanında Bakım Paketleri ile Yapılmış Deneysel Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi: Sistemik Derleme	<i>Ayşenur Dayan, Banu Terzi</i>
8.	3441	Hemşirelik Öğrencilerinin Tıbbi Cihazların Güvenli Kullanımına Yönelik Yeterliklerini Arttırmada Farklı Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması	<i>Züleyha Gürdap, Zeliha Cengiz</i>
9.	6364	Hemşirelikte Yapay Zeka ve Robot Kullanımı: Sistemik Derleme	<i>Hamiyet Kızıl</i>
10.	8056	Basınç Yaralanmasının Tespit ve Sınıflandırılmasında Derin Öğrenme Modelinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi	<i>Hamiyet Kızıl, Atınç Yılmaz, Melek Demiral, Umur Kaya4, Rıdvan Çakır</i>
11.	6108	Nazogastrik Tüp Uygulama Öğretiminde Haptik Etkileşimli Sanal Gerçeklik ve Bilgisayar Temelli Simülasyon Teknolojilerinin Öğrencilerin Başarı ve Kaygı Düzeylerine Etkisi	<i>Hamiyet Kızıl, Merdiye Şendir</i>
12.	8208	Hemşirelik Bakımının Güçlendirilmesinde Mobil Sağlık Uygulamalarının Kullanımı	<i>Cevriye Özdemir</i>
13.	2041	Mekanik Ventilasyon Desteğindeki Hastalara Uygulanan İki Farklı Yatak Banyosunun Yaşam Bulgularına Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	<i>Sercan Kara, Aylin Özakgöl</i>
14.	2340	Hemşirelerin Yapay Zeka Teknolojilerine Yönelik Tutumları: Bir Ölçüm Aracı Geliştirme Çalışması	<i>Dilek Yılmaz, Derya Uzelli, Yurdanur Dikmen</i>
15.	4168	Yetişkin Hastalarda Subkutan Heparin Enjeksiyonu Uygulamasında ShotBlocker, Sanal Gerçeklik Gözlüğü ve Soğuk Uygulamanın Ağrı ve Hasta Memnuniyetine Etkisinin Karşılaştırılması	<i>Hafize Güllü, Ebru Erekan, Hilmi Alkan</i>
16.	6568	Hemşirelik Öğrencilerinde Baş Banyosu Becerisinin Geliştirilmesinde İki Farklı Simülasyon Yönteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi	<i>Furkan Keleş, Funda Büyükyılmaz</i>

BERGAMA HALL 23.10.2024 17.00-18.30

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Elem Kocaçal (İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir)
Dr.Öğr.Üyesi Yeliz Çulha (İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, İstanbul)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	7152	Kanser Hastalarında İzometrik Egzersiz ve Sıcak Uygulama Tekniğinin Venöz Dolgunluk ve Ven Görünürlüğüne Etkisi	<i>Merve Demiralp Taner, Hakime Aslan</i>
2.	3016	Transrektal Ultrason Eşliğinde Prostat Biyopsisi Yapılan Hastalarda Transkütan Elektriksel Sinir Stimülasyonunun Ağrı, Komplikasyon ve Konfor Üzerine Etkisi	<i>Sevda Fırat, Sevilay Erden</i>
3.	7510	Hemodiyaliz Hastalarına Verilen Eğitimin Hastaların Öz Bakım Gücü ve Sıvı Kontrolüne Etkisi	<i>Mağfiet Kaşıkçı, Fatma İrgin, Zeynep Yıldırım</i>
4.	3599	Progresif Gevşeme Egzersizlerinin Gebelerin Uyku ve Yaşam Kalitesine Etkisi	<i>Esra Bozhan Tayhan, Nurgül Güngör Tavşanlı</i>
5.	3852	Kolonoskopi Öncesi Eğitimin Etkinliği: Bir Randomize Kontrollü Çalışma	<i>Rukiye Burucu, Elif Öğmen</i>
6.	4568	Subkütan Heparin Uygulamalarında Kullanılan Farklı Yöntemlerin Ağrı ve Memnuniyet Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi	<i>Ali Ümit Yılmaz, Özgül Erol</i>
7.	4582	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Olan Bireylere Tele- Danışmanlık Yöntemi İle Uygulanan Ev Tabanlı İzlem, Danışmanlık Ve Egzersiz Eğitimlerinin Bireylerin Hastaneye Tekrarlı Yatışına Ve Yaşam Kalitesi ne Etkisi	<i>Nejla Köksal, Hanife Durgun</i>
8.	4898	Sıcak Uygulamanın Laparoskopik Kolesistektomi Sonrası Omuz Ağrısı ve Fizyolojik Parametrelere Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma	<i>Hanife Durgun, Elif Aslan</i>
9.	5211	Helper Skin Tap mı, Soğuk İğne mi? İntramüsküler Enjeksiyonda İki Farklı Tekniğin Ağrı, Anksiyete ve Fizyolojik Parametreler Açısından Karşılaştırılması, Randomize Kontrollü Bir Çalışma	<i>Seher Çevik Aktura, Hanife Çelik, Gürkan Özden</i>
10.	5931	Flebiti Önlemede Çörek Otu Yağı ve Susam Yağının Etkisinin İncelenmesi	<i>Burcu Nal, Dilek Sarı, Mehmet Ali Astarıcıoğlu, İsmail Şen</i>
11.	5954	Cerrahi Girişim Sonrası Uygulanan Abdominal Masajın Gastrointestinal Semptomlar ve Konfor Düzeyine Etkisi	<i>Semiha Küçükaydınoğlu, Nuray Turan</i>
12.	5986	Diyabetik bireylerde refleksolojinin nöropatik ağrı ve yaşam kalitesi üzerine etkisi: Randomize kontrollü bir klinik çalışma	<i>Nesibe Şimşekoğlu, Merdiye Şendir, Memet Taşkın Egici</i>
13.	7053	Basınç Yaralanması Bakımında Kullanılan İki Farklı Solüsyonun Yara İyileşme Sürecine Etkisi	<i>Mensure Turan, Zeliha Cengiz, Melek Avşar</i>
14.	3537	Açık Kalp Cerrahisi Hasta Bakım Protokolünün Geliştirilmesi ve Sternotomi Sonrası Gelişen Ağrıya Etkisi	<i>Necibe Dağcan Şahin, Gülşah Gürol Arslan</i>
15.	6811	Depremden Etkilenen Öğrencilerde Ruhsal ve Manevi İyileşmeye, Travma Sonrası Stres ve Umut Düzeyleri Üzerine Watson'ın İnsan Bakım Modeli'ne Temellendirilmiş Manevi Bakım ve Psikoeğitim Programının Etkinliğinin Değerlendirilmesi	<i>Tülay Sağkal Midilli, Asli Kalkım, Hatice Irmak, Burcu Kök Kendirlioğlu, Şeyda Yıldırım, Burcu Uslu</i>
16.	2458	Mekanik Ventilasyon Desteğinde Olan Hastalarda Aspirasyon Öncesi Uygulanan Göğüs Fizyoterapi Tekniklerinin Yaşam Bulguları, Kan Gazı Değerleri ve Sekresyon Miktarına Etkisi	<i>Dilek Olmaz, Serap Parlar Kılıç</i>

FOÇA HALL 23.10.2024 17.00-18.30			
Oturum Başkanları			
Doç. Dr. Eylem Paslı Gürdoğan (Trakya Üniversitesi, Edirne)			
Dr.Öğr.Üyesi Gamze Göke Arslan (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman)			
Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	8732	Sezeryan Öncesinde Klorheksidin Glukonat ve Povidon İyot Çözelti Kullanımının İyileşme Sürecine Etkisi	Özlem Doğu, Öznur Tiryaki, Emin Levent Aksoy, Mehmet Sühha Bostancı
2.	9370	Kas İçi Enjeksiyon Ağrısında Soğuk İğne ve Shotblocker'ın Ağrı ve Memnuniyete Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma	Yadigar Ordu, Hilal Türkben Polat, Kadir Küçükceran
3.	9771	Kahkaha Yogasının Tip 2 Diyabetli Hastalarda Kan Glikoz Değeri, Hastalık Algısı ve Algılanan Stres Düzeyine Etkisi	Abdurrahman Akçin, Hakime Aslan
4.	1159	Kahkaha Yogasının Üniversiteye Yeni Başlayan Hemşirelik Öğrencilerinde, Biyo-Psiko Cevap ve Stresle Baş Etme Davranışları Üzerine Etkisinin İncelenmesi	Nurten Alan, Özlem Uğur, Gülşah Bedez, Nazan Tuna Oran
5.	1183	Diyabet Hastalarına Yönelik Subkutan Enjeksiyon Uygulama Beceri Eğitiminde Video Destekli Öğretimin Etkisi	Elif Soruk, Zeki Fidan, Taylan Pala, Handenur Gündoğdu
6.	1617	Sürdürülebilirlik Temelli Psikomotor Beceri Öğretiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelikte Sürdürülebilirlik Tutumu ve Çevresel Okuryazarlık Düzeylerine Etkisi	Nagihan İlaslan, Ayşe Demiray
7.	1721	Basınç Yaralanması Sınıflandırma ve Değerlendirme Becerilerinin Geliştirilmesinde Gerçekçi Bir Deneyim: Yerde Simülasyon ve Mulaj	Hatice Erdem Önder, Dilek Sarı
8.	2359	Hemşirelik Öğrencilerine Uygulanan Akupresür Terapi Yönteminin Sınav Kaygısı ve Yaşamsal Bulgular Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Deneysel Bir Çalışma	İnsel İşlek, Hülya Fırat Kılıç, Seda Cevheroğlu
9.	8696	Ters Yüz Edilmiş Eğitim Modelinin Hemşirelik Öğrencilerinin Hasta Güvenliği Yetkinlikleri Ve Eğitim Yönteminden Memnuniyetleri Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Deneysel Çalışma	Vildan Budak, Hülya Fırat Kılıç, Seda Cevheroğlu
10.	2561	Hemşirelik Öğrencilerinde Manevi Bakım Eğitiminde Kullanılan Refleksim (Yansıtma) Yönteminin Manevi Bakım Algısı ve Manevi İyi Oluş Üzerine Etkisi	Burcu Uslu, Tülay Sağkal Midilli
11.	1392	Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya Hazır Oluş Düzeyleri Ve Algıladıkları Stres Arasındaki İlişki	Burcu Uslu, Şebnem Bilgiç, Eylem Paslı Gürdoğan
12.	3489	Ters-Yüz Sınıf Öğretim Yönteminin Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi ve Beceri Düzeylerine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	Nesrin Oğurlu, Gülelgün Türk
13.	7153	Ters-Yüz Sınıf Modeline Dayalı Eğitimin Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kan Ve Kan Ürünleri Transfüzyonuna İlişkin Öz-Yeterliklerine Etkisi; Randomize Kontrollü Çalışma	Gülşah Atak, Gülten Karahan Okuroğlu
14.	7634	Ters Yüz Sınıf Öğretim Yönteminin İntörn Hemşirelerin Tıbbi Hata Eğilimlerine Etkisi	Nesrin Oğurlu, Gülelgün Türk

ALAÇATI HALL 23.10.2024 17.00-18.30

Oturum Başkanları

Dr. Öğr. Üyesi Esra Doğan Yılmaz (Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale)

Dr. Öğr. Üyesi Serpil Uyar (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	9876	Hibrit Simülasyon Uygulamasının Hemşirelik Öğrencilerinin Stoma Bakımına Yönelik Bilgi, Beceri, Beklenti ve Görüşlerine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	<i>Fatih Dilek, Dilek Özden, Cahide Ayık</i>
2.	1869	Hemşirelik Öğrencilerinde Bakım Davranışları Dersinin Karar Verme ve Bakım Davranışları Üzerine Etkisi: Deneysel Bir Çalışma	<i>Cahide Ayık, Gülşah Gürol Arslan</i>
3.	5845	Investigation of the Effect of Using Two Different Simulations on the Knowledge and Skills of Nursing Students in Diagnosing Subcutaneous Injection Application Area Complications	<i>Buse Memiş, Gülşah Gürol Arslan, Gizem Göktuna,</i>
4.	4982	Omurilik Hasarlı Bireylerde Taburculuk Sonrası Mobil Uygulama İle Verilen TAK Eğitiminin Yaşam Kalitesi ve Uyuma Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma Protokolü	<i>Nilgün Aras, Nurcan Çalışkan, Bilge Yılmaz</i>
5.	4774	Hemşirelik Öğrencilerinde Merhamet Eğitiminin Merhamet Yeterliliklerine ve Etik Duyarlılıklarına Etkisi	<i>Aliye Yıldırım, Esin Çetinkaya Uslusoy</i>
6.	8084	Simülasyon Uygulamasının Hemşirelik Öğrencilerinin Hastaların Kişisel Sağlık Verilerini Koruma ve Ahlaki Duyarlılığına Etkisi	<i>Büşra Zamur, Gülşah Gürol Arslan, Necibe Dağcan Şahin</i>
7.	2477	Periferik İntravenöz Kateter Uygulamasında Farklı Turnike ve Pozisyonun Ağrı, Anksiyete Düzeyi ve İntravenöz Kateterin Başarısına Etkisi	<i>Şerife Kelle Dikbaş, Betül İlbey Koç, Meryem Koçaslan Toran</i>
8.	9286	Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yaşam Bulgularını Tanılama Becerisi, Yeterlilik Algısı ve Tutumlarına Akran Yönderliğinin Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma	<i>Kübra Doğan, Aysel Özşaban</i>
9.	2683	Multiple Skleroz'da Uygulanan Müzik Dinletme ve Progresif Gevşeme Egzersizinin Yorgunluk ve Uyku Üzerine Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	<i>Ahsen Taştan Gürkan, Afıtap Özdelikara</i>
10.	3287	Hibrit Simülasyon ve Orta Gerçeklikli Simülasyon Uygulamasının Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi, Evrendirme ve Memnuniyetine Etkisinin Karşılaştırılması	<i>Zilan Baran, Cahide Ayık, Dilek Özden</i>
11.	5647	İntravenöz Kateter Açma Becerisi Kazandırmada Sanal Gerçeklik Oyununun Etkisi	<i>Emine Salgın, Eda Ergin</i>
12.	8534	Hasta Eğitim Materyali Hazırlamada Yapay Zeka Kullanımının Materyalin Anlaşılabilirliği, Uygulanabilirliği ve Kalitesi Üzerindeki Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	<i>Gamze Saatçi, Sevdâ Korkut, Ayla Ünsal</i>
13.	6695	Hemşirelik Öğrencilerinde İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama Becerisinin Geliştirilmesinde Bilgisayar Destekli Oyunun Etkisi	<i>Nehir Demirel, Hatice Kaya</i>
14.	7461	İntramüsküler enjeksiyon uygulamasında sanal gerçeklik gözlüğü ve stres topu uygulamasının ağrı, anksiyete ve hasta memnuniyetine etkisinin incelenmesi: randomize kontrollü çalışma	<i>Asude Güney, Yadigar Ordu, Gizem Nur Katı</i>
15.	8825	The Effects Of A Mobile Augmented Reality Application Developed For Pressure Injury Assessment Training On The Knowledge, Skill, and Motivation Levels Of Nursing Students: A Randomized Controlled Study	<i>Emine Sezgünsay, Tülay Başak</i>
16.	6767	Nöbet Tesliminde SBAR Yöntemi Kullanmanın Hemşirelerin Hasta Teslimine İlişkin Algılarına Etkisi	<i>Büşra Gözebe, Burcu Ceylan</i>

ŞİRİNCE HALL 23.10.2024 17.00-18.30

Oturum Başkanları

Dr.Öğr.Üyesi Kader Öztürk (Ardahan Üniversitesi, Ardahan)

Dr.Öğr.Üyesi Berna Aksoy Kahraman (Trakya Üniversitesi, Edirne)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	1997	Hemşirelik Uygulamalarında Rehberli İmgelemenin Kullanımı: Kapsamlı Bir İnceleme	<i>Fatma Özder, Özlem Doğu</i>
2.	6434	Infectious Diseases in Emergency Care Settings and Natural Disasters	<i>Aleyna Ergül, Tuba Karabey</i>
3.	2872	Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Model'ine Göre Kalıcı Pacemaker İmplant Edilen Hastanın Değerlendirmesi: Olgu Sunumu	<i>Kübra Kabakulak</i>
4.	4198	Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Çalışmalarda Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında Farklılığa Yol Açan ve İlişkili Bulunan Etmenlerin İncelenmesi	<i>Leyla Khorshid, Saadet Saza</i>
5.	8684	İnformal Bakım Vericilerin Güçlendirilmesi	<i>Arzu Karabağ Aydın, Aybike Merve Cici</i>
6.	8545	Hemşirelik Öğrencilerinin Ahlaki Duyarlılıkları, Öz Şefkatleri ve Bakım Davranışları Arasındaki İlişki	<i>Arzu Karabağ Aydın, Aybike Merve Cici</i>
7.	7740	Hematolojik Kanser Tanısı Olan Bireylerin Hastalık ve Tedaviye Uyumlarına İlişkin Deneyimleri: Kalitatif Çalışma	<i>Cansu Yaman, Dilek Sezgin</i>
8.	1145	Yoğun Bakım Hemşireleri Akut İnme Vakasını Yönetme İle Baş Edebiliyor Mu? Nitel Çalışma	<i>Özge Soydaner, Gülşah Gürol Arslan</i>
9.	7797	Radikal Nefroüretrektomi Sonrası Mesane Ürotelyal Karsinomunun Prognostik Faktörleri	<i>Ferec Efendiyev, Yaşar Bedük</i>

EFES HALL 24.10.2024 13.00-14.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Ebru Erek Kazan (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara)
Dr. Öğr. Üyesi Şengül Korkmaz Binay (Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Erzincan)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	1631	İntörn Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Temel Yaşam Desteği Eğitiminin Üç Aylık Periyotta Bilgi ve Beceri Düzeylerine Etkisi	<i>İlkin Yılmaz, Dilek Özden, Hazel Bağcı, Hale Surlu</i>
2.	3505	Yoğun Bakımda Vücut Banyosu Çeşitlerinin Cilt Üzerinde Etkilerinin İncelenmesi	<i>Nurcan Tekinalp, Ayşe Demiray</i>
3.	8310	Hemodiyaliz Hastalarında Mobil Sağlık Uygulaması İle Verilen Fistül Bakımı Eğitiminin Hastalığa Uyum Ve Öz Bakım Davranışları Üzerine Etkisi	<i>Cevriye Özdemir, Merdiye Şendir</i>
4.	7286	Postoperatif Dönemde Baş-Boyun Kanserli Hastalara Bakım Veren Hemşirelerin Bakım Davranışları ve Hastanın Hemşirelik Bakımını Algılayışının Belirlenmesi	<i>Öznur Kavaklı, Berrin Pazar, Esin Orakçı, Süleyman Cebeci</i>
5.	9457	İntravenöz Kateter Uygulama Sanal Gerçeklik Oyunu: Hemşirelik Öğrencilerinin Deneyim ve Memnuniyetleri: Açıklayıcı Mixed Çalışma	<i>Eda Ergin, Özgün Yılmaz, Hale Sezer, Elif Günay İsmailoğlu, Seda Şahan, Şebnem Çınar Yücel</i>
6.	1124	Üriner Kateterizasyon Eğitiminde Kullanılan Üç Farklı Simülasyon Yönteminin Hemşirelik Öğrencilerinde Beceri, Memnuniyet Ve Özgüven Üzerine Etkisi	<i>Ece Kurt, Evşen Nazik, Ayten Zaybak</i>
7.	5819	Mekanik Ventilete Bağlı ve Spontan Solunum Yapan Hastalarda Yatış Pozisyonlarının Hemodinamik Parametrelere Etkisi	<i>Sevil Olğun, Özlem Korkaya</i>
8.	5802	Hemodiyaliz Hastalarına Verilen Kolcaba'nın Konfor Kuramı'na göre Yapılandırılmış Hemşirelik Bakımının Semptom Şiddeti ve Konfora Etkisi	<i>Gamze Göke Arslan, Şebnem Çınar Yücel</i>
9.	5904	Sıçanlarda 5-Floro Urasil (5-FU) İle Oluşturulan İntestinal Mukozitte İncir Çekirdeği Yağının Koruyucu Etkisinin Değerlendirilmesi	<i>Nurten Alan, Nazan Tuna Oran, Pınar Akokay Yılmaz, Aslı Çelik, Osman Yılmaz</i>
10.	5088	Basınç Yaralanması Gelişimini Önlemede Çay Ağacı Yağı İle Zenginleştirilmiş Cilt Nemlendiricisinin, Saf Gliserin İle Karşılaştırılması	<i>Nurten Alan, Nazan Tuna Oran, Pınar Akokay Yılmaz, Sibel Büyükçoban, Bekir Uğur Ergür</i>

BERGAMA HALL 24.10.2024 13.00-14.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Şenay Gül (Hacettepe Üniversitesi, Ankara)
Doç. Dr. Arzu Karabağ Aydın (Kafkas Üniversitesi, Kars)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	5896	Hemşirelik Öğrencileri için Hasta Güvenliği Konusunda Yenilikçi Öğretim Yöntemi: Kaçış Odası	Demet İnançil , Demet Semiz, Kübra Türkmen, Rukiye Kökkiz
2.	7504	İnmeli Hastalara Verilen Ağız Bakımı Eğitiminin Ağız Sağlığı Yaşam Kalitesi ve Öz Yetkinlik Düzeyine Etkisi	Sibel Aşkın , Emel Gülnar
3.	3874	Hemşirelik Öğrencilerinin Kaçış Odası ve Eğitsel Sanal Oyun Deneyimlerinin Karşılaştırılması: Online Oyun mu, Yüz-yüze Oyun mu?	Şule Bıyık Bayram , Ayşegül Yılmaz, Emel Gülnar, Nurcan Çalışkan
4.	4904	Hemşirelerin Hasta Güvenliğine Yönelik Bilgi ve Tutumlarının Güçlendirilmesinde Simülasyona Dayalı Eğitimin Etkisi	Seda Ramazanoğlu , Pınar Doğan
5.	2933	Ölmekte Olan Kanserli Hastalar ve Ailelerine Bakım Veren Hemşirelere Verilen Eğitimin Hemşirelik Bakımına ve Yaşanan Güçlükler Üzerine Etkisi	Meltem Akbaş , Sevban Arslan
6.	6040	Hemşirelerde Hasta Güvenliği Kültürü Algısı İle Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı Arasındaki İlişki	Simge Coşkun Palaz , Burcu Ceylan , Yasemin Çetin
7.	6329	Parenteral İlaç Uygulamaları Simülasyonunun Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi	Şule Bıyık Bayram , Emel Gülnar, Nurcan Çalışkan, Hacer Özyurt, Aysun Bayram
8.	9175	Hemşirelik Öğrencilerinde Basınç Yaralanmasına Yönelik Bilgisayar Destekli Simülasyon Uygulamasının Bilgi ve Memnuniyet Düzeyine Etkisi	Sevda Sönmez , Dilek Özden, Gülşah Gürol Arslan, Taner Onay
9.	3221	Ratlarda Oluşturulan Yanık Yarası İyileşmesi: Lipozomal Resveratrol, Sığla Yağı ve Gümüş Sülfadiazinin Histopatolojik Karşılaştırması	Yasemin Uğurlu , Fatih Mehmet Gür, Salime Mucuk, İsmail Arslan
10.	2459	Hemşirelerin Perspektifinden Sağlıkta Yapay Zekâ Teknolojileri: Niteliksel Bir Çalışma	Yurdanur Dikmen , Tuanna Zeynep Kalafat, Emine Buse Aslan, Şeyma Aydın
11.	6663	Hemşirelik Eğitiminde Öğretim Aracı Olarak Kullanılan ChatGPT Sınıf İçi Aktivitelerin Etkisi	Pelin Karaçay , Özgen Yaşar

FOÇA HALL 24.10.2024 13.00-14.00

Oturum Başkanları

Dr.Öğr.Üyesi Hülya Yılmaz (Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa)
Dr.Öğr.Üyesi Burcu Demircan (Bezmialem Vakıf Üniversitesi, İstanbul)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	6309	Palyatif Bakım Ünitelerinde Etik Dışı Davranış Deneyimleri: Hemşireler Üzerinde Kalitatif Bir Araştırma	<i>Güzin Ayan, Oya Çelebi Çakıroğlu</i>
2.	4847	Yoğun Bakımlarda Kimyasal Tespit Uygulama Deneyimleri: Bir Kalitatif Çalışma	<i>Abdülmenev Adanir, Dilek Özden, Büşra Ertuğrul</i>
3.	4078	İşe Yeni Başlayan Hemşirelerin “Gerçeklik Şoku” ile İlgili Deneyimleri: Fenomenolojik Bir Çalışma	<i>Ezgi Eyiler, Emine Kol</i>
4.	9464	Hemşirelerin Oryantasyon Programına Yönelik Koçluk Destekli Önerileri: Nitel Bir Çalışma	<i>Emine Sarıoğlu, Adalet Kutlu</i>
5.	1354	Hemşirelerin Karşılansız Hemşirelik Bakımına İlişkin Algıları: Metaforik Bir Çalışma	<i>Gamze Saatçi, Esra Akın</i>
6.	5015	Yabancı Uyruklu Hemşirelik Öğrencilerinin Türkiye’deki Eğitim Sürecindeki Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma	<i>Hatice Gülsoy, Fatma Özlem Üner, Arife Albayrak Coşar</i>
7.	7454	Onkoloji Hemşirelerinin Navigasyon Programı Ve Navigatör Hemşire Rolüne İlişkin Görüşleri: Durum Çalışması	<i>Emine Korkmaz, Oktay Bektaş</i>
8.	4323	Cerrahi Bakım Sürecinde Yapay Zeka Destekli Vaka Örneklerine Yönelik Hemşirelik Bakım Süreci Aşamalarının Belirlenmesi	<i>Adalet Kutlu</i>
9.	1368	İleri Evre Meme Kanseri Hastalarının Bakım Vericilerinin Yaşadığı Bakım Yükü Deneyimleri, Nitel Bir Çalışma	<i>Hilal Türkben Polat, Sibel Kıyak</i>
10.	4783	Hemşirelik Öğrencilerinin Sürdürülebilirlik Konusunda Düşünceleri Ve Sürdürülebilirlik Bilinci Üzerine Karma Modelde Bir Çalışma	<i>Tuba Korkmaz Aslan, Rukiye Burucu</i>
11.	3495	Tıbbi Cihaza Bağlı Basınç Yaralanmasına İlişkin Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi	<i>Yağmur Kartal, Dilek Sarı</i>

ALAÇATI HALL 24.10.2024 13.00-14.00

Oturum Başkanları

Dr.Öğr.Üyesi Mensure Turan (Şırnak Üniversitesi, Şırnak)
Dr.Öğr.Üyesi Seher Çevik Aktura (Fırat Üniversitesi, Elazığ)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	4443	Acil Servis Hemşirelerinin Karşılanamayan Bakıma İlişkin Görüşleri: Nitel Araştırma	Ekin Buyuran, Sinan Diken, Gülşah Gürol Arslan
2.	3582	Turkish Adaptation of the Nursing Student Competence Inventory: A Validity and Reliability Study	Çiğdem Gamze Özkan, Yeter Kurt, Havva Öztürk
3.	7698	Simülasyon Gerçeklik Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği Ve Güvenilirliği	Fulya Batmaz, Havva Öztürk, Şule Bıyık Bayram, Ahmet Kağan Özkaya
4	6204	Hemşirelik Eğitiminde Lasater Klinik Karar Verme Rubrik'i; Türkçe Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması	Esra Sezer, Hilal Yıldız Çelik, Ükke Karabacak, Kathie Lasater
5.	8748	Hemşire Olma Algısı Ölçeği'nin Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması	Ela Yılmaz Coşkun, Esra Uğur, Hilal Yıldız Çelik, Ükke Karabacak
6.	8565	Bütüncül Bakım Envanteri'nin Türk Toplumuna Uyarlanması Geçerlik Güvenilirlik Çalışması	Ece Kurt, Evşen Nazik
7.	9719	Kardiyoloji Hastalarında Braden Basınç Yaralanması Risk Değerlendirme Ölçeğinin Bağımsız Gözlemciler Arası Uyumunun Değerlendirilmesi	Şerife Kelle Dikbaş, Huriye Arslaner, Funda Büyükyılmaz
8.	3185	Yoğun Bakım Hemşirelerinde Bakım Davranışları Tutum Ölçeği Geliştirme	Esra Selçuk, Esra Akin
9.	1112	Yoğun Bakımda Fiziksel Kısıtlama Karar Çarkı: Bir Kapsam Geçerlilik Çalışması	Ramazan Bozkurt, Nasibe Yağmur Ziyai, Özlem Doğu
10.	6714	Fibromiyaljili Bireylerin Etkilenme Düzeyleri İle Ağrı Ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki	Hanife Durgun, Hakan Daşkin

ŞİRİNCE HALL 24.10.2024 13.00-14.00

Oturum Başkanları

Dr.Öğr.Üyesi Cahide Ayık (Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir)
Dr.Öğr.Üyesi Gizem Göktuna (Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	1724	Öğrenciler İçin Karşılammamış Hemşirelik Bakımı Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	<i>Aysun Bayram, Aysel Özşaban, Öznur İspir Demir, Seher Başaran Açıl, Stefania Chiapinotto, Luca Grasetti, Alvisa Palese</i>
2.	3265	Sinclair Şefkat Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması	<i>Naciye Esra Koyuncu, Serpil Su, Shane Sinclair</i>
3.	6300	Hastanede Yatan Yetişkin Hastaların Güvenlik Duygusu Ölçeğinin Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması	<i>Serpil Uyar, Hayat Yalın</i>
4.	8896	Yoğun Bakım Ve Palyatif Bakım Veren Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğunun Belirlenmesi: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması	<i>Şenay Şener, Yurdanur Dikmen</i>
5.	9354	Bakımla İlişkili Pişmanlıkla Başa Çıkma Ölçeği: Türkçe Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması	<i>Meltem Özduyan Kiliç, Sultan Türkmen Keskin</i>
6.	7216	Şefkat Motivasyonu Ve Eylemi Ölçeklerinin Türkçe Psikometrik Özellikleri	<i>Şenay Takmak, Yeliz Karaçar, Merve Ayvallı Karagöz</i>
7.	6691	Osmanlı Devleti'nin Son Döneminden Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Türkiye'de Hemşirelik Eğitimi Veren Kurumlar	<i>Derya Çini Şimşek</i>
8.	3659	Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulama Sırasında Hemşirelere Yönelik Tutumlarını Ölçmek İçin Bir Araç Geliştirilmesi: Nicel Bir Çalışma	<i>Ali Kaplan, Özlem Kaplan, Cevriye Özdemir, Büşra Emir</i>
9.	8666	Formatif Değerlendirmenin Öğrencilerin Klinik Bilgi, Beceri ve Öz-Yeterlik Düzeylerine Etkisi	<i>Rukiye Kökkız, Demet İnangil, İlayda Türkoğlu</i>

Efes Hall 24.10.2024 16.00-17.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Fatma Tok Yıldız (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas)

Doç. Dr. Emel Gülnar (Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	4802	Hemşirelerde Fiziksel Kısıtlamaya İlişkin Etik Değerler Ölçeği (Fkedö) Geliştirme Çalışması	<i>Müyesser Nur Akdeniz, Dilek Özden</i>
2.	2769	Hemşirelik Tanılarını Belirlemede Yapay Zekâ Tabanlı Karar Destek Sistemi Oluşturulması	<i>Gülengün Türk, Nihal Taşkıran, Orhan Er, Firuzan Bozkurt, Emre Ölmez</i>
3.	1328	Akciğer Kanseri Tanılı Bireye Yönelik Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli Kullanılarak Nanda-I, Noc Ve Nic Bağlantıları (Nnn) İle Yürütülen Hemşirelik Süreci Örneği	<i>Azize Özdaş, Öznur Gürlek Kısacık</i>
4.	1687	Hemşirelerin Standart Önlemlere Uyumunun İncelenmesi	<i>Selin Barış, Selma Atay</i>
5.	8326	Hemşire Presenteizm Anketi Türkçe Geçerlik Güvenirliliği	<i>Şengül Üzen Cura, Selma Atay</i>
6.	7117	Hemşirelik Lisans Programlarında Görevli Akademisyenlerin Duygusal Emek Düzeyleri Ve Duygusal Emek, İş Doyumu Ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	<i>Nadiye Barış Eren, Leyla Dinç</i>
7.	3230	Duygusal Emek Ve Motivasyon Arasındaki İlişki: Hemşireler Üzerine Bir Araştırma	<i>Büşra Galaş, Belkız Kızıltan</i>
8.	2830	Hemşirelikte Güvenli Bakımın Sürdürülmesindeki Engellere İlişkin Yayınlanan Makalelerin Küresel Eğilimleri: Tanımlayıcı Ve Bibliyometrik Bir Analiz Çalışması	<i>Banu Terzi, Fatma Azizoğlu</i>
9.	4042	Yoğun Bakım Ünitelerinde Ağız Bakımı İle İlgili Yayınlanan Makalelerin Beş Yıllık Bibliyometrik İncelemesi	<i>Fatma Azizoğlu, Banu Terzi</i>
10.	9279	COVID-19 Biriminde Çalışan Hemşirelere Uygulanan Progresif Gevşeme Egzersizinin Psikolojik Sağlık ve COVID-19 Korkusuna Etkisi	<i>Şebnem Bayraktar, Diğdem Lafcı Bakar</i>

EFES HALL 24.10.2024 17.15-18.15

Oturum Başkanları

Dr. Öğr. Üyesi İpek Köse Tosunöz (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay)

Dr. Öğr. Üyesi Yadigar Ordu (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	8820	COVID-19 Hastalığını Geçiren Bireylerde Depresyon Anksiyete Stres Düzeylerinin Belirlenmesi: Elazığ İli Örneği	<i>Papatya Karakurt, Serhat Yıldırım, Kübra Ögmener Uslu</i>
2.	9272	Yoğun Bakım Hemşirelerinin Basınç Ülseri Bilgi Düzeylerinin Bakım Davranışlarına Etkisi Kesitsel Bir Çalışma	<i>Esin Kelağalar, Özlem Doğu, Ayşe Gül Şahin</i>
3.	4753	Hemşirelik Öğrencilerinin Tıbbi Atıkların Kontrollü ve Sıfır Atık Yönetmeliği ile İlgili Bilgi Düzeyleri	<i>Ayşe Kabuk</i>
4.	1756	Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Hastaların Çevresel Stresör ve Bireyselleştirilmiş Bakım Algılarının İncelenmesi	<i>Tuğçe Duymaz, Yeliz Çulha</i>
5.	9358	Servis Hemşirelerine Verilen Kanıtı Dayalı Aspirasyon Eğitiminin Aspirasyon Bilgi ve Becerilerine Etkisi: Tek Gruplu Ön Test-Son Test Yarı Deneysel Çalışma	<i>İlkin Yılmaz, Nurten Alan</i>
6.	7270	Hemodiyaliz Hastalarında Kırılabilirliğin Günlük Yaşam Aktiviteleri ve Tedaviye Uyuma Etkisi	<i>Hatice Oltuluoğlu, Sema Kömürkara</i>
7.	5685	Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Sağlıkta Yapay Zekâ Kullanımına Hazır Bulunuşlukları ve Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi	<i>Simge Coşkun Palaz, Gül Güneş Aktan</i>
8.	1973	Yaşlı Hastalarda Düşme Öz Farkındalığı ve Sosyal Destek Durumunun İncelenmesi	<i>Mesut İnci, Papatya Karakurt</i>
9.	4844	Tıbbi Cihazla İlişkili Basınç Yaralanmaları: Yoğun Bakım Hemşirelerinin Bilgi Düzeyleri ile Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkide Tutumun Aracılık Rolü	<i>Esra Yılmaz, Öznur Gürlek Kisacik</i>
10.	4336	Yoğun Bakımda Yatan Hastalarda Üriner Kateter ile İlişkili Basınç Yaralanması Gelişiminin İncelenmesi	<i>Yeliz Çulha, Seran Akay, Ceren Çikendin, Funda Büyükyılmaz</i>

BERGAMA HALL 24.10.2024 16.00-17.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Hanife Durgun (Ordu Üniversitesi, Ordu)
Dr.Öğr. Üyesi Fatma Tanrikulu (Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	6796	Hemşirelerin Kadercilik Eğilimlerinin Ötenazi, Ölüm Ve Ölümcül Hastaya Karşı Tutumlarına Etkisi: Kesitsel Bir Çalışma	Şenay Şener, Seda Göger, Ferhat Koç, Nasibe Yağmur Ziyai
2.	5851	Hemşirelik Öğrencilerinde Yapay Zekaya Yönelik Tutum Ve Etik Duyarlılık	Duygu Kurt
3.	5153	Palyatif Bakım Onkoloji Hastalarında Semptom Yükü İle Ölüm Kaygısı Arasındaki İlişki	Nurdan Yalçın Atar, Murat Koç
4.	1454	Hemşirelerde Algılanan Duygusal İstismar Ve Psikolojik Sağlık: Kesitsel Araştırma	Yeter Kurt, Ebru Turhal, Handan Şahin, Fulya Batmaz
5.	9694	Diyabetik Bireylerde Sağlık Okuryazarlık Düzeyinin Metabolik Kontrol Değişkenleriyle İlişkisi: Kesitsel Bir Araştırma	Nesibe Şimşekoğlu, Betül Erişmiş, Merve Feyza Demir Gürdal, Özge Pasin
6.	1592	Hemşirelik Öğrencilerinin Bakım Davranışları İle Klinik Öğrenim Çevresi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	Ayşe Eminoğlu, Nazike Duruk
7.	7327	Palyatif Bakım Hemşirelerinin Basınç Ülserini Önlemeye Yönelik Bilgi, Tutumları Ve Karşılaştıkları Engellerin Belirlenmesi	İzel Güler, Meryem Kılıç
8.	5843	Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Laboratuvar Uygulama Metafor Algıları: Bir Fragman Mı?	Çiğdem Kardaş, Nigar Ünlüsoy Dinçer
9.	7346	Hemşirelerin Karşılanamayan Hemşirelik Bakım Gereksinimleri Ve Nedenlerinin Analizi	Gülçin Güleşen, Hilal Tüzer
10.	7959	Hemşirelik Öğrencilerinin Tıbbi Yapay Zeka Hazır Bulunuşluk İle Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Gizem Kaya, Funda Büyükyılmaz, Yeliz Çulha, Pelin Akyürek

BERGAMA HALL 24.10.2024 17.15-18.15

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Kıvanç Çevik Kaya (Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa)
Dr. Öğr. Üyesi Emine Korkmaz (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	6091	Hemşirelerin Pandemi sonrası izolasyon önlemlerine uyumu değişti mi?	Eylem Toğluk Yiğitoğlu, Şehrinaz Polat
2.	5046	Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerileri ile Mahremiyete İlişkin Soru Sorma Güçlüklerinin İncelenmesi	Esra Doğan Yılmaz
3.	9796	Yaşlı ve Orta Yetişkin Tip 2 Diyabetli Bireylerde Kırılabilirliğin Ayak Bakım Davranışları ve Öz Etkililiğe Etkisinin Değerlendirilmesi	Döndü Bilici, Meryem Kiliç
4.	4224	Yoğun Bakım Ünitelerinde Sedasyon Uygulanan Hastalarda Ağrı Yönetimine İlişkin Hemşirelerin Bilgi ve Uygulamalarının İncelenmesi: Kesitsel, Tanımlayıcı Bir Çalışma	Nurdan Yalçın Atar, Semra Açıksöz, Öznur Tuğba Çelebi
5.	1779	YouTube™ da Pressure Metered Dose Inhaler (pMDI) Uygulamaları: Bilgi, Güvenilirlik ve Kalite İncelemesi	Burcu Demircan, Yasemin Kiyak, Yasemin Adıgüzel
6.	3299	Hemşirelerin Kültürel Yeterlilik, Empatik Eğilim ve Bakım Verici Davranışları Arasındaki İlişki	Özlem Akman, Cennet Çiriş Yıldız, Dilek Yıldırım, Sercan Kara
7.	5403	Hemodiyaliz Hastalarında Manevi İyi Oluşun Umuda Etkisi	Hatice Oltuluoğlu
8.	1718	Transkateter Aort Kapak İmplantasyonu (TAVİ) ve Hemşirelik Bakımı: Dijital Entegrasyon	Neslihan Çiçekli, Meltem Tabakçioğlu
9.	5389	Evde ve Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Günlük Tükettiği Sıvı Miktarı, Türü ve Etkileyen Faktörler	Perihan Çetin, Bahanur Karaçar, Ayşe Akbiyik
10.	6930	Watson'ın İnsan Bakım Modeline Göre Akut Koroner Sendrom Yaşayan Hastanın Hemşirelik Bakımı : Olgu Sunumu	Meltem Tabakçioğlu, Neslihan Çiçekli

FOÇA HALL 24.10.2024 16.00-17.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Hülya Fırat Kılıç (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC)

Doç. Dr. Zeliha Cengiz (İnönü Üniversitesi, Malatya)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	3714	Hemşirelik Öğrencilerinin Yapay Zekaya Yönelik Tutum Kaygı Ve İşsizlik Endişeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi; Tanımlayıcı Kesitsel Çalışma	Burcu Nal, Necibe Dağcan Şahin, Dilek Sari, Gülşah Gürol Arslan
2.	1327	Hemşirelik Öğrencilerinin Algıladıkları Stresin Psikomotor Beceri Eğitimine Etkisi	Mesut Berk Yıldız, Leman Şenturan
3.	7279	Tip 2 Diyabetli Bireylerin Diyabet Öz Yönetiminde Sosyal Medya Kullanım Durumlarının Belirlenmesi	Cansu Rahime Yılmaz, Nurcan Uysal
4.	5311	İşitme Engeli Olan Ve Olmayan Yaşlılarda Yaşlanma Tutumunun Karşılaştırılması	Hülya Yılmaz, Ebru Baysal, İsmet Eşer
5.	1306	Omurilik Yaralanmalı Bireye Bakım Verenlerin Bakım Vermeye Hazıroşluk Ve Bakım Verme Yeterliliklerinin İncelenmesi	Senem Duman, Tülay Başak
6.	8537	Hemşirelerin Siber Aylaklık Düzeylerinin Bireyselleştirilmiş Bakım Algılarına Etkisi	Özlem Albayrak, Seda Dere İşseven, Kübra Berber
7.	6558	Segmental Veya Total Mastektomi Olan Kadınların Beden İmajı Algısı Ve Yaşam Kalitesinin İncelenmesi	Behire Sançar, Nazife Akan, Nalan Süren Akpolat, Şirin İnanç
8.	9461	Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Karar Verme Düzeylerinin Belirlenmesi	Şengül Korkmaz Binay, Papatya Karakurt
9.	4274	Farklı Hemşireler Tarafından Uygulanan Enteral Beslenme Solüsyonlarının Kontaminasyon Yükünün İncelenmesi: Yoğun Bakım Örneği	Alev Yıldız İliman, Merve Yurttaş
10.	7986	Hemşirelerin Deltoid Alana İntramüsküler Enjeksiyon Uygulamalarına İlişkin Bilgi Ve Tutumları	Sevil Olğun, Nilüfer Özgürbüz, Arzu Bahar, Özlem Korkaya
11.	8908	Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Venöz Kan Örneği Alma Deneyimlerinde Kızılötesi Işık Kullanımının Damar Görünürlüğüne ve Başarı Oranına Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışma	Hülya Yılmaz, Şebnem Çınar Yücel, Turgay Yalçınkaya, Mücahide Gökçen Gökalp, Eda Ergin, Ayten Zaybak, Dilek Sarı, Necmettin İşçi, Leyla Khorshid

FOÇA HALL 24.10.2024 17.15-18.15

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Hilal Türkben Polat (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya)

Doç. Dr. Eda Ergin (Bakırçay Üniversitesi, İzmir)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	8414	Hemşirelik Öğrencilerinin Dijital Eğitsel Oyunlar Konusundaki Tutumlarının Belirlenmesi	<i>Nehir Demirel, Hatice Kaya</i>
2.	9448	Postoperatif Dönemde Genel Cerrahi Servisinde Yatan Hastaların Karşılanmayan Bakım Gereksinimlerinin Belirlenmesi	<i>Sümeyye Akçoban, Serap Güngör, Senem Andi, Betül Tosun</i>
3.	4877	Hemşirelerin Merhamet Düzeyi İle Kültürel Duyarlılıkları Arasındaki İlişki Ve Kültürel Duyarlılıklarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi	<i>Sümeyye Akçoban, Betül Tosun</i>
4.	5449	Klinik Hemşirelerin Ve Akademisyenlerin Mesleki Motivasyonlarının Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamalara Yönelik Tutumlarına Etkisi	<i>Ali Kaplan, A. Tuğba Yıldız</i>
5.	8358	Yaşlı Bireylerin Bireyselleştirilmiş Bakım İle Bakım Kalitesine Yönelik Algıları Arasındaki İlişki	<i>Rabia Eren, Merve Tarhan</i>
6.	6948	Yoğun Bakımda Yatan Hastaların Aktivite Durumu, Kısıtlılıkları Ve Hemşirelik Girişimlerinin Belirlenmesi: Bir Gözlem Araştırması	<i>Gizem Özen, Emine Kol</i>
7.	9275	Vardiyalı Çalışan Hemşirelerde Uyku Kalitesi Ve İlaç Uygulama Hataları: İlaç Uygulama Doğruları Kapsamında Kesitsel Bir Çalışma	<i>Fatma Tanrıku, Handenur Gündoğdu, Musa Bölük</i>
8.	3813	Kanser Ve Kronik Akciğer Tanılı Hastaların Ve Hemşirelerin Bakış Açısıyla Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı Ve Advers Olaylar Görülme Durumu	<i>Ümmühan Duman, Fatma Arıkan</i>
9.	2648	Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin İletişim Becerilerinin Şiddet Eğilimleri Üzerindeki Etkisi	<i>Ali Kasirga, Batuhan Taşcıoğlu, Aysel Doğan</i>
10.	8685	Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Stresör Algısının Klinik Uygulamaya Yönelik Tutumlarına Etkisi	<i>İdil Şahin, Sena Yılmaz, Orkun Taşkin, Sena Nur Sarikeçe, Şebnem Bilgiç</i>

ALAÇATI HALL 24.10.2024 16.00-17.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Berna Köktürk Dalcalı (Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Balıkesir)

Doç. Dr. Betül Tosun (Hacettepe Üniversitesi, Ankara)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	2757	Böbrek Nakli Hastalarında İlaç Uyumuna eSağlık Müdahalelerinin Etkisi: Randomize Kontrollü Çalışmaların Meta-Analizi	Metin Tuncer , Gülsüm Zekiye Tuncer
2.	1267	Yapay Zekaya Yönelik Kaygıda Okuryazarlık ve Tutumun Rolü	Sevda Korkut , Gamze Saatçi , Büşra Çetin
3.	2314	Hemşirelik Öğrencilerinin Sığınak Hemşireliğine Yönelik Bilgi Ve Tutumlarının İncelenmesi	Beytullah Eren , Seher Çevik Aktura , Mehmet Emin Çolak
4.	9611	Hemşirelerin Mesleki Değerlerinin İyi Ölümüne Yönelik Algılarına Etkisinin İncelenmesi	Fatma Aksoy , Şule Biyik Bayram , Aysel Özşaban
5.	5756	Hemşirelik Öğrencilerinin Chatgpt Kabul Ve Yapay Zeka Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi	Nihal Taşkıran , Gülengün Türk , Ayşegül Hacı
6.	9440	Hemşirelerin Otonomi Düzeyleri ve Karşılanmayan Hemşirelik Bakımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Yıldız Denat , Güler Karaoğlan
7.	3654	Hemşirelik Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ve İlişkili Faktörler	Duygu Yıldırım , Simay Sırma , Derya Uzelli , Esra Akın
8.	5427	Epilepsi Hastalarında Hastalığı Gizleme, Damgalanma ve Öz Yönetim Arasındaki İlişki	Medine Yücesoy , Özlem Canbolat
9.	2485	Ameliyathanede Prone Pozisyonunda Tıbbi Cihaz İle İlişkili Basınç Yarası Gelişiminin İncelenmesi	Aynur Çıldır , Aliye Okgün Alcan
10.	2718	Hemşirelerin Görüşü: Kronik Hastalıkların Tedavi ve Bakımında Pet Terapi Kullanılabilir Mi?	Dilek Baykal , Şeyma Katircioğlu , İlkay Keser

ALAÇATI HALL 24.10.2024 17.15-18.15

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Hakime Aslan (İnönü Üniversitesi, Malatya)
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gülsoy (Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	4651	Yoğun Bakımda Yatan Hastaların Yoğun Bakım Deneyimlerinin Manevi İyi Olma Düzeyi ile İlişkisi: Tanımlayıcı ve İlişki Arayıcı Bir Çalışma	<i>Ahmet Topcu, Rukiye Burucu</i>
2.	6129	Compassion Fatigue and Quality of Work Life Among Nurses in Turkey: Structural Equation Modelling	<i>Ayşe Aydınlı, Esin Çetinkaya Uslusoy, Yurdagül Günaydin</i>
3.	4955	Yoğun Bakımda Kültürel Uygulamalar ve Kültüre Duyarlı Bakımın İncelenmesi	<i>Ayşenur Özer, Zeliha Cengiz</i>
4.	4195	Göğüs Tüpü Olan Hastalarda Ağrının Değerlendirilmesi: Bir Gözlem Araştırması	<i>Hilal Gamze Hakkbilen, Emine Kol, Şefika Bayraktar Dedemoğlu, Hakan Keskin</i>
5.	9090	Hemşirelerin Bakıma Yönelik Yararsız Tedaviye Karşı Tutumları ile Etik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	<i>Senem Andı, Sümeyye Akçoban, Serap Güngör, Neslihan Yağmur Gider, Betül Tosun, Ezgi Dirgar</i>
6.	7156	Hemşirelerin Stres Düzeylerinin ve Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi	<i>Aynur Kaynar Şimşek, Elanur Hacıoğlu, Esra Doğan, Serhat Gündoğdu, Zeynep Bostancı, Zeynep Cansu Şahin</i>
7.	1043	Hemşirelerin Tıbbi Cihaz İlişkili Basınç Yaralanmalarına İlişkin Bilgi ve Tutum Düzeylerinin Belirlenmesi	<i>Zilan Baran, Dilek Özden, Şakire Nur Sözen</i>
8.	2142	Hemşirelik Öğrencilerinde Kültürel Yeterlilik ve Duyarlılığın Göç Etme Eğilimi ile İlişkisinin İncelenmesi: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir çalışma	<i>Senem Andı, Ayla Yava, Aynur Koyuncu, Betül Tosun, Juan M. Leyva-Moral</i>
9.	5799	Yetişkin Hastalarda Tıbbi Cihazla İlişkili Basınç Yaralanması Gelişimi ve Etkileyen Faktörler: Nokta Prevalans Çalışması	<i>İsmail Dusak, Serap Güngör, Sümeyye Akçoban</i>
10.	6755	Hemşirelerde Postüral Alışkanlık ve Farkındalık ile Ağrı ve Yorgunluk İlişkisinin İncelenmesi	<i>Metin Tuncer, Gülsüm Zekiye Tuncer, Şeyma Turan, Leyla Khorshtd</i>

ŞİRİNCE HALL 24.10.2024 16.00-17.00

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Esin Çetinkaya Uslusoy (Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta)
Dr.Öğr.Üyesi Elanur Uludağ (Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	8589	Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli Doğrultusunda NANDA, NOC ve NIC Sınıflama Sistemleri ile Verilen Hemşirelik Bakımı: Kronik Böbrek Yetmezliği Olgu Sunumu	Rumeysa Bayram, Kübra Doğan, Aysel Özsaban
2.	6211	Yoğun Bakım Hemşirelerinin Basınç Yaralarının Yönetimindeki Öz Yeterlilik ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi	Emine Korkmaz, Seda Şahan
3.	1598	Hemşire Görünümü İle İlgili Hasta Görüşleri ve Bakım Kalitesine Etkisi	Nermin Eroğlu, Hatice Öntürk Akyüz, Selma Dilmen Kali
4.	8816	Hemşirelerin İlaç Hata Eğilimleri ile Bilinçli Farkındalık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Kesitsel Bir Araştırma	Gülengün Türk, Selçuk Görücü
5.	2242	Vardiyalı Çalışan Hemşirelerde Progresif Gevşeme Egzersizlerinin Uyku Kalitesi ve İş Stresi Üzerine Etkisi	Yusuf Sumu, Duygu Bayraktar
6.	4589	Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Algıları ve Beyin Göçüne Yönelik Tutumları	Sena Nur Sarikeçe, Orkun Taşkin, Sena Yılmaz, İdil Şahin, Eylem Pasli Gürdoğan
7.	2106	Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Başarı Odaklı Motivasyon Düzeyleri ve Hemşirelik Esasları Dersi Not Ortalamalarının Klinik Uygulamaya Hazıroluşluluk Düzeylerine Etkisi	İlkin Yılmaz
8.	3011	Öğrencilerin Akılcı İlaç Kullanım Düzeyleri ve Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi: Sağlık Bilimleri Fakültesi / Meslek Yüksekokulu Örneği	Tuğba Mert, Kader Öztürk, Burcu Yılmaz

ŞİRİNCE HALL 24.10.2024 17.15-18.15

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Selma Atay (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale)

Doç. Dr. Serpil İnce (Akdeniz Üniversitesi, Antalya)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	3795	Terminal Dönemdeki Hastaya Bakım Veren Hemşirelik Öğrencilerinin Merhamet, Şefkat Korkusu Ve Ölüm Kaygısı Düzeyleri	<i>Ezgi Kinici Dirik, Berna Aksoy Kahraman, Eylem Pasli Gürdoğan</i>
2.	9244	Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Stresör Algısı İle Klinik Uygulamalara Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki	<i>Betül Bayrak, Beyzanur Toy</i>
3.	9215	Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerileri İle Uygulama Alanlarındaki Şiddet Yönetimi Yeterliliği Arasındaki İlişki	<i>Betül Bayrak, Neslihan Geçer</i>
4.	8915	Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamalara Yönelik Tutumları İle Etik Değerleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	<i>Funda Karaman, Aleyna Ustaoglu, Emre Akkuş, Gülşen Karakaya</i>
5.	6749	Hemşirelerin İletişim Becerilerinin Bakım Davranışlarına Etkisi	<i>Leman Şenturan, Aleyna Ustaoglu, Emre Akkuş</i>
6.	8789	Hemşirelik Öğrencilerinin Bireyselleştirilmiş Bakım Algısı Ve Bilinçli Farkındalık Düzeyleri Arasındaki İlişki: Empatik Eğilimin Aracı Rolü	<i>Aysun Bayram, Aysel Özşaban, Şengül Üzen Cura</i>
7.	7543	Hemşirelerde Pesimizm (Kötümserlik) Ve Optimizm (İyimserlik) Algısının Hasta Bakımına Etkisi	<i>Elanur Uludağ, Sıla Eda Us, Enes Berber</i>
8.	3925	Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Algısı Ve Bakım Davranışlarının Belirlenmesi	<i>Gülendam Hakverdioğlu Yönt, Adile Korhan, Kübra Aslan, Dilara Bayram</i>

EFES HALL 25.10.2024 08.30-09.30

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Elif Günay İsmailoğlu (Bakırçay Üniversitesi, İzmir)
Dr.Öğr.Üyesi Sevil Olğun (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	3547	Yoğun Bakım Hemşirelerinin Göz Bakımına Yönelik Bilgi, Tutum ve Uygulamaları	Serap Güngör, Senem Andi, Sümeyye Akçoban, Betül Tosun
2.	8200	Hemşirelik Öğrencilerinin Matematiksel Becerilerinin Pediatrik İlaç Uygulamalarındaki Öz-Yeterlilik Düzeyine Etkisi: Üç Merkezli Tanımlayıcı Çalışma	Serap Güngör, Hakan Avan, Birgül Vural
3.	4660	Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Yetişkinlerde İlaç Uyumunu İle Akılcı İlaç Kullanımı Bilgisi ve Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişki	Nesrin İlhan, Cemile Savcı, Sevinç Yıldırım
4.	3391	Onkoloji Palyatif Bakım Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Merhamet Yorgunluğu, Merhamet Memnuniyeti ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Değerlendirilmesi	Abdülmenev Adanir, Dilek Özden
5.	1695	Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin İnovasyon Becerileri İle Yapay Zekâya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki: Çok Merkezli Çalışma	Gülşün Özdemir Aydın, Semiha Küçükaydinoğlu, Aylin Palloş, Ela Yılmaz Coşkun, Nuray Turan
6.	6754	Hemşirelerin Afete Hazır Oluşuklarındaki Temel Yeterliliklerinin ve Deprem Sonrası Dönemde Travma Düzeylerinin Belirlenmesi	Nermin Eroğlu, Rukiye Kökkız, Gizem Kaya
7.	7330	Onkoloji Hastalarına Bakım Veren Hemşirelerin Karşılanmayan Hemşirelik Bakım Gereksinimleri ve Nedenleri: Tanımlayıcı ve Kesitsel Bir Çalışma	İpek Köse Tosunöz, Meltem Akbaş
8.	1488	Yoğun Bakımda Yatan Hastaların Aile Üyelerinin Memnuniyet Düzeyleri	Gözde Koçak, Ayten Zaybak
9.	5619	Yoğun Bakım Hemşirelerinin Karşılanmayan Hemşirelik Bakımına İlişkin Görüş ve Deneyimleri	Zerrin Kuşci
10.	6361	Solunum Cihazı Kullanımına Bağlı Gelişen Basınç Yaralanması İnsidansı, Risk Faktörleri ve Yara Özelliklerinin İncelenmesi	Buse Şahbaz, Sevda Sönmez, Zilan Baran, Dilek Özden
11.	8528	Hemşirelik Eğitiminde Aralıklı Öğrenmenin Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması	İbrahim Karagöl, İsmail Ayvaz

BERGAMA HALL 25.10.2024 08.30-09.30

Oturum Başkanları

Dr. Öğr. Üyesi Metin Tuncer (Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane)
Öğr. Gör. Dr. Nesrin Oğurlu (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	1153	Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Okuryazarlıklarının Küresel Isınma Bilgi Düzeylerine Etkisi	<i>Yasemin Kıyak, Aylin Özakgöl, Elif Cansu Topraklı, Ayşegül Baysal, Deniz Calda, Sinem Aktoprak, Dilaranur Paçalı, Türkinaz Aştı</i>
2.	5557	Hemşirelerde Ahlaki Cesaret ve Mesleki Değerler Arasındaki İlişki: Hemşirelerin Bireysel ve İş Yaşamı Özelliklerinin Düzenleyici Etkisi	<i>Berna Köktürk Dalcalı, Aysel Özşaban, Seçil Erden Melikoğlu, Aleyna Semiz Büyükkaltay</i>
3.	2844	Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Meme Cerrahisi Sonrası Ağrı Yönetimi Protokolünün İncelenmesi: Tek Merkezli Bir Çalışma	<i>Semra Bülbüloğlu, Pinar Ermiş Barış, Burçak Meriç, Tuğçe Kargin</i>
4.	7848	Karaciğer Nakli Hastalarında Spiritüel İyi Oluş ve Sosyal Desteğin Umud Düzeyine Etkisi	<i>Seher Tanrıverdi, Zeliha Cengiz, Şerife İnce</i>
5.	3074	Türkiye’de Hijyen Uygulamalarına İlişkin Youtube Videolarının İçerik Analizi	<i>Pınar Doğan, Rabia Eren, Betül Karar, Aleyna Özçelik, Selin Dinç, Kübra Kabakulak, Sema Bedir, Zuhal Doğan</i>
6.	6328	Hemşirelik Öğrencilerinin Ağız Sağlığı Tutum Düzeyinin Belirlenmesi	<i>Uğur Öner, Hediye Özbay, Nehir Demirel</i>
7.	1673	Nazogastrik Tüp Yerleştirilmesine Yönelik YouTube™ Videolarının İçerik, Güvenilirlik ve Kalite Analizi	<i>Ozan Acar, Denizhan Yıldızbaş, Esra Uğur, Hilal Yıldız Çelik, Ükke Karabacak</i>
8.	4601	Klinikte Çalışan Hemşirelerin Karşılanamayan Bakım ve İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	<i>İlknur Bodur, Gurbet Baduryeri, Hilal Tüzer</i>
9.	6041	Kansere Yönelik Operasyon Geçirecek Olan Hastaların Kansere Başa Çıkma Becerileri ve Manevi Bakım Gereksinimleri	<i>Aslı Kalkım, Şafak Dağhan, Nur Erdem, Ayşegül Tekin</i>
10.	6469	Hemşirelerde Manevi-İnsani Değerler, Kadercilik ve Ölüme İlişkin Tutumun Belirlenmesi	<i>Serpil Su, Burcu Ceylan, Asude Güney, Dilek Cingil</i>

FOÇA HALL 25.10.2024 08.30-09.30

Oturum Başkanları

Doç. Dr. Burcu Ceylan (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir)
Dr.Öğr.Üyesi Ayşegül Yıldız İçigen (Kapatokya Üniversitesi, Nevşehir)

Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	1028	Hemşirelerin İlaç Hazırlama ve Uygulama Sürecinde Yaşadıkları Bölünme/Kesintilere İlişkin Görüşleri	<i>Sedef Melek, Selma Atay</i>
2.	7560	Hemşirelerin Etik Duyarlılıkları Ve Hasta Mahremiyeti Algılarının İncelenmesi	<i>Kübra Örengül, Leman Şenturan</i>
3.	5516	Yoğun Bakım Hemşirelerinin Fiziksel Kısıtlamaya İlişkin Etik Değerlerine Etik İklim Algısının Etkisi	<i>Müyesser Nur Akdeniz, Dilek Özden</i>
4.	7920	18-65 Yaş Arası Bireylerde Covid-19 Fobisi Ve Anksiyete Düzeyinin Belirlenmesi	<i>Sevil Yılmaz, Perihan Çetin</i>
5.	1057	İnmeli Bireylerde Sosyal Desteğin Hastalığa Uyuma Etkisi	<i>Tuğba İrem Erman, Nuray Turan</i>
6.	9158	Hemşirelik Öğrencilerinin Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav Düzeyleri Ve Akademik Performansları Arasındaki İlişki	<i>İlkin Yılmaz, Gülşah Gürol Aslan, Sevda Sönmez, Dilek Özden</i>
7.	5992	Hemşirelik Öğrencilerinin Ölüm Okuryazarlığı Ve Spiritüel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Tanımlayıcı Ve Kesitsel Bir Çalışma	<i>Gizem Göktuna, Necibe Dağcan Şahin, Gülşah Gürol Arslan</i>
8.	1081	Hemşirelik Bakımında Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli Temel Alınarak Geliştirilen Değerlendirme Araçları: Kapsamlı Bir İnceleme	<i>Merve Yılmaz, Fatoş Korkmaz</i>
9.	7206	Prekordiyal Elektrotların Yerleşiminin Değerlendirilmesi	<i>Neriman Özge Çalışkan Cellatoğlu, Hayat Yalın</i>

ALAÇATI HALL 25.10.2024 08.30-09.30			
Oturum Başkanları			
Dr.Öğr.Üyesi Nurten Alan (Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir)			
Dr.Öğr.Üyesi İlkin Yılmaz (Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir)			
Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	3454	Hemşirelerin Yenilikçilik Düzeyleri ve Yapay Zeka Okuryazarlıkları: Tanımlayıcı ve İlişkisel Bir Çalışma	<i>Tülay Sağkal Midilli, Seda Dere İşseven</i>
2.	4923	Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Yapay Zeka Okuryazarlıkları: Tanımlayıcı ve İlişkisel Bir Çalışma	<i>Tülay Sağkal Midilli, Seda Dere İşseven</i>
3.	1948	Hemşirelik Öğrencilerinde Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyinin İncelenmesi	<i>Merve İnce, Hülya Yılmaz, Leyla Khorshid</i>
4.	4268	Deprem Felaketi Yaşayan Bireylerde Travma Düzeyi, Deprem Risk Algısı ve Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişki	<i>Hatice Pekince, Hakime Aslan</i>
5.	5452	Temel Hemşirelik Becerileri Öğretiminde Takım Çalışmasına Dayalı Öğrenme: Bir Uygulama Örneği	<i>Ükke Karabacak, Hilal Yıldız Çelik, Denizhan Yıldızbaş, Esra Uğur, Ozan Acar</i>
6.	5591	Toplumun Aşı Karşıtlığı ve Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Arasındaki İlişki	<i>Buse Gözde Eker, Ahu Kürklü, Pınar Doğan</i>
7.	2442	Defansif Hemşirelik Uygulamaları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması	<i>Yasemin Erden, Fadime Ulupinar, Sibel Meler</i>
8.	4005	Ortopedi Ve Travmatoloji Alanında Yapılan Hemşirelik Çalışmalarının İçerik Analizi İle İncelenmesi (2019-2023)	<i>Aysun Cengiz, Derya Gündüz Hoşgör</i>
9.	4052	İnme Konfor Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi	<i>Sevgi Aydın, Şebnem Çınar Yücel</i>
10.	6053	Öğrenci Hemşirelerin İyi Hemşirelik Algıları: Niteliksel Bir Araştırma	<i>Zeynep Yildirim, Mağfret Kaşıkçı</i>
11.	7525	Mulaj Uygulamasının Hemşirelik Eğitiminde Kullanımı	<i>Asiye Nur Ulusoy, Nazike Duruk</i>

POSTER BİLDİRİLER

GİRİŞ KAT FUAYE ALANI 23.10.2024 09.00-18.30			
Oturum Başkanları			
Dr. Öğr. Üyesi Duygu Bayraktar (Kafkas Üniversitesi, Kars)			
Öğr. Gör. Dr. Necibe Dağcan (Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Kütahya)			
Sıra No	Bildiri No	Bildiri Adı	Yazarlar
1.	6093	Yüz Nakli Operasyonunda Hemşirelik ve Görünürlük	<i>Emine Kol</i>
2.	4473	Hemşirelerde Yoğun Bakım Eğitiminde Sanal Gerçeklik Kullanımı: Literatüre Kısa Bakış	<i>Şenay Şener, Seda Göger</i>
3.	7627	Hemşirelikte Yaşam Sonu Bakım İle İlgili Bağlantılı Tezler: Son 10 Yıla Bakış	<i>Gülcan Baysal</i>
4.	2817	Manuel Arteriyel Kan Basıncı Ölçümünde Büyüyen Tehlike: Steteskop Kullanmamak	<i>Fatma Tok Yıldız</i>
5.	6062	Türkiye’de Hemşirelik Alanında El Hijyeni ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	<i>Gül Şahbudak, Leyla Khorshid, Ülkü Güneş</i>
6.	2577	Hemşirelikte Uzmanlaşmanın Mesleğe Bağlılık İle İlişkisinin İncelenmesi	<i>Tuğba Savaş Yücel</i>
7.	2807	Farklı Öğretim Teknikleriyle Verilen Dış Fırçalama Eğitiminin Okul Öncesi Dönemi Çocuklarında Etkisi	<i>Dilek Yılmaz, Cevriye Yüksel Kaçan, İrem Karaman</i>
8.	3353	İntestinal Sistemde Enterococcus Avium ile Enfekte Hastanın Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeline Dayalı NANDA, NOC ve NIC Sınıflama Sistemlerine Göre Verilen Hemşirelik Bakimi	<i>Ecem Özdemir, Burcu Küçükkaya</i>
9.	6292	Hemşirelerde Mesleki Bağlılık Duygusu ve Merhamet Yorgunluğu Arasındaki İlişki	<i>Gülcan Polat, Kıvanç Çevik Kaya</i>
10.	6380	Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeylerinin Bakım Davranışı Algıları Üzerindeki Etkisi	<i>Ezgi Kınıcı Dirik, Berna Aksoy Kahraman, Eylem Paslı Gürdoğan, Burcu Uslu</i>
11.	6959	Effects of Caregiver Readiness of Relatives Caring for Stroke Patients on Their Caregiver Burden and Burnout	<i>Kıvanç Çevik Kaya, Arzu Surat, Nurgül Güngör Tavşanlı</i>
12.	7566	Hemşirelik Öğrencilerinde Mesleki Değerler ve Merhamet	<i>Eylem Paslı Gürdoğan, Şebnem Bilgiç, Burcu Uslu</i>
13.	7906	Hemşirelerin Çalışma Ortamı ile Fiziksel Muayene Becerileri Kullanımındaki Engeller İle İlişkisi	<i>Gizem Sarıca, Serpil İnce</i>
14.	7980	Hasta Güçlendirici Hemşire Davranışlarına Yönelik Hasta Algıları Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması	<i>Sevgi Demir, Ayşe Demiray</i>
15.	3564	Refleksoloji: Antik Bir Şifa Sanatının Modern Yorumları	<i>Gizem Göktuna</i>
16.	8898	Hemşirelerin Başkalarının Yaşamına Merhamet Düzeyleri ile Bakım Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi	<i>Tuğba Konukoğlu Yavuz, Ebru Karaaslan Karaca, Meryem Kılıç, Nimet Ovayolu</i>
17.	8960	Fiziksel Tespit Uygulanan Yaşlılarda Hemşirelerin Yaşadığı Etik İkilemler Ölçeği’ nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirliliği	<i>Dilek Özden, Abdülmenef Adanır, Büşra Ertuğrul</i>
18.	9016	Onkoloji Hastalarında Manevi İyi Oluş ve Umut	<i>Şebnem Bilgiç, Eylem Paslı Gürdoğan, Burcu Uslu</i>
19.	2493	Diyaliz Hastalarına İki Farklı Yöntemle Uygulanan Ayak Masajının Yaşam Kalitesi ve Semptom Kontrolü Üzerine Etkisi	<i>Gizem Göktuna, Gülşah Gürol Arslan</i>
20.	2652	Fiziksel Tespit Komplikasyon Riski Değerlendirme Ölçeği’ nin Geliştirilmesi	<i>Dilek Özden, Büşra Ertuğrul, Murat Bektaş</i>

SÖZLÜ BİLDİRİLER

HEMŞİRELERİN İLAÇ HAZIRLAMA VE UYGULAMA SÜRECİNDE YAŞADIKLARI BÖLÜNME/KESİNTİLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Sedef Melek², Selma Atay¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Giriş: Latince karşılığı “interruptionem” olan bölünme/kesinti, devam eden bir işin ya da görevin ikincil durumlar nedeniyle plansız durması ve aksaması olarak tanımlanır. İlaç hazırlama ve uygulama sürecinin bölünme/kesintiye uğraması, ilaç hatalarının önde gelen nedenlerinden biri olarak belirlenmiştir.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelerin ilaç hazırlama ve uygulama sürecinde yaşadıkları bölünme/kesintilere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tasarımda, Türkiye'nin batısında bir üniversite hastanesinde çalışan 152 servis hemşiresi örnekleme dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında “İlaç Hazırlama ve Uygulama Sürecinde Yaşanan Bölünme/Kesintilere İlişkin Soru Formu” kullanılmıştır. Formun kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla, uzman görüşü alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin %92,11'i ilaç hazırlama ve uygulama sürecinde 1-10 defa bölünme/kesinti yaşadığını, en çok bölünme/kesinti nedenini %30,35'i ile hasta ve hasta yakını olduğunu belirtirken, hemşirelerin %55,26'sı yaşadıkları bölünme/kesintilerin kısmen acil olduğunu belirtmiştir. %42,11'i yaptığı işlemi durdurup bölünme/kesintiye neden olan durumla ilgilendiğini belirtmiştir. Ayrıca hemşirelerin %61,36'sı yaşanan bölünme/kesintilerin ilaç hazırlama ve uygulama hatalarına sebep olabileceğini belirtmiştir. Çalışma bulgularına göre, hemşirelerin çoğunluğunun ilaç hazırlama ve uygulama sürecinde bölünme kesinti yaşadığı ve çoğunluğunun da acil olmadığı söylenebilir. İlaç hazırlama ve uygulama sürecinde yaşanan bölünme kesintilerin azaltılması için farklı stratejilerin denendiği girişimsel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: bölünme, kesinti, ilaç hazırlama, ilaç uygulama, hemşirelik

HEMŞİRELERİN TIBBİ CİHAZ İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMALARINA İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Zilan Baran¹, Dilek Özden², Şakire Nur Sözen³

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Hemşirelik Esasları Doktora Programı, İzmir, Türkiye

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

³Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Giriş: Literatür incelendiğinde hemşirelerin tıbbi cihaz ilişkili basınç yaralanması (TCİBY) bilgi ve tutum düzeylerini belirleyen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu ve sadece yoğun bakım hemşireleri ile yürütüldüğü göze çarpmaktadır. Bu nedenle daha geniş örneklemle ve TCİBY'nin görülme riski olan birimlerde çalışan hemşirelerin TCİBY ilişkin bilgi ve tutum düzeylerinin belirlenmesine ihtiyaç vardır.

Amaç: Çalışmada, hemşirelerin TCİBY yönelik bilgi ve tutum düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma, tanımlayıcı türde olup, bir üniversite hastanesinde Nisan-Temmuz 2024 tarihinde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 1000 hemşire oluşturmakta olup örneklem büyüklüğü güç analizi kullanılarak (n:269) hesaplanmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olmayan, acil servis, ameliyathane ve polikliniklerde çalışan hemşireler çalışmadan dışlanmış ve çalışma grubunu 324 hemşire oluşturmuştur. Veriler "Hemşire Tanıtıcı Özellikler Formu", "Tıbbi Cihaz İlişkili Basınç Yaralanması Bilgi Ölçeği", ve "Tıbbi Cihaz İlişkili Basınç Yaralanmasını Önlemeye Yönelik Tutum Ölçeği" ile yüz yüze toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; Kolmogorov-Smirnov Testi, Bağımsız Gruplarda T Testi, One Way Anova Testi, Ki-Kare, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis Testi ve Multivariate Linear Regresyon analizi kullanılmıştır (p<0.05).

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 31.61±6.5, %83.6'sı kadın ve lisans mezunudur. Hemşirelerin ortalama 7.74±6.7 yıl çalışma süresine sahip olup, %57.1'i serviste çalışmaktadır. Hemşirelerin TCİBY bilgi düzeyi ortalaması 13.37±2.7 (max:19); TCİBY tutum puanı ortalaması ise 46±6.4 (max:55) bulunmuştur. Bulgulara göre hemşirelerin yaş ortalaması, çalışma yılı ortalaması, çalıştıkları birim, TCİBY eğitimini aldıkları yer ile TCİBY bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.05). Hemşirelerin TCİBY raporlama durumları, BY ve TCİBY eğitimi alma durumları, TCİBY toplam bilgi puanı ile tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (p<0.05). Çalışma sonucunda hemşirelerin TCİBY bilgi düzeyleri düşük, TCİBY önleme ve bakım davranışlarına yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Bulgulara dayanarak, kurum yöneticilerinin hizmet içi eğitimlerde TCİBY eğitime detaylı yer vermesi, bu eğitimlerin alanında uzman kişiler tarafından güncellenerek içeriklerinin iyileştirilmesi, hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerinde de TCİBY konusuna detaylı yer verilmesi, kurumların TCİBY bildirimine yönelik ve farklı örneklem grupları ile çalışmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: tıbbi cihaz, basınç yaralanması, bilgi, tutum, hemşire

İNME Lİ BİREYLERDE SOSYAL DESTEĞİN HASTALIĞA UYUMA ETKİSİ

Tuğba İrem Erman¹, Nuray Turan²

¹*İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye*

²*İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye*

Giriş: Günümüzde inmenin erken teşhis edilmesi, akut inme tedavisine hızlı bir şekilde başlanmasıyla birlikte inmeye bağlı ölüm oranlarının ve nörolojik hasarların önlenmesi, inme sonrası bağımlılık seviyesinin azaltılması ve etkilenen fonksiyonların yeniden kazanılması hedeflenmektedir. Bakım ve tedavi sonrasında, bireylerin rehabilitasyon sürecine dahil edilmesi, günlük yaşam aktivitelerine yönelik ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu doğrultuda sosyal destek mekanizmalarının devreye alınması büyük önem taşımaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, inme geçiren bireylere sağlanan algılanan sosyal destek düzeyini belirlemek ve bu desteğin hastalığa ve inme sonrası yaşama uyum üzerindeki etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde planlanan bu araştırma, bir şehir hastanesinde Mayıs 2022–Mayıs 2023 tarihleri arasında İnme Ünitesi, İnme Rehabilitasyonu ve Nöroloji polikliniğine başvuran, inme tanısıyla servislerde yatan 82 hasta ile gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasında; Hasta Bilgi Formu, İnme Etki Ölçeği (İEÖ), Kronik Hastalıklara Uyumu Değerlendirme Ölçeği (KHÜDÖ), Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ), Mini Mental Test (MMT), Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği kullanıldı. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için bir üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Tarih:24.03.2022 Sayı:E-74555795- 050.01.04-392038) alındı. Veriler SPSS 28 paket programı ile sıklık, yüzde, ortalama, t testi, Mann-Whitney U testi, Spearman korelasyon testleri ile analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: İnme geçirenlerin yaş ortalaması 59.71±12.79 yıl olup, %52.4'ü erkektir. Hastaların %62.2'si daha önce inme geçirmiş, %91.5'inde inmenin yanı sıra kronik hastalıklar mevcuttur ve en yaygın tanı hipertansiyon olmuştur. Hastaların %76.8'inde özellikle vücudun bir tarafında yüz, kol veya bacakta güçsüzlük, uyuşma ve karıncalanma görülmüştür. Mini Mental Test'e göre hastaların %82.9'unun bilişsel seviyeleri normal, %32.9'unun ise yarı bağımlı olduğu belirlenmiştir. Ölçek puanları incelendiğinde hastaların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) puanı 55.95±18.67, Kronik Hastalık Uyum Ölçeği (KHÜÖ) puanı 63.91±8.77, İnmenin Etki Ölçeği (İEÖ) puanı 209.82±44.93 ve Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği (GYAÖ) puanı 4.72±1.88 olarak bulunmuştur. İnme hastalarının bağımsızlık durumuna göre KHÜÖ ve İEÖ toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ÇBASDÖ ve KHÜÖ ortalama puanları arasında, ayrıca KHÜÖ'nün toplam ve psikolojik alt boyut puanları ile İEÖ ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde bir korelasyon bulunmuştur. İnme hastalarında algılanan sosyal destek düzeyi ile kronik hastalıklara uyum arasında anlamlı bir ilişki olmasına rağmen, yalnızca fizyolojik değerlendirme dikkate alınmadan psikolojik uyumun artırılması gerektiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda hemşirelerin, inme geçiren bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını ve başa çıkma mekanizmalarını arttırmaya yönelik destek sağlamaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, inme, algılanan sosyal destek, hastalığa uyum

İNTÖRN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN TEMEL YAŞAM DESTEĞİ EĞİTİMİNİN ÜÇ AYLIK PERİYOTTA BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ

İlkin Yılmaz¹, Dilek Özden¹, Hazel Bağcı², Hale Surlu²
¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
²Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü

Giriş: Yeterli düzeyde ve kanıta dayalı Temel Yaşam Desteği (TYD) bilgi ve becerisine sahip olmayan hemşirelerin yaptıkları TYD uygulamaları ölümcül olabilecek komplikasyonlara yol açabilmektedir. Hemşirelerden, TYD uygulamaları bilgi ve becerilerini lisans eğitimleri sırasında geliştirerek mesleki yaşamlarına taşınmaları beklenmektedir.

Amaç: Bu çalışma, son sınıf intörn hemşirelik öğrencilerine verilen TYD eğitiminin öğrencilerin eğitim öncesi, eğitim sonrası ve eğitimden üç ay sonrasındaki bilgi ve beceri düzeylerine etkisini incelemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tek gruplu ön test-son test yarı deneysel nitelikteki bu çalışmanın evrenini, bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi'nde 2023-2024 yılı güz ve bahar dönemi Hemşirelik Esasları intörn öğrencileri (N=56) oluşturmuştur. Çalışmaya gönüllü olarak 49 öğrenci (%87.5) katılmıştır. Veriler Tanımlayıcı Özellikler Formu, TYD Bilgi Düzeyi Soru Formu (25 madde; her madde 1 puan, toplam 25 puan) ve TYD Beceri Değerlendirme Formu (20 madde; doğru yapılan işlem basamağı 2 puan, eksik/hatalı uygulanan işlem basamağı 1 puan, toplam 40 puan) ile toplanmıştır. Öğrencilere önce TYD bilgi formu doldurtulmuş, ardından 2 saat teorik, 2 saat beceri eğitimi verilmiş, eğitim sonrası bilgi testi tekrar uygulanmıştır. Beceri değerlendirmesi düşük gerçeklikli TYD maketi kullanılarak iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Tekrar testi sonrasında tüm öğrenciler TYD becerisini %100 gerçekleştirecek şekilde uygulama yapmıştır. Üç ay sonra bilgi ve beceri düzeyleri yeniden değerlendirilmiştir. Veriler SPSS v.24.0 ile analiz edilmiştir. Bulgular tanımlayıcı istatistikler, eşleştirilmiş t-testi, korelasyon analizi ve ANOVA ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 22.97±1.34 olup %57.1'i (n=28) kadındır. Eğitim öncesi, eğitim sonrası ve üç ay sonra TYD bilgi puan ortalamaları sırasıyla 15.69±3.01, 20.42±2.20, 19.14±2.99 (Friedman X²=50.880; p<0.001) olarak belirlenmiştir. Eğitimden hemen sonra ve üç ay sonrasında yapılan iki değerlendirme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (Z=-3.062; p=0.002). Üç ay sonra iki değerlendirici tarafından yapılan beceri değerlendirmesinde sınıf içi korelasyon katsayısı tek ölçümde 0.914, ortalama ölçümde 0.955, madde toplam korelasyonu 0.915, Cronbach alpha 0.955 olarak bulunmuştur. Eğitimden hemen sonra (40±0) ve üç ay sonra (33.08±3.66) yapılan beceri değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır (Z=-3.062; p=0.002). Sonuç: Öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleri, eğitimden hemen sonra en yüksek seviyede olup üç ay sonra bu düzeylerde azalma gözlemlenmiştir. Lisans eğitiminde TYD eğitimlerinin bilgi ve becerileri artıracak şekilde verilmesi, çalışmanın yüksek gerçeklikli, öğrenciye geribildirim verebilen simülasyon ile yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, temel yaşam desteği, bilgi, beceri, eğitim

HEMŞİRELİK BAKIMINDA GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ TEMEL ALINARAK GELİŞTİRİLEN DEĞERLENDİRME ARAÇLARI: KAPSAMLI BİR İNCELEME

Merve Yılmaz¹, Fatoş Korkmaz²

¹Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları

²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları

Giriş: Hemşirelik bakımında, daha kapsamlı bir değerlendirme yapmak ve hemşirelik sürecini sistematik bir şekilde uygulayabilmek için bir model kullanımına ihtiyaç vardır. Modeller hemşirelik tanıları hakkında doğru klinik yargılarda bulunmak ve kararlar almak için ilgili verilerin toplanmasında yarar sağlar. Hemşirelik bakımında model kullanma; hemşirelik uygulamalarını daha açık ve belirgin hale getirir ve hemşirelik bakımında farklı yönleri hatırlatmaya yardımcı bir araç rolü oynar. Ayrıca modeller, hemşirelik uygulamaları için bilimsel bir temel olarak hemşirelik bilgi içeriğinin daha sistematik gelişmesini sağlar ve pratik yaklaşımlar geliştirir. Günümüzde hemşirelik bakımında birçok model kullanılmaktadır. NANDA (Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği) hemşirelik tanıları sınıflamasında Gordon'un "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modelinin kullanıldığı görülmektedir. "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modeli bireyin kapsamlı değerlendirmesine rehberlik eden bütüncül (biyopsikososyal-spiritüel) bir çerçeve sağlar. Literatürde "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modeli kullanılarak hemşirelik değerlendirmesi yapılan hastalarda; semptom yönetiminin daha iyi olduğu, daha iyi yaşam kalitesi ve daha az hastaneye tekrar yatışların olduğu bildirilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik bakımında Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli temel alınarak geliştirilen değerlendirme araçlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışma; Google Scholar, Pubmed veri tabanlarında "Hemşirelik Değerlendirmesi", "Gordon'un modeli", "Gordon'un teorisi" ve "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli", "Nursing Assessment," "Gordon's model," "Gordon's theory," "Functional Health Pattern" anahtar kelimeleri ile ulaşılabilen ulusal ve uluslararası çalışmalar taranarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Literatürde, çeşitli ülkelerde "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli" kullanılarak (Amerika, Hollanda, İspanya, Türkiye) literatüre, uzman görüşüne (öğretim üyesi/hemşire) dayalı olarak çok sayıda değerlendirme aracı geliştirilmiştir. Bu araçlarının eğitim kurumlarında, araştırma çalışmalarında kullanılabileceği bildirilmektedir. Erişilebilen değerlendirme araçlarının; genel kliniklerde ve kardiyak, psikiyatrik ve kanser gibi spesifik hasta gruplarında kullanılmak üzere geliştirildiği görülmektedir. Değerlendirme araçlarının; açık ve/veya kapalı uçlu ve çoktan seçmeli sorular ve Likert tipi farklı formatta olduğu saptanmıştır. Çeşitli değerlendirme araçlarında on bir fonksiyonel örüntünün yanı sıra fizik muayene, mental durum gibi farklı alanların da eklendiği görülmektedir. İncelemeler sonucunda değerlendirme araçları; amaç, geliştirme süreci, özellikler açısından çeşitlilik göstermektedir. "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" temel alınarak oluşturulan değerlendirme araçları ile; geniş kapsamda genel kliniklerin yanı sıra spesifik hastalıklarda, kadın ya da erkek her yaş grubunda hasta değerlendirilebilmektedir. Bu değerlendirme araçlarının model sayesinde; birey/hasta hakkında bütüncül bir şekilde sistematik olarak veri toplamaya olanak sağladığı bildirilmiştir. Bununla birlikte, bu değerlendirme araçlarının benzerliklerine rağmen, hemşirelik bakımında kullanılan standart bir değerlendirme aracına ulaşamamıştır.

Anahtar Kelimeler: "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri", "Hemşirelik Süreci", "Değerlendirme Aracı"

YOĞUN BAKIMDA FİZİKSEL KISITLAMA KARAR ÇARKI: BİR KAPSAM GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI

Ramazan Bozkurt¹, Nasibe Yağmur Ziyai¹, Özlem Doğu¹
¹Sakarya Üniversitesi

Giriş: Yoğun bakımda fiziksel kısıtlama kullanımının yaygın nedenleri olarak; hasta güvenliğinin sağlanması, hastan pozisyonunun desteklenmesi, hemşire eksikliğinin telafi edilmesi, hasta davranışlarının kontrol edilmesi, olası zarar verilmesinin önlenmesi ve plansız ekstübasyon durumunun engellenmesidir. Hemşirelerin, kısıtlamanın kullanımı açısından yüksek risk taşıyan hastaları belirleyebilecek, hastanın güvenliğini tehdit edebilecek davranışların oluşumuna neden olan sebepleri tanımlayabilecek ve uygulamanın hasta açısından yararlarını ve zararlarını değerlendirebilecek yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir

Amaç: Kısıtlama Karar Çarkının Türk diline ve kültürüne uyarlayarak geçerliliğini yapmaktır.

Yöntem: Kısıtlama Karar Çarkı araştırmacılar tarafından önce Türkçeye çevrilmiştir ve hemşirelik alanından 10 uzmana kapsam ve dil geçerliliği yönünden incelenmek üzere gönderilmiştir. Nihai Kısıtlama Karar Çarkı belirlendikten sonra bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Anestezi ve Reanimasyon Yoğun Bakım Ünitesinde yatan toplam 119 hasta ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışmanın verileri Mayıs ile Temmuz 2024 tarihleri arasında Hasta Bilgi Formu, Glaskow Koma Skalası (GKS), Richmond Ajitasyon Sedasyon Skalası (RASS) ve Kısıtlama Karar Çarkı kullanılarak toplanmıştır. Her bir hasta günde bir kez fiziksel kısıtlama yapılıp yapılamayacağı yönünden iki farklı gözlemci tarafından Kısıtlama Karar Çarkı kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizler SPSS 26 programı kullanılarak yapılmıştır. Kategorik değişkenler için tanımlayıcı istatistikler, uzman görüşleri Kendall W Analiziyle ve gözlemciler arası uyum Kappa ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmadaki hastaların yaş ortalaması 66,40±17,59, %67'si erkek, %23,5'i post kardiyopulmoner resüsitasyon sonrası takip ile %12,5'i pnömoni ile izlenmekte, yoğun bakım yatış günü ortalaması 44,88±66,34 gün, %55,5'i kronik hastalığa sahiptir. Hastaların %98,3'ü enteral yoldan beslenmekte, %26,1'i analjezik kullanmakta, %35,3'ü sedatif kullanmakta, %16'sı anksiyolitik kullanmakta, GKS puan ortalaması 6,63±0,38 ve RASS puan ortalaması -,78±0,21'dir. Hastaların %75,6'sine fiziksel kısıtlama yapılmamıştır. Kısıtlama Karar Çarkının dil geçerlilik indeksi 0,73, kapsam geçerlilik indeksi 0,87 olarak tespit edilmiştir. Gözlemciler arası uyum olan Kappa değeri ise 0,94 olarak belirlenmiştir. Kısıtlama Karar Çarkı yoğun bakım ünitelerinde fiziksel tespit kararının verilmesinde uygulanabilir ve geçerli bir araçtır. Yoğun bakım hemşireleri ekip ile iş birliği içerisinde Kısıtlama Karar Çarkını kullanarak fiziksel tespit kararının verilmesinde öncü rol oynayabilir. İleride yapılacak olan çalışmalarda, bu çarkın rutin fiziksel kısıtlama uygulamaları ile karşılaştırmaları yapılarak literatüre kazandırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kısıtlama, fiziksel, yoğun bakım, hemşire

ÜRİNER KATETERİZASYON EĞİTİMİNDE KULLANILAN ÜÇ FARKLI SİMÜLASYON YÖNTEMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BECERİ, MEMNUNİYET VE ÖZGÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ

Ece Kurt¹, Evşen Nazik², Ayten Zaybak³

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

³Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin üriner kateterizasyon uygulamasına ilişkin yeterli bilgi düzeyine sahip olmalarına karşın, pratik uygulamada becerilerini tam olarak kullanamadıkları belirlenmiştir. Bu durumun, öğrencilere verilen beceri eğitiminin yeteri kadar etkili olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yeni teknolojiler ile geliştirilen simülasyon yöntemlerinin beceri eğitimlerinde kullanılması, bu gibi sorunların çözümü için umut verici olarak karşılanmaktadır.

Amaç: Bu araştırma, üriner kateterizasyon eğitiminde kullanılan düşük gerçeklikli simülasyon, bilgisayar temelli simülasyon ve sanal gerçeklik simülasyon yöntemlerinin hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin beceri, memnuniyet ve kendine güven üzerine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma, yarı deneysel düzende tasarlanmış olup düşük gerçeklikli simülasyon (n=52), bilgisayar temelli simülasyon (n=52) ve sanal gerçeklik simülasyonu (n=52) olmak üzere üç grup ve toplam 156 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Üriner Kateterizasyon Beceri Kontrol Listesi”, “Simülasyon Tasarım Ölçeği” ve “Çözümleme Oturumu Rehberi” kullanılarak toplanmıştır. Teorik ders sonrasında üç gruba ayrılan öğrenciler, çalışmada kullanılan simülasyon yöntemlerinden birini kullanarak üriner kateterizasyon uygulamasını deneyimlemiştir. Uygulamadan hemen sonra çözümleme oturumu gerçekleştirilmiş ve uygulamaya ilişkin veriler kayıt edilmiştir. Araştırmanın hazırlık aşamasında gerekli olan etik kurul izni alınmıştır (08.04.2022/121-41). Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 20.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzdelik analizleri, gruplar arasındaki puan dağılımları ANOVA testi, öğrenci bildirimleri ise nitel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin beceri puanlarının en yüksekte en düşüğe doğru; sanal gerçeklik simülasyon grubu (37,3±3,11), düşük gerçeklikli simülasyon grubu (35,8±3,09), bilgisayar temelli simülasyon grubu (34,8±4,08) şeklinde sıralandığı ve puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p≤0,05). Öğrencilerin memnuniyet ve kendine güven toplam puan ortalamalarının, sanal gerçeklik simülasyon grubu (4,7±0,53) ile düşük gerçeklikli simülasyon grubunda (4,7±0,36) benzer (p>0,05) ve bilgisayar temelli simülasyon grubundan (4,4±0,61) anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde oldukları saptanmıştır (p ≤ 0,05). Simülasyon Tasarım Ölçeği'nin, “En İyi Tasarım Öğeleri” ve “Öğrenciler İçin Önemi” bölümlerinin bazı alt boyutlarında (hedefler ve bilgi, problem çözme) bilgisayar temelli simülasyon grubuna ait puan ortalamalarının diğer gruplardan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik eğitiminde sanal gerçeklik teknolojisine ulaşılamadığı durumlarda, düşük gerçeklikli kalça maketi ile yapılan eğitimin üriner kateterizasyon becerisini kazandırmada aynı düzeyde etkili olacağı belirlenmiştir. Öğrencilerin ÜK eğitimine ilişkin memnuniyet ve kendine güvenlerinin artırılması amacıyla, özellikle birinci sınıf düzeyinde daha basit ve anlaşılır simülasyon yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: simülasyon, hemşirelik eğitimi, üriner kateterizasyon

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİ AKUT İNME VAKASINI YÖNETME İLE BAŞ EDEBİLİYOR MU? NİTEL ÇALIŞMA

Özge Soydaner¹, Gülşah Gürol Arslan²
¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
²Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

Giriş: İnme sonrası artan bağımlılık ve iyileşme sürecinin uzun olması nedeni ile inmenin akut dönem bakımı ve sonrasındaki rehabilitasyonunda hemşirelik bakımı anahtar rol oynamaktadır. Türkiye’de hemşirelerin akut inme vakası ile baş etmedeki duygu, düşünce ve hislerini ortaya koymada kısıtlılık mevcuttur.

Amaç: Bu çalışma yoğun bakım ünitesinde akut inme hastalarına bakım veren hemşirelerin vaka ile baş edebilme durumlarını niteliksel olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Fenomenolojik desene sahip bu nitel çalışmanın örneklemini 18 yaş ve üzeri, en az 6 ay yoğun bakım tecrübesine sahip 17 hemşire oluşturmuştur. Araştırma verileri “derinlemesine görüşme tekniği” ile araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu ve tanıtıcı özellikler formu kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin yaş ortalaması 27.35 yıl, %41.2’si kadın, %82,4’ü lisans mezunu, %47’si de 1-2 yıl süre ile yoğun bakım biriminde çalışmaktadır. İçerik analizi sonuçlarına göre 4 ana tema ortaya çıkmıştır. Bu ana temalar sırası ile “Kayıp”, “Zıt Duygular”, “Bakımda Güçlükler” ve “Destek” tir. Ana temalarla ilişkili olarak sırası ile “Bağımlılık”, “Güçsüzlük”, “İyi Hissetme”, “Mesleki Doyum”, “Çaresizlik”, “Psikolojik Güçlükler”, “Fiziksel Güçlükler”, “Eğitim” ve “Ekip” olmak üzere toplam 9 alt temaya ulaşılmıştır. Bu temalar, akut inme deneyimleyen hastalara bakım veren hemşirelerin vaka yönetimine ilişkin algılarını ve baş etme durumlarını ortaya koymaktadır. Çalışmamızda hemşirelerin akut inme vakalarını yönetmeye ilişkin deneyimleri vakanın yönetiminin iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde yol gösterici olacaktır. Hemşirelerin deneyimleri dikkate alınarak bakım uygulamalarına katkı sağlayacak uygulamalar planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: akut inme, hemşire, nitel araştırma, yoğun bakım

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE OKURYAZARLIKLARININ KÜRESEL ISINMA BİLGİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Yasemin Kıyak¹, Aylın Özakgöl², Elif Cansu Topraklı³, Ayşegül Baysal³, Deniz Calda⁴,
Sinem Aktoprak⁴, Dilaranur Paçalı¹, Türkinaz Aştı¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim
Dalı

³Bezmialem Vakıf Üniversitesi Hastanesi

⁴Medipol Mega Üniversite Hastanesi

Giriş: Geleceğin sağlık çalışanlarını oluşturacak olan öğrencilerin üniversite eğitimleri süresince aldıkları eğitimle beraber, önemli bir toplum sorunu olan küresel ısınma ve iklim değişikliği hakkında bilgi sahibi olmaları ve konuyla ilgili iyi bir tutum geliştirmeleri gerekmektedir. Ayrıca küresel ısınma ve bunun sonucu olarak sebep olacağı sağlığa etkilerinin gelecekte sağlık sektöründe görev alacak bireylerin bilmesi, oluşacak sağlık problemlerine karşı toplumun korunabilmesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

Amaç: Bu araştırma Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin küresel ısınmaya ilişkin bilgi düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirildi.

Yöntem: Araştırmanın evrenini; bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin tüm bölümlerinde öğrenim gören 779 öğrenci oluşturdu. Araştırmada, tabakalı örnekleme yöntemi ile her bölümden araştırmaya dahil edilmesi gereken öğrenci sayıları belirlendi ve bu doğrultuda örnekleme araştırmanın yapıldığı tarihlerde eğitime devam eden gönüllü 258 öğrenci oluşturdu. Araştırma verilerinin toplanmasında Bireysel Özellikler Formu, Yetişkinler için Çevre Okuryazarlığı Ölçeği (ELSA) ve Küresel Isınma Bilgi Ölçeği (KBİ) kullanıldı. Veriler lisanslı SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edildi. Veriler çevreye zarar vermemek adına, kişisel verilerin korunması ve sürdürülmesi ilkelerine uygun olarak çevrim içi anket kullanılarak toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin ELSA ölçeğinden $83,42 \pm 11,10$ puan ve KIBÖ'den $107,68 \pm 15,03$ puan aldığı, puanların ortalama düzeyin üstünde olduğu saptandı. Çevre ve küresel ısınma hakkında eğitim aldığını ifade eden öğrencilerin çevresel farkındalık düzeyinin anlamlı olarak arttığı saptandı ($p=0.005$). Ayrıca çevre ile ilgili dernek/kulüp vb. kuruluşlarında üye olan ($p=0.001$) ve çalışmayı isteyen ($p=0.001$) öğrencilerin çevresel kaygı düzeylerinin ve çevresel okuryazarlık düzeyinin arttığı belirlendi. ELSA genel toplam puanı ile KIBÖ arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı ($r=0.340$, $p=0.000$). Bu ilişki çevre okuryazarlığının öğrencilerin küresel ısınma konusundaki bilgi düzeylerini önemli ölçüde artırdığını göstermektedir. Bu araştırmanın bulguları çevre/küresel ısınma ile ilgili bilgi düzeyini ve olumlu tutumu arttırmayı sağlayacak; sağlık davranışları kazandırmaya yönelik programların müfredata entegre edilmesi, konferans/sempozyum veya seminerler düzenlenmesi, çevre okuryazarlığı hakkında farkındalık kazandırmak amacıyla girişimlerin planlanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Çevre okuryazarlığı, küresel ısınma, sağlıkla ilgili üniversite öğrenciler

KAHKAHA YOGASININ ÜNİVERSİTEYE YENİ BAŞLAYAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE, BİYO-PSİKO CEVAP VE STRESLE BAŞ ETME DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Nurten Alan¹, Özlem Uğur¹, Gülşah Bedez², Nazan Tuna Oran³

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi İlhan Onat Onkoloji Hastanesi

³Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Modern toplumda çok sayıda stres yaratan etken bulunmaktadır. Buna bir de üniversite hayatının başlaması ve ergenlikten genç yetişkinliğe geçiş süreci eklendiğinde stresin şiddeti daha da artmaktadır.

Amaç: Üniversiteye yeni başlayan hemşirelik öğrencilerinde kakhaha yogası uygulamasının, stresle baş etmelerine destek olup olmadığını incelemektir.

Yöntem: Uygulama sonrası kontrol ve girişim grubunda yer alan öğrencilerin, stresle Baş Etme Davranışları ve Biyo-Psiko-Sosyal Cevap Ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları post test puan ortalamalarına bakıldığında, Baş Etme Davranışları Ölçeğindeki İyimser Kalma ($p = .033$) ve Sorun Çözme Davranışları alt boyutlarında ($p = .011$), girişim grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p = .000$). Biyo-psiko-sosyal Durum Ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, Fiziksel Belirtiler alt boyutu düzeyinde ($p = .026$) girişim grubu lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p = .003$). Çalışmamızda, kontrol ve girişim grubunda yer alan öğrencilerin kakhaha yogası uygulanmadan önce ve sonrasında Stresle Baş Etme Davranışları ve Biyo-Psiko-Sosyal Cevap Ölçeklerinden aldıkları toplam puanlar ve puan ortalamaları karşılaştırıldığında, girişim grubunda özellikle de Stresle Baş Etme Davranışı açısından istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p = .028$).

Bulgular ve Sonuç: Üniversiteye yeni başlayan hemşirelik öğrencilerinde kakhaha yogası uygulamasının, stresle baş etmelerine yardımcı olduğu bulunmuştur. Kakhaha yogasının, hemşirelik eğitimi verilen okullarda stresle başa çıkma yöntemi olarak müfredata entegre edilmesi, farklı gruplarda fizyolojik ve psikolojik etkilerinin, nesnel ve öznel parametrelerle araştırıldığı randomize kontrollü deneysel çalışmalar önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: stresle baş etme, hemşirelik öğrencileri, kakhaha yogası

DIYABET HASTALARINA YÖNELİK SUBKUTAN ENJEKSİYON UYGULAMA BECERİ EĞİTİMİNDE VIDEO DESTEKLİ ÖĞRETİMİN ETKİSİ

Elif Soruk¹, Zeki Fidan¹, Taylan Pala¹, Handenur Gündoğdu¹
¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: İnsülin kullanan hastalarda uygun enjeksiyon tekniklerinin uygulanması kan şekeri kontrolünü sağlamada öncelikli etkiye sahiptir. İnsülin uygulamaları subkutan enjeksiyon yoluyla yapılmaktadır. Diyabet eğitimlerinin önemli bir konusu da hastaların evde bu enjeksiyon uygulamasını kendi kendine nasıl yapacağını öğretmesidir. Bu aşamada cep telefonu uygulamaları, web veya bilgisayar tabanlı maliyeti düşük teknolojik girişimler kullanılabilir.

Amaç: Araştırma diyabet hastalarına yönelik subkutan enjeksiyon uygulama beceri eğitiminde video destekli öğretimin etkisini incelemek amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Araştırma ön test son test kontrol gruplu deneysel desende gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 25 hasta müdahale grubunda, 25 hasta kontrol grubunda olmak üzere toplam 50 hasta katılım göstermiştir. Bu araştırmada veriler; "Hasta Tanıtıcı Özellikleri Formu" ve "Subkutan enjeksiyon uygulama gözlem formu" kullanılarak elde edilmiştir. Örneklem grubuna sosyodemografik veri toplama formu ve eğitim öncesi beceri düzeyini belirlemek amacıyla ön test olarak subkutan enjeksiyon beceri gözlem formu uygulanmıştır. Deney grubu video destekli eğitim alırken kontrol grubu klasik gösterip yaptırma metodu ile eğitimi tamamlamıştır. Eğitim sonunda her iki gruba son test olarak yeniden subkutan enjeksiyon beceri gözlem formu uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 26 programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Kontrol grubunun son test puan ortalamaları sırasıyla 39,52 ve 42,20 olarak bulunmuştur. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda bu iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Buna göre müdahale grubundaki hastaların son test puanları, kontrol grubundaki hastaların son test puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir. Hem kontrol ($t = -4,609$, $p: 0,000$) hem deney ($t = -9,428$, $p: 0,000$) grubundaki öğrencilerin ön test son test beceri puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p > 0,05$). Kontrol ve deney grubunun ön test-son test fark ortalamaları sırasıyla 4,0 ve 8,0 bulunmuştur. Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda bu iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($t = 3,295$, $p < 0,05$). Bu fark deney grubu lehinedir. Bu araştırmada müdahale grubuna verilen video destekli eğitimin klasik eğitime göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda son test puanları her iki grupta da yükselmiştir. Dolayısıyla diyabet hastalarına verilen subkutan enjeksiyon beceri eğitiminde iki yöntemden de yararlanılması önerilmekle birlikte klasik yöntemin video destekli eğitimle desteklenmesi eğitimin etkisini arttıracaktır.

Anahtar Kelimeler: "Diyabet", "Subkutan Enjeksiyon", "Eğitim", "Hemşirelik"

YAPAY ZEKAYA YÖNELİK KAYGIDA OKURYAZARLIK VE TUTUMUN ROLÜ

Sevda Korkut¹, Gamze Saatçi², Büşra Çetin¹

¹Erciyes Üniversitesi

²Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Giriş: Yapay Zeka (YZ), günümüzde birçok alanı etkilediği gibi sağlık alanını da hızla etkilemektedir. Dünya genelinde hemşireler, iş gücü hacmi ile değişen dünya ve gelişen teknolojiye YZ teknolojilerine en çok maruz kalacak sağlık profesyonelleri olacaktır. Bu nedenle geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin YZ'ye yönelik kaygılarında okuryazarlık durumu ve tutumlarının rolünün belirlenmesi gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin YZ kaygılarında YZ okuryazarlığı ve YZ tutumunun rolünü araştırmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkisel tipteki bu araştırma 444 hemşirelik öğrencisinin katılımı ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında Öğrenci Tanıtım Formu, YZ Okuryazarlık Ölçeği, YZ'ye Yönelik Genel Tutum Ölçeği ve YZ Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma için Üniversite Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı ve çalışmaya katılan öğrencilerden onam alınmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 25.0 (IBM Corp, Armonk, NY, ABD) kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucunda, YZ okuryazarlık ölçeği puan ortalaması 57.55 ± 9.54 , YZ'ye yönelik olumlu tutum puan ortalaması 43.85 ± 7.31 , olumsuz tutum puan ortalaması 22.93 ± 5.38 ve YZ kaygı puan ortalaması 48.73 ± 11.89 olarak saptanmıştır. YZ kaygısı ile YZ okuryazarlığı ve YZ'ye yönelik olumlu-olumsuz tutumlar arasında negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, YZ okuryazarlığı ile YZ'ye yönelik olumlu ve olumsuz tutumların YZ kaygısındaki toplam varyansın %35'ini açıkladığı saptanmıştır. Bu araştırma sonucunda, YZ okuryazarlığı ve YZ'ye yönelik tutumların YZ kaygısını anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, YZ okuryazarlığı ve YZ'ye yönelik olumlu tutumlar arttıkça YZ kaygısının azaldığı, ancak YZ'ye yönelik olumsuz tutumlar arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı belirlenmiştir. Yapay zeka teknolojileriyle doğrudan çalışmak veya bu teknolojilerle günlük hayatta karşılaşmak bireylerin yapay zeka kaygısını azaltabilir. Bu nedenle, yapay zekayı öğrencilerin eğitimine entegre etmek, bilgilerini artırarak kaygılarını azaltmaya yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Hemşirelik Eğitimi, Okuryazarlık, Tutum, Yapay Zeka

OMURİLİK YARALANMALI BİREYE BAKIM VERENLERİN BAKIM VERMEYE HAZIROLUŞLUK VE BAKIM VERME YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Senem Duman¹, Tülay BAŞAK¹

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Omurilik yaralanması kronik hastalıklarından olup, morbidite ve mortalitenin önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Bu hastalara bakım verenlerin hazırlıksız ve aniden karşılaştıkları bakım sürecine adaptasyonlarının sağlanmasında, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarının belirlenmesinde hemşirelerin önemli sorumlulukları bulunmaktadır.

Amaç: Omurilik yaralanmalı hastaya taburculuk sonrası bakım verecek bireylerin bakım vermeye hazıroluşluk ve bakım verme yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte olan bu araştırmanın evrenini Ankara'da bir Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesinde yatarak tedavi gören omurilik yaralanması tanısı almış hastaların bakım verenleri oluşturmuştur. Araştırmaya omurilik yaralanması olan hastaya taburculuk sonrası bakım verecek ve araştırmaya katılmayı kabul eden 122 birey dahil edilmiştir. Araştırmayı uygulamadan önce etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır. Veri toplama araçları olarak Tanımlayıcı Özellikler Formu, Bakım Vermeye Hazır Oluşluk Ölçeği ve Bakım Verme Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Veriler yüz yüze görüşmeler ile elde edilmiştir. Veriler IBM SPSS for Windows V23.00 ve R programları ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistik için sayı, yüzde, min-maks değerleri, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Verilerin karşılaştırılmasında iki bağımsız grup arasındaki fark için bağımsız gruplarda t testi veya Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskal Wallis testi, post hoc ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların % 77'sini kadın, yaş ortalaması 51.50 ± 15.33 'dür. Bakım verdikleri hastaların %43.5'i orta derece bağımlı hastadır. Katılımcıların Bakım Vermeye Hazır Oluşluk Ölçeği puan ortalaması 17.48 ± 8.68 ve Bakım Verme Yeterlilik Ölçeği puan ortalaması 11.42 ± 3.62 'dir. Her iki ortalama arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde çok güçlü bir ilişki bulunmuştur ($r= 0.836$; $p<0.01$). Bakım Vermeye Hazır Oluşluk Ölçeği puanı, Bakım Verme Yeterlilik Ölçeği puanını anlamlı ve pozitif yönlü yordamaktadır ($\beta=0.365$; $p<0.01$). Bakım konusunda eğitim alan bakım verenlerin bakım vermeye hazır oluşluk ve bakım verme yeterlilik puanlarının eğitim almayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$). Katılımcıların bakım vermeye hazır oluşluk puanları arttıkça, bakım verme yeterlilik puanı da artmaktadır. Bakım vermeye hazır oluşluğun, bakım verme yeterliliğinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Taburculuk öncesi omurilik yaralanmalı bireylere bakım verenlere bakıma yönelik kapsamlı ve bireye özgü eğitim verilmesi, bakım verenlerin hazır oluşluk ve yeterlilik düzeyini artıracak düşünülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: omurilik yaralanması, bakım veren, yeterlilik, hazır oluşluk

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ALGILADIKLARI STRESİN PSİKOMOTOR BECERİ EĞİTİMİNE ETKİSİ

Mesut Berk Yıldız¹, Leman Şenturan¹
¹Biruni Üniversitesi

Giriş: Psikomotor beceri; bir işin yapılması sırasında kullanılan, bilinçli zihinsel etkinliğin yönlendirdiği koordineli kas etkinlikleridir. Beceri eğitiminde kullanılan tüm eğitim yöntemleri öğrencinin beceriyi etkin ve yetkin biçimde öğrenebilmesini hedeflemektedir. Öğrencinin yaşadığı stres eğitimi etkileyen önemli bir faktördür.

Amaç: Araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları stres düzeyinin psikomotor beceri öğrenimi üzerindeki etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma, İstanbul ilinde bulunan bir üniversitede sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde lisans birinci sınıf öğrenimi gören ve çalışmaya katılmak için gönüllü olan toplam 140 öğrenci ile tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan bilgi formu, beceri kontrol listesi ve durumluk ve sürekli kaygı ölçeği tarafından elde edildi. Laboratuvarında, uygulama öncesinde öğrencilerden Bilgi Formu ve Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği'ni doldurmaları istendi. Uygulama aşamasında ise, öğrencilerin teorik eğitimini aldığı intravenöz katater uygulamasını, gerekli araç-gereçleri kendileri hazırlayarak kol maketi üzerinde işlem basamaklarına göre gerçekleştirmeleri değerlendirildi. Araştırmada verilerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde analizleri, ortalama ve standart sapma istatistikleri, pearson korelasyon analizleri, t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova), post hoc (Tukey, LSD), Cohen(d) ve Eta kare(η^2) katsayıları analizlerinden faydalanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin %82,9'u (n=116) kadın, %17,1'i (n=24) erkektir. Öğrenciler kendilerini %50,7'si sakin/rahat, %9,3'ü umursamaz/endişelenmez, %28,6'sı stresli/gergin, %39,3'ü düşünceli, ve %10,0'u endişeli olarak tanımladı. Öğrencilerin beceri puan ortalaması (min:13 – mak:50) $33,50 \pm 7,72$ bulundu. Öğrencilerin durumluk kaygı ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $38,72 \pm 8,45$; sürekli kaygı ölçeğinden aldığı puan ortalaması ise $42,29 \pm 8,12$ olarak belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin dersin öğretim üyesinin yanında strese girdiğini ifade eden öğrencilerin beceri toplam puanları diğerlerinden anlamlı derecede yüksek ($p=0.000$) bulundu. Öğrencilerin durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri ile beceri puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>0,05$). Araştırmada becerinin sergilenmesinde durumluk kaygının olumsuzluk yaratmadığı belirlendi. Beceri performansında özellikle öğretim üyesinin yanında olmanın ve gözlem altında uygulama yapılmasının öğrencinin kaygısını etkilediği görülmektedir. Kaygının olumsuz etkilerini azaltmak için stresle başa çıkma stratejileri konularındaki eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Psikomotor beceri, Stres

AKCİĞER KANSERİ TANILI BİREYE YÖNELİK FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ KULLANILARAK NANDA-I, NOC VE NIC BAĞLANTILARI (NNN) İLE YÜRÜTÜLEN HEMŞİRELİK SÜRECİ ÖRNEĞİ

Azize Özdaş¹, Öznur Gürlek Kısacık¹
¹Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş: Akciğer kanseri prevalansı ve mortalitesi yüksek kanser türlerinden biridir. Akciğer kanserinin tedavisi ve yönetimi oldukça karmaşık bir süreç olmakla birlikte, hastada yönetilmesi gereken en önemli sorunlar arasında kanser ile ilişkili semptomlar yer almaktadır. Hemşireler bireye yönelik bakımın sunulmasında hemşirelik sürecini kullanır. Hemşirelik sürecinin uygulanmasında sınıflama sistemlerinden yararlanılması bakımın kişiye özgü, etkin ve verimli sunulmasına katkı sağlar.

Amaç: Bu çalışmada akciğer kanseri tanılı bireye yönelik Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli kullanılarak, NANDA-I NOC, NIC bağlantıları kullanılarak yürütülen hemşirelik sürecinin bireyin mevcut, potansiyel sağlık problemlerinin giderilmesindeki etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu olgu sunumunda akciğer kanseri tanılı bir hastaya ait veriler Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri (FSÖ) modeline göre 11 alanda elde edilmiş olup, olguya ait verilerin değerlendirilmesi, hemşirelik tanılarının saptanması, girişimlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesinde, NANDA I Taksonomi II, NOC ve NIC sınıflama sistemleri arasında bağlantı oluşturularak yapılandırılmış olan hemşirelik süreci kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Olguya ait 10 NANDA I Taksonomi II tanısı, 46 adet NOC sonuç kriteri, 44 NIC girişimi ve 168 adet aktivite planlanmıştır. İlk ve son NOC sonuç kriterleri puanları arasında en yüksek artış 2,2 puan ile “Ağrı” tanısında iken en az fark 0 puanla “Düşme Riski” tanısına yönelik girişimlerin değerlendirilmesinde bulunmuştur. Olguya ait ilk ve son NOC sonuç kriterleri değerlendirme puanındaki artış yönündeki değişim, sunulan hemşirelik bakımının akciğer kanserli tanılı bireyin hastalık süreci ve semptom yönetiminde başarılı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: NANDA I Taksonomi II, NOC ve NIC bağlantıları; Hemşirelik Süreci; Akciğer Kanseri

HEMŞİRELERİN KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMINA İLİŞKİN ALGILARI: METAFORİK BİR ÇALIŞMA

Gamze Saatçi¹, Esra Akın²

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Giriş: Gerekli hasta bakımının herhangi bir yönünün kısmen ya da tamamen ihmal edilmesi anlamına gelen karşılanmayan hemşirelik bakımı, hasta güvenliğini ve genel bakım kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Hemşirelik görevleri gerektiği gibi tamamlanmadığında, hasta morbidite ve mortalitesinde artış, hastanede kalış süresinin uzaması ve daha yüksek sağlık hizmeti maliyetleri gibi ciddi sonuçlara yol açabilir. Karşılanmayan hemşirelik bakımının etkileri çok geniş kapsamlı olup, yalnızca acil sağlık sonuçlarını değil, aynı zamanda hasta memnuniyetini ve sağlık kurumlarının itibarını da etkilemektedir. Karşılanmayan hemşirelik bakımının altında yatan nedenlerin ele alınması, klinik sonuçların iyileştirilmesi ve hasta bakım standartlarının bütünlüğünün korunması için çok önemlidir.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik profesyonellerinin metaforik ifadeleri aracılığıyla, karşılanmayan hemşirelik bakımına ilişkin karmaşık algıları incelemek üzere keşifsel bir analiz gerçekleştirmektedir.

Yöntem: Çalışma bir kamu hastanesinde çalışan 79 hemşireden oluşan bir örneklem ile yürütülmüştür. Veriler sosyodemografik veri formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Hemşireler tarafından "karşılanmayan hemşirelik bakımı" kavramına ilişkin üretilen metaforları değerlendirmek için "içerik analizi" kullanılmıştır. Çalışma için Üniversite Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı, verilerin toplandığı hastaneden kurum izni ve çalışmaya katılan hemşirelerden onam alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Analiz sonucunda 39 farklı metafor elde edilmiş ve bunlar altı tematik alanda kategorize edilmiştir: ihmal edilmiş doğa, işlev bozukluğu, sağlıktan sapma, duygusal yoksunluk, tehlikeler ve riskler, ve hayal kırıklığı. Bu tematik kategoriler, hemşireler tarafından algılanan karşılanmayan hemşirelik bakımının çok yönlü doğasını ortaya koymakta ve hasta sonuçları üzerindeki zararlı etkilerinin altını çizmektedir. Bu çalışmanın bulguları, karşılanmayan hemşirelik bakımının altında yatan dinamiklere ilişkin değerli bilgiler sunmakta ve hemşirelik uygulamalarını iyileştirmek ve hasta bakımının kalitesini artırmak için potansiyel yollar önermektedir. Çalışmanın bulguları, karşılanmayan hemşirelik bakımını azaltmak için müdahalelerin uygulanabileceği kritik alanları vurgulamakta ve böylece hasta güvenliğini ve bakım kalitesini doğrudan artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metaforik analiz, Karşılanmayan hemşirelik bakımı, Hemşirelik

İLERİ EVRE MEME KANSERLİ HASTALARIN BAKIM VERİCİLERİNİN YAŞADIĞI BAKIM YÜKÜ DENEYİMLERİ, NİTEL BİR ÇALIŞMA

Hilal Türkben Polat¹, Sibel Kıyak²

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.

Giriş: İleri evre meme kanserli hastaların bakım vericilerinde bakım yükü hem hastaları hem de bakım veren aile üyelerini etkilemektedir.

Amaç: İleri evre meme kanserli hastaların bakım vericilerinin yaşadığı bakım yükü deneyimlerini belirlemektir.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmanın evrenini bir Üniversite Tıp Fakültesi Onkoloji Hastanesinde yatarak tedavi ve bakım alan ileri evre meme kanserli hastaların bakım vericileri oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise dahil edilme kriterlerine uyan hastalara bakım veren 13 aile üyesi oluşturdu. Veri toplama araçları olarak " Kişisel Bilgi Formu" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanıldı. Verilerin analizinde "sayı, ortalama, yüzde" ve "İçerik Analizi" yöntemi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan 13 bakım vericinin yaş ortalaması 43.15±12.5'tir. Katılımcıların %84.6'sı kadın, %53.8'i evli ve % 46.2'si üniversite ve üzeri mezundur. Bakım vericilerin %53.8'i çalışmakta olup, %53.8'i ekonomik durumlarını orta olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların %69.2'si bakım verdiği kişinin çocukları olduğu, ortalama bakım verme süresinin günlük 17.07±7.59 saat olduğu, %92.3'ünün kendisine yardımcı olan başka bakım vericinin olduğu, bakım verdikleri hastaların %53.8' inin özbakımlarını gerçekleştiremedikleri belirlendi. Araştırmada katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda " Bakım vericilerin yükleri " ve " Bakım yükünü etkileyen faktörler " olmak üzere 2 tema, "Ekonomik yük", "Sosyal yük", "Fiziksel yük", "Duygusal yük", " Bakım yükünü azaltan faktörler" ve "Bakım yükünü arttıran faktörler" olmak üzere toplam 6 alt tema ve 24 kod oluşturuldu. İleri evre meme kanserli hastaların aile bakım vericilerinin bakım yükünün birçok boyutu ele alınmıştır. İleri evre meme kanserli hastalarda aile merkezli bakım desteklemelidir. Bakım vericilerin bakım yüklerini hafifletmek amacıyla sosyal, ekonomik, psikolojik destekler sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bakım Yükü, İleri Evre Kanser, Meme Kanseri, Hemşirelik

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMAYA HAZIR OLUŞ DÜZEYLERİ VE ALGILADIKLARI STRES ARASINDAKİ İLİŞKİ

Burcu Uslu¹, Şebnem Bilgiç¹, Eylem Paslı Gürdoğan¹

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları ABD

Giriş: Hemşirelik eğitiminin önemli bir bileşeni olan klinik uygulama, klinik ortamın bilinmezliği ve karmaşık olması, hata yapma korkusu ve gerçek bir hastaya bakım verme gibi sebeplerden dolayı öğrencilerde önemli bir stres kaynağı olabilmektedir. Klinik uygulamaya hazır oluş öğrencilerin öğrenme sürecini arttırmakla birlikte hemşirelik bakım sonuçlarının iyileşmesinde de etkilidir. Bu nedenle öğrencilerin klinik uygulamaya hazır oluşlarının sağlanarak stresini azaltılması oldukça önemlidir.

Amaç: Bu çalışma birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik deneyimlerinden önce klinik hazır oluş düzeyleri ve algıladıkları stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Bu araştırma, Edirne’de bulunan bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileri ile Şubat-Mart 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmaya gönüllü olan 189 birinci sınıf hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için etik kurum izni alındı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya Hazır Oluşluk Ölçeği ve Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Ölçeği kullanıldı. Veriler tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirildi. Önemlilik düzeyi $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 19.31 ± 1.78 yıl ve %78.8’i kadın idi. Klinik uygulamaya hazır oluşluk ölçeği puan ortalaması 3.53 ± 0.60 , algılanan stres ölçeği puan ortalaması 67.56 ± 22.91 ’dir. Öğrencilerin klinik uygulamaya hazır oluşluk ölçeği puan ortalaması ile algılanan stres ölçeği puan ortalaması arasında negatif yönde düşük düzeyde ($r:-0,170$, $p:0,020$) ilişki belirlendi. Hemşireliği isteyerek seçen, mesleği seven, kendini uygulamaya hazır hissedenen, yeterli teorik bilgiye sahip olduğunu düşünen öğrencilerin klinik hazır oluşları daha yüksek bulundu. Mesleği istemeyerek seçen, kendini uygulamaya hazır hissetmeyen, yapmaktan korktuğu uygulama olan öğrencilerin algılanan stresleri daha yüksek bulundu. Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin klinik hazır oluşları ve algıladıkları stres düzeyleri ortalamasının üzerindedir. Ancak öğrencilerin algıladıkları stres düzeyi azaldıkça klinik hazır oluş düzeyleri artmaktadır. Ayrıca uygulama öncesinde kliniklerin öğrencilere tanıtılmasının ve yeterli teorik bilgiye sahip olunmasının klinik hazır oluşu arttırdığı görülmüştür. Sonuçlar doğrultusunda klinik uygulama öncesinde hazır oluşluk düzeylerinin belirlenmesi, kliniklerin tanıtılması ve öğrencileri klinik uygulamaya hazırlamak için simülasyon, standart hasta gibi yenilikçi öğretim yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Klinik Uygulama, Hazır Oluş Düzeyi, Algılanan Stres

HEMŞİRELERDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK: KESİTSEL ARAŞTIRMA

Yeter Kurt¹, Ebru Turha¹, Handan Şahin¹, Fulya Batmaz¹
¹Karadeniz Teknik Üniversitesi

Giriş: Günlük yaşamda en sık karşılaşılan istismar türlerinden biri olan duygusal istismar (1), bireylere kendilerini değersiz, istenmeyen, sevilmeyen davranışlardan oluşan (2) ve anksiyete, kronik depresyon ya da travma sonrası stres bozukluğu da dahil olmak üzere psikolojik travma ile sonuçlanabilen bir istismar türüdür. Duygusal istismara maruz kalan bireylerde yüksek kaygı düzeyi, düşük benlik saygısı, depresyon hali, geri çekilme, aşırı derece utangaç, pasif ya da itaatkar olma, uykusuzluk, saldırgan kişilik, kendine zarar verici davranışlar, intihar girişimleri ya da intihardan söz etme, aşırı bağımlı kişilik yapısı, güvensizlik gibi psikolojik problemler yaşamaktadır

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin algıladıkları duygusal istismar düzeyi ile psikolojik sağlamlık durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tanımlayıcı kesitsel bir çalışma olarak yürütüldü.

Yöntem: Araştırma 01.01.2023-15.04.2023 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinde çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 244 hemşirenin katılımıyla gerçekleştirildi. Veriler araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan hemşirelerin sosyodemorafik özelliklerini ve duygusal istismara maruz kalma durumlarını belirleyici bilgi formu, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Yetişkinler için Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (YADİÖ) ile toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelerin %84,82'sinin kadın, %79,1'inin evli, %66,8'inin lisans mezunu, %45,9'unun dahili birimde çalıştığı, %34,4 ünün 16-20 yıl arası çalışma yılının olduğu ve %52,9'unun duygusal istismara maruz kaldığı belirlendi. Bununla birlikte hemşirelerin %58,5'inin doktor, %56,2'sinin hasta yakını ve 53,3 ünün ise meslektaşları tarafından duygusal istismara maruz kaldığı saptandı. Hemşirelerin Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği toplam puanını 19,06±3,65, yetişkinler için Algılanan Duygusal İstismar ölçeği toplan puanını 126,14±34,96 olduğu belirlendi. Hemşirelerin Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puan değerleri ile Yetişkinler için Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği puan değerleri arasında orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki olduğu saptandı. Bu çalışmada hemşirelerin Kısa psikoloji Sağlamlık Ölçeği ve Yetişkinler için Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinden aldıkları puanlar doğrultusunda; Psikolojik sağlamlıklarının ortalamasının üstünde algıladıkları duygusal istismarın ise düşük seviyede olduğu saptandı. Bununla birlikte psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek olan hemşirelerin algıladıkları duygusal istismar düzeylerinin düşük olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Duygusal istismar, İstismar, Psikolojik Sağlamlık, Hemşire

YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARIN AİLE ÜYELERİNİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİ

Gözde Koçak¹, Ayten Zaybak¹
¹Ege Üniversitesi

Giriş: Yoğun bakım ünitesinde tedavi gören hastaların aile üyeleri, hastalarının kritik sağlık durumu karşısında ciddi duygusal ve fiziksel zorluklar yaşamaktadır. Bu nedenle, aile üyelerinin yoğun bakım sürecine ilişkin memnuniyet düzeylerinin ve bu memnuniyeti etkileyen faktörlerin belirlenmesi; hastaya sunulan bütüncül bakımın iyileştirilmesi, bakım kalitesinin artırılması, ailelerin psikolojik iyilik hâlinin desteklenmesi, hastanenin akreditasyonu ve hastane kalite süreçleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı yoğun bakımda hastası olan aile üyelerinin yoğun bakımdan memnuniyet düzeylerini ve memnuniyeti etkileyen etmenleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve retrospektif olarak yapılan araştırma Aralık 2019 - Nisan 2020 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin anestezi ve reanimasyon yoğun bakım ünitesinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini 160, örneklemini ise 52 yoğun bakımda hastası olan aile üyesi oluşturdu. Çalışmanın istatistiksel gücü %96'dır. Veriler aile üyelerinden "Birey Tanıtım Formu" ve "Yoğun Bakım Ünitesi Memnuniyeti Ölçeği" kullanılarak telefon görüşmeleriyle toplandı. Veriler tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis ve Dunnett T3 post hoc testiyle analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Aile üyelerinin eğitim durumu ile ölçeğin bilgi memnuniyeti ve bakım memnuniyeti alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulundu ($p<.05$). Ayrıca, aile üyelerinin sosyal desteği olma durumu ile karar verme memnuniyeti alt boyutu puan ortalaması arasında ve hastanın yoğun bakıma yatış nedeni ile bakım memnuniyeti alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptandı ($p<.05$). Çalışmada, ölçek toplam puanının orta düzeyin üstünde (70.40 ± 20.20) olduğu, aile üyelerinin eğitim durumunun bilgi memnuniyeti ve bakım memnuniyeti alt boyut puan ortalamalarını etkilediği, hastanın yoğun bakıma yatış nedeninin ölçek toplam puanı ve bakım memnuniyeti alt boyutu puanını etkilediği belirlendi. Yoğun bakım hastası aile üyelerinin memnuniyetini artırmak için hastaya uygulanan bakım ve tedavi hakkında bilgilendirmenin artırılması (sanal gerçeklik destekli bilgilendirme/mobil uygulama tabanlı iletişim sistemleri), bekleme salonunun fiziki koşullarının iyileştirilmesi, aile üyesinin yakınına kamera sisteminden görebileceği dijital sistemlerin kullanılması (sanal ziyaret teknolojileri) ve aile üyelerine duygusal destek sağlanması (online destek grupları ve psikolojik danışmanlık) önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: "Yoğun bakım ünitesi", "Hemşire", "Memnuniyet", "Hemşirelik bakımı", Hasta yakınları

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BAKIM DAVRANIŞLARI İLE KLİNİK ÖĞRENİM ÇEVRESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşe Eminoğlu¹, Nazike Duruk²

¹Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik mesleğinin birincil işlevi bakım sağlamaktır. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalar sırasında edindikleri öğrenme çıktıları ve deneyimler sayesinde bakım davranışlarını şekillenir ve profesyonel hemşirelik kimliği oluşur.

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları ile klinik öğrenim çevresi arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı-ilişki arayıcı desende yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini bir devlet üniversitesindeki 241 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Bakım Davranışları Ölçeği-24” ve “Klinik Öğrenim Çevresi Ölçeği” kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalamasının 21,25 olduğu, %74.3’ünün kadın, %57.3’ünün 3. sınıfta öğrenim gördüğü saptanmıştır. Hemşirelik mesleğini sevenlerin Personel Öğrenci İlişkileri, Öğrenci Memnuniyeti, Hiyerarşi ve Rutinler alt boyutları ve Klinik Öğrenim Çevresi Ölçeği toplam puan ortalamasının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelik yapan bir yakını olan öğrencilerin Hasta İlişkileri ve Güvence alt boyut puan ortalamasının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Klinik uygulama öncesi uygulama hakkında bilgilendirilen öğrencilerin Bakım Davranışları Ölçeği-24 alt boyut ve toplam puan; Personel Öğrenci İlişkileri, Öğrenci Memnuniyeti, Klinik Öğrenim Çevresi Ölçeği toplam puan ortalamaları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kliniklerde teorik bilgiyi uygulama alanına oldukça yeterli ve yeterli yansıtan öğrencilerin, Bakım Davranışları Ölçeği-24 alt boyut ve toplam, Klinik Öğrenim Çevresi toplam puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları ile klinik öğrenme çevresi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin bakım davranışlarına yönelik algılarının yüksek olduğu ve klinik öğrenim çevresine ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: "hemşirelik öğrencisi", "hemşirelik bakımı", "klinik öğrenme ortamı", "klinik uygulama"

HEMŞİRE GÖRÜNÜMÜ İLE İLGİLİ HASTA GÖRÜŞLERİ VE BAKIM KALİTESİNE ETKİSİ

Hatice Öntürk Akyüz¹, Selma Dilmen Kalı², Nermin Eroğlu³

¹Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

³Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Hemşirelik, kendine özgü mesleki felsefesi, üniforma bütünlüğü ve bilgi birikimi ile tarihe damgasını vurmuş mesleklerden biridir. Eğitim düzeyi ve kuramsal çerçevesi bakımından da giderek güçlenen bir meslektir. Hemşire giysisinin ve hemşirenin dış görünümünün ilk çağlardan beri insan davranışlarını bir sembol olarak etkilediği ve değiştirdiği bilinmektedir. Mesleğin en önemli bileşenleri olan bu unsurlardan ödün vermeden ilerlemesi hasta bakımı açısından vazgeçilmezdir.

Amaç: Araştırma, hemşirelerin üniforma giyme ve diğer bazı dış görünüm unsurları ile ilgili hasta görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Çalışma, tanımlayıcı kesitsel tipte gerçekleştirildi. Çalışma evrenini iki farklı hastaneye çeşitli nedenlerle başvuran, iletişim problemi olmayan, çalışmaya katılmaya gönüllü toplam 467 hastalar oluşturdu. Veriler, 10-30 Ağustos 2024 tarihleri arasında, Katılımcı Bilgi Formu ve Anket Formu kullanılarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde package for the Social Sciences (SPSS, Inc., Chicago, IL) version 24.0 for Windows istatistik programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların, %75,6'sı kadın, % 76,7'si üniversite mezunu, % 69,4'ü çalışmadığı, % 19,4'ünün memur olduğu, tespit edildi. Katılımcıların % 61 i hemşirenin dış görünümünün kendisini etkilediğini, % 41,8 i bakım veren hemşiresinin beyaz üniforma giymesinin daha güven verici olduğunu, % 76,4'ü hemşirenin sakız çiğnemesinden olumsuz etkilendiğini, % 72, 4'ünün üniformalı ya da üniformalı ve önlüklü olmasını istediğini, %61'i hemşirenin dış görünümünün tedavi ve bakımı olumlu etkilediğini, %64,7'si üniformasız hemşirenin bakımından olumsuz etkilendiğini bildirmiştir. Katılımcılar, hemşirenin yüzük küpe kullanması, obez olması, cinsiyeti, gözlüklü olması ve dövme olması durumundan olumsuz etkilenmediklerini ifade etmiştir. Dış görünüm, hastanın kendisine bakım veren ve tedavi uygulayan hemşirelere bakış açısını ve hemşirelere duyulan güveni önemli düzeyde etkilediği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: hemşire görünümü, üniforma, hasta görüşleri, bakım kalitesi

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMELLİ PSİKOMOTOR BECERİ ÖĞRETİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİKTE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TUTUMU VE ÇEVRESEL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Nagihan İlaslan¹, Ayşe Demiray¹

¹Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Düzce

Giriş: En büyük sağlık tehdidi olarak tanımlanan iklim değişikliğinin etkilerine karşı sürdürülebilir ve iklime dirençli sağlık sistemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Profesyonel hemşire adayı olan hemşirelik öğrencilerinin sürdürülebilirlik hakkında bilgi, tutum ve beceri edinerek klinik alana kazandırılmaları önemlidir.

Amaç: Çalışma, sürdürülebilirlik ilkeleri ile güncellenmiş kontrol listeleri eşliğinde bakım uygulamaları kaynaklı atıkları ayırtmaya imkan sunan simülasyon laboratuvarında psikomotor beceri öğretiminin öğrencilerin hemşirelikte sürdürülebilirlik tutumu ve çevresel okuryazarlık düzeylerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Kontrol gruplu ön test-son test deneysel tasarımdaki bu çalışma, 2023-2024 akademik yılı bahar döneminde bir üniversitenin hemşirelik bölümünde birinci sınıfta öğrenim gören ve Hemşirelik Esasları Dersi'ne kayıtlı 80 öğrenci (n1=40, n2=40) ile gerçekleştirildi. Beceri kontrol listelerindeki malzeme hazırlığı ve atıkların ortamdaki uzaklaştırılması basamaklarının bilimsel açıklama kısımları sürdürülebilirlik ilkeleri ile güncellendi. Müdahale grubu, psikomotor beceri öğrenimlerini güncellenen kontrol listeleri eşliğinde tıbbi, evsel, ambalaj, tehlikeli ve kesici delici atık kutularının birlikte yer aldığı simülasyon laboratuvarında gerçekleştirdi. Kontrol grubu standart beceri öğrenim sürecini (standart kontrol listesi, tıbbi ve kesici delici atık kutusu bulunan laboratuvar ortamı) deneyimledi. Veriler Tanımlayıcı Özellikler Formu, Hemşirelikte Sürdürülebilirlik Tutumları Anketi ve Yetişkinler için Çevresel Okuryazarlık Ölçeği ile toplandı. Etik kurul onayı, hemşirelik bölüm başkanlığından yazılı izin ve öğrencilerden yazılı onam alındı. Veriler SPSS 24 programı ile tanımlayıcı istatistikler (sayı ve yüzde) ve bağımsız gruplar t testi kullanılarak analiz edildi. Verilerin normal dağılım özelliği Kolmogorov Smirnov testi, Skewness ve Kurtosis değerleri ile incelendi. Anlamlılık değeri $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Yaş ortalaması $19,68\pm 3,14$ ve akademik ortalaması $2,99\pm 0,34$ olan öğrencilerin %80'i kadın olup, %86,3'ü iklim değişikliği kavramını %58,8 oranında ve %72,5'i sürdürülebilirlik kavramını %53,8 oranında sosyal medyadan duymuştur. Öğrencilerin %92,5'i iklim değişikliği ve %93,8'i sürdürülebilirlik hakkında daha önce eğitim almamıştır. Çalışma kapsamındaki uygulama öncesinde gruplar arasında konu hakkında bilgi edinmeye yönelik motivasyon ($t=0,705$, $p=0,483$), çevre okuryazarlığı ($t=1,121$, $p=0,266$) ve hemşirelikte sürdürülebilirlik tutumu ($t=1,795$, $p=0,077$) açısından fark yoktur. Uygulama sonrasında çevre okuryazarlığı açısından gruplar arasında fark olmamakla birlikte ($t=1,231$, $p=0,222$), müdahale grubunun hemşirelikte sürdürülebilirlik tutumu ($t=8,388$, $p<0,001$) ve konu hakkında bilgi edinme motivasyon düzeyi ($t=3,863$, $p<0,001$) daha yüksektir. Sürdürülebilirlik temelli psikomotor beceri öğretimi öğrencilerin hemşirelikte sürdürülebilirlik tutumlarını ve sürdürülebilirlik hakkında bilgi edinme motivasyonlarını artırmıştır. Uygulamanın tüm sınıf düzeylerinde bakım becerilerinin öğretiminde kullanılması ve klinik ortamda etkinliğinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik öğrencisi, Psikomotor beceri, Sürdürülebilirlik, Tutum

NAZOGASTRİK TÜP YERLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK YOUTUBE™ VİDEOLARININ İÇERİK, GÜVENİLİRLİK VE KALİTE ANALİZİ

Ozan Acar¹, Denizhan Yıldızbaş¹, Esra Uğur¹, Hilal Yıldız Çelik¹, Ükke Karabacak¹
¹Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Giriş: Nazogastrik tüp yerleştirilmesi, akut ve kronik bakım ortamlarında sıkça kullanılan kritik bir tıbbi uygulamadır. Bu uygulamanın doğru öğretilmesi ve uygulanması hasta güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. YouTube™, sağlık profesyonelleri tarafından eğitim ve bilgi edinme amaçlı yaygın bir şekilde kullanılmakta olan dünyanın en popüler video paylaşım platformlarından biridir. Ancak, bu platformdaki sağlıkla ilgili içeriklerin güvenilirliği ve kalitesi konusunda ciddi endişeler bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, nazogastrik tüp yerleştirilmesine ilişkin YouTube™ videolarının içeriğini, güvenilirliğini ve kalitesini değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirildi.

Yöntem: YouTube™ arama motorunda "nasogastric tube" anahtar kelimesi kullanılarak 17 Ağustos 2024 tarihinde arama yapıldı. Arama sonucunda elde edilen 611 video, tanımlayıcı bilgileri (bağlantı linki, kanal adı, yüklenme tarihi, izlenme sayısı vb.) ile birlikte Python kullanılarak bir excel dosyasına kaydedildi. Çalışmaya, dili İngilizce olan, nazogastrik tüp yerleştirme adımlarını simülasyon veya birey üzerinde gösteren ve sağlık profesyonellerine yönelik hazırlanan videolar dahil edildi. Çizim, resim, fotoğraf/metinlerle anlatılan (n=8), ticari amaçlı (n=1), uygun ses ve görüntü desteğine sahip olmayan (n=4), alakasız (n=507), İngilizce dili dışında (n=33), kısa (n=6) ve tekrarlayan (n=11) videolar çalışma kapsamından çıkarıldı. Kriterleri karşılayan 41 video, içerik, kalite ve güvenilirlik açısından bağımsız iki araştırmacı tarafından nazogastrik tüp yerleştirme kontrol listesi, Tüketici Sağlığı Bilgileri için Kalite Kriterleri (DISCERN) anketi ve Global Kalite Skalası (GQS) kullanılarak değerlendirildi. Araştırmacılar arasındaki tutarsızlık durumunda, üçüncü bir araştırmacı görüşü alınarak konsensüs sağlandı. Veriler, SPSS ile Kolmogorov-Smirnov testi, t testi, Mann-Whitney U testi yöntemleri kullanılarak analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya dahil edilen 41 videonun, eğitim kurumları, sağlık kuruluşları ve bireysel/profesyonel kanallar tarafından çekildiği belirlendi. Videoların GQS skor ortalaması 3.39 ± 1.10 ve DISCERN puan ortalaması 1.96 ± 0.52 idi. Farklı kaynak gruplarından yayınlanan videoların DISCERN ($t = 1.6829$, $p = 0.0963$) ve GQS ($t = 0.3745$, $p = 0.7090$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı. Kontrol listesinden elde edilen puanlar için de benzer şekilde anlamlı fark tespit edilmedi ($t = -0.4392$, $p = 0.6617$). Sonuç olarak videolarda sağlık profesyonellerinin nazogastrik tüp yerleştirme konusunda kullanabileceği önemli bilgilerin eksik olduğu ve videoların genel olarak düşük kalitede olduğu görüldü. Videoların kalitesinin artırılması için ulusal/uluslararası klinik rehberlerden yararlanılmalı ve sosyal medyada yer alan bu videolara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: nazogastrik Tüp, youtube, kalite, hemşirelik, Eğitim videosu

HEMŞİRELERİN STANDART ÖNLEMLERE UYUMUNUN İNCELENMESİ

Selin Barış², Selma Atay¹

¹Çanakkale onsekiz Mart Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi
²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Giriş: Sağlık hizmeti ile ilişkili enfeksiyonlar (SHİE) ciddi düzeyde mortalite ve morbiditeye sebep olup sağlık sistemi üzerinde ciddi finansal kayıplara yol açmaktadırlar. SHİE'ler yataklı sağlık kurumlarındaki en önemli kalite göstergesi haline gelmiştir. Olası bir enfeksiyon oluşumunda en önemli faktör, sağlık profesyonellerinin tutum ve davranışlarıdır. Hastaneye başvuran tüm hastalara uygulanması gereken standart önlemler, günümüzde universal önlemler olarak da adlandırılmaktadır. Hemşireler, hastalara 24 saat bakım sağlayan sağlık profesyonelleridir, hastayla temasa en sık maruz kalan gruptur ve hastane enfeksiyonlarının oluşumu ve önlenmesinde önemli rol oynarlar.

Amaç: Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışmanın amacı hemşirelerin standart önlemlere uyum durumunun belirlenmesi ve uyumu etkileyen faktörlerin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma, Türkiye'nin Batısında bir Üniversite Hastanesi'nin yataklı servis, yoğun bakım servisi, acil servis ve poliklinik birimlerinde görev yapmakta olan 250 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Kasım 2022'de başlanmıştır. Veriler 06.12.2022 –17.03.2023 tarihleri arasında online anket ile toplanmıştır. Veriler 'Kişisel Tanımlayıcı Bilgi Formu' ve 'Standart Önlemlere Uyum Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi, ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi, farkın kaynağının belirlenmesi için post-hoc analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin standart önlemlere uyum ölçeğinden aldıkları puanlar skalası 3-20 puan arasında olup ortalama puanı 14,94 yüzdesi %74,7 olarak bulunmuştur. Cinsiyet ve çalışılan birim ile standart önlemlere uyum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken, yaş, medeni durum, deneyim ve eğitim durumu değişkenleri ile standart önlemlere uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sonuç olarak hemşirelerin standart önlemlere uyum durumunun orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Standart Önlemler, Hemşire, Uyum

BİRİNCİ SINIF HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İNOVASYON BECERİLERİ İLE YAPAY ZEKÂYA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇOK MERKEZLİ ÇALIŞMA

Gülsün Özdemir Aydın¹, Semiha Küçükaydınoğlu¹, Aylin Palloş², Ela Yılmaz Coşkun³,
Nuray Turan¹

¹*Istanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye*

²*Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bursa, Türkiye*

³*Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tekirdağ, Türkiye*

Giriş: Hemşirelerin gelecekteki rolü,sadece bakımı değil,aynı zamanda dijital ve teknolojik çözümleri de içerecek şekilde genişlemektedir.Meslek hayatlarında inovasyon becerileri ve yapay zekâya yönelik tutumlarının şekillenmeye başladığı birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin,bu alanlardaki hazır bulunuşluklarını ve tutumlarını değerlendirmek,hemşirelik öğretimine yön vermesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Amaç: Bu araştırma,birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin inovasyon becerileri ve yapay zekâya yönelik tutumlarının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde planlanan araştırmanın evrenini,Nisan-Temmuz 2024 tarihleri arasında biri hemşirelik fakültesi ve ikisi hemşirelik bölümü olmak üzere üç farklı devlet üniversitesinde öğrenim gören (N=348) birinci sınıf hemşirelik öğrencileri, örneklemini ise,evreni bilinen örnekleme yöntemi ile hesaplanan 269 öğrenci oluşturdu.Örnekleme dahil edilme kriterleri arasında,öğrencilerin aktif olarak eğitim ve öğretime devam etmesi, herhangi bir iletişim sorununun olmaması ve çalışmaya katılmak için gönüllü olması yer aldı. Veriler;Öğrenci Bilgi Formu,Gençlere Yönelik İnovasyon Becerileri Ölçme Aracı,Yapay Zekâya Yönelik Genel Tutum Ölçeği ile toplandı.Araştırmanın yürütülmesi için gerekli izinler (15.04.2024/2519303) alındı.Verilerin analizinde;Kolmogorov-Smirnov testi, t testi, Mann Whitney U-testi, ki-kare testi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalaması 19,86±3,68 yıl ve %77'si kadındı.%36,8'inin inovasyon ve %63,2'sinin yapay zekâ kavramları,%35,7'sinin inovasyon ve %65,4'ünün yapay zekânın sağlıkta kullanımı hakkında bilgi sahibi olduğu saptandı.Öğrencilerin %25,3'ünün sağlık ya da hemşirelik alanında inovasyon ile ilgili uygulamaları takip ettikleri ve %27,5'inin kendilerine ait inovatif bir ürün geliştirmek istedikleri belirlendi.Öğrencilerin Gençlere Yönelik İnovasyon Becerileri Ölçme Aracı'ndan 121,51±23,42, Yapay Zekâya Yönelik Genel Tutum Ölçeği'nden ise 65,83±8,99 puan aldıkları saptandı. Gençlere Yönelik İnovasyon Becerileri Ölçme Aracı ile Yapay Zekâya Yönelik Genel Tutum Ölçeği puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptandı (p<0,05).Öğrencilerin cinsiyet,yapay zekâ kavramı,inovasyon ve yapay zekânın sağlıkta kullanımı,innovatif bir ürünle karşılaşma,sağlık ya da hemşirelik alanındaki inovasyon ile ilgili uygulamaları takip etme,innovatif bir ürün geliştirmek isteme değişkenlerine göre Gençlere Yönelik İnovasyon Becerileri Ölçme Aracı ve Yapay Zekâya Yönelik Genel Tutum Ölçeği puanları arasında istatistiksel anlamlılık taşıyan farkların olduğu belirlendi (p<0,05). Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin inovasyon becerileri ve yapay zekâya yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu görüldü.Öğrencilerin yapay zekâya yönelik tutumları arttıkça inovasyon becerilerinin arttığı saptandı.Öğrencilerin inovasyon becerileri ve yapay zekâ düzeylerini etkileyen etmenler söz konusuydu. Hemşirelik müfredatına inovasyon ve yapay zekâ ile ilgili dersler eklenmesi ve bu alanlara yönelik tutumları güçlendirecek programların geliştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, tutum, inovasyon becerileri, Hemşirelik öğrencileri

TRANSKATETER AORT KAPAK İMPLANTASYONU (TAVİ) VE HEMŞİRELİK BAKIMI: DİJİTAL ENTEGRASYON

Neslihan Çiçekli¹, Meltem Tabakçioğlu¹
¹Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Günümüzde aort darlığının tedavisinde cerrahi girişim yerine invaziv tedavi yöntemleri tercih edilmektedir. Bu yöntemlerden biri olan transkateter aort kapak implantasyonu (TAVİ) yöntemi; açık kalp ameliyatı yapılmadan, kateter yöntemi kullanılarak kalbe biyoprotez aort kapak takılması işlemidir. TAVİ işlemi sonrası uygulanan kanıta dayalı bilgi ile klinik karar vermeyi destekleyen bütüncül hemşirelik bakımı, işlemin başarı oranını arttırmaktadır. İşlemin kompleksliği ve hastaların yüksek riskli olması uygulanacak hemşirelik bakımının dijital temelli sistemlerin desteği ile bireysel ihtiyaçlara göre şekillendirilip, bakım ve takip süreçlerini daha etkili ve güvenli şekilde standartlaştırma ve hastaların bakım kalitesini artırması için gereklidir.

Amaç: TAVİ sürecinde dijital entegrasyon ile hemşirelik bakımının incelenmesi

Yöntem: Ocak 2024- Haziran 2024 tarihleri arasında 163 hastaya TAVİ işlemi uygulanmıştır. (Ocak 2024 tarihinde Yoğun Bakım Bilgi Yönetim Sistemi (YBYS) kullanımından sonraki hasta grubu ele alınmıştır). TAVİ işlemi sonrası yoğun bakımda yatış süreci ve hemşirelik bakımı YBYS üzerinden incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Kliniğimize entübe ve geçici pacemakerla gelen hastalar monitörize edilir. Tavi işlemi sonrası hastalarda bradikardi gelişme riski vardır. Vital bulguların normalden sapmaları tespit edilir ve YBYS tarafından uyarılar gönderilir. Hastanın EKG'si çekilerek, sisteme aktarım sağlanır. Hastanın 2-4 saat sonra extübasyonu planlanır. Hekim tarafından değiştirilen ventilatör ayarları sisteme otomatik olarak aktarılır. Kan gazı sonuçları sistemden kontrol edilir. Satürasyon kritik seviyeleri belirlenir ve değişiklikler durumunda sistem alarm verir. Hastalarda bulunan kataterlerin uygun olmayan bir pozisyonda bulunması kanama riskine sebep olabilmektedir. Normal olmayan laboratuvar sonuçları karar destek sistemleri (KDS) ile hekim ve hemşireleri uyarır, takip ve bakım bu talimatlar ile uygulanır. Ekstremiteler yakından takip edilir, dolaşım, renk, ısı ve his kaybı açısından gözlenir. KDS'ler baz alınarak hemşirelik bakımı NANDA'nın tanılarına göre uygulanır. Emboli riski açısından hasta değerlendirilir bilinç kaybı, motor cevap ve pupilla kontrolü düzenli aralıklarla sisteme kaydedilir. YBYS ile hemşirelik bakım kalitesinin artırılabilmesi ve TAVİ işlemi sonrası komplikasyon olarak en çok görülen kanama, emboli ve aritmii en aza indirilebileceğini düşünülmektedir. TAVİ hastalarının tüm verilerinin tek bir platformda ve otomatik kayıt altına alınması hemşirelerin hastaları kapsamlı bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayıp hemşirelerin hasta bakımına daha fazla zaman ayırmalarını sağlamaktadır. Veriler sistemde anlık olarak görüntülediği için, ani değişikliklere kısa süre içerisinde müdahale edilebilmektedir. Dijital temelli sistemler ile olası komplikasyon riskleri tahmin edilir ve sistem hemşirelere erken uyarılarda bulunmaktadır. Kâğıt evrak tüketiminde tasarrufa gidilmiş olup, hasta ile ilgili verilere güvenli erişim sayesinde bilgiye ulaşım kısa sürede, kolay ve ucuz olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: tavi, hemşirelik bakımı, dijital entegrasyon

BASINÇ YARALANMASI SINIFLANDIRMA VE DEĞERLENDİRME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE GERÇEKÇİ BİR DENEYİM: YERİNDE SİMÜLASYON VE MULAJ

Hatice Erdem Önder¹, Dilek Sarı²

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Mezuniyet sonrası hastalara doğrudan bakım verecek hemşirelik öğrencilerinin basınç yaralanmalarını sınıflandırma ve değerlendirme becerilerinin geliştirilmesi için yeni öğretim yöntemlerinin kullanılması oldukça önemlidir. Mulaj ile oluşturulan basınç yaralanmaları, öğrencilerin basınç yaralanmalarını sınıflandırma ve değerlendirme yeteneğini geliştirmek için kullanılabilir.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin basınç yaralanmalarını sınıflandırma ve değerlendirme becerilerini geliştirmede yerinde simülasyon ve mulajın etkinliğinin araştırılması bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem: Araştırma, ön test-son test randomize kontrollü çalışma deseninde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören 4. sınıf hemşirelik öğrencileri (N=284) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 28 öğrenci yerinde simülasyon, 28 öğrenci laboratuvarında simülasyon ve 28 öğrenci kontrol grubunda yer alacak şekilde 84 öğrenci oluşturmuştur. Yerinde simülasyon grubundaki öğrenciler, bir üniversite hastanesinin kliniğinde standardize hastaya mulaj uygulaması ile, laboratuvarında simülasyon grubundaki öğrenciler, simülasyon laboratuvarında standardize hastaya mulaj uygulaması ile kontrol grubundaki öğrenciler ise simülasyon laboratuvarında standardize hastaya basınç yararı simülatör uygulaması ile simülasyona dayalı eğitim almıştır. Araştırma verileri; Tanımlayıcı Özellikler Formu, Basınç Yaralanması Bilgi Testi, Basınç Yaralanması Değerlendirme Formu, Performans Kontrol Listesi ve Öğrenci Memnuniyeti ve Kendine Güven Ölçeği ve Öğrenci Geri Bildirim Formu kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Yerinde simülasyon grubu öğrencilerinin son test bilgi puan ortalamalarının, kontrol grubu öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Yerinde simülasyon ve laboratuvarında simülasyon grubu öğrencilerinin hem laboratuvarında değerlendirme hem de klinikte basınç yaralanması değerlendirme beceri puan ortalamaları ve doğru sınıflandırma yüzdeleri, kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Sonuç: Mulajın hem yerinde hem de laboratuvar simülasyon yöntemleriyle birlikte kullanıldığında hemşirelik öğrencilerinin basınç yaralanmalarını sınıflandırma ve değerlendirme becerilerini geliştirmek ve bu becerileri klinik ortama aktarmak için etkili bir yöntem olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, yerinde simülasyon, simülasyon eğitimi, basınç yaralanması, mulaj

ÖĞRENCİLER İÇİN KARŞILANMAMIŞ HEMŞİRELİK BAKIMI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Aysun Bayram¹, Aysel Özşaban¹, Öznur İspir Demir², Seher Başaran Açıl³, Stefania
Chiapinotto⁴, Luca Grasseti⁴, Alvisa Palese⁴

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi

²Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

³Hacettepe Üniversitesi

⁴University of Udine

Giriş: Klinik eğitim sürecinde, hemşirelik öğrencileri karşılanmamış hemşirelik bakımına tanıklık etmektedir. Ancak, hemşirelik öğrencilerinin karşılanmamış hemşirelik bakımına ilişkin algılarını değerlendirmek için Türkçe'de güvenilir ve geçerli ölçüm aracı bulunmamaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Öğrenciler İçin Karşılanmamış Hemşirelik Bakımı Ölçeğini Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenirliğini test etmektir.

Yöntem: Metodolojik tasarımdaki bu çalışma, Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan üç devlet üniversitesinde eğitim gören toplam 761 hemşirelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında Öğrenci Bilgi Formu ve Öğrenciler için Karşılanmamış Hemşirelik Bakımı Ölçeği'nin Türkçe versiyonu kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal versiyonu, Dünya Sağlık Örgütü tarafından önerilen çeviri, uzman komitesi değerlendirmesi, geri çeviri ve pilot uygulama aşamaları takip edilerek tamamlanmıştır. Ölçeğin dil ve kapsam geçerliği yapıldıktan sonra A bölümünün yapı geçerliği Mokken Analizi ile B bölümün yapı geçerliliği ise Doğrulayıcı Faktör Analizleri ile değerlendirilmiştir. Çalışma verileri IBM SPSS V23, R yazılımı ve IBM AMOS V24 programları kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Öğrenciler için Karşılanmamış Hemşirelik Bakımı Ölçeği 22 maddelik A ve 18 maddelik B bölümlerinden oluşmaktadır. Mokken analizine göre A Bölümü orta düzeyde Loevinger H-coefficient (scalability) ölçeklenebilirlik değeri göstermiştir ($H = .42$). Ayrıca, bu bölümde verilerin Invariant Item Ordering (IIO) violations değerleri dikkate alındığında iki madde çıkarılmış ve 20 madde tutulmuştur. B bölümü için, Doğrulayıcı Faktör Analizine göre maddelerin faktör yüklerinin hepsi 0,80 üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca, B bölümünün, İletişim, Öncelik belirleme, Hemşire yardımcılarının denetimi, Maddi kaynaklar, İnsan kaynakları ve İş yükünün öngörülemezliği olmak üzere 6 alt boyutu ve toplam 18 maddelik yapısına ilişkin uyum indeksleri iyi düzeydedir. 20 maddelik A bölümü ve 18 maddelik B bölümünden oluşan Öğrenciler için Karşılanmamış Hemşirelik Bakımı Ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, hemşirelik bakımı, karşılanmamış hemşirelik bakımı

YOĞUN BAKIM ÜNİTESİNDE YATAN HASTALARIN ÇEVRESEL STRESÖR VE BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGILARININ İNCELENMESİ

Tuğçe Duymaz¹, Yeliz Çulha²

¹Manisa Şehir Hastanesi

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Yoğun bakım ünitesi, hasta bireylerin hem fizyolojik hem de çevresel faktörler nedeniyle psikososyal olarak birden fazla strese neden olan faktörler ile karşı karşıya kaldığı ortamlardır. Yoğun bakımdaki hasta bireyin fiziksel gereksinimlerinin yanında psikososyal gereksinimlerinin karşılanabilmesi için, yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin bakım ve tedavi uygulamalarını planlarken, ortamdaki stresörleri belirleyerek, bireyde neden olacağı olumsuz yanıtları kontrol altına alması gerekmektedir. Bu nedenle, yoğun bakım ünitesi gibi özellikli alanlarda, bakım uygulamalarında bireye özgü ve bütüncül yaklaşımın önemi artmaktadır.

Amaç: Bu araştırma, yoğun bakım hastalarının çevresel stresör ve bireyselleştirilmiş bakım algılarını belirlemek amacı ile gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde tasarımında planlanan çalışmanın örneklemini Aralık 2023- Şubat 2024 tarihlerinde Manisa’da bir şehir hastanesinin yoğun bakım ünitelerinde yatarak tedavi gören hastalar oluşturdu (N=190). Veriler, Hasta Bilgi Formu, Yoğun Bakım Ünitesinde Çevresel Stresörler Ölçeği (YBÜÇSÖ) ve Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası-B (BBSB) ile araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler Mann-Whitney U testi, Bağımsız Örneklem t testi, Kruskal Wallis testi, One-way ANOVA test ve Pearson korelasyon test kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Hastaların yaş ortalamasının 62,52±13,17 yıl, %51,1’inin (n=97) kadın olduğu, yoğun bakım ünitesinde yatış süresi ortalamasının 1,28±0,45 gün, %42,6’sının (n=81) 2.basamak yoğun bakım ünitesinde olduğu, %35,8’nin (n=68) yoğun bakımda yatış nedeninin kalp ve damar hastalıkları olduğu saptandı. Hastaların YBÜÇSÖ toplam puan ortalaması 109,27±19,19, BBSB puan ortalaması 2,64±0,81 idi. BBSB alt boyut puan ortalamalarının “Karar Verme Kontrolü” (3,05±0,92), “Klinik Durum” (2,85±1,15) ve “Kişisel Yaşam Durumu” puan ortalaması (1,65±0,91) olduğu saptandı. Bazı bireysel ve hastalık özelliklerinin, bu puan ortalamalarını etkilediği belirlendi. Hastaların YBÜÇSÖ toplam puan ortalaması ile BBSB toplam, “Klinik Durum” ve “Karar Verme Kontrolü” alt boyut madde puan ortalamaları arasında çok zayıf düzeyde, negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulundu (p < 0,05).Sonuç olarak, hastaların çevresel stresör algılarının ortalamasının üzerinde, bireyselleştirilmiş bakım algılarının orta düzeyde olduğu ve aralarında negatif yönde bir ilişki bulunduğu, bazı bireysel ve hastalık özelliklerinin bu algıları etkilediği görüldü. Hemşireler yoğun bakım ünitesinde gürültü, ışık veya mahremiyet eksikliği gibi stresörleri belirleyerek, bu stresörlerin azaltılmasına yönelik uygun girişimler ile bireyselleştirilmiş bakım algısını olumlu yönde etkileyebilir. Yoğun bakım hemşireleri, hastaların bu stresörlere verdiği yanıtları değerlendirerek, bireyin gereksinimlerine yönelik yaklaşımlar ile stresörlerin etkilerini azaltmak için uygun girişimleri planlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, yoğun bakım, çevresel stresör, bireyselleştirilmiş bakım

YOUTUBE™ DA PRESSURE METERED DOSE INHALER (PMDI) UYGULAMALARI: BİLGİ, GÜVENİLİRLİK VE KALİTE İNCELEMESİ

Burcu Demircan¹, Yasemin Kıyak¹, Yasemin Adıgüzel²

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği
Anabilim Dalı

Giriş: Günümüzde bireyler video paylaşım siteleri yoluyla sağlık, hastalık, tanı ve tedavi yöntemleri hakkında sınırsız bilgiye erişim sağlayabilmektedir. YouTube platformu da sağlık bilgilerinin paylaşımında hem ticari amaçlı hem de kar amacı içermeyen kurum ve kuruluşlar tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır.

Amaç: Araştırma, YouTube video platformunda Pressure Metered Dose Inhaler (pMDI) uygulamasına yönelik yer alan videoların incelenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak gerçekleştirilen çalışma için 01.05.2024 tarihinde YouTube video arama sekmesinde “pressure metered dose inhaler” anahtar kelimesi ile yapılan arama sonucunda ulaşılan 587 video dahil edilme ve dışlama kriterleri uygulandıktan sonra (tekrar eden=40, İngilizce olmayan=125, ses ve görüntü içermeyen=71, ilgisiz=255) kalan 96 video bağımsız iki gözlemci tarafından Faydalılık (USEFULNESS), Kalite Kriterleri Tüketici Sağlığı Bilgisi (DISCERN), Global Kalite Puanı (GQS), video süresi (dk), görüntüleme sayısı, beğenme sayısı, yorum sayısı, yükleme sonrası geçen süre (gün-yıl) açısından analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Videoların %46,9’unun sağlık profesyonelleri/sağlık kurumları tarafından yüklendiği, %70,8’inin oldukça faydalı, %80,2’ sinin orta kalitede video akışına sahip olduğu, %55,2’ sinin iyi kalitede eğitim bilgisi içerdiği görüldü. Üniversiteler/eğitim kurumları/dernekler/sağlık bilgi siteleri tarafından yüklenen videoların USEFULNESS puanlarının sağlık profesyonelleri/sağlık kurumları tarafından yüklenen videolara göre daha yüksek olduğu (p=0,029), ilaç firmaları tarafından yüklenen videoların görüntüleme sayılarının bireysel olarak yüklenen videolara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu görüldü (p=0,037). Video süresi ile USEFULNESS (r=0,307; p=0,002), DISCERN (r=0,301; p=0,003) ve GQS(r=0,349; p=0.000) arasında, görüntüleme sayısı ile DISCERN (r=0,309; p=0.002) ve GQS (r=0,347; p=0.001) arasında pozitif yönde zayıf ancak anlamlı bir ilişki bulundu. YouTube platformunda yer alan pMDI uygulamasına yönelik oluşturulan videoların içeriklerinin oldukça faydalı, orta kalitede akış ve iyi düzeyde eğitim bilgisine sahip olduğu görüldü. Kar amacı gütmeyen üniversiteler/eğitim kurumları/dernekler/sağlık bilgi siteleri tarafından yüklenen videoların bilgi içeriği açısından daha yararlı olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya, YouTube, İnhaler tedavi, pressure metered dose inhaler

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BAKIM DAVRANIŞLARI DERSİNİN KARAR VERME VE BAKIM DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Cahide Ayık¹, Gülşah Gürol Arslan¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Giriş: Bakım, hemşirelik mesleğine özgün olmasına rağmen, öğrenciler genellikle bakımın hemşirelik uygulamasının tüm yönlerine nasıl entegre edileceğini anlama ve bilme konusunda bir boşluğa sahiptir. Hemşirelik müfredatları genellikle bakımın araçsal yönüne ve psikomotor becerilerine odaklanmaktadır. Öğrencilerin hastalar üzerinde izlenim ve bakım alma hissi bırakan bakım davranışlarını uygulama fırsatı sınırlı olabilmektedir. Hemşirelik eğitiminde bakım davranışlarını geliştirmeye yönelik stratejilerin sonuçlarını inceleyen sınırlı çalışmaya rastlanmıştır.

Amaç: Bu deneysel çalışma, etkileşimli öğrenme stratejilerine dayalı hemşirelik bakım davranışları dersinin hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları ve karar verme üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Bu çalışma hemşirelik fakültesinden 50 lisans öğrencisinden oluşan amaçlı bir örneklem grubunda yürütülmüştür. Müdahale grubundaki öğrenciler (n = 24), tartışma, beyin fırtınası, kavram haritası, refleksin ve simülasyon uygulaması gibi etkileşimli öğrenme stratejilerine dayalı bakım davranışları dersi doğrultusunda on dört hafta boyunca haftada iki saat eğitim almıştır. Kontrol grubundaki hemşirelik öğrencileri (n = 26) müfredattaki diğer seçmeli derslere göre eğitim almıştır. Veriler, Bakım Davranışları Ölçeği-24, Hemşire Karar Verme ölçeği ile eğitimi almadan önce (ön-tets), 7. ve 14. haftalarda toplanmıştır. Verileri değerlendirmek için Ki-kare, Mann Whitney U, Friedman ve mixed tekrarlı ölçümler ANOVA kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Müdahale ve kontrol grupları arasında ön-test bakım davranışları ve karar verme puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). İki grup arasında bakım davranışları puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$). Ancak, grup*zaman etkileşimine göre bakım davranışı puan ortalamasında iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F = 3,484, p = ,047$). Müdahale grubunda zamana göre karar verme puan ortalamasında anlamlı bir artış belirlenmiştir ($F = 9,372, p < 0,001$) ve grup*zaman etkileşimine göre iki grup arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F = 4,160, p = ,019$). Sonuç olarak interaktif öğrenme stratejilerini içeren ve kasıtlı olarak bakım davranışlarını fark ettiren eğitim bakım davranışlarını ve klinik karar vermeyi artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bakım davranışları, Karar verme, Hemşirelik öğrencileri, Eğitim

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE SANAL ORTAM YALNIZLIK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Merve İnce¹, Hülya Yılmaz², Leyla Khorshid³

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Cevat Sayılı Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

³Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Teknolojinin önemli bir parçası olarak internet, bireyleri, toplumu şekillendirerek sunduklarıyla ve cazibesıyla bireyleri hayatının içinde var olan ama gerçek olmayan sanal ortama çekmeye başlamıştır. Sanal ortamlar, internet kullanan bireylerin bilgi, düşünce, hobi ya da fobilerini, yazılı görsel veya işitsel bir şekilde paylaşarak iletişim kurmalarını sağlayan araçlar ve web sitelerini içermektedir. Bireylerin iletişimden eğlenceye, alışverişten film izlemeye, sosyal yaşamda aktif olarak katılımlarını gerektiren faaliyetler şekil değiştirerek sanal ortama taşınmaktadır. Bu nedenle sosyal medya artık daha fazla önem arz eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinde sanal ortam yalnızlık düzeyini ve bunu etkileyen etmenleri incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı tasarımdaki araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta eğitimine devam eden 603 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, Demografik bilgi formu ve Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın uygulanmasında etik kurul izni, kurum izni ve öğrencilerden yazılı ve sözel onam alınmıştır. Araştırma verileri SPSS 25.0 programı (Statistical Package for Social Sciences) kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin sanal sosyalleşme boyutunun “orta düzey”, sanal paylaşım boyutunun “düşük düzey”, sanal yalnızlık boyutunun “orta düzey” olduğu ve hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde sanal ortam yalnızlığı yaşadığı bulunmuştur. Ayrıca cinsiyete göre sanal ortam yalnızlık ölçeği toplam puan ortalamaları ve sanal paylaşım alt boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, erkeklerin sanal ortam yalnızlık ölçeği toplam puan ortalamaları ve sanal paylaşım alt boyut ortalamalarının kadınlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışma sonuçlarımız doğrultusunda üniversite öğrencilerine yönelik oryantasyon programları ve sanal ortamda geçirdiği süreyi azaltarak yalnızlık düzeylerini en aza indireyecek sosyal etkinlikler veya çalışmalar yapılması, sanal ortamın etkileri ve zaman yönetimi gibi konularda üniversite bünyesinde seminerler yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencileri, yalnızlık, sanal ortam yalnızlığı

YAŞLI HASTALARDA DÜŞME ÖZ FARKINDALIĞI VE SOSYAL DESTEK DURUMUNUN İNCELENMESİ

Mesut İnci¹, Papatya Karakurt²

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Düşmeler, yaşlı nüfus arasında önemli bir endişe kaynağıdır ve yüksek mortalite ve sakatlık oranları ile ilişkilidir. Düşmeyi önleme müdahalelerinin hedefleri, düşme olasılığını azaltmayı, fiziksel yaralanma olasılığını en aza indirmeyi, hareketliliği mümkün olan en yüksek düzeyde sürdürmeyi ve düşmelerin kalıcı bir sorun haline gelmesini önlemeyi amaçlamalıdır. Bu hedeflere ulaşmak, sosyal destek sağlayıcılar ve yaşlı bireyler arasında etkili bir işbirliği ve koordinasyon gerektirir.

Amaç: Bu araştırma ortopedi ve fizik tedavi kliniklerinde düşme sebebiyle yatan yaşlı hastalarda düşme öz farkındalığı ve sosyal destek durumunun incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini bir ildeki devlet hastanesinin ortopedi ve fizik tedavi kliniklerinde tedavi gören hastalar oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, araştırmanın kriterlerine uyan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan 150 hasta alınmıştır. Verilerin toplanmasında tanıtıcı özellikler formu, Yaşlılarda Düşme ile İlgili Öz Farkındalık Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayılar, yüzdeler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapma, Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve Spearman Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan bireylerin %51.3'ü erkek, %60.7'si okuryazar, %92'si evlidir. Hasta bireylerin Düşme Öz Farkındalık puan ortalamalarının 62.28 ± 8.41 ve Algılanan Sosyal Destek puan ortalamalarının 53.12 ± 19.62 olduğu saptanmıştır. Toplam algılanan sosyal destek düzeyi ile toplam düşme öz farkındalığı düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyin altında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Yaşlı hastaların düşme öz farkındalık düzeyinin orta düzeyin altında ve algılanan sosyal destek düzeyinin orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bazı değişkenlerin hastaların düşme öz farkındalık ve algılanan sosyal destek düzeyini etkilediği saptanmıştır. Yaşlı hastaların düşme öz farkındalıklarını ve sosyal destek düzeylerini etkileyebilecek farklı değişkenlerin araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Düşme, Sosyal Destek, Yaşlılık, Yaşlı Hasta, Hemşirelik

HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA REHBERLİ İMGELEMENİN KULLANIMI: KAPSAMLI BİR İNCELEME

Fatma Özder¹, Özlem Doğu²
¹Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi
²Sakarya Üniversitesi

Giriş: Rehberli imgeleme, zihinde çeşitli görüntüler oluşturarak fiziksel ve duygusal iyileşmeyi desteklemeye yönelik bir tekniktir. Bu yöntem, hastaların stresle başa çıkmalarına, rahatlamalarına ve genel sağlık durumlarını iyileştirmelerine yardımcı olmak amacıyla kullanılmaktadır. Hemşirelik bakımında, hastaların ağrı, anksiyete ve diğer rahatsızlıklarını azaltmak için rehberli imgeleme yöntemine başvurulmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik uygulamalarında rehberli imgelemenin etkilerini araştıran çalışmaların bulgularını incelemek ve rehberli imgelemenin ağrı, anksiyete, yorgunluk, uyku kalitesi, konfor ve hasta memnuniyeti üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Ayrıca, rehberli imgeleme uygulamalarının hemşireler tarafından nasıl kullanıldığını ve hemşirelerin bu süreçteki rollerinin önemini vurgulamaktır.

Yöntem: Pubmed, ScienceDirect, Scopus, EBSCO, Web of Science, OVID veri tabanları kullanılarak, 'hemşirelik' 'rehberli imgeleme' anahtar sözcükleri ile kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Araştırmaya 2020-2024 yılları arasında yapılan klinik çalışmalar dahil edilmiştir. 11'i randomize kontrollü olan toplam 14 araştırma çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmalar, farklı hasta gruplarında (kanser hastaları, geriatrik bireyler, ortopedi hastaları, kronik sırt ağrısı olan kadınlar, multipl skleroz hastaları, cerrahi operasyon geçiren bireyler, gebeler, ağrı ve yanık tedavisi alan bireyler, COVID 19 geçiren bireyler) rehberli imgeleme uygulamalarının etkilerini değerlendirmektedir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan veri çekme formuna kaydedilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: İncelenen çalışmalar, rehberli imgelemenin birçok hasta grubunda görülen, çeşitli semptomlarda, olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Ağrı, anksiyete, yorgunluk gibi semptomlarda, rehberli imgeleme uygulanan bireylerde, iyileşme gözlenmektedir. Bu bireylerde memnuniyet, konfor ve uyku kalitesi artmaktadır. Ayrıca bazı araştırmalarda kan basıncı, solunum hızı, oksijen doygunluğu, kalp atım hızı gibi vital bulgularda iyileşme sağladığı görülmüştür. Gebeler için doğum süresinin kısaldığı belirlenmiştir. Bu derleme, rehberli imgelemenin çeşitli hasta gruplarında ağrı, anksiyete, yorgunluk, konfor, memnuniyet ve uyku kalitesi gibi semptomları iyileştirmede etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Hemşirelik bakımında düşük maliyetli ve kolay uygulanabilir bir tamamlayıcı tedavi yöntemi olarak rehberli imgeleme, hastaların fiziksel ve duygusal iyileşmelerini desteklemektedir. Ağrı ve anksiyete yönetiminde, genel hasta memnuniyeti ve konforunun artırılmasında önemli bir rol oynayan rehberli imgelemenin, klinik uygulamalarda daha yaygın kullanılması önerilmektedir. Hemşirelerin bu süreçteki rolleri, hastaların hem fiziksel semptomlarını hafifletmekte hem de duygusal iyilik hallerini artırmakta kritik bir öneme sahiptir. Bu inceleme, hemşirelik alanında imgeleme tekniklerinin önemini vurgulamakta ve bu alandaki bilgi birikimini artırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rehberli imgeleme, hemşirelik bakımı, semptom yönetimi

MEKANİK VENTİLASYON DESTEĞİNDEKİ HASTALARA UYGULANAN İKİ FARKLI YATAK BANYOSUNUN YAŞAM BULGULARINA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Sercan Kara¹, Aylin Özakgöl²

¹Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Mekanik ventilasyon (MV) desteğinde olan hastalara uygulanan yatak banyosunda yaşam bulguları özellikle solunum üzerine etkisinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir

Amaç: Bu çalışma, yoğun bakım ünitesinde MV desteğinde olan hastalara geleneksel yatak banyosu ve tek kullanımlık mendille silme banyosu olmak üzere uygulanan iki farklı yatak banyosunun; hastaların yaşam bulgularına etkisini değerlendirmek amacıyla, randomize kontrollü deneysel türde gerçekleştirildi. Ayrıca iki farklı yatak banyosu türünün, yaşam bulgularını etkileyen diğer faktörlere (oksijen saturasyonu, mekanik ventilasyon ve kan gazı parametreleri, APACHEII ...vb.) etkisi de incelendi.

Yöntem: Çalışma, TC. Sağlık Bakanlığı'na bağlı İstanbul ilinde bir şehir hastanesinin üçüncü basamak Erişkin Yoğun Bakım Ünitelerinde Mart-Haziran 2023 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Örneklemi, dahil edilme kriterlerine uygun olan www.randomizer.org/ aracılığıyla gruplara atan 50 deney ve 50 kontrol grubu hasta oluşturdu. Yaşam bulguları, banyodan hemen önce, banyodan hemen sonra ve banyodan 30 dakika sonra kaydedildi. Veriler "Hasta Bilgi Formu" ve "Yaşam Bulguları Takip Formu" kullanılarak toplandı ve SPSS 26.0 programı ile analiz edildi. Banyolar "Yatak Banyosu Protokolleri" doğrultusunda tek kullanımlık silme banyosu mendili veya su ve yıkama losyonu (geleneksel banyo) ile gerçekleştirildi.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmada yer alan hastaların %57'sinin erkek ve yaş ortalamasının 65.03±17,28 yıl olduğu, gruplar tanımlayıcı özellikler açısından homojendi. Mekanik Ventilasyon desteğinde olan hastalara uygulanan tek kullanımlık mendille silme banyosunun, geleneksel banyo yöntemine göre banyodan hemen sonra ve banyodan 30 dakika sonra kaydedilen beden sıcaklığı değerini, nabız hızını, solunum sayısını ve kan basıncı değerini etkilemediği saptandı ($p>0.05$). Ancak her iki banyo türünde de banyo öncesine göre banyodan hemen sonra ve banyodan 30 dakika sonra kaydedilen yaşam bulgularında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p<0.001$). Yoğun bakımda MV desteği alan hastalara her iki türde uygulanan yatak banyosunun yaşam bulguları değerleri üzerinde etkisinin olduğu, ancak banyo türü açısından yaşam bulguları değerlerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlendi. Bu bağlamda, hastanın gereksinimleri doğrultusunda seçilecek her iki banyo türünde de yaşam bulgularının dikkatle izlenmesi önemlidir. Aynı zamanda bireyin gereksinimine göre banyo yönteminin seçilmesi, MV desteğinde olan hastalarda geleneksel yatak banyosuna yer verilmesi ve farklı örneklem gruplarında iki banyo yönteminin karşılaştırılmasına yönelik çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Bulguları, Geleneksel Yatak Banyosu, Tek Kullanımlık Mendille Silme Banyosu, Yoğun bakım, Mekanik Ventilasyon

PREOPERATİF DÖNEMDE YAPILAN HEMŞİRELİK GİRİŞİMLERİNİN HASTALARIN KAYGI DÜZEYİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Aynur Kaya¹, Burcu Demircan², Habibe Hatun Özkara³, İlayda Şahan³

¹Amerikan Hastanesi

²Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

³Bezmialem Vakıf Üniversitesi Hastanesi

Giriş: Cerrahi operasyon geçirmek üzere kabul edilen hastalar için ameliyat öncesi dönem oldukça stresli ve travmatik olabilmektedir. Bu nedenle ameliyat öncesi dönemde yapılan girişimler preoperatif kaygıyı azaltmada önem arz etmektedir.

Amaç: Bu çalışma cerrahi operasyon öncesi kaygıyı azaltmaya yönelik gerçekleştirilen hemşirelik girişimlerini içeren araştırmaları incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yürütüldü.

Yöntem: Sistemik inceleme metoduyla yürütülen bu çalışma 25.03.2024-20.04.2024 tarihleri arasında Pubmed, CINAHL, Scopus ve Web of Science veri tabanlarında “preoperative education, preoperative interventions, anxiety” anahtar kelimeleri ile arama yapılarak yürütüldü. İnceleme sonucunda ulaşılan 924 çalışmaya dışlama kriterleri uygulandıktan sonra geriye kalan 48 çalışma araştırmanın örneklemini oluşturdu. Çalışmadan elde edilen veriler IBM SPSS 26 programı kullanılarak analiz edildi. Çalışma raporunun yazılmasında PRISMA protokolü kullanıldı ve çalışmalar PRISMA akış şemasında gösterildi.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya dahil edilen makalelerin 2012-2024 yılları arasında yayınlandığı, en fazla %33.3 (n=16) ve %25 (n=12) oranla İran ve Türkiye’de gerçekleştirildiği, tasarım türüne göre %81.3 (n=39)’inin randomize kontrollü çalışma olduğu, çalışmaların %25 (n=12)’inin kalp ameliyatı planlanan hastalarla yürütüldüğü, uygulanan hemşirelik girişimlerinin %25 (n=12)’inin ameliyata özgü bilgilendirici ve kapsamlı preoperatif eğitimlerden oluştuğu ve çalışmalarda %64.6 (n=31) oranla en fazla Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinin kullanıldığı görüldü. Cerrahi operasyon öncesi kaygıyı azaltmaya yönelik yapılan hemşirelik girişimlerinin; kapsamlı preoperatif hasta eğitimi, video destekli eğitim, hasta ziyareti, psikososyal destek, masaj ve müzik terapisi vb. girişimlere kadar geniş bir yelpazede yer aldığı görüldü. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların neredeyse tamamında yapılan müdahalelerin kaygıyı azalttığı bildirilmiştir. Ancak daha güvenilir sonuçlar elde etmek için meta-analiz çalışması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anxiety, preoperative education, preoperative interventions

HEMŞİRELİK BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARI ODAKLI MOTİVASYON DÜZEYLERİ VE HEMŞİRELİK ESASLARI DERSİ NOT ORTALAMALARININ KLİNİK UYGULAMAYA HAZİROLUŞLULUK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

İlkin Yılmaz¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin Hemşirelik Esasları teorik ve laboratuvar derslerinden elde ettikleri bilgileri, motivasyonlarıyla birleştirerek klinik uygulamalara hazır olmaları beklenir.

Amaç: Çalışmanın amacı, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin Hemşirelik Esasları ders dönemi boyunca başarı odaklı motivasyon (BOM) düzeyleri ve ders not ortalamalarının klinik uygulamaya hazıroluşluluk (KUH) düzeylerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki çalışmanın evrenini bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi 2023-2024 yılı bahar dönemi birinci sınıf öğrencileri (N=267), örneklemini gönüllü 228 öğrenci (%85.39) oluşturmuştur. Veriler Tanımlayıcı Özellikler Formu, Başarı Odaklı Motivasyon Ölçeği (BOMÖ; 0-175 puan), Klinik Uygulamaya Hazıroluş Ölçeği (KUHÖ; 0-155 puan) ile toplanmıştır. Ölçeklerden alınan puanlar arttıkça motivasyon ve hazıroluşluluk düzeyleri artmaktadır. Veriler, akademik dönem başında ve sonunda iki kez toplanmış, öğrencilerin not ortalamaları not giriş sisteminden alınmıştır. Bulgular tanımlayıcı istatistikler, eşleştirilmiş t-testi, korelasyon analizi ve lineer regresyonla SPSS v.24 programında incelenmiştir. Analizler SPSS v.24 ile yapılmış; tanımlayıcı istatistikler, eşleştirilmiş t-testi, korelasyon analizi ve lineer regresyon kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 19.51 ± 1.63 olup %70.2'si (n=160) kadındır. Öğrencilerin ara sınav, laboratuvar sınavı ve uygulama puan ortalamaları sırasıyla 68.52 ± 11.32 , 66.67 ± 13.36 , 80.81 ± 8.26 'dır. Öğrencilerin dönem başı ve sonunda BOMÖ puan ortalamaları sırasıyla 135.57 ± 16.08 ve 136.88 ± 17.10 ($t=-1.470$; $p=0.143$); KUHÖ puan ortalamaları sırasıyla 112.82 ± 14.73 ve 119.10 ± 15.11 ($t=-6.480$, $p<0.001$) olarak bulunmuştur. Dönem başı KUHÖ ile BOMÖ puan ortalamaları ($r=0.589$, $p<0.001$); dönem sonu KUHÖ ile BOMÖ puan ortalamaları ($r=0.675$, $p<0.001$) arasında güçlü pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Regresyon modelinde dönem sonu BOMÖ katsayısı 0.494, dönem başı KUHÖ katsayısı 0.319 olarak bulunmuştur (hepsi için $p<0.001$). Sınav ve uygulama puanlarının hazıroluşluluk ve motivasyon düzeyleriyle korelasyonları önemsiz düzeyde bulunduğu için ($p>0.05$) regresyon modelinden çıkartılmıştır. Modelin R2 değeri 0.539'dur. Sonuç: Öğrencilerin BOM düzeyleri dönem başı ve sonunda benzer düzeyde kalırken KUH düzeyleri artmıştır. Dönem dönem başı ve sonu BOM ile dönem başı KUH düzeyleri arttıkça dönem sonu KUH düzeyi artmaktadır. KUH düzeyini akademik not performansı etkilememektedir. Regresyon modeli, KUH düzeyini tahmin etmede orta düzeyde başarılıdır. Öğrencilerin Hemşirelik Esasları dersi klinik uygulamalarına hazıroluşluluğunun sağlanması ve ders hedeflerine erişilerek bir sonraki klinik uygulamaya geçebilmesinde motivasyon destekleyici yaklaşımların benimsenmesi, kendini hazır hissetmeyen öğrencilere akademik danışmanlık verilmesi, öğrencilere akademik performansları ile ilgili takipler yapılarak geri bildirim verilmesi, gelecek çalışmalarda hazıroluşluluğu etkileyecek farklı değişkenlerle ve farklı ders popülasyonlarında modelin yeniden kurulması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, başarı odaklı motivasyon, klinik uygulama, hazıroluşluluk, sınav notları

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KÜLTÜREL YETERLİLİK VE DUYARLILIĞIN GÖÇ ETME EĞİLİMİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİ ARAYICI BİR ÇALIŞMA

Senem Andı¹, Ayla Yava², Aynur Koyuncu², Betül Tosun³, Juan M. Leyva-Moral⁴

¹Yenisehir İlçe Sağlık Müdürlüğü Mersin, Türkiye

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

³Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye.

⁴Autònoma de Barcelona Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Barselona, İspanya.

Giriş: Son yıllarda giderek artan oranda hemşire daha iyi koşullarda çalışmak, yaşam standartlarını yükseltmek veya farklı kültürleri tanımak amacıyla başka ülkelere göç etmektedir. Bu durum hemşirelerin farklı kültürel geçmişe sahip sağlık çalışanları ve hastaların bulunduğu sağlık kurumlarında çalışmalarını ve kültürel olarak uyumlu bakımı sağlamalarını gerektirmektedir.

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin kültürel yeterlilik ve duyarlılık durumlarının göç etme eğilimi ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan araştırmanın örneklemini 352 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak “Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Kültürel Yeterlilik ve Kültürel Duyarlılık Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 21.20 ± 2.004 ve %36.1’i birinci sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %67.9’u üniversite bittiğinde yurt dışında yaşamayı düşünmektedir. Erkek öğrencilerin ($p=0.006$), büyükşehir ve ilde yaşayanların ($p<0.001$), yurt dışında tanıdık/akrabası olanların ($p=0.001$), daha önce yurt dışında bulunan öğrencilerin ($p=0,031$) beyin göçüne yönelik tutum ölçeği puanları daha yüksek bulunmuştur. Birinci sınıfta ve dördüncü sınıfta öğrenim görenlerin ($p=0.047$), en uzun yaşadığı yer büyükşehir olanların ($p<0.001$), üniversite bitince başka ülkede yaşamayı düşünen öğrencilerin ($p=0.012$), kültürel bakım ile ilgili ders alan öğrencilerin ($p=0.004$), farklı kültürden arkadaşı olanların ($p=0.008$) kültürel yeterlilik ve kültürel duyarlılık değerlendirme ölçeği puanları daha yüksek bulunmuştur. Beyin göçüne yönelik tutum ölçeği puanları ile kültürel yeterlilik ve kültürel duyarlılık değerlendirme ölçeği toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.273$, $p<0.05$). Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin beyin göçü tutumları ile kültürel yeterlilik ve duyarlılıkları arasındaki bağlantıyı vurgulamakta ve kültürel yeterlilik ve duyarlılığı artırırken bu faktörleri göz önünde bulundurmanın önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: beyin göçü, kültürel yeterlilik, kültürlerarası duyarlılık, hemşirelik öğrencileri

VARDİYALI ÇALIŞAN HEMŞİRELERDE PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN UYKU KALİTESİ VE İŞ STRESİ ÜZERİNE ETKİSİ

Yusuf Sumu¹, Duygu Bayraktar²

¹Konya Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Sağlık bakım hizmetleri sunmada önemli rolü bulunan hemşirelerin, doğal biyolojik ritimlerine uymayan çalışma düzenini sürdürmek zorunda olmaları, bir stres kaynağı olarak uyku kalitelerini etkiler.

Amaç: Bu araştırma, vardiyalı çalışan hemşirelerde progresif gevşeme egzersizlerinin uyku kalitesi ve iş stresi üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma ön test son test desende tasarlanmış tek gruplu yarı deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın verileri, 21 Mayıs 2023 – 18 Temmuz 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya bir devlet hastanesinde vardiyalı çalışan gönüllü toplam 45 hemşire katılmıştır. Araştırmanın verileri yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Hemşirelere “Hemşire Tanıtım Formu”, “Pittsburg Uyku Kalitesi İndeksi Ölçeği (PUKİ)”, “Genel İş Stresi Ölçeği (GİSÖ)” ile Progresif Gevşeme Egzersizleri (PGE) uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Paired samples t testi, Wilcoxon işaretli sıralar testi, Varyans analizi ve Friedman testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin %68.9’u erkek, %42.2’si 28-32 yaş aralığındadır. Hemşirelerin %60’ının haftada 60 saat ve üstü çalıştığı ve gece nöbetlerinde bazen zorluk yaşadıkları saptanmıştır. Hemşirelerin tamamının vardiya sonrası uykuya dalmak için herhangi bir yöntem uygulamadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin PUKİ ve GİSÖ toplam puanlarının ön test, son test ve izlem testi ölçümlerinde düşme eğilimi gösterdiği ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Bu çalışmada vardiyalı çalışan hemşirelerde progresif gevşeme egzersizlerinin uyku kalitesini arttırdığı ve iş stresini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Vardiyalı çalışan hemşirelerin uyku kalitelerini arttırmak ve iş streslerini azaltmak için progresif gevşeme egzersizlerini kullanmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: vardiyalı çalışma, hemşire, progresif gevşeme, uyku kalitesi, iş stresi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SIĞINAK HEMŞİRELİĞİNE YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Beytullah Eren¹, Seher Çevik Aktura², Mehmet Emin Çolak³
¹Sakarya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü
²Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
³Sakarya Üniversitesi Bilimsel Dergiler Koordinatörlüğü

Giriş: Afetlerde sığınak hemşireliği, literatürde yeterince çalışılmamış, ancak son derece önemli bir alandır. Afetlerde sığınak hemşireleri, sığınaklarda kalan insanların sağlık ihtiyaçlarını karşılamak, hastalıkların yayılmasını önlemek ve psikolojik destek sağlamak gibi kritik görevler üstlenirler. Sığınak hemşireleri, afetzedelerin sağlık ihtiyaçlarını karşılamada kritik bir rol oynar. Hemşireler, sığınaklarda kalan insanların fiziksel ve psikolojik sağlıklarını korumak için çeşitli sağlık hizmetleri sunar. Bu hizmetler arasında temel sağlık bakımı, hastalıkların önlenmesi, yaraların tedavisi ve psikolojik destek yer alır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin sığınak hemşireliğine yönelik bilgi ve tutumlarının incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırma Türkiye'nin farklı iki üniversitesindeki hemşirelik bölümüne Ağustos-Kasım 2024 tarihlerinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini verilerin toplandığı tarihlerde adı geçen üniversitelere kayıtlı olan hemşirelik öğrencileri (N=1450) oluşturdu. OpenEpi Version-3 "Evreni Bilinen Örneklem Seçimi" kullanılarak yapılan güç analizinde %80 etki büyüklüğü ve %95 güven aralığı ile örneklem 304 öğrenci olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri online olarak toplanmış olup verilerin toplanmasında kişisel tanıtım ve bilgi toplama formu kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde değerler, aritmetik ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.92±2.66 olduğu, %83.2'nin kadın olduğu ve %98.7'sinin bekar olduğu bulunmuştur. Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yalnızca %5.9'unun daha önce sığınak hemşireliğini duyduğu, %3.3'ünün sosyal medya/TV'den duyduğu, sadece %6.6'sının sığınak hemşireliğinin tanımını bildiği, %15.8'inin sığınak hemşireliğinin önemli olduğunu düşündüğü, %76.6'sının sığınak hemşireliği konusunda kendini yeterli bulmadığı, sadece %1'inin sığınak hemşireliği ile ilgili bilgilendirme veya farkındalık artırma etkinliklerine katıldığı ve %25.7'sinin sığınak hemşireliği konusunda bilgi edinmek için interneti kullandığı görülmüştür. Hemşire öğrencilerin %5.9'unun sığınak hemşireliğinin farklı afet türlerine göre nasıl değiştiğini bildiği, %25.3'ünün sığınak hemşireliği ile ilgili olarak mevcut müfredatın yeterli olmadığını düşündüğü, %29.9'unun sığınak hemşireliğine yönelik eğitimlerin her yıl tekrarlanması gerektiğini düşündüğü ve sadece %1.3'ünün sığınak hemşireliği ile ilgili eğitim aldığı tespit edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin %73.7'sinin kriz yönetimine ilişkin eğitim almak istediği, %50.7'sinin sığınak hemşireliği sırasında en çok karşılaşılan sağlık sorununun travmalar ve psikolojik sorunlar olabileceğini bildirdiği, %7.2'sinin sığınak hemşireliğinde enfeksiyon kontrolü hakkında bilgi sahibi olduğu ve %91.1'inin ise sığınak hemşireliği sırasında kullanılan temel tıbbi müdahaleleri bilmediği görülmüştür. Araştırmada sığınak hemşireliğine yönelik farkındalık, bilgi ve tutumların genel olarak düşük olduğunu söylenebilir. Araştırma sonucu hemşirelik öğrencilerinin sığınak hemşireliğini yeterince tanımadığı ve bu komuyla ilgili eğitimlerin yaygınlaştırılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Hemşirelik, Sığınak hemşireliği, Hemşirelik öğrencileri

HEMŞİRELERİN YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI: BİR ÖLÇÜM ARACI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Dilek Yılmaz¹, Derya Uzelli², Yurdanur Dikmen³

¹Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

³Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Yapay zeka teknolojilerinden hemşirelik uygulamalarının doğrudan etkileneceği açıktır ve bu bağlamda hemşirelerin bakım uygulamalarında yapay zeka teknolojilerinin kullanılmasına yönelik bilgi ve tutumları hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, hemşirelerin yapay zeka teknolojilerinin kullanıma yönelik tutumlarını değerlendiren geçerlilik ve güvenilir çalışması yapılmış kapsamlı bir ölçme aracına rastlanılmamıştır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, “Hemşirelikte Yapay Zekâ Teknolojilerin Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (HYZKTÖ)’ni geliştirmek ve geçerliliğini test etmektir.

Yöntem: Araştırma, HYZKTÖ nin geliştirilmesi ve geçerliliğini test etmek için tasarlanmış metodolojik ve kesitsel bir çalışmadır. Çalışmaya, Mart-Haziran 2024 tarihinde Marmara Bölgesinde yer alan bir üniversite hastanesinin dahili, cerrahi ve yoğun bakım kliniklerinde çalışan 200 hemşire dahil edildi. Ölçeğin başlangıç maddelerini oluşturmak için araştırmacılar tarafından literatür taraması yapıldı. İlk olarak 20 maddelik bir havuz oluşturuldu. Daha sonra madde havuzu, yapılan toplantılarda tekrarları içermesi nedeniyle azaltıldı. Araştırma grubuyla yapılan toplantılarda 15 maddeye ulaşıldı ve ilk taslak ölçek oluşturuldu. Bu taslak ölçeği, ilk altı maddesi hemşirelik uygulamalarında yapay zeka teknolojilerine yönelik negatif tutum, sonraki dokuz maddesi hemşirelik uygulamalarında yapay zeka teknolojilerine yönelik pozitif tutumla ilişkiliydi. Maddeler kapsam geçerliliğine göre değerlendirildi. HYZKTÖ kapsam geçerliliği ve iç tutarlılık güvenilirliği açısından test edildi.

Bulgular ve Sonuç: HYZKTÖ toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Hemşirelik uygulamalarında yapay zeka teknolojilerine yönelik pozitif tutum ve negatif tutum olmak üzere iki boyutlu oluşup, toplam varyansın %67,762'sini açıklamaktadır. Madde yükleri 0,529-0,866 arasındadır. Ölçeğin, Cronbach alfa değeri 0.910, Faktör 1'in 0.933, faktör 2'nin ise 0.917 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 5 puandır. Bu sonuçlardan HYZKTÖ'nin iyi düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu görüldü. Bu ölçüm aracı yapay zeka teknolojilerinin kullanılacağı sağlık kurumlarında çalışan hemşirelerin tutumlarını belirlemeye yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, yapay zeka teknolojileri, hemşirelik, ölçek, ölçek geliştirme

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN AKUPRESUR TERAPİ YÖNTEMİNİN SINAV KAYGISI VE YAŞAMSAL BULGULAR ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

İnsel İşlek¹, Hülya Fırat Kılıç¹, Seda Cevheroğlu¹
¹Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin derslerinin değerlendirilmesinde, soru-cevap tekniği, bakım planı değerlendirme, sözlü-uygulamalı sınav, yazılı sınav gibi birçok yöntem başvurulmaktadır. Bu sınavlar ise öğrencilerde kaygı gelişmesine neden olur. Kaygı ile baş etmede en sık başvuru alternatif terapi yöntemlerinden biri ise akupresur terapi.

Amaç: Çalışmanın amacı; hemşirelik öğrencilerine uygulanan akupresur terapi yönteminin sınav kaygısı, sistolik ve diyastolik kan basıncı, kalp atım hızı ve arteriyel oksijen saturasyon değeri üzerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırmanın evrenini; 2023-2024 akademik yılı güz döneminde Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları dersine kayıtlı 2. sınıf öğrencileri oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden deney (n=59) ve kontrol (n=59) olmak üzere 118 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “Durumluk Sınav Kaygısı Ölçeği” ve “Yaşamsal Bulgular Takip Çizelgesi” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin 85,6’sının kaygının sınavları olumsuz etkilediğini belirttiği, 24,6’sının yazılı, %58,5’inin uygulama sınavına kendini hazır hissetmediği ve %85,6’sının uygulama sınavının kötü geçmesinden korktuğu belirlenmiştir. Sınav kaygısı ile baş etmede öğrencilerin %27,1’inin nefes egzersizi, %22,9’unun meditasyon yaptığı, %4,2’sinin müzik dinlediği, %8,5’inin diğer bazı yöntemleri uyguladığı saptanırken; %37,3’ünün sınav kaygısını yönetmede hiçbir yöntem uygulamadığı saptanmıştır. Çalışmanın ön test sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin orta düzeyde durumluk sınav kaygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin son test Durumluk Sınav Kaygısı Ölçeği ölçümlerinde ise kontrol grubu öğrencilerinin kaygı düzeylerinde artış görülürken, deney grubu öğrencilerinin genel durumluk sınav kaygı düzeylerinin azaldığı görülmüştür. Deney grubundaki öğrencilerin son test ölçümlerinde durumluk sınav kaygılarında istatistiksel olarak anlamlı derecede düşüş olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmada deney grubunda sistolik ve diyastolik kan basıncı düşüşünün kontrol grubundan anlamlı düzeyde fazla olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde deney grubunda kalp atım hızı düzeyindeki düşüşün kontrol grubundan anlamlı düzeyde fazla olduğu saptanmıştır. Sonuç: Akupresur terapi yönteminin hemşirelik öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyini azalttığı görülmüştür. Ayrıca sistolik ve diyastolik kan basıncı ve kalp atım hızını da düşürmede etkisi görülmüştür. Bu noktada öğrencilerin sınav kaygısını azaltmaya yönelik akupresür terapi uygulamanın kullanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Akupresur Terapi, Sınav Kaygısı, Yaşamsal Bulgular

DEFANSİF HEMŞİRELİK UYGULAMALARI: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Yasemin Erden¹, Fadime Ulupınar², Sibel Meler³

¹Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

³Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi

Giriş: Sağlık hizmeti ortamlarında, hemşirelerin yasal endişeler veya algılanan riskler nedeniyle sergilediği temkinli ya da koruyucu davranışları içeren defansif hemşirelik uygulamaları, değişen sağlık ve yasal süreçler karşısında giderek daha önemli hale gelmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Defansif Hemşirelik Uygulamaları Ölçeği'ni geliştirmek ve psikometrik olarak değerlendirmektir.

Yöntem: Bu çalışma metodolojik türde tasarlanmıştır. Ölçek maddeleri literatür taraması yoluyla geliştirilmiştir. Veriler, Aralık 2023 ve Mayıs 2024 tarihleri arasında 1188 hemşireden toplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısı, farklı örneklem gruplarıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak oluşturulmuştur. Yakınsak ve ayrışan geçerlilik incelenmiş, güvenilirlik ise Cronbach's α değerleri, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları, bileşik güvenilirlik ve iki yarı güvenilirlik ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Açıklayıcı faktör analizi, Defansif Hemşirelik Uygulamaları Ölçeği'nin üç alt boyut ve 15 maddeden oluştuğunu ve toplam varyansın %58,2'sini açıkladığını ortaya koymuştur. Bu faktör yapısı, doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmıştır. Ortalama varyans çıkarımı (AVE) ve bileşik güvenilirlik (CR) değerleri yeterli bulunmuş, bu da iyi yakınsak geçerlilik göstermiştir. Ölçeğin genel Cronbach's α katsayısı 0,906 olarak hesaplanmış, alt boyutlar için Cronbach's α değerleri 0,758 ile 0,887 arasında değişmiştir. Bileşik güvenilirlik değerleri ise 0,814 ile 0,893 arasında bulunmuştur. Sonuç olarak; Defansif hemşirelik uygulamaları ölçeği, hemşirelerin defansif uygulamalarını değerlendirmek için kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, defansif uygulama, ölçek geliştirme.

MEKANİK VENTİLASYON DESTEĞİNDE OLAN HASTALARDA ASPIRASYON ÖNCESİ UYGULANAN GÖĞÜS FİZYOTERAPİ TEKNİKLERİNİN YAŞAM BULGULARI, KAN GAZI DEĞERLERİ VE SEKRESYON MİKTARINA ETKİSİ

Dilek Olmaz¹, Serap Parlar Kılıç²

¹Tunceli Devlet Hastanesi

²İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Malatya/Türkiye

Giriş: Mekanik ventilasyon (MV) uygulanan hastaların solunum yollarında sekresyon birikmesi ciddi komplikasyonlara neden olur. Solunum yollarında biriken sekresyonların atılımını kolaylaştırmak için endotrakeal aspirasyon öncesi göğüs fizyoterapisi (GF) teknikleri kullanılabilir.

Amaç: Bu araştırma mekanik ventilasyon desteğinde olan hastalarda aspirasyon öncesi uygulanan göğüs fizyoterapi tekniklerinin yaşam bulguları, kan gazı değerleri ve sekresyon miktarına etkisinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Randomize, kontrollü ve deneysel olarak yapılan bu araştırma Mayıs 2021-Mayıs 2023 tarihleri arasında Tunceli Devlet Hastanesi yoğun bakım ünitelerinde mekanik ventilasyon desteğinde olan hastalar ile yürütüldü. Araştırma perküsyon vibrasyon grubu (n=26), ekspiratuar göğüs kafesi kompresyon grubu (n=26) ve kontrol grubu (n=26) olmak üzere toplamda 78 hasta ile tamamlandı. Veriler “Hasta Tanıtım Formu”, “Yaşam Bulguları Kayıt Formu”, “Kan Gazı Değerleri Kayıt Formu” ve “Sekresyon Miktarı Kayıt Formu” ile toplandı. Her üç gruba üç saat ara ile iki aspirasyon işlemi yapıldı. Birinci aspirasyondan üç saat sonra iki deney grubuna göğüs fizyoterapi teknikleri uygulandı, ancak kontrol grubuna uygulanmadı. Ardından ikinci aspirasyon işlemi yapıldı. Her iki aspirasyon işlemi öncesi ve sonrası yaşam bulguları, kan gazları ölçüldü ve iki aspirasyon işlemi sırasında toplanan sekresyon miktarı tartıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Çalışmada girişim sonrası (PV, EGKK) ikinci aspirasyon sürecinde diastolik kan basıncı (DKB), kalp hızı, solunum sayısı, vücut ısısı değerlerinin EGKK grubunda ölçüm zamanlarına göre anlamlı artış gösterdiği, periferik SpO2 değerinin ise hem PV hem de EGKK grubunda ölçüm zamanlarına göre anlamlı artış gösterdiği saptandı ($p<0.05$). Sekresyon ağırlığı ve hacminde ise girişim sonrası her üç grupta anlamlı bir değişim olmadığı sonucuna ulaşıldı ancak PV ve EGKK gruplarında artma eğiliminde, kontrol grubunda ise azalma eğiliminde olduğu bulundu ($p>0.05$). Sonuç: Göğüs fizyoterapi tekniklerinin mekanik ventilasyon desteğindeki hastalarda diastolik kan basıncı, kalp hızı, solunum sayısı ve periferik SpO2 üzerinde etki sağladığı, diğer parametrelerde bir etki yaratmadığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Ekspiratuar göğüs kafesi kompresyonu, Göğüs fizyoterapi, Mekanik ventilasyon, Perküsyon-Vibrasyon, Yoğun bakım

HEMŞİRELERİN PERSPEKTİFİNDEN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ: NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA

Yurdanur Dikmen¹, Tuanna Zeynep Kalafat¹, Emine Buse Aslan¹, Şeyma Aydın¹
¹Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi

Giriş: Teknolojide yaşanan hızlı değişim, tüm sektörlerde olduğu gibi sağlık sektörünü de önemli ölçüde etkilemekte olup, sağlık hizmetlerinde verilerin karmaşıklığı ve artışı nedeni ile yapay zekanın bu alanda kullanımına dikkat çekilmektedir. Günümüzde yapay zekâ teknolojisinin sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere çeşitli sektörlerde kullanımı artmaya devam ettikçe, hemşirelik uygulamaları ve hasta bakımı üzerindeki etkisini anlamak çok önemli hale gelmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hasta bakım hizmetinde aktif olarak çalışan hemşirelerin sağlık ve hemşirelik alanında kullanılan yapay zekâ teknolojileri hakkında görüş ve algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın çıktılarının; hemşirelerin teknolojiyi kullanmalarına yönelik yapılacak kurumsal müdahaleler kapsamında (eğitim ihtiyacı analizi, hizmet içi eğitimler gibi) hemşirelere sağlık bakım hizmetini daha güvenli sunabilmek için destek sağlayabileceği düşünülmüştür. Bununla birlikte yapay zeka teknolojisi kullanımında ortaya çıkabilecek etik ve gizlilik sorunlarına dair hemşirelerin endişeleri olabilir. Onların bu konudaki bakış açılarının belirlenmesi, bu endişeleri anlayarak buna yönelik uygun düzenlemeler ile politikaların geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Yöntem: Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Çalışmanın katılımcı grubu Kocaeli ilinde bulunan iki kamu hastanesi ile özel hastanelerden en az birinde halen çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 20 hemşireden oluşmuştur. Veriler “Hemşire Tanıtım Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılarak derinlemesine bireysel görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Veri analizinde MAXQDA 23 programından yararlanılarak içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin yaş ortalaması 34±5.4 olup, 8’i erkek, 12’si ise kadındır. Hemşireler ile yapılan görüşmelerin analizi sonucunda, sağlık ve hemşirelik alanında kullanılan yapay zeka teknolojileri hakkında görüş ve algıları; a) teknoloji konusundaki algılar, b) eğitim ve beceri geliştirme, c) yapay zeka teknolojisi kullanımına yönelik engeller, d) etik ve yasal konular, e) hasta-hemşire iletişimi ve f) işbirliği olmak üzere toplam 6 temaya ulaşılmıştır. Bu çalışma, hemşirelerin gelecekteki hemşirelik bakımında yapay zekâ teknolojilerinin entegrasyonuna ilişkin bakış açılarına dair önemli veriler sunmaktadır. Katılımcılar, yapay zekâ teknolojisinin potansiyel yararlarına yönelik olumlu görüşleri belirtirken, etik ve şefkatli hemşirelik uygulamalarının önemini de vurgulamıştır. Elde edilen bulgular, hemşirelerin hasta bakım uygulamalarına güvenli ve doğru yapay zekâ teknolojisinin entegrasyonu için gerekli becerilere sahip olmak amacıyla kapsamlı eğitim programlarına olan ihtiyacın da altını çizmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmada katılımcıların anlatılarından ortaya çıkan temaların, yapay zekâ teknolojileri açısından hemşirelik bakım uygulamalarının geleceğine yönelik algılara, hazırlıklara, beklentilere ve endişelere ışık tuttuğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, hemşirelik, teknoloji.

PERİFERAL İNTRAVENÖZ KATETER UYGULAMASINDA FARKLI TURNİKE VE POZİSYONUN AĞRI, ANKSİYETE DÜZEYİ VE İNTRAVENÖZ KATETERİN BAŞARISINA ETKİSİ

Serife Kelle Dikbaş¹, Betül İlbey Koç², Meryem Koçaslan Toran¹

¹Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul

²Bahçeşehir Üniversitesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD, İstanbul

Giriş: İntravenöz sıvı tedavilerinin uygulanabilmesi için sıklıkla periferal intravenöz katetere (PİK) gereksinim duyulmaktadır. PİK uygulaması sırasında ve sonrasında hastada ağrı, anksiyete, flebit ve ekstremitasyon gelişebilmektedir.

Amaç: Bu çalışma, periferal intravenöz kateter uygulamasında farklı turnike ve pozisyonun hastanın ağrı, anksiyete düzeyi ve intravenöz kateterin başarısına etkisini incelemek amacıyla planlandı.

Yöntem: Randomize kontrollü deneysel tasarımda gerçekleştirilen araştırma, bir üniversite hastanesinin ortopedi servisinde Mayıs 2024-Temmuz 2024 tarihleri arasında 110 yetişkin hasta ile gerçekleştirildi. Araştırmanın verileri; Hasta Bilgi Formu, Görsel İnfüzyon Flebit Tanılama Skalası, İnfiltrasyon Skalası, Görsel Ağrı Skalası, Yüz Anksiyete Skalası Formu kullanılarak toplandı. Kontrol grubundaki hastalara oturur pozisyonda iken standart turnike kullanılarak PİK uygulandı. Deney Grubu 1' de yer alan hastalara supine pozisyonda standart turnike ile, Deney Grubu 2' deki hastalara oturur pozisyonda 60 mmHg basınçta sfigmomanometre ile, Deney Grubu 3' teki hastalara supine pozisyonda 60 mmHg basınçta sfigmomanometre kullanılarak PİK uygulandı. Hastaların PİK girişimi öncesinde ve sonrasında ağrı ve anksiyete düzeylerini değerlendirmeleri istendi. Girişim sonrasında 8 saatlik aralıklarla hastaların flebit ve ekstremitasyon bulguları yönünden takibi yapıldı. Takip sırasında PİK'in çıkarılmasını gerektiren komplikasyonlar dışında, girişimden 96 saat sonra PİK çıkarıldı. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, $p \leq 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hastaların %77,3'ünde (n=85) PİK ilk girişimde, %22,7'sinde (n=25) ikinci girişimde uygulandı. PİK'in çıkarılma nedenin, %67,3'ünde (n=74) araştırmanın sonlandırılması, %14,5'inde (n=16) flebit, %18,2'sinde (n=20) infiltrasyon olduğu belirlendi. Kontrol grubundaki hastalarda PİK'in kalış süresi, Deney Grubu 2 ve 3'teki hastalardan anlamlı derecede daha düşüktür ($p=0,001$, $p \leq 0,01$). Gruplar arasında flebit görülme oranları farklılık göstermese de ($p>0,05$), 2.Deney Grubundaki hastalarda flebitin görülme zamanı, girişimden sonraki 48 saat ve sonrasında, Kontrol ve 1.Deney Grubundaki hastalardan anlamlı derecede daha yüksektir ($p= 0,019$, $p \leq 0,05$). Kontrol ve 1. Deney Grubundaki hastalarda infiltrasyon gelişme oranı, uygulama sonrası ağrı ve anksiyete düzeyleri, 2. ve 3. Deney Grubundaki hastalardan anlamlı derecede daha yüksek bulundu ($p = 0,001$; $p = 0,001$; $p = 0,001$; $p \leq 0,01$).Sonuç: Bu çalışmada, oturur pozisyonda standart turnike ile yapılan PİK uygulamasının kateterin kalış süresini kısalttığı ve 60 mmHg basınçta sfigmomanometre kullanılan turnikenin, hastanın pozisyonundan bağımsız olarak infiltrasyon oranını, ağrı ve anksiyete düzeylerini azalttığı tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: turnike, pozisyon, ağrı, anksiyete, periferik intravenöz kateter

AMELİYATHANEDE PRONE POZİSYONUNDA TIBBİ CİHAZ İLE İLİŞKİLİ BASINÇ YARASI GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Aynur Çıldır¹, Aliye Okgün Alcan²

¹Izmir Şehir Hastanesi

²Izmir Bakırçay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş: Tıbbi cihaz ile ilişkili basınç yarası (TCİBY); tedavide kullanılan tıbbi cihazların, cilde uyguladığı basınçtan dolayı deri ya da deri altında tıbbi cihazın şekline ve konumuna göre gelişen basınç yarası olarak tanımlanmaktadır. TCİBY'nin hastaların ağrı yaşamasına, enfeksiyon oranlarında artışa, fonksiyon kaybına, yaşam kalitesinin azalmasına sebep olduğu bildirilmiştir. TCİBY gelişmesi yönünden risk taşıyan hastaların, sağlık çalışanları tarafından yakından incelenmesi gerekmekte ve önleyici tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Amaç: Bu çalışma; ameliyathanede prone pozisyonunda tıbbi cihaz ile ilişkili basınç yarası (TCİBY) gelişiminin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Çalışmanın verileri Kasım 2022-Kasım 2023 tarihleri arasında İzmir'de yer alan bir eğitim ve araştırma hastanesinin ameliyathanesinde toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini çalışmanın yürütüldüğü hastanede planlı olarak prone pozisyonunda beyin ve sinir cerrahisi ameliyatı olan, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, 18 yaş ve üzeri 220 hasta oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Veri Toplama Formu" kullanılmıştır. Deri durumu değerlendirilmesinde tıbbi cihazların bulunduğu bölgelerde TCİBY olup olmadığına bakılmıştır. Çalışma TCİBY gelişimini belirlemek için ameliyat biter bitmez deri durumu değerlendirilmiştir. Araştırmada istatistiksel analizler için SPSS programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bu çalışmada hastaların %100'ünde (n=220) TCİBY geliştiği saptanmıştır. Çalışma kapsamına alınan 220 hastada toplam 1262 TCİBY geliştiği belirlenmiştir. Hastalarda meydana gelen TCİBY'lerin %99,9'unun (n=1261) evre 1 ve %0,1 (n=1) evre 2 olduğu tespit edilmiştir. Hastalarda gelişen 1262 TCİBY'nin %34'ü (n=429) göğüs yastığı-jel destek yüzeyi, %33,7'si (n=425) baş desteği, %17,4'ü (n=220) tansiyon manşonu, %5,9'u (n=75) göz flasteri, %5,2'si (n=66) ayak desteği, %2,2'si (n=28) entübasyon tüp boyun bağı, %1,5'i (n=19) ipek flaster nedeni ile gelişmiştir. Ameliyat süresinin (p:0,001), anestezi süresinin (p:0,0001) ve Braden Risk Değerlendirme Ölçeği (p:0,015) puan ortalamasının TCİBY sayısının gelişimini istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkilediği belirlenmiştir. Bu çalışmada ameliyat sırasında prone pozisyonu verilen hastalarda TCİBY sıklığının yüksek olduğu belirlenmiştir. Anestezi ve ameliyat süresinin uzun olması, Braden Risk Değerlendirme Ölçeği puanının düşük olması TCİBY sayısının gelişimini arttırmaktadır kolaylaştırmaktadır. Ameliyat sırası hasta bakımı kapsamında TCİBY gelişme riski yüksek olan hastalarda risk değerlendirmesi ve koruyucu bakım önlemlerinin alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Prone pozisyonu; Ameliyathane; Tıbbi cihaz ile ilişkili basınç yarası

DİYALİZ HASTALARINA İKİ FARKLI YÖNTEMLE UYGULANAN AYAK MASAJININ YAŞAM KALİTESİ VE SEMPTOM KONTROLÜ ÜZERİNE ETKİSİ

Gizem Göktuna¹, Gülşah Gürol Arslan¹
¹Dokuz Eylül Üniversitesi

Giriş: Giriş: Hemodiyaliz tedavisi alan hastalar tedavi sürecinde fiziksel ve duygusal pek çok komplikasyon ile karşı karşıya kalmaktadır. Hemşireler semptomlarla baş etme ve hastanın yaşam kalitesini arttırmada tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaları kullanmaktadırlar. Refleksoloji masajı da tamamlayıcı ve destekleyici uygulamalar içerisinde yer almaktadır.

Amaç: Amaç: Bu çalışmanın amacı; diyaliz tedavisi alan hastalara uygulanacak refleksoloji ayak masajının, hastanın yaşam kalitesi ve semptom kontrolü üzerine olan etkisini incelemektir.

Yöntem: Yöntem: Araştırma tek kör, randomize, plasebo kontrollü, paralel grup çalışmasıdır. Çalışma hemodiyaliz tedavisi alan 45 hasta ile yürütülmüştür. Veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği” “Richard Campbell Uyku Ölçeği” “Diyaliz Semptom İndeksi” ve “Nottingham Sağlık Profili” kullanılarak, yüz yüze görüşme ile toplanmıştır. Refleksoloji grubundaki bireylere araştırmacı tarafından üç hafta boyunca haftada üç defa her bir ayağa 15 dk olacak şekilde refleksoloji masajı yapılmıştır. Plasebo grubundaki bireylere ise sıvazlama şeklinde ayak masajı uygulanmıştır. Refleksoloji ve plasebo grubundaki bireylerin masaj öncesi ve dokuzuncu masaj seansı sonrası izlemleri yapılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve Student’s t testi analizleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Refleksoloji ve plasebo gruplarının uyku kalitesi ölçeği puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel değerlendirmede dokuzuncu masaj seansı sonrası refleksoloji masajı alan grubun uyku puan ortalamasının (87 ± 14.11), plasebo grubuna (42.59 ± 22.77) göre daha yüksek olduğu ($p = 0.000$), durumluluk anksiyete düzeyinin ise refleksoloji grubunda (23.21 ± 4.01) plasebo grubuna (30.22 ± 8.17) göre daha düşük olduğu belirlenmiştir ($p = 0.001$). Sonuç: Bu çalışma, hemodiyaliz alan hastalarda ayak refleksoloji masajının anksiyete ve semptom görülme düzeyini azaltmada etkili olduğunu aynı zamanda uyku ve yaşam kalitesini de iyileştirdiğini bulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ayak refleksolojisi, hemodiyaliz, hemşirelik bakımı, masaj

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MANEVİ BAKIM EĞİTİMİNDE KULLANILAN REFLEKŞİN (YANSITMA) YÖNTEMİNİN MANEVİ BAKIM ALGISI VE MANEVİ İYİ OLUŞ ÜZERİNE ETKİSİ

Burcu Uslu¹, Tülay Sağkal Midilli²

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları ABD

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları ABD

Giriş: Reflekşin (yansıtma), modern ve yenilikçi bir öğretim yaklaşımıdır. Hemşirelik öğrencilerinin manevi iyi oluşunu artırmak, manevi bakım algılarını iyileştirmek, hemşireliğin manevi yönlerini öğretmek ve bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmek için oldukça etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinde manevi bakım eğitiminde uygulanan reflekşin (yansıtma) yönteminin öğrencilerde manevi bakım algısı ve manevi iyi oluş üzerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırma randomize kontrollü ön test-son test düzeninde deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Manisa ilinde bulunan bir devlet üniversitesinde hemşirelik bölümünde eğitim gören 2.sınıf (müdahale grubu=31, kontrol grubu=32) 63 öğrenci oluşturdu. Müdahale grubuna online manevi bakım eğitimi verildi ve yüz yüze reflekşin öğretim yöntemi uygulandı. Kontrol grubuna herhangi bir eğitim verilmedi. Veriler ön test, müdahale ve son test sonucunda toplandı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Spiritüel İyi Oluş Ölçeği, Maneviyat ve Manevi Bakım Derecelendirme Ölçeği ve Reflekşin Yöntemine İlişkin Öğrencilerin Algılarını Değerlendirme Formu kullanıldı. Veriler tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 20,35±1,27 olduğu ve müdahale ve kontrol grubunun tanımlayıcı istatistikleri karşılaştırıldığında, iki grup arasında anlamlı fark olmadığı belirlendi ($p>0,05$). Müdahale grubunun spiritüel iyi oluş ölçeği toplam puanı ve aşkınlık, doğayla uyum alt boyutlarında anlamlı fark olduğu ($p<0,05$), müdahale grubunda eğitim sonrası spiritüel iyi oluş ölçeği toplam puanı arttığı bulundu. Müdahale grubunda manevi bakım dereceleme ölçeği toplam puanında eğitim sonrası artış saptanmış olup istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p<0,05$). Ayrıca gruplar arasında manevi bakım dereceleme ölçeği son testi istatistiksel olarak anlamlı bulundu ($p<0,05$). Müdahale grubunda reflekşin yöntemine ilişkin öğrencilerin algılarını değerlendirme formuna göre öğrencilerin reflekşin yöntemi hakkında olumlu düşünceleri olduğu saptandı. Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinde reflekşin yöntemi kullanılarak verilen manevi bakım eğitiminin manevi iyi oluş ve manevi bakım algısı düzeyleri üzerinde etkisi olduğu ve reflekşin yönteminin manevi bakım eğitiminde etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Manevi bakım, Reflekşin, Manevi İyi Oluş, Hemşirelik

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİK ALANINDA BAKIM PAKETLERİ İLE YAPILMIŞ DENEYSEL LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Ayşenur Dayan¹, Banu Terzi²

¹*Antalya Bilim Üniversitesi Hemşirelik Bölümü*

²*Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı*

Giriş: Bir bakım paketi, belirli bir hasta grubu için semptomların veya tedavinin yönetilmesinde, birlikte uygulandığında, bireysel olarak uygulandığından önemli ölçüde daha iyi sonuçlara yol açan, kanıta dayalı küçük bir set veya kanıta dayalı müdahaleler kılavuzu olarak tanımlanmaktadır. Hasta sonuçlarını iyileştirmek için bakım paketlerinin uygulanmasının etkili bir yöntem olabileceği düşünülmektedir. Hemşireler hasta bireyi sürekli yakın takip eden ve birebir bakım sorumluluğu üstlenen bir meslek grubu olması nedeniyle uygulanan bakım paketinin eksik yönlerini ve aksaklıklarını fark edebilecek kişilerdir. Bu şekilde bakım paketinin gelişmesini sağlayacaklardır. Ülkemizde son yıllarda özellikle bakım paketlerine yönelik yapılmış çalışmalar yaygınlaşmakla birlikte; literatür incelendiğinde, bakım paketleri ile yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının etkinliğinin araştırıldığı yayınlara rastlanamamıştır. Bu noktadan hareketle, bu sistematik derleme ile Türkiye’de bakım paketi kullanılarak yapılmış lisansüstü tez çalışmaları derlenerek, uygulanan bakım paketlerinin hastalar üzerindeki sonuçları incelenmiştir.

Amaç: Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de hemşirelik alanında uygulanan bakım paketlerinin etkinliğinin gözden geçirilmesi ve çalışmalardan elde edilen verilerin sistematik bir biçimde incelenmesidir.

Yöntem: Çalışmanın evrenini, Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanı taranarak ulaşılan lisansüstü tez çalışmaları oluşturmuştur. İncelemede ‘bakım paketi’, ‘bakım protokolü’, ‘hemşirelik bakımı’, ‘lisansüstü tez çalışmaları’, ‘bunddle care’ or ‘care protocol’ or nursing care’ or ‘postgraduate thesis studies’ anahtar kelimeleriyle hemşirelik bakımında bakım paketlerinin uygulamalarının sonuçlara etkisini değerlendiren, yayın dili Türkçe olan, çalışma türü randomize kontrollü ve deneysel türde, erişime açık yüksek lisans ve doktora tezleri seçilmiştir. Bu tezlerden araştırma kriterlerini karşılayan toplam altı lisansüstü tez çalışması sistematik derlemenin örneklemini oluşturmuştur.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerde, randomize kontrollü, yarı deneysel ve deneysel araştırma tasarımlarının kullanıldığı saptanmıştır. Bu çalışma ile incelenen tezlerde basınç yaralanmalarını önleme bakım paketleri, kalp cerrahisi bakım paketi, ameliyat öncesi bakım paketi, üriner sistem enfeksiyonlarını ve inkontinansı önleme bakım paketi ve kabızlığı önleme bakım paketi kullanılmıştır. Kullanılan bakım paketlerinin incelenen parametreler üzerinde olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Son yıllarda özellikle hemşirelikte yapılan lisansüstü tez çalışmalarında bakım paketlerinin kullanımı artmıştır. Bu derleme sonucunda kanıt temelli yaklaşımlar doğrultusunda yapılan bakım paketi uygulamalarının komplikasyonları azalttığı, enfeksiyon kontrol ve önlenmesinde yarar sağladığı görülmektedir. Kullanılan bakım paketlerinin incelenen parametreler üzerinde olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda bakım paketlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bakım paketi, bakım protokolü, hemşirelik bakımı, lisansüstü tez çalışması

CERRAHİ KLİNİKLERDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ali Kasırğa¹, Batuhan Taşcıoğlu¹, Aysel Doğan¹
¹Toros Üniversitesi

Giriş: Terapötik iletişim becerileri sağlık hizmetlerin sağlanması için hasta ile etkileşimde önemli bir unsurdur. Bu unsurlara önem verilmezse hasta ile hemşire arasında iletişim sorunlarından kaynaklanan şiddet ortaya çıkabilmektedir. İletişim bozukluğuna bağlı şiddet olayları cerrahi birimlerde daha sık görülmektedir.

Amaç: Bu çalışma ile cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin iletişim becerilerinin şiddet eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma betimsel ve ilişki arayıcı tipte olup 20 Mart 2023 — 20 Mart 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin güneyindeki bir hastanede cerrahi birimlerde çalışan 50 hemşire ile yürütülmüştür. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, İletişim Becerileri Envanteri ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ANOVA, t ve korelasyon testleri kullanılmıştır. Ölçeklerin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach's alpha hesaplanmış ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ kabul edilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin cinsiyet, çocuk sahibi olma ve mesleki deneyim ile İletişim Becerileri Envanteri toplam ve Bilişsel alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($p<0.05$). Hemşirelerin çocuk sahibi olma ve mesleki deneyim ile Davranışsal alt boyut puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$). Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri ile Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunmamıştır ($p>0.05$). İletişim becerileri hemşirelerin şiddete yönelik tutumları üzerindeki varyansın %58.1'ini açıklamaktadır. Çalışmada hemşirelerin iletişim becerileri ile şiddete yönelik tutumları arasında anlamlı negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin iletişim becerileri arttıkça şiddete yönelik tutumları azalmaktadır. Bu durum, iyi iletişim becerilerine sahip hemşirelerin, stresli durumlarla daha yapıcı ve barışçıl bir şekilde başa çıkabildiklerini ya da şiddeti bir çözüm yöntemi olarak görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle şiddet olaylarının arttığı ülkemizde cerrahi hemşirelerinin iletişim becerilerini geliştirmeleri için desteklenmesi gerektiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi, İletişim, İletişim becerileri, Hemşire, Şiddet Eğilimi

MULTİPLE SKLEROZ'DA UYGULANAN MÜZİK DİNLETME VE PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZİNİN YORGUNLUK VE UYKU ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Ahsen Taştan Gürkan¹, Afıtap Özdelikara¹

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş: Multiple Skleroz (MS), merkezi sinir sistemini hedefleyen ve otoimmün yapılı kronik, kompleks, nörodejeneratif bir hastalıktır. MS tanısına sahip bireylerde yorgunluk prevalansı %50-%81 arasında değişmektedir. MS'in en yaygın, engelleyici ve kompleks semptomlarından biridir. MS'e sahip bireylerin %50'sinden fazlası yorgunluğu hastalığın en kötü belirtisi olarak tanımlamaktadır. MS hastalarında sık görülen bir diğer semptom uyku sorunlarıdır. MS tanısına sahip bireyler sıklıkla uyku kalitesinin düşük olduğunu bildirmektedir. Uyku sorunları MS hastalarının yaklaşık %70'inde görülmektedir. Uyku bozukluklarının MS'in seyrini olumsuz yönde etkilediği bildirilmektedir. MS'te yorgunluk ve uyku sorunlarının yönetimi için son yıllarda non-farmakolojik müdahaleler kullanılmakta ve önerilmektedir.

Amaç: Bu araştırma, Multiple Skleroz'da müzik dinletme ve progresif gevşeme egzersizinin yorgunluk ve uyku üzerine etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, randomize kontrollü deneysel araştırma olarak üç gruplu (müzik, progresif gevşeme egzersizi ve kontrol grubu) üç ölçümlü desende planlanmıştır. Veriler Ağustos 2023-Nisan 2024 tarihlerinde toplanmıştır. Örneklemi MS tanısına sahip, dahil edilme kriterlerini sağlayan 30 birey oluşturmaktadır. Veriler Tanıtıcı Bilgi Formu, Yorgunluk Şiddet Ölçeği, Yorgunluk Etki Ölçeği, Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi ve giyilebilir teknoloji olarak akıllı bileklik ile alınmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı analizlerin yanı sıra Genelleştirilmiş Lineer Modeller ile grup zaman etkileşimleri bakılarak çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların yaş ortalamalarının 41,10 olduğu, çoğunluğu %66,7 oranı ile kadınların oluşturduğu, katılımcıların %83,3'ünün evli, %80'inin üniversite mezunu olduğu, %50'sinin serbest mesleğe sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan %93,3'ü aylık gelirini "gelir gidere denk" şeklinde belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların hastalık süresinin %63,3 oranında 8 yılın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Progresif gevşeme egzersizi ve müzik dinletmenin yorgunluk şiddetini ve yorgunluğun etki skorunu düşürdüğü saptanmıştır ($p<0,05$). Gruplara göre ölçümlere bakıldığında; yorgunluk şiddetinin %77 oranında müdahalelerden etkilendiği görülmektedir. Yine gruplara göre ölçümlere bakıldığında; müdahalelerin Yorgunluk Etki Ölçeği toplam puanı üzerine %59 oranında etkisi olduğu belirlenmiştir. Uykuya bakıldığında; çoklu karşılaştırmalarda bir fark olmamasına rağmen grup zaman etkileşimi anlamlı bulunmuş olup Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi toplam puanının %65 oranında müdahalelerden etkilendiği saptanmıştır. Akıllı bileklik verilerinde çoklu karşılaştırmalarda bir fark olmamasına rağmen grup zaman etkileşimi anlamlı bulunmuş olup uyku skorunun yaklaşık %65 oranında etkilendiği belirlenmiştir. Gerçekleştirilen müdahalelerin progresif gevşeme egzersizi ve müzik grubunda uyku kalitesini iyileştirdiği, hastaların yorgunluk şiddeti ile bilişsel, fiziksel ve sosyal yorgunluklarını düşürdüğü görülmektedir. Dolayısıyla non-farmakolojik müdahale olarak kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Multiple skleroz, Progresif gevşeme egzersizi, Müzik, Yorgunluk, Uyku

BÖBREK NAKLİ HASTALARINDA İLAÇ UYUMUNA EŞAĞLIK MÜDAHALELERİNİN ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMALARIN META-ANALİZİ

Metin Tuncer¹, Gülsüm Zekiye Tuncer²

¹Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gümüşhane, Türkiye

²Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir, Türkiye

Giriş: Böbrek nakli hastaları ömür boyu immünoşüpresif ilaçlar almak zorundadır. Alıcılarda ilaç uyumsuzluğu, greft kaybı ve ölüm için birincil risk faktörüdür. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte elektronik sağlık uygulamaları, kronik hastalık yönetiminde yaygın olarak kullanılmakta ve böbrek nakli hastalarında ilaç uyumunu artırma potansiyeli sunmaktadır.

Amaç: Bu meta-analizde, eSağlık müdahalelerinin, böbrek nakli alıcılarında standart bakıma kıyasla immünoşüpresan tedaviye uyumu artırma etkinliğini randomize kontrollü çalışmalar temelinde karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Sistematik inceleme ve meta-analiz olarak tasarlanan bu çalışma, planlama ve raporlama aşamalarında PRISMA protokollerine uygun olarak yürütülmüştür. Elektronik veri tabanları ve manuel literatür taramaları, iki ana veri kaynağı olarak kullanılmıştır. PubMed, Medline, Web of Science ve Scopus veri tabanlarında tam metin randomize kontrollü çalışmalar sistematik olarak taranmıştır. Taramalar, 2014'ten Mart 2024'e kadar olan çalışmaları kapsamaktadır.

Bulgular ve Sonuç: Arama 524 makale ile sonuçlandı. Analize, 779 katılımcıyla yapılan sekiz randomize kontrollü çalışma dahil edildi. Meta-analiz sonuçları, kontrol grubuna kıyasla, eSağlık müdahale grubunda uyum oranlarının (RR: 1.19; %95 CI: 1.06-1.35; p=0.01. Heterojenlik: Q = 8.69; p = 0.28; I² =%19) ve uyum puanlarının (SMD: 0.17; %95 CI: 0.05-0.29; p=0.02. Heterojenlik: Q = 0.45; p = 0.93; I² =%0) önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Bu çalışmanın bulguları, böbrek nakli hastalarında ilaç uyumunu artırmaya yönelik eSağlık müdahalelerinin, standart bakıma kıyasla olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Böbrek nakli hastalarında uzun vadeli sağkalım ve hasta sonuçlarını iyileştirmek için eSağlık müdahalelerini öneriyoruz.

Anahtar Kelimeler: eSağlık, ilaç uyumu, böbrek nakli, meta-analiz

HEMŞİRELİK TANILARINI BELİRLEMEDE YAPAY ZEKÂ TABANLI KARAR DESTEK SİSTEMİ OLUŞTURULMASI

Gülengün Türk¹, Nihal Taşkiran¹, Orhan Er², Firuzan Bozkurt¹, Emre Ölmez²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

²Bakırçay Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik uygulamalarının temelini oluşturan ve bakımın merkezinde kritik değere sahip hemşirelik tanıların formülasyonu hemşirenin bilimsel olarak yeterliliğini gerektiren karmaşık bir süreçtir. Günümüzde hemşirelik uygulamalarında önemli bir problem olan hemşirelik tanıların saptanmasında hemşirelere rehberlik edebilecek kullanışlı, kolay ulaşılabilir ve güvenilir çözümlere gereksinim bulunmaktadır. Bu çözümlerin başında yapay zekâ destekli klinik karar destek sistemleri gelmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik tanıların belirlenmesinde kullanılmak üzere yapay zekâ tabanlı bir karar destek sistemi oluşturmaktır.

Yöntem: Metodolojik türde tasarlanan bu araştırmanın örneklemini bir üniversitenin Araştırma ve Uygulama Hastanesi Genel Cerrahi kliniğinde yatan 122 hasta oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında “Hasta Değerlendirme (Veri Toplama) Formu” kullanılmıştır. Hastalardan toplanan veriler araştırmacılar tarafından incelenip değerlendirilerek her bir hasta için uygun hemşirelik tanıları NANDA-I taksonomisi rehber alınarak manuel olarak belirlenmiştir. Belirlenen hemşirelik tanıları doğrultusunda makine öğrenmesi modellerinin eğitimi gerçekleştirilmiş ve böylece hastalarda belirlenen hemşirelik tanıları için yapay zeka modelleri oluşturulmuştur.

Bulgular ve Sonuç: Bu çalışmada rastgele orman sınıflandırıcı (RandomForestClassifier) ile veri seti üzerinden bir analiz yapılarak öncelikli parametreler belirlenmiştir. Yapay zeka yöntemleri ile boyut azaltılarak da yüksek performanslı bir sınıflandırma işlemi yapılabileceği görülmüştür. Bazı tanımlayıcı özelliklerin öğrenmeye etkisinin ihmal edilecek seviyede olmasından dolayı sistemin hem hesaplama yükünü hem de donanım ihtiyacını azaltabileceği belirlenmiştir. Farklı makine öğrenmeleri yöntemleri ile hem geleneksel hem de K-Fold-Cross validasyon yöntemlerinin performans doğruluk oranları yüksek çıkmış olup problem doğru bir şekilde sınıflandırılabilmiştir. Bu yöntemler arasında en iyi sonuç Logistic Regresyon yöntemi ile elde edilirken en düşük performans Ada Boosting yönteminde ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada oluşturulan yapay zekâ tabanlı karar destek sisteminin hastalarda belirlenen 28 hemşirelik tanısı arasında “düşme riski”, “enfeksiyon riski”, “uyku örüntüsünde rahatsızlık”, “kendi kendine tuvaleti kullanmada eksiklik”, kendi kendine giyinmede eksiklik” ve “kendi kendine yıkanmada eksiklik” tanıları olmak üzere toplam 6 hemşirelik tanısını belirlemede %95 oranında başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anahtar Kelimeler: hemşirelik tanısı, hemşirelik bakımı, yapay zekâ, makine öğrenmesi, karar destek sistemi

Anahtar Kelimeler: hemşirelik tanısı, hemşirelik bakımı, yapay zekâ, makine öğrenmesi, karar destek sistemi

HEMŞİRELİKTE GÜVENLİ BAKIMIN SÜRDÜRÜLMESİNDEKİ ENGELLERE İLİŞKİN YAYINLANAN MAKALELERİN KÜRESEL EĞİLİMLERİ: TANIMLAYICI VE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ ÇALIŞMASI

Banu Terzi¹, Fatma Azizoglu²

¹Akdeniz Üniversitesi

²Haliç Üniversitesi

Giriş: Hemşirelikte güvenli bakımın sürdürülmesinde bazı engeller bulunmaktadır. Bu engellerin küresel çapta araştırılarak giderilmesine yönelik aktivitelerin planlanması bakım sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Amaç: Hemşirelikte güvenli bakımın sürdürülmesindeki engeller konusunda 1997-2023 yılları arasında yapılan çalışmaların tespit edilmesi, görselleştirilmesi ve bu konudaki eğilimleri ortaya koymaktır.

Yöntem: Veriler, 8 Kasım 2023 tarihinde “Web of Science Core Collection” veri tabanından elde edildi. VOSviewer (1.6.15) yazılım programı aracılığı ile performans analizi, bilimsel haritalama ile bibliyometrik analizler yapıldı. Bibliyometrik veriler için WoS veri tabanında "Barriers" (Publication Titles) OR "Facilitators" (All Fields) OR "Hospital-based interventions" (All Fields) OR "Implementation" (All Fields) OR "Sustainability" (All Fields) OR "Safe nursing care" (All Fields) anahtar kelimeleri ile tarama yapıldığında araştırmanın evrenini 2,060,961 makale oluşturdu. Yayın dili, kategori, ülkeler, kurumlar, yazarlar, yayın türü taranan indeksler Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Emerging Sources Citation Index ve yayın yılı 1997-2023 yılları arasında sınırlandırıldığında çalışmanın analizi 741 yayının verileri üzerinden yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Analiz sonucunda WoS kategorisinde en çok kullanılan anahtar kelimelerin Nursing” “Barriers”, “evidence-based practice” gücünün, “implementation”, “nurses”, “nursing care” “nursing diagnosis”, “nursing education”, “nursing practice”, “nursing process”, “qualitative research” olduğu belirlendi. En fazla yayın yapan; yazarın “Grealish L” (n=8), ülkenin USA (n=194), kurumun “University of Technology Sydney” (n=20), fon sağlayıcı kurumun “The University of Sydney Faculty of Medicine and Health” (n=9) olduğu saptandı. En fazla yayının “Journal of Nursing Management” dergisinde (n=114) yayınlandığı bulundu. En fazla atfın 2008 yılında, “Lee, H and Cummings, GG” tarafından yazılan “Factors influencing job satisfaction of front-line nurse managers: a systematic review” başlıklı yayının aldığı saptandı. Bibliyometrik analizin sonuçları, 1997-2023 yılları arasında hemşirelikte güvenli bakımın sürdürülmesindeki engeller konusunda yapılan çalışmaların son yıllarda 2008 yılından itibaren giderek arttığı en yüksek sayıya ise 2021 yılında ulaştığını gösterdi. Çalışmada elde edilen sonuçların hemşirelikte güvenli bakımın sürdürülmesindeki engeller konusunda mevcut durumunun değerlendirilmesi, alanla ilgili genel bir bakış açısı sunması ve bu alanda yapılması planlanan araştırmalara rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Engeller, Güvenli hemşirelik bakımı, Hastane temelli müdahaleler, Kolaylaştırıcılar, Sürdürülebilirlik

BİR EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİNDE MEME CERRAHİSİ SONRASI AĞRI YÖNETİMİ PROTOKOLÜNÜN İNCELENMESİ: TEK MERKEZLİ BİR ÇALIŞMA

Semra Bülbüloğlu¹, Pınar Ermiş Barış¹, Burçak Meriç¹, Tuğçe Kargın¹

¹*İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı*

Giriş: Meme dikleştirme, meme rekonstrüksiyonu, subpektoral implant yerleştirme, redüksiyon mamoplastisi, mastektomi (aksiller diseksiyon eşlik edebilir) sık yapılan meme cerrahileridir. Meme cerrahisi sonrası rezeksiyon, implantın pektoral kasın altına lokalizasyonu, insizyon varlığı ağrıya neden olabilmektedir. Ağrı hafif veya orta düzeyde olabildiği gibi dayanılmaz seviyede de hissedilebilir. Cerrahi ağrının çok sayıda komplikasyonu vardır, bazıları mortalite ile ilişkilidir. Ayrıca, cerrahi ağrının zayıf yönetimi derin ven trombozu, yara iyileşmesinde bozulma, kardiyak sorunlar, atelektazi, bilişsel bozukluklar, hiperglisemi gelişimine yol açabilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada İstanbul'da bir eğitim ve araştırma hastanesinde meme cerrahisi sonrası uygulanan ağrı yönetimi girişimlerini incelemek ve kritik etmek amaçlandı.

Yöntem: Bu çalışmada araştırmacılar tarafından İstanbul'da yer alan bir eğitim ve araştırma hastanesinin genel cerrahi ünitesinde meme cerrahisi sonrası kullanılan ağrı yönetimi protokolünü incelemek, hekim ve hemşireler tarafından yapılan uygulamaları gözlem yöntemi ile değerlendirmek amaçlandı. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş veri kayıt formuna yapılan işlemler kaydedildi. Daha sonra yapılan işlemler sıralı olarak değerlendirildi ve literatür ile karşılaştırıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bu çalışmanın yapıldığı hastanede meme cerrahisi sonrası hastaların ağrı düzeyleri aralıklı olarak görsel kıyaslama ölçeği ile değerlendiriliyordu. Ağrıyı azaltması ve komplikasyonların önlenmesi yönünden erken enteral beslenme ve mobilizasyona teşvik vardı. Dünya Sağlık Örgütü'nün ağrı yönetimi politikasından köken almış bir multimodel ağrı yönetimi yaklaşımı kullanılıyordu. Bu yaklaşım çerçevesinde parasetamol ve zayıf opioidler (tramadol) aralıklı olarak uygulanıyordu. Aynı zamanda nonsteroid antiinflamatuvar ilaç kategorisinde yer alan thicolchicoside, subpektoral implant yerleşiminin olduğu durumlarda ilaç istemlerine ekleniyordu. Aynı zamanda ilk üç gün, hasta kontrollü analjezi veriliyordu. Televizyon izleme, hayal kurma, dikkat dağıtıcı yöntemler kullanılarak ilaç dışı yöntemlerle ağrı kontrolü yapılmaya çalışılıyordu. Yapılan tüm işlemler kayıt altına alınıyordu.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Cerrahi ağrı, Meme cerrahisi, Multimodel ağrı yönetimi, Protokol

YAŞAM AKTİVİTELERİNE DAYALI HEMŞİRELİK MODEL'İNE GÖRE KALICI PACEMAKER İMPLANTE EDİLEN HASTANIN DEĞERLENDİRMESİ: OLGU SUNUMU

Kübra Kabakulak¹

¹T. C. Sağlık Bakanlığı Kartal Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Roper-Logan-Tierney yaşam modeli, bireylerin sağlık ve bakım ihtiyaçlarını değerlendirirken temel yaşam aktivitelerine odaklanır. Solunum, beslenme, uyku ve iletişim gibi aktivitelerin bireyin bağımsızlığı ve genel sağlığı üzerindeki etkilerini inceler. Kalıcı pacemaker, ritim bozukluklarını yönetmek için kullanılan cihazdır ve özellikle bradikardi, kalp bloğu gibi durumlarda kalbin elektriksel sistemini destekleyerek hastanın solunum, hareket ve genel sağlığı gibi temel yaşam aktivitelerini iyileştirir ve bağımsızlık düzeyini artırır. Bu bağlamda, pacemaker uygulaması yaşam modeli çerçevesinde hastanın yaşam kalitesini ve günlük yaşam aktivitelerindeki bağımsızlığını güçlendiren etkili bir tedavi seçeneği sunar.

Amaç: Yaşam modeline göre kalıcı pacemaker takılan hastanın yaşam aktivitelerini ve sağlık durumunu değerlendirmek, modelin tedavi sürecindeki rolünü analiz etmek ve pacemaker uygulamasının hasta üzerindeki etkilerini belirlemektir. Ayrıca, hastanın bağımsızlık ve yaşam kalitesini nasıl etkilediğini anlamak hedeflenmektedir.

Yöntem: Hastanın tıbbi geçmişi, fiziksel muayene bulguları, laboratuvar sonuçları sistematik bir şekilde toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: 63 yaşında erkek hasta acile senkop şikayetiyle başvurduğunda, yapılan EKG sonucunda AV blok tespit edilmiştir, tıbbi müdahale yapılmıştır fakat nabızı sinüs ritmine dönmemiştir; kalıcı pacemaker implantasyonuna karar verilmiştir ve hasta aritmi kliniğine alınmıştır. Pacemaker implantasyonu öncesi, sonrası ve taburculuk eğitiminde yaşam modeline göre hasta değerlendirilmiştir. İşlem öncesinde solunumu 16, saturasyonu %95, nabızı 40, tansiyonu 90/60 mmHg, ateşi 36,6'dır. Bulgular dahilinde: Kardiyak perfüzyonun yetersiz olduğunu ve kardiyak output azalması riskini gösterir hastanın yaşam bulguları sık izlendi, sıvı tedavisi değerlendirildi. Bradikardi ve hipotansiyon sebebiyle düşme riski artmıştır; hareketleri sırasında dikkatli olundu ve güvenliği sağlandı. İşlem öncesinde bilgi eksikliği giderildi ve işlem hazırlığı sağlandı. İşlem sonrasında; ağrısı düzenli olarak değerlendirildi, 24 saat boyunca mobilizasyonun kısıtlanması nedeniyle tuvalet ihtiyacını nasıl karşılayacağı anlatıldı, bakımına yakınları dahil edildi, insizyon bölgesinde kanama ve hematoma kontrolü yapıldı, kum torbası koyuldu, güvenli çevre sağlandı. Taburculuk eğitimindeyse hastanın yaşam tarzı değişiklikleri ve hareket kısıtlamaları nedeniyle psikolojik stres ve anksiyete riskini azaltmak, cihaz güvenliğini artırmak, ilaç yönetimini sağlamak için bilgi eksikliği giderildi. Sonuç: Kalıcı pacemaker, yaşam modeli çerçevesinde, hastaların temel yaşam aktivitelerinde bağımsızlıklarını artırarak yaşam kalitelerini iyileştirir. Daha iyi sonuçlar için, hastalara pacemaker kullanımı hakkında eğitim verilmeli, düzenli sağlık takibi yapılmalı, sağlıklı yaşam tarzı değişiklikleri teşvik edilmeli ve multidisipliner bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu adımlar, pacemakerin etkinliğini artırarak hastaların genel sağlığını ve yaşam kalitesini daha da geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam modeli, Pacemaker, Yaşam kalitesi, Hemşirelik bakımı, Eğitim

ÖLMEKTE OLAN KANSERLİ HASTALAR VE AİLELERİNE BAKIM VEREN HEMŞİRELERE VERİLEN EĞİTİMİN HEMŞİRELİK BAKIMINA VE YAŞANAN GÜÇLÜKLER ÜZERİNE ETKİSİ

Meltem Akbaş¹, Sevban Arslan²

¹Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

²Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı

Giriş: Kanser, görülme sıklığı her geçen gün artan, uzun süreli tedavi ve bakım gerektiren ölümcül bir hastalıktır. Ölmekte olmak, ölümün yakın olduğu ve muhtemelen saatler (48-72 saat), günler veya çok nadiren haftalar içinde gerçekleşeceği yaşamın son aşamasıdır. Literatürde kanserden ölümlerinin çoğunun hastanelerde gerçekleştiği bildirilmektedir. Hemşireler hastanelerde özellikle onkoloji ve palyatif bakım kliniklerinde ölmekte olan kanserli hastalarla sıkça karşılaşmakta, bu hastalara ve ailelerine bakım vermektedirler. Ölmekte olan kanser hastalarına yönelik hemşirelik bakımının temel amacı, yaşamlarını rahat, huzurlu ve ağrısız bir şekilde sonlandırmaktır. Ölmekte olan kanser hastalarının ve ailelerinin bakımı, tüm bakım ortamlarında özel bilgi ve beceri gerektirdiğinden, bu süreç bu alanda uzmanlaşmış bir hemşire de dahil olmak üzere multidisipliner bir ekip tarafından yürütülmelidir.

Amaç: Bu araştırma, “Ölmekte Olan Kanserli Hastalara ve Ailelerine Bakım Veren Hemşirelere Verilen Hemşirelik Bakımı ve Yaşanan Güçlüklerle Başetme Eğitimi”nin, hemşirelik bakımına ve yaşanan güçlükler üzerine etkisini belirlemek amacı ile randomize kontrollü, deneysel tipte yapıldı.

Yöntem: Araştırma, 1 Ekim-31 Aralık 2022 tarihleri arasında Adana’da onkoloji ve palyatif bakım klinikleri bulunan hastanelerde çalışan hemşirelerle yapıldı. Örneklemi, 52 hemşire oluşturdu. Etik kurul onayı, hastanelerden izin, katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alındı. Veriler, Hemşire Tanıtım Formu, Ölmekte Olan Hastalar ve Aileleri İçin Hemşirelik Bakımı Ölçeği (ÖHBÖ) ve Ölmekte Olan Hastalar ve Aileleri İçin Hemşire Güçlük Ölçeği (ÖHGÖ) ile toplandı. Analizler, IBM SPSS V25 Software ve R Studio ile gerçekleştirildi. Kritik anlamlılık değeri $p<0,05$ olarak alındı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada, hemşirelerin ÖHBÖ ön test toplam puan ortalaması $42,38\pm 4,78$ ve son test puan ortalaması $52\pm 3,7$, ÖHGÖ ön test toplam puan ortalaması $31,63\pm 6,1$, son test puan ortalaması $21,2\pm 6,2$ olarak belirlenmiştir. ÖHBÖ ve ÖHGÖ toplam ön ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Hemşirelere verilen “Ölmekte Olan Kanserli Hastalar ve Ailelerine Bakım Veren Hemşireler için Hemşirelik Bakımı ve Yaşanan Güçlüklerle Başetme Eğitimi”nin hemşirelerin ölmekte olan kanserli hastalara verdikleri hemşirelik bakımının kalitesini arttırdığı ve hemşirelerin bu hastalara bakım verirken yaşadıkları güçlükleri azalttığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Bakım, Eğitim, Hemşire, Palyatif, Ölmekte Olan Hasta

ÖĞRENCİLERİN AKILCI İLAÇ KULLANIM DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ: SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ / MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Tuğba Mert³, Kader Öztürk³, Burcu Yılmaz³

¹Ardahan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Ardahan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

³Ardahan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de akılcı ilaç kullanımı önemli bir halk sağlığı sorunudur.

Amaç: Bu çalışma, öğrencilerin akılcı ilaç kullanım düzeylerinin belirlenmesi ve değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı tipte tasarlandı. Çalışmanın evrenini Doğu Anadolu’da bir devlet üniversitesinde İlk ve Acil Yardım programı bölümünde okuyan 55, AYAY (Afet Yönetimi ve Acil Yardım Bölümü) bölümünde okuyan 102 ve Yaşlı Bakım Programında okuyan 80 öğrenci olmak üzere toplam 237 öğrenci oluşturdu. Evrenin %77.3 (n=183)’üne ulaşılarak çalışma tamamlandı. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik ve ilaç kullanımı bilgileri formu (yaş, cinsiyet, medeni durum, ilaç kullanım eğitimi alma, reçetesiz ilaç kullanma, vb. 12 soru) ve Demirtaş ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği (21 madde) kullanıldı. Veriler anket formu yüz yüze ve google formlara yüklenerek online yapıldı. Ankete başlamadan katılımcının onayı alındı. Ayrıca ölçek kullanım izni mail yoluyla alındı. Veriler “SPSS 24.0 (Statistical Package for Social Sciences)” programı kullanılarak analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.49±1.61 (min 19- max27), %74.9 (n=137)’u kadın, %25.1(n=46)’i erkek; tamamı bekar, %37,2 (n=68)’sinin Afet Yönetimi Acil Yardım, %36.1 (n=66)’i Yaşlı Bakım ve %26.8(n=49)’i İlk ve Acil Yardım bölümü okuduğu, %50.8 (n=93)’i çekirdek ve %45.9(n=84)’u geniş ailede yetiştiği, %91.3 (n=167)’ünün kronik hastalığı olmadığı görüldü. Öğrencilerin %51.4 (n=94)’ünün ilaç kullanım eğitimi almadığı, %76.5(n=140)’unun üniversitede ilaç kullanım eğitimi aldığı sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin %81.4(n=149)’ünün reçetesiz ilaç kullanmadığı ve %18.6(n=34)’ünün ilaç kullandığı; kullanılan ilaçlara bakıldığında %67.6(n=23)’ünün Ağrı Kesici/ler ve %14.8(n=5)’ünün Ağrı Kesici/ler, Antibiyotik (evde var ise) ilaçlarını reçetesiz kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %61.2(n=112)’isini ilaç uygulama ilkelerini bilmedikleri görüldü. Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği puan ortalamalarına bakıldığında ise, %72.7 (n=133)’sinin 35 puan ve üzeri aldığı sonucuna ulaşıldı. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun akılcı ilaç kullanımına yönelik farkındalık sahibi olduğu, reçetesiz ilaç kullanmadığı sonucuna ulaşıldı. Ayrıca ilaç kullanımı eğitimi alma, reçetesiz ilaç kullanmama, geniş ailede yaşama ile akılcı ilaç kullanımı farkındalığı arasında ilişki olduğu, istatistiksel olarak da anlamlı olduğu sonucuna ulaşıldı (p< .05).

Anahtar Kelimeler: Hasta güvenliği, Akılcı ilaç kullanımı, İlaç uygulama ilkeleri

TRANSREKTAL ULTRASON EŞLİĞİNDE PROSTAT BİYOPSİSİ YAPILAN HASTALARDA TRANSKÜTAN ELEKTRİKSEL SİNİR STİMÜLASYONUNUN AĞRI, KOMPLİKASYON VE KONFOR ÜZERİNE ETKİSİ

Sevda Fırat¹, Sevilay Erden²

¹Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Balcalı Hastanesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

²Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Transrektal ultrason eşliğinde yapılan prostat biyopsisi (TRUSG-PBx) prostat kanseri tanısında günümüzde altın standart yöntem olarak değerlendirilmektedir. Bu işlem, hastalar açısından ağrı ve korku nedeniyle zorlu, tanısal bir prosedürel girişimdir. Klinik incelemelerimiz TRUSG-PBx’ de nonfarmakolojik yöntemlerin oldukça az kullanıldığı, biyopsi sırasında ve sonrasında ağrının azaltılmasına yönelik bir protokol olmadığı, hemşirelerin Transkütan Elektriksel Sinir Stimülasyonu (TENS) uygulamadıkları yönündedir. Literatürde, TRUSG-PBx sırasında ve sonrasında TENS uygulamasının ağrı, komplikasyon ve konfor üzerine etkisine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın, hemşirelerin kliniklerde nonfarmakolojik yöntemleri kullanmaları, geliştirmeleri, olumlu ve olumsuz yönleriyle hastalara uygun olanı tercih edebilmeleri, etkinliklerini değerlendirmeleri konusunda yol göstereceği, hemşirelik mesleğinin profesyonel ve bağımsız rollerine katkı sağlayacağı, bakım kalitesini arttırarak konfor ve memnuniyeti sağlayacağı, bu doğrultuda mesleki doyum hissini arttıracığı düşünülmektedir.

Amaç: Bu araştırma, transrektal ultrason eşliğinde prostat biyopsisi yapılan hastalarda TENS uygulamasının ağrı, komplikasyon ve konfor üzerine etkisini belirlemek amacıyla iki gruplu randomize kontrollü müdahale çalışması olarak gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini, Ocak 2021 - Mart 2022 tarihleri arasında, bir üniversite hastanesinde, örneklem seçim kriterlerine uyan 80 hasta (kontrol grubu=40, müdahale/TENS grubu=40) oluşturmuştur. Müdahale grubu hastalarına, TRUSG-PBx öncesinde başlanıp, biyopsi süresince ve biyopsiden 2 saat sonra 30 dakika olmak üzere 2 kez TENS uygulanmıştır. Kontrol grubundaki hastalara TENS uygulaması yapılmamıştır. Araştırmanın verileri literatür doğrultusunda hazırlanan, “Kişisel Bilgi Formu (KBF)”, “Ağrı Değerlendirme Formu (ADF)”, “TRUSG-PBx Komplikasyon İzlem Formu (TKİF)” ve “Perianestezi Konfor Ölçeği (PKÖ)” kullanılarak yüz yüze ve telefonla görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra ki-kare, Student-t, Spearman korelasyon katsayısı, Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: TRUSG-PBx yapılan hastalarda, tüm ölçüm zamanlarında elde edilen Sayısal Ağrı Ölçeği (SAÖ) puan ortalamalarının, müdahale grubu hastalarında istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.001$). Biyopsi sonrası ilk 24 saatte ve 1 haftada görülen anal ağrı ve dizüri komplikasyonlarının, müdahale grubu hastalarında istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Biyopsi sonrasında, değerlendirilen PKÖ puan ortalamasının ve memnuniyet düzeyinin, müdahale grubu hastalarında istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0.001$), ($p<0.05$). Sonuç olarak; TRUSG-PBx yapılan hastalarda, TENS uygulamasının ağrı, analjezik tüketim miktarı, komplikasyon ve konfor üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda, tanısal girişimlerde TENS’in, prosedürel ağrıyı azaltmak, komplikasyonların kontrolünü sağlamak, konfor ve memnuniyeti arttırmak amacıyla kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Hemşire, Konfor, Prostat Biyopsisi ve Komplikasyonları, Transkütan Elektriksel Sinir Stimülasyonu.

TÜRKİYE’DE HİJYEN UYGULAMALARINA İLİŞKİN YOUTUBE VİDEOLARININ İÇERİK ANALİZİ

Pınar Doğan¹, Rabia Eren¹, Betül Karar², Aleyna Özçelik², Selin Dinç², Kübra Kabakulak²,
Sema Bedir², Zuhal Doğan²

¹*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

²*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Tezli Yüksek Lisans Programı*

Giriş: Günümüzde insanlar sağlık bakımıyla ilgili bilgiye erişmek için interneti kullanmaktadır. Bu bilgi arayışında en önemli kaynaklardan biri Youtube platformudur. Özellikle evde bakım gereksinimi olan bireylerin bakım vericileri hastanın gereksinim duyduğu bakım uygulamaları için bu platformlara başvurmaktadır.

Amaç: Çalışma, temel hijyen uygulamalarına yönelik Youtube videolarının içerik ve kalitesini incelenmeyi amaçlandı.

Yöntem: Yöntem: Çalışmada, ilk defa kullanılan bir e-posta hesabı üzerinden farklı anahtar kelimeler ile video taraması yapıldı. Türkçe dilinde hazırlanan videolar çalışmaya dahil edildi. Gerçekleştirilen tarama sonucunda hijyen uygulamalarına yönelik toplam 67 youtube videosunun her biri en az iki (klinikyeni ve akademisyen hemşire) gözlemci tarafından incelendi. Her video klip “Bakım Uygulamaları Kontrol Listeleri” ve “Video Biçimsel Değerlendirme Formu” kullanılarak değerlendirildi. Elde edilen veriler sıklık, ortalama ve yüzde hesaplanarak analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Çalışmaya dahil edilen videoların %58,2’sinin kuruluşlar tarafından paylaşıldığı, %52,2’sinin toplam süresinin 0-5 dk olduğu, %58,22’sinin 20 bin altında izlenme sayısına sahip olduğu, %83,6’sının 200 ve altında beğeni aldığı, %88,1’inin ise eğitim amaçlı hazırlanan videolar olduğu belirlendi. Videoların biçimsel analizi değerlendirildiğinde, birinci ve ikinci gözlemcinin en yüksek puanla değerlendirdiği parametreler konuşma dili, anlatım tarzı ve akıcılık (4,02±1,19 (1-5); 4,14±1,11 (1-5)), içeriğin konuyla uyumu (4,08±1,04 (2-5); 4,08±0,96 (1-5) ve kullanılan malzemelerin uygunluğu (4,04±1,10 (1-5); 4,10±0,83 (1-5)) ölçümleriydi. En düşük puan ile değerlendirilen parametreler ise, konunun aktarımı için kullanılan süre (3,53±1,30 (1-5); 3,25±1,32 (1-5)) ve çekim açısının uygunluğu (3,58±1,18 (1-5); 3,37±1,32 (1-5)). Videoların birinci ve ikinci gözlemci değerlendirmesine göre içeriksel analiz sonuçları değerlendirildiğinde; tüm videoların kontrol listesindeki adımları karşılama oranlarının ortalaması 59,99±8,54’dü. Birinci ve ikinci gözlemci tarafından uygulama adımlarını karşılama puanları ise; içinde hasta olan yatağın yapımı (42-68; 45-69 puan aralığı), erkek hastada perine bakımı (61-97; 64-82 puan aralığı) ve ayak bakımında (47-89; 44-69 puan aralığı) uygulama adımlarını karşılama oranlarının yüksek olduğu belirlendi. Vücut banyosu, el bakımı, saç banyosu, kadın hastada perine bakımı, göz bakımı, özel ve normal ağız bakımı videolarında uygulama adımlarını karşılama oranlarının orta düşük olduğu belirlendi. Bu çalışma sonuçları, hijyen uygulamaları konusunda hazırlanan youtube videolarının bakım vericiler ve hastalar için olumsuz sonuçlar oluşturabilecek düşük kaliteli ve içerik açısından sınırlı materyaller olduğunu göstermektedir. İçerik geliştirme konusunda uzman hemşirelerin daha fazla sorumluluk almasının önemli katkı sağlayabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hijyen uygulamaları, içerik analizi, youtube videosu

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNDE BAKIM DAVRANIŞLARI TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME

Esra Selçuk¹, Esra Akın²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Giriş: Hemşirelerin bakım davranışları uygulamanın temel unsurlarından biri olarak büyük önem taşımaktadır. Mevcut literatür, bakım davranışlarının bakımın en belirgin kanıtı olduğunu göstermektedir. Yoğun bakım hemşireleri, sürekli olarak hayati tehlikesi bulunan hastalarla, ileri teknoloji temelli karmaşık tedavi yöntemleri ve etik zorluklarla yüzleşmektedir. Yoğun bakım ortamının zorlayıcı etkileriyle başa çıkabilmek ve üst düzeyde bakım sunabilmek için hemşireler ve yöneticiler, bakım davranışlarına özel bir vurgu yapmalıdır. Bu, yoğun bakım hemşirelerinin bakım becerilerini geliştirmelerini, bakımın görünürlüğünü artırmalarını ve bakım kalitesini iyileştirmelerini gerektirir. Tutum ölçeği, hemşirelerin kendi tutumlarını fark etmelerini sağlar ve bu tutumları geliştirmek için odaklanmaları gereken alanları belirler. Hemşireler, güçlü yönlerini tanıyabilir, zayıf yönlerini geliştirebilir ve bu sayede daha etkili bir bakım sağlayabilirler. Hemşirelerin bakım davranışlarına yönelik tutumlarını sistematik bir şekilde değerlendirmek için önemlidir.

Amaç: Araştırmanın amacı yoğun bakım hemşirelerinin bakım davranışları belirlemek için ‘Yoğun Bakım Hemşirelerinde Bakım Davranışları Tutum Ölçeği’nin geliştirilmesidir.

Yöntem: Araştırma nicel araştırma deseni içinde yer alan metodolojik tipte gerçekleşmiştir. Araştırmanın evrenini Ocak 2023-Eylül 2023 tarihleri arasında Türkiye’de bulunan iki devlet hastanesi’nin yoğun bakımında çalışan 414 hemşire oluşturmuştur. Verilerin elde edilmesinde “Hemşire Tanıtım Formu” ile “Yoğun Bakım Hemşirelerinin Bakım Davranışları Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, literatür taranarak ve uzman görüşleri olarak geliştirilmiştir. İlk geliştirildiğinde 45 madde olarak oluşturulan taslak ölçek, uzman görüşleri ve geçerlilik analizleri sonucunda 41 maddelik halini almış. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda aday ölçek tek boyut, 26 maddelik son halini almıştır. Verilerin analizinde SPSS 27 paket programı ile Mplus Version 7.4 kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde, “Açımlayıcı Faktör Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Barlett Testi, Ki-Kare uyum testi, Cranbach Alfa İç Tutarlılık Testi, Çarpıklık ve Basıklık Testi, Kolmogorov-Smirnov Testi, Varimax Rotasyonu ve Test Tekrar Testi” kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelerin %46’sının 26-30 yaş aralığında, %74’ünün kadın, %89,5’inin lisans ve üzeri mezunu olduğu bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçek 26 maddeden oluşan tek boyutlu yapı olarak belirlenmiştir. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0,78, toplam varyansı %73,120 madde-toplam test korelasyon değerleri 0,725 - 0,915, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının 0,987 olduğu tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucu Yoğun Bakım Hemşirelerinde Bakım Davranışları Tutum Ölçeğinin yoğun bakım hemşirelerinin bakım davranışları tutumlarının belirlenmesinde kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun Bakım, Bakım Davranışları, Tutum, Ölçek Geliştirme, Yoğun Bakım Hemşireliği

RATLARDA OLUŞTURULAN YANIK YARASI İYİLEŞMESİ: LİPOZOMAL RESVERATROL, SIĞLA YAĞI VE GÜMÜŞ SÜLFADİAZİNİN HİSTOPATOLOJİK KARŞILAŞTIRMASI

Yasemin Uğurlu¹, Fatih Mehmet Gür¹, Salime Mucuk², İsmail Aslan³

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

²Erciyes Üniversitesi

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş: Yanıklar, hastalar üzerinde hem fiziksel hem de psikolojik sonuçları olan; bakım ihtiyacı doğuran cilt yaralanmaları olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda integratif tedavilere olan yönelim, yanık tedavisine de yansımıştır. Üzüm çekirdeği ve kabuğunda yer alan Resveratrol ile endemik olan Akgünlük ağacından elde edilen Sıgla Yağı, bu tedaviler arasındadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, sıçanlarda oluşturulan yanık yarası modelinde, gümüş sülfadiazin, sıgla yağı ve lipozomal resveratrolün iyileşmeye olan etkilerinin histopatolojik yönden karşılaştırılmasıdır.

Yöntem: Araştırmanın etik izni, NOHU Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurul'undan alındı (E-86837521-050.99-174291). Örneklem büyüklüğü G*Power 3.1.9.2 istatistik programı kullanılarak, 4 grupta 11'er, toplam 44 erkek rat olarak belirlendi. Ratlar Wistar-Albino cinsi ve 250-300 gram ağırlığındaydı. Comb (tarak) yanık modeline uygun olarak sıçanlarda yanık yarası oluşturuldu ve 10 gün boyunca her gün aynı saate, her grubun pansuman ürünüyle (Lipozomal Resveratrol-RES, Sıgla Yağı-SIY, Gümüş Sülfadiazin-GSD ve Serum Fizyolojik/Kontrol-CON) yanık pansumanları yapıldı. 10. gün anestezi uygulanan ratların yanık bölgesinden deri örnekleri alındı. Ardından ratların kalp kanı alındı ve ratlar sakrefiye edildi. Alınan deri örnekleri +2/+8o C'de muhafaza edildi. Protokole uygun işlem basamaklarından geçirildikten sonra Hematoksilen-Eozin ve crossman'nın üçlü boyaması ile boyanan deri örneklerinde histokimyasal inceleme yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Ratların 10. gündeki yara iyileşme durumu değerlendirmelerinde CON grubu sıçanlarda yapılan histopatolojik incelemelerde yara bölgesinin epidermis tarafından kapatılmadığı, deney gruplarına kıyasla daha fazla ödem, inflamatuvar hücre infiltrasyonu ve granülasyon dokusu içerdiği, kıl follikülleri ve yağ bezlerinden ise yoksun olduğu gözlemlendi. Deney gruplarında yapılan incelemelerde ise RES grubu sıçanların tümünde, SIY ve GSD gruplarında ise birer sıçan hariç tamamında yanık yaralarının iyileştiği, iyileşme bölgesindeki ödem, inflamatuvar hücre infiltrasyonu ve granülasyon dokusunun kontrol grubuna kıyasla azaldığı tespit edildi. GSD ve SIY guruplarında iyileşme bölgesindeki ortalama epidermis kalınlığının resveratrol grubundan fazla olduğu, RES ile GSD arasındaki kalınlık farkının önemli ($p<0,05$), RES ile SIY arasındaki farkın ise önemsiz olduğu belirlendi ($p>0,05$). İyileşme bölgesindeki stratum corneum kalınlığı karşılaştırıldığında ise kontrol ile deney grupları arasındaki farkın önemsiz olduğu saptanmış ($p>0,05$); deney gruplarının tamamında iyileşme bölgesinde kıl folliküllerine rastlanmasına rağmen yağ ve ter bezlerine rastlanmamıştır. Bu bulgular ışığında, yanık tedavisinde altın standart olan GSD ürününe alternatif olarak RES ve SIY kullanımı önerilebilir

Anahtar Kelimeler: Yanık, Resveratrol, Sıgla Yağı

DUYGUSAL EMEK VE MOTİVASYON ARASINDAKİ İLİŞKİ: HEMŞİRELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Büşra Galaş¹, Belkız Kızıltan²

¹Giresun Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Giriş: Hemşireler daha sağlıklı topluluklar, duyarlı toplumlar, gelişen ekonomiler ve güçlü uluslar için kilit öneme sahiptir. Bu durum, güçlü, kalıcı, üretken ve sürdürülebilir iş gücünü zorunlu kılmaktadır. Çok boyutlu sorunlarla mücadele eden ve ciddi sorumluluklara sahip hemşirelik mesleğinin icrasında hemşireler duygularını kontrol edebilmek için duygusal yönden emek sarf etmektedir. Dolayısıyla iş motivasyonu sağlık profesyonellerinin artan zorluklara ve taleplere verdiği yanıtın önemli bir ölçüsü olmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelerde duygusal emek ve motivasyon arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişkisel tipte olan bu araştırma, Giresun Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinin bütün bölümlerinde çalışmaya katılmayı kabul eden hemşireler ile gerçekleştirildi. Örneklem büyüklüğü ise, bilinen evren sayısına göre hesaplandı ve çalışma 239 hemşire ile tamamlandı. Verilerin toplanmasında, “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Hemşirelerin Duygusal Emek Davranışı Ölçeği” ve “Hemşire İş Motivasyonu Ölçeği” kullanıldı. Veriler, 1 Mart 2022- 20 Mayıs 2022 tarihleri arasında araştırmacı tarafından yüz yüze anket yöntemi uygulanarak, gönüllülük esasına göre toplandı. İstatistiksel analiz için SPSS 22.0 paket programı kullanıldı ve anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak alındı.

Bulgular ve Sonuç: Yaş ortalaması $29\pm 7,00$ ve çalışma yılı ortalaması $6,4\pm 7,59$ olan hemşirelerin %78,2’si kadın, %82’si lisans ve lisansüstü eğitime sahip ve %93,7’si hemşire olarak görev yapmakta idi. Hemşireler, sırasıyla yoğun bakım (%33,9), servis (%29,3), ameliyathane (%15,5), diğer (%8,8), poliklinik (%6,7) ve acil servis (%5,9)’te çalışmaktaydı. Yine hemşirelerin %64,4’ü kendi istekleriyle görevlendirildiğini, %72,4’ü mesleklerini isteyerek seçtiklerini ifade etti. Çalışmada hemşirelerin duygusal emek ölçek puanı ile motivasyon arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki elde edildi ($r=0,58$, $p<0,01$). Duygusal emek ve motivasyon düzeyinin; yoğun bakımda görev yapan, mesleğini isteyerek seçmiş olan, mesleğini yapmaktan memnun olan hemşirelerde yüksek olduğu ($p<0,05$) görüldü. Ek olarak biriminde kendi isteğiyle görevlendirilen ve sorumlu hemşirelerde motivasyon düzeyi daha yüksek iken, ünvanı hemşire olanlarda duygusal emek düzeyi daha yüksek saptandı ($p<0,05$). Bu çalışma sonucunda hemşirelerin motivasyon puanları arttıkça duygusal emek puanları da artmaktadır. Dolayısıyla, hemşirelerin duygularını tanıma ve yönetme becerilerini geliştirmelerine ve motivasyonlarını sağlama veya daha yükseltmelerine yönelik çabalar önemli bir yere sahip olup, multidisipliner paydaşlı olarak ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: motivasyon, iş motivasyonu, duygusal emek, hemşirelik

SINCLAİR ŞEFKAT ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Naciye Esra Koyuncu¹, Serpil Su², Shane Sinclair³

¹KTO Karatay Üniversitesi

²Necmettin Erbakan Üniversitesi

³Calgary University

Giriş: Şefkat kelimesi merhamet, sevecenlik, sevgi, acıma kavramlarıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Doğu & Demirsoy, 2020). Şefkat acı içinde olan bireylerin ihtiyaç duyduğu zamanlarda onları anlama ve desteklemeye yönelik bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bir tutumdur (Tanrıkulu & Denat, 2022). Sağlık profesyonellerinin şefkatli yaklaşımı hasta konforu, yaşam kalitesi ve hasta memnuniyetinde artış ile ilişkilendirilmiştir (Malenfant et al., 2022). Şefkat eksikliğinde ise; semptom kontrolünün zorlaştığı, hastalarda stresin daha sık geliştiği ve hasta şikayetlerinde, sağlık hizmeti maliyetinde, tıbbi komplikasyonlarda ve ölüm oranlarında artış olduğu belirtilmiştir (Soto-Rubio et al., 2024). Şefkat ile ilgili yapılan çalışmalar şefkatin üç şekilde ölçülebileceğini göstermektedir. Bunlar; kendine şefkat, başkalarına karşı şefkat ve başkalarından şefkattir. Başkalarına karşı şefkat ve kendine şefkat ile ilgili yeterli sayıda çalışma varken başkalarından şefkat yeni bir alandır (Jiang et al., 2023). Sinclair Şefkat Ölçeği (SŞÖ), hasta görüşmelerinden ampirik olarak oluşturulan ve birçok hasta popülasyonunda doğrulanan şefkat modeline dayanmaktadır (Sinclair et al., 2016). SŞÖ, şefkat araştırması yürütmek ve hastaların şefkat deneyimlerini değerlendirmek için “altın standart” olarak kabul edilmektedir (Sinclair et al., 2022). Türkiye’de hasta bildirimine dayalı geçerli ve güvenilir bir şefkat ölçeği bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın temel amacı, bu boşluğu gidermek için “Sinclair Şefkat Ölçeği”nin Türkçe versiyonunu geliştirmek ve doğrulamaktır.

Amaç: Bu araştırma Sinclair Şefkat Ölçeği’ni Türkçe’ye uyarlamak, geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir

Yöntem: Metodolojik türdeki araştırmanın örneklemini 390 hasta oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Mayıs-Aralık 2022 tarihleri arasında Kişisel Bilgi Formu, Newcastle Hemşirelik Bakımı Memnuniyet Ölçeği ve Sinclair Şefkat Ölçeği kullanılarak yüz yüze toplanmıştır. Sinclair Şefkat Ölçeği 15 maddeden ve tek alt boyuttan oluşmaktadır. Verilerin analizinde geçerlilik analizi; içerik geçerlilik indeksi, eş zamanlı geçerlilik, açımlayıcı faktör analizi aşamalarını içerirken; doğrulayıcı faktör analizi aşamalarını, güvenilirlik analizi; Test-tekrar test ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı kullanılarak yapılan güvenilirlik analizini içermektedir

Bulgular ve Sonuç: Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0.88-1.00 arasında bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi $\chi^2=283,754$ dF=71, RMSEA: 0,078 bulunmuştur ve bu da model için iyi/mükemmel bir uyum olduğunu göstermektedir. Ölçeğin madde ortalamaları $4,43\pm 0,60$ ile $4,10\pm 0,47$ arasında, faktör yükleri 0,672 ile 0,824 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı ise 0,94 bulunmuştur. Araştırma bulguları Sinclair Şefkat Ölçeği’nin Türkçe dilinde geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Ölçek verilen bakımın hastalar tarafından algılanan şefkati değerlendirmek için kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bakım, şefkatli bakım, ölçek, geçerlilik, güvenilirlik

HİBRİT SİMÜLASYON VE ORTA GERÇEKLİKLİ SİMÜLASYON UYGULAMASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ, EVRELENDİRME VE MEMNUNİYETİNE ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Zilan Baran¹, Cahide Ayık², Dilek Özden²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Hemşirelik Esasları Doktora Programı, İzmir, Türkiye

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Giriş: Hemşirelik eğitiminde simülasyon kullanımı öğrenmede etkilidir. Ancak basınç yaralanması (BY) eğitiminde hibrit simülasyon uygulamasının farklı simülasyon uygulamaları ile karşılaştırıldığı çalışmalar sınırlıdır. Basınç yaralanmasını öğrenmede farklı simülasyon uygulamalarının etkinliğinin incelendiği kanıt düzeyi yüksek çalışmalara ihtiyaç vardır.

Amaç: Çalışmada, hibrit simülasyon ve orta gerçeklikli simülasyon uygulaması ile verilen BY eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin bilgi, evrelendirme ve memnuniyetine etkisini karşılaştırmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Randomize kontrollü, ön test ve son test modelli araştırmanın örneklemini 89 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Hibrit simülasyon grubundaki öğrencilere (n = 40) BY olan standardize hasta kullanılarak; orta gerçeklikli simülasyon grubundaki (n=39) öğrencilere ise BY olan orta gerçeklikli maket kullanılarak simülasyon eğitimi gerçekleştirilmiştir. Her iki grupta BY mulaj ile oluşturulmuştur. Veriler; Öğrenci Tanıtıcı Özellikler Formu, Basınç Ülseri Bilgi Düzeyini Değerlendirme Aracı 2.0-Güncellenmiş Versiyon (PUKAT 2.0-T), Basınç Yarası Evrelendirme Formu ve Öğrenmede Öğrenci Memnuniyeti Ölçeği ve Özgüven Ölçeği ile toplanarak elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ki-kare, bağımsız gruplarda t testi, eşleştirilmiş t-testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Simülasyon uygulaması öncesi hibrit simülasyon grubu ve orta gerçeklikli simülasyon grubu başlangıç BY bilgi (sırasıyla: 10.25±2.85, 10.62±4.00) ve evrelendirme (sırasıyla: 7.83±3.17, 8.54±3.06) düzeyleri açısından fark bulunmamıştır (p>0.05). Simülasyon uygulaması sonrası, hibrit simülasyon grubu ve orta gerçeklikli simülasyon grubu BY bilgi (sırasıyla: 11.73 ± 3.39, 12.00±4.52) ve evrelendirme (sırasıyla: 9.42±3.24, 10.41±2.96) düzeyleri açısından fark bulunmamıştır. Her iki grupta uygulama öncesi ve sonrası BY bilgi ve evrelendirme düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı artış saptanmıştır (p<0.05). Hibrit simülasyon grubu öğrencilerinin öğrenme memnuniyeti düzeyinin (23.03±2.37) orta gerçeklikli simülasyon grubuna (21.51±4.03) göre istatistiksel olarak anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Kendine güven düzeyleri açısından iki grup arasında fark bulunmamıştır (p> 0.05). Çalışma sonucunda uygulanan her iki simülasyon yönteminin de öğrencilerin BY bilgi ve değerlendirme düzeylerini arttırdığı ancak öğrencilerin hibrit simülasyon uygulaması memnuniyetleri daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda BY eğitiminde simülasyon uygulamalarının yaygınlaştırılması ve hibrit simülasyon uygulaması ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basınç yaralanması, standart hasta, mulaj, randomize kontrollü deney, hibrit simülasyon

HEMŞİRELERİN KÜLTÜREL YETERLİLİK, EMPATİK EĞİLİM VE BAKIM VERİCİ DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özlem Akman¹, Cennet Çiriş Yıldız², Dilek Yıldırım², Sercan Kara³

¹*İstanbul Topkapı Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

²*İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

³*Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü-Hemşirelik Esasları ABD*

Giriş: Farklı kültürel özelliklerdeki nüfusa hizmet etmek, güvenli ve etkili hemşirelik bakımı sunmak için, kültür, empati ve bakım hizmetleri arasındaki ilişkinin anlaşılması gereklidir. Farklı kültürel geçmişlere sahip hastalarla çalışmak, görüş, inanç, düşünce, norm, gelenek ve göreneklerdeki farklılıklar nedeniyle zor olabilir. Kötü yönetilirse, kültürel çeşitlilik uyumsuz davranışlar kişilerarası çatışmalar, yanlış iletişim ile sonuçlanabilir. Bu durum, eşitsizliklere, memnuniyetin düşmesine ve hasta bakım kalitesinin azalması ile sonuçlanabilir. Bu nedenle, başta hemşireler olmak üzere sağlık profesyonellerinin kültürel yeterlilikle donatılması gerekmektedir.

Amaç: Mevcut araştırma, hemşirelerin kültürel yeterlilik, empatik eğilim ve bakım verme davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmayı ve bakım verme davranışlarını öngören değişkenleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı korelasyonel çalışma, XXX ili merkezinde bulunan ve yabancı hasta portföyü yüksek olan hastanelerde gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak için “Kişisel Bilgi Formu”, “Kültürel Yeterlilik Ölçeği”, “Empatik Eğilim Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Envanteri-24 ” kullanılmıştır. Çalışmaya dahil edilme kriterleri olarak bu üç hastanede yataklı birimlerinde (yoğun bakım, cerrahi ve dahili birimler, çocuk ve kadın doğum vb.), acil servis ve polikliniklerinde çalışıyor olmaları esas alındı. Örneklem sayısı, İstatistik Programında evreni bilinmeyen durumlar için yapılan hesaplamada alfa 0.05, %95 güven aralığında en az 384 olarak belirlendi. Basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre ulaşılmaması gereken en az örneklem sayısı 384 olarak tespit edildi. Çalışmaya 425 hemşire katıldı. Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26.0 istatistik paket programı (Statistical Package for Social Sciences) kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmamıza göre, hemşirelerin Kültürel Yeterlilik Ölçeği puan ortalamaları 70.21±17.05, Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamaları 68.58±8.93 ve Bakım Davranışları-24 Ölçeği puan ortalamaları 5.10±0.75 ‘dir. Hemşirelerin Kültürel Yeterlilik ve Empatik Eğilim Ölçeği puanları arasında düşük negatif korelasyon ($r=-0.123$, $p=0.011$), hemşirelerin Kültürel yeterlilik ve Bakım Davranışları -24 Ölçeği toplam puanları arasında düşük pozitif korelasyon ($r=0.158$, $p < 0.001$) ortaya çıkmıştır. Empatik Eğilim Ölçeği puanı ile bakım Davranışları -24 Ölçeği toplam puanı arasında orta düzeyde pozitif korelasyon bulundu ($r=0,262$, $p<0,001$). Regresyon analizi, çalışma süresinin, kültürel yeterliliğin ve empatik eğilimin hemşirelerin bakım verme davranışlarındaki toplam varyansın %20,3’ünü açıkladığını belirledi. Çalışmada, kültürel yeterlilik, empatik eğilimler ve bakım verme davranışları arasında pozitif korelasyon bulundu. Ayrıca, çalışmada hemşirelerin Kültürel Yeterlilik Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeği puanları arasında negatif korelasyon bulundu. Hemşirelerin kültürel yeterlilik düzeylerini ve empatik eğilim düzeylerini arttırmaya yönelik girişimlere ihtiyaç vardır

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Hemşire, Hemşire, Kültürel Yeterlilik, Empatik Eğilim ve Bakım Verici Davranışları

ONKOLOJİ PALYATİF BAKIM KLİNİKLERİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN MERHAMET YORGUNLUĞU, MERHAMET MEMNUNİYETİ VE STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Abdülmenef Adanır¹, Dilek Özden²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı

Giriş: Palyatif bakımda çalışan hemşireler sıklıkla, yaşamın sonuyla karşı karşıya kalan hastalarda ortaya çıkan varoluşsal sorunlara, psikolojik zorluklara ve duygusal sıkıntılara maruz kalmaktadır. Palyatif bakımda çalışmak hem profesyonel hem de kişisel olarak ödüllendirici olsa da aynı zamanda kişisel riskleri ve zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu riskler merhamet yorgunluğu, tükenmişlik ve düşük bakım kalitesidir.

Amaç: Bu çalışma, onkoloji palyatif bakım hastasıyla çalışan hemşirelerin merhamet yorgunluğu ve stresle başa çıkma tarzlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır

Yöntem: Tanımlayıcı – ilişkisel tipteki çok merkezli çalışmanın örneklemini 130 hemşire oluşturmuştur. Veriler, Hemşire tanıtım formu, Profesyonel Yaşam Kalitesi Ölçeği (PYKÖ) ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği (SBÇTÖ) ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı, yüzde, t testi, One - Way Anova testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin merhamet yorgunluğu $17,34 \pm 8,7$, tükenmişlik $20,12 \pm 6,70$ ve merhamet memnuniyeti puan ortalaması $30,01 \pm 9,46$ 'dır. Çalışmada hemşirelerin merhamet yorgunluğu ve merhamet memnuniyeti puan ortalamaları arasında negatif doğrusal bir ilişki ($r = -0,203$; $p = 0,021$), tükenmişlik ve merhamet memnuniyeti puan ortalamaları arasında ise yine negatif doğrusal bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -0,648$; $p < 0,001$). Merhamet memnuniyeti yüksek olan hemşirelerin stresle daha iyi baş edebildikleri, çaresiz ve boyun eğici yaklaşım içinde olan hemşirelerin merhamet yorgunluğu yaşadığı, tam tersi kendine güvenen ve iyimser yaklaşım içinde olan hemşirelerin ise merhamet yorgunluğunu daha az düzeyde yaşadığı söylenebilir. Benzer çalışmaların daha farklı örneklem gruplarında yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Merhamet Memnuniyeti, Merhamet Yorgunluğu, Onkoloji, Palyatif Bakım, Stresle Başa Çıkma Tarzı

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ CİHAZLARIN GÜVENLİ KULLANIMINA YÖNELİK YETERLİKLERİNİ ARTTIRMADA FARKLI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Züleyha Gürdap¹, Zeliha Cengiz¹
¹İnönü Üniversitesi

Giriş: Tıbbi cihazlar, hemşirelik bakımının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu cihazların doğru ve güvenli bir şekilde kullanılması, hem tedavi süreçlerinin kalitesini hem de sağlık hizmetlerinin maliyet ve verimliliğini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, hasta bakımını etkin ve güvenli bir şekilde yürütebilmeleri için hemşirelik öğrencilerinin tıbbi cihazların kullanımı konusunda bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Hemşirelik eğitiminde bu yetkinliklerin kazandırılması, hemşirelik bakımının kalitesini artıracak ve hasta güvenliğini sağlamada kritik bir rol oynayacaktır.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin tıbbi cihazların güvenli kullanımına yönelik yeterliklerini arttırmada teach-back ve video destekli öğretim yöntemlerinin etkisini karşılaştırmak amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, randomize kontrollü deneysel bir tasarımla yürütüldü ve 91 hemşirelik son sınıf öğrencisi (31 teach-back, 30 video, 30 kontrol) örneklem olarak seçildi. Veriler Tanıtıcı Özellikler Formu, Tıbbi Cihaz Yeterlik Bilgi Testi, Tıbbi Cihaz Öz Yeterlik Ölçeği ve Tıbbi Cihaz Kullanımı Beceri Değerlendirme Formu ile toplandı. Teach-back grubuna, hastabaşı monitörü, infüzyon pompası ve aspiratör cihazlarına yönelik üç oturumda toplam altı saat eğitim verildi. Video grubuna ise aynı cihazlarla ilgili kuramsal ve uygulamalı videolar izletildi. Tüm gruplara girişimden önce ön test, iki hafta sonra son test uygulandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada, hastabaşı monitörü, infüzyon pompası ve aspiratör cihazlarına ilişkin gruplar arasında son test bilgi, öz yeterlik ve beceri puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark saptandı ($p<0.05$). Teach-back ve video destekli öğretim gruplarının, kontrol grubuna göre daha yüksek bilgi, öz yeterlik ve beceri puan ortalamalarına sahip olduğu belirlendi ($p<0.05$). Teach-back grubunun öz yeterlik puanlarının video destekli öğretim grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$). Araştırmada, teach-back ve video destekli öğretim yöntemlerinin öğrencilerin tıbbi cihaz bilgi, öz yeterlik ve beceri düzeylerini arttırmada etkili olduğu, ayrıca teach-back yönteminin öz yeterlik düzeyinde video yöntemine göre daha etkili olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Hemşirelik, Teach-back yöntemi, Tıbbi cihaz, Video destekli öğretim

HEMŞİRELERİN YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİ VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIKLARI: TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ÇALIŞMA

Tülay Sağkal Midilli¹, Seda Dere İşseven²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Giriş: Dünya genelinde ve ülkemiz özelinde hemşireler, sahip oldukları iş gücü hacmi ile değişen dünya ve gelişen teknoloji içinde yapay zeka teknolojilerine en çok etkilenen sağlık profesyonelleri olacaklardır. Bu nedenle hemşirelerin, hemşirelik bakım süreci içinde kullandıkları diğer araçlar ve uygulamalar gibi bu yeni teknolojiyi de tanıyarak bilgi ve beceri düzeylerini artırmaları beklenmektedir.

Amaç: Araştırma hemşirelerin yenilikçilik düzeyleri ile yapay zeka okuryazarlıkları durumlarını araştırıp arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel tipte bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, Mayıs 2023 - Temmuz 2024 tarihleri arasında ülkenin kuzeydoğusunda araştırma kriterlerine uyan 252 hemşire oluşturmuştur. Araştırmada Tanıtıcı Özellikler Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ) ve Yapay Zeka Okuryazarlık Ölçeği olmak üzere bir form ve iki ölçek kullanılmıştır. Tanımlayıcı-ilişkisel olarak yapılan araştırmanın veri analizi SPSS 28 paket programı aracılığıyla yapılmıştır. Analiz işlemi öncesi verilerin normal dağılım gösterme şartı sağlanmıştır. Araştırmada verilerin analizinde sayı-yüzdeler hesaplama, bağımsız örneklem t testi, pearson korelasyon testi ve Mann-Whitney U analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada $p<0,05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin % 77'si kadın, % 23'ü erkek olup, mesleği isteyerek seçenler % 68,7 dir. Hemşirelerin yapay zeka ortalama puanı $55,7 \pm 10,7$, bireysel yenilikçilik ölçeği ortalama puanı $63,1 \pm 8,3$ 'tür. Hemşirelerin cinsiyetlerine ve mesleği isteyerek seçme durumlarına göre bireysel yenilikçilik özelliği ve yapay zeka okuryazarlığı arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$) sosyal etkinliklere katılan hemşirelerin daha yenilikçi özelliklere sahip olduğu ve yenilikçi fikir oluşturmaya yönelik eğitim alan hemşirelerin almayanlara göre yapay zeka okuryazarlığının anlamlı derecede fazla olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).Yapay zeka kavramı hakkında ve internet ortamında yapay zeka ile desteklenen programlar hakkında bilgi sahibi olan hemşirelerde, bilgi sahibi olmayanlara göre hem yapay zeka okuryazarlığının hem bireysel yenilikçilik özelliklerinin anlamlı derecede fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Hemşirelerin yenilikçilik düzeyleri ile yapay zeka okuryazarlıkları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=0,336$, $p<0,05$).Çalışmanın sonucunda hemşirelerin yapay zeka okuryazarlığı ve bireysel yenilikçilik seviyelerinin orta düzeyde olduğu ve yapay zeka okuryazarlığı ile bireysel yenilikçilik durumu arasında pozitif ilişki olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin yenilikçilik düzeyleri arttıkça yapay zeka okuryazarlık durumları da artmıştır. Yapay zeka teknolojisinin hemşirelik bakım uygulamalarında kullanımının giderek yaygınlaşması hemşireler için öğrenilmesi gereken yeni ve önemli bir alan olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: HEMŞİRE, YAPAY ZEKA OKURYAZARLIĞI, YENİLİKÇİLİK

TERS-YÜZ SINIF ÖĞRETİM YÖNTEMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Nesrin Oğurlu¹, Gülelgün Türk²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Aydın

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Aydın

Giriş: Öğrenci merkezli aktif öğretim yöntemlerinden olan, ters yüz sınıf öğretim yöntemi, hem geleneksel hem de web tabanlı öğrenmenin avantajlı yönlerini birleştiren, aktif öğrenmeyi teşvik eden ve öğrencinin performansını artıran bir öğretim yöntemidir.

Amaç: Bu araştırma, ters-yüz sınıf öğretim yönteminin hemşirelik öğrencilerinin yaşam bulgularına ilişkin bilgi ve beceri düzeylerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Türkiye'nin batısındaki bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında, Hemşirelik Esasları dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini deney grubunda 74, kontrol grubunda 82 olmak üzere toplam 156 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada yaşam bulguları ünitesi deney grubuna ters yüz sınıf öğretim yöntemiyle, kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemiyle anlatılmıştır. Veriler, Öğrenci Tanıtım Formu, Teorik Bilgi Değerlendirme Formu ve Beceri Kontrol Listeleri ile toplanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri bilgi ve beceri öğrenme düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler Pearson ki-kare, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $19,53 \pm 1,27$ olup, %66,7'si kadındır. Öğrencilerin hemşirelik eğitimi için internet kaynaklarından faydalanma durumu deney grubunda %97,3, kontrol grubunda %92,7'dir. Ters yüz sınıf öğretim yöntemi uygulanan deney grubundaki öğrencilerin yaşam bulgularına ilişkin, teorik bilgi puan ortalaması $82,16 \pm 8,74$, beceri puan ortalaması $85,23 \pm 10,19$ ve genel başarı puan ortalaması $83,55 \pm 8,52$ 'dir. Kontrol grubundaki öğrencilerin yaşam bulgularına ilişkin, teorik bilgi puan ortalaması $71,03 \pm 11,78$, beceri puan ortalaması $75,62 \pm 13,36$ ve genel başarı puan ortalaması $73,43 \pm 11,16$ 'dir. Deney grubundaki öğrencilerin yaşam bulguları ünitesine ilişkin teorik bilgi, beceri ve genel başarı puan ortalamalarının kontrol grubu öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,001$). Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre teorik bilgi, beceri ve genel başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Ters yüz sınıf öğretim yönteminin öğrencilerin yaşam bulguları ünitesine ilişkin teorik bilgi, beceri ve genel başarı puanlarını arttırdığı sonucuna varılmıştır. Hemşirelik eğitiminde ters yüz sınıf öğretim yönteminin kullanımının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Eğitimi, Bilgi, Beceri, Ters Yüz Sınıf Öğretim Yöntemi, Yaşam Bulguları

TIBBİ CİHAZA BAĞLI BASINÇ YARALANMASINA İLİŞKİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Yağmur Kartal¹, Dilek Sarı¹
¹Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Tıbbi cihaza bağlı basınç yaralanması (TCBBY), hastada kullanılan tıbbi cihazların neden olduğu ciddi bir komplikasyondur. Ulusal hemşirelik kalite göstergeleri veri tabanları incelendiğinde, TCBBY'nin giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Prevelans oranları bu kadar yüksek olmasına rağmen hem hemşirelerle yapılan çalışmalarda hem de hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalar da bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin tıbbi cihaza bağlı basınç yaralanması konusunda bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı desende yapılan çalışmanın verileri Eylül 2023- Mayıs 2024 tarihleri arasında bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, çalışmanın yürütüldüğü Hemşirelik Fakültesi'nde eğitim öğretimlerini sürdüren 2., 3., 4. sınıf toplam 887 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem alınacak öğrenci sayısı ise evreni bilinen örneklem büyüklüğü hesaplama formülü kullanılarak hesaplanmış ve örneklem 268 öğrenci alınmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü kurumda Hemşirelik Esasları dersi 2. sınıf güz yarıyılında verildiği için örneklem 1. sınıf öğrencileri dâhil edilmemiştir. Veriler, "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "TCBBY Bilgi Anketi" kullanılarak toplanmıştır. TCBBY Bilgi Anketi'nden alınabilecek toplam puan 0-36 arasında değişmektedir. Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerinin %83.2'si kadın, %53.3'ü genel lise, %22.3'ü 2. sınıf, %39.6'sı 3. sınıf, %38.1'i 4. sınıftır. Öğrencilerin %73.9'u "Fundamentals of Skin and Wound Care" dersini almadıklarını, %73.1'i basınç yaralanması gördüğünü, %56.7'si TCBBY'nı duyduğunu, %19.4'ü de TCBBY'nı gördüğünü ifade etmişlerdir. Öğrencilerin TCBBY Bilgi Anketi toplam puan ortalaması 19.14±5.34, tanılama puan ortalaması 4.95±1.54, risk faktörleri puan ortalaması 4.17±1.77, evreleme puan ortalaması 0.66±0.67, önleme ve tedavi puan ortalaması 9.34±2.90 olarak bulunmuştur. Araştırma bulgularına bakıldığında sınıflara göre TCBBY anketi tanılama ve evreleme alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0.05$), risk faktörleri, önleme ve tedavi alt boyutu ve bilgi toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerin risk faktörleri, önleme ve tedavi alt boyutu ve bilgi toplam puan ortalamasının ikinci sınıf öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin TCBBY ilişkin bilgilerinin orta düzeyin üzerinde olduğu ve gittikçe artan oranda görülen TCBBY'na ilişkin ülkemizde eğitim öğretimlerini sürdüren hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeylerinin artırılması önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tıbbi Cihaza Bağlı Basınç Yaralanması, Hemşirelik Öğrencisi, Bilgi Düzeyi

YOĞUN BAKIMDA VÜCUT BANYOSU ÇEŞİTLERİNİN CİLT ÜZERİNDE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Nurcan Tekinalp¹, Ayşe Demiray²

¹İzzet Baysal Devlet Hastanesi, Merkez Ünite Yoğun Bakım

²Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Öz bakım hijyen ve banyo uygulamaları, birbiri ile iç içe geçmiş insan sağlığının vazgeçilmez öğeleridir. Cilt epitalizasyon süresi 48-72 saat olmasının yanında literatürde maksimum hijyen sağlamak için belirlenmiş bir banyo sıklığı bilgisi bulunmamaktadır. Bu araştırma, sonuçlarının hemşirelikte bilimsel bilgi üretme, sonuçlardan yararlanma ve kanıt temelli bakım uygulamalarında kullanılabileceği öngörülmektedir. Ülkemizde hastaneler arası, yoğun bakım ünitelerinde banyo uygulama sıklığı, tercihi konusunda uygulama değişiklikleri bulunmaktadır. Tüm bu farklılıkların yanı sıra yoğun bakımlarda hastalara bakım prosedürü içinde hijyen uygulamaları yoğun bakım hemşireleri tarafından yapılmaktadır. Bu araştırma, yıkama ve silme banyosunun cilt üzerinde ki etkilerini incelemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Amaç: Bu araştırma yoğun bakımda yıkama ve silme banyosu uygulanan hastalarda cilt hijyeni, nem/yağ oranının değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışma 25 Temmuz- 25 Aralık 2023 tarihleri arasında Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi, yoğun bakımda uygunluğu belirlenen 68 hasta ile yarı deneysel olarak gerçekleştirilmiştir. Randomizasyon yöntemi ile oluşturulmuş her iki gruba da (yıkama:34; silme:34) uygulama öncesi Hasta Bilgi Formu, Tüm Vücut Cilt Değerlendirme Formu, Non İnvaziv Biyoimpedans Cilt Analiz Formu aracılığı ile cilt hijyeni ve nem/ yağ oranı değerlendirilmesi yapılmıştır. 72 saat sonra incelenen parametreler her iki grup için de tekrar edilmiştir. Araştırmanın istatistiksel analizi SPSS 24 paket programı kullanılarak Mann Whitney U ve Wilcoxon Testi ile incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Bu çalışmada, yıkama grubu katılımcılarının %29,4'ü kadın, %70,6'ı erkek ve %73,8'i 65 yaş üstü, silme grubuna katılımcılarının %50'si kadın, %50'si erkek ve %88,4'ü 65 yaş üstü yaşlı hastalardan oluşmuştur. Uygulama sonrası gruplar arası cilt değerlendirmesinde perine ve koltuk altı bakımı için anlamlı bir fark yokken ($p>0,05$), saç, göz, kulak, burun, el/ tırnak, ayak/ tırnak bakımında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Cilt nem/ yağ oranı değerlendirmesinde ise alın, yüz, çene, göğüs, eller ve volar yüzleri, batin, ayaklar, skapulalarda, yağ oranı değişkeninde anlamlı bir fark yokken ($p>0,05$) su oranı değişkeninde anlamlı bir düşüş gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Sonuç: Yoğun bakımda uygulanan yıkama banyosunun perine ve koltuk altı bölgesi hariç incelenen diğer bölgelerde cilt hijyeni sağladığı, cilt yağ oranında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı ancak cilt su oranında anlamlı bir düşüşe neden olduğu ortaya koyulmuştur. Bu sonuç doğrultusunda silme banyosunun cilt nem oranını koruduğu, klinikte kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Banyo Çeşidi, Cilt Bakımı, Hemşirelik, Yarı Deneysel, Yoğun Bakım

YOĞUN BAKIMDA KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI: SİSTEMATİK DERLEME

Ayşegül Yıldız İçigen¹, Şefika Dilek Sarıkaya²

¹Kapadokya Üniversitesi

²Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Giriş: Yoğun bakım ortamları oldukça kritik hemşirelik bakımlarının verilmesini gerektiren önemli bir çalışma alanıdır. Bazen yoğun bakım çalışma ortamlarında bakım gereksinimlerinin gözden kaçırılması söz konusu olabilmektedir. Karşılansız hemşirelik bakımını anlayabilmek, tanımlayabilmek ve fark edebilmek çoğu zaman zordur. Karşılansız hemşirelik bakımı, hasta güvenliğini tehdit eden ve bakımın kalitesini olumsuz etkileyebilecek önemli bir durumdur.

Amaç: Bu çalışmanın amacı yoğun bakım ortamında karşılansız hemşirelik bakımın sıklığının, türlerinin belirlenmesi ve nedenlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma sistematik derleme yöntemiyle gerçekleştirilmiş, araştırma sürecinde PRISMA kontrol listesi kullanılmıştır. Literatür taraması iki araştırmacı tarafından 01.03.2024-01.04.2024 tarihleri arasında Google Scholar, Cochrane, Science Direct, Scopus, Pubmed, Web of Science, Wiley Online Library, Springer Link veri tabanları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması sonucunda 1,690 çalışmaya ulaşılmış, dahil edilme kriterleri kapsamında çalışmalar değerlendirilmiş ve değerlendirmeler sonrasında 10 araştırma sistematik derlemeye dahil edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: İncelenen çalışmalarda en sık karşılansız hemşirelik bakımlarının, derin ven trombozu önleme uygulanmaları (%53,8), mobilizasyon ($2,2 \pm 0,99$), taburculuk planlaması ve hasta eğitimi ($60,17 \pm 20,78$), 2 saatte bir hastayı döndürmek ($2,53 \pm 1,43$), disiplinler arası bakım konferanslarına katılmama ($1,66 \pm 0,96$), günde 3 kez ambulasyon (% 93, $3,23 \pm 1,29$) ve hasta değerlendirmesi ($21,51 \pm 8,52$) olduğu bildirilmiştir. İncelenen çalışmaların tamamında yoğun bakımda karşılansız hemşirelik bakımlarının bulunduğu, karşılansız hemşirelik bakımının nedenlerinin hemşire sayısının ve personel sayısının yetersizliği, ekipman yetersizliği, hasta sayısından beklenmeyen artış olması, ilaçların temin edilememesi, iletişim yetersizliği, yoğun hasta kabulü ve taburculuğu, ekip çalışmasındaki aksaklıklar, iş tatmini düşüklüğü, işten ayrılma niyetinin yüksek olması, yoğun bakımın fiziki koşulları, fazla mesai, klinik deneyim yetersizliği, gece vardiyasında çalışmak olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, Karşılansız hemşirelik bakımı, Hemşirelik

AÇIK KALP CERRAHİSİ HASTA BAKIM PROTOKOLÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ VE STERNOTOMİ SONRASI GELİŞEN AĞRIYA ETKİSİ

Necibe Dağcan Şahin¹, Gülşah Gürol Arslan²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Açık kalp cerrahisi sonrası sternotomiye bağlı ağrı nedeniyle hastalar birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bakım protokolleri bütüncül bakım sağlayarak, ağrı ve ağrıya bağlı gelişen sorunları ortadan kaldıracaktır.

Amaç: Çalışmamızın amacı, geliştirilen açık kalp cerrahisi hasta bakım protokolünün sternotomi sonrası ağrı, anksiyete ve bakım kalitesine etkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma çift-kör randomize kontrollü olarak 64 hasta ile tamamlanmıştır. Veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Sternotomi Sonrası Ağrı Takip Formu”, “Sayısal Ağrı Değerlendirme Ölçeği”, “Durumluk Anksiyete Ölçeği” ve “Ameliyat Sonrası Ağrının Giderilmesinde Hastaya Verilen Bakım Kalitesinin Değerlendirilmesi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Deney grubundaki hastalara ameliyat sonrası 0., 1. ve 2. günlerde, geliştirilen protokol doğrultusunda bakım verilmiştir. Kontrol grubundaki hastalara ise yoğun bakım ünitesinin mevcut hemşirelik bakımı uygulanmıştır. Verilerin analizinde ANOVA, tanımlayıcı ve Student’s t testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Yapılan istatistiksel değerlendirmede deney grubu ağrı değerlendirme ölçeği puan ortalamaları (1,26±0.80) ile kontrol grubu (4.32±1.50) arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (p<0.001). Deney grubunun analjezik kullanım sayısının (1.41±.80), kontrol grubuna göre (3.22±1.79) istatistiksel açıdan anlamlı derecede (p<0.001) düşük olduğu saptanmıştır. Deney grubunun ön test (39.28±9.77) ve son test (28.28±5.25) durumluk anksiyete ölçeği puan ortalamaları ile kontrol grubu ön test (58.03±7.07) ve son test (44.12±14.61) ortalamaları arasında fark bulunmuş olup (p<0.001), iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuç bulunamamıştır (p=0.386). Deney grubunun ameliyat sonrası ağrının giderilmesinde hastaya verilen bakım kalitesinin değerlendirilmesi ölçeği puan ortalamaları (66.5±4.6), kontrol grubuna göre (44.03±8.63) daha yüksek bulunmuştur. Geliştirilen protokol ağrı, non-steroid antiinflatuar ilaç ve opioid kullanımı ve anksiyete düzeyini azaltıp, bakım kalitesinin düzeyini artırmada etkili bulunmuştur. Protokolün, farklı kardiyak cerrahi geçiren hasta gruplarında da kullanılması, etkisinin devamlılığını saptamak için uzunlamasına çalışmaların planlanması, protokolda yer alan hemşirelerin ve protokolün uygulandığı hastaların deneyimlerinin değerlendirilmesi için çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Açık kalp cerrahisi, ağrı, anksiyete, bakım kalitesi, bakım protokolü

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN GÖZ BAKIMINA YÖNELİK BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMALARI

Serap Güngör¹, Senem Andi², Sümeyye Akçoban³, Betül Tosun⁴

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

²Mersin Yenişehir İlçe Sağlık Müdürlüğü, Mersin, Türkiye

³Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay, Türkiye

⁴Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Giriş: Yoğun bakım Ünitesinde (YBÜ) yatan hastaların vücut sistemlerinin bütüncül olarak desteklenmesi gerekir. Ancak YBÜ hemşireleri genellikle yaşamı tehdit eden konulara odaklanırken göz bakımı gibi diğer ciddi konulara daha az önem verirler.

Amaç: Bu çalışmanın amacı YBÜ hemşirelerinin göz bakımına yönelik bilgi, tutum ve uygulamalarının belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte planlanan araştırmanın verileri, Haziran-Temmuz 2024 tarihleri arasında çevrimiçi olarak, hesaplanan örneklem büyüklüğü doğrultusunda, Türkiye’de aktif olarak hemşirelik bakım hizmetlerinde çalışan YBÜ hemşireleri (n=210) ile kartopu örneklem yöntemi kullanılarak toplandı. Veriler ‘Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu’ ve ‘Göz Bakımı Klinik Yeterlilik Ölçeği’ kullanılarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: YBÜ hemşirelerinin yaş ortalaması 32.48±7.45 yıl, %78.1’i kadın, %77.1’i lisans mezunudur. YBÜ hemşirelerinin %55.2’si dahili YBÜ’nde çalışmakta, YBÜ’nde çalışma süresi 54.41±62.17 ay, %60.5’inin YB Hemşireliği sertifikası bulunmamakta ve bir shiftte bakım verilen hasta sayısı ortalaması 2.00±0.80 hastadır. YBÜ hemşirelerinin %60’ının göz bakımı konusunda mezuniyet sonrası özel bir eğitim almadığı, eğitim alanların da %17.6’sının hizmet içi eğitimlerde aldığı görülmüştür. YBÜ hemşirelerinin %63.8’inin göz bakımına yönelik YBÜ protokol kullanmadığı, %31.0’ının göz bakımını kayıt altına almadığı saptanmıştır. YBÜ hemşirelerinin %34.8’i göz bakımına yönelik engel olmadığını belirtirken, engel olarak belirtilen durumlarda en çok %17.9 ile göz bakımının diğer problemlere göre daha az önemli olması belirtilmiştir. YBÜ hemşirelerinin %60.0’ı göz bakımına yönelik güncel bilgi takibi yapmazken, %17.6’sı sosyal medyadan güncel bilgi takibi yaptığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan YBÜ hemşirelerinin Göz Bakımı Klinik Yeterlilik Ölçeği toplam puan ortalaması 78.50±10.77, Bilgi Alt Boyutu puan ortalaması 7.10±2.55, Tutum Alt Boyutu puan ortalaması 30.44±3.99, Uygulama Alt Boyutu puan ortalaması 40.95±7.22 olarak bulundu. YBÜ hemşirelerinde kadın olanların (p=.009), YBÜ hemşireliği sertifikası olanların (p=0.002), mezuniyet sonrası göz bakımı ile ilgili eğitim alanların, göz bakımı uygulamasını kayıt altına alanların (p<0.001), konu ile ilgili güncel bilgileri hizmet içi eğitimlerle takip edenlerin (p<0.001), göz bakımı klinik yeterlilik ölçeği toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulundu. YBÜ hemşirelerinin göz bakımı klinik yeterlilik konusunda bilgi alt boyutunun düşük olduğu görülmüştür. YBÜ Hemşireliği sertifikası, göz bakımı konusunda mezuniyet sonrası özel bir eğitim alma, protokol kullanma, kayıt altına alınması ve güncel bilgi takibi durumlarının göz bakımına yönelik bilgi, tutum ve uygulamalarda fark yarattığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: yoğun bakım hemşireliği, göz, hemşirelik bakımı

TURKISH ADAPTATION OF THE NURSING STUDENT COMPETENCE INVENTORY: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Çiğdem Gamze Özkan¹, Yeter Kurt², Havva Öztürk²

¹Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Manisa, Türkiye

²Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Trabzon, Türkiye

Introduction: Measuring nursing student competency is pivotal of nursing education. There is a recognized need for a tool that would effectively and consistently measure the competencies required by nursing students in the 21st century.

Aim: The study aimed to adapt the Nursing Student Competence Scale into Turkish. The primary objective was to test the validity and reliability of the scale in a different cultural context and contribute an updated instrument to the literature that can be employed for evaluating the professional competence levels of nursing students in Turkey.

Method: This methodological study was conducted with 305 nursing students at a state university in the Black Sea Region. The data were collected using the “Personal Information Form” and the “Nursing Student Competence Scale”. Language and content validity, construct validity, and reliability analyses of the scale were performed, respectively.

Findings and Conclusion: According to the results, 79.7% (n=243) of the students were female, and 69.2% (n=211) were graduates of Anatolian High School. The content validity index for the 30-item Nursing Student Competence Scale was found to be 0.96. Prior to confirmatory factor analysis, the Kaiser Mayer Olkin value was 0.962, and the Bartlett test result was $X^2 = 7225.818$, $p = 0.000$. Confirmatory factor analysis fit indices yielded the following results: $X^2/sd = 1.924$, RMSEA= 0.055, GFI= 0.86, CFI= 0.949, NFI= 0.901, IFI= 0.950 ve TLI= 0.943. The overall Cronbach’s alpha value for the scale was found to be 0.969. Conclusion: It can be concluded that the Nursing Student Competence Scale is a reliable and valid instrument for accurately assessing the professional competence levels of student nurses in Turkey.

Keywords: competence, Nursing student, reliability, validity

PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZLERİNİN GEBELERİN UYKU VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Esra Bozhan Tayhan¹, Nurgül Güngör Tavşanlı¹
¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Progresif gevşeme egzersizi (PGE), elden ayağa kadar sinirlerin ve kasların gevşemesini sağlayan bir nefes alma ve esneme yöntemi olup, parasempatik sinir sistemini uyararak sempatik sinir sistemi aktivitelerinin azalmasını sağlar. Böylece metabolik hızı düşürerek endorfin salınımını artırır, ağrı, yorgunluk hissini azaltır ve uykuya geçişi kolaylaştırır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı gebelere uygulanan progresif gevşeme egzersizlerinin gebelerin uyku ve yaşam kalitesine olan etkilerini incelemektir.

Yöntem: Araştırma Kasım 2021- Eylül 2022 tarihleri arasında Manisa Şehir Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniklerine başvuran gebeler ile randomize kontrollü deneysel olarak yürütülmüştür. Gebelerin yaş, eğitim durumu, aile tipi gibi özellikleri açısından benzer olmasını sağlamak ve her iki grup arasında etkileşimi önlemek amacıyla bir randomizasyon sitesinden (www.randomizer.org) alınan randomizasyon örgüsüne göre müdahale ve kontrol grubuna ayrılmıştır. NST birimine gelen 30-32 haftalık gebeler randomizasyon listesindeki sıralamaya göre 33 müdahale ve 33 kontrol grubuna atanmıştır. Araştırmaya dahil olma kriterleri; *18-35 yaş arasında olması, *Okuryazar olması, *Primipar, *30.-32.gebelik haftaları arasında olması, *Akıllı telefon kullanıyor olması, *Araştırmaya katılmaya gönüllü olan. Araştırmadan dışlanma kriterleri; *Riskli gebeliğin olması, *IVF tedavisi ile gebe olması, *Maternal fiziksel anomalisinin bulunması, *İletişim güçlüğü ve mental yetersizliğinin olması, *Gebelik sürecinde fetal anomali saptanması *Gebelik süresince gelişen hastalık bulunması. Müdahale ve kontrol gruplarında veri toplamada Gebe Tanıtım Formu, Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) ve Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu (SF-12) kullanılmıştır. İlk izlemde müdahale grubuna veri toplama formları uygulanarak PGE Eğitimi verilmiş ve altı hafta boyunca uygulamaları sağlanmıştır. Kontrol grubuna da ilk izlemde veri toplama formları uygulanmış ve altı hafta boyunca rutin gebelik bakımı almıştır. İlk izlemi takiben üçüncü ve altıncı haftalarda gebelere PUKİ ve SF-12 tekrar uygulanarak gebelerin uyku ve yaşam kalitesi değerlendirilmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistikler, ki kare çapraz tabloları, Independent simple t testi, Repeated Measures test kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: İlk izlemde gebelerin toplam PUKİ puanları ve SF-12 Yaşam Kalitesi puanları benzer olup, ikinci ve üçüncü izlemde müdahale grubu gebelerin toplam PUKİ ve Fiziksel Bileşen Özet (FBÖ) ile Mental Bileşen Özet (MBÖ) puanları açısından istatistiksel farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Ayrıca müdahale grubu gebelerin PGE uygulaması ile toplam PUKİ puanının izlemlere göre düştüğü, FBÖ-12 ve MBÖ-12 puanları izlemlere göre yükseldiği saptanmıştır. PGE'yi uygulayan gebelerin uyku ve yaşam kalitesinin olumlu etkilendiği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gebelik, progresif gevşeme egzersizi, uyku kalitesi, yaşam kalitesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MAHREMİYET BİLİNCİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Duygu Yıldırım¹, Simay Sırma², Derya Uzelli¹, Esra Akın¹

¹*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

²*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinde mahremiyet bilinci, etik kuralların sağlanması açısından büyük önem taşır. Bu bilincin kazandırılması, öğrencilerin hasta bilgilerinin gizliliğine saygı göstermelerini ve etik ilkelere uygun hareket etmelerini sağlar. Ayrıca, hasta-hemşire ilişkilerinde güvenli bir bakım ortamı oluşturulmasını ve etik karar verme süreçlerini destekler.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde mahremiyet bilincinin ve ilişkili faktörlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipte, 10 Kasım 2023- 31 Aralık 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini, bir üniversitenin Hemşirelik Bölümü ikinci (n=176), üçüncü (n=173) ve dördüncü (n=169) sınıf öğrencileri olmak üzere toplam 518 öğrenci, örneklemini ise araştırmaya katılma konusunda gönüllü olan ve veri toplama formlarını eksiksiz dolduran öğrenciler (n=177) oluşturmuştur. Araştırmada verileri “Birey Tanıtım Formu” ve “Mahremiyet Bilinci Ölçeği” kullanılarak Google Forms aracılığı ile online ortamda yüz yüze toplanmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli etik kurul izinleri, kurum izni ve katılımcılardan yazılı onamları alınmıştır. Veriler IBM SPSS (version 21.0) paket programına aktarılarak analiz edilmiş olup, analizde sayı ve yüzde, sürekli değişkenler için ise ortalama ve standart sapma, parametrik ve parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Tüm analizlerde istatistiksel anlamlılık sınır değeri $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin mahremiyet bilinci ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması $46,23 \pm 9,12$; “Kendine ait mahremiyet bilinci/benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar” alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $17,20 \pm 4,28$ “Başkaları için mahremiyet bilinci” alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $16,68 \pm 3,47$ ve “Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar” alt boyutundan aldıkları toplam puan ortalaması $12,33 \pm 2,76$ ’dır. Değişkenler ve ölçek madde puanı arasındaki ilişki incelendiğinde; sınıf düzeyi ve ölçek madde puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ölçek alt boyutları ve değişkenler arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; “Başkaları için mahremiyet bilinci” ile sınıf düzeyi ve etik eğitimi arasında ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu, “Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar” ile cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Etik ilkeleri, etik değerleri bilme ve mahremiyetin önemli olduğunu düşünme durumları ile ölçek madde puan ve ölçek alt boyut toplam madde puanları arasında ilişki istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Bu araştırma sonuçları, hemşirelik öğrencilerinin yüksek düzeyde mahremiyet bilincine sahip olduğunu ve bu bilincin en çok sınıf düzeyi ve cinsiyete göre değiştiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: mahremiyet bilinci, hemşirelik, hemşirelik öğrencileri, etik

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMA SIRASINDA HEMŞİRELERE YÖNELİK TUTUMLARINI ÖLÇMEK İÇİN BİR ARAÇ GELİŞTİRİLMESİ: NİCEL BİR ÇALIŞMA

Ali Kaplan¹, Özlem Kaplan², Cevriye Özdemir¹, Büşra Emir³

¹Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

²Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

³İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı

Giriş: Hemşireler, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sürecini etkilemekte ve deneyim kazanmalarında önemli rol oynamaktadır. Öğrencilerin hemşirelere yönelik tutumlarının değerlendirilmesi, nitelikli hemşirelerin yetiştirilmesi için kritik bir faktördür.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sırasında hemşirelere yönelik tutumlarını belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada nicel kesitsel bir tasarım kullanılmıştır. Bu çalışma Şubat-Mart 2024 tarihleri arasında Türkiye'de bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 408 öğrenci ile yürütülmüştür. Ölçeğin madde havuzu literatür taraması ve nitel veri analizi yoluyla 45 madde oluşturularak 21 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Kapsam geçerliğinin ardından 38 maddeden oluşan taslak ölçek, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde, Lawshe'nin Kapsam Geçerlik Oranı, Kaiser-Mayer-Olkin Katsayısı, Bartlett testi, Açıklayıcı Faktör Analizi, Temel Bileşenler Analizi, Varimax Faktör Döndürme Yöntemi, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı, Spearman Korelasyon Katsayısı ve Wilcoxon Signed Ranks testleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte 28 madde ve üç alt boyut olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı işbirliği ve anlayış alt boyutu için 0.902, iletişim becerileri ve rehberlik alt boyutu için 0.925, mesleki gelişime destek alt boyutu için 0.723 ve toplam ölçek için 0.946'dır. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi uyum indisi sonuçlarına göre RMSEA değeri 0.054 ve χ^2/df değeri 2.189 olarak belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek için yapılan analiz sonucunda, tüm maddeler ve faktör puanlarının iki uygulama arasında anlamlı ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.001$). Ölçeğin, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sırasında hemşirelere yönelik tutumlarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tutum, ölçek geliştirme, öğrenci hemşire, hemşire, klinik uygulama

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUM KAYGI VE İŞSİZLİK ENDİŞELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ; TANIMLAYICI KESİTSEL ÇALIŞMA

Burcu Nal¹, Necibe Dağcan Şahin¹, Dilek Sarı², Gülşah Gürol Arslan³

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

²Ege Üniversitesi

³Dokuz Eylül Üniversitesi

Giriş: Sağlık hizmetlerinin teknolojik ilerlemeler etkisiyle hızla gelişmesi, yapay zekâ teknolojilerinin yararlarını ve olası risklerini beraberinde getirmektedir. Teknolojilerin sağlık hizmetlerinde verimliliği arttırdığı gibi işsizlik oranlarını da önemli ölçüde artırabileceği ön görülmektedir. Yapay zeka otomasyonları, hemşirelerin rutin görevlerini ve veri girişlerini üstlenerek onlara daha fazla zaman kazandırabilir ve böylece hasta bakımına daha fazla odaklanmalarını sağlayabilir. Ancak, bu teknolojinin hasta gizliliği ve güvenliği ile ilgili sorunlara yol açabileceği, bazı hemşirelik görevlerini ortadan kaldırarak iş gücü ihtiyacını azaltabileceği ve hemşirelerin teknolojiye aşırı bağımlı hale gelmesine neden olabilecektir. Güncel yapay zeka yeniliklerini yakalayabilmek için hemşireler aynı zamanda sürekli olarak kendilerini geliştirme ve eğitim ihtiyacına gereksinim duyacaktır.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutumları, kaygıları ve teknoloji kaynaklı işsiz kalma endişeleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma Haziran 2024 – Temmuz 2024 tarihleri arasında yürütülmüş, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde okuyan 501 öğrenci örneklemini oluşturmuştur. Veriler öğrencilerden yazılı ve sözlü izin alındıktan sonra “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Yapay Zekaya Yönelik Tutum Ölçeği”, “Yapay Zeka Kaygı Ölçeği” ve “Teknoloji Kaynaklı İşsizlik Endişesi Ölçeği” kullanılarak, online form ile toplanmıştır. Çalışma verilerinin sayı ve yüzde dağılımları belirlenmiş ve normal dağılım varsayımı Shapiro Wilk testi ile, normal dağılıma uygun olmayan ölçümler için Spearman korelasyonları kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin Yapay Zekaya Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 67.44±9.96 (min: 24-max:97), Yapay Zeka Kaygı Ölçeği toplam puan ortalaması 48.79±13.06 (min:16-max:80), Teknoloji Kaynaklı İşsizlik Endişesi Ölçeği puan ortalaması 31.73±10.55 (min:12-max:60) olarak saptanmıştır. Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği arasında yapılan istatistiksel analizde; negatif yönlü ve orta düzeyli anlamlı bir ilişki belirlenmiştir (p<0.05). Teknoloji Kaynaklı İşsizlik Endişesi Ölçeği ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği arasında yapılan istatistiksel analizde; negatif yönlü ve orta düzeyli anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.05). Teknoloji Kaynaklı İşsizlik Endişesi Ölçeği ile Yapay Zeka Kaygı Ölçeği arasında yapılan istatistiksel analizde; pozitif yönlü ve orta düzeyli anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0.05). Araştırma bulguları, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya ilişkin tutumlarının olumsuz yönde olduğu, yapay zeka kaygılarının ve teknoloji kaynaklı işsizlik endişelerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka tutum puanları arttıkça, yapay zeka kaygıları azalmakta, ancak işsizlik endişeleri artmaktadır. Ayrıca öğrencilerin teknoloji kaynaklı işsizlik endişeleri arttıkça yapay zekâ kaygıları da artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, tutum, yapay zeka kaygısı, teknoloji kaynaklı işsizlik endişesi

TERMİNAL DÖNEMDEKİ HASTAYA BAKIM VEREN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MERHAMET, ŞEFKAT KORKUSU VE ÖLÜM KAYGISI DÜZEYLERİ

Ezgi Kınıcı Dirik¹, Berna Aksoy Kahraman¹, Eylem Paslı Gürdoğan¹

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Hemşirelerin terminal dönemdeki bireylere merhamet duygusu ile bakım sağlamaları önemlidir. Ancak ölüm olgusuna sık maruz kalmaları, onların merhametli davranma konusunda zorluk çekmelerine neden olarak, şefkat ve ölüm korkusu yaşayabilmektedirler. Bu nedenle hemşirelerin öğrencilik döneminde iken merhamet, şefkat korkusu, ölüm kaygısı gibi duygu ve düşüncelerinin belirlenmesi önemlidir.

Amaç: Terminal dönemdeki hastaya bakım veren hemşirelik öğrencilerinin merhamet, şefkat korkusu ve ölüm kaygısı düzeylerinin belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel yapıdaki bu çalışma, terminal dönemde hastaya bakım veren hemşirelik öğrencileri ile yürütüldü (n=356). Veriler; Öğrenci Bilgi Formu, "Merhamet Ölçeği", "Şefkat Korkusu Ölçeği" ve "Ölüm Kaygısı Ölçeği" kullanılarak toplandı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelendi. Değişkenler arasındaki ilişki varsayımları Pearson Korelasyon ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Enter Modeli ile test edildi. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Yapılan regresyon analizine göre cinsiyet, sınıf, yakın kaybı, palyatif bakım eğitimi alma durumu, acı çeken bireye yaklaşımları ve ölüme kavramına ilişkin tutumun ölçekler ile ilişkili faktörler olduğu belirlendi ($p<0,05$). Buna göre 3. sınıfta öğrenim gören, yakınına kaybeden, palyatif bakım eğitimi alan ve ölümü kayıp ve belirsizlik olarak görmeyenlerin merhamet düzeyi daha yüksekti. Kadın, 3. sınıfta öğrenim gören, yakınına kaybetmeyen, acı çeken bireyi konuşarak rahatlatmaya çalışan ve ölümü kurtuluş olarak görmeyenlerin şefkat korkusu daha düşüktü. Kadın, 3. sınıfta öğrenim gören, acı çeken bireyin dikkatini başka yöne çekmeye çalışmayan ve ölümü kayıp ve acılı/ağrılı bir süreç olarak görenlerin ölüm kaygısı daha yüksekti. Ayrıca merhamet düzeyi ile başkalarından gelen şefkate karşılık verme ve kendine şefkat ve anlayış gösterme korkusu arasında negatif yönde; başkalarına şefkat gösterme ve başkalarından gelen şefkate karşılık verme korkusu ile ölüm kaygısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulundu ($p<0,05$). Merhamet düzeyi yüksek olan öğrencilerin, başkalarından gelen şefkate karşılık verme ve kendine şefkat gösterme korkuları daha düşüktü. Başkalarına şefkat gösterme ve başkalarından gelen şefkate karşılık verme korkuları yüksek olan öğrencilerin de ölüm kaygısı daha yüksekti. Sonuç olarak, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile acı çeken bireye ve ölüm kavramına ilişkin tutumlarının merhamet, şefkat korkusu ve ölüm kaygısı düzeyleri üzerinde etkili olduğu; merhamet düzeyinin şefkat korkusu ile şefkat korkusunun da ölüm kaygısı düzeyi ilişkili olduğu saptandı.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Hemşirelik bakımı, Ölüm kaygısı, Şefkat korkusu, Merhamet

KANSER VE KRONİK AKCİĞER TANILI HASTALARIN VE HEMŞİRELERİN BAKIŞ AÇISIYLA KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI VE ADVERS OLAYLAR GÖRÜLME DURUMU

Ümmühan Duman¹, Fatma Arıkan²

¹Antalya Bilim Üniversitesi

²Akdeniz Üniversitesi

Giriş: Kanser ve solunum sisteminin kronik hastalıkları, bireylerde ciddi şekilde fonksiyonel sınırlılık ve yetersizliklere neden olmaktadır. Hastaların en sık temas ettikleri sağlık profesyoneli olan hemşireler, hastalık sebebiyle kişinin kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığında onlara bakım vermektedir. Karşılanamayan hemşirelik bakımı "gereksinim duyulan hasta bakımının (kısmen veya tamamen) gecikmesi/ertelenmesi ya da ihmal edilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Çalışmalarda daha çok tıbbi hatalar üzerinde durulmakta bakım kalitesi ve hasta güvenliği için ihmal hatalarının da göz ardı edilmemesi vurgulanmaktadır. Literatürde hasta ve hemşire bakış açısıyla karşılanamayan hemşirelik bakımını değerlendiren sınırlı sayıda çalışma mevcuttur.

Amaç: Bu araştırmanın amacı kanser ve kronik akciğer hastalığı tanımlı bireylerin ve hemşirelerin bakış açısıyla karşılanamayan hemşirelik bakımı ve advers olaylar görülme durumunun değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı kesitsel tipteki bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Tıbbi Onkoloji Kliniklerinde ve Göğüs Hastalıkları Kliniğinde yatan 323 hasta ve bu kliniklerde çalışan 30 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında; Birey (Hasta) Tanıtım Formu, Birey (Hemşire) Tanıtım Formu, Karşılanamayan Hemşirelik Bakım (MISSCARE-Advers olay) Anketi- Hasta, Karşılanamayan Hemşirelik Bakım (MISSCARE) Anketi- Hemşire kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizleri için SAS versiyon 9.4 programı kullanılmıştır. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, t testi, varyans analizi ve regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Hastalar karşılanamayan hemşirelik bakımlarından “temel bakımı” ilk sırada bildirdi. Hemşirelerin “karşılanamayan hemşirelik bakım nedenleri” arasında “insan kaynakları”nı en önemli neden olarak gördükleri belirlendi. Kanser hastalarının, kronik akciğer hastalarına göre karşılanamayan hemşirelik bakımı “iletişim” alt boyutundaki puanları daha yüksekti. Hastaların %68.4’ünün advers olay yaşadığı, damar yolu tıkanması ve cilt altına sızıntı olması en sık görülen advers olay olduğu görüldü. Advers olay yaşayan hastalar daha fazla hemşirelik bakımının karşılanamadığını bildirdi. Bu çalışmada kanser ve kronik akciğer hastalığı tanısı olan bireylerin “temel bakım” ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanamadığı ve hemşirelerinin insan kaynakları yetersizliğini karşılanamayan bakımın en önemli nedeni olarak gördükleri saptanmıştır. Advers olayların yaşanmasında karşılanamayan bakımın etkisi olduğu görüldü. Hastaların karşılanamayan hemşirelik bakımlarının azaltılmasına yönelik planlar yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Advers Olay, Hemşire, Kanser, Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı, Kronik Akciğer Hastalığı

COLONOSCOPE ÖNCESİ EĞİTİMİN ETKİNLİĞİ: BİR RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Rukiye Burucu¹, Elif Öğmen²

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi

Giriş: Kolonoskopi, kalın bağırsak hastalıklarını teşhis etmek için yaygın olarak kullanılan endoskopik bir işlemdir. Bu işlem hastalar için bir anksiyete kaynağıdır. Çünkü kolonoskopi hastalar için korkutucu, mahremiyeti olumsuz etkileyen bir süreçtir. Kolonoskopide en önemli sorunlardan biri bağırsakların yeterli temizlenememesi durumudur. Birey işlem öncesi bir dizi protokole uymak zorundadır. Ama hazırlık süreci uzun olduğu için hastalar gereklilikleri unutabilir, yanlış hatırlayabilir ya da uygulamayı gerekli görmeyebilir. Bireyin kolonoskopi hazırlığına yönelik bilgi eksikliği hem hastada yetersiz bağırsak hazırlığına hem de hastanın daha fazla kaygı yaşamasına yol açabilir.

Amaç: Kolonoskopi öncesi uygulanan ve telefon görüşmeleri ile desteklenen eğitimin hastaların anksiyete ve bağırsak hazırlığı düzeyine etkisini araştırmaktır

Yöntem: : Randomize kontrollü bir çalışmadır. Araştırma 1 Temmuz 2022- 30 Mart 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırma izni (No: 07.04.2021/ 18) ve uygulama izni (No:: 06.10.2021/ E-14567952-900-100066) alınmıştır. Veriler Boston Bağırsak Hazırlığı Ölçeği ve Durumluk Kaygı Envanteri kullanılarak toplanmıştır. Örneklem güç analizi ile belirlenen 80 kişidir (D:40, K:40). Dahil edilme kriterleri 18-65 yaş arası olmak, iletişim sorunu yaşamamak, bilişsel bozukluğu olmamak ve telefon sahibi olmaktır. Dışlama kriterleri ise acil kolonoskopi geçirmiş olmak ve yatan hasta olmaktır. Deney grubuna bir kitapçık kullanılarak eğitim verilmiş ve bireyler telefon görüşmeleri ile desteklenmiştir. Kontrol grubuna ise sadece klinikteki rutin bilgilendirmeler yapılmıştır. Güç analizini yapan kişi, istatistikçi, kolonoskopi yapan doktor ve hemşire ile müdahale sonrası verileri toplayan kişi kördür. Katılımcılar, veri toplayan hemşire ve eğitimi veren hemşire kör değildir.

Bulgular ve Sonuç: Deney ve kontrol gruplarının kolonoskopi sonrası Durumluk Kaygı Envanteri puan ortalamaları sırasıyla 55.08±3.963 ve 61.80±1.418'dir. Deney ve kontrol gruplarının Boston Bağırsak Hazırlığı Ölçeği puan ortalamaları sırasıyla 6.93±0.296 ve 3.80±0.369'dur. Deney grubunda anksiyete düzeyi düşük, barsak hazırlık puanı daha yüksektir. Deney grubundaki bireylerin sıvı alımı daha fazla, bulantı ve defekasyonla ilgili yaşadığı sorunları daha azdır. Hemşireler kolonoskopi yapılacak olan hastalara mutlaka eğitim vermeli, eğitimin etkinliğini artırmak için hastanın bilgilendirilmesinin devam etmesini sağlamalıdır. Eğitim ve desteğin sürdürülmesinde telefon görüşmelerinden faydalanılabilir.

Anahtar Kelimeler: kolonoskopi, hemşirelik eğitimi, anksiyete, barsak hazırlığı

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KAÇIŞ ODASI VE EĞİTSEL SANAL OYUN DENEYİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: ONLINE OYUN MU, YÜZ-YÜZE OYUN MU?

Sule Bıyık Bayram¹, Ayşegül Yılmaz¹, Emel Gülnar², Nurcan Çalışkan³

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

³Gazi Üniversitesi hemşirelik Fakültesi

Giriş: Hemşirelik eğitiminde destekleyici öğretim yöntemlerinden biri de eğitici oyunlardır. Kaçış odası oyunu yüz-yüze, sanal oyun ise online olarak uygulanmaktadır.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin yüz-yüze oynanan kaçış odası ve online olarak oynanan sanal oyun deneyimlerinin karşılaştırılmasıdır.

Yöntem: Çalışma, bir üniversitenin Hemşirelik Bölümü 2023-2024 bahar döneminde birinci sınıfta okuyan öğrenciler (n=56) ile tek gruplu deneysel olarak yapılmıştır. Veriler, “Tanıtıcı Özellikler Formu” ve “Oyunsu Deneyim Ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler “Tanıtıcı Özellikler Formu” nu doldurduktan sonra önce sanal oyunu, sonrasında kaçış odası oyununu oynamışlardır. Sanal oyun ve kaçış odası oyunu araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Sanal oyunu öğrenciler bireysel olarak bilgisayardan, kaçış odasını ise gruplar halinde oyunlara yönelik hazırlanan odalarda oynamışlardır. Her bir oyunun oynanması iki gün sürmüş ve oyunlar arasında bir haftalık süre verilmiştir. Sanal oyun parenteral ilaç uygulamalarını, kaçış odası ise hasta güvenliği ilkelerini içermektedir. Oyunlar sonrasında öğrenciler “Oyunsu Deneyim Ölçeği”ni doldurmuştur. Çalışmanın yapılabilmesi için kurum izinleri ve etik kurul onayı alınmıştır (Tarih: 16/05/2024, Sayı: 2024/81).

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin 10 puan üzerinden değerlendirdikleri, kaçış odası oyunu memnuniyet düzeyinin ve oyunsu deneyim ölçek puanının sanal oyundan istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Ayrıca ölçek alt boyutlarından “Keyif alma”, “Kendini verme”, “Yaratıcı düşünme” ve “Etkilenim” alt grupları arasında kaçış odası puan ortalamasının sanal oyundan istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Bu çalışma sonucuna göre hemşirelik öğrencilerinin yüz-yüze oynadıkları kaçış odası oyunu memnuniyet ve deneyimlerinin online oynadıkları sanal oyuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitimlerini destekleyici olarak grupça yapılan yüz-yüze oyunların tercih edilebilir ve daha etkili olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik eğitiminde yüz-yüze oynanan benzer eğitsel oyunların kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: kaçış odası, online, öğrenci hemşire, sanal oyun, yüz-yüze

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK ALGISI VE BAKIM DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİ

Gülendam Hakverdioğlu Yönt¹, Adile Korhan¹, Kübra Aslan¹, Dilara Bayram¹
¹*İzmir Tınaztepe Üniversitesi*

Giriş: Hemşirelik algısı hemşirelik mesleğini yerine getirebilmek için sahip olunması gereken nitelikleri tanımlayan ‘mesleki nitelikler’ ve bir mesleğin içinde bulunduğu sosyal konuma atfedilen değeri ifade eden ‘mesleki statü’ kavramlarını içermektedir. Hemşirelik mesleği algısı, öğrencinin hemşirelik eğitiminden önemli derecede etkilenmektedir. Öğrencinin olumlu mesleki algısının, sağlık bakım profesyoneli olarak meslek yaşantısındaki motivasyonunu, özgüvenini, doyumunu etkileyeceği ve mesleki gelişimine katkı sağlayarak bakım davranışlarını olumlu yönde etkileyeceği ve bakımın kalitesini artıracığı düşünülmektedir.

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı ve bakım davranışlarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 2023-2024 yılı bahar döneminde hemşirelik bölümünde öğrenim gören 186 öğrenci (2., 3., ve 4. sınıf) oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında Sosyo-Demografik Özellikler Formu, Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği ve Bakım Değerlendirme Ölçeği kullanılacaktır. Veriler normal dağılım göstermediği için, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Ölçek alt boyutlar ve diğer değişkenlerin birbiriyle ilişkisi Spearman’s rho korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21,63 olup, %41,4’ü 1. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %62,4’ü hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiğini ve %52,7’si hemşirelik ve bakım vermenin eşdeğer olduğunu ifade etmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları algılamaları toplam puan ortalaması 5,29± ,089 (min: 1,28- mak: 7) ve hemşirelik mesleğini algılamaları toplam puan ortalaması 92,89±11,66 (min: 28- mak: 110) olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin bakım davranışları algılamaları ve hemşirelik mesleğini algılamaları ile eğitim gördükleri sınıflar arasında yapılan istatistiksel analizlerde anlamlı fark saptanmamıştır (p > 0,05). İki ölçek puanı arasında yapılan korelasyon analizinde pozitif yönlü orta düzeyde (r=0,502) anlamlı bir korelasyon saptanmıştır. Sonuç: Araştırma sonucuna göre öğrencilerin hemşirelik mesleğini algılama düzeyinin bakım davranışlarını etkilediği, meslek algılarının ve bakım davranışlarının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bakım kavramı, Hemşirelik, Öğrenci, Meslek, Algı

ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ ALANINDA YAPILAN HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ (2019-2023)

Aysun Cengiz¹, Derya Gündüz Hoşgör¹
¹Uşak Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Hemşirelik, toplumun ihtiyaçlarından doğmuş ve temeli çok eskilere dayananmış bir meslektir. (Yılmaz & Güven, 2021).Multidisipliner olması, görev tanımı, mesleki rol ve fonksiyonları, gerekse eğitim ve pratik yapma alanında birçok aşamadan geçen hemşirelik, hala dinamik bir süreç halindedir (Çamlıca & Kartal, 2021).Bir çok çalışma alanı olan hemşirelik, ortopedi ve travmatoloji kliniklerinde de yürütülmektedir. Kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları, hastanelere yapılan başvurular arasında en yaygın sebeplerden biri olup, Ortopedi ve Travmatoloji bu sorunları ele alan bir bilim dalıdır (Albay & Batmaz, 2014). Uzun süreli sağlık sorunlarına yönelik hizmet sunan ve farklı disiplinlerden ekiplerin birlikte çalışmasını gerektiren bir uzmanlık alanı olan ortopedi ve travmatoloji klinikleri, hasta ve hemşirenin uzun süreli etkileşimde bulunduğu sağlık hizmeti birimleridir. Hemşirelik bakım kalitesinin artırılması, hastaların hoşnutluk ve beklentilerini karşılayabilecek gerekli düzenlemelerin yapıldığı hemşirelik uygulamalarında, hemşireler önemli role sahiptir. (Şendir, ve diğerleri, 2012). Ortopedi ve travmatoloji hemşirelerinin profesyonel bakım verebilmesi için, güncel bilimsel bilgilere dayanan kanıta dayalı verilere ihtiyaç vardır. (Tunç, Meşe, Doğyacı, & Güler, 2023).

Amaç: Bu çalışmada, ortopedi ve travmatoloji alanında yapılan hemşirelik çalışmalarının içerik analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu amaç doğrultusunda yapılmış olan çalışmalar; yıllara, örneklem türüne, örneklem hacmine, kullanılan ölçeklerine ve değişkenler arasındaki ilişkilere göre sınıflandırılmıştır. "Google Akademik" veri tabanından ortopedi, hemşire, hemşirelik gibi farklı anahtar kelime kombinasyonları ile taranmıştır. Nicel bir araştırma tasarımına sahip olan çalışmada verilerin toplanması için doküman analizinden, verilerin çözümlenmesi içinse içerik analizinden faydalanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Nisan ve Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen tarama sonucunda 36 adet çalışma değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma sonucunda en fazla çalışmanın; 2021 yılında yapıldığı, makalelerin genellikle tek yazarlı olduğu, çalışmaların örneklem hacmi ortalamasının 134 olduğu, en fazla veri toplanan örneklem grubunun hastalar olduğu ve çalışmaların tümünün kamuya bağlı sağlık kurumlarında yapıldığı saptanmıştır. Ayrıca veri toplama aracı olarak anketlere başvurulduğu ve çalışmalarda en fazla "Görsel Kıyaslama Ölçeği"nin kullanıldığı belirlenmiştir. En fazla kullanılan istatistiksel analiz yönteminin non-parametrik testlerden birisi olan Mann-Whitney U testi olduğu ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlar ortopedi ve travmatoloji alanında hemşirelik uygulamalarının geliştirilmesine yönelik önemli ipuçları sunmakta olup, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmaya yönelik çalışmaların temelinin oluşturmaktadır. Araştırmanın sınırlılıkları ve önerileri göz önünde bulundurularak, bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmaların planlanması ve uygulanması teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ortopedik cerrahi, hasta, hemşirelik, ameliyat.

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE AĞIZ BAKIMI İLE İLGİLİ YAYINLANAN MAKALELERİN BEŞ YILLIK BİBLİYOMETRİK İNCELEMESİ

Fatma Azizoglu¹, Banu Terzi²

¹Haliç Üniversitesi

²Akdeniz Üniversitesi

Giriş: Yoğun bakım ünitelerinde kritik durumdaki bireylerin oral mukozası yapılan tedavi girişimleri nedeniyle bozulmaktadır. Bu nedenle yoğun bakım hastasının ağız bakımı güncel kanıta dayalı uygulamalar rehberliğinde sürdürülmelidir. Dolayısıyla ağız bakımına yönelik yapılan çalışmaların incelenmesi yeni kılavuzların oluşturulmasında yol gösterici olabilir.

Amaç: Yoğun bakım ünitelerinde ağız bakımı ile ilgili 2020-2024 yılları arasında yapılan çalışmaların belirlemek ve bu alandaki küresel eğilimleri bibliyometrik analiz ile incelemektir.

Yöntem: Veriler, 12 Şubat 2024 tarihinde “Web of Science Core Collection” veri tabanından elde edildi. VOSviewer (1.6.20) yazılım programı aracılığı ile performans analizi, bilimsel haritalama ile bibliyometrik analizler yapıldı. Bibliyometrik veriler için WoS veri tabanında ((ALL= (oral care)) OR ALL= (oral hygiene care)) AND ALL= (“intensive care unit”) anahtar kelimeleri ile gelişmiş tarama yapıldığında araştırma evreni 1443 makale olarak bulundu. Yayın dili, yayın türü, Web of Science Kategorisi, ülkeler, atıf konuları, kurumlar, yazarlar, erişim türü, taranan indeksler Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Emerging Sources Citation Index ve yayın yılı 2020-2024 yılları arasında sınırlandırıldığında örneklem 784 olarak bulundu. Çalışmanın analizi 784 yayın verileri üzerinden yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Analiz sonucunda WoS kategorisinde en çok kullanılan anahtar kelimelerin “intensive care”, “intensive care unit”, “oral care” , “oral health”, “oral hygien”, “COVID-19” olduğu, en fazla yayın yapan derginin 35 yayın ile “Cureus Journal of Medical Science ” olduğu, 227 çalışma ile en fazla makalenin 2021 yılında yayımlandığı, en etkin kurumun 19 makale ile “Institut National De La Sante Et De La Recherche Medicale Inserm” olduğu, en fazla yayın yapan ülkenin 175 makale ile “Amerika Birleşik Devletleri” olduğu, en fazla yayının makale türünde (n=784) yapıldığı, en fazla yayın yapılan dilin 774 makale ile İngilizce dili olduğu, en fazla fon desteği veren kurumun 29 makale ile “United States Department of Health Human Services” olduğu, yedi makale ile Cortegiani A.’nın en fazla makale yayınlayan yazar olduğu bulundu. Analiz sonuçları yoğun bakım ünitelerinde ağız bakımı ile ilgili yapılan çalışmaların 2020 yılından itibaren hız kazandığı ve 2021 yılında en yüksek yayın sayısına ulaştığını göstermiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar yoğun bakım hastalarına özgü ağız bakımı ile ilgili çalışmalara ışık tutacaktır, yüksek düzeydeki kanıtların elde edilebileceği araştırmaların yapılmasında rehberlik edecektir ve oluşturulan rehberler ile ağız bakımının kalitesi yükseltilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ağız bakımı, Ağız sağlığı, Bibliyometrik analiz, Yoğun bakım ünitesi

İNME KONFOR ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Sevgi Aydın¹, Şebnem Çınar Yücel²

¹Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: İnme, neden olduğu fizyolojik yetersizlikler, psikolojik problemler ve sosyal sorunlarla hastaların konfor düzeylerini etkilemektedir. İnme sonrası hasta konforunun değerlendirilmesi ve bakım bağlamında konfor artırıcı müdahalelerin etkilerinin ölçülmesi, hemşirelerin ve diğer sağlık hizmeti sağlayıcılarının kanıta dayalı hasta sonuçlarını göstermelerine olanak sağlamak için önemlidir. Literatür incelendiğinde inme sonrası hasta konforunu özel olarak değerlendiren bir ölçeğin olmadığı görülmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, inme hastalarının konfor düzeyini değerlendirmeye yönelik bir ölçüm aracı geliştirmek ve psikometrik özelliklerini değerlendirmektir.

Yöntem: Doktora tezi kapsamında yürütülen bu metodolojik araştırma, etik onay ve gerekli kurum izinleri alındıktan sonra Eylül 2022 ile Ocak 2023 tarihleri arasında İzmir’de iki üniversite, üç eğitim ve araştırma hastanesinin nöroloji kliniği ve polikliniğinde takip edilen 300 inme hastası ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “İnme Konfor Ölçeği Taslağı” kullanılarak toplanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde; öncelikle literatür taraması yoluyla 46 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur ve on uzmanın görüşüne sunulmuştur. Kapsam geçerliği sonuçlarına göre 38 maddeden oluşan taslak ölçek, pilot uygulamanın ardından veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach α , madde-toplam korelasyonu, bağımsız grup t-testi, ve test-tekrar test analizleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0,90’dır. Açıklayıcı faktör analizine göre ölçek 26 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmuştur. Bu alt boyutlar toplam varyansın %78,05’ini açıklamaktadır. Toplam varyansın % 27,76’sını psikospiritüel, %18,22’sini sosyokültürel, % 17,48’ini fiziksel, %14,57’sini çevresel alt boyut açıklamaktadır. Hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizinde faktör yükleri >0,30 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir ve iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,77, alt boyutlarda 0,87-0,98 arasında değişmektedir. Madde-toplam puan korelasyon katsayıları 0,44-0,98 arasında, anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Ölçeğin zamana göre değişmezliğe sahip olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$). Araştırmada İnme Konfor Ölçeği’nin inme hastalarının konfor düzeylerini değerlendirmede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: inme, hasta konforu, ölçek geliştirme, psikometrik test, hemşirelik değerlendirmesi

İŞE YENİ BAŞLAYAN HEMŞİRELERİN “GERÇEKLIK ŞOKU” İLE İLGİLİ DENEYİMLERİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Ezgi Eyiler¹, Emine Kol²

¹Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı.
Afyonkarahisar, Türkiye

²Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı. Antalya, Türkiye

Giriş: Yeni bir işe başlama deneyimi bilinmezliklerin, yetememe korkusunun, tanımadığı bir ortam ve kişilere ilişkin kaygıların yaşandığı stresli bir dönemdir. Uğraş alanı insan ve insan gereksinimlerinin karşılanması olan hemşirelik için yeni bir işe başlamak daha kaygı verici bir deneyimdir. Bakım veren olarak kendisi de bir insan olan hemşire için; hem hastanın gereksinimini karşılama hem de yeni bir işe uyum sürecindeki kendi gereksinimleriyle baş başa kalmanın bir arada yaşandığı bu dönem stresli bir zaman dilimidir. Mesleğe ve işe uyum sürecinde yaşanan tüm bu yaşantılar literatürde “gerçeklik şoku/geçiş şoku” olarak tanımlanmaktadır.

Amaç: Bu çalışma işe yeni başlayan hemşirelerin yaşadığı gerçeklik şoku deneyimlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma işe yeni başlayan hemşirelerin yaşadığı gerçeklik şoku deneyimlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan tanımlayıcı fenomenoloji deseninde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Akdeniz Üniversitesi Hastanesi’nde 2021-2022 yılları arasında işe yeni başlayan hemşireler oluşturmuştur. Çalışmaya, Benner’ın “Acemilikten Uzmanlığa” modelindeki tanıma uygun şekilde işe yeni başlayan 0-1 yıl arasında çalışan 11 işe yeni başlayan hemşire dahil edilmiştir. Veriler; ‘Kişisel Bilgi Formu’ ve ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ ile bireyler ile derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde Colaizzi’nin veri analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmada üç ana tema ve 11 alt tema elde edilmiştir. Karmaşık yeni bir hayat ana temasının altında “kendi başına olmanın özgürlüğü”, “öğrenme heyecanı”, “kriz/bunalım”, “korku” ve “rutin düzenin bozulması” olmak üzere beş alt tema bulunmaktadır. Çalışmanın ikinci ana teması olan yüksek beklenti-görev ve zaman baskısının ise “oryantasyon olmadan mükemmel olma zorunluluğu arasında sıkışma” ve “kendine yüksek beklenti koyma” olmak üzere iki alt teması bulunmaktadır. Son tema olan gerçekle yüzleşme temasının alt temaları ise “hayal kırıklığı”, “acil karar alma çabası”, “hastanın dünyasından korkma” ve “yardım arayışı” olmak üzere dört alt tema bulunmaktadır. Çalışmanın sonucunda işe yeni başlayan hemşireler çalışma hayatına geçtiklerinde beklentilerinin gerçekleşmemesine bağlı hayal kırıklığı yaşadığı, mesleğe geçişte uyumunu kolaylaştırmak için desteğe ihtiyaç duyduğu ve görev-sorumlulukların fazla olması ve olumsuz çalışma ortamının gerçeklik şokunu tetiklediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşe yeni başlayan hemşireler; Gerçeklik şoku; Fenomenolojik çalışma; Nitel analiz

IMPACT OF CARE BUNDLES PREVENTION OF HOSPITAL-ACQUIRED PRESSURE INJURIES: A SYSTEMATIC REVIEW AND META-ANALYSIS

Ayşe Sılanur Demir¹, Ayişe Karadağ¹
¹Koç University, School of Nursing, İstanbul, Türkiye

Introduction: Despite technological and scientific advances, hospital-acquired pressure injuries (HAPIs) reduce patients' quality of life and also result in unnecessary hospital stays, increased costs, and resource utilization. Therefore, early detection and prevention of HAPIs is essential for cost-effective and high-quality care. Care bundles have emerged as an approach to support nurses and other healthcare professionals, including those at risk of pressure injuries (PIs), in standardizing and improving preventive care. Care bundles, which have been widely used in providing quality nursing care in recent years, have been shown to reduce HAPI rates.

Aim: To evaluate the effects of care bundles applied to patients on the rate of HAPIs, length of hospital stay (LOS), and the number of PIs compared to previously determined standard care.

Method: Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) and Joanna Briggs Institute Systematic Reviews Tools were used in the methodological approach. The study was registered (ID No: CRD42024554497). The publications up to June 5, 2024 were searched using MEDLINE(R), CINAHL, Web of Science, Pubmed and Scopus databases without year limitation. The PRISMA flow chart eliminated publications. The title (n=3182), abstract (n=1200), and full text (n=29) contents of the listed publications were evaluated according to review questions and eligibility criteria. This process was carried out independently by two authors. The methodological quality of the studies was also assessed using the Cochrane and JBI checklists. Random effects meta-analysis was performed, with estimates pooled as odds ratios or risk differences and proportions with 95% confidence intervals.

Findings and Conclusion: A total of nine published studies, including 29.572 patients (Control group:56,8%; Intervention group: 43,2%) were included in this review. The meta-analysis results showed a significant effect of care bundle intervention on HAPI rates (OR:-0.86, Q = 95.317, I² =81,616%, p < 0.001), LOS (Hedge's g =-0.665, Q = 41.671, I² =62.497%, p < 0.001), and number of PIs (OR: -1.095, Q = 47.644, I² =60.505%, p < 0.001). his systematic review and meta-analysis study demonstrates that care bundles effectively prevent HAPIs. According to the study results, care bundle implementation reduces the rate of HAPIs, shortens the LOS, and reduces the number and severity of PIs.

Keywords: Hospital-acquired pressure injuries, Care bundle, Nursing Care, Systematic Reviews, Meta-Analyses

YETİŞKİN HASTALARDA SUBKUTAN HEPARİN ENJEKSİYONU UYGULAMASINDA SHOTBLOCKER, SANAL GERÇEKLİK GÖZLÜĞÜ VE SOĞUK UYGULAMANIN AĞRI VE HASTA MEMNUNİYETİNE ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hafize Güllü¹, Ebru Erek Kazan², Hilmi Alkan³

¹Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesi, Medikal Onkoloji Kliniği, Ankara

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Ankara

³Ankara Şehir Hastanesi Travmatoloji ve Ortopedi Anabilim Dalı

Giriş: Subkutan heparin enjeksiyonu uygulamasında görülen yan etkilerden biri ağrıdır. Subkutan enjeksiyon kaynaklı ağrının azaltılması hemşirelik bakımı ve tedavinin devamı için oldukça önemlidir. Ağrı kontrolünde farmakolojik yöntemlerin yanısıra nonfarmakolojik yöntemler de hemşireler tarafından uygulanmaktadır. Ağrıyı azaltmaya yönelik kullanılan bu yöntemler hasta memnuniyetini, dolayısıyla bakım kalitesini arttıracaktır.

Amaç: Araştırma, yetişkin hastalarda subkutan heparin enjeksiyonu uygulamasında ShotBlocker, sanal gerçeklik gözlüğü (Virtual Reality Glasses-VRG) ve soğuk uygulamanın ağrı ve hasta memnuniyetine etkisini belirlemek amacıyla kendi kendine kontrollü, yarı deneysel bir çalışma olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, 1 Mart-25 Temmuz 2023 tarihleri arasında Ankara’da bulunan bir devlet hastanesinin Ortopedi ve Travmatoloji Kliniğinde yatmakta olan ve dahil edilme kriterlerine uyan gönüllü 150 hasta ile gerçekleştirilmiştir. Bu klinik, subkutan heparin enjeksiyonunun sıklıkla uygulandığı, hasta sayısının fazla olduğu ve abdomen bölgesine enjeksiyonun uygun olduğu klinikler olması sebebiyle tercih edilmiştir. Araştırmada hastaların enjeksiyondan kaynaklı ağrıları değerlendirildiğinden, abdomen bölgesine uzak operasyon geçiren hastalar tercih edilmiştir. Bu amaçla örnekleme diz gonartroz, tibia ve humerus kırığı operasyonu geçiren hastalar alınmıştır. Hastalar hastaneye yatış sıralarına göre ShotBlocker (n=50), VRG (n=50) ve soğuk uygulama (n=50) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Hastalar hem deney hem de kontrol grubunu oluşturmuştur. Kontrol uygulamasında enjeksiyon, sol abdomen bölgesine, ameliyattan sekiz saat sonra herhangi bir müdahale yapılmadan standart yöntemle uygulanmıştır. Müdahale uygulamasında enjeksiyon, ikinci gün aynı ilaç saatinde, sağ abdomen bölgesine, 1. gruba ShotBlocker kullanarak, 2. gruba VRG ile doğa videosu izletilerek, 3. gruba soğuk uygulama yapılarak uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Özellikler Formu ile ağrı ve hasta memnuniyetini değerlendirmek amacıyla Görsel Kıyaslama Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Ki-Kare, Fisher, Bağımlı örneklemler t-testi, tek yönlü ANOVA, Welch ve Tukey/Tamhane testi kullanılmıştır. Araştırmanın uygulanmasında etik kurul izni, kurum izni ve hastalardan yazılı izin alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucunda VRG ve soğuk uygulama grubundaki hastaların hissedilen ağrı puanlarının, kontrol uygulamaya göre hem grup içinde ($p<0.05$) hem de gruplar arasında ($p<0.001$) anlamlı olarak düşük olduğu, Shotblocker’ın ağrıyı azaltmada etkili olmadığı belirlenmiştir. Memnuniyet düzeyleri bakımından ise grup içi ve gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, subkutan heparin enjeksiyonunda ağrıyı azaltmak amacıyla VRG ve soğuk uygulamanın hemşireler tarafından kullanılmasının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: sanal gerçeklik, ShotBlocker, soğuk uygulama, Ağrı, subkutan heparin enjeksiyonu

GÖĞÜS TÜPÜ OLAN HASTALARDA AĞRININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR GÖZLEM ARAŞTIRMASI

Hilal Gamze Hakbilen¹, Emine Kol¹, Şefika Bayraktar Dedemoğlu¹, Hakan Keskin²

¹Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi

Giriş: Göğüs tüpü drenajı pnömotoraks, hemotoraks, plevral efüzyon, ampiyem, şilotoraks, lobektomi, segmentektomi veya wedge rezeksiyon gibi cerrahi operasyonlar ile endike olan invaziv bir girişimdir. Plevral aralığa yerleştirilen göğüs tüpünün irritasyonuna bağlı ağrı hastayı rahatsız eden ve günlük yaşam aktivitelerini engelleyen önemli bir sorundur. Göğüs tüpü irritasyonuna bağlı ağrıyı tanımlamak ve hastanın günlük yaşam aktiviteleri üzerindeki etkilerini belirlemek, bu ağrının sonraki süreçlerde yönetilmesinde temel ve önemli bir adımdır.

Amaç: Bu araştırma, göğüs tüpü drenajı olan hastalarda tüp irritasyonuna bağlı ağrıya neden olan durumları, ağrının düzeyini, niteliğini ve ağrının günlük yaşam aktivitelerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, Şubat 2021-Mayıs 2022 tarihleri arasında X Üniversitesi Hastanesi Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı'nda araştırmaya katılma kriterlerine uygun 79 hastanın katılımıyla tanımlayıcı gözlemsel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve "Göğüs Tüpü Olan Hastada Ağrı Değerlendirme Formu" kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya dahil edilen hastaların %58.2'si erkek, %41.8'i kadın olup, yaş ortalaması 51.5±16.7'dir. Hastaların %65'inin yatakta hareket ederken, %46'sının ise öksürme egzersizleri yaparken karın ve göğse doğru yayılım gösteren, orta düzeyin üstünde, ani ve batıcı şekilde ağrı yaşadığı belirlenmiştir. Hastaların dinlenme ve yemek yeme esnasında ağrı düzeyleri ise diğer aktivitelere göre daha düşüktür (%22). Hastaların %77.2'sinde yatakta hareket ederken dönme hareketlerinin, %50.6'sında ise uyku sırasında tüpün stabilizasyonunun bozulmasının ağrıya neden olduğu belirlenmiştir. Hastaların en fazla ağrı yaşadıkları aktivite olarak belirlenen yatak içi hareketler sırasında analjezi istemek en sık kullanılan başa çıkma yöntemidir (51.9). Hastalar günlük yaşamın en önemli aktivitelerinden biri olan uyku sırasında sıklıkla analjezi talep etmekte (%39.2) veya tüp irritasyonunu azaltan pozisyonlar almaktadır (%29.1).

Anahtar Kelimeler: Göğüs Tüpü, Göğüs Tüpü İrritasyonu, Ağrı, Günlük Yaşam Aktiviteleri, Hemşirelik

ULUSAL VE ULUSLARARASI BİLİMSEL ÇALIŞMALARDA HEMŞİRELERİN AHLAKİ DUYARLILIĞINDA FARKLILIĞA YOL AÇAN VE İLİŞKİLİ BULUNAN ETMENLERİN İNCELENMESİ

Leyla Khorshid², Saadet Saza¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Hafsa Sultan Hastanesi

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Giriş: Yoğun iş yükü nedeniyle etik ikilem yaşayan hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarını etkileyen değişkenlerin belirlendiği çalışma sonuçlarının incelenmesine gereksinim bulunmaktadır.

Amaç: Amaç: Bu arşiv tarama çalışması, farklı bakım ortamlarında çalışan hemşirelerin ahlaki duyarlılığı ile ilgili yapılan ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalarda ahlaki duyarlılık puanlarında farklılığa yol açan ve korelasyon belirlenen etmenlerin, hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin ve yıllara göre ahlaki duyarlılık düzeyinin değişip değişmediğinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Yöntem: Bu arşiv tarama çalışmasına ölçekle ilgili ilk bilimsel yayının yer aldığı tarih olan 1995 yılı ile 2024 yılları arasında Lutzen'in "Moral Sensitivity Questionnaire" (Ahlaki Duyarlılık Ölçeği) kullanılarak hemşirelerde yürütülen araştırmalar dahil edilmiştir. Çalışmanın evrenini Ahlaki Duyarlılık Ölçeği ile ilgili yapılan tüm çalışmalar, örneklemini ise örneklem seçim kriterine uyan tanımlayıcı ve korelasyonel tüm çalışmalar oluşturmuştur. Google Akademik veri tabanında "Moral Sensitivity Questionnaire" ve "Ahlaki Duyarlılık Ölçeği" anahtar kelimeleri kullanılarak Türkçe ve İngilizce çalışmalar ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve korelasyon bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların en sık tüm hastanede (%51,1) ve yoğun bakımda çalışan hemşireler üzerinde yürütüldüğü, %64,2'sinin 101-300 hemşireden oluşan örnekleme yürütüldüğü, %42,4'ünde hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyinin yüksek, %29,3'ünün orta olarak saptandığı bulunmuştur. Bu çalışmalarda; meslekte çalışma süresinin (%17,7), eğitim düzeyinin (%17,7), yaşın (%16,1) ve ahlaki sıkıntı yaşamının (%13) hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa neden olan ya da ilişkili olduğu belirlenen etmenler olduğu ve ahlaki duyarlılık düzeyinin yıllara göre değişim göstermediği belirlenmiştir. Sonuç: Ülkemizde ve Dünya'da "Ahlaki Duyarlılık Ölçeği" kullanılarak yapılan Google Scholar veri tabanında taranan çalışmaların yaklaşık yarısında hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyinin yüksek olarak saptandığı, farklı zaman dilimlerine göre hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin değişmediği belirlenmiştir. Çalışma sonuçları hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarını arttırmaya yönelik ileriki çalışmalara temel veri sağlamıştır. Hemşirelerin ahlaki duyarlılığına katkı düzeylerinin saptandığı ve diğer veritabanlarında yayımlanan çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ahlaki duyarlılık, hemşire, etkileyen etmenler, korelasyon

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE SEDASYON UYGULANAN HASTALARDA AĞRI YÖNETİMİNE İLİŞKİN HEMŞİRELERİN BİLGİ VE UYGULAMALARININ İNCELENMESİ: KESİTSEL, TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA

Nurdan Yalçın Atar¹, Semra Açıksöz¹, Öznur Tuğba Çelebi²

¹Doktor Öğretim Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü ; Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları ABD.

Giriş: Hastalarla en fazla vakit geçiren ve onları yakından takip eden yoğun bakım hemşireleri, ağrı yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Uygun ağrı yönetimi sağlanmadığında, uzayan hastanede kalış süresi, hastane enfeksiyonu riskinde artış, mortalite ve morbidite gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Amaç: Çalışma, yoğun bakım ünitelerinde sedasyon altındaki hastalarda hemşirelerin ağrı yönetimi konusundaki bilgi ve uygulamalarını değerlendirmektedir.

Yöntem: Mart ve Aralık 2021 tarihleri arasında tanımlayıcı kesitsel bir anket çalışması yapılmıştır. Ankete, sedasyon altındaki hastalara bakım veren yoğun bakım hemşireleri katılmıştır. Yoğun bakım hemşirelerine çevrimiçi olarak "Tanımlayıcı Bilgi Formu", "Sedatize Hastalarda Ağrı Yönetimi Bilgi Testi" ve "Sedatize Hastalarda Ağrı Yönetimi için Kanıta Dayalı Uygulamalar Formu" uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin ağrı yönetimi bilgisine ilişkin ortalama puan $26,48 \pm 7,01$ (min-maks: 0-35) olarak saptanmıştır. Hemşirelerin bilgileri eğitim ve mesleki özelliklerine göre farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Kanıta dayalı uygulamaya ilişkin ortalama puan $22,51 \pm 5,64$ (min-maks: 13-37) olup, eğitim ve mesleki özelliklere göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$). Sonuç olarak, yoğun bakım hemşirelerinin ağrıya ilişkin bilgilerinin, özellikle eğitim ve mesleki özelliklerine göre farklılık gösterdiği, ancak uygulamalarının bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Yoğun bakım hemşirelerinin sedatize hastalarda ağrı yönetimi konusundaki bilgi ve uygulamaları geliştirilmelidir. Klinik eğitimciler ve politika yapıcılar, hemşirelerin ağrı yönetimi konusundaki eksikliklerini eğitim ve kurumsal düzenlemeler yoluyla düzeltme fırsatı sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, ağrı yönetimi, sedatize, yoğun bakım

DEPREM FELAKETİ YAŞAYAN BİREYLERDE TRAVMA DÜZEYİ, DEPREM RİSK ALGISI VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hatice Pekince¹, Hakime Aslan²

¹Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksek Okulu

²İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD.

Giriş: Türkiye deprem ile yaşamayı öğrenmek zorunda olan bir ülkedir. Bu açıdan depreme maruz kalan bireylerin psikolojik ruh hallerinin ortaya konulması ve bu alanda araştırmaların yapılmasının yararlı olacağı görülmektedir.

Amaç: Bu araştırma deprem felaketi yaşayan bireylerde travma düzeyi, deprem risk algısı ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ilişki arayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini 6 Şubat 2023 depremini yaşayan ve Hatay, Malatya, Adıyaman ve K.Maraş illerinde yaşanan ve depremden etkilenmiş 18 yaş üstü bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan ve araştırmaya gönüllü katılım sağlayan bireyler oluşturmuştur. Araştırma verileri Haziran-Ağustos 2023 tarihleri arasında online olarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Deprem Risk Algısı Ölçeği”, “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” ve “Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalamasının 33.98 ± 8.2 olduğu, %72,5'nin kadın, %57,8'nin bekar, 49,6'sının lisans eğitim seviyesinde olduğu belirlendi. Katılımcıların deprem risk algısı ölçeğinden $31,76 \pm 5,9$ puan aldığı ve risk algılarının yüksek olduğu, kısa psikolojik sağlamlık ölçeğinden $15,02 \pm 5,1$ puan aldığı ve psikolojik sağlamlıklarının orta düzeyde olduğu ve deprem sonrası travma düzeyini belirleme ölçeğinden ise $65,68 \pm 11,6$ puan aldıkları ve travma düzeylerinin yüksek olduğu belirlendi. Aralarındaki ilişkide, deprem risk algısı ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu ($r: -.463$, $p < 0.001$), deprem risk algısı ile travma düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki ($r: .552$, $p < 0.001$) olduğu belirlendi. Araştırma sonucuna göre deprem felaketi yaşayan bireylerin deprem risk algılarının ve travma düzeylerinin yüksek olduğu, psikolojik sağlamlıklarının ise orta düzeyde olduğu belirlendi. Deprem risk algısı yüksek olan bireylerin psikolojik sağlamlıklarının zayıf olduğu, deprem risk algısı yüksek olanların deprem sonrası travma düzeylerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Psikolojik sağlamlık, Risk algısı, Travma

FARKLI HEMŞİRELER TARAFINDAN UYGULANAN ENTERAL BESLENME SOLÜSYONLARININ KONTAMİNASYON YÜKÜNÜN İNCELENMESİ: YOĞUN BAKIM ÖRNEĞİ

Alev Yıldız İlman¹, Merve Yurttaş¹
¹Amasya Üniversitesi

Giriş: Giriş: Hemşireler enteral beslenmenin başlatılmasında, yönetilmesinde ve olası komplikasyonların izlenmesinde önemli bir role sahiptir. Enteral ürünlerin mikrobiyolojik kalitesinin hastaya verildiği son ana kadar sürdürülmesi hemşirelerin sorumluluğundadır. Ancak Türkiye’de hemşirelerin demografik özellikleri, öğrenim durumu ve mesleki deneyimlerinin enteral ürünlerin kontaminasyon düzeylerine etkisinin olup olmadığı belirsizdir.

Amaç: Amaç: Bu çalışmanın amacı, enteral kontaminasyon düzeyini bir yoğun bakım biriminde çalışan hemşirelerin demografik özellikleri ve mesleki deneyimleri açısından değerlendirmektir.

Yöntem: Yöntem: Tanımlayıcı tipte tasarlanan bu çalışma Şubat-Haziran 2024 tarihleri arasında Amasya’da bir üniversite hastanesinin yoğun bakım biriminde yürütülmüştür. Çalışmaya katılmayı kabul eden 15 hemşire dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında hemşirelere yönelik hazırlanmış 9 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Hemşireler tarafından hazırlanan ve 24 saatlik izlemi yapılan enteral setlerden enteral solüsyon örneği alınmıştır. Alınan örneklerde pH değeri ölçülmüş, koliform ve e.coli mikroorganizmaları incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hemşirelerin % 60 kadın, % 80’İ lisans mezunu, yaş ortalaması 35.4±13’tür. Cinsiyet ve öğrenim düzeyine göre kontaminasyon düzeylerinde farklılık olmadığı belirlenmiştir (p>0,05). Yaş, mesleki deneyim süresi ve yoğun bakım deneyim süresindeki artış ile koliform bakteri oranı arasında pozitif yönlü ilişki olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0,05).Sonuç: Bu çalışmanın bulgularına göre hemşirelerin yaş artışı, mesleki ve yoğun bakım deneyim sürelerindeki artış ile kontaminasyon arasında pozitif yönlü ilişki olduğudur. Enteral beslenme ürünlerinde koliform bakteri üremesi genellikle istenmeyen bir durumdur. Bu kontaminasyonun, enteral ürünlerin depolanma, hazırlık ve uygulanma süreçlerinde uygun hijyen kurallarının uygulanmamasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Enteral beslenme, Kontaminasyon, Mikrobiyolojik yük, Yoğun bakım, Hemşirelik

CERRAHİ BAKIM SÜRECİNDE YAPAY ZEKA DESTEKLİ VAKA ÖRNEKLERİNE YÖNELİK HEMŞİRELİK BAKIM SÜRECİ AŞAMALARININ BELİRLENMESİ

Adalet Kutlu¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Hemşirelikte yapay zeka (YZ)'nin rolü giderek artmaktadır ve özellikle sağlık hizmetlerinde veri analizi, hasta bakımı, karar destek sistemleri ve yönetsel süreçlerde etkinlik ve verimliliği artırmak amacıyla kullanılması yaygınlaşmaktadır. Hemşirelikte YZ'nin çeşitli kullanım alanları şu şekilde ele alınabilir: Hasta takibi-veri analizinde; hasta verilerini toplama ve analiz etme sürecinde; yaşam bulgularının izlenmesi, anormal durumların erken tespiti ve potansiyel sağlık sorunlarının öngörülmesi, hastaların yaşam bulgularındaki değişiklikleri analiz ederek uyarı vermesi şeklinde olabileceği gibi Simülasyonla hemşirelerin eğitiminde; simülasyon programları, gerçek senaryolarını modelleyerek hemşirelerin becerilerini geliştirmeleri, sanal asistanlarla sorulan sorulara yanıt vererek öğrenme sürecini desteklemesi olarak, Yönetsel süreçler ve kaynak yönetiminde ise; hasta kayıtlarının tutulması, ilaç yönetimi ve insan gücü planlaması gibi süreçlerde kullanılması ile hemşirelerin iş yükünün azaltılması ve hasta bakımına daha fazla odaklanmasına, Tele sağlık ve uzaktan izlemlerinde; hemşirelerin hastaları uzaktan izlenmesi ve gerektiğinde müdahale etmeleri; kronik hastalığı ve/veya evde bakım gerektiren hastalar için büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca karar destek sistemleri (KDS) ile; hastanın semptomlarını ve hastalık geçmişi değerlendirilerek hızlı bir şekilde bakım ve tedavi önerileri alınabilmektedir. Cerrahi bakım sürecinde de YZ destekli hemşirelik süreci planlanarak kullanılabilir.

Amaç: Bu çalışma, cerrahi bakım sürecinde yapay zeka destekli örnek senaryo vakalar üzerinden hemşirelik süreci aşamalarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmada ChatGPT ve Bing programları kullanılmıştır. Cerrahi bakım süreçlerine yönelik hem gerçek hasta verileri hem de yapay zeka destekli senaryolar oluşturularak; ameliyat öncesi ve sonrası döneme ilişkin senaryolara göre YZ ile hemşirelik bakım süreci aşamaları (hemşirelik tanısı, neden, amaç, girişimler, değerlendirme) belirlenmiş ve karşılaştırılmıştır. Süreçle ilgili görseller de YZ destekli olarak oluşturulacaktır.

Bulgular ve Sonuç: Senaryolara göre, YZ tarafından oluşturulan bakım süreci aşamaları genel olarak kullanılabilir ve geliştirilmesi gereken yönleri de bulunmaktadır. Oluşturulan senaryolar bağlamında bakım kalitesi, iş yükü, hemşirelikte kullanımına ilişkin avantaj ve dezavantajları, etik ve yasal sorunlar açısından durum değerlendirmesi yapılmıştır. YZ'nin cerrahi bakımda kullanımı, hasta bakımının kalitesini artırma ve hemşirelerin iş yükünü azaltma potansiyeline sahiptir. Ancak, etik ve gizlilik konuları da dikkate alınmalı ve hemşirelerin YZ teknolojilerini etkili bir şekilde kullanabilmeleri için gerekli eğitimlerin sağlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, bakım süreci, vaka senaryoları

YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARDA ÜRİNER KATETER İLE İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMASI GELİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Yeliz Çulha¹, Seran Akay², Ceren Çikendin², Funda Büyükyılmaz¹

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Esasları Tezli Yüksek Lisans Programı

Giriş: Yoğun bakım ünitelerinde kullanılan üriner kateterler, hastaların %75-90'ında uygulanmakta olup, uzun süre aynı bölgede kalması ve sedasyon nedeniyle ciltteki basınç, sürtünme ve yırtılmanın hissedilememesi gibi faktörler basınç yaralanması riskini artırmakta; bu yaralanmalar ise hastalarda iyileşme sürecinin gecikmesine neden olarak genel sağlık durumunu olumsuz etkilemektedir.

Amaç: Bu çalışma, yoğun bakımda yatan hastalarda üriner kateter ile ilişkili basınç yaralanması (ÜKİBY) gelişimini incelemek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı tasarımında planlanan çalışmanın örneklemini, İstanbul'da bir eğitim ve araştırma hastanesinde erişkin yoğun bakım ünitesinde yatmakta olan, üriner kateter uygulanan hastalar oluşturdu (N=60). Veriler, Hasta Bilgi Formu, Glaskow Koma Skalası (GKS), Braden Basınç Yaralanması Risk Değerlendirme Ölçeği ve Basınç Yaralanması Evrelendirme Formu ile toplandı. Beş gün boyunca ÜKİBY gelişim durumu izlendi. Basınç yaralanması tespit edildiğinde lokalizasyonu ve evresi kaydedilerek, birbirinden bağımsız iki araştırmacı hemşire tarafından, Basınç Yaralanması Evrelendirme Formu ile basınç yaralanmasının evresi değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Hastaların çoğunluğunun (%53.3) kadın, yaş ortalamalarının 74.42±16.17 yıl, Beden Kitle İndeksi (BKİ) ortalamalarının 26.60±4.59, yoğun bakımda yatış süresi ortalamalarının 19.25±26.73 gün olduğu, %41.7'sinin yoğun bakımda pnömoni nedeni ile takip edildiği, %75'inin mekanik ventilatöre bağlı olduğu, %50'sinin derisinin ödemli olduğu, %90'ının immobil olduğu, üriner kateter uygulanma süresi ortalamalarının 19.25±26.73 gün olduğu saptandı. Hastaların Glaskow Koma Skoru (GKS) puan ortalamaları 6.22±4.19 ve Braden Basınç Yaralanması Risk Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları 11.53±2.07 idi. Hastaların %78.3'ünde ÜKİBY geliştiği, %46.7'sinde basınç yaralanmasının sol uyluk bölgesi dış tarafında geliştiği ve ÜKİBY süresi ortalamalarının 2.47±1.86 gün olduğu belirlendi. Birinci günde hastaların %83.3'ünde, 2. günde %80'inde, 3.günde %60'ında ÜKİBY'nin olmadığı, 4.günde %60'nda "evre 1" ÜKİBY ve 5.günde %73.3'ünde "evre 1" ÜKİBY geliştiği saptandı. Hastalarda Basınç Yaralanması Evrelendirme Formu değerlendirmesinde gözlemciler arası uyumun, Kappa değerinin 1.00 olduğu görüldü. Ayrıca BKİ, mekanik ventilatöre bağlı olma süresi ve üriner kateterin uygulanma zamanının ÜKİBY gelişimi üzerinde etkili değişkenler olduğu belirlendi. Hastaların çoğunluğunda üriner kateter uygulanma süresinin artması ile birlikte ÜKİBY'sının geliştiği ve ÜKİBY'sının gelişiminde BKİ, mekanik ventilatöre bağlı olma süresi ve üriner kateterin uygulanma zamanının etkili olduğu görüldü. Yoğun bakım ünitesinde üriner kateter ile ilişkili basınç yaralanması riski fazla olmakla birlikte alınacak uygun önlemler, risk değerlendirme, kanıta dayalı uygulamalar ve erken dönemde uygun hemşirelik girişimlerinin uygulanması basınç yaralanması oluşumunun önlenmesine olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: yoğun bakım, üriner kateter, basınç yaralanması

ACİL SERVİS HEMŞİRELERİNİN KARŞILANAMAYAN BAKIMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL ARAŞTIRMA

Ekin Buyuran¹, Sinan Diken¹, Gülşah Gürol Arslan²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Çeşitli nedenlerle hemşirelik bakımının ihmal edilmesi, yeterli ve gerekli bakımın sağlanamaması karşılanamayan bakım gereksinimlerinin ortaya çıkmasına, hastanın sağlığının ve güvenliğinin tehdit altında olmasına neden olabilmektedir. Hastane ortamında karşılanamayan hemşirelik bakımı ile ilgili yapılan araştırmalar genellikle cerrahi ve yoğun bakım servislerini kapsarken, acil servis birimlerinin dahil edilmediği görülmektedir. Bu nedenle, acil servislerde karşılanamayan hemşirelik bakımının hasta güvenliği ve bakım kalitesi üzerindeki etkileri iyi bilinmemektedir.

Amaç: Bu nitel çalışmanın amacı, acil servis hemşirelerinin karşılanamayan hemşirelik bakımına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Fenomenolojik desene sahip bu nitel çalışmanın örneklemini 18 yaş ve üzeri, en az 6 ay acil servis birimi tecrübesine sahip 14 hemşire oluşturmuştur. Araştırma verileri “derinlemesine görüşme tekniği” ile araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu ve tanıtıcı özellikler formu kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin yaş ortalaması 28.57 yıl, %57.1'i kadın, %85.7'si lisans mezunudur. İçerik analizi sonuçlarına göre 4 ana tema ortaya çıkmıştır. Bu ana temalar sırası ile “Bakım algısı”, “Nedenler”, “Etkiler” ve “Çözüm”dür. Ana temalarla ilişkili olarak sırası ile “Fiziksek bakım”, “Psikolojik bakım”, “Bakımdaki zorluklar”, “Öncelikli görülmemesi”, “Yarattığı yük”, “Mesleki yetersizlik”, “Eğitim ihtiyacı” ve “Organizasyonel iyileştirme” olmak üzere toplam 8 alt temaya ulaşılmıştır. Bu temalar, acil servis hemşirelerinin karşılanamayan hemşirelik bakımına ilişkin algılarını ve görüşlerini ortaya koymaktadır. Çalışmamızda hemşirelerin karşılanamayan hemşirelik bakımına yönelik deneyimleri acil serviste verilen hemşirelik bakımının iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde yol gösterici olacaktır. Hemşirelerin algı ve görüşleri dikkate alınarak acil servis bakım uygulamalarına katkı sağlayacak uygulamalar planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: acil servis, karşılanamayan bakım, nitel araştırma, hemşire

SUBKÜTAN HEPARİN UYGULAMALARINDA KULLANILAN FARKLI YÖNTEMLERİN AĞRI VE MEMNUNİYET ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Ümit Yılmaz¹, Özgül Erol²

¹Çerkezköy İlçe Devlet Hastanesi

²Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi

Giriş: Subkütan heparin enjeksiyonlarından sonra genellikle ağrı gözlenir, bu durum hasta memnuniyetini olumsuz yönde etkiler. Bu beklenmeyen etkinin önlenmesi veya hafifletilmesi için hemşire anahtar role sahiptir.

Amaç: Bu çalışmada subkütan heparin enjeksiyonu yapılan hastalarda enjeksiyon sırasında hissettikleri ağrıyı azaltmak amacıyla enjeksiyon süresinin ve “Palm Stimulator” adlı aparatın etkisini belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Bu çalışma randomize kontrollü müdahale çalışmasıdır. Araştırma 20.08.2024-23.09.2024 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinde Üroloji, Ortopedi, Kadın Hastalıkları, Doğum Servisi, Genel Cerrahi, Kardiyoloji, Enfeksiyon Hastalıkları, Göğüs Hastalıkları ve Nöroloji kliniklerinde yatan ve tedavisinde Subkütan Heparin enjeksiyonu bulunan 112 hasta ile gerçekleştirildi. Çalışmada enjeksiyon süresi (n=28), palm stimulator aparatı (avuç içi aparat) (n=28), enjeksiyon süresi ve palm stimulator aparatı birlikte kullanımı (n=28) ve kontrol grubu (n=28) olmak üzere dört grup şeklinde gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasında "Hasta Tanıtım Formu", "Ağrıya İlişkin Görsel Kıyaslama Ölçeği", "Memnuniyete İlişkin Görsel Kıyaslama Ölçeği" kullanıldı. Veriler, SPSS for Windows 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdeler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra çoklu grupların karşılaştırılmasında normal dağılıma uyan ölçümler için varyans analizi, normal dağılıma uymayan ölçümler için de Kruskal Wallis Analizi kullanılmıştır. İkili grupların grup içi karşılaştırmalarında normal dağılıma uyan ölçümlerde Bağımlı gruplarda t Testi uygulanmıştır. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında Ki-kare Testi uygulanmıştır. Verilerin normallik varsayımına uygunlukları ise “Kurtosis” ve “Skewness” kat sayıları (± 2) ile hesaplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Enjeksiyon süresi grubu, Palm stimulator aparatı grubu, enjeksiyon süresi ile palm stimulator aparatının birlikte kullanıldığı grup olmak üzere müdahale gruplarında 1 ve 2. Gün arasında ki VAS-Ağrı puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). İkinci gün puan ortalaması daha düşüktür. Müdahale gruplarında 1 ve 2. Gün arasında ki VAS-Memnuniyet puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). İkinci gün puan ortalaması daha yüksektir. Kontrol grubunda 1 ve 2. Gün arasında ki VAS-Ağrı puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$). Kontrol grubunda 1 ve 2. Gün arasında ki VAS-Memnuniyet puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$). Subkütan heparin enjeksiyonu sırasında; ağrıyı azaltmada enjeksiyon süresi ve Palm stimulator aparatının birlikte kullanımı, bu yöntemlerin ayrı ayrı kullanımına göre daha etkilidir. Memnuniyet açısından enjeksiyon süresi, palm stimulator aparatı ve enjeksiyon süresi ile palm stimulator aparatının birlikte kullanımına göre daha etkilidir.

Anahtar Kelimeler: ağrı, palm stimulator aparatı, subkütan heparin enjeksiyonu, hasta memnuniyeti, enjeksiyon süresi

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI OLAN BİREYLERE TELE- DANIŞMANLIK YÖNTEMİ İLE UYGULANAN EV TABANLI İZLEM, DANIŞMANLIK VE EGZERSİZ EĞİTİMLERİNİN BİREYLERİN HASTANEYE TEKRARLI YATIŞINA VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Nejla Köksal¹, Hanife Durgun²

¹Dr.Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesi

²Ordu Üniversitesi

Giriş: Kronik obstrüktif akciğer hastalığı çoğu zaman tozlar veya gazlara önemli tutulumların ve normal olmayan akciğer gelişimini de içinde bulunduran faktörlerin sebebiyet verdiği, hava yolundaki bozulmalarla ilişkili hava akımı kısıtlanması, nefes darlığı, sekresyon miktarında artış, kronik öksürük, göğüste sıkışma ve akciğer seslerinde wheezing ile bulgularan önüne geçilebilir ve sağaltılabilir bir hastalıktır.KOAH tanısı alan bireylerde dispne, öksürük, balgam, yetersiz beslenme, iştahsızlık, bulantı-kusma, konstipasyon, dehidratasyon, güçsüzlük, yorgunluk gibi fiziksel semptomlar görülebilmekte; hastaların yaşadığı fiziksel semptomlar günlük yaşam aktivitelerinde kısıtlılıklara, emosyonel, bilişsel ve fiziksel aktivitelerinde değişikliklere neden olabilmektedir . Semptom artışına bağlı gelişen akut ataklar sonucunda hastaneye tekrarlı yatışlar baş göstermektedir. KOAH akut alevlenmeleri hastaneye tekrarlı yatışları ve KOAH düzeyini olumsuz yönde etkilemekte, bu durumun uzun dönemde mortalite ve morbititeye sebebiyet vermesi bireylerin yaşam kalitesini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Amaç: Bu çalışma, tele-danışmanlık yöntemi ile temellendirilmiş ev tabanlı izlem, danışmanlık ve egzersiz eğitimlerinin KOAH'lı bireylerin hastaneye tekrarlı yatışlarına ve yaşam kalitelerine etkisini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tek kör randomize kontrollü deneysel çalışma olarak gerçekleştirilen çalışmanın verileri Temmuz 2022- Mayıs 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini Giresun Doktor Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesinde Göğüs Servisinden yatmakta olan ve araştırma kriterlerine uyan 80 KOAH hastasından oluşmaktadır. Çalışmanın verilerini “Hasta Bilgi Formu”, “SF 36 Yaşam Kalitesi Ölçeği (Kısa Form-SF-36”, KOAH “Hasta Egzersiz İzlem çizelgesi” ile toplanmıştır. Müdahale grubunda yer alan bireylere solunum egzersizleri eğitimi verilmiştir. Verilen eğitimlerin ardından hastalara haftalık egzersiz programları eğitim kitapçığının arka sayfasında kontrol çetelesi şeklinde eklenmiş ve bireylerle 12 hafta boyunca haftada bir kez olmak şartıyla telefon görüşmesi yapılmıştır. Kontrol grubu hastalarına 12 haftalık süreçte herhangi bir girişim uygulanmamış, 12 haftanın sonunda bireyler telefonla aranarak son test uygulaması gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi SPSS paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiş ve sonuçlar %95’lik güven aralığında, $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Müdahale ve kontrol grubu KOAH hastalarının SF 36 Yaşam Kalitesi Ölçeği (Kısa Form) ve tekrarlı hastane yatış sayısı ön test ve son test fark ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).Sonuç: Çalışma da müdahale grubu hastalarına uygulanan egzersiz eğitimleri ve 12 haftalık tele-danışmanlık ve ev tabanlı izlem hizmetinin KOAH hastalarının yaşam kalitesini arttırdığı ve tekrarlı hastane yatışlarını azalttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kronik obstrüktif akciğer hastalığı, tele-danışmanlık, tekrarlı yatış, yaşam kalitesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEĞE YÖNELİK ALGILARI VE BEYİN GÖÇÜNE YÖNELİK TUTUMLARI

Sena Nur Sarıkeçe¹, Orkun Taşkın¹, Sena Yılmaz¹, İdil Şahin¹, Eylem Paslı Gürdoğan²

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Mesleğe uyum sağlama ve verimli bir çalışma yaşamı sürdürmede o mesleğe ilişkin olumlu görüş ve tutumlar önemlidir. Olumlu meslek algısına sahip çalışanlar, çalışma koşullarının daha iyi olduğu ve kendilerini değerli hissettikleri kurumlarda çalışmak istemektedirler. Son yıllarda, ülkemizde daha iyi standartlarda çalışma koşulları, iyi bir ücret ve daha iyi kariyer fırsatları arayışı beyin göçünü arttırmıştır. Beyin göçünün en fazla yaşandığı meslek gruplarının başında ise sağlık profesyonelleri gelmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik algılarını ve beyin göçüne yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapıldı

Yöntem: Tanımlayıcı olarak planlanan bu araştırma, bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde okuyan öğrenciler ile Mayıs-Temmuz 2024 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemini 380 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Veriler öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren Kişisel Bilgi Formu, Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği ve Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel yöntemler kullanıldı

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21 ± 1.74 ve %77.4'ü kadındır. Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği toplam puan ortalaması 90.11 ± 12.42 , Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 57.51 ± 11.16 olarak bulundu. Mesleki Değerler Ölçeği ve Beyin Göçüne Yönelik Tutum ölçeği toplam puan ortalamaları öğrencilerin cinsiyeti, yaşadıkları yer, ebeveyn eğitimi, mesleği sevme durumu ve yabancı dil düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,005$). Öğrencilerin Mesleği Algılama Ölçeği puan ortalaması ile Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönde düşük orta düzeyde ($r: 0.364$, $p:0.000$) ilişki bulunmaktadır. Sonuç: Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik algılarının ve beyin göçüne ilişkin tutumlarının olumlu yönde olduğu, mesleğe dair algı arttıkça, beyin göçüne karşı artan bir ilgi olduğu bulundu. Kadın öğrencilerde mesleğe yönelik algı, erkek öğrencilerde ise beyin göçüne yönelik tutumlar daha olumludur. Büyükşehirde yaşayan, ebeveyn eğitimi lise ve üzerinde olan, hemşirelik mesleğini sevdiğini belirten ve yabancı dil seviyesinin çok iyi olduğunu belirten öğrencilerin mesleğe ilişkin algıları ve beyin göçüne yönelik tutumları daha olumludur. Ülkemizde hemşirelerin çalışma koşullarının iyileştirilmesinin, olumlu meslek algısına sahip çalışanların göçünü önemli ölçüde azaltacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Mesleği algılama, Beyin Göçü

KLİNİKTE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN KARŞILANAMAYAN BAKIM VE İŞ DOYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

İlknur Bodur¹, Gurbet Baduryeri², Hilal Tüzer³

¹Ankara SBÜ Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Ankara Üniversitesi İbni Sina Araştırma ve Uygulama Hastanesi

³Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Karşılanamayan hemşirelik bakımı hemşirelerin iş doyumuyla ve dolayısıyla sağlanan bakımın kalitesiyle yakından ilişkilidir. Bu çalışmada klinikte çalışan hemşirelerin karşılanamayan bakım ve iş doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Amaç: Bu çalışmada klinikte çalışan hemşirelerin karşılanamayan bakım ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmamız tanımlayıcı ve kesitsel tipte planlanmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara Üniversitesi İbni Sina Araştırma ve Uygulama Hastanesinde görev yapan 898 klinik hemşiresi oluşturmaktadır. Örneklem hesabına göre %95 güven düzeyinde araştırmanın örnekleminin en az 269 olması gerektiği belirlenmiştir. Çalışmamızda 270 hemşireye ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri içerisinde sosyo-demografik özelliklere ait sorular bulunan “Hemşire Tanımlayıcı Bilgi Formu”, “Karşılanamayan Hemşirelik Bakım Ölçeği” ve “Klinik Hemşireler İçin İş Doyum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze elektronik ortamda toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerden “Aydınlatılmış Onam Formu” ile onay alınmıştır. Kullanılan ölçekler için ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma verilerinin analizleri SPSS 29.0 istatistik programında yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların çoğunluğu kadın, lisans mezunu, dahili kliniklerde görev yapan, meslekte ve çalıştıkları hastanede 10 yıl ve daha fazla süredir ve vardiyalı çalışan kişilerdir. Bir günde bakım verdikleri tahmini hasta sayısının ortalaması 16,09±17,751 olup haftalık çalışma saati ortalama 42,98±4,331'dir. Katılımcıların yaşları ile Kurumsal Kabul Görme ve Mesleki Başarı, Mesleğin Bireysel Olgunlaşmaya Katkısı, Kişilerarası İlişkilerde Saygı ve Kabul Görme, Mesleğe Değer Verme alt boyutları ve İş Doyum Ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu (p<0,05), katılımcıların yaşları ile İletişim alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu (p<0,05) saptanmıştır. Kurumsal Kabul Görme ve Mesleki Başarı alt boyutunda ayaktan hasta birimlerinde çalışanların ortalamasının dahili klinikler, yoğun bakım ve karma serviste çalışanların ortalamasından, cerrahi klinikler ve ameliyathanede çalışanların ortalamasının karma serviste çalışanların ortalamasından daha yüksek olduğu (p<0,05) görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça iş doyumunu artmış, haftalık çalışma saati arttıkça iş doyumunu azalmıştır. 2 veya daha fazla çocuğa sahip hemşirelerin iş doyumunu ve mesleki başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayaktan hasta birimlerinde çalışanların, acil ve karma serviste çalışanlardan ve gündüz çalışanların, gece ve vardiyalı çalışanlardan iş doyumunu daha yüksek bulunmuştur. Karşılanamayan hemşirelik bakımının verilmeme nedenlerinden iş gücü, iletişim katılımcılar tarafından önemli bir neden olarak görüldüğünde iş doyumunu azalmıştır. Karşılanamayan hemşirelik bakım gereksinimleri ve bu gereksinimlerin karşılanamama nedenleri katılımcılar için önemli olarak görüldüğünde iş doyumunun azaldığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: bakım, hemşirelik, iş doyumunu, karşılanamayan hemşirelik bakımı

YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARIN YOĞUN BAKIM DENEYİMLERİNİN MANEVİ İYİ OLMA DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ: TANIMLAYICI VE İLİŞKİ ARAYICI BİR ÇALIŞMA

Ahmet Topcu¹, Rukiye Burucu²

¹Konya Şehir Hastanesi, Genel Yoğun Bakım Ünitesi

²Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Seydişehir/Konya

Giriş: Yoğun bakım üniteleri durumu kritik, organ yetmezliği bulunan, yaşamı destek tedavileriyle devam ettirilen hastaların bulunduğu, sürekli takip ve tedavilerinin yapıldığı ünitelerdir. Hastalar, yoğun bakımda tedavi ve takipleri sürdürülürken bu süreçte olumlu/olumsuz farklı deneyimler yaşayabilir. Deneyimin olumsuz olması hastaların tedaviye uyumunu azaltırken hastanede kalış süresini uzatmakta, taburculuk sonrasında da farklı olumsuzluklara sebep olabilmektedir. Birey için manevi iyi oluş, yaşama anlam veren, güç aşılayan değerler sistemini içerir ve sorun olması başka sorunlara da kapı aralayabilir. Hastaların hem fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönden hem de manevi yönden iyilik halinde olması istenir.

Amaç: Bu çalışmada, yoğun bakımda yatan hastaların yoğun bakım deneyimleri ile manevi iyi olma durumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir çalışmadır, Konya’da bir üniversite hastanesinde, Mayıs-Ekim 2022 tarih aralığında gerçekleştirilmiştir. Üniversitenin sağlık bilimleri bilimsel araştırmalar etik kurulundan (Sayı: 2022/20-159) araştırma izni, hastaneden de uygulama izni alınmıştır (Sayı : E-14567952-900-182536). Çalışmanın örneklemini güç analizi ile belirlenen 109 hasta oluşturmuştur. Veriler “Tanımlayıcı Özellikler Formu”, “Yoğun Bakım Deneyim Ölçeği” ve “Manevi İyi Oluş Ölçeği” ile toplanmıştır. Analizler SPSS 25.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Analizlerde Mann Whitney U testi, Krukall Wallis testi, Tukey testi ve Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışma grubunun yaş ortalaması 67,19±12,79’dur. Katılımcıların çoğunluğu (%63,3) erkektir. Çalışmada Yoğun Bakım Deneyim Ölçeği puanı 73,44±8,63, Manevi İyi Oluş Ölçeği puanı 36,28±6,15’tir. Hastaların yoğun bakım deneyimleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0,284$, $p=0,003$). Yoğun bakımda yatan hastaların yoğun bakım deneyimleri ve manevi iyi oluş düzeyleri orta düzeyin üstündedir ve aralarında ilişki vardır. Hastaların yoğun bakım deneyimlerini; cinsiyet, gelir durumu, mekanik ventilatör kullanımı, sedasyon kullanımı etkilemektedir. Hastaların manevi iyi oluş düzeylerini ziyaret durumu ve yoğun bakımda kalış süresi etkilemektedir. Yoğun bakım hemşirelerinin hastalardan yoğun bakım deneyim puanları olumsuz olanlar ve ziyaretçisi gelmeyen, uzun süre yoğun bakımda kalanların farkında olması, o hastalara yaklaşımda daha özenli olması uygun olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, Manevi iyi oluş, Yoğun bakım deneyimi, Hemşirelik

HUZUREVİNDE YAŞAYAN YAŞLI YETİŞKİNLERDE İLAÇ UYUMU İLE AKILCI İLAÇ KULLANIMI BİLGİSİ VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Nesrin İlhan¹, Cemile Savcı¹, Sevinç Yıldırım²

¹İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
²Darülaceze Başkanlığı, İstanbul, Türkiye

Giriş: Huzurevlerinde yaşayan yaşlı yetişkinler, fiziksel ve zihinsel bozuklukları nedeniyle savunmasız bir grup olup daha fazla ve daha yüksek dozda uygunsuz ilaç kullanımı riski altındadır. İlaç uyumu, kronik hastalıkların yönetimi ve tedavisinde önemli bir faktördür. Sağlık okuryazarlığı becerileri ve akılcı ilaç kullanımı bilgisi, bireylerin ilaca uyum davranışları hakkında bilinçli kararlar verebilmeleri için önemlidir.

Amaç: Bu çalışma, huzurevinde yaşayan yaşlı yetişkinlerde ilaca uyum ile akılcı ilaç kullanım bilgisi ve sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Bu kesitsel çalışma, Mayıs-Eylül 2024 tarihleri arasında İstanbul'da bir huzurevinde kalan 121 yaşlı yetişkin ile gerçekleştirildi. Veriler katılımcı bilgi formu, İlaç Uyumunu Bildirim Ölçeği (İUBÖ), Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği (AİKÖ) ve Avrupa Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği'nin Türkçe versiyonu (ASOY-TR-47) kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Student t testi, One Way Anova, Pearson korelasyon analizi ve linear regresyon analizi kullanıldı. Araştırmaya başlamadan önce kurum izni ve etik kurul onayı alındı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan yaşlı yetişkinlerin yaş ortalaması 69.92 ± 6.45 olup %76.9'u erkektir. Yaşlı yetişkinlerin ortalama $2,54 \pm 1,14$ kronik hastalığı vardı ve ortalama $4,09 \pm 1,92$ ilaç kullanıyorlardı. Yaşlı yetişkinlerin %43,8'inin akıcı ilaç kullanım bilgisinin yetersiz olduğu belirlendi. Sağlık okuryazarlık düzeyleri %28,9'unun yetersiz ve %46,3'ünün sorunlu-sınırlıydı. Yeterli sağlık okuryazarlığı düzeyindeki yaşlı yetişkinlerin İUBÖ ortalama puanları, yetersiz ve sorunlu-sınırlı sağlık okuryazarlığı düzeyindekilerden istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksektir ($p < 0,05$). Akılcı ilaç kullanımı hakkında yeterli bilgisi olanların İUBÖ ortalama puanları, yetersiz bilgiye sahip olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir ($p < 0,001$). İUBÖ ile AİKÖ ($r = 0,703$, $p < 0,01$) ve ASOY-TR-47 ($r = 0,192$, $p < 0,05$) arasında anlamlı pozitif ilişki vardır. Akıcı ilaç kullanım bilgisinin ilaç uyumunun istatistiksel açıdan anlamlı güçlü bir prediktörü olduğu belirlendi ($R^2 = 0,495$, $p < 0,001$). Sağlık okur yazarlığının da ilaca uyumun istatistiksel açıdan anlamlı bir prediktörü olduğu belirlendi ($R^2 = 0,037$, $p < 0,05$). Araştırma sonucunda huzurevinde kalan yaşlı yetişkinlerin çoğunluğunun sağlık okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğu, ilaç uyumlarının orta düzeyde ve akılcı ilaç kullanımı bilgilerinin yetersiz olduğu belirlendi. Yaşlı yetişkinlerin akıcı ilaç kullanım bilgi düzeyleri ve sağlık okuryazarlığı arttıkça ilaç uyumları da artmaktadır. Huzurevlerinde, hastanelerde ve birinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan hemşireler, yaşlı yetişkinlerin ilaç uyumunu artırmak için kullandıkları ilaçlar ve akılcı ilaç kullanımı hakkında eğitimler düzenlemelidir. Bu eğitimlerde yaşlıların sosyo-demografik, kültürel ve sağlık okuryazarlığı düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İlaç uyumu, akılcı ilaç kullanımı bilgisi, sağlık okuryazarlığı, yaşlı yetişkinler, geriatri hemşireliği

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ ATIKLARIN KONTROLLÜ VE SIFIR ATIK YÖNETMELİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYLERİ

Ayşe Kabuk¹

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.

Giriş: Sağlık kurumlarında atık miktarının giderek arttığı görülmekte olup, atıklarının doğru ve etkin yönetilememesi ise delici kesici alet yaralanmalarına, enfekte vücut sıvılarına maruz kalarak bulaşıcı hastalıklarla karşılaşma gibi olumsuz durumlara neden olabilmektedir. Bunların yanında geri dönüşü olabilecek atıkların ayrıştırılmaması çevreye, ülke ekonomisine, dünyaya ve tüm canlılara zarar vermektedir. Sağlık kurumlarında atıkların yönetimi, atık çeşitliliğinden dolayı birden fazla yönetmelik kapsamında yürütülmekte, bu da atık yönetimini zorlaştırabilmektedir. Sağlıklı/hasta bireyin güvenliği konusunda etkin sağlık profesyoneli olan hemşireler ve hemşirelik öğrencileri güvenli çevrenin sağlanması ve sürdürülmesi için atık yönetmeliklerine hakim olmalıdırlar.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği (TAKY) ve Sıfır Atık Yönetmeliği (SAY) ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek.

Yöntem: Kesitsel türdeki çalışma Ocak-Nisan 2024 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümüne kayıtlı 466 öğrenci ile yapıldı. Veriler “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “TAKY ve SAY ile ilgili Bilgi Testi” ile toplandı. (Etik kurul karar tarih/sayı:06.12.2023/386390; Kurum izni: tarih/sayı: 19.01.2024/406461)

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların yaş ortalaması 20,80±2,53 yıl, %81,3’ü kadın, %31,3’ü üçüncü sınıf hemşirelik öğrencisidir. Katılımcıların %41,2’sinin annesinin eğitim düzeyi ilkökul, %32’sinin babasının eğitim düzeyi lise, %68,5’inin geliri giderine eşittir. Katılımcıların %54,9’u TAKY ile ilgili eğitim almadığını, %57,1’i SAY’ı ve bu doğrultuda yapılan çalışmaları duyduğunu, %44’ü yaşadığı yerde, %60,9’u okulda, %71,2’si hastanede SAY’ı uyguladığını belirtmiştir. Katılımcıların TAKY ile ilgili alandan 8,01±1,86, SAY ile ilgili alandan 6,30±2,09, toplam bilgi testinden 14,31±3,48 puan aldıkları saptandı. Sosyodemografik özelliklere göre bilgi test puanları karşılaştırıldığında kadınlar (U=12045; p<0.001), anneleri üniversite mezunu olanlar, ortaokul ve lise mezunu olanlardan (p<0,05), TAKY ile ilgili eğitim aldığını belirtenler (F=6,101; p=0,002), SAY ve bu doğrultuda yapılan çalışmaları duyduğunu belirtenler (F=15,310; p=0,000), SAY’ı hastanede uyguladığını ifade edenler (t=4,616; p=0,000) istatistiksel olarak daha fazla bilgi puanını sahiptir. Katılımcıların kaçınıcı sınıfta oldukları (F=0,478; p=0,698), gelir düzeyleri (F=1,302; p=0,273), babalarının eğitim düzeyi (F=2,355; p=0,053), SAY’ı yaşadığı ortamda (t=-0,389; p=0,697) ya da okulda (t=1,506; p=0,133) uygulama ile bilgi düzeyleri arasında fark saptanmadı (p>0,005). Hemşirelik öğrencilerinin atıkların kontrolü ile ilgili bilgi düzeylerini artıracak çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: tıbbi atık, atık yönetimi, sıfır atık, hemşirelik öğrencileri, bilgi düzeyi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MERHAMET EĞİTİMİNİN MERHAMET YETERLİLİKLERİNE VE ETİK DUYARLILIKLARINA ETKİSİ

Aliye Yıldırım¹, Esin Çetinkaya Uslusoy²

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinde merhamet ve etik duyarlılık, hastaların kaliteli ve insancıl bakım alması için önemlidir. Hastaya bütüncül olarak bakmakla yükümlü olan hemşirenin, merhametli bakım verirken etik açıdan da duyarlı olması gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinde merhamet eğitiminin, merhamet yeterliliği ve etik duyarlılık üzerindeki etkisini belirlemektir.

Yöntem: Ön test- son test, kontrol ve müdahale gruplu olan araştırmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü 1. Sınıf öğrencileri araştırmanın örneklemini ise randomizasyonla atanan ve araştırmaya katılmayı kabul eden (n=122) hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma, Mart 2023 -Nisan 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Müdahale ve kontrol grubuna ayrılan öğrencilere, 6 haftalık merhametlerini arttıracak bir eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma verileri Sosyo Demografik Ölçekler Formu, Merhamet Yeterliliği Ölçeği (MYÖ) ve Öğrenci Hemşireler için Uyarlanmış Etik Duyarlılık Ölçeği (ÖHUEDÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın analizlerinde tanımlayıcı istatistikler, Kolmogorow Smirnow testi, bağımlı ve bağımsız gruplarda t testi, Mann Whitney U ve Wilcoxon testi ile güvenilirlik testleri ve korelasyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin müdahale grubunun %86,2'si 18-20 yaş aralığında olup, %82,8'i kadındır. Müdahale grubunun %62'si, Akdeniz bölgesinde yaşamakta, %77,6'sı çekirdek aile yapısına sahiptir. Araştırmada müdahale grubunun MYÖ ön test puan ortalaması 3,80±0,52 iken son test puan ortalaması 4,50±0,34'tür. ÖHUEDÖ'nin müdahale grubundaki ön test puanı 4,82±0,42, son test puanı ise 5,99±0,34'tür. Araştırmada, eğitim sonunda müdahale grubundaki öğrencilerin MYÖ ve ÖHUEDÖ puanında anlamlı düzeyde olumlu yönde artış olduğu belirlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerin MYÖ ve ÖHUEDÖ puanında anlamlı artış belirlenmemiştir. Müdahale grubunun MYÖ iletişim, duyarlılık ve içgörü alt boyut puanlarında müdahale öncesi ve sonrası arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Müdahale grubunun ÖHUEDÖ kişilerarası oryantasyon ve uzman bilgisine başvurma alt boyutlarında müdahale öncesi ve sonrası arasında anlamlı bir fark belirlenmiştir. Merhamet eğitiminin öğrencilerin merhamet yeterliliklerini ve etik duyarlılıklarını artırdığı belirlenmiştir. Öğrencilerin bilgi, beceri ve olumlu bakım davranışları kazanabilmeleri için interaktif yöntemlerin kullanıldığı merhamet eğitimi programlarının, hemşirelik lisans eğitim müfredatlarına entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik duyarlılık, Merhamet yeterliliği, Merhamet eğitimi, Öğrenci hemşire

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KONUSUNDA DÜŞÜNCELERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BİLİNCİ ÜZERİNE KARMA MODELDE BİR ÇALIŞMA

Tuba Korkmaz Aslan¹, Rukiye Burucu¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Sürdürülebilirlik, geçmişteki tecrübelerle birlikte bugünü yaşamayı ve bugüne odaklanırken geleceğin perspektifinden bakabilmeyi içeren bir kavramdır. The International Council of Nurses (ICN) de 2017 yılında hemşirelerin, “sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada öncü ses” olduğunu açıklamıştır. Hemşireler için sürdürülebilir kalkınma hedefi, sağlıklı yaşamı sağlamak ve refahı artırmaktır. Böyle olunca hemşirelik öğrencilerinde durumun nasıl olduğunu değerlendirmenin alana katkı sağlayacağı düşünülmüştür

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin sürdürülebilirlik konusunda düşünceleri ve sürdürülebilirlik bilinci düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Karma desen bir araştırmadır. Örneklem hesabına gidilmemiş evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Nicel bölümün örneklemi 224, nitel bölümün örneklemi ise 16 öğrenci oluşturmuştur. Amaca yönelik örnekleme uygun olarak nitel bölüme katılmaya istekli öğrencilerden her sınıftan dört öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada sürdürülebilirlik bilinci ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Nicel verilerin analizinde SPSS 29 (IBM) paket programı, nitel verilerin analizinde Colaizzi'nin fenomenolojik yorumlama yöntemi kullanılmıştır. Tüm grubun yaş ortalaması 20.85±1.638, toplam sürdürülebilirlik ölçek puanı 42.80 (38.800-47.200)'dir. Aile tipi sürdürülebilirlik bilincini etkilemektedir. Öğrencilerin sürdürülebilirlik hakkındaki görüşleri 4 ana tema, 23 alt kategori ve 68 koda toplanmıştır. Ana temalar; süreklilik, çevre bilinci, yenilenebilirlik ve adalettir. Alt kategoriler ise; konfor, kalite, eğitim, kendini geliştirme, bakım, sağlık, aktarılabilirlik, teknoloji kullanımı, değişim, iş birliği, eşitliktir. Hemşirelik öğrencilerinin sürdürülebilirlik bilinci düzeyleri düşüktür. Geniş ailede yaşayan, sürdürülebilirlik hakkında bilgisi olanların puanı daha yüksektir. Öğrenciler için sürdürülebilirlik; süreklilik, çevre bilinci, yenilenebilirlik ve adaleti ifade etmektedir. Hemşirelik sürdürülebilirlik için belirlenen temaların tamamında etkili olabilecek bir meslektir. Sürdürülebilirliğin ders olarak müfredata eklenmesi, bu alanda öğrencilerle birlikte toplumsal aktiviteler düzenlenmesi ve bilimsel çalışmalar yapılması sürdürülebilirlik bilincinin gelişmesine katkı sunabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Sürdürülebilirlik bilinci, Karma model

HEMŞİRELERDE FİZİKSEL KISITLAMAYA İLİŞKİN ETİK DEĞERLER ÖLÇEĞİ (FKEDÖ) GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Müeyesser Nur Akdeniz², Dilek Özden¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları AB Dalı

²Dokuz Eylül Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Göğüs Kliniği

Giriş: Hastanın gereklilik durumunu sorgulamadan, tam bir değerlendirme yapılmadan ve hasta güvenliğini sağlama amacına dayandırılarak uygulanan fiziksel kısıtlama uygulaması ile hasta otonomisi, onuru ve bağımsızlığı etkilenmekte ve etik açıdan da sorun oluşturmaktadır. Yoğun bakım ortamlarında fiziksel kısıtlama uygulaması ile sıklıkla karşılaşılması ve etik karar verme sürecinin de olumsuz etkilendiği göz önüne alındığında, hemşirelerin fiziksel kısıtlamaya karar verme süreçlerini etkileyen ve etik ikilemler yaşamasına neden olan fiziksel kısıtlamaya ilişkin etik değerlerini ölçen bir ölçme aracına gereksinim vardır. Ancak Ulusal ve Uluslararası literatürde hemşirelerin etik değerlerini ölçen bir ölçme aracı ve yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmayla elde edilecek ölçeğin, hemşirelerin fiziksel kısıtlamaya ilişkin etik değerlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalarda kullanılması hedeflenmiştir.

Amaç: Bu çalışma ile yoğun bakım hemşirelerinin fiziksel kısıtlamaya ilişkin etik değerlerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma metodolojik tiptedir. Araştırma ile ilgili literatürde, ölçek geliştirirken ölçekteki madde sayısının en az 5 katı kadar kişi alınması önerildiğinden, bu çalışmada her bir madde başına 5 kişi alınması planlanmış ve bu doğrultuda 40 maddelik taslak ölçeğin en az 200 kişiye ancak test -tekrar test analizi için 50 hemşire daha olmak üzere toplam 250 hemşireye uygulanmasına karar verilmiştir. Araştırmanın örneklemini, Mayıs 2021-Mayıs 2023 tarihleri arasında, iki üniversite hastanesi ve bir eğitim araştırma hastanesi erişkin yoğun bakım ünitelerinde çalışan 253 hemşireden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından, literatüre dayandırılarak oluşturulan kırk (44) maddelik taslak ölçek, kapsam geçerliliği için 8 uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşünden sonra 40 maddelik ölçek ile veriler toplanmıştır. Uzman görüşleri sonrasında, ölçeğin derecelendirilmesinin 5 li likert tipinde olmasına karar verilmiştir. FKEDÖ' nin 40 maddesi de pozitif ifade olup, pozitif maddeler "1" Kesinlikle Katılmıyorum, "2" Katılmıyorum, "3" Kararsızım, "4" Katılıyorum ve "5" Tamamen Katılıyorum şeklinde puanlanmıştır. Yapı geçerliliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin analizleri Cronbach- alfa katsayısı, Pearson korelasyon katsayısı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Yapılan analizler sonucunda ölçekte toplam varyansın %62.835'ini açıklayan 28 maddeden oluşan altı faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. KMO:0.857, p<0.001, Barlett Sphericity test 3537.348 tir. Ölçeğin toplam Cronbach-alfa değeri 0.90 olarak saptanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular "Hemşirelerin Fiziksel Kısıtlamaya İlişkin Etik Değerleri Ölçeği" nin yoğun bakım hemşireleri için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel kısıtlama, Hemşirelik, Etik değer, Ölçek geliştirme

TIBBİ CİHAZLA İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMALARINI: YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BİLGİ DÜZEYLERİ İLE ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE TUTUMUN ARACILIK ROLÜ

Esra Yılmaz¹, Öznur Gürlek Kısacık²

¹Kütahya Evliya Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kütahya

²Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD.
Afyonkarahisar

Giriş: Yoğun bakım üniteleri (YBÜ) hastaların hayati fonksiyonlarını destekleyen cihaz ve ekipmanların sıklıkla kullanıldığı alanlar olmaları nedeniyle, basınç hasarı gelişme riskinin yüksek olduğu bir bakım ortamıdır. Risk altındaki bu kritik hasta grubunda tıbbi cihazla ilişkili basınç yaralanmalarını (TCİBY) önlemeye yönelik girişimlerde hemşirelerin kritik bir role sahip oldukları bilinmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı YBÜ hemşirelerinin TCİBY'lere ilişkin bilgi düzeylerinin, basınç yaralanması yönetimi öz yeterliliklerine etkisinde, basınç yaralanmalarını önlemeye yönelik tutumun aracılık rolünün incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma 15.10.2023-30.04.2024 tarihleri arasında bir Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi ile bir Eğitim-Araştırma Hastanesinin dahili ve cerrahi yoğun bakım ünitelerinde görev yapan 302 hemşire ile yürütüldü. Araştırma verileri Hemşire Bilgi Formu, Tıbbi Cihaz İle İlişkili Basınç Yararı Bilgi Düzeyi Değerlendirme Testi (TCBY-BDDT), Basınç Ülserini Önlemeye Yönelik Tutum Ölçeği (BÜÖYTÖ) ve Hemşireler İçin Basınç Yaralanması Yönetimi Öz Yeterlilik Ölçeği (BYY-ÖYÖ) ile elde edildi. Verilerin analizinde SPSS 22.0 programı ve Hayes'in PROCESS makrosu (Model 4, versiyon 4.1) kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerinin yaş ortalaması 29.34±5.40 yıl, %64.2'si kadın, %73.2'si lisans mezunu, %52.6'si yoğun bakımda 1-5 yıl çalışma deneyimine sahipti. Hemşirelerin bilgi puanı 16 üzerinden 9.20±2.32, doğru yanıt oranı ise %57.5 olarak bulundu. Hemşirelerin tutum puanı 52 üzerinden 42.41±5.46 olarak belirlendi ve %76.5'i tatmin edici tutum yüzdesine sahipti (≥%75). Hemşirelerin basınç yaralanması yönetimi öz yeterlilik puanı ise 100 üzerinden 60.59±21.03 olarak saptandı. Bilgi düzeyinin, tutum üzerine etkisi pozitif yönde ve anlamlıydı (B= 0.963 %95 GA [0.720-1.206]. Ayrıca, tutumun da, öz yeterlilik üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğu görüldü (B= 0.837 %95 GA [0.370-1.304]. Ancak modelde tutum olmadan, bilginin öz yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmadı (B=0.339 p=0.542 %95GA [-0.756-1.435]. Modelde tutumun aracılık etkisinin, toplam etkinin %70.4'ünü açıkladığı saptandı. Elde edine bulgulara göre; yoğun bakım hemşirelerinin TCİBY'lere ilişkin bilgi düzeylerinin istendik düzeyde olmadığı belirlenirken, öz yeterlilik düzeylerinin ortalamanın biraz üzerinde ve tatmin edici bir tutuma sahip oldukları görüldü. Bununla birlikte bilgi düzeyi ve öz yeterlilik arasındaki ilişkide tutumun tam bir aracı etkiye sahip olduğu görüldü. Bu sonuçlar doğrultusunda, olumlu bir tutumla birlikte yeterli bilgi düzeyine sahip hemşirelerin basınç yaralanması yönetimi öz yeterliliklerinin de artacağını desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Yoğun Bakım Ünitesi, Bilgi Düzeyi, Tıbbi Cihaz İlişkili Basınç Yaralanması, Öz yeterlilik

YOĞUN BAKIMLARDA KİMYASAL TESPİT UYGULAMA DENEYİMLERİ: BİR KALİTATİF ÇALIŞMA

Abdülmenef Adanır¹, Dilek Özden², Büşra Ertuğrul³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

³University College Dublin, Nursing Midwifery and Health Systems

Giriş: Hemşirelerin, kimyasal tespit yönetimi sürecinde, istem verilen sedasyonun uygulama, sedasyonu hedeflenen düzeyde tutma, infüze edilen ilaçları titre etme, etkilerini izleme gibi sorumlulukları olduğu ancak bu hastaların yönetiminde belirsizlik yaşandığı ve bu durumun da güvenli olmayan uygulamalar ile sonuçlandığı görülmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yoğun bakım hemşirelerinin kimyasal tespite ilişkin deneyimlerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma, tanımlayıcı-kalitatif türdedir. Veriler, yoğun bakım ünitelerinde çalışan 20 hemşireden Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ve Ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır. Konuşmaların dökümü yapılarak, kalitatif içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Yapılan analiz sonucunda iki ana tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar: KT kararına etki eden faktörler ve KT uygulama sürecindeki zorluklardır. Kimyasal tespit gibi hasta güvenliğinin ön planda olduğu bir uygulamanın doğru olarak yapılması ve sürecin doğru bir şekilde yürütülmesi, hastanın zarar görmemesine ve çalışan personelin zorluk yaşamamasına neden olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kimyasal Tespit, Sedasyon, Hemşire, Yoğun Bakım, Kalitatif Çalışma.

HEMŞİRELERİN MERHAMET DÜZEYİ İLE KÜLTÜREL DUYARLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KÜLTÜREL DUYARLILIKLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Sümeyye Akçoban¹, Betül Tosun²

¹Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay, Türkiye

²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Giriş: Hemşirelerin kültürel açıdan farklı bireylere bakım verirken merhamet duygusu ile bakım vermeleri, kültürel farklılıkların aşılmasında, hasta onurunun desteklenmesinde ve bakımın iyileştirilmesinde etkilidir.

Amaç: Hemşirelerin merhamet düzeyi ile kültürel duyarlılıkları arasındaki ilişki ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ilişki arayıcı tipte planlanan çalışma, Mayıs-Ağustos 2024 tarihleri arasında Adana İlin’de buluna bir devlet hastanesinde (n=184) hemşirenin katılımıyla tamamlandı. Çalışma verileri “Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Merhamet Ölçeği” ve “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği” kullanılarak toplandı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile değerlendirildi. Normal dağılıma uygun olduğu belirlenen verilerde Student t Test ve Oneway ANOVA Testi, Regresyon Analizi ve Korelasyon Analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için p değeri p<0.05 kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin, Merhamet Ölçeği Puan ortalaması 95.99 ± 13.17 ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalaması ise 87.58 ± 12.62 bulundu. Merhamet düzeyinin ($t=8.394$, $p < .001$), farklı kültürden bir arkadaşa sahip olma ($t=4.529$, $p < .001$) ve farklı kültürden insanlarla bir arada olmayı isteme ($t=2.961$, $p < .001$) durumlarının kültürlerarası duyarlılık üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğu belirlendi. Benzer şekilde, farklı kültürden insanlara bakım verirken merhametli şekilde bakım verdiğini düşünmenin kültürlerarası duyarlılık üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğu bulundu ($t=8.894$, $p < .001$). Hemşirelerin merhamet düzeyleri ile kültürlerarası duyarlılık düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki varlığı saptandı ($r = 0.489$, $p < .001$). Çalışma sonucunda hemşirelerin merhamet düzeyinin kültürlerarası duyarlılık düzeyini etkilediği bulundu. Hemşirelik bakımının etkin, kaliteli ve sürdürülebilir şekilde sunulabilmesi için merhamet ve kültürlerarası duyarlılık konularındaki farkındalık önemlidir. Dolayısıyla, öğrenci hemşirelerden başlanmak üzere kliniklerde çalışan tüm hemşirelere yönelik bu konularda eğitim planlanmalıdır. Merhamet ve kültürel duyarlılık kavramlarının ders müfredatında zorunlu olarak yer alması, kliniklerde ise hizmet içi eğitimlerde bu kavramlara yer verilmesinin yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: merhamet, kültürlerarası duyarlılık, hemşire, hasta

SICAK UYGULAMANIN LAPAROSKOPIK KOLESİSTEKTOMİ SONRASI OMUZ AĞRISI VE FİZYOLOJİK PARAMETRELERE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Hanife Durgun¹, Elif Aslan²

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Giriş: Gastrointestinal sisteme ilişkin en yaygın hastalıklardan biri olarak tanımlanan kolelitiazis, cerrahi servislerinde en fazla karşılaşılan tıbbi tanılardan biridir. Kolelitiazisin kesin tedavisi ise kolesistektomi ile sağlanabilmektedir. Laparoskopik kolesistektomi operasyonu geçiren bireylerde en sık karşılaşılan şikayetlerden biri omuz ağrısıdır.

Amaç: Bu çalışma, laparoskopik kolesistektomi operasyonu geçiren hastalara uygulanan sıcak uygulamanın omuz ağrısına ve fizyolojik parametrelere etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tek kör randomize kontrollü tasarım olarak gerçekleştirilen çalışmanın verileri Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir devlet hastanesinin genel cerrahi servisinde Temmuz 2022-Temmuz 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmanın evrenini belirtilen tarihler arasında laparoskopik kolesistektomi operasyonu uygulanan hastalar, örneklemini ise araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan toplam 52 cerrahi hastası oluşturmuştur. Araştırmada veriler "Hasta Bilgi Formu", Vizüel Analog Skala" ve "Fizyolojik Parametre Formu" ile toplanmıştır. Girişim grubunda yer alan hastalara operasyondan geldikten dört saat sonrasında başlanmak üzere hasta taburcu olana kadar omuz bölgesine sabah 20 dk, akşam 20 dk süre ile 2 kez sıcak su torbalarıyla sıcak uygulama gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda yer alan bireylere ağrıları olduğunda hekim isteminde yer alan analjezik ilaç tedavisi uygulanmış başka herhangi bir girişim uygulanmamıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler, Ki kare testi, Bağımsız iki örnek t testi ve Tekrarlı Anova testi kullanılmıştır. Araştırma için kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır. Veriler $p<0.05$ güven aralığında değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Sıcak uygulama yapılan grup ile kontrol grubunda yer alan bireylerin zaman etkileşimine göre omuz ağrısı puan ortalamaları, sistolik kan basıncı, diyastolik kan basıncı, nabız sayısı, solunum sayısı ve SPO2 değerleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0.001$). Sonuç olarak, laparoskopik kolesistektomi operasyonu geçiren hastalara uygulanan sıcak uygulamanın omuz ağrısını azaltmada ve fizyolojik parametrelerin normal sınırlarda olmasını sağlamada, ekonomik ve güvenli bir yöntem olarak hemşireler tarafından kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Bakımı, Laparoskopik Kolesistektomi, Omuz Ağrısı, Sıcak Uygulama, Fizyolojik parametreler

HEMŞİRELERİN HASTA GÜVENLİĞİNE YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİNDE SİMÜLASYONA DAYALI EĞİTİMİN ETKİSİ

Seda Ramazanoğlu¹, Pınar Doğan²

¹Bozüyük Devlet Hastanesi, Bilecik, Türkiye.

²İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

Giriş: Mezuniyet sonrası hasta güvenliğine yönelik hizmet içi eğitimler yapılmasına rağmen sağlık bakım sisteminde tıbbi hatalar yaşanmaktadır. Bu durum, hemşirelerin bilgiyi uygulamaya dönüştürmesini kolaylaştıracak kanıt temelli öğretim yaklaşımlarının hizmet içi eğitimlere entegre edilmesini gerekli kılmaktadır.

Amaç: Bu çalışma; hemşirelerin hasta güvenliğine yönelik bilgi ve tutumlarının güçlendirilmesinde simülasyona dayalı eğitimin etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Çalışma; ön test-son test, kontrol gruplu girişimsel desende gerçekleştirildi. Araştırma, Ekim-Aralık 2023 tarihleri arasında, bir devlet hastanesinde görev yapan ve çalışmaya dahil edilme kriterlerine (çalışmaya katılmaya gönüllü olma, çalışma öncesinde simülasyona dayalı öğrenme deneyimi olmama ve lisans mezunu olma) uyan 64 hemşire (girişim: n=32, kontrol: n=32) ile yürütüldü. Çalışmada, örnekleme dahil edilen hemşirelere hasta güvenliğine yönelik kuramsal eğitime ek olarak, girişim grubunda yer alan hemşirelere üç ayrı oturumda farklı gerçeklik düzeylerinde simülasyona dayalı eğitim verildi. Çalışma verileri “Bireysel Özellikler Formu”, “Hasta Güvenliği Tutum Ölçeği” ve “Hasta Güvenliğine Yönelik Bilgi Testi” kullanılarak toplandı. Veriler SPSS paket programında analiz edildi. (Etik karar no: E-10840098-772.02-4540).

Bulgular ve Sonuç: Çalışmadan elde edilen veriler incelendiğinde; girişim grubunda bulunan hemşirelerin simülasyona dayalı öğrenme sonrasında hasta güvenliğine yönelik bilgi düzeylerinin ($p= 0,003$) ve hasta güvenliği tutumlarının ($p= 0,018$) kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda sıralı olarak deneyimlenen simülasyona dayalı öğrenmenin hemşirelerin hasta güvenliğine yönelik bilgi ve tutumlarını geliştirdiği belirlenmiştir. Buna göre; mezuniyet sonrasında hemşirelerin hasta güvenliği yetkinliklerinin artırılmasında simülasyona dayalı öğrenme stratejisinin hizmet içi eğitimlere entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hasta güvenliği, simülasyona dayalı öğrenme, mezuniyet sonrası eğitim

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİ VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIKLARI: TANIMLAYICI VE İLİŞKİSEL BİR ÇALIŞMA

Tülay Sağkal Midilli¹, Seda Dere İşseven²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Giriş: Küreselleşmekte olan dünya ile birlikte bilim ve teknoloji de hızla gelişmekte ve değişmektedir. Hemşirelik eğitiminin başlangıcından itibaren, insan ilişkileri temelli bir mesleğin adayı olan hemşirelik öğrencilerinin ve profesyonel çalışma ortamı içinde olan hemşirelerin klinik uygulamalar konusunda yapay zeka uygulamalarını kullanma becerisi amacı ile hemşirelik müfredatında, güncel ihtiyaçlar ve geleceğe yönelik beklentiler arasında kurulacak iyi bir dengeye ihtiyaç vardır.

Amaç: Araştırma hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve yapay zeka okuryazarlıkları durumlarının tanımlanması ve arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişkisel tipte bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, Mayıs 2023 – Haziran 2024 tarihleri arasında ülkenin kuzeydoğusunda bir üniversitede de araştırma kriterlerine uyan 291 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada Tanıtıcı Özellikler Formu, Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi İçeceği ve Yapay Zeka Okuryazarlık Ölçeği olmak üzere bir form ve iki ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın veri analizi SPSS 28 paket programı aracılığıyla yapılmıştır. Analiz işlemi öncesi verilerin normal dağılım gösterme şartı sağlanmıştır. Araştırmada verilerin analizinde sayı-yüzdeler hesaplama, bağımsız örneklem t testi, pearson korelasyon testi ve Mann-Whitney U analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada $p<0,05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin % 76,6'sı kadın, % 23,4' ü erkek olup mesleği isteyerek seçenler % 60,8 dir. Öğrencilerin yapay zeka okuryazarlık ölçeği puan ortalamaları $57,2\pm 10,8$ ve eleştirel düşünme eğilimi ölçeği puan ortalamaları $186,8\pm 29,0$ 'dır. Öğrencilerin cinsiyetlerine ve mesleği isteyerek seçme durumlarına göre eleştirel düşünme eğilimi ve yapay zeka okuryazarlığı arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$); sosyal etkinliklere katılanların katılmayanlara göre, bilimsel çalışmaları takip eden öğrencilerin etmeyenlere göre, internet teknolojilerini kullanan ve yapay zekanın kullanıldığı bir uygulamayı kullanan öğrencilerin, kullanmayanlara göre hem eleştirel düşünme eğilimi hem yapay zeka okuryazarlığı anlamlı ölçüde fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Hemşirelerin yenilikçilik düzeyleri ile yapay zeka okuryazarlıkları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=0,558$, $p<0,05$). Çalışmanın sonucunda hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka okuryazarlığı ve bireysel yenilikçilik seviyelerinin orta düzeyde olduğu ve yapay zeka okuryazarlıkları ile eleştirel düşünme eğilimi arasında pozitif ilişki içerisinde olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimi arttıkça yapay zeka okuryazarlık durumları da artmıştır. Geleceğin sağlık profesyonellerini, yapay zeka teknolojilerine hazırlamak için eğitim müfredatında yapay zeka ile ilgili içeriklerin dahil edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: HEMŞİRE, ELEŞTİREL DÜŞÜNME, YAPAY ZEKA OKURYAZARLIĞI

YOĞUN BAKIMDA KÜLTÜREL UYGULAMALAR VE KÜLTÜRE DUYARLI BAKIMIN İNCELENMESİ

Ayşenur Özer¹, Zeliha Cengiz²

¹ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Yüksek Lisans Programı, İnönü Üniversitesi, Malatya

² Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD, İnönü Üniversitesi, Malatya

Araştırma, İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmüştür.

ÖZET

Giriş: Yoğun bakım ünitelerinde kültürel uygulama ve kültüre duyarlı bakımın dikkat edilmesi gereken yerlerdir. Hemşirelerin kültürel yetkinlikleri ve duyarlılıkları ile hasta yakınlarının kültürel bakımdan beklentilerinin neler olduğunu bilmek kültüre duyarlı bakım sunulabilmesi adına önemlidir. Literatür incelendiğinde yoğun bakımda kültürel uygulamaları ve kültüre duyarlı bakımı inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Amaç: Araştırma yoğun bakımda ihtiyaç duyulan kültürel uygulamaları ve kültüre duyarlı bakımı incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Adıyaman Eğitim ve Araştırma Hastanesi yoğun bakım ünitelerinde nicel ve nitel araştırma yöntemlerini birleştiren paralel karma desen ile yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 200 hemşire ve 30 hasta yakını dahil edilmiştir. Veriler hemşirelere uygulanan ölçekler ve hasta yakınlarına uygulanan görüşmeler aracılığı toplanmıştır. Verilerin toplanmasında hemşireler için “Hemşire Tanıtım Formu”, “Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği”, “Kültürel Yeterlilik Ölçeği”, hasta yakını için “Hasta Yakını Tanıtım Formu” ve “Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Normal dağılan nicel veriler bağımsız örneklem t testi, Pearson Korelasyon Analizi ve ANOVA testi ile, normal dağılmayanlar Mann Whitney U Analizi, Kruskal Wallis Analizi, Spearman Korelasyon Analizi ile değerlendirildi. Nitel veriler ise tematik analiz yapılarak değerlendirildi.

Bulgular: Katılan hemşirelerin %63.5’i kadındır ve yaş ortalamaları 31.48±7.09’dur. Hasta yakınlarının 14’ü erkek, 16’sı kadındır. Hemşireler kültürel yeterlilik ölçeğinden 70.22±17.70 puan, kültürlerarası duyarlılık ölçeği ölçeğinden 75.33±8.73 puan almıştır. Kültürlerarası duyarlılık ölçek puanı ile hemşire kültürel yeterlilik ölçek puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak önemli bir ilişki vardır (p<0.05). Yoğun bakımda yakını bulunan hasta yakınlarının kültürel gereksinimleri ve kültürel bakıma yükledikleri anlama ilişkin 6 ana tema belirlenmiştir. Bu temalar 1. Kültüre uygun İletişim, 2. Gerçekleri bilmek ve karar verebilmek, 3. Farkındalıkla verilen bakıma katılabilmek, 4. Mahremiyetin koruyacak seçimlerin yapılabilmesi, 5. Özen gösterilmesi ve korumanın sağlanması ve 6. Psikolojik destek sağlanması olarak nitelendirilmiştir.

Sonuç: Kültürlerarası duyarlılık puanı arttıkça, hemşire kültürel yeterlilik puanı da artmaktadır. Hastalar kültürel bakım olarak iletişim, mahremiyet, bilgi sahibi olmak, bakıma katılabilmek, özen, koruma ve psikolojik destek sağlanması gibi konularda bir dizi ihtiyacı kültür ile ilişkilendirmiştir. Yoğun bakım hemşirelerinin kültürel duyarlılıklarını geliştirerek kültürel yetkinliklerinin artırılması ve hastaların deneyimlerini iyileştirmek için aile üyelerinin beklentilerinin göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültüre Duyarlı Bakım, Kültürel Uygulamalar, Yoğun Bakım,

OMURİLİK HASARLI BİREYLERDE TABURCULUK SONRASI MOBİL UYGULAMA İLE VERİLEN TAK EĞİTİMİNİN YAŞAM KALİTESİ VE UYUMA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA PROTOKOLÜ

Nilgün Aras², Nurcan Çalışkan¹, Bilge Yılmaz²

¹Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²SBÜ. Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Temiz Aralıklı Kateterizasyon nörojenik mesane tanılı bireylerde, mesanedeki idrarın boşaltılması için yaygın olarak kullanılmaktadır. Komplikasyonların önlenmesi ve azaltılması için uygulamanın başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Uygulama başarısı ise büyük ölçüde hasta eğitimine ve takibine bağlıdır.

Amaç: Bu bildiriye Omurilik Hasarlı bireylerde mobil uygulama aracılığıyla verilen temiz aralıklı kateterizasyon eğitiminin yaşam kalitesi ve uyuma etkisini belirlemek amacıyla hazırlanan araştırma protokolünün sunulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırma paralel grup, tek kör, randomize kontrollü çalışma olarak tasarlanmıştır. Omurilik hasarı olan, yatarak tedavi gören ve nörojenik mesaneye sahip, ilk defa temiz aralıklı kateterizasyon eğitimi alacak olan kişiler çalışmaya dahil edilecektir. Örneklem büyüklüğü güç analizi yapılarak ve veri kayıpları da öngörülerek toplam 42 hasta olarak belirlenmiştir(Girişim grubu 21, kontrol grubu 21 hasta). Dahil edilme kriterlerini karşılayan ve araştırmaya katılmaya gönüllü bireyler gruplara rastgele atanacaktır. Kontrol grubu rutin aralıklı kateterizasyon eğitimi, girişim grubu rutin eğitime ek olarak mobil uygulama aracılığıyla eğitim alacaktır. Veriler taburcu olmadan hemen önce ve taburcu olduktan 12 hafta sonra toplam iki kez toplanacaktır. Veri toplama aracı olarak Tanıtıcı Bilgi Formu, WHOQOL-BREF, Aralıklı Kateterizasyon Anketi, Aralıklı Kateterizasyon Uyum Ölçeği, Mobil Uygulama Kullanılabilirlik Ölçeği ve Mobil Uygulama Eğitim İçeriği Değerlendirme Soruları kullanılacaktır. Araştırmanın raporlanması sırasında The CONSORT- Outcomes 2022 rehber olarak kullanılacaktır.

Bulgular ve Sonuç: Temiz aralıklı kateterizasyona bağlı komplikasyonların azaltılması için iyi eğitim almış ve doğru kateterizasyon tekniğiyle uygulama yapan bireylere ihtiyaç vardır. Bu araştırma mobil uygulama ile gerçekleştirilen temiz aralıklı kateterizasyon eğitimi ve taburculuk sonrası hasta takibinin yaşam kalitesi ve uyuma etkisi hakkında bilgi verecektir. Sonuçlar, omurilik hasarı olan ve nörojenik mesaneye sahip bireylerde yaşam kalitesini ve kateterizasyona uyumu arttırmak için yapılacak olan çalışmalara referans olması açısından önem taşımaktadır. Trial registration: Bu çalışma protokolü NCT 06429631 numarası ile ClinicalTrials'a kaydedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: nörojenik mesane, aralıklı kateterizasyon, mobil uygulama, omurilik hasarı

EXPERINCES OF FOREIGN NURSING STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN TURKEY: A QUALITATIVE STUDY

Hatice Gülsoy¹, Fatma Özlem Üner², Arife Albayrak Coşar³

¹Alanya Alaaddin Keykubat University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Fundamentals of Nursing Division.

²Alanya Alaaddin Keykubat University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Obstetrics, Gynecology, and Women's Health Nursing Division.

³Alanya Alaaddin Keykubat University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Internal Medicine Nursing Division.

Introduction: Turkey has become an increasingly popular destination for international students in higher education. However, students, especially those in fields like nursing that require both theoretical knowledge and practical skills, face various challenges, such as language barriers, cultural adaptation difficulties, and social integration issues. These challenges can negatively affect both academic success and clinical practice.

Aim: This study aims to explore the challenges faced by international nursing students in Turkey and the strategies they use to overcome these difficulties. The study also aims to provide recommendations for improving language education, cultural adaptation, and social support mechanisms.

Method: A qualitative research design was employed for this study. The sample consists of 15 international students studying in the nursing department of a university in Turkey. Data were collected through a demographic information form and a semi-structured interview guide and analyzed using thematic analysis. Interviews were conducted face-to-face and audio-recorded with consent.

Findings and Conclusion: The study identified four main themes: language barriers, cultural adaptation difficulties, social integration challenges, and coping strategies. Language barriers negatively impacted academic and clinical performance, while cultural adaptation and social integration issues caused students to feel isolated and foreign. However, students tried to overcome these challenges by forming support networks, participating in language programs, and engaging in cultural activities. The findings indicate that international nursing students face complex challenges related to language proficiency, cultural adaptation, and social integration. Enhancing language support, cultural competency training, and social integration programs could support students' academic success and overall well-being.

Keywords: Language Barriers, Nursing Education, Cultural Adaptation, Social Integration, International Students

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİ İLE MAHREMİYETE İLİŞKİN SORU SORMA GÜÇLÜKLERİNİN İNCELENMESİ

Esra Doğan Yılmaz¹

¹Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı

Giriş: Hemşirelik sürecinin eksiksiz, doğru ve amaca uygun olarak gerçekleşmesi iletişim becerilerinin kullanıldığı veri toplama basamağında yeterliliğin sağlanması ile mümkündür.

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ile mahremiyete ilişkin soru sorma güçlüklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı olan araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 2, 3 ve 4. sınıf hemşirelik öğrencilerin tamamı (285) oluşturmuş, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 247 (%86.6) öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Veriler Tanıtıcı Özellikler Formu, İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Hemşirelik Öğrencilerinin Mahremiyete İlişkin Soru Sorma Güçlükleri Ölçeği (HÖMİSSGÖ) ile toplanmıştır. Etik kurul onayı alınmıştır. Veriler SPSS 22 programında Independent Sample T Test, One-Way ANOVA, Pearson Korelasyon Katsayısı analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.23 ± 1.34 olup, %85.4'ü kadındır. Öğrencilerin %31.6'sı 2., %34.8'i 3. ve %33.6'sı ise 4. sınıfta eğitim görmektedir. Öğrencilerin yarısına yakını (%49) bölüme isteyerek geldiğini, %83.4'ü ise hemşirelik mesleğini sevdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %89.5'i bakım verirken hemşirelik sürecini kullandığını, %52.6'sı hemşirelik sürecinin veri toplama aşamasında iletişim kaynaklı güçlük yaşadığını, %51.4'ü veri toplama sırasında hastaya özel konular konuşulurken utanma/çekinme yaşadığını, %68.4'ü hastalarla genel olarak iletişim kurarken güçlük çektiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin tamamına yakını (%98) mahremiyeti hem beden hem de bilgilerin gizliliği olarak algılamaktadır. Öğrencilerin İBÖ puan ortalamaları 101.24 ± 11.92 (minimum:25, maximum:125), HÖMİSSGÖ puan ortalamaları ise 48.0 ± 8.579 (minimum:12, maximum:60) olarak bulunmuştur. Sınıf, bakım verirken hemşirelik sürecini kullanma, hemşirelik sürecinin veri toplama aşamasında iletişim kaynaklı güçlük yaşama, veri toplama sırasında hastaya özel konular konuşulurken utanma/çekinme yaşama ve hastalarla genel olarak iletişim kurarken güçlük çekme değişkenlerinin öğrencilerin iletişim becerileri ve mahremiyete ilişkin soru sorma güçlükleri düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık yarattığı saptanmıştır. Öğrencilerin iletişim becerileri ile mahremiyete ilişkin soru sorma güçlükleri arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0.349$, $p<0.000$). Araştırmada öğrencilerin iletişim becerileri yüksek, mahremiyete ilişkin soru sorma güçlüklerinin ise az olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin iletişim becerileri düzeyleri arttıkça mahremiyete ilişkin soru sorma güçlükleri azalmaktadır. İletişim becerisinin yüksek olması mahrem konulara ilişkin soru sorma yetkinliklerini arttırmakta, soru sorma güçlüklerini azaltmaktadır. Öğrencilerin özellikle hastalarla mahremiyete ilişkin konuşabilmelerinde iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve mahremiyet konusunda daha fazla bilgilendirilmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, hemşirelik süreci, iletişim becerisi, mahremiyet, veri toplama.

BASINÇ YARALANMASI GELİŞİMİNİ ÖNLEMEDE ÇAY AĞACI YAĞI İLE ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ CİLT NEMLENDİRİCİSİNİN, SAF GLİSERİN İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Nurten Alan¹, Nazan Tuna Oran², Pınar Akokay Yılmaz³, Sibel Büyükçoban⁴, Bekir Uğur Ergür⁵

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

³İzmir Kavram Meslek Yüksek Okulu

⁴Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi

⁵Girne Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Basınç yaralanmasının önlenmesi, hemşireliğin ve hastanelerdeki sağlık hizmetlerinin kalite göstergelerinden biridir. Çay ağacı yağının (TTO), güçlü antibakterial, anti-inflamatuar, antiviral, antifungal özelliklerinin yanında yara tedavilerinde iyileştirici özelliği bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, deneysel olarak sıçanlarda iskemik bası yarası modeli oluşturularak, çay ağacı yağı ile zenginleştirilmiş nemlendiricinin ciltte koruyucu etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: DEÜ Hayvan Deneyle Laboratuvarı'nda Mayıs–Temmuz 2019 tarihleri arasında yapılan (DEÜ HAYDEK 28/2018) deneysel çalışma, DEÜ BAP Koordinasyon Birimi tarafından (ID: 2019.KB.SAG.023) Genel Araştırma Projesi olarak kabul edilmiştir. Wistar albino cinsi 3-4 aylık 200-300 gr, 65 adet sıçan üç gruba ayrılmıştır. Referans deneği olarak 5 sıçanın cilt örnekleri alınmıştır. Sıçanlara, basınç yaralanması sıçan modeline göre 8 saat boyunca mıkntis uygulanmıştır. Sonrasında 16 saat boyunca reperfüzyona bırakılmıştır. Birinci gruba (n=20); %10 TTO ile Çay ağacı yağı+ %99.5 gliserin, ikinci gruba (n=20); %99.5 gliserin kullanılmıştır. Üçüncü gruba (n=20); sadece mıkntis uygulanmıştır. Birinci gruba mıkntis uygulanmadan önce belirlenen cilt bölgesinin sağ ve sol tarafına 0.5 diziem gelecek şekilde toplamda 1 diziem %10'luk TTO, 2. gruba; %99.5'luk sadece gliserin damlatılmıştır. 30 dakika bekledikten sonra mıkntisler uygulanmış ve 8 saat sonra mıkntisler çıkarılmıştır. Tekrar 1. gruba %10'luk TTO, 2. gruba %99.5'luk gliserin damlatılmıştır. Sonrasında sıçanlar reperfüzyona bırakılmıştır. Her sabah, mıkntis uygulanmasından önce termal kamera ile resimleri çekilerek kayıt edilmiştir. Çalışmanın 1. günü, 4. gün, 7. gün ve 14. gün sonu, üç gruptan sıçanlar seçilerek doku örnekleri alınmış ve histomorfolojik olarak incelenmiştir. Veriler, immunohistokimyasal incelemeler doğrultusunda elde edilmiştir. Bulgular, ortalama, standart sapma ve gruplar arasında farkı değerlendirmek için Kruskal–Wallis testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Gruplar immunohistokimyasal olarak günlere göre karşılaştırıldığında; 7. ve 14. günde; %10 TTO grubunda Caspase3, Caspase9, Bcl2, APAF ve TUNEL skor puanları diğer iki gruptan istatistiksel açıdan anlamlı olarak düşük bulunmuştur (p<0.05). Termal kamerada ölçülen 1. ve 2. gruptakilerin yara bölgesindeki lokal sıcaklık artışı, 3. gruba oranla önemli ölçüde daha azdır. Bu durum gliserin ve TTO'nun inflamasyonu baskılayıcı etkisini göstermektedir. Bu çalışmada, hem basınç yaralanması modeli oluşturulmuş hem de gliserin içinde %10 TTO ile tedavi, cilt inflamasyonunu ve apoptozu etkili bir şekilde bastırırken, basınç yaralanması oluşumu sırasında kolajen sentezini artırdığı saptanmıştır. TTO'nun basınç yaralanması gelişimini geciktirdiğine ilişkin klinik çalışmalarla da doğrulanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: çay ağacı yağı, saf gliserin, basınç yaralanması, yara iyileşmesi, basınç yaralanması modeli

PALYATİF BAKIM ONKOLOJİ HASTALARINDA SEMPTOM YÜKÜ İLE ÖLÜM KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Nurdan Yalçın Atar¹, Murat Koç²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Sultanbeyli Devlet Hastanesi, Palyatif Bakım Kliniği, İstanbul, Türkiye

Giriş: Palyatif bakım onkoloji hastalarında mevcut semptom yükünün, yaşam kalitesi ve yaşam sonu bakım üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Özellikle onkoloji hastalarında sıkça görülen ölüm kaygısı, semptom yüküyle ilişkili olabilir ve bu ilişki hastaların fiziksel, ruhsal ve psikososyal sağlığını önemli ölçüde etkileyebilir.

Amaç: Çalışma, palyatif onkoloji hastalarında semptom yükü ile ölüm kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Çalışmaya iki kamu hastanesinin beş palyatif bakım kliniğinde bulunan toplam 600 onkoloji hastası dahil edildi. Araştırmada veri toplama formları olarak “Hasta Bilgi Formu”, “Edmonton Semptom Değerlendirme Sistem Skalası” ve “Ölüm kaygısı ölçeği” kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Semptom yükü ile ölüm kaygısı arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptandı ($r=0.68$, $p<0.05$). Semptom yükünün ölüm kaygısı varyansının %47.3’ünü açıkladığı belirlendi ($R^2=0.47$; $p<0.05$). Bu çalışma, palyatif bakım onkoloji hastalarında semptom yükünün ölüm kaygısını arttırdığını ve bu hastalarda ölüm kaygısını azaltmak için semptom yükünün hafifletilmesinin gerekliliğini ortaya koydu.

Anahtar Kelimeler: Palyatif Bakım, Onkoloji, Semptom Yükü, Ölüm Kaygısı

HELPER SKİN TAP MI, SOĞUK İĞNE Mİ? İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYONDA İKİ FARKLI TEKNİĞİN AĞRI, ANKSİYETE VE FİZYOLOJİK PARAMETRELER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI, RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Seher Çevik Aktura¹, Hanife Çelik², Gürkan Özden³

¹Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Bingöl Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu / Terapi Ve Rehabilitasyon

³İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği

Giriş: Ağrı ve kaygının ne zaman başladığı, niteliği, sebepleri ve değişimi gibi birçok soruya en doğru cevabı hastanın bakımıyla yakından ilgilenen hemşireler verebilir. Yine medikal seçeneklere geçmeden önce uygulanacak ilaç dışı yöntemleri uygulayacak kişi de hemşiredir. Bu nedenle hasta bakımında kullanılabilecek non-farmakolojik yöntemlerin araştırılması ve sonuçlarının hemşireler tarafından uygulanması son derece önemlidir.

Amaç: Araştırmada intramuscular (IM) enjeksiyon uygulamasında ağrı, kaygı ve fizyolojik parametreler açısından Helfer skin tap ve soğuk iğne tekniğinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Materyal-metot: Araştırma randomize kontrollü deneysel model olarak yapılmıştır. Çalışmanın örnekleme iki deney grubu ve bir kontrol grubu (Helfer skin tap grubunda 80, soğuk iğne grubunda 81, kontrol grubunda 81) olmak üzere toplam 242 hastadan oluşmuştur. Çalışmadaki hastalar bilgisayar destekli rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak 1:1:1 oranında üç gruba ayrıldıktan sonra, deney ve kontrol grupları kura yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Birinci deney grubundaki hastalara Helfer skin tap yöntemi kullanılarak IM enjeksiyon yapılmıştır. İkinci deney grubundaki hastalara soğuk iğne kullanılarak IM enjeksiyon yapılmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel tanıtım ve izlem formu, Görsel Kıyaslama Ölçeği ve Durumluluk Kaygı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler aritmetik ortalama, yüzde dağılımları, ANOVA, Bonferroni ve ki-kare testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Çalışmada, Helfer skin tap yöntemi kullanılarak IM uygulanan hastaların kan basıncı ve satürasyon düzeylerinde diğer gruplara göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$, $p<0.001$). Soğuk iğne ile IM enjeksiyonu yapılan hastaların kan basıncı düzeyinin kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Çalışmada, Helfer skin tap ve soğuk iğne gruplarındaki hastaların ağrı ve anksiyete düzeylerinin kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). Sonuç: IM enjeksiyon sırasında Helfer skin tap yöntemi kullanılan hastaların kan basıncının daha düşük ve satürasyon düzeyinin daha yüksek olduğu, ağrı ve kaygı düzeyinin ise önemli düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. IM enjeksiyon sırasında soğuk iğne kullanılan hastaların kan basıncı düzeyinde değişikliğin çok az olduğu ve ağrı ve kaygı düzeyinin ise önemli düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür. Helfer skin tap ve soğuk iğne yöntemleri IM enjeksiyon prosedürünün önemli bir parçası olmalıdır çünkü IM enjeksiyonla ilişkili ağrı yoğunluğunu ve kaygıyı azaltmaya, fizyolojik parametrelerde daha az değişime ve kaliteli bakımın sürdürülmesine yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Anksiyete, Helfer skin tap, Soğuk iğne, İntramüsküler enjeksiyon

EVDE VE HUZUREVİNDE YAŞAYAN YAŞLILARIN GÜNLÜK TÜKETTİĞİ SIVI MİKTARI, TÜRÜ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Perihan Çetin¹, Bahanur Karaçar², Ayşe Akbıyık³

¹İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

³İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalarda yaşlıların sıvı tüketiminin yetersiz olduğu, yaşlıların sevdiği içeceklerle ulaşma durumlarının sıvı tüketmelerini etkilediği bildirilmektedir (Craig, 2013;(Lesnik, Piko, Zeleznik ve Bevc, 2017; Muz, 2017 Price, Bolton ve Hooper, 2010)

Amaç: Bu araştırmanın amacı, evde ve huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin günlük tükettiği sıvı miktarı, türü ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Bu Araştırma 18 Mayıs 2024 - 10 Ağustos 2024 tarihleri arasında, İzmir İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı bir Üniversite Hastanesinin Aile Hekimliği Polikliniğine başvuran ve evinde yaşayan 126 yaşlı birey, özel ve kamuya bağlı 6 huzurevinde yaşayan 111 yaşlı birey olmak üzere toplam 237 yaşlı üzerinde yapılmış tanımlayıcı bir çalışmadır. Araştırmanın etik kurul (16.05. 2024; karar No: 0254) ve kurum izinleri alındı. Araştırmada veriler, birey tanıtıcı bilgi formu, sıvı tüketimine ilişkin özellikler formu ve sıvı tüketim sıklığı anketi kullanılarak yüz yüze görüşme yoluyla toplandı. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından SPSS 25.00 paket programına girilerek bilgisayar ortamında değerlendirildi ve karşılaştırmalarda p anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alındı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmamıza katılan yaşlı bireylerin % 46,8 huzurevlerinde ve %53,2'si ise kendi evlerinde yaşamaktadır. Huzurevinde ve kendi evinde yaşayan yaşlıların yaş ortalamaları sırasıyla 76,39±7.93 ve 70,75±6,12, kadın cinsiyeti sırasıyla %72,1 ve %60,3, geliri giderinden düşük olanların oranları sırasıyla %19,8 ve %5,6 ve bakımına yardımcı olacak birisinin varlığı sırasıyla %68,5 ve %16,7'dir. Huzurevinde ve evinde kalan yaşlıların günlük sıvı alım miktarı ortalamaları sırasıyla 1676,37±573,58 mL ve 2207,20±796,99 mL'dir. Huzurevinde ve kendi evinde yaşayan yaşlıların günlük sıvı alımı miktarı anlamlı düzeyde farklılık gösterdi (W=19237,500;p=0,000). Her iki gruptaki yaşlıların tükettiği sıvı türlerinden ilk üç sırada su, siyah çay ve çorba gelmektedir. Buna karşılık kendi evinde kalan yaşlılar hoşaf, ayran, taze sıkılmış meyve suyu ve bitki çaylarını daha fazla tüketirken, huzurevinde kalan yaşlılar hazır meyve suları, sade soda, maden suyu ve yarım yağlı süt gibi içecekleri daha fazla tüketmektedirler. Sonuç olarak kendi evinde ve huzurevinde kalan yaşlıların tükettiği sıvı türü ve miktarı farklılık göstermektedir. Huzurevlerinde kalan yaşlıların tükettiği sıvı türleri kendi tercihlerine göre değil kurum olanaklarına göre değişebilmektedir. Yaşlıların tercih ettiği sıvılara ulaşamamaları durumunda da daha az sıvı tüketmektedirler. Bu araştırma sonuçlarının huzurevi yöneticileri ve bakım verenlerle paylaşılması ve yaşlıların sıvı tercihinin dikkate alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılar; günlük sıvı tüketimi; sıvı miktarı; huzurevi; evde yaşayan yaşlılar

Kaynakça

HEMODİYALİZ HASTALARINDA MANEVİ İYİ OLUŞUN UMUDA ETKİSİ

Hatice Oltuluoğlu¹

¹İnönü Üniversitesi

Giriş: Giriş: Hemodiyaliz stresli bir süreçtir ve bu hastalarda umutsuzluğa neden olarak iyileşme sürecinin geciktirebilir. Bu nedenle hastaların umutlarını artırmada etkili olan maneviyata ihtiyaç vardır.

Amaç: Amaç: Bu çalışma hemodiyaliz hastalarında manevi iyiliğin ve umuda etkisini belirlemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Gereç-Yöntem: Kesitsel olarak yapılan araştırma, Temmuz - Ağustos 2023 tarihleri arasında iki hastanenin hemodiyaliz ünitesinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini, hemodiyaliz tedavisi alan ve kayıtlı olan 145 hasta birey oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmeyip evrenin hepsine ulaşılması hedeflendi. Toplam 123 hastaya ulaşıldı. Verilerin toplanmasında Anket Formu, Manevi İyi Oluş Ölçeği ve Umut Ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, pearson korelasyon ve Cronbach's α kullandı. Sonuçlar, %95 güven aralığında ve anlamlılık olarak $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Manevi iyi oluş ve Umut Ölçeklerinden alınan toplam puan ortalamalarının sıra ile 45.94 ± 8.68 ve 31.13 ± 8.65 olduğu belirlendi Hemodiyaliz hastalarının Sürekli Umut Ölçeği ve Manevi İyi Oluş Ölçeği arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görüldü ($p < 0.05$). Sonuç: Hemodiyaliz hastalarının manevi iyilik halleri arttıkça umut düzeyleri artmaktadır. Hemşirelerin hasta bakımında maneviyata yer vermesi, böylece hastaların umut düzeylerini yükselterek sağlığını geliştirilmelerine yardımcı olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemodiyaliz, Manevi iyi oluş, Umut.

EPİLEPSİ HASTALARINDA HASTALIĞI GİZLEME, DAMGALANMA VE ÖZ YÖNETİM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Medine Yücesoy¹, Özlem Canbolat²

¹İstanbul Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Giriş: Epilepsi hastalarının öz yönetimleri sosyal destek ve damgalanma gibi faktörler nedeniyle etkilenmekte ve bu durum hastalarda hastalıklarını gizlemeye kadar gidebilmektedir.

Amaç: Bu araştırma epilepsi hastalarında hastalığı gizleme, damgalanma ve öz yönetim arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Mayıs-Ağustos 2023 tarihleri arasında Şişli Hamidiye Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi nöroloji polikliniğine başvuran, araştırma kriterlerini karşılayan 143 hasta ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Epilepsi Gizleme Ölçeği”, “Epilepsi Damgalama Ölçeği” ve “Epilepsi Öz Yönetim Ölçeği” kullanılarak yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiklerden, bağımsız örneklem t testinden, tek yönlü varyans analizinden, gruplar arasındaki fark incelemesi için Bonferroni’den, Tamhane’s T2 testinden, pearson korelasyon analizinden ve çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucunda hastaların %46.9’unun 40 yaş ve üzeri, %60.8’inin kadın, %38.5’inin eğitim durumunun ilköğretim ve %31,5’inin epilepsi tanı yılının 11-20 arasında olduğu saptanmıştır. Hastaların epilepsi gizleme ölçek puanı $36,74 \pm 12,75$, epilepsi damgalama ölçek puanı $51,93 \pm 7,64$ ve epilepsi öz yönetim ölçek puanı $145,55 \pm 9,40$ olduğu saptanmıştır. Epilepsi gizleme ile epilepsi damgalama ölçek puanları arasında pozitif yönde ($r=0,166$, $p=0,047$) ve epilepsi gizleme ile epilepsi öz yönetim ölçek puanları arasında negatif yönde ($r=-0,182$, $p=0,029$) ilişki olduğu belirlenmiştir. Epilepsi damgalama ile öz yönetim güvenlik yönetimi alt boyut ölçek puanları arasında ($r=0,171$, $p=0,042$) pozitif yönde, öz yönetim yaşam tarzı yönetimi alt boyut ölçek puanları arasında negatif yönde ilişki saptanmıştır ($r=-0,219$, $p=0,009$). Araştırmanın sonucunda hastalığı gizleme durumu arttıkça hastalarda damgalanma artmakta ve öz yönetim azalmaktadır. Hastalarda damgalanma arttıkça güvenlik yönetimi artmakta ve yaşam tarzı yönetimide azalmaktadır. Hemşirelerin epilepsi hastalarının öz yönetimlerinin geliştirilebilmesi için öz yönetim üzerinde etkili olan hastalığı gizleme ve damgalanma açısından değerlendirmeleri göz önünde bulundurması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Damgalama, Epilepsi, Gizleme, Hemşirelik, Öz yönetim

KLİNİK HEMŞİRELERİN VE AKADEMİSYENLERİN MESLEKİ MOTİVASYONLARININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Ali Kaplan¹, A. Tuğba Yıldız²

¹Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kayseri / Türkiye

²Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kayseri / Türkiye

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutumları, mesleki gelişimleri ve sağlık alanında gelecekteki başarıları açısından kritik önem taşımaktadır.

Amaç: Bu çalışma, klinik hemşirelerinin ve akademisyenlerin iş motivasyonlarının hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutumları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırmada kesitsel araştırma tasarımı kullanılmıştır. Bu çalışma, 2023-2024 akademik yılı Mayıs – Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'de toplam 248 lisans hemşirelik öğrencisi, 68 klinik hemşire ve 12 akademisyen ile yürütülmüştür. Sonuç ölçütleri olarak öğrencilerin klinik uygulamalara yönelik tutum düzeyi, hemşirelerin ve akademisyenlerin ise iş motivasyon düzeyi ölçülmüştür. Veriler, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, gruplar arası farklılıkları test etmek için parametrik ve nonparametrik testler, Pearson Korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Klinik hemşirelerin iş motivasyon düzeyleri ile hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutumları arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca yapılan regresyon analizinde hemşirelerin iş motivasyon düzeyleri ve öğrencilerin genel akademik başarı puanları öğrencilerin klinik uygulamalara yönelik tutum düzeylerini etkilediği belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutum düzeyi ile ilişkili faktörler şunlardır: yaş, okul yaşantısından memnuniyet durumu, hemşirelik bölümünü isteyerek tercih etme durumu, lisansüstü eğitim yapmak isteme durumu, öğrenim gördükleri sınıf ve hemşirelik mesleğini tercih etme nedeni. Klinik hemşirelerin iş motivasyonu, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu doğrultuda, hemşirelerin iş motivasyonunu artırıcı stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik personel, Klinik uygulama, İş motivasyonu, Mentor hemşire, Hemşirelik öğrencileri

TEMEL HEMŞİRELİK BECERİLERİ ÖĞRETİMİNDE TAKIM ÇALIŞMASINA DAYALI ÖĞRENME: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

Ükke Karabacak¹, Hilal Yıldız Çelik¹, Denizhan Yıldızbaş¹, Esra Uğur¹, Ozan Acar¹

¹Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Giriş: Geleneksel eğitimin ve kalabalık sınıfların olumsuz etkileri hem dünyada hem de ülkemizde hemşirelik eğitiminde alternatif eğitim yöntemlerine olan gereksinimi gündeme getirmiştir. Takım çalışmasına dayalı öğrenme, öğrenci katılımını artırarak derinlemesine öğrenmeyi teşvik eden bir pedagojik yaklaşım olup, özellikle sağlık bilimleri gibi karmaşık bilgi gerektiren alanlarda etkili sonuçlar vermektedir.

Amaç: Bu araştırma, takım çalışmasına dayalı öğrenme yaklaşımıyla yürütülen hemşirelik temel beceri laboratuvar uygulamalarının etkinliğinin incelenmesi ve elde edilen deneyimlerin paylaşılması amacıyla retrospektif-tanımlayıcı desende gerçekleştirildi.

Yöntem: Hemşirelik lisans programının ikinci yarıyılı süresince, 153 öğrenci ve yedi öğretim elemanı ile yürütülen "Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar" dersinin dört saatlik laboratuvar uygulamasında takım bazlı öğrenme yaklaşımı uygulandı. Öğrenciler 6-7 kişilik takımlara ayrılarak "Elsevier Performance Manager Clinical Skills" veri tabanından verilen haftalık görev modüllerini tamamladı ve sabit birer öğretim elemanı rehberliğinde beceri uygulamalarını gerçekleştirdi. Haftalık olarak rehber öğretim elemanları tarafından görev dağılımı, iş birliği, beceri uygulamaları ve zaman yönetimi gibi başlıklarda performanslarına yönelik değerlendirme ve geribildirim sağlandı. Öğretim elemanları arasında her hafta toplantı yoluyla takım çalışmaları ile ilgili konsensus sağlandı. Araştırma verileri; Takım Performansı Değerlendirme Formu, objektif yapılandırılmış beceri sınavı (OSCE) puanları ve öğrencilerin ders değerlendirme anketine verdikleri yanıtların ve öğretim elemanlarının dönem sonu toplantısından sağlanan nitel verilerin retrospektif olarak incelenmesi ile elde edildi. Veriler Microsoft Excel programında analiz edilerek sayı ve yüzde olarak sunuldu.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalaması $20,5 \pm 1,33$, Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO) verileri $2,15 \pm 0,64$, dersin başarı ortalaması 2,59 idi. OSCE performans puanları $64,88 \pm 8,18$ ve takım çalışması puanı $89,62 \pm 4,44$ bulundu. Ders değerlendirme anketinde öğrencilerin laboratuvar çalışmasından memnuniyet ortalamaları $4,38 \pm 0,88$ olarak belirlendi. Ayrıca öğretim elemanları tarafından laboratuvar uygulamalarının bütünselliği açısından takım çalışmasına dayalı öğrenmenin yararlı olduğu bildirildi. Rehber öğretim elemanları tarafından, öğretim elemanı ve takım rotasyonu oluşturulmamasının zengin öğrenme deneyimi açısından bir sınırlılık oluşturduğu geribildirimi sağlandı. Elde edilen veriler ve öğretim elemanlarının deneyimleri ışığında, takım çalışmasına dayalı öğrenmenin iyi bir planlama ve yapılandırılmış olarak farklı derslerin laboratuvar uygulamalarında bir yöntem olarak kullanılması ve farklı eğitim yöntemleri ile karşılaştırmalı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: psikomotor beceri öğretimi, takım çalışmasına dayalı öğrenme, Hemşirelik

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN FİZİKSEL KISITLAMAYA İLİŞKİN ETİK DEĞERLERİNE ETİK İKLİM ALGISININ ETKİSİ

Müeyesser Nur Akdeniz¹, Dilek Özden²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı

Giriş: Yoğun bakım ünitelerinde, fiziksel kısıtlama kullanımı hasta koşulları, sağlık çalışanları ve kurum ile ilgili faktörlerden etkilenen karmaşık bir uygulama olarak görülmektedir. Hastanın gereklilik durumunu sorgulamadan, tam bir değerlendirme yapmadan ve hasta güvenliğini sağlama amacına dayandırılarak uygulanan fiziksel kısıtlamanın hastalarda ve hemşirelerde olumsuz etkilerinin görüleceği bildirilmektedir. Bu olumsuz etkilere rağmen kullanımının sıklığı birçok çalışmada belirtilmekle birlikte, fiziksel kısıtlamanın bir ikilem oluşturarak karar verme süreçlerinde zorluklar geliştirdiği görülmektedir. Karar verme sürecini doğru yönetebilmek için öneriler ve alternatifler sunulmakta fakat hemşireler bunları uygulamaya aktarırken engelleyici faktörlerle karşılaşmaktadır. Bu çalışma ile; fiziksel kısıtlamaya yönelik hemşirelerin karar verme süreçlerini etkileyen ve etik ikilemler yaşamasına neden olan etik değerlerine, hastane etik iklim algısının etkisinin belirlenmesine gereksinim duyulmuştur.

Amaç: Araştırma, yoğun bakım ünitelerinde yoğun bakım hemşirelerinin fiziksel kısıtlama uygulamasına ilişkin etik değerlerine etik iklim algısının etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki korelasyonel olan bu araştırmanın örneklemini, İzmir ilindeki bir devlet hastanesi, iki üniversite hastanesi yoğun bakım ünitelerinde çalışan toplam 202 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın verileri, Hemşire Tanıtım Formu, Fiziksel Kısıtlamaya Yönelik Etik Değerler Formu ve Hastane Etik İklim Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, sayı, yüzdelik, t testi, ANOVA, Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin Fiziksel Kısıtlamaya Yönelik Etik Değerler Formu toplam puan ortalaması 146,48±17,51'dir. Hastane Etik İklim Ölçeği toplam puan ortalaması 106,39±14,22'dir. Hemşirelerin %86,1'i yoğun bakım ünitesinde fiziksel kısıtlamayı sık uyguladığını ve %89,1'i fiziksel kısıtlama ile ilgili karar alma sürecine aktif olarak katıldığını belirtmiştir. Fiziksel Kısıtlamaya Yönelik Etik Değerler Formu toplam puanı ile Hastane Etik İklim Ölçeği meslektaşlar alt boyutu (r:0,177, p:0,012) ve yöneticiler alt boyutu (r:0,180, p:0,010) arasında pozitif yönde zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin çalıştıkları kuruma göre Fiziksel Kısıtlamaya Yönelik Etik Değerler Formu (p= 0,002) ve Hastane Etik İklim Ölçeği (p=0,000) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Bir hemşirenin etik değerleri çalıştığı kurumun etik iklim algısından etkilenmektedir. Hemşirelerin fiziksel kısıtlamaya ilişkin etik değerlerini meslektaşlar ve yöneticilerin etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Etik değer, Etik iklim, Fiziksel kısıtlama, Yoğun bakım ünitesi

HEMŞİRELERDE AHLAKİ CESARET VE MESLEKİ DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİ: HEMŞİRELERİN BİREYSEL VE İŞ YAŞAMI ÖZELLİKLERİNİN DÜZENLEYİCİ ETKİSİ

Berna Köktürk Dalcı¹, Aysel Özşaban², Seçil Erden Melikoğlu³, Aleyna Semiz Büyükalıtay¹

¹Bandırma Onyedı Eylöl Üniversitesi

²Karadeniz Teknik Üniversitesi

³İstanbul Üniversitesi

Giriş: Çalışma yaşamlarında her gün çözölmesi gereken birçok etik sorunla karşılaşan hemşireler etik sorunları çözmek, mesleğın ahlaki gerekliliklerini yerine getirmek için ahlaki cesarete ihtiyaç duyarlar. Hemşirelik bakımında ahlaki cesaret, bireyin savunmasızlığının farkında olup tüm kararlarını bireyin iyiliğı ve onurunun korunması adına almasını gerektirir. Bu yönüyle ahlaki cesaret hemşireler için profesyonel değerlere de işaret eder.

Amaç: Çalışmanın amacı hemşirelerin mesleki değerleri ile ahlaki cesaret düzeyleri arasındaki ilişkide bireysel ve iş yaşamı özelliklerinin düzenleyici etkisini belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı türdeki bu araştırmanın örneklemini sosyal medya aracılığıyla (Facebook, Instagram, WhatsApp vs.) ulaşılabilen 218 hemşire oluşturmuştur. Veriler, “Hemşire Bilgi Formu”, “Hemşirelerde Ahlaki Cesaret Ölçeğı”, “Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğı” ile toplanmıştır. Veriler IBM SPSS ve AMOS V24 ile analiz edilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov testi ve çoklu normallik varsayımı ile incelenmiştir. Ölçek puanları arasındaki ilişkiler Spearman’s rho korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Mesleki değerler puanının ahlaki cesaret üzerindeki etkisine bireysel ve mesleki özelliklerin düzenleyicilik etkisi yol analizi ile incelenmiştir ve hesaplama yöntemi olarak çoklu normallik varsayımı sağlandığından maksimum olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı (tarih:24.02.2024; sayı:48) alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin mesleki değerler puan ortalaması $110,50\pm 21,28$; ahlaki cesaret puan ortalaması $83,14\pm 16,01$ olarak bulunmuştur. Ahlaki cesaret ile hemşirelerin mesleki değerler ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, orta şiddette bir ilişki elde edilmiştir ($r=0,541$; $p<0,001$). Hemşirelerin mesleki değerler puanının ahlaki cesaret puanları üzerindeki etkisini incelemek için yapılan regresyon analizinde istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir etkisi olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). Hemşirelerin, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışılan hastane türü, mesleki pozisyonu, meslekte çalışma süresi, haftalık ortalama mesai saati, çalıştığı birim, meslekten memnuniyet durumu, meslekten ayrılma niyeti olmak üzere bireysel ve mesleki özelliklerinin mesleki değerler ölçeğı puanı ile ahlaki cesaret ölçeğı puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu görölmüştür ($p<0,001$). Hemşirelerin mesleki değerleri algılama düzeyinin yüksek olduğu, ahlaki cesaretlerinin yüksek olduğu görölmüştür. Hemşirelerin ahlaki cesaret düzeylerinin mesleki değerleri algılama düzeyi ile bireysel ve mesleki özelliklerinden etkilendiğı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: ahlaki cesaret, hemşire, mesleki değerler

TOPLUMUN AŞI KARŞITLIĞI VE SAĞLIKLI YAŞAM FARKINDALIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Buse Gözde Eker², Ahu Kürklü¹, Pınar Doğan³

¹Bahçeşehir Üniversitesi

²Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi

³İstanbul Medipol Üniversitesi

Giriş: Ülkemizde aşılanma oranları sağlık bakanlığı verilerine göre oldukça yüksek olmasına rağmen son yıllarda bireylerde aşılanma ve uzun dönem etkilerine ilişkin bir endişe oluşmaktadır. Bu endişeler beraberinde aşı karşıtlığı gibi konuları gündeme getirmektedir. Bununla birlikte aşı karşıtlığı olan bireylerin sağlıklı yaşam farkındalığı algılarının ne düzeyde olduğu merak konusudur.

Amaç: Bu kapsamda çalışmada toplumun aşı karşıtlığı ile sağlıklı yaşam farkındalığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı tasarımdaki çalışma, İstanbul'da bir aile sağlığı merkezine başvuran 300 sağlıklı/hasta birey ile gerçekleştirilmiştir. Veriler Bireysel Özellikler Formu, Aşı Karşıtlığı Ölçeği ve Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS paket programında tanımlayıcı istatistikler ve Pearson korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce etik kurul izni alınmıştır (Karar no:334 / Yılı:2021)

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların bireysel özellikleri incelendiğinde, yaş ortalamasının 35,60 10,99 (18-68), çoğunluğunun (%53,3) erkek, lisans-lisansüstü mezunu (%48,7), aktif çalışan (%78,7) ve gelir düzeyi düşük (%44,3) bireylerden oluştuğu belirlendi. Katılımcıların, Aşı Karşıtlığı Ölçeği toplam puan ortalaması $58,70 \pm 10,83$ (22-110) iken, Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalaması ise $62,12 \pm 10,01$ (22-75) olduğu saptandı. Aşı Karşıtlığı Ölçeği ile Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde ise; Aşı Karşıtlığı Ölçeği toplam puanı ile Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği – Değişim alt boyutunda negatif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki bulunurken ($r= -0,145$; $p=0,018$), diğer karşılaştırmalar arasında anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0,05$). Bireylerin aşı karşıtlığı ile sağlıklı yaşam farkındalığı arasında sınırlı bir ilişki tespit edilmiştir. Daha büyük örneklem grupları ile nicel ve nitel çalışmalar ile elde edilen bu bulgunun yeniden test edilmesinin bu ilişkinin boyutlarının ortaya çıkarılmasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: aşı karşıtlığı, sağlıklı yaşam farkındalığı, toplum sağlığı

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE DENEYİMLERİ

Zerrin Kuşci¹

¹Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Ergezen' e göre (2021) hastaların gereksinimi olan bakımın bir kısmının ya da tamamının ihmal edilmesi ya da ertelenmesi “karşılanmayan hemşirelik bakımı” olarak tanımlanmaktadır. Karşılanmayan hemşirelik bakımının hastalar, hemşireler ve kurum açısından olumsuz sonuçları olduğu bilinmektedir. Karşılanmayan hemşirelik bakımı açısından olumsuz sonuçlarla karşılaşan hemşirelerin güvenli ve etkili bakım sağlanması gereken çalışma alanlarından biri yoğun bakım üniteleridir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, yoğun bakımda çalışan hemşirelerin karşılanmayan hemşirelik bakımı ile ilgili görüş ve deneyimlerini ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Araştırma Amasya Üniversitesi Sabuncuoğlu Şerefeddin Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin 3.basamak Yetişkin Genel Yoğun Bakım Servisi'nde çalışan 15 hemşire ile tanımlayıcı niteliksel olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Hemşire Tanıtıcı Özellikler Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle yola çıkarak bağlam, tema ve alt temalar belirlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler hemşirelerin hemşirelik bakımına ilişkin görüşleri, hemşirelerin yoğun bakıma ilişkin görüşleri, hemşirelerin karşılanmayan hemşirelik bakımına ilişkin görüşleri, hemşirelerin karşılanmayan hemşirelik bakımına yönelik deneyimleri, hemşirelerin karşılanmayan hemşirelik bakımının etik boyutuna yönelik görüşleri, hemşirelerin karşılanmayan hemşirelik bakımının önlenmesine yönelik önerileri bağlamları altında ele alınmıştır. Çalışmamızda yoğun bakımda en çok karşılanmayan bakım uygulamalarının pozisyon vermek ve basınç yaralanmalarının önlenmesi ve tedavisine yönelik uygulamalar olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Buna ek olarak yoğun bakım hemşireleri karşılanmayan bakım uygulamaları sonrası vicdani yük, mesleki doyumsuzluk, motivasyon düşüklüğü ve stres yaşadıklarını belirtmişlerdir. Karşılanmayan hemşirelik bakımına neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması ve sunulan nedenlerin azaltılması gerekmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik bakımının bütüncül verilmesi ve bakım anlamında kurumsal standartların oluşturulmasını önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, yoğun bakım, karşılanmayan bakım

İNTRAVENÖZ KATATER AÇMA BECERİSİ KAZANDIRMADA SANAL GERÇEKLİK OYUNUNUN ETKİSİ

Emine Salgın¹, Eda Ergin²

¹Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İzmir Bakırçay Üniversitesi

Giriş: Sanal gerçeklik (VR) teknolojisinin hemşirelik eğitiminde kullanımı, öğrencilerin klinik becerilerini güvenli ve gerçekçi bir ortamda tekrar ederek geliştirmelerine olanak tanır ve öğrenme süreçlerine olan ilgilerini artırır.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin intravenöz katater açma becerisi kazandırmada sanal gerçeklik oyununun etkisini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma 27 şubat 2024-30 nisan 2024 tarihleri arasında İzmir Bakırçay Üniversitesi Hemşirelik Birinci Sınıf öğrencileri ile Deney (n:30) ve kontrol (n:30) grubu ile randomize kontrollü deneysel çalışma olarak yapılmıştır. Veri toplama araçları; Birey Tanıtım Formu, Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği, Görsel Kıyaslama Ölçeği, Periferik İntravenöz Kataterizasyon Beceri Performans Testi, Periferik Venöz Kataterizasyon Bilgi Testi uygulanmıştır. Veri toplamada teorik ders öncesi birey tanıtım formu, periferik venöz kataterizasyon bilgi testi tüm öğrencilerden doldurulması istenmiştir. Teorik ders sonrası tüm gruplara kol maketi ile demostrasyon yapılmıştır. Deney grubuna sanal gerçeklik PİK beceri oyunu oynatılmıştır. Değerlendirme aşamasında öğrenciler birbirleri üzerinde periferik kataterizasyon becerilerini gerçekleştirmiş ve periferik İntravenöz Kataterizasyon Beceri Performans Testi ile ölçülmüş olup tüm öğrencilere öğretim materyali motivasyon ölçeği özgüven ve memnuniyet düzeyleri görsel kıyaslama ölçeği uygulanmıştır. Tüm öğrencilere pik bilgi testi 1 ay sonra tekrar uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular; Deney grubunun ön test bilgi puan ortalamalarının $27,16 \pm 10,8$, kontrol grubunun ön test bilgi puan ortalamalarının $26,83 \pm 9,51$ olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($t=3,177$, $p=0,19$). Deney grubunun son-test-1 puan ortalamalarının $51,16 \pm 17,74$ olduğu, kontrol grubunun ise $44,33 \pm 13,37$ olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($t=11,127$, $p=0,041$). Deney grubunun son test 2 puan ortalamalarının $78,50 \pm 13,45$, kontrol grubunun ise $67,83 \pm 13,17$ olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($t=16,362$, $p=0,001$) bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin PİK beceri puan ortalamaları ile memnuniyet düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur ($r=0,370$, $p=0,044$). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin PİK uygulamasından başarı olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($\chi^2=7,200$, $p=0,007$). Sonuç; PİK sanal gerçeklik oyunu sonrasında hemşirelik öğrencilerinin bilgi puan ortalamalarının arttığı ve memnuniyet düzeylerinin pozitif yönde etkilendiği bulunmuştur. Sanal gerçeklik oyununun PİK uygulama becerisini arttırdığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanal Gerçeklik Oyunu, Hemşirelik, intravenöz kataterizasyon

HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ KULLANIMINA HAZIR BULUNUŞLUKLARI VE KAYGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Simge Çoşkun Palaz¹, Gül Güneş Aktan²

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

²Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Giriş: Günümüz sağlık sektörü, teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte büyük bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu dönüşümün en dikkat çekici unsurlarından biri, yapay zekanın sağlık hizmetlerine entegrasyonudur. Hemşirelik mesleği de bu teknolojik gelişmelerden etkilenmekte ve hemşirelerin yapay zekâ kullanımını konusundaki bilgi ve becerileri giderek daha önemli hale gelmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin sağlıkta yapay zekâ kullanımına yönelik hazır bulunuşlukları ve bu süreçte yaşadıkları kaygı düzeylerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırma, Nisan- Temmuz 2024 tarihleri arasında Türkiye genelinde 480 hemşirelik bölümü son sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Veriler web tabanlı oluşturulan anket yöntemiyle 'Sosyo-Demografik Bilgi Formu', 'Yapay Zekâ Kaygı (YZK) Ölçeği' ve 'Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği' ni içeren veri toplama formu ile toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin %48,5'i hemşirelik ve sağlık hizmetlerinde yapay zekâ ve teknolojiler hakkında kısmen yeterli bilgiye sahip olduğunu, %72,9'u yapay zekâ teknolojilerinin hasta bakımına olumlu etkisi olacağını düşündüğünü, % 48,1'i ise yapay zekâ teknolojilerinin hemşirelik mesleğine kısmen olumlu etkisi olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği toplam puan ortalaması 49.28±12.33 (min: 16, max: 69); Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği toplam puan ortalaması 71.95±14.64 (min: 22, max: 110) olarak belirlenmiştir. Öğrencilerinin algıladıkları yapay zekâ kaygı düzeyini ve tıbbi yapay zekâ hazır bulunuşluk düzeyini etkileyebilecek başlıca faktörlerin; hemşirelik ve sağlık hizmetlerinde yapay zekâ ve teknolojiler hakkında bilgi düzeylerinin, yapay zekâ teknolojilerinin hasta bakımına ve hemşirelik mesleğine etkisine yönelik görüşlerinin olduğu saptanmıştır ($p<.05$). Öğrencilerin toplam yapay zekâ kaygı düzeyi ile tıbbi yapay zekâ hazır bulunuşluk düzeyleri arasında negatif, anlamlı ve orta düzey bir ilişki saptanmıştır ($r=-.323^*$, $p<0.01$). Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk düzeyinde toplam varyansın %10'unun yapay zekâ kaygı düzeyi değişkenince açıklandığı belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinin yapay zekâ kaygı düzeyleri arttıkça tıbbi yapay zekâyâ hazır bulunuşlukları azalmaktadır. Bu sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekâ uygulamalarına hazırlıklarının artırılmasının ve kaygılarının azaltılmasının önemini vurgulamaktadır. Çalışma, yapay zekanın hemşirelik müfredatına dahil edilmesini ve öğretimini kolaylaştırmak için standartlaştırılmış bir müfredatın geliştirilmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: "hazır bulunuşluk ", "hemşirelik öğrencisi ", "kaygı ", "yapay zekâ "

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN CHATGPT KABÜL VE YAPAY ZEKA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Nihal Taşkiran¹, Güleğün Türk¹, Ayşegül Hacı²

¹Aydın Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Aydın Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Giriş: ChatGPT, insanla kurduğu iletişim doğrultusunda bilginin derlenmesi ve ifade edilmesini süreçlerini çok hızlı biçimde yerine getiren bir sohbet robotudur. ChatGPT'nin hemşirelik öğrencilerine kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sağlama, öğrencilerin yeni bir dil öğrenmelerine yardımcı olma ve zorlandıkları alanları belirleme gibi katkılar sağlayabileceği bildirilmektedir. Bu doğrultuda hemşirelik eğitimleri süresince öğrencilerin ChatGPT'nin potansiyel kullanımlarını, faydalarını, zorluklarını, dezavantajlarını ve sınırlamalarını bilmeleri önemlidir. Ancak bunun belirlenebilmesi için öğrencilerin yapay zeka okur yazarlık düzeylerinin ve ChatGPT kullanım durumlarının bilinmesi gerekmektedir.

Amaç: Kesitsel tipteki bu araştırma; hemşirelik öğrencilerinin, ChatGPT kullanım durumlarını ve yapay zeka okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma, 08 Temmuz- 08 Ağustos 2024 tarihleri arasında hemşirelik bölümünde öğrenim gören 436 öğrenci ile online anket yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Veriler, "Öğrenci Tanıtım Formu", "Üretken Yapay Zeka Kabul Ölçeği" ve "Yapay Zeka Okuryazarlığı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 21.26 ± 2.34 (min.18, max.41) olup, %75.9'unun kadın, %29.4'ünün 1. sınıf öğrencisi olduğu, %39'unun yapay zeka konusunda eğitim aldığı, %99.8'inin günlük yaşantıda yapay zeka ve %95'inin ChatGPT teknolojilerini kullandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yapay zeka okuryazarlığı ölçeği puan ortalamasının 60.43 ± 9.91 , ChatGPT Kabul Ölçeği puan ortalamasının ise 68.20 ± 15.14 olduğu ve bu iki ölçek toplam puan ortalamaları arasında zayıf düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = 0.327$, $p = 0.000$). Erkek öğrencilerin kadınlara kıyasla ChatGPT teknolojisini kabul düzeyi istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek ($t = -2.264$, $p = 0.024$) olduğu ve öğrencilerin sınıf düzeyi, yaşadığı yer ve baba mesleğinin yapay zeka okuryazarlığı üzerinde anlamlı şekilde etkili olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). ChatGPT teknolojisini kullanan öğrencilerde yapay zeka kabul düzeyi anlamlı şekilde yüksek bulunurken ($t = -2.608$, $p = 0.009$) ChatGPT kabul düzeyinle istatistiksel bir farkın olmadığı ($p > 0.05$) tespit edilmiştir. Benzer şekilde yapay zeka konusunda eğitim alan öğrencilerde de yapay zeka kabul düzeyi anlamlı şekilde yüksek ($t = 2.003$, $p = 0.046$) bulunurken ChatGPT kabul düzeyinle istatistiksel bir farkın olmadığı ($p > 0.05$) tespit edilmiştir. Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin yapay zeka okuryazarlık ve ChatGPT kabul düzeylerinin yüksek olduğu, yapay zeka okuryazarlığı arttıkça ChatGPT kabul düzeyinin arttığı, erkek öğrencilerde ChatGPT kabul düzeyinin yüksek olduğu, son sınıf öğrenciler, kasabada yaşayan öğrenciler ve babası emekli olan öğrencilerde ise yapay zeka kabul düzeyinin yüksek olduğu, ChatGPT kullanma ve yapay zeka konusunda eğitim almanın yapay zeka okuryazarlığını artırdığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, ChatGPT, hemşirelik

YETİŞKİN HASTALARDA TIBBİ CİHAZLA İLİŞKİLİ BASINÇ YARALANMASI GELİŞİMİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER: NOKTA PREVALANS ÇALIŞMASI

İsmail Dusak¹, Serap Güngör², Sümeyye Akçoban³

¹Şanlıurfa Mehmet Akif İNAN Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Şanlıurfa, Türkiye

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

³Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay, Türkiye

Giriş: Tıbbi cihazlar, tüm sağlık bakım ortamlarında kişilerin bakım ve tedavisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Tıbbi cihazlara bağlı, oluşan basınç yaralanmaları da bütün sağlık profesyonellerinin dikkat etmesi gereken bir durumdur. Tıbbi cihaz bulunan hastalarda basınç yarası gelişme olasılığı, cihaz bulunmayanlara göre 2,4 kat daha fazladır.

Amaç: Bu araştırma, bir eğitim ve araştırma hastanesinde bulunan yetişkin hastalarda tıbbi cihazla ilişkili basınç yaralanması gelişimi ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, bir eğitim ve araştırma hastanesinin yetişkin servis ve yoğun bakım ünitelerinde tedavi ve bakım gören 111 hasta ile nokta prevalans çalışması olarak yapıldı. Araştırma verileri “Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Tıbbi Cihazlara Bağlı Basınç Ülseri Tanılama Formu” ve “Braden Risk Değerlendirme Ölçeği” ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 25.0 paket programı kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya dâhil edilen hastaların yaş ortalaması 58,52±18,84 yıl, %54,1’i erkek, %54,1’i kliniklerde bulunmakta ve hastanedeki gün sayısı ortalaması 11,86±11,68 gündür. Hastaların tanılarına bakıldığında %27,9’u nörolojik hastalıklardan, %17,1’i genel durum bozukluğu ile hastanede bulunmakta, %54,1’inde ödem bulunmakta, %54,1’nde diyabetes mellitus bulunmakta, %48,6’sı enteral beslenmekte %83,8’i sedasyon almamakta, %74,2’sinin bilinci açıktır. Hastaların Braden risk değerlendirmesi toplam puan ortalaması 13,84±6,33 ve %49,5’inin Braden risk değerlendirmesi yüksek risklidir. Hastaların %88,3’ünde tıbbi araca bağlı basınç yarası görülmektedir. Nazal kanül kullanan hastaların %35,1’nde, periferik oksijen satürasyonu kullanan hastaların %73,9’unda, periferik intravenöz kateteri kullanan hastaların %50,5’inde, üriner katater kullanan hastaların %78,4’ünde, varis çorabı kullanan hastaların %10,8’inde tıbbi cihazla ilişkili basınç yarası görülmektedir. Hastaların kullandığı tıbbi cihaz bölgelerine baktığımızda burunun %74,8’inde, kulağın %56,8’inde, kolun %79,3’nde, el parmaklarının %73,0’nda, üst bacağın %78,4’ünde tıbbi cihazla ilişkili basınç yaralanması görülmektedir. Hastalarda yüksek oranda tıbbi cihazla ilişkili basınç yaralanması görülmektedir. Tıbbi cihazla ilişkili basınç yaralanmasına neden olan tıbbi cihazlar çoğunlukla nazal kanül, periferik oksijen satürasyon probu, periferik intravenöz katater, üriner kataterken; bölgelerde çoğunlukla burun, kulak, kol, el parmakları, üst bacak yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: tıbbi cihaz, bası yarası, hemşirelik bakımı

HEMODİYALİZ HASTALARINA VERİLEN KOLCABA’NIN KONFOR KURAMI’NA GÖRE YAPILANDIRILMIŞ HEMŞİRELİK BAKIMININ SEMPTOM ŞİDDETİ VE KONFORA ETKİSİ

Gamze Göke Arslan¹, Şebnem Çınar Yücel²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik
Esasları Anabilim Dalı

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Hemodiyaliz tedavisi, hastaların yaşam sürelerini uzatmakla beraber fiziksel, psikolojik ve sosyokültürel olarak birçok semptom yaşamalarına da sebep olmaktadır.

Amaç: Araştırma hemodiyaliz hastalarına verilen Kolcaba’nın Konfor Kuramı’na göre yapılandırılmış hemşirelik bakımının semptom şiddeti ve konfora etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma yarı deneysel tiptedir. Araştırmanın örneklemini, Kasım 2021- Mayıs 2022 tarihleri arasında Karaman Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hemodiyaliz Ünitesi’nde örneklem seçim kriterlerine uyan uygulama grubu 22, kontrol grubu 24 olmak üzere toplam 46 hemodiyaliz hastası oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Hasta Tanıtım Formu, Diyaliz Semptom İndeksi ve Hemodiyaliz Konfor Ölçeği- Versiyon II kullanılarak 1. Gün, 15. Gün ve 21. Gün olmak üzere üç kez toplanmıştır. Uygulama grubunda yer alan hastalara 2 hafta boyunca Kolcaba’nın Konfor Kuramı’na göre yapılandırılmış hemşirelik bakımı araştırmacı tarafından verilmiştir. Ayrıca bakımı desteklemek amacıyla araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek hemodiyaliz hastalarında görülen fiziksel, psikospiritüel, çevresel ve sosyokültürel sorunlar dikkate alınarak hazırlanan Kolcaba’nın konfor kuramına göre yapılandırılmış hemodiyaliz hastalarının bakımına yönelik eğitim kitapçığı hastalara yazılı doküman olarak verilmiştir. Kontrol grubunda hastalar standart bakım almıştır.

Bulgular ve Sonuç: Uygulama grubunun 1. gün, 15.gün ve 21. gün Diyaliz Semptom İndeksi puan ortalamaları sırasıyla; 46.90±17.70, 34.81±14.00 ve 30.59±12.31 olarak belirlenmiştir. Uygulama grubundaki hastaların Diyaliz Semptom İndeksi puan ortalamalarının zamana göre azaldığı saptanmıştır. Kontrol grubunun 1. gün, 15.gün ve 21. gün Diyaliz Semptom İndeksi puan ortalamaları sırasıyla; 48.66±15.26, 50.87±16.03 ve 51.12±15.36 olarak belirlenmiştir. Kontrol grubundaki hastaların Diyaliz Semptom İndeksi puan ortalamalarının ise zamana göre arttığı belirlenmiştir. Uygulama grubunun 1. gün, 15.gün ve son test Hemodiyaliz Konfor Ölçeği- Versiyon II toplam puan ortalamaları sırasıyla; 94.18±9.57, 101.90±8.00 ve 102.81±7.70 olarak belirlenmiştir. Uygulama grubundaki hastaların Hemodiyaliz Konfor Ölçeği- Versiyon II toplam puan ortalamalarının zamana göre arttığı saptanmıştır. Kontrol grubunun 1. gün, 15.gün ve 21. gün Hemodiyaliz Konfor Ölçeği- Versiyon II toplam puan ortalamaları sırasıyla; 93.75±14.01, 92.25±13.50 ve 92.45±13.62 olarak belirlenmiştir. Kontrol grubundaki hastaların Hemodiyaliz Konfor Ölçeği- Versiyon II toplam puan ortalamalarının zamana göre azaldığı saptanmıştır. Kolcaba’nın Konfor Kuramı’na göre yapılandırılmış hemşirelik bakımının hemodiyaliz hastalarının diyalize bağlı semptomlarını azaltmakta ve konforlarını arttırmaktadır. Bu araştırma sonuçları, hemodiyaliz hastalarının hemşirelik bakımında hastayı bütüncül olarak ele alan hemşirelik kuram ve modellerinin kullanılmasının önemini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: hemodiyaliz, bakım, semptom şiddeti, konfor

MEKANİK VENTİLETÖRE BAĞLI VE SPONTAN SOLUNUM YAPAN HASTALARDA YATIŞ POZİSYONLARININ HEMODİNAMİK PARAMETRELERE ETKİSİ

Sevil Olğun¹, Özlem Korkaya²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi

Giriş: Yoğun bakım ünitelerinde (YBÜ) durumu kritik, mekanik ventilasyon (MV) desteği uygulanan, hareket kısıtlılığı olan, immobil ve yatağa bağımlı hastalar yatmaktadır. Hastaların çoğunun bağımlı olmaları, uzun süre aynı pozisyonda kalmalarına, vücut sistemlerinin etkilenmesine ve birçok komplikasyonun gelişmesine neden olmaktadır. Bu nedenle hastalara, hemşireler tarafından farklı yatış pozisyonları verilmektedir. Hastaların pozisyon değişiklikleri yapılırken nabız, solunum, arteriyel kan basıncı, oksijen saturasyonu (SpO₂) gibi hemodinamik parametrelerinde değişiklikler görülebilmektedir. Hemşirelerin hastalara uyguladıkları pozisyonların, hemodinamik parametrelerinde yaptığı değişikliği/etkiyi belirleyebilme potansiyeline sahip olmaları gerekmektedir.

Amaç: Araştırma MV'ye bağlı ve spontan solunum (SS) yapan hastalarda yatış pozisyonlarının hemodinamik parametrelere etkisini incelemek amacı ile yapıldı.

Yöntem: Araştırma, tek gruplu son test tasarımlı yarı deneysel olarak, 15.11.2021- 15.05.2022 tarihleri arasında, bir üniversite hastanesinin dahiliye YBÜ'de yapıldı. Araştırmanın örneklemini YBÜ'de yatan MV bağlı (n=30) ve SS yapan (n=30) hastalar oluşturdu. Veriler, hasta tanıtım formu ve hemodinamik parametreler izlem formu ile toplandı. Hastalara 3 gün 09-17 saatleri arasında 2 saatte bir sağ lateral, semi Fowler's, sol lateral ve supine pozisyonları uygulandı ve sonrasında 10. dakikada, 1. saatte ve 2. saatte nabız hızı, solunum sayısı, sistolik kan basıncı (SKB), diastolik kan basıncı (DKB) ve SpO₂ ölçüldü. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, ki-kare, bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü ANOVA ve Bonferroni testi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: MV'ye bağlı hastaların yaş ortalaması 69.33±9.50 olup, %56.7'si erkek, çoğu (%60) hipertansiyon hastasıydı. SS yapan hastaların yaş ortalaması 70.03±14.75 olup, %53.3'ü kadın, çoğu (%46.7) hipertansiyon hastasıydı. SS yapan hastalara 3. gün verilen semi Fowler's pozisyonunun 1. saatindeki solunum sayısı ortalaması, diğer yatış pozisyonlarındaki değerlere göre anlamlı düzeyde yüksekti (p<0.05). MV'ye bağlı hastalara 3. gün verilen sağ lateral pozisyonunun 10. dakikasında SpO₂ değeri, diğer yatış pozisyonlarına göre anlamlı derecede yüksekti (p<0.05). SS yapan hastalara 2. gün verilen sağ lateral pozisyonunun 1. saatinde SKB'nın diğer yatış pozisyonlarına göre anlamlı derecede düştüğü belirlenirken, DKB'nin ise semi Fowler's pozisyonunun 1. saatinde, diğer pozisyonlardaki değerlere göre anlamlı düzeyde yükseldiği belirlendi (p<0.05). Sonuç: Hastalara uygulanan pozisyonların nabız hızını değiştirmedeği, SS yapan hastalarda SKB'nın sağ lateral pozisyonda, DKB ve solunum sayısının semi Fowler's pozisyonunda değiştiği, MV'ye bağlı hastalarda SpO₂ değerinin sağ lateral pozisyonda değiştiği, ancak bu değişikliklerin süreklilik göstermediği saptandı.

Anahtar Kelimeler: Hasta pozisyonu, hemşire, hemodinamik parametre, yoğun bakım

HEMŞİRELİK BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN LABORATUVAR UYGULAMA METAFOR ALGILARI: BİR FRAGMAN MI?

Ciğdem Kardeş², Nigar Ünlüsoy Dinçer¹

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

²Etilik Şehir Hastanesi

Giriş: Hemşirelik mesleği gücünü bilgiden alan bilişsel becerilerin bakım yoluyla bireye aktarıldığı çok kapsamlı bir disiplindir. İlgi alanı insan olan, insana dokunan bir mesleği icra etmek kadar mesleği öğretmek de bir o kadar zordur. Yaşanılan zorluk bilginin teoriye aktarılmasıyla değil teorinin beceriye dönüştürülmeye çalışılmasıyla yaşanmaktadır. Teori ve beceri uygulamaları arasındaki boşluğun doldurulmaya çalışıldığı beceri laboratuvar uygulamaları dersi ise bu noktada oldukça önemlidir. Özellikle hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin ilk kez deneyimlediği hemşirelik esasları dersi; teori, laboratuvar uygulama ve klinik uygulama şeklinde yapılmaktadır.

Amaç: Laboratuvar uygulamaları; klinik uygulamalarının yerini alan değil öğrencilerin mesleki becerilerini kazandırmayı amaçlayan güvenli ve kontrol edilebilir ortamlardır. Öğrenci klinik uygulamaya çıkmadan önce stresini yönetebilmeyi öğrendiği, klinik uygulamaya hazırlandığı alanlardır. Bu nedenle öğrencilerin laboratuvar uygulama dersine ilişkin olumlu ya da olumsuz görüşlerinin ortaya çıkarılması, endişe, kaygı veya korku gibi duygularını ifade etmesinin sağlanması, ders ve mesleğe ilişkin farkındalığının artırılması sağlamak amaçlanmıştır.

Yöntem: Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgu bilim) desen kullanılarak, Mayıs-Haziran 2024 tarihlerinde bir üniversitede 2023-2024 yılı bahar dönemi Hemşirelik Esasları dersine kayıtlı 191 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan 5 soruluk veri toplama formu ile elde edilmiş, hemşirelerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 4 soru sorulmuş ve laboratuvar uygulama kavramına ilişkin metaforları belirlemek amacıyla "Laboratuvar uygulama dersi ...'a benzer, çünkü ..." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Verilerin analizi beş aşamalı (Kodlama, tasnif etme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama, verileri bilgisayar ortamına aktarma aşaması) içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Ders kayıtlı 191 öğrencinin 122'si çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamaları 20,7±0,092 ve %76,5 kadındır. Katılımcıların %69,5'si Anadolu lisesi mezunu, %45,2'si isteyerek mesleği seçtiği belirlenmiştir. Formu eksiksiz dolduran ve metafor-açıklama arasında tutarsızlık olmayan 115 öğrencinin 74 metafor ürettiği görülmüştür. Oluşturdukları bu metaforlar 5 kategoride "akademik gelişim, yol gösterici/yansımacı, olumsuzluk/endişe, değerli, deneyim/çaba" incelenmiştir. Öğrenciler %91 oranında pozitif metafor üretmişlerdir. En çok ürettikleri metaforlar; kitap (n = 8, %10,8), prova/fragman (n=8, %10,8), spor/egzersiz (n=5, %6,8), bisiklet binme (n=5, %6,8), anaokul/kreş (n=4, %5,4)' dir. Sonuç: Öğrencilerin laboratuvar uygulama dersine ilişkin olumlu ya da olumsuz görüşlerinin ortaya çıkarılması, endişe, kaygı veya korku gibi duygularını ifade etmesinin sağlanması, ders ve mesleğe ilişkin farkındalığının artırılması sağlanmıştır. Öğrenciler laboratuvar uygulama metafor algısıyla ilgili olarak çoğunlukla olumlu metaforlar üretmişlerdir. Metaforlara ait her bir kategori için olumlu algıların desteklenerek geliştirilmesi, olumsuz algıların değiştirilebilmesi için strateji planlaması yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: metafor, Hemşirelik, Öğrenci, laboratuvar uygulama

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF USING TWO DIFFERENT SIMULATIONS ON THE KNOWLEDGE AND SKILLS OF NURSING STUDENTS IN DIAGNOSING SUBCUTANEOUS INJECTION APPLICATION AREA COMPLICATIONS

Buse Memiş², Gülşah Gürol Arslan¹, Gizem Göktuna¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Kalp Damar Hastanesi

Introduction: In the literature, there are limited studies on nursing students' diagnosis of complications related to SC injection and making different field selections accordingly, and knowing the situations in which SC injection should not be performed. It has been determined that nursing students' clinical decision-making levels regarding SC injection application need to be improved.

Aim: This study aimed to investigate the effects of using two different simulations on nursing students' knowledge and skills regarding the diagnosis of subcutaneous injection site complications.

Method: The study was conducted in a randomised controlled design with first year nursing students between 28.05.2023-15.06.2023 in the spring semester of 2022-2023. The sample of the study consisted of 45 students in the study group and 42 students in the control group, totalling 87 students. The students in the study group received medium- fidelity simulation training using mulaj, while the students in the control group used the scenario-supported low- fidelity simulation method. In this study, students were asked to fill out the "Information Form for Subcutaneous Injection Application", "Subcutaneous Injection Application Field Complications Diagnosis Form", "Student Satisfaction and Self-Confidence Scale in Learning". After two different simulation studies, a post-test was administered to both the study and control group students, and then the effectiveness of the simulation training was evaluated by taking the Objective Structured Clinical Examination.

Findings and Conclusion: As a result of the data obtained as a result of the research, it was determined that the two different simulation methods used in nursing education did not make a statistically significant difference on the knowledge score for subcutaneous injection administration and the diagnosis of subcutaneous injection site complications. It was determined that the satisfaction and self-confidence levels of the students in the study group after the application were higher than the pre-test scores, and the Objective Structured Clinical Examination scores of the students after the application were statistically significantly higher than the students in the control group.

Keywords: Injection complications, Subcutaneous injection, Simulation, Student satisfaction, Mulaj

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUM VE ETİK DUYARLILIK

Duygu Kurt¹

¹Trakya Üniversitesi Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulu

Giriş: Yapay zeka birçok alanda kullanılmakta ve özellikle sağlık alanında kullanımının yaygınlaşması etik ile ilgili endişelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutum ve etik duyarlılık düzeyleri ile aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki araştırma, bir devlet üniversitesinin sağlık yüksekokulunun hemşirelik bölümünde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirildi (n=470). Araştırma 223 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Veriler Anket Formu, Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği ve Ahlaki Duyarlılık Anketi kullanılarak toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20,90±2,34 yıl olup %26,5'i ikinci sınıf öğrencisi ve %70'i kadındı. Öğrencilerin %80,3'ünün yapay zekanın yer aldığı uygulamaları kullandığı ve bu öğrencilerin %45,7'sinin yapay zeka kullanım amacının bilgiye hızlı erişim olduğu belirlendi. Öğrencilerin %93,3'ü yapay zekanın hemşirelik mesleği üzerine olumlu etkisinin olacağını ve %66,8'i yapay zekanın hemşirelik mesleğinde etik sorunlar ortaya çıkaracağını düşünmekte idi. Öğrencilerin Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği pozitif tutum alt boyutu puan ortalaması 3,73±0,61, negatif tutum alt boyutu puan ortalaması ise 2,72±0,78 idi. Öğrencilerin Ahlaki Duyarlılık Anketi toplam puan ortalaması 85,11±29,81 olarak bulundu. Öğrencilerin Ahlaki Duyarlılık Anketi toplam puan ortalaması ile Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği'ni pozitif ve negatif tutum alt boyutları arasında anlamlı ilişki yoktu (p>0,05). Yapay zekanın hemşirelik mesleğine olumlu etkisi olacağını düşünen öğrencilerin Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği pozitif tutum alt boyutu puan ortalaması daha yüksekti (p<0,05). Yapay zekanın hemşirelik mesleğinde etik sorunlar ortaya çıkaracağını düşünen öğrencilerin Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği negatif tutum alt boyutu puan ortalaması daha yüksekti (p<0,05). Hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılıkları orta düzey, yapay zekaya yönelik pozitif tutumları yüksek, negatif tutumları ise orta düzeydir. Yapay zekanın hemşirelik mesleğine olumlu etkisi olacağını düşünen öğrenciler yapay zekaya yönelik pozitif tutum, yapay zekanın hemşirelik mesleğinde etik sorunlar ortaya çıkaracağını düşünen öğrenciler ise yapay zekaya yönelik negatif tutum sergilemektedir. Yapay zekanın kullanımı giderek artmaktadır olduğundan hemşirelik öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutum ve etik duyarlılık aralarındaki ilişkinin belirlenmesi için daha sonraki yıllarda tekrar çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik duyarlılık, hemşire, öğrenci, yapay zeka

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ İÇİN HASTA GÜVENLİĞİ KONUSUNDA YENİLİKÇİ ÖĞRETİM YÖNTEMİ: KAÇIŞ ODASI

Demet İnangil¹, Demet Semiz², Kübra Türkmen¹, Rukiye Kökkız²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi

²Fenerbahçe Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik eğitiminde kaçış odası yaklaşımı gibi yenilikçi öğretim stratejilerinin uygulanması, öğrencilerin optimal ve güvenli hasta bakımı sağlamak için eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini geliştirir ve öğrencileri akranlarıyla işbirliği yapmaya teşvik eder.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin 'Kaçış Odası' öğretim yöntemini kullanarak hasta güvenliği uygulamalarında öz yeterlilik geliştirmelerine ve farkındalıklarını artırarak mezuniyet öncesi güvenli bakım veren hemşirelerin klinik sorumluluklarını üstlenmelerine yardımcı olmayı amaçlamıştır.

Yöntem: Araştırma, tek gruplu ön test-son test desenli yarı deneysel tipte gerçekleştirilmiştir. Çalışma TREND Kontrol Listesi yönergelerine uygundur. Araştırmanın evrenini Şubat 2024-Mayıs 2024 tarihleri arasında XX Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Veriler Öğrenci Bilgi Formu, Hasta Güvenliği Öz Yeterlilik Anketi ve Eğitim Yöntemlerinden Memnuniyet Ölçeği ile toplanmıştır. Kaçış odası INACSL standartlarına göre ön bilgilendirme, simülasyon ve bilgilendirme olmak üzere üç aşamada oluşturulmuştur. Birinci odada güvenli enjeksiyon yeri belirleme ve hasta güvenliğine ilişkin 4 soru, ikinci odada ilaç dozu hesaplama ve anne-bebek ile ilgili hasta güvenliğini tehdit eden 4 uygulama, üçüncü odada ise yetişkin Yoğun Bakım Ünitesi ile ilgili hasta güvenliğini tehdit eden 5 uygulama yer almıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalaması 23,5 olup, %69,6'sı kadındır ve %43,5'i daha önce hasta güvenliği seçmeli dersini almıştır. Öğrencilerin kaçış odalarında ortalama kalış süreleri incelendiğinde 2,59 dakika ile en fazla bilgi sorularının sorulduğu odada kaldıkları görülmüştür. Uygulama öncesi öz yeterlilik testi puan ortalaması 61,26'dır. Uygulama sonrasında ise öz yeterlilik son testi 10,06 puanlık bir artışla 71,32 olarak bulunmuştur. Öğrenciler 73,71 puan ile kaçış odası eğitim yönteminden yüksek düzeyde memnun kalmışlardır. Son sınıf hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığımız çalışmanın sonuçları, hasta güvenliği temalı kaçış odası eğitim yöntemlerinin kullanımının hasta güvenliği öz yeterliliğinin yanı sıra memnuniyet ve motivasyonu da artırdığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: hasta güvenliği, kaçış odası, hemşirelik eğitimi, öğretim yöntemleri

SIÇANLARDA 5-FURO URASİL (5-FU) İLE OLUŞTURULAN İNTESTİNAL MUKOZİTTE İNCİR ÇEKİRDEĞİ YAĞININ KORUYUCU ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurten Alan¹, Nazan Tuna Oran², Pınar Akokay Yılmaz³, Aslı Çelik⁴, Osman Yılmaz⁴

¹Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

³İzmir Kavram Meslek Yüksek Okulu

⁴Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Giriş: İntestinal mukozit, kanserli bireylerin yaşam kalitesini etkileyen önemli sorunlardan biridir. Tedavisinde Vitamin E'nin etkili olduğunu çalışmalar göstermektedir. Türkiye'de yetişen incir meyvesinden soğuk sıkım olarak elde edilen incir çekirdeği yağının (İÇY) gamma tokoferol ve omega-3 yağ asitlerini yüksek miktarlarda içermesi önemlidir. Mukozit gelişimini önlemede ve tedavi etmede İÇY'nin etkinliğinin araştırıldığı çalışmaya rastlanmamıştır.

Amaç: Sıçanlarda intestinal mukozit tetikleme oluşturularak incir meyvesinden elde edilen İÇY'nin intestinal mukozit gelişimini önlemede ve tedavi etmedeki etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: DEÜ Hayvan Deneyleri Laboratuvarı'nda Haziran–Temmuz 2022 tarihleri arasında yapılan (DEÜ HAYDEK 50/2019) deneysel çalışma, DEÜ BAP Koordinasyon Birimi tarafından (ID: 2065, TSA-2022-2565) Genel Araştırma Projesi olarak kabul edilmiştir. Wistar albino cinsi 3-4 aylık 200-250 gr, 24 adet sıçan dört gruba ayrılmıştır. Grup 1: (kontrol), Grup 2: mukozit tetikleme (5-FU ile) + oral 0,6 mL serum fizyolojik, Grup 3: mukozit tetikleme (5-FU ile) + oral 0,6 mL İÇY (yüksek doz), Grup 4: mukozit tetikleme (5-FU ile) + oral 0,2mL İÇY + 0,4 mL SF (ideal doz) olarak belirlenmiştir. Gruplara göre hazırlanan İÇY, oral gavaj aparatı yoluyla 0.-10. günler arasında her gün aynı araştırmacı tarafından ve aynı saatte verilmiştir. Çalışmanın 5. gününde, Grup2, Grup3 ve Grup 4 de bulunan sıçanlara 5-FU (Koçak, Turkey) 300 mg/kg tek doz olacak şekilde intraperitoneal yolla verilmiştir. Grupların 0., 5., 8., 10. ve 11. günlerinde vücut ağırlığı ölçülmüştür. 8., 10. ve 11.günlerinde öz bakım düzeyi ile diyare şiddeti kayıt edilmiştir. Veriler, Shapiro-Wilk Normalite, ANNOVA, Levene's homojenite, Bonfferroni, Games-Howell, Kruskal-Wallis testleri ile analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Işık mikroskopik incelemeler ve immunhistokimyasal analizler sonucunda ideal doz ve yüksek doz İÇY ile tedavi edilen gruplar mukozit grubuyla karşılaştırıldığında, pozitif hücre sayısının istatistiksel olarak anlamlı ölçüde azaldığı, kontrol grubuna yakın değerlerde seyrettiği görülmüştür. Villus uzunluğu gruplar arası fark açısından; Grup 2 ile Grup 3 ve 4 karşılaştırıldığında anlamlı bulunmuştur ($p<0,0001$). İmmünolojik yanıtlarda (IL-B, TNF-a, NFKB) gruplar arası anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0,001$). Tüm bölgelerin Goblet hücre sayım ortalamalarına göre; Grup 2 ile Grup 3 karşılaştırıldığında $p<0,01$ olarak anlamlıdır. Grup 3 ile Grup 4 karşılaştırıldığında $p>0,05$ olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. İncir çekirdeği yağının mukoziti önleme ve tedavi etmede etkisi olduğu söylenebilir. İntestinal mukozit problemi olan bireylerde kullanılabilmesi için çalışmalara gereksinim vardır.

Anahtar Kelimeler: intestinal mukozit, incir çekirdeği yağı, 5-floro urasil (5-FU)

FLEBİTİ ÖNLEMEDE ÇÖREK OTU YAĞI VE SUSAM YAĞININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Burcu Nal², Dilek Sarı¹, Mehmet Ali Astarçioğlu², İsmail Şen³

¹Ege Üniversitesi

²Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

³Samsun Büyük Anadolu Hastanesi

Giriş: Flebit, venöz sistemin ve çevresindeki dokuların inflamatuvar bir reaksiyonu olup; intravenöz uygulamaların en yaygın komplikasyonudur. Periferik intravenöz amiodaron tedavisinin venler üzerindeki en iyi bilinen yan etkisi de flebittir. Literatürde birbirinden bağımsız yapılan çalışmalarda amiodarona bağlı gelişen flebit görülme oranının %85'e kadar çıktığı bildirilmektedir. Amiodaron infüzyonuna bağlı gelişen flebiti önlemeye yönelik kullanılan bakım uygulamalarından biri, aromatik yağlardır.

Amaç: Amaç: Bu çalışma amiodaron infüzyonu kaynaklı flebiti önlemede çörek otu ve susam yağının etkisini incelemek amacı ile yapılmış, randomize kontrollü deneysel bir araştırmadır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini Temmuz 2023 – Mayıs 2024 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin Koroner Yoğun Bakım Ünitesi'nde amiodaron infüzyonu tedavisi alan 108 hasta oluşturmuştur. Örneklem; susam yağı grubu (n=36), çörek otu yağı grubu (n=36) ve kontrol grubu (n=36) olarak üç gruba ayrılmıştır. Kontrol grubundaki hastalara rutin klinik katater bakım prosedürü uygulanırken, susam yağı ve çörek otu yağı grubundaki hastalara amiodaron infüzyonu almaya başlamadan 5 dk öncesinde ve 6 saat arayla periferik intravenöz kateter bölgesine yağ uygulaması yapılmıştır. Hastalar amiodaron infüzyonu sonrasında 72 saat boyunca gözlenmiştir. Hastalara ait özellikler "Hasta Tanıtım Formu" ile elde edilmiş, flebit değerlendirmesinde "Görsel İnfüzyon Flebit Tanılama Skalası" kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, susam yağı grubunda flebit gelişme oranı %25, çörek otu yağı grubunda flebit gelişme oranı %33.3, kontrol grubunda flebit gelişme oranı %80.6 olarak bulunmuştur. Susam yağı grubunda hastaların, %25'inde 2. derece flebit gelişmiştir. Çörek otu yağı grubunda hastaların %25'inde 2. derece, %5.6'sında 3. derece, %2.8'inde 4. derece flebit gelişmiştir. Kontrol grubunda hastaların %19.4'ünde 2. derece, %33.3'ünde 3. derece, %22.2'sinde 4. derece, %5.6'sında 5. derece flebit geliştiği görülmüştür. Susam yağı grubundaki hastalarda infüzyon başladıktan sonra ortalama 29.44±14.01 saat, çörek otu yağı grubundaki hastalarda ortalama 23.42±13.34 saat ve kontrol grubundaki hastalarda ortalama 9.19±10.52 saat sonra flebit gelişmiştir. Susam yağı, çörek otu yağı ve kontrol grubundaki hastaların, flebit gelişme oranları, flebit dereceleri ve flebit gelişme saatleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.001). Periferik intravenöz amiodaron infüzyon tedavisi alan hastaların katater giriş bölgesine susam yağı ve çörek otu yağının topikal uygulamasının flebit oluşumunu önlemede, flebit derecesini azaltmada ve flebit oluşum süresini geciktirmede etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Flebit, Çörek Otu Yağı, Susam Yağı, Periferik İntravenöz Katater

CERRAHİ GİRİŞİM SONRASI UYGULANAN ABDOMİNAL MASAJIN GASTROİNTESTİNAL SEMPTOMLAR VE KONFOR DÜZEYİNE ETKİSİ

Semiha Küçükaydınoğlu¹, Nuray Turan²

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Giriş: Cerrahi girişim sonrası yaşanan gastrointestinal semptomlar, hastalara rahatsızlık hissi yaşatmakta ve konfor düzeyini azaltmaktadır. Gastrointestinal semptomların yönetiminde abdominal masaj, hemşireler tarafından uygulanan, güvenli, invaziv ve yan etkisi olmayan nonfarmakolojik bir yöntemdir.

Amaç: Bu araştırma, cerrahi girişim sonrası abdominal masaj uygulanan hastalarda abdominal masajın gastrointestinal semptomlar ve konfor düzeyine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Randomize kontrollü deneysel türde gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini, Eylül 2022-Eylül 2023 tarihleri arasında İstanbul'da bir üniversite hastanesinin ortopedi ve travmatoloji kliniğinde yatarak cerrahi girişim uygulanan ve sonraki ilk üç gün içinde defekasyona çıkmayan hastalardan güç analizi (G*Power 3.0.10) sonucunda hesaplanan 34 deney ve 34 kontrol olmak üzere toplam 68 hasta oluşturdu. Araştırma verileri; Hasta Bilgi Formu, Fonksiyonel Bağımsızlık Ölçeği, Bristol Dışkı Skalası, Gastrointestinal Semptom Derecelendirme Ölçeği ve Genel Konfor Ölçeği kullanılarak toplandı. Deney grubundaki hastalara 4. günün sabahından itibaren 5., 6. günlerde sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez 15 dk. sadece abdominal masaj, kontrol grubundaki hastalara, 4. günün sabahından itibaren 5., 6. günlerde hekim istemine göre sadece rutindeki farmakolojik tedavi uygulandı. Çalışma için etik kurul onayı (20.06.2022/45) ve kurum izni (14.09.2022/1216874) alındı. Verilerin analizi Independent Sample-t test, Paired Sample test, Mann-Whitney U test, Wilcoxon test ve Pearson- χ^2 çapraz tabloları kullanılarak yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Hastaların yaş ortalaması 60.29 ± 13.86 ve %77,9 (n=53)'u kadındı. Gruplar arasında bireysel ve hastalık özellikleri, gastrointestinal sisteme ilişkin semptom ve alışkanlıkları arasında istatistiksel farklılık saptanmadı ($p > 0,05$). Cerrahi girişim sonrası ilk mobilizasyon, oral beslenmeye geçiş ve fonksiyonel bağımsızlık düzeyleri açısından gruplar homojendi. Takip süresince deney grubunda daha fazla hastada defekasyon gerçekleşmesine rağmen (deney=23, kontrol=19), bağırsak sesleri, ilk gaz çıkışı, ilk defekasyon çıkışı ve dışkı özellikleri açısından istatistiksel farklılık saptanmadı ($p > 0,05$). Deney ve kontrol grubunda, gastrointestinal semptomların şiddetinin azaldığı ve genel konfor düzeyinin arttığı saptandı. Buna ek olarak, deney grubunda Genel Konfor Ölçeği Sorunların Üstesinden Gelme alt boyut puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı ($p < 0,05$). Bu çalışmada, abdominal masaj uygulamasının, en az farmakolojik yöntemler kadar etkili olduğu, aynı zamanda konforun en üst düzeyi kabul edilen ve hastanın bağımsız şekilde hareket edebildiği sorunların üstesinden gelme düzeyini artırdığı görüldü. Bu kapsamda cerrahi girişim sonrası gastrointestinal semptomlar ile bağırsak sesleri gibi objektif bulgularının takip edilmesi ve abdominal masajın klinik prosedürlere dahil edilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Abdominal masaj, gastrointestinal semptomlar, cerrahi girişim, konfor, hemşirelik

DİYABETİK BİREYLERDE REFLEKSOLOJİNİN NÖROPATİK AĞRI VE YAŞAM KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR KLİNİK ÇALIŞMA

Nesibe Şimşekoğlu¹, Merdiye Şendir², Mehmet Taşkın Egici³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Evde Hasta Bakım Programı

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı

Giriş: Diyabetik nöropatisi olan bireylerin yaklaşık %30'unda özellikle geceleri artan elektriksel ağrı görülmektedir. Ağrı, hasta bireylerin yaşam aktivitelerini yeterli düzeyde gerçekleştirmelerini engelleyerek yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Diyabetik nöropatik ağrıya yönelik çeşitli medikal tedavi seçeneklerinin yanında; aromaterapi masajı, reiki, görsel illüzyon gibi yöntemler de kullanılmaktadır. Refleksoloji de uygun enerji akışı ve rahatlama sağladığı için nöropatik ağrının kontrolünde yaygın olarak kullanılan tamamlayıcı yöntemlerden biridir.

Amaç: Bu araştırma, diyabetik bireylerde nöropatik ağrıya yönelik uygulanan refleksolojinin ağrı şiddeti ve yaşam kalitesi üzerine etkisini ve aralarındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Randomize kontrollü olarak tasarlanan bu araştırma, deney (40) ve kontrol gruplarını (40) oluşturan 80 birey ile tamamlandı. Deney grubuna haftada iki kez her biri yaklaşık 45 dakika süren toplam 10 seans refleksoloji uygulandı. Veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, VAS, DN4, LANSS, NePIQoL ölçekleri ve SWMI testi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Deney grubunun birinci izleminde VAS, DN4 ve LANSS ölçek puanları anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Deney grubunun üçüncü izleminde SWMI test skoru sağ ve sol ayakta anlamlı olarak daha yüksekti. NePIQoL ölçek puanının deney grubunun birinci izleminde ve kontrol grubunun üçüncü izleminde anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edildi. Deney grubunun 1. izleminde, kontrol grubunun 2. ve 3. izlemlerinde DN4 ölçek puanı arttıkça NePIQoL ölçek puanının anlamlı olarak arttığı belirlendi ($p<0.05$). Sonuç olarak; diyabetik bireylerde nöropatik ağrı için uygulanan refleksolojinin ağrı şiddetini azalttığı, yaşam kalitesi düzeyini artırdığı ve ayağın koruyucu duyuşal özelliklerini geliştirdiği belirlenmiştir. Refleksoloji ile ağrı şiddetinin azalması yaşam kalitesi düzeyinin iyileşmesinde etkili olmuş ancak anlamlı düzeyde artmasını sağlayamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kronik ağrı, Diyabetik nöropatiler, Refleksoloji, Yaşam kalitesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÖLÜM OKURYAZARLIĞI VE SPIRİTÜEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: TANIMLAYICI VE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Gizem Göktuna², Necibe Dağcan Şahin¹, Gülşah Gürol Arslan²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi

Giriş: Giriş: Ölüm okuryazarlığı, yaşam sonu ve ölüm bakımı seçeneklerine erişmeyi, bunları anlamayı ve bunlara göre hareket etmeyi mümkün kılan bir dizi bilgi ve beceriyi, aynı zamanda bireyin geçmiş deneyimlerinden edindiği bilgi ve anlayışları da ifade eden bir kavramdır. Hemşire-hasta etkileşimleri ve manevi bakımın önemi göz önüne alındığında, hemşirelerin manevi iyilik hali ve maneviyata yönelik yüksek düzeyde tutumları ne kadar fazlaysa, hastalara yönelik manevi bakımları ve bunun sıklığı da o kadar yüksek olacaktır.

Amaç: Amaç: Bu nedenle araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin ölüm okuryazarlığı ve spiritüel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Yöntem: Bu çalışma kesitsel tanımlayıcı tasarımda yürütülmüştür. Çalışmaya 15 Mart-30 Mayıs 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin batısındaki iki üniversitenin Hemşirelik bölümünde öğrenim gören hemşirelik öğrencileri (n=930) dahil edilmiştir. Öğrencilerden yüz yüze görüşmeler ile "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Ölüm Okuryazarlığı Ölçeği" ve "Spiritüel İyi Oluş Ölçeği" kullanılarak veriler toplanmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik ve yaşam sonu deneyimlerini tanımlamak için tanımlayıcı istatistikler ve yüzdeler kullanılmıştır. Demografik özellikler, yaşam sonu deneyimi, spiritüel iyi oluş ve ölüm okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla multiple linear regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 20,96±1,79 olup %69,6'sı kadın, %31,7'si ise birinci sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %57,1'i bir tanıdık veya akraba kaybı yaşadığını, %47,4'ü yas tutan birine destek olduğunu, %88,6 ise herhangi bir deneyiminin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların ölüm okuryazarlığı toplam ortalama puanı 88,44±15,18, spiritüel iyi oluş ortalama puanı ise 110,22±17,16 olarak belirlenmiştir. Modelin potansiyel tahmin gücünü incelemek için, toplam ölüm okur yazarlığı puanı ile 8 bağımsız değişken kullanılarak çoklu regresyon gerçekleştirilmiş ve ölüm okuryazarlığı puanlarını en iyi açıklayan beş değişken; cinsiyet, sınıf, hayatı tehdit eden hastalığı olan birine destek olmak, yas tutan birine destek olmak ve spiritüel iyi oluş düzeyleri olarak belirlenmiştir. Sonuç: Bu çalışmanın bulguları, katılımcıların ölüm okuryazarlığı seviyesinin çeşitli faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Manevi iyi oluşun, ölüm okuryazarlığını artıran önemli bir etken olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, genç bireyler için ölüm okuryazarlığına yönelik eğitim ve destek programlarının yanı sıra manevi destek mekanizmalarının da geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: ölüm okur yazarlığı, spiritüel iyi oluş, hemşirelik

HEMŞİRELERDE HASTA GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ ALGISI İLE KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Simge Coşkun Palaz¹, Burcu Ceylan², Yasemin Çetin³

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Bolu, TÜRKİYE

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İzmir, TÜRKİYE

³Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bolu, TÜRKİYE

Giriş: Karşılanamayan hemşirelik bakımı, ihtiyaç duyulan hasta bakımının herhangi bir kısmının atlanması veya geciktirilmesi durumudur. Karşılanamayan hemşirelik bakımının hasta güvenliğini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Sağlık hizmetleri sunumunda hasta güvenliği ve bakım kalitesinin artırılmasında ise hasta güvenliği kültürü kritik rol oynamaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelerin hasta güvenliği kültürü algısı ile karşılanamayan hemşirelik bakımı arasındaki ilişkinin tanımlanmasıdır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu araştırma, Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında Türkiye’de bir üniversite hastanesinin yataklı birimlerinde (acil servis, ameliyathane, poliklinik hariç) görev yapan gönüllü 150 hemşire ile yapılmıştır. Veri yüz yüze görüşme yöntemiyle hemşire tanımlayıcı özellikleri, Hasta Güvenliği Kültürü Hastane Anketi (HGKA) ve Karşılanamayan Hemşirelik Bakım Gereksinimleri Anketini (KHBGA) içeren bir veri toplama formu ile toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelerin %45’i 0-4 yıl, %43’ü 5-14 yıl arasında mesleki deneyime sahiptir. Hemşirelerin görev yaptığı birimlerin %51’inde refakatçi bulundurulmamaktadır. Katılımcı hemşireler haftada ortalama 62.36±12.71 saat çalışmakta, 2.80±0.96 gece nöbeti tutmakta ve bir vardiyada ortalama 6.91±5.66 hastaya bakım hizmeti sunmaktadır. Hemşireler HGKA’dan ortalama 139.75±14.42 (min: 91, max: 176) puan alırken KHBGA’dan 1.21±0.45 (min:0.10, max:3.67) puan almışlardır. Hastanın ihtiyacı olan bakımın karşılanamamasındaki temel nedenin personel sayısının ya da deneyiminin yetersiz olmasını içeren iş gücü kaynaklarındaki yetersizlik olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin HGKA ölçeği alt boyutlarından en yüksek puanı hastane/ünite içi ekip çalışması (15.93±2.80), en düşük puanı ise hataya karşı cezalandırıcı olmayan yanıt alt boyutundan (8.02±1.65) aldıkları saptanmıştır. Hemşirelerin çalıştıkları birimin hasta güvenliği algı düzeyi %36 oranında kabul edilebilir, %20 oranında zayıf/başarısızdır. Çalışılan birimde hatalar olduğunda %5 oranında hiç raporlanmadığı, %21 oranında da nadiren raporlandığı saptanmıştır. Hemşirelerin Hasta Güvenliği Kültürüne ilişkin Algı düzeyleri ile Karşılanamayan Hemşirelik Bakım Gereksinimlerine yönelik görüşleri arasında zayıf düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hemşirelerin HGKA’nin yönetici beklentileri ve güvenlik geliştirme faaliyetleri, hasta güvenliği için hastane yönetiminin desteği, hastane üniteleri arasında ekip çalışması, hatalar hakkında geribildirim ve iletişim ile iletişimin açık tutulması alt alanları ile KHBGA arasında zayıf düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu çalışma sonuçlarına göre hemşirelerin hasta güvenliği kültürü algı düzeyi azaldıkça hastaların karşılanamayan hemşirelik bakım gereksinimleri artmaktadır. Buna ek olarak yönetici beklentileri ve yönetim desteği, üniteler arasında ekip çalışması ile hatalar hakkında geribildirim ve iletişim azaldıkça, karşılanamayan bakım gereksinimlerinin arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hasta güvenliği, Karşılanamayan hemşirelik bakımı, Güvenlik kültürü

KANSERE YÖNELİK OPERASYON GEÇİRECEK OLAN HASTALARIN KANSERLE BAŞA ÇIKMA BECERİLERİ VE MANEVİ BAKIM GEREKSİNİMLERİ

Nur Erdem¹, Aslı Kalkım¹, Şafak Dağhan¹, Ayşegül Tekin²

¹Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ege Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği

²Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği

Giriş: Kanser teşhis ve tedavi süreçleri hastalarda; korkular, belirsizlikler, psikososyal ihtiyaçlar, spiritüel sıkıntılar yaratmakla birlikte bireyin hastalıkla başa çıkma ve manevi destek sistemini bozabilir. Kanser tanılı bireyin; mevcut destek sisteminin yeterli olmasının sağlanması, baş etme stratejilerinin belirlenip desteklenmesi, bireyin bütüncül olarak değerlendirilerek psikososyal ve spiritüel açıdan daha dayanıklı hale getirilmesi hemşirelik bakımı açısından önemlidir.

Amaç: Araştırmanın amacı, kansere yönelik operasyon geçirecek olan hastaların kanserle başa çıkma becerilerini, manevi bakım ihtiyaçlarını ve etkileyen etmenleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki bu çalışma İzmir’de bir üniversite hastanesinin Genel Cerrahi Bölümünde izlemde olan, operasyon öncesi dönemdeki kanser tanılı hastalar ile Aralık 2022– Mart 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemine 170 kanser tanılı hasta dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu, Kanserle Başa Çıkma Ölçeği ve Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 25.0 istatistik programı ile pearson korelasyon analizi, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi, tek yönlü varyans analizi, kruskall Wallis analizi testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Hastaların yaş ortalaması 56,25±16.40 ve %52,4’ü kadındır. Hastalarda en sık karşılaşılan üç kanser türü; kolon, rektum ve meme kanseridir. Hastaların Kanserle Başa Çıkma Ölçeğinden aldıkları madde puan ortalaması 2,67±0.44 (min:1.33,max:3.86) ve Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeğinden aldıkları madde puan ortalaması 3,56±0.71 (min:1.10,max:5) dir. Kanserle başa çıkma ölçeği madde puan ortalaması hastaların medeni durumuna (t=4,128,p<0,001), ekonomik durumuna (f=5,990,p=0,003), eğitim düzeyine (f=3,884,p=0,010), bireyin aile türüne (f=4,241,p=0,006), kanser türüne (f=2,981,p=0,021), uğraşı olma durumuna (t=2,930,p=0,004) ve manevi destek düzeyine göre (kw=9,937,p=0,007) istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır (p<0.05). Spiritüel bakım gereksinimleri ölçeği madde puan ortalamasının, kanser türüne (f=2,495,p=0,045) ve uğraşı olma durumuna göre (t=1,982,p=0,049) istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır (p<0.05). Hastaların bekar olması, ekonomik durumunun yetersiz, eğitim düzeyinin düşük olması, yalnız yaşaması, kolon kanseri tanısı bulunması, manevi desteğini yetersiz olarak algılaması, uğraşı olmaması durumlarında kanserle başa çıkma düzeylerinin daha düşük olduğu; kolon kanseri tanısı olan ve uğraşı olanlarda ise spiritüel gereksinimlerin diğerlerine göre daha fazla olduğu saptandı. Araştırma sonucunda: baş etme becerileri düşük, manevi bakım ihtiyaçları yüksek olan risk grubundaki kanser tanılı hastaların belirlenmesi, kanserle baş etme becerilerinin güçlendirilmesi ve manevi bakım gereksinimlerinin giderilmesi hastalığın yönetimi ve hemşirelik bakımının geliştirilmesi açısından önerilir.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Hemşirelik, Manevi Bakım, Kanserle Başa Çıkma

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN İYİ HEMŞİRELİK ALGILARI: NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA

Zeynep Yıldırım², Mağfiret Kaşıkçı¹

¹Atatürk Üniversitesi

²Ardahan Üniversitesi

Giriş: Giriş: Öğrencilerin mesleklerine hazırlık sürecinde, iyi hemşirelik algılarının belirlenmesi profesyonel gelişim, hasta bakımı kalitesi, mesleğin güçlenmesi ve mesleğin genel gelişimi açısından önemlidir.

Amaç: Amaç: Araştırmanın amacı; hemşirelik öğrencilerinin iyi hemşirelik hakkında görüşlerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Yöntem: Araştırma, nitel bir durum araştırması olarak tasarlandı. Araştırma Türkiye'nin doğusundaki bir ilde Kasım 2022 - Ocak 2023 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim yılı güz döneminde Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturdu. Örneklemi ise ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen 8 öğrenci oluşturdu. Araştırma verileri 'Tanıtıcı Bilgi Formu' ve 'Yarı Yapılandırılmış Soru Formu' ile yüz yüze görüşülerek toplandı. Nitel verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yöntemi, nicel verilerin değerlendirilmesinde ise tanımlayıcı istatistiksel metotlar (frekans, yüzde, ortalama) kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21±0.12 olarak bulundu. Öğrencilerin %62.7'sinin kadın, %87.5'inin yaşadığı yerin il, %62.5'inin hemşirelik bölümünü kendi isteğiyle seçtiği, %75'inin mesleği seçme nedeninin iş bulma kolaylığı olduğu, %62.5'inin ailede veya akrabalarında hemşire olduğu ve %50'sinin Anadolu Lisesi mezunu olduğu bulundu. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda 4 tema ve 17 alt tema oluşturuldu. Oluşturulan ana temalar "iletişim", "etik", "mesleki yetkinlik" ve "profesyonellik" olarak kategorize edildi. Sonuç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin iyi hemşirelik algılarını dört ana tema altında toplamıştır: iletişim, etik, mesleki yetkinlik ve profesyonellik. Öğrencilerin bu temalar çerçevesinde mesleklerine bakış açıları, mesleki eğitimlerinin şekillenmesinde ve profesyonel kimliklerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma bulguları, hemşirelik eğitiminin bu temalar üzerine odaklanarak daha etkili hale getirilebileceğini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin mesleki gelişim süreçlerini desteklemek ve sağlık hizmetlerinde kaliteyi artırmak adına hemşirelik eğitimine yönelik stratejik planlamalar yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Görüş, Hemşirelik, İyi hemşirelik, Nitel, Öğrenci

HEMŞİRELERİN PANDEMİ SONRASI İZOLASYON ÖNLEMLERİNE UYUMU DEĞİŞTİ Mİ?

Eylem Toğluk Yiğitoğlu¹, Şehrinaz Polat¹
¹*İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

Giriş: Sağlık çalışanlarının, özellikle de hastalara doğrudan bakım veren ve gerekli müdahaleleri sağlayan hemşirelerin, güvenli ve kaliteli sağlık hizmeti sunmaları için izolasyon önlemlerini iyi bilmeleri ve titizlikle uygulamaları önemlidir.

Amaç: Aynı hastanede, hemşirelerin pandemi öncesi ve sonrası izolasyon önlemlerine uyum düzeyi arasında farklılık olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte araştırmadır. Çalışmanın pandemi öncesi örneklemini Şubat-Nisan 2018 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden 659 hemşire, Pandemi sonrası örneklemini ise, 301 hemşire ile tamamlandı. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan “Hemşire Bilgi Formu, “İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeği” ile toplandı.

Bulgular ve Sonuç: COVID-19 pandemisi öncesi hemşirelerin izolasyon önlemlerine genel uyum düzeyi ortalama 74.61 ± 9.73 (%83) puan iken; pandemi sonrası 79.96 ± 8.30 (%89)'di. Tek değişkenli analiz sonuçları COVID-19 pandemisi öncesi kadın ve lisansüstü eğitim mezunu olan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyi yüksekti. Mesleki deneyim süresi arttıkça izolasyon önlemlerine uyumlarının da arttı. COVID-19 pandemisi sonrası yaş, mesleki deneyim ve kurumda çalışma süresi arttıkça izolasyon önlemlerine uyum düzeylerinin arttığı belirlendi. Erkeklerin, lisans mezunu olanların, cerrahi birimlerde ve serviste çalışan hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyum düzeyinin daha düşüktü. Modelin bağımsız değişkenleri ile bağımlı değişken arasındaki ilişki incelendiğinde; cerrahi birimlerde ve serviste çalışma durumunun hemşirelerin pandemi sonrası izolasyon önlemlerine uyumun olumsuz yönde etki eden bağımsız faktörler olduğu saptandı. Hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarını arttırmak amacıyla klasik eğitim ve denetimden farklı yöntemlerin uygulanması yararlı olabilir. Cerrahi ve serviste çalışan hemşirelere verilen eğitimlerin periyodik olarak tekrarlanması, bilginin tutum ve uygulamaya dönüştürülmesine yönelik girişimlerde bulunulması yararlı olabilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, izolasyona uyum, pandemi

NAZOGASTRİK TÜP UYGULAMA ÖĞRETİMİNDE HAPTİK ETKİLEŞİMLİ SANAL GERÇEKLIK VE BİLGİSAYAR TEMELLİ SİMÜLASYON TEKNOLOJİLERİNİN ÖĞRENCİLERİN BAŞARI VE KAYGI DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Hamiyet Kızıl¹, Merdiye Şendir²

¹*İstanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

²*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı*

Giriş: Hemşirelik öğrencileri için simülasyon eğitimi, kendi kendine öğrenme ve kritik düşünme becerilerinde artma, teknolojiyi kullanma becerisini geliştirme, entegre bir biçimde teorik bilgiyi beceriye dökme ve klinik ortamlarda öğrencilerin deneyimledikleri güçlükleri düzeltme sağlamaktadır. Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin geliştirmesi gereken girişimlerden biri olan nazogastrik tüp (NGT) uygulaması, sıklıkla enteral beslenme, ilaç uygulama ve mide dekompresyonu için uygulanan ve sağlık profesyonellerinin sorumluluğunda olan invaziv bir girişimdir. Nazogastrik tüp uygulama becerisinin, haptik etkileşimli sanal gerçeklik simülasyon teknolojisi ile öğretiminde öğrencilerin bilgi, beceri ve özgüven düzeylerinin artacağı, gerçek hastane koşullarını yansıtan hasta odasında hemşire gibi hissetmelerine olanak tanıyarak mezuniyet öncesinde risksiz bir ortamda kompleks bir girişim olan NGT uygulama becerisini deneyimleyerek geliştirip pekiştirecekleri öngörülmektedir.

Amaç: Bu araştırma, nazogastrik tüp (NGT) uygulama öğretiminde haptik etkileşimli sanal gerçeklik ve bilgisayar temelli simülasyon teknolojilerinin öğrencilerin başarı ve kaygı düzeylerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla randomize kontrollü deneysel bir çalışma olarak gerçekleştirildi.

Yöntem: Araştırma evrenini 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında bir vakıf üniversitesi hemşirelik bölümüne kayıtlı ve "Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar II" dersini alan öğrenciler, örneklemini ise araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 90 öğrenci oluşturdu. Çalışma, NGT uygulama becerisi sırasında, Standart Müfredat ile eğitim alan Kontrol grubu (n=30), Haptik Etkileşimli Sanal Gerçeklik Simülasyon Teknolojisi ile eğitim alan Deney-1 grubu (n=30) ve Haptik Etkileşimli Bilgisayar Temelli Simülasyon ile eğitim alan Deney-2 grubu (n=30) ile gerçekleştirildi. Araştırma verileri; "Yapılandırılmış Öğrenci Bilgi Formu", "Nazogastrik Tüp Uygulama Becerisine İlişkin Bilgi Sınavı", "Nazogastrik Tüp Uygulama Becerisi Kontrol Listesi", "Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri", "Öğrenmede Öğrenci Memnuniyeti ve Özgüven Ölçeği" ile toplandı. Veriler bilgisayarda SPSS 25.0 paket programı kullanılarak analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalamasının 20,90±2,79 yıl, %70'inin kadın ve %51,7'sinin Anadolu Lisesi mezunu olduğu saptandı. Deney-1 grubunun NGT bilgi sınavı son-test puan ortalamaları (87,00±18,20), Kontrol ve Deney-2 grubundan anlamlı düzeyde yüksek bulundu (p<0,01). Bu gruptaki (Deney-1) öğrencilerin eğitim sonrası durumluk-kaygı puanlarının da (41,20±2,00) Kontrol ve Deney-2 grubundan anlamlı düzeyde düşük olduğu görüldü (p<0,01). Eğitim sonrası Deney-1 grubunun beceri sınav puan ortalamasının (92,20±8,70) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptandı. Deney-1 grubunun memnuniyet ve özgüven düzeylerinin Kontrol ve Deney-2 grubundan daha yüksek olduğu belirlendi (p<0,05). Nazogastrik tüp uygulama becerisinin öğretiminde Haptik Etkileşimli Sanal Gerçeklik Simülasyon Teknolojisinin öğrencilerin bilgi, beceri, öğrenmede memnuniyet ve özgüven düzeylerini arttırdığı, kaygı düzeylerini ise azalttığı sonucuna ulaşıldı. Psikomotor becerilerin öğretilmesinde haptik etkileşimli sanal gerçeklik ve bilgisayar temelli simülasyon teknolojilerinden yararlanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: "Haptik Eldiven, Nazogastrik Tüp Uygulaması, Sanal Gerçeklik, Simülasyon"

COMPASSION FATIGUE AND QUALITY OF WORK LIFE AMONG NURSES IN TURKEY: STRUCTURAL EQUATION MODELLING

Ayşe Aydın¹, Esin Çetinkaya Uslusoy¹, Yurdagül Günaydın²
¹Süleyman Demirel Üniversitesi
²Tarsus Üniversitesi

Introduction: Nurses are faced with the experience of suffering due to the nature of the profession (1). The continuity of this situation may cause nurses to experience compassion fatigue (2). Compassion fatigue may cause some symptoms and affect the quality of work life (3-5) .

Aim: This study aimed to determine the impact of compassion fatigue on the quality of work life in nurses.

Method: This study used a descriptive analysis approach. This study was conducted among nurses (N = 370) working at a city hospital in a province in Turkey who agreed to participate between April and July 2023. The participants completed an introductory information form, the Compassion Fatigue Short Scale (CF-SS), and the Quality of Nursing Work Life Scale (QNWL). Structural equation modelling was employed for data analysis, followed by descriptive analyses of the research variables after performing frequency and percentage analyses related to demographic information. The ethics committee of the university approved this study, and all participants provided written and verbal informed consent.

Findings and Conclusion: The average age of the participating nurses was 31.86 ± 8.42 , and 87% were female. The average scores were 73.52 ± 22.65 and 91.66 ± 18.46 on the on the CF-SS and the QNWL, respectively. We found a statistically significant moderate negative relationship between the average CF-SS and QNWL scores. The analysis revealed that nurses' levels of compassion fatigue were moderate, and their quality of work life was below average. Additionally, this study found that as compassion fatigue increased, nurses' quality of work life decreased. We recommended that nurse managers be aware of compassion fatigue in nurses and take necessary measures to improve their quality of work life.

Keywords: Nursing, Compassion fatigue, Quality of work life, Structural Equation Modelling

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE LASATER KLİNİK KARAR VERME RUBRİK'İ; TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Esra Sezer¹, Hilal Yıldız Çelik¹, Ükke Karabacak¹, Kathie Lasater²

¹Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

²Professor Emerita, OHSU School of Nursing

Giriş: Hemşirelik öğrencilerine klinik karar verme yetkinliğinin kazandırılması, hemşirelik eğitiminin önemli çıktılarında biri olarak kabul edilmektedir. Eğitim sürecinde, öğrencilerin klinik karar verme becerilerini değerlendirebilmek için gözlemlenebilir davranışlara dayalı bir değerlendirme aracına ihtiyaç duyulmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin simülasyon temelli eğitimlerde klinik karar verme yetkinliklerini değerlendiren Lasater Klinik Karar Verme Rubriği'nin Türkçe versiyonunun geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmektir.

Yöntem: Bu çalışma kesitsel tasarımlı bu metodolojik tasarımda gerçekleştirildi. Rubriğin dil geçerliliği, ISPOR'un on adımlık çeviri ve kültürel adaptasyon rehberine göre gerçekleştirildi; kapsam geçerliliği için uzman görüşü alındı. Dört boyuttan (Fark Etme, Yorumlama, Yanıt Verme ve Yansıtma) ve 11 maddeden oluşan rubriğin son hali verildi. Bir vakıf üniversitesinin hemşirelik lisans programındaki dördüncü sınıf öğrencilerinin simülasyon uygulamalarına ait 64 senaryo kaydı incelenerek öğrenciler rubriğin Türkçe versiyonuyla iki bağımsız gözlemci tarafından değerlendirildi. Rubriğin yapı geçerliliği doğrulayıcı faktör analiziyle incelendi, güvenilirlik ise Cronbach's alfa katsayısı ile ölçüldü. Gözlemciler arasındaki uyum, kappa ve ICC katsayıları ile analiz edildi. Ayrıca, rubriğin ayırt ediciliği, alt ve üst %27'lik gruplar arasında bağımsız gruplar t-testi ile değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin, orijinaline uygun şekilde, fark etme, yorumlama, yanıt verme ve yansıtma olmak üzere 4 faktörlü bir yapı oluşturduğu belirlendi. Doğrulayıcı faktör analizine göre dört faktörlü yapı modelin kabul edilebilir ve genel olarak iyi bir uyuma sahip olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ve geçerli olduğu belirlendi. Model için uyum indeksleri $\chi^2/df=1.70$, RMSEA=0.06 ve CFI=0.94, RMR=0.03 olarak hesaplandı. Kappa değerleri 0.72 ile 0.92 arasında değişmekte olup, tüm maddelerde anlamlı bir uyum olduğunu göstermektedir. ICC değerleri 0.70 ile 0.90 arasında değiştiği ve tüm maddeler için istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi. Rubriğin Cronbach's alpha değerinin 0.912 olduğu ve dört boyutun 0.809-0.845 arasında değiştiği belirlendi. Rubriğin Türkçe formu hemşirelik öğrencilerinin simülasyon temelli eğitimlerdeki klinik karar verme yetkinliklerini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler: geçerlilik, simülasyon, klinik karar verme, güvenilirlik

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BASINÇ YARALANMALARININ YÖNETİMİNDE ÖZ YETERLİLİK VE BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Emine Korkmaz¹, Seda Şahan²

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

²İzmir Bakırçay Üniversitesi

Giriş: Basınç yaralanmalarının önlenmesi, yoğun bakım ünitelerinde hemşirelik bakımının odak noktalarından biri olmasına rağmen, bu yaralanmalar hala sıkça görülmektedir. Hemşirelerin, basınç yaralarının yönetimi için yeterli bilgiye ve öz yeterlilik düzeyine sahip olmaları gerekmektedir. Doğru yönetim, hastaların hastanede kalış süresini, bakım maliyetlerini ve mortalite riskini azaltırken, yaşam kalitesini de artırır

Amaç: Bu araştırma, yoğun bakım hemşirelerinin basınç yaralanmalarının yönetimindeki öz yeterlilik ve bilgi düzeylerini belirlemeyi ve aralarındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Araştırma, Kayseri ilinde bir kamu hastanesinin yoğun bakım ünitelerinde çalışan 203 hemşire ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak için “Hemşire Bilgi Formu”, “Basınç Ülseri Bilgi Düzeyi Değerlendirme Aracı” ve “Basınç Yaralanması Yönetimi Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistiklerle değerlendirilmiş (sayı, yüzde, min-maks, ortalama, standart sapma) ve normal dağılıma sahip veriler için iki grup arasındaki fark bağımsız t testiyle, iki' den fazla grup ise tek yönlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Fark durumunda Bonferroni testi kullanılmış ve değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin %42,4'ü 26-30 yaş aralığında; %78,8'i 1-5 yıldır yoğun bakımda çalışmakta ve %60,6'sı dahili yoğun bakımlarda görev yapmaktadır. Hemşirelerin %92,6'sı basınç yaralanmasıyla ilgili eğitim almış olup, %51,2'si bu eğitimi sıklıkla kullanmaktadır. Basınç yaralanması bilgi düzeyi değerlendirme aracı ortalaması 11,06±2,76; en yüksek puan ise basınç yaralanmalarını önleme boyutunda 2,90±1,08 olarak bulunmuştur. Öz yeterlilik ölçeği ortalaması 72,22±18,10; en yüksek puan ise değerlendirme boyutunda 75,68±20,29 olarak saptanmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine göre, basınç yaralanması bilgi düzeyi değerlendirme aracı ile basınç yaralanması yönetimi öz yeterlilik ölçeği ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (p<0.05). Etiyoloji boyutu ile değerlendirme (r=-0.179, p<0.05) ve gözetim boyutları (r=-0.176, p<0.05) arasında anlamlı negatif; öz yeterlilik ölçeği ile (r=0.157, p<0.05) pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Basınç yaralanmalarının önlenmesi boyutu ile değerlendirme (r=0.147, p<0.05), planlama (r=0.157, p<0.05), karar verme (r=0.189, p<0.05) ve basınç yaralanması yönetimi öz yeterlilik ölçeği (r=0.179, p<0.05) arasında anlamlı pozitif bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgular, yoğun bakım hemşirelerinin basınç yaralanmalarına ilişkin bilgi düzeylerinin yetersiz, ancak öz yeterliliklerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bilgi düzeyi ve öz yeterliliğin cinsiyet, eğitim ve deneyim gibi faktörlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği, ancak genel bilgi düzeyi ile öz yeterlilik arasında doğrudan bir ilişki olmadığı, bazı alt boyutlarda ise negatif ve pozitif ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basınç yaralanması, Bilgi düzeyi, Öz yeterlilik, Hemşirelik

HASTANEDE YATAN YETİŞKİN HASTALARIN GÜVENLİK DUYGUSU ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Serpil Uyar¹, Hayat Yalın²

¹Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye

²Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

Giriş: Güvenlik, insanlar için temel bir ihtiyaçtır ve hasta güvenliği, sağlık hizmetleri sırasında meydana gelebilecek kazaların veya istenmeyen olayların önlenmesi ile olumsuz sonuçların kabul edilebilir en düşük düzeye indirilmesi olarak tanımlanır. Tüm dünyada hasta güvenliği giderek önem kazanırken, hastaların bu önlemler sayesinde kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri genellikle göz ardı edilmekte ve yeterince değerlendirilememektedir. Hastanelerde hastaların güvenlik duygusunu ölçmeye yönelik araçların sayısı sınırlıdır ve bu araçların çoğu, hastaların güvenlik duygularını tüm yönleriyle ayrıntılı bir şekilde inceleyememektedir. Ayrıca bu araçlar belirli bir dönem ve belirli bir hasta grubu için uygulanabilir niteliktedir.

Amaç: Dabaghi ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Hastanede Yatan Yetişkin Hastaların Güvenlik Duygusu Ölçeği” literatürdeki mevcut diğer ölçeklerden farklı olarak, hastanelerde yatan tüm yetişkin hastalara uygulanabilen, hastaların güvenlik kavramına ilişkin deneyimlerini sorgulayan, hasta perspektifinden güvenlik duygusunu kapsamlı değerlendirmeyi sağlayan bir ölçektir. Amacımız, “Hastanede Yatan Yetişkin Hastaların Güvenlik Duygusu Ölçeği” nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması ile toplumumuz için uygulanabilir olup olmadığını araştırmaktır.

Yöntem: Metodolojik türdeki bu çalışma bir devlet hastanesinde yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 01.01.2024-15.01.2024 tarihleri arasında yatan yetişkin hastalar oluşturmuştur. Örneklem, tahminlenen Chronbach’s Alfa değeri ile güç analizi yapılarak 156 olarak belirlenmiştir. Çalışma verileri, 7 soruluk veri toplama formu ve 12 soruluk ölçek ile toplanmıştır. Geçerlik analizinde dil, kapsam ve yapı geçerliği değerlendirilmiştir. Yapı geçerliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik analizinde iç tutarlılık testlerinden Cronbach Alfa katsayısı, madde toplam korelasyonu ve Spearman Brown Split Half test kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hastaların yaş ortalaması 56,79±18,64, %56,4’ü kadın ve %71,2’si evliydi. Hastaların %46,2’sinin kronik hastalığı mevcuttu ve %42,9’unda ameliyat olduğu belirlendi. Dil geçerliği, uyum %80’nin üzerinde olduğu için kabul edildi. Kapsam geçerliği, Davis tekniği ile on uzmandan görüş alınarak madde ve ölçek düzeyinde kabul edildi. Açımlayıcı faktör analizinde; Kaiser-Meyer-Olkin 0, 852, Barlett Küresellik Testi istatistiksel olarak anlamlı ve toplam varyans yüzdesi %81,52 ile uygun bulundu. Doğrulayıcı faktör analizinde; faktör yükleri (0,48-0,94) madde uyumunu gösterdi ve tüm indeks ölçütlerinde model uyumu bulundu. İç tutarlılık testlerinden Cronbach Alfa katsayısı (0,771-0,909) maddeler arası ilişkinin normal, madde toplam korelasyonu (0,475-0,794) maddeleri temsil eder, Spearman Brown Split Half test yüksek düzeyde korelasyon ve uyumu gösterdi. Sonuç olarak, “Hastanede Yatan Yetişkin Hastaların Güvenlik Duygusu Ölçeği” Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır.

Anahtar Kelimeler: hasta, hasta güvenliği, güvende hissetme, güvenlik duygusu

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AĞIZ SAĞLIĞI TUTUM DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Uğur Öner¹, Hediye Özbay², Nehir Demirel³

¹Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı

³İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakım Programı

Giriş: Önlenebilir bir hastalık olmasına rağmen, diş çürükleri gibi ağız problemleri sadece ağız sağlığını olumsuz etkilemekle kalmayıp, bireyin yaşam kalitesinin azalmasına ve vücuttaki diğer sistemleri etkileyerek genel sağlığın bozulmasına neden olabilmektedir. Bu kapsamda hemşireler, klinik ortamlarda ağız ve diş sağlığının korunması ve sürdürülmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu konunun önemini farkında olan hemşireler hem kendilerinde hem de hastalarında ağız bakımının önemini farkındadır. Hemşirelerdeki bu farkındalıkla davranış hemşirelik öğrencilik yıllarında vurgulanması gereken bir tutumdur.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin ağız sağlığı tutum düzeylerinin belirlenmesi ve bu konuda farkındalık oluşturmaya amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir devlet üniversitesinde Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri (n=252) oluşturdu. Evrenin %92.6'sına ulaşıldı. Veriler, Öğrenci Tanıtım Formu ve Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği ile toplandı. Veriler, yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Veriler tanımlayıcı istatistik yöntemleri, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve düzeltilmiş Bonferroni testi ile değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 22.66 ± 3.04 ve %69.8'inin yaş aralığı 18-24 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %52.4'ü erkek, %27.8'i ikinci sınıfta okuduğu, %63.5'inin mevcut herhangi bir diş sağlığı sorunu olmadığı, %46.1'i günde 2 kez dişlerini fırçaladığı, %77.3'ü diş ipi kullanmadığı ve %43.2'si diş hekimine gitmediği saptandı. Öğrencilerin Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği'nden 111.53 ± 22.17 puan aldıkları saptandı. Ölçek alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde en düşük puan ortalaması sosyal etki 11.63 ± 3.02 iken en yüksek alt boyut puan ortalaması ise duyarlılık 32.11 ± 7.12 'dir. Bu çalışmada, 18-24 yaş aralığında olan öğrencilerin 32 yaş ve üstü olan öğrencilere göre, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin birinci sınıf öğrencilerine göre Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması daha yüksek olarak belirlendi. Bu araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin ağız sağlığı tutumlarının düşük düzey olduğu bulundu. Hemşirelik öğrencilerinde olumlu ağız ve diş sağlığı davranışları geliştirmek amacıyla üniversite eğitiminde ağız sağlığına öncelik verilmesi gerekmektedir. Sağlık bilimleri alanında eğitim alan bu öğrenciler, toplumda yaşayan bireylerin sağlık davranışlarını kazanmalarında sorumluluk üstlenebilecek, rol model olabilecek ve sağlık eğitimi konusunda aracı bir rol üstlenebileceklerdir. Bu nedenle, mezuniyet öncesinde ağız sağlığına yönelik tutum, farkındalık ve davranışlarının desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Tutum, Ağız Bakımı

PARENTERAL İLAÇ UYGULAMALARI SİMÜLASYONUNUN GELİŞTİRİLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Şule Bıyık Bayram¹, Emel Gülnar², Nurcan Çalışkan³, Hacer Özyurt⁴, Aysun Bayram¹

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

³Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

⁴Karadeniz Teknik Üniversitesi Of Teknoloji Fakültesi Yazılım Mühendisliği Bölümü

Giriş: Simülasyon uygulamaları hemşirelik eğitiminde bilgi, beceri ve tutum kazandırmak için sıklıkla kullanılmaktadır. Simülasyonun bir türü olan sanal simülasyonlar öğrencilere ders dışında istedikleri yer ve zamanda uygulama yapabilme fırsatı vermektedir. Bu açıdan ders dışı etkileşimli öğrenme yöntemi olarak simülasyon, hemşirelik öğrencilerine laboratuvara girmeden güvenli ortamda istedikleri kadar tekrar yapabilme ve deneme yanılma yöntemi ile öğrenebilme imkânı sağlamaktadır.

Amaç: Parenteral ilaç uygulamaları simülasyonunun geliştirilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Yarı-deneysel türde olan bu araştırma, Mayıs 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında bir üniversitenin hemşirelik birinci sınıfında okuyan toplam 120 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler “Simülasyon Değerlendirme Formu” ile toplanmıştır. İntramüsküler, subkutan ve intravenöz ilaç uygulamalarını içeren senaryolar araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Simülasyon içerisinde ilaç hazırlık ve hasta odası şeklinde iki ayrı sanal oda bulunmaktadır. Hazırlık odasında avatar Demet Hemşire ve malzemelerin yer aldığı dolaplar, hasta odasında ise sanal hasta olan Melek Hanım, hasta yatağı, etajeri, masası bulunmaktadır. Öğrenci, Demet Hemşire’yi yönlendirerek sırasıyla ilaç hazırlama, uygulama ve kaydetme aşamalarını yapar. Bir aşama bitmeden diğerine geçemez, hatalı bir işlem yaptığında simülasyonda ilerleyemez ancak doğru işlemi yaptığında bir sonraki işleme geçebilir. Simülasyon Adobe Animate yazılım platformu kullanılarak geliştirilmiş ve web sitesine (parenteralilacuygulamaları.com) aktarılmıştır. Öğrenciler mail ve şifreleri ile bu web sitesinden simülasyona erişim sağlamıştır. Simülasyon sonunda öğrenciler yaptıkları uygulamaları kaydetmiş ve “Simülasyon Değerlendirme Formu”nu doldurmuştur. Verilerin değerlendirmesinde ortalama, sayı ve yüzdelik hesaplamaları yapılmıştır. Bu çalışma TÜBİTAK 3501 Kariyer Geliştirme Programı kapsamında desteklenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmadaki öğrencilerin yaş ortalaması $19,11 \pm 1,93$ ve %83,3’ü kadındır. Öğrenciler, 20 maddeden oluşan “Simülasyon Değerlendirme Formu”ndaki ifadelerin 14’üne 4 ve üzeri puan vermiştir. İfadelerden en yüksek puanı sırasıyla 4.48 değeri ile “Öğrendiğimiz bilgileri pekiştirmemizi sağladı”, 4.47 ile “Akılda kalıcılığı sağladı” ve 4.4.3 ile “Güvenli bir öğrenme ortamı sağlar” maddeleri ve en düşük puanı ise sırasıyla 2.58 değeri ile “Simülasyon süresi çok uzundu”, 1.87 ile “Kullanımı sıkıcıydı” ve 1.68 ile “Çok karmaşık buldum” maddeleri almıştır. Bu çalışma kapsamında geliştirilen parenteral ilaç uygulamaları simülasyonu öğrenciler tarafından yüksek puan ile değerlendirilmiştir. Hemşirelik eğitiminde benzer simülasyonların geliştirilmesi ve kullanılması öğrencilerin ders dışında etkileşimli deneyim yaşayacakları öğrenme ortamları sağlayacaktır. Bu sonuçlar doğrultusunda, gelecek çalışmalar için benzer simülasyonların geliştirilmesi ve farklı öğrenci grupları tarafından değerlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Parenteral ilaç uygulamaları, Simülasyon

SOLUNUM CİHAZI KULLANIMINA BAĞLI GELİŞEN BASINÇ YARALANMASI İNSİDANSI, RİSK FAKTÖRLERİ VE YARA ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Buse Şahbaz¹, Sevda Sönmez¹, Zilan Baran¹, Dilek Özden²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Hemşirelik Esasları Doktora Programı

²Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Solunum cihazları günümüzde birçok hastalığın tedavisinde yaygın olarak kullanılmakta ve kullanımının yaygınlaşması ile hastalarda basınç yaralanması riskini arttırmaktadır. Literatür incelendiğinde solunum cihazına bağlı meydana gelen basınç yaralanması insidansının incelendiği çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmüştür. Hastalarda solunum cihazı kullanımına bağlı meydana gelen basınç yaralanmasının önlenmesi için insidans ve risk faktörlerinin bilinmesi gerekmektedir.

Amaç: Çalışmada göğüs hastalıkları hastanesinde yatan hastalarda solunum cihazı kullanımına bağlı meydana gelen basınç yaralanması insidansı, risk faktörleri ve yara özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Prospektif tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışma, İzmir ilinde yer alan göğüs hastalıkları hastanesinde Şubat-Temmuz 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, hastanenin göğüs hastalıkları kliniğinde, 24 saat ve üzeri yatışı olan ve solunum cihazı kullanan 225 hasta çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler "Hasta Tanıtım Formu", "Solunum Cihazı İlişkili Basınç Yaralanması Gözlem Formu" ve "Braden Basınç Yaralanması Risk Ölçeği" ile toplanmıştır. Hastalar yatış süreleri boyunca aynı araştırmacı tarafından 24 saatte bir değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Kolmogorov-Smirnov Testi, Bağımsız Gruplarda T Testi, Ki-Kare, Mann-Whitney U ve Binary Lojistik Regresyon analizi kullanılmıştır (p<0.05).

Bulgular ve Sonuç: Solunum cihazı kullanımı olan 225 hastanın %32.9'unda basınç yaralanması olduğu tespit edilmiştir. Solunum cihazına bağlı basınç yaralanması oluşan hastaların (n:74) yatışlarının ortalama 16.3±8.3 günde olduğu, %12.9'unun göz altı bölgesinde meydana geldiği, %23.1'inin Evre 1 olduğu ve yaralanmaların %32.4'ünün kayıt edilmediği belirlenmiştir. Hastaların beslenme durumu, albümin, hemoglobin, hematokrit düzeyi ortalamaları, kullandıkları solunum cihazı türü, uygun ölçüde olması, rotasyon ve koruyucu hemşirelik girişimi uygulanma durumu ile solunum cihazına bağlı basınç yaralanması oluşumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05). Yapılan regresyon analizi sonucunda hastaların yatış süresinin uzaması, albumin ve hemoglobin düşüklüğü ve solunum cihazı ölçüsünün hastaya uygun olmama durumunun hastalarda solunum cihazına bağlı basınç yaralanması riskini arttırdığı belirlenmiştir. Solunum cihazı kullanımı olan hastaların basınç yaralanması oranının yüksek olduğu ve hastaların yatış sürelerinin uzamasının basınç yaralanması oluşumunu arttırdığı saptanmıştır. Hastaya uygun doğru solunum cihazının seçimi ve sürekli takibinin yapılması, hastaların solunum cihazına bağlı hastalarda basınç yaralanması risk değerlendirmesinin düzenli aralıklarla yapılması, koruyucu hemşirelik girişimlerinin uygulanmasının solunum cihazına bağlı hastalarda basınç yaralanması insidansını azaltılmasında oldukça önemlidir. Bu bağlamda solunum cihazına bağlı hastalarda BY önlenmesi ve azaltılmasına yönelik kanıt düzeyi yüksek çalışmaların yapılması ve kurumsal stratejilerin geliştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: "basınç yaralanması", "solunum cihazı", "tıbbi cihaz güvenliği", "hemşirelik bakımı"

HEMŞİRELİKTE YAPAY ZEKÂ VE ROBOT KULLANIMI: SİSTEMATİK DERLEME

Hamiyet Kızı1

¹*Istanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

Giriş: Günümüzde bilgisayar ve bilişim teknolojileri hemen hemen her alanda olduğu gibi tıp ve hemşirelik alanında da yaygın olarak kullanılmaktadır. Sağlık hizmeti verilerinin artan mevcudiyeti ve büyük veri analitik yöntemlerinin hızlı gelişimi, yapay zekanın sağlık alanındaki başarılı uygulamalarını mümkün kılmıştır. Özellikle yapay zeka ile bütünleşik robotların kullanımı ciddi faydalar sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir. Yapay zeka teknolojisini benimseyerek sağlık alanında yapılmış çok çalışma olmasına rağmen hemşire ve hekimlerin yerini alır mı korkusu devam etmektedir. Düşünme yeteneği sayesinde diğer canlılara karşı üstünlüğünü kanıtlayan insanların bu önemli özelliğini bir gün makinelere kaptıracak olma ve onlara boyun eğmek zorun kalma endişesi yapay zeka ile ilgili daha fazla çalışma yapma gereğini ortaya koymaktadır.

Amaç: Bu çalışma ile son beş yılda hemşirelikte yapay zeka ve robot kullanımına yönelik uygulama örneklerinin paylaşılması amacıyla sistematik derleme olarak yürütülmüştür.

Yöntem: Çalışmanın evrenini, Pubmed, Google Akademik, CINAHL, Science Direct veri tabanları taranarak elde edilen 7168 makale oluşturdu. Örnekleme ise çalışma kriterlerini karşılayan 50 makale oluşturdu. Örneklem kriterleri; a) veri tabanlarında "hemşirelik ve yapay zeka", "hemşirelik ve robot", "hemşirelikte yapay zeka ve robot" anahtar kelimelerin kombinasyonu ile elde edilen çalışmalar olması, b) makale türünün; randomize kontrollü, deneysel veya yarı deneysel çalışmalar, kesitsel çalışmalar ve ilişki arayıcı çalışmalardan oluşması, c) yayın dilinin Türkçe veya İngilizce olması, d) 2019 yılı ve sonrası yayınlanmış (2019-2024) olması, d) tam metnine ulaşılabilmesidir. Çalışmaya dahil edilen 50 makale, hemşirelikte yapay zeka ve robot kullanım alanlarına göre ayrılarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaların 40'ı (% 80) hemşirelikte yapay zeka ile ilgili makalelerden oluşmuştur. Hemşirelik uygulamalarında yapay zekanın kullanıldığı durumlar; 8'i (% 20) hasta güvenliği, 2'si (% 5) düşmelerin engellenmesi, 7'si (% 17,5) evde bakım, 3'ü (% 7,5) ilaç uygulamaları, 5'i (% 12,5) enfeksiyon kontrolü ve 15'i (% 37,5) basınç yaralanmaları/yara bakımı olmak üzere altı grupta sınıflandırılmıştır. Hemşirelikte kullanılan robotlar ise; 2'si (% 20) cerrahi robotlar, 5'i (% 50) rehabilitasyon robotları ve 3'ü (% 30) hastane robotları olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Hemşirelikte yapay zeka ve robotların kullanımının hemşirelik bakım uygulamalarına katkı sağladığı yapılan çalışmalarla saptanmıştır. Bu çalışmaların arttırılması, hemşireliğin bağımlı rollerinin yapay zeka ve robotlar ile desteklenmesi ve bağımsız rolü olan bakıma daha fazla zaman ayrılarak bakımın kalitesinin arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelik ve yapay zeka, hemşirelik ve robot, hemşirelikte yapay zeka destekli robot"

KOAH HASTALARINA VERİLEN İNHALER İLAÇ UYGULAMA EĞİTİMİNİN HASTALARIN YAŞAM KALİTESİ VE ÖZ- YETERLİLİĞİNE ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Zeynep Asal¹, Banu Terzi²

¹Isparta Şehir Hastanesi

²Akdeniz Üniversitesi

Giriş: İnhaler ilaçlar KOAH hastalarının tedavisinde sıklıkla tercih edilmektedir. İlaç kullanma yöntemleri konusunda etkin bir eğitimin verilmesi, tedavinin etkinliğini arttırabilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada KOAH hastalarına verilen inhaler ilaç uygulama eğitiminin hastaların yaşam kalitesi ve öz-yeterliliğine etkisine yönelik mevcut literatürün sistematik bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Sistematik derleme, ((Nurse OR Nursing) AND (“COPD” OR “Chronic Obstructive Lung Disease” OR “Chronic Obstructive Pulmonary Diseases” OR “Chronic Obstructive Airway Disease” OR “Airflow Obstruction” OR “Chronic Airflow Obstruction”) AND (Inhaler OR “Inhaler Drug” OR “Inhaler Applications”) AND (Education OR Training) AND (“life quality” OR “Health-Related Quality of Life” OR “HRQOL” OR “Self efficacy”)) anahtar kelime grubu kullanılarak Proquest, CochraneLibrary, CINAHL, Medline, Scopus ve Science Direct veri tabanlarında taramalar yapılarak yürütülmüştür. Literatür taraması kapsamında yayın yılı sınırlaması yapılmaksızın 2023 Aralık tarihine kadar, sadece İngilizce yayın dilinde olan ve tam metnine ulaşılabilen randomize kontrollü araştırmalar çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaların yanlılık değerlendirmesinde, “Randomize çalışmalar için revize edilmiş Cochrane yanlılık riski aracı (A revised Cochrane risk-of-bias tool for randomized trials- RoB 2) kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Belirlenen veri tabanlarında yapılan elektronik taramalar kapsamında 5378 çalışma tespit edilmiş olup, araştırma kapsamında dört çalışma incelenmiştir. Çalışmaların örneklem büyüklükleri 42-116 arasında değişmektedir. Çalışmalarda eğitim yöntemi olarak yüz yüze anlatım yöntemi tercih edilmiştir. Eğitim süreleri 45dk-260 dk arasında değişmektedir. Araştırma kapsamında incelenen dört randomize kontrollü çalışmanın önyargı risk değerlendirmesinde bazı endişeler taşıdığı söylenebilir. Bulgulara göre KOAH hastalarına verilen inhaler ilaç uygulama eğitiminin hastaların yaşam kalitesi ve öz yeterliliğine olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir. Sonuç olarak hemşire liderliğinde inhaler ilaç uygulama eğitimlerinin sağlık hizmetlerine entegre edilerek yaygınlaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, İnhaler, Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı, Yaşam Kalitesi

INFECTIOUS DISEASES IN EMERGENCY CARE SETTINGS AND NATURAL DISASTERS

Aleyna Ergül¹, Tuba Karabey¹

¹*Tokat Gaziosmanpaşa University Institute of Health Sciences, Tokat, Türkiye*

Introduction: Occupational accidents are unplanned events that occur during the fulfillment of work and have negative consequences. For healthcare workers to fulfill their duties in the best way, they must first be in a healthy and safe environment.

Aim: This review aims to discuss infectious diseases in emergency care settings and natural disasters in the light of current literature.

Method: Using the keywords "work accident, infectious disease, healthcare personnel, disaster management" as the universe of the study, resources were scanned in Google Scholar, PubMed, DergiPark databases, regardless of year limitation.

Findings and Conclusion: The risks faced by healthcare professionals are classified as physical, biological, chemical, psycho-social, and ergonomic. Health professionals can be easily exposed to biological risks. The correct application of notifiable infectious diseases, vaccines required for healthcare workers, and personal protective equipment can protect healthcare workers from biological risks. Infectious diseases can increase as a result of various disasters (earthquakes, floods, hurricanes, tsunamis, wars) despite protective measures such as vaccine discovery and mass vaccination programs. Natural disasters are extremely effective in the transmission of infectious diseases. Undesirable effects occur as a result of inadequate precautions. Contrary to popular belief, post-disaster infectious diseases are rare, but natural disasters are effective in the emergence of endemic diseases with low incidence.

Keywords: occupational accidents, communicable diseases, health personnel, disaster management

HEMŞİRELERDE MANEVİ-İNSANİ DEĞERLER, KADERCİLİK VE ÖLÜME İLİŞKİN TUTUMUN BELİRLENMESİ

Serpil Su¹, Burcu Ceylan², Asude Güney¹, Dilek Cingil¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Manevi ve insani değerler, hemşirelik mesleğinin temel taşlarını oluşturarak hasta bakımında önemli bir rol oynamaktadır. Hemşirelerin kadercilik inançları ve ölüme ilişkin tutumları bu değerlerle yakından ilişkilidir ve hasta bakımını doğrudan etkileyebilmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin manevi-insani değerleri, kadercilik eğilimleri ve ölüme karşı tutumlarını incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bu çalışmanın örneklemini Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi yoğun bakım ve onkoloji kliniklerinde çalışan 120 hemşire oluşturdu. Çalışmanın verileri Bilgi Formu, Manevi-İnsani Değerler Eğilimi Ölçeği, Kadercilik Eğilimi Ölçeği ve Ölüme Karşı Tutum Ölçeği aracılığı ile toplandı. Veriler tanımlayıcı istatistikler, Bağımsız Gruplarda t testi, One Way Anova testi ve Pearson Korelasyon testi ile analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Manevi-İnsani Değerler Eğilimi Ölçeği Toplam Puan ortalaması $86,04 \pm 9,59$; Kadercilik Eğilimi Ölçeği toplam puan ortalaması $61,97 \pm 10,53$ ve Ölüme Karşı Tutum Ölçeği toplam puanı $98,52 \pm 4,70$ olarak bulundu. Kadercilik Eğilimi Ölçeği toplam puanı ile Manevi-İnsani Değerler Eğilimi Ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ilişki saptandı ($r=0,279$; $p<0,05$). Ölüme Karşı Tutum Ölçeği ile Manevi-İnsani Değerler Eğilimi Ölçeği ve Kadercilik Eğilimi Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki olmadığı görüldü ($p>0,05$). Kadınlarda erkeklere oranla manevi inanç, değerler eğilimi ve kadercilik eğilimi toplam puan ortalamaları daha yüksek bulundu. Onkoloji çalışanlarında manevi inanç, değerler eğilimi ve kadercilik eğilimi toplam puan ortalamaları yoğun bakım çalışanlarına oranla daha yüksek bulundu. Sonuç olarak hemşirelerin manevi insani değerleri, kadercilik eğilimi ve ölüme karşı tutumları ortalamasının üzerindedir. Manevi insani değerler arttıkça kadercilik eğilimleri de artmaktadır. Bu çalışma onkoloji ve yoğun bakım gibi manevi ve kaderci tutumların ayrıca ölüm olgularının yoğun yaşanabileceği servislerde yürütülmüştür. Hastalar kadar tedavi ekibinin parçası olan ve bakım veren hemşirelerin çalışma ortamı ve deneyimleriyle bu çalışma sonuçlarından da yola çıkarak öz farkındalıkları ve hasta ve hasta yakınlarını anlama ve destekleyebilme becerilerine yönelik çalışmaların yapılması, konu ile ilgili çalışan ve hasta/hasta yakını güçlendirilmesine yönelik deneysel çalışmaların yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kadercilik, Manevi insani değer, Ölüm tutumu

SEGMENTAL VEYA TOTAL MASTEKTOMİ OLAN KADINLARIN BEDEN İMAJI ALGISI VE YAŞAM KALİTESİNİN İNCELENMESİ

Behire Sançar¹, Nazife Akan¹, Nalan Süren Akpolat², Şirin İnanç³

¹Toros Üniversitesi

²Mersin Şehir Hastanesi

³Mersin Üniversitesi Hastanesi

Giriş: Mastektomi; meme kanseri tedavisinde en yaygın kullanılan tedavi yöntemlerinden biridir. Kanser tedavi yöntemlerinin her biri kadının yaşam kalitesini olumsuz etkilerken mastektomi kadının beden algısını, sosyal hayatını da etkileyebilmektedir. Mastektomi sonrası kadınların beden imajı algılarını ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen faktörlerin azaltılması ya da önlenmesinde, hemşirelere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Amaç: Bu araştırma segmental veya total mastektomi olan kadınların beden imajı algısı ve yaşam kalitesinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve karşılaştırmalı tipte yürütülmüştür.

Yöntem: Araştırma gerekli etik kurul ve kurum izinleri alındıktan sonra 01.08.2023-30.11.2023 tarihlerinde Mersin Şehir Hastanesinde yürütüldü. Araştırmanın örneklemini Mersin Şehir Hastanesi Genel Cerrahi ve Cerrahi Onkoloji kliniklerinde total ya da segmental mastektomi tedavisi görmüş, postoperatif dönemde olan ve kontrole gelen 170 kadın oluşturmuştur. Araştırma verileri, “Hasta Tanılama Formu”, “Meme Kanseri Beden İmajı Ölçeği (MKBİÖ)”, “Meme Kanseri Özgü Yaşam Kalitesi Ölçeği (EORTC QLQ-C30)” ve (EORTC QLQ- BR23) kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler, tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, min-max değerleri, ortalama ve standart sapma) kullanılarak değerlendirilmiştir. Kullanılan verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmamızda kadınların yaş ortalaması 49,43±10,89 ve mastektomi sonrası geçen süre dağılımları ortalama 81,58±154,09 saat idi. Kadınların %72,9’u total mastektomi olmuş ve sadece %2,9’u meme onarım ameliyatı yaptırmıştı. MKBİÖ puanları ortalama 147,39±27,69, idi. MKBİÖ en yüksek puanlar Kırılgnalık (%37,81) ve Damgalanma alt boyutunda (%39,65) görüldü. Kadınların yaşları ile MKBİÖ Şeffaflık alt ölçek puanları arasında (r:0,157; p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir ilişki vardı. Kadınların yaşları arttıkça şeffaflığa ilişkin olumsuz beden algıları artıyordu. Meme kanseri evresi 2,3,4 olan kadınların MKBİÖ, Damgalanma, Beden kaygıları ve Şeffaflık puanlarının evresi 1 olanlara göre daha yüksek istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldü (p<0,05). Mastektomi tipi segmental olan kadınların EORTC QLQ- C30 Fonksiyonel alt ölçek puanlarının mastektomi tipi tamamı olanlara göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi (p<0,05). EORTC QLQ- BR23 fonksiyonel alt boyutunda ise en fazla gelecek beklentisinin olumsuz etkilendiği tespit edildi. Sonuç olarak; mastektomi tipinin kadınların beden imajı ve yaşam kalitesini etkilediği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Beden imajı, kadın sağlığı, mastektomi, yaşam kalitesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BAŞ BANYOSU BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE İKİ FARKLI SİMÜLASYON YÖNTEMİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Furkan Keleş¹, Funda Büyükyılmaz²

¹*İstanbul Medeniyet Üniversitesi*

²*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa*

Giriş: Bireylerin sağlıklı bir yaşam sürebilmesi için temel gereksinimlerinden olan fizyolojik gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Fizyolojik gereksinimler arasında en önemlilerden biri, öz-bakım gereksinimleridir.

Amaç: Araştırma; hemşirelik öğrencilerinde baş banyosu becerisinin geliştirilmesinde iki farklı simülasyon yönteminin (düşük gerçekliğe uygun maket ve standardize hasta) öğrencilerin anksiyete, psikomotor beceri, simülasyon tasarımı-uygulanması ve simülasyon ortamında öğrenme etkililiğine yönelik algı düzeylerine etkisini değerlendirmek amacıyla planlandı.

Yöntem: Bu çalışmada randomize deneysel bir tasarım kullanıldı. Çalışma, bir devlet üniversitesinde 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde hemşirelik bölümü 1. Sınıfa kayıtlı ve “Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar” dersini alan 80 öğrenci ile gerçekleştirildi. Araştırma, baş banyosu becerisinde, düşük gerçekliğe uygun simülasyon ile uygulama yapan Deney-1 grubu (n=40) ve standardize hasta ile uygulama yapan Deney-2 grubu (n=40) ile gerçekleştirildi. Araştırma verileri; “Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Baş Banyosu Bilgi Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Test”, “Baş Banyosu Verme Uygulama Kontrol Listesi”, “Spielberger Durumluk ve Süreklilik Anksiyete Ölçeği”, “Simülasyon Tasarım Ölçeği” ve “Modifiye Simülasyon Etkililik Aracı” ile toplandı. Veriler, “Baş Banyosu Uygulaması” kuramsal ve laboratuvar derslerinden sonra “Hemşirelik Beceri Laboratuvarı” nda toplandı. Araştırma verileri, uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalamalarının 19.11±1.39 yıl, %73,8’ inin kadın, %75’ inin Anadolu Lisesi mezunu olduğu, %63,7’ sinin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği ve %85’ inin bir simülasyon deneyiminin olmadığı saptandı. Simülasyon öncesi yapılan Süreklilik Kaygı Ölçeği’ nde ve simülasyon öncesi ve sonrası yapılan Durumluk Kaygı Ölçeği’ nde grupların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı (p>0,05). Birbirinden bağımsız gözlemcilerin baş banyosuna yönelik kontrol listesinde verdikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı (p>0,05). Deney-2 grubunda; en iyi simülasyon tasarım öğelerinin, öğrencinin yaşadığı simülasyon deneyimine verdiği önemin ve öğrencilerin simülasyon ortamında öğrenmenin etkililiğine dair algılarının daha yüksek düzeyde olduğu belirlendi (p<0,05).Baş banyosu becerisinin öğretilmesinde her iki yöntemde etkin olduğu belirlenmesine karşın; öğrencilerde daha düşük anksiyete düzeyi ve etkin simülasyon temelli öğretim için standardize hasta temelli simülasyon uygulamaların kullanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: baş banyosu, hemşirelik eğitimi, simülasyon, düşük gerçekliğe uygun maket, standardize hasta

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ÖĞRETİM ARACI OLARAK KULLANILAN CHATGPT SINIF İÇİ AKTİVİTELERİN ETKİSİ

Pelin Karaçay¹, Özgen Yaşar²

¹Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Koç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin ChatGPT gibi üretken yapay zeka araçlarını eğitimde kullanmaları kaçınılmazdır. Hemşirelik eğitimcileri, ChatGPT gibi üretken yapay zeka araçlarını sınıfta bir öğretim aracı olarak kullanarak öğrencilerin bu araçları etik ve sorumlu bir şekilde kullanmaları için rehberlik edebilirler. Literatürde ChatGPT'yi hemşirelik eğitiminde bir öğretim aracı olarak kullanan ve etkisini ölçen çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, sınıfta bir öğretim aracı olarak kullanılan ChatGPT aktivitelerinin hemşirelik ikinci sınıf öğrencileri tarafından değerlendirilmesidir.

Yöntem: Bu çalışmada niteliksel ve kesitsel bir tasarım kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini "Sağlığın Değerlendirilmesi" dersini alan 31 ikinci sınıf hemşirelik öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise ankete katılmayı kabul eden 24 hemşirelik ikinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu sorular ile 16-31 Mart 2024 tarihleri arasında etik kurul onayı sonrası online oluşturulan bir link aracılığı ile toplanmıştır. Veriler tanımlayıcı tematik analiz kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Yapılan analiz sonucunda, konu hakkında bilgi edinme, ChatGPT hakkında bilgi edinme, farkındalık yaratma ve eleştirel düşünmeyi teşvik etme olmak üzere dört ana tema ve bilgileri tamamlama, karşılaştırma yapma, eksikliklerinin farkında olma, öğrenmeyi güçlendirme, yeni bilgi edinme, kolay ulaşma, ChatGPT'nin özelliklerini öğrenme, ChatGPT'nin halüsinasyonlarının farkında olmak üzere sekiz alt tema belirlenmiştir. Sınıf içi ChatGPT aktiviteleri, öğrencilerin hem çalışılan konu hem de ChatGPT uygulaması hakkındaki bilgilerini geliştirmiştir. Bu aktiviteler aynı zamanda öğrencileri eleştirel düşünmeye teşvik etmiş ve yapay zeka araçlarının kullanımına ilişkin farkındalığı artırmıştır. Öğrencilerin çoğu (%95,8) ChatGPT etkinliklerini faydalı bulmuş ve derslerinde kullanılmaya devam edilmesini önermişlerdir. Sınıf içi ChatGPT aktiviteleri, hemşirelik öğrencilerinin çalışılan konu ve ChatGPT uygulaması hakkındaki bilgilerini artırabilir ve onlara eleştirel bir bakış açısı sağlayabilir. Hemşirelik öğrencilerinin eğitim süreçlerinde üretken YZ araçlarını kullandıkları ve kullanmaya devam edecekleri açıktır. Bu gerçeklik göz önüne alındığında, hemşirelik öğrencilerinin YZ okuryazarlığı, yasaklarla karşılaşmak yerine bu araçları doğru bir şekilde kullanma konusunda rehberlik aldıklarında önemli ölçüde geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri, öğretim aracı, üretken yapay zeka

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDEN CUMHURİYET'İN İLK YILLARINA TÜRKİYE'DE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR

Derya Çini Şimşek¹

¹Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Giriş: Sağlık bakımı, insanın temel haklarından biridir. Temel sağlık hizmetlerinin başarısı, sağlık bakım sistemindeki değişikliklerin hastanın bakım standardını arttıracak şekilde kullanılmasına, bakım verecek hemşire ve diğer sağlık personelinin iyi yetiştirilmesine bağlıdır. Hemşirelik, bir toplum hizmeti olarak uzun yıllar varlığını korumuş, insanların sağlığını geliştirmek ve hastalandığında bakımını sağlamak isteği ile ortaya çıkmıştır. Tüm toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da kadınların hasta bakımındaki yeri oldukça eskidir. Buna karşın modern hemşirelik tarihi ise oldukça yenidir.

Amaç: Ülkemizde hemşirelik eğitimi ilk olarak 1876'dan sonra Meşrutiyet Dönemi'nde başlamış, eğitime kabul için okur-yazarlık dahi aranmamıştır. 1910 yılında Hilal-i Ahmer Hanımlar Merkezi'nin kurulmasının ardından Osmanlı Devleti'nin büyük savaşlara girmesi, merkezin görevlerinin geniş bir kapsamda gerek cephede askere bakım verilmesi gerekse cephe gerisinde sivil halka hizmet verilmesi şeklinde sürdürmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Yöntem: Literatür taraması

Bulgular ve Sonuç: Cemiyet, 1911'de Trablusgarp, 1912'de Balkan Savaşı ve 1914'te I. Dünya Savaşı'nda, cephede ve cephe gerisinde hastaneler kurarak, kadınların hastanelerde yaralı askerlere hasta bakıcılık yapmalarını sağlamıştır. 1913 yılında Dr. Besim Ömer Paşa tarafından Hilal-i Ahmer merkezinde, 1914-1915 yılları arasında Darülfünun'da, 1916 yılında ise Kadırga Doğum Kliniği'nde hemşirelik eğitim kursları açılmıştır. Ülkemizde ilk olarak bir askeri hekim olan Besim Ömer Paşa, Japonya'da kadın hastabakıcı yetiştirilmesinde uygulanan yöntemi İstanbul'da uygulamaya karar vermiş ve şehrin tanınmış ailelerinin kızlarını, "Gönüllü Hastabakıcılık Kursu"na çağırmıştır. 1920 yılında İstanbul'da açılan Amerikan Hastanesi'nde hemşire gereksinimini karşılamak üzere ilk olarak Amiral Bristol Sağlık Lisesi kurulmuştur. Cumhuriyet Dönemine gelindiğinde ise 1925 yılında Kızılay Derneğine bağlı Kızılay Hastabakıcı Okulu kurulmuştur. İzleyen yıllarda hemşirelikte okullaşma ilerlemiştir. 1946 yılında Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı, bünyesindeki yataklı tedavi kurumlarının ihtiyacını karşılamak üzere hemşire okulları açmıştır. Sonuç olarak çalışmada, Osmanlı Devleti'nin son döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına Türkiye'de müzik eğitimi veren müesseselerin serüveni, dönemin şartları esas alınarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Sağlık, Tedavi, okul, eğitim

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMA BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ OYUNUN ETKİSİ

Nehir Demirel¹, Hatice Kaya²

¹*İzmir Ekonomi Üniversitesi*

²*İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa*

Giriş: Hemşirelik eğitiminde öğrencilere kazandırılması gereken psikomotor becerilerden biri, parenteral ilaç uygulamaları arasında sıklıkla kullanılan ve tıbbi hatalara daha fazla rastlanılan intramüsküler enjeksiyon uygulamalarıdır.

Amaç: Bu araştırma intramüsküler enjeksiyon uygulama becerisinin geliştirilmesinde, bilgisayar destekli oyunun öğrencilerin başarı durumu, sınav kaygı düzeyi ve memnuniyet düzeylerine etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma ön test-son test kontrol gruplu, randomize deneysel araştırma tipinde gerçekleştirildi. Araştırma yapılan üniversitenin 2022-2023 Eğitim- Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Hemşirelik Esasları Dersi'ni alan tüm 1. Sınıf öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturdu (N:91). Örneklemi ise; araştırmaya katılmaya gönüllü olan, araştırma kriterlerine uyan 30 deney grubu, 30 kontrol grubu olmak üzere 60 öğrenci oluşturdu. Araştırma verileri; Öğrenci Tanıtım Formu, İntramüsküler Enjeksiyon Bilgi Formu, İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama Kontrol Listesi, Revize Edilmiş Sınav Kaygısı Ölçeği ve Görsel Kıyaslama Ölçeği ile toplandı. Her iki gruba da araştırmacı tarafından intramüsküler enjeksiyon hakkında teorik ders verilip demonstrasyon yaptırıldı. Deney grubuna intramüsküler enjeksiyon demonstrasyonundan sonra Bilgisayar Destekli Oyuna erişim izni verildi. Bir hafta sonra her iki grup beceri sınavı ile değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin intramüsküler enjeksiyon bilgi ön test ve son test puan ortalamaları kendi içinde karşılaştırıldığında; Deney ve kontrol grubundaki artışın anlamlı olduğu bulundu ($p<0,05$). Deney grubu öğrencilerinin intramüsküler enjeksiyon uygulama beceri puan ortalamalarının, kontrol grubu öğrencilerinden yüksek olduğu bulundu. Deney grubu öğrencilerin oyun oynama sıklığı ve oyundan aldıkları toplam puan ile bilgi ön ve son test toplam, genel kaygı, sınav kaygısı, öğretim yönteminden memnuniyet, intramüsküler enjeksiyon için gerekli malzemeyi temin etme beceri puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulundu ($p>0,05$). Kontrol grubu öğrencilerinin Revize Edilmiş Sınav Kaygısı Ölçeği, Sınavla İlgisiz Düşünceler alt boyutu puan ortalamalarının, deney grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu, diğer alt boyutlarda ve ölçek toplamında anlamlı farklılık olmadığı bulundu. Öğrencilerin öğrenim yönteminden memnuniyetleri değerlendirildiğinde ise; deney grubundaki öğrencilerin Görsel Kıyaslama Ölçeğine göre öğretim yönteminden memnuniyet puanlarının, kontrol grubundaki öğrencilerden yüksek ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldü. Sonuç olarak; bilgisayar destekli oyunun, intramüsküler enjeksiyon uygulamasına ilişkin psikomotor becerilerin kazandırılması için uygun bir öğretim yöntemi olduğu ve öğrencilerin öğretim yönteminden memnuniyet düzeylerinin arttığı belirlendi. Farklı bilişsel ve duyuşsal becerilerin öğretiminde oyun temelli öğretim yönteminin daha büyük örneklem grubu ile farklı sınıf düzeyindeki öğrencilere uygulanması önerildi.

Anahtar Kelimeler: İntramüsküler Enjeksiyon, Bilgisayar Destekli Oyun, Hemşirelik Öğrencileri, Sınav Kaygısı, Memnuniyet

FİBROMİYALJİLİ BİREYLERİN ETKİLENME DÜZEYLERİ İLE AĞRI VE YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hanife Durgun¹, Hakan Daşkın¹
¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Giriş: Ülkemizde ve dünyada fibromiyalji tanısı almış bireylerin sayısının giderek arttığı görülmektedir. Bu bireylerin fibromiyaljiden etkilenme ve ağrı düzeylerinin tanılanması ve aynı zamanda etkilenme düzeyleri ile ağrıları ve yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin araştırılması gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışma, fibromiyalji bireylerin etkilenme düzeyleri ile ağrı ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirilen araştırmanın örneklemine 173 fibromiyaljili hasta dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri, Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu, Vizüel Analog Skala (VAS), Fibromiyalji Etki Skalası ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalite Ölçeği-Kısa Formu (WHOQOL-BREF) kullanılarak Aralık 2021- Aralık 2022 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Veriler, SPSS for Windows 22 paket programı ile analiz edilmiş ve $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan bireyler ağrı skalasından ortalama 6.42 ± 1.71 puan, Fibromiyalji Etki Skalasından ortalama 53.61 ± 17.92 puan almışlardır. Araştırmada ağrı skalası puanı ile Fibromiyalji Etki Skalası puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki ($r=0.525$, $p<0.05$), Genel Sağlık Durumu, Sosyal Alan ve Çevresel Alan alt boyut puanları arasında negatif yönlü, düşük düzeyli ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (sırasıyla $r=-0.260$, $r=-0.290$, $r=-0.232$, $p<0.001$). Fibromiyalji Etki Skalası ile genel Sağlık Durumu, Bedensel Alan, Ruhsal Alan, Sosyal Alan ve Çevresel Alan alt boyut puanları arasında negatif yönlü, düşük düzeyli ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (sırasıyla $r=-0.417$, $r=-0.322$, $r=-0.334$, $r=-0.356$, $r=-0.224$ $p<0.001$). Fibromiyaljiden etkilenme düzeyi, Ruhsal Alan ve Çevresel Alan değişkenleri ile ağrı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($R=0.578$, $R_{2adj.}=0.309$, $F(6.163)=13.617$; $p=0.000$) ve söz konusu değişkenler ile birlikte ağrıdaki değişimin %30.9'unun açıklanabildiği belirlenmiştir. Sonuç: Fibromiyalji hastası bireylerin ağrı şiddetinin, etkilenme düzeylerini artırdığı ve etkilenme düzeyleri ile ağrı şiddetinin yaşam kalitesini olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Fibromiyalji, Hemşirelik bakımı, Yaşam kalitesi

HEMŞİRELERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN BAKIM DAVRANIŞLARINA ETKİSİ

Leman Şenturan¹, Aleyna Ustaoglu¹, Emre Akkuş²

¹Biruni Üniversitesi

²Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Günümüzde sağlık hizmetlerinin kalitesi, yalnızca tıbbi bilgi ve becerilere değil, aynı zamanda sağlık profesyonellerinin etkili iletişim kurma yeteneklerine de bağlıdır. Hemşireler, hasta bakımında kritik bir rol oynarken, hastalarla kurdukları iletişimin niteliği, bakım süreçlerinin başarısında önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. İyi bir iletişim, hemşirelerin hastaların ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarını, onlara daha etkili bir şekilde yanıt vermelerini ve bakım kalitesini artırmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, hemşirelerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi, hasta bakımını, memnuniyetini ve genel sağlık sonuçlarını iyileştirme potansiyeline sahiptir.

Amaç: Araştırma, hemşirelerin iletişim becerilerinin bakım davranışlarına olan etkisinin incelenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma, Temmuz - Ağustos 2024 tarihinde gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemini İstanbul’da bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan 290 hemşire oluşturdu. Veriler, etik kurul onayı ve kurum izni ile “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Sağlık Profesyonelleri İçin İletişim Becerileri Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği” kullanılarak toplandı. İstatistiksel analizler SPSS programında yapıldı. Dağılım ölçütleri verildi, karşılaştırmalar için Kolmogorov Smirnov testi Mann Whitnet U testi ile Kruskal Wallis, Spearman korelasyon ve güvenilirlik analizi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelerin %60’ı kadın, %72,1’i bekar, %78,3’ü üniversite mezunu, %34,5’i serviste çalışmakta, %28,6’sı 4 yıl deneyimli ve %52,4’ü iletişim becerilerini geliştirmek için bir eğitim programına katılmıştı. Hemşirelerin Sağlık Profesyonelleri İçin İletişim Becerileri Ölçeği toplam puan ortalaması $79,7 \pm 10,843$; Bakım Davranışları Ölçeği toplam puan ortalaması $152,7 \pm 19,4$ bulundu. Sağlık Profesyonelleri İçin İletişim Becerileri Ölçek puanları ile Bakım Davranışları Ölçek puanları arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu belirlendi ($p<0.000$). Ayrıca, hemşirelerin Bakım Davranışları Ölçek puanlarının, hemşirelerin iletişim becerisi eğitimi alma, eğitim, çalışılan ünite, yaş ve deneyim sürelerine göre anlamlı biçimde farklılaştığı; Sağlık Profesyonelleri için İletişim Becerileri Ölçek puanlarının ise hemşirelerin cinsiyet, iletişim becerisi eğitimi alma, eğitim düzeyi, çalışılan birim, yaş ve deneyim sürelerine göre de anlamlı farklılıklar olduğu bulundu ($p<0.05$). Bu araştırma, hemşirelerin iletişim becerilerinin, bakım davranışlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. İletişim becerilerini ve bakım davranışlarını etkileyen faktörlerin dikkate alınarak yapılacak düzenlemeler, bakım kalitesine olumlu yansıtacağı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: İletişim Becerileri, Bakım Davranışları, Hemşire, Bakım, İletişim

HEMŞİRELERİN AFETE HAZIR OLUŞLUKLARINDAKİ TEMEL YETERLİLİKLERİNİN VE DEPREM SONRASI DÖNEMDE TRAVMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Nermin Eroğlu¹, Rukiye Kökkız¹, Gizem Kaya¹
¹Fenerbahçe Üniversitesi

Giriş: Afetler tüm dünyada ve Türkiye’de artarak devam etmektedir. Uluslararası hemşirelik kuruluşlarının hemşireleri afetlere hazır olmaları konusunda uyarılarına karşın çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye’de de hemşirelerin afetlere yönelik eğitimlerinin yetersiz olmasına karşın bu konuda yapılan çalışmaların sınırlıdır. Hemşirelerin afetlere hazır olmaları için yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları ve eğitim almadıkları görülmektedir. Bu durum deprem sonrası dönemde de travma düzeylerini olumsuz olarak etkilemektedir.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelerin afete hazır oluşluklarındaki temel yeterliliklerinin ve deprem sonrası dönemde travma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla planlandı ve uygulandı.

Yöntem: Tanımlayıcı, ilişki arayıcı ve kesitsel tasarım tipinde gerçekleştirilen bu çalışma, 253 hemşire ile gerçekleştirildi. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği ve Hemşirelerin Afetlere Hazır Oluşluklarında Temel Yeterlilikler Ölçeği ile toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşirelerin %37.2’si 20-25 yaş aralığında, %84.6’sı kadın, %60.12’si bekar ve %40.7’si lisans mezunuydu. Hemşirelerin Afetlere Hazır Oluşluklarında Temel Yeterlilikler Ölçeği toplam puanı 155.69 ± 36.99 ; Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanı 55.41 ± 18.88 olduğu saptandı. Ölçeklerin ve alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları 0.91-0.98 arasında dağılım gösterdi. Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği toplam puanı ile Hemşirelerin Afetlere Hazır Oluşluklarında Temel Yeterlilikler Ölçeği toplamı arasında pozitif yönlü ve çok zayıf ($r=0.156$; $p=0.013$) bir ilişki olduğu belirlendi. Sonuç olarak; afetlere yönelik deneyimi olan ve afetlere yönelik eğitim alan Hemşirelerin Afetlere Hazır Oluşluklarında Temel Yeterlilikler Ölçeği puanları anlamlı farkla daha yüksek bulundu. Deprem gibi doğal afetlerin yaratabileceği olumsuz tabloların önüne geçilebilmesi ve olumsuz durumların en aza indirilmesi için kurum yöneticileri tarafından hizmet içi eğitimler ve tatbikatlar planlanarak hemşirelerin temel yeterlikleri artırılabilir ve bu da travma düzeylerini olumlu yönde etkileyebilir.

Anahtar Kelimeler: afet, hazıroluşluk, travma düzeyi, hemşirelik

HEMŞİRELERDE POSTÜRAL ALIŞKANLIK VE FARKINDALIK İLE AĞRI VE YORGUNLUK İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Metin Tuncer¹, Gülsüm Zekiye Tuncer², Şeyma Turan³, Leyla Khorshid⁴

¹Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gümüşhane, Türkiye

²Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir, Türkiye

³Ortopedi Servisi, Manisa İl Sağlık Müdürlüğü Turgutlu Devlet Hastanesi, Manisa, Türkiye

⁴Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir, Türkiye

Giriş: Ağır çalışma şartları bulunan ve ergonomik açıdan pek çok risk barındıran hastane ortamında görev alan hemşirelerin postüral farkındalığı ile ağrı ve yorgunluğun ilişkisini belirlemek önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelerin postural alışkanlık ve farkındalıkları ile mesleki yorgunluk düzeyleri ve kas-iskelet sistemi bozuklukları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Çalışmamız, nicel kesitsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, Şubat ve Ekim 2023 tarihleri arasında Türkiye'deki bir hastanede çalışan 132 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Mesleki Yorgunluk Tükenme/İyileşme Ölçeği (OFER), Cornell Kas İskelet Rahatsızlığı Anketi (CMDQ) ve Postür Alışkanlıkları ve Farkındalık Ölçeği (PHAS) kullanılarak toplanmıştır. Hemşirelerin PHAS, CMDQ ve OFER toplam puanları arasındaki ilişkiyi göstermek için korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin OFER ölçeği Toparlanma alt boyutu ile PHAS ölçeği Postural Alışkanlık alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r=0.277$ $p<0.001$); OFER ölçeği Kronik Yorgunluk alt boyutu ile PHAS ölçeği Postural Alışkanlık alt boyutu arasında negatif yönde orta düzeyde ($r=-0.311$ $p<0.001$); OFER ölçeği Akut Yorgunluk alt boyutu ile PHAS ölçeği Postural Alışkanlık alt boyutu arasında negatif yönde orta düzeyde ($r=-0.326$ $p<0.001$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada, hemşirelerde postural alışkanlık ve farkındalık ile mesleki yorgunluk arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Hemşirelere postüral farkındalığı artırmaya yönelik yapılacak müdahalelere ve iyileştirme mesleki yorgunluğu da etkileyebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Postür, farkındalık, meslek hastalıkları, yorgunluk, kas-iskelet rahatsızlıkları.

NÖBET TESLİMİNDE SBAR YÖNTEMİ KULLANMANIN HEMŞİRELERİN HASTA TESLİMİNE İLİŞKİN ALGILARINA ETKİSİ

Büşra Gözebe¹, Burcu Ceylan²

¹S.B.Ü. Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Hasta teslimleri, hasta güvenliğini etkileyen yüksek riskli olay olarak kabul edilmektedir. Sağlık çalışanları tarafından yapılan bakım ve tedavilerin eksiksiz bir şekilde iletilmesinde hasta teslimleri çok önemlidir. Bir hastanın hastanede bakım ve tedavisini sürekli ve kaliteli bir şekilde devam etmesini sağlamak için yapılan her girişim ve bilgi eksiksiz bir şekilde iletmeli, aksi halde hasta güvenliği sorunları ortaya çıkabilmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı; bir yoğun bakım ünitesinde SBAR yöntemiyle yapılan nöbet tesliminin hemşirelerin hasta teslimine ilişkin algılarına etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Bu araştırma, bir Çocuk Hastanesi'nin Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi'nde Ekim 2022- Ocak 2023 tarihleri arasında bu üniteye çalışan 40 hemşire ile yarı-deneysel tipte yapıldı. Araştırma verileri, "Katılımcı Tanıtım Bilgileri" ve "Hasta Teslim Değerlendirme Ölçeği" ile hemşirelerin hasta teslimlerinde hastaya ait aktarılan bilgilerin hasta/hemşirelik bakım kalitesine etkisini 1 ile 10 puan arasında sorgulayan bir veri toplama formu ile ön ve son test olarak yüz yüze toplandı. Bu form ön test olarak eğitim öncesi katılımcılara uygulandıktan sonra SBAR teslim formu konusunda bilgi vermek amacıyla araştırmaya katılan hemşirelere yüz yüze eğitim verildi. SBAR Teslim Formu literatüre dayalı olarak araştırmacılar tarafından oluşturuldu ve uzman görüşlerine sunuldu, gerekli düzenlemelerden sonra son şeklini aldı. Bu SBAR teslim formu nöbet devir teslimlerinde üç ay boyunca kullanıldı ve süreç sonunda son test uygulandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan hemşireler 23-45 yaş aralığında olup yaş ortalaması 28'dir. Katılımcıların %72,5'i kadın, %77,5'i lisans mezunudur. Bir shiftte bakmakla yükümlü oldukları hasta sayısı iki olup bir hastanın teslim süresi ortalama 5,5 dk.dır. Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin Hasta Teslimi Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları toplam puan SBAR teslim modelini uygulama öncesi 73,02±9,15; uygulama sonrasında 77,05±8,98 olarak saptandı; bu fark istatistiksel olarak anlamlı olup bilginin kalitesi alt boyutunda anlamlı bir artış görüldü. Nöbet devir teslimlerinde verilen bilgilerin hasta/hemşirelik bakım kalitesine olan etkisinin puan ortalaması 8,47'den 8,92'ye yükseldiği; bu artış istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı. Katılımcıların %92,5'i SBAR teslim formuyla hasta teslimini geçmişte kullanılan yöntemle tercih ettiğini bildirdi. Sonuç olarak bu araştırma bulgularına göre yoğun bakımda çalışan hemşirelerin hasta tesliminde SBAR teslim modelini kullanmasıyla hasta teslimine ilişkin algılarının olumlu yönde değiştiği, verilen bilginin kalitesinde artış olduğu, dolayısıyla devir teslimlerde verilen bilgilerin hasta bakım kalitesini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: hasta teslimi, hasta transferi, SBAR, hasta güvenliği

HEMŞİRELERİN KADERCİLİK EĞİLİMLERİNİN ÖTENAZI, ÖLÜM VE ÖLÜMCÜL HASTAYA KARŞI TUTUMLARINA ETKİSİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Şenay Şener¹, Seda Göger², Ferhat Koç³, Nasibe Yağmur Ziyai⁴

¹Safranbolu Devlet Hastanesi

²Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Yaşlı Bakım Bölümü

³Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

⁴Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Hemşirelerin ölmekte olan hastalara bakım verme konusundaki deneyimleri ve iyi ölüme ilişkin düşünceleri verdikleri bakım kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir. Ölümün dini, kültürel, sosyal ve psikolojik boyutları tartışılmakla birlikte yine aynı boyutlardan etkilenen kadercilik eğiliminin ölüme ilişkin davranışları nasıl etkilediğine dair hemşirelik alan yazınında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Amaç: Bu çalışma, bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerin kadercilik eğilimlerinin ötenazi, ölüm ve ölüme karşı tutumlarına etkisini incelemek amacıyla yürütülecektir.

Yöntem: Bu çalışma, bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan 319 hemşire ile Mart-Mayıs 2023 tarihleri arasında kesitsel olarak yürütüldü. Veri toplamada “Hemşire Tanıtım Formu”, “Ötenazi, Ölüm ve Ölümcül Hastaya İlişkin Tutum Ölçeği”, “Kadercilik Eğilim Ölçeği” kullanıldı. Veriler yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama gibi tanımlayıcı istatistikler ile One-Way Anova ve Kruskal Wallis Testi ile farklılığın hangi grup/gruplardan kaynaklandığını bulmak için Bonferonni ve Tamhane’s T2 testi uygulandı. Değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için pearson korelasyon analizi kullandı. Çalışmada ÖTÖ toplam puanını yordayan değişkenleri belirleyebilmek için hiyerarşik regresyon analizi uygulandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada hemşirelerin “Ötenazi, Ölüm ve Ölümcül Hastaya İlişkin Tutum Ölçeği” toplam puan ortalaması 79.17 ± 10.96 , “Kadercilik Eğilimi Ölçeği” toplam puan ortalaması 65.12 ± 10.09 olarak belirlendi. Katılımcılara ilişkin ÖTÖ toplam puan değişkeni ile KEÖ toplam puan değişkeni ($r=0.440$; $p \leq 0.001$) ile Önceden Belirlenmişlik ($r=0.401$; $p \leq 0.001$) ve Kişisel Kontrol ($r=0.478$; $p \leq 0.001$) alt boyutu puan ortalamaları arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptandı. Sırasıyla batıl inanç ($r=0.303$; $p \leq 0.001$) ve şans değişkenleri ($r=0.114$; $p \leq 0.001$) ile ÖTÖ toplam puanı arasında ise zayıf ve önemsenmeyecek düzeyde olmak üzere pozitif yönlü bir ilişki bulgulanı ($p < 0.05$). Yapılan hiyerarşik regresyon analizine göre önceden belirlenmişlik alt boyutu puanı tek başına ÖTÖ toplam puanının yaklaşık %16’sını açıkladığı görüldü. ($R^2: 0.158$). Kişisel kontrol alt boyutu %15, şans alt boyutu %3 katkı ile modele girmektedir. Son aşamada ise batıl inanç alt boyutu da eklenerek dört değişken birlikte ÖTÖ toplam puanının %34’ünü ($R^2: 0.340$) açıkladığı bulgulanı. Çalışmada, katılımcıların ötenazi, ölüm, ölümcül hastaya ilişkin tutumlarının olumsuz, kadercilik eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu belirlendi. Hemşirelerin kadercilik eğilimi ile ötenazi, ölüm ve ölümcül hastaya karşı tutumları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edildi. Ayrıca, kadercilik eğilimi değişkeninin ötenazi, ölüm ve ölümcül hastaya karşı tutumlar üzerinde etkili olduğu saptandı.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Hemşire, Kadercilik, Ölüm, Ötenazi, Tutum

DEPREMDEN ETKİLENEN ÖĞRENCİLERDE RUHSAL VE MANEVİ İYİLEŞMEYE, TRAVMA SONRASI STRES VE UMUT DÜZEYLERİ ÜZERİNE WATSON'IN İNSAN BAKIM MODELİ'NE TEMELLENDİRİLMİŞ MANEVİ BAKIM VE PSİKOEĞİTİM PROGRAMIN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tülay Sağkal Midilli¹, Aslı Kalkım², Hatice Irmak¹, Burcu Kök Kendirlioğlu⁴, Şeyda Yıldırım¹, Burcu Uslu³

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

³Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

⁴Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Literatürde deprem gibi afet durumlarından sonra bireylere ruhsal ve manevi yönden destek programlarının uygulanmasının bireylerin ruh sağlığını destekleyici, iç güçlerini keşfedici, psikolojik dayanıklılıklarını artırıcı etkisinin olduğu ve stresle etkili baş etme becerilerini geliştirdiği vurgulanmaktadır. Üniversite öğrencilerin afet durumundan dolayı psikolojik sorunların önüne geçmek ve tekrar üniversite hayatına dönme süreçlerini veya yeni atılacak meslek hayatlarını kolaylaştırmak açısından depremden etkilenen öğrencilerde manevi bakım ve psikoeğitim programının uygulanması önem arz etmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Watson'ın İnsan Bakım Modeli'ne Temellendirilmiş Manevi Bakım ve Psikoeğitim programının depremden etkilenen öğrencilerin Watson iyileştirici öz-değerlendirme, ruhsal ve manevi iyileşme, travma sonrası stres ve umut düzeylerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırma, tek gruplu öntest sontest yarı deneysel deseninde yapılmıştır. Projenin evrenini, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören depremden etkilenen 134 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklemini Watson İnsan Bakım Modeli Temelli Manevi Bakım ve Psikoeğitim Programını tamamlayan 26 öğrenci oluşturdu. Araştırmada veriler; Birey Tanıtıcı Özellikler Formu, DSM- 5 için Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi (TSSB), Ruhsal ve Manevi İyileşmeyi Değerlendirme Ölçeği (RMİDÖ-K), Sürekli Umut Ölçeği (SUÖ), Watson İyileştirici Öz-Değerlendirme Ölçeği (WİÖÖ) ile toplandı. Projeden elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik programı kullanılarak, tanımlayıcı analizler (sayı, yüzde dağılımları, ortalama, medyan, standart sapma, range), tekrarlı ölçümler için Friedman analizi ve bağımlı gruplar için Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edildi. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin ($n=94$) TSSB ölçeğinden toplam puanı $44,70\pm 14,03$ ' dür. Programa katılan öğrencilerin ($n=26$) TSSB ve SUÖ ölçeklerinin ön test, son test ve izlem test puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). RMİDÖ-K ve WİÖÖ ölçeklerin ön test, son test ve izlem test puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısında depremden bir yıl sonra travma sonrası stres bozukluğu bulunmuştur. Programın öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu üzerinde azaltıcı, umut düzeylerinde arttırıcı etkisi vardır. Ancak, bu programın öğrencilerin ruhsal ve manevi iyileşmeleri ve Watson iyileştirici öz-değerlendirme üzerinde etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: deprem, öğrenci, Watson İnsan Bakım Modeli, manevi bakım, psikoeğitim

WATSON'IN İNSAN BAKIM MODELİNE GÖRE AKUT KORONER SENDROM YAŞAYAN HASTANIN HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

Meltem Tabakçioğlu¹, Neslihan Çiçekli¹
¹Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Akut koroner sendromlar (AKS), koroner arter kan akımının ani azalması sonucu akut miyokard iskemisine veya infarktüsüne neden olan klinik tabloların tamamı olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, ST yükselmeli miyokard infarktüsü (STEMI), ST yükselmez miyokard infarktüsü (NSTEMI) ve kararsız anjina pektoris (UAP) kapsamaktadır. Kuram ve modellerden yararlanarak bakımın planlanması ve uygulanması, bakım kalitesinin artırılması ve bütüncül bir hemşirelik yaklaşımının sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Amaç: AKS'li hastanın hemşirelik bakımına Watson'un İnsan Bakım Modeli (İBM)'yle farklı bir bakış açısı getirmek ve hemşirelerin MI yönetimindeki rolünün önemini vurgulamak

Yöntem: Haziran 2024 tarihinde AKS yaşayan hasta yatış süreci ve hemşirelik bakımı incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Erkek hasta Z.Y.(48) 1.70cm ve 135 kilodur. Bir yıl önce göğüs ağrısıyla acile gelmiş. Ekg değişikliği ve Troponin T pozitifliği ile koroner anjiyografi laboratuvarına alınmıştır. Sağ koroner arterde (RCA) plak ve Sol ön inen arter (LAD) %100 tıkalı olarak tespit edilmiştir. LAD'ye girişim yapılmış ve açıklık sağlanmıştır. Tekrar göğüs ağrısı şikayetiyle geldi. Tansiyonu 160/76 mmHg, nabız 113/dk, ateş 36.3°C ve SpO₂ %92'di. 2 saat aralıklar ile Troponin T değerleri pozitifleşen hasta anjiyo laboratuvarına alındı. RCA %70 tıkalı ve girişim sonucu açıklık sağlandı. Servise transfer edildi. İnsani değerler sistemi: Z.Y'ye ilgili, açıklayıcı bir yaklaşım sergilendi. Hasta mahremiyeti ön planda tutuldu. İsmiyle hitap edildi. İnanç-umut: Hastalık ve süreçle ilgili soru sorması düşüncelerini ifade etmesi konusunda cesaretlendirildi. Tedavi ve bakıma katılmasının olumlu katkısı olacağı konusunda bilgilendirildi. Kendine ve başkalarına duyarlılık: Hastalığıyla ilgili eksik konular, alışkanlık edindiği yanlış uygulamalar dinlendi. Tedavisini düzenli olarak takip etmesi, arkadaşları ve ailesinden psikolojik destek alması önerildi. Yardım eden ilişki: Korkularını ifade etmesi sağlandı. Hastalığı hakkında konuşması, tedavi ve bakıma katılması cesaretlendirildi. Duyguları ifade etme: Hastalığından kaynaklanan duygu değişimlerinin normal olduğu belirtilip emosyonel destek verilerek, hastalığının getirdiği stres ile başa çıkabilmesi, hissettiklerini ifade etmesi için teşvik edildi. Bakım sürecinde yaratıcı problem çözme: Sağ kasıkta yapılan işlem nedeniyle oluşan kızarıklıklar için pansuman yapıldı. Kişilerarası öğrenme/öğretme: Kan basıncı dengesini sağlamak için beslenme düzeninin önemi anlatıldı. Sigara ve alkol kullanımının damar harabiyetine yol açtığı konusunda bilgilendirildi. Destekleyici, koruyucu ve/veya iyileştirici, zihinsel, fiziksel, toplumsal ve ruhsal çevre: Tedavi sürecinin hastaneyle sınırlı kalmayacağı belirtilerek, evde bakım konusunda desteklendi. İnsan yardımına gereksinim duyma: Yorucu aktivitelerden kaçınılması, önem sırasına göre aktivitelerini sıralanması ve dinlenme periyotlarıyla aktivitelerin yapılması önerildi. Varoluşçu/fenomenolojik/manevi güçler: Tedavi ve bakım süreçlerinin sonunda hastanın özgüveni arttı, tedaviye uyum gösterdi. Bakımı yöneten hemşirelerle güvenli ve uzun iletişim kurabildi. Z.Y'nin hastanede ihtiyaç duyduğu fiziksel, sosyal ve ruhsal ihtiyaçları İBM'ye göre değerlendirilip süreç yönetilerek iyilik halinin devamlılığı sağlanmış, fiziksel, sosyal ve ruhsal açıdan daha rahat hissettiğini ifade etmiş ve tedaviye uyum sağlamak konusunda cesaretlendiğini belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: insan bakım modeli, hemşirelik bakımı, koroner sendrom

YOĞUN BAKIMDA YATAN HASTALARIN AKTİVİTE DURUMU, KISITLILIKLARI VE HEMŞİRELİK GİRİŞİMLERİNİN BELİRLENMESİ: BİR GÖZLEM ARAŞTIRMASI

Gizem Özen¹, Emine Kol¹
¹Akdeniz Üniversitesi

Giriş: Yoğun bakım ünitelerinde hastaların hastalığına, kullanılan yardımcı cihazlara ve tedavi yöntemlerine bağlı olarak aktivite ile ilgili kısıtlılıkları bulunmaktadır. Yoğun bakımda yatan hastalar çoğunlukla bilinç bozukluğuna ve diğer yaşamsal fonksiyonlardaki yetersizliğe bağlı olarak hareket aktivitesine ilişkin bağımlılık yaşarlar. Yanı sıra hastanın durumuna göre zorunlu kısıtlılık da söz konusu olabilmektedir. Yoğun bakım ünitelerinde hastanın hareket kısıtlılığının değerlendirilmesine yönelik bir ölçüm aracı ya da izlem parametresi bulunmamaktadır. Bu nedenle mevcut durumdaki hareket aktivitesi, kısıtlılıklar ve hemşirelik bakımına yönelik gözlem ve incelemelerin yapılması bu alandaki sorunu belirlemeye yönelik önemli bir adımdır. Bu çalışma yoğun bakım sürecindeki hastaların mobilizasyon durumlarını ve bu durumun sağlık sonuçları üzerindeki etkilerini değerlendirerek, bu hastaların fiziksel iyilik hali üzerindeki etkileri anlamak için bir fırsat sunacaktır. Bu da hemşirelik uygulamalarının iyileştirilmesi ve hastaların bakımının optimize edilmesi için kritik öneme sahiptir.

Amaç: Araştırmanın amacı, yoğun bakım ünitesinde yatan hastaların aktivite durumunu, kısıtlılıklarını ve hemşirelik girişimlerini belirlemektir.

Yöntem: Araştırma gözlemsel, tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırma Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Anestezi Yoğun Bakım Ünitelerinde, Ekim 2023- Mart 2024 tarihleri arasında toplam 528 gözlem saati ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan “Bireylerin Aktivite Durumu ve Kısıtlılıkları ile Hemşirelik Bakım Girişimleri Gözlem Formu” ile toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada hastaların %46,2’sinin eklem açıklığına yönelik aktiviteleri, %42,9’unun kas gücüne yönelik aktiviteleri yapabildiği ve %27,7’sinin beslenme, bireysel hijyen, boşaltım gibi günlük yaşam aktivitelerine yönelik hareketleri yapabildiği belirlenmiştir. Hastalarda hareket kısıtlılığı yaratan nedenler; %54,9 ile bilinç durumuna ve %53,8 ile fiziksel ortama yönelik nedenler olmuştur. Günlük yaşam aktivitelerini yerine getirebilen hastaların beslenebilmesi için el-kol hareketlerine yardım (%66,7), bireysel hijyeni için yardım (%70,6) hemşirelik girişimlerinin gerçekleşme yüzdeleri anlamlı şekilde yüksek orandadır. Bununla birlikte günlük yaşam aktivitelerini yerine getirebilen hastalarda hastanın ayağa kalkması ve belirli mesafeyi yürütmesine yardımcı olma (% 7,8) girişimi oldukça düşük orandadır. Yatak başı yüksekliğinin ayarlanması gibi bazı hemşirelik girişimlerinde rutin olarak yüksek oranda gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda yoğun bakımda yatan hastaların eklem açıklığı ve kas gücü gerektiren aktiviteleri ve beslenme, hijyen, mobilizasyon gibi günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirme kapasitesine sahip olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik girişimlerinin de bu hastalar için hareket gereksinimine yönelik destekleyici yönde olduğu, ancak bazı girişimlerin rutin eylemler olarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: yoğun bakım, aktivite, hemşirelik, hareket, hareket kısıtlılığı

BASINÇ YARALANMASI BAKIMINDA KULLANILAN İKİ FARKLI SOLÜSYONUN YARA İYİLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ

Mensure Turan¹, Zeliha Cengiz², Melek Avşar³

¹Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Şırnak Üniversitesi, Şırnak

²Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD, İnönü Üniversitesi, Malatya

³Hemşirelik Hizmetleri, SBÜ Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Diyarbakır

Giriş: Giriş: Basınç yaralanmaları; hastaların yaşam kalitelerini azaltan, hastanede yatış süresini ve sağlık bakım maliyetini artıran bir durumdur ve az görülmesi hemşirelik bakım ve niteliğinin bir kalite göstergesi olarak ifade edilmektedir. Basınç yaralanması oluştuktan sonra en önemli nokta yaranın etkili ve en uygun yöntemle bakımının sağlanmasıdır. Yara bakımında rutinde salin solüsyonu (%0.9 NaCl) kullanıldığı bilinmektedir ayrıca yara bakımı için kullanılan antiseptik solüsyonun (%0.1 Poliheksanit) özellikle basınç yaralarında kullanımı sonucu iyileşmeye etkisi belirlendiğinde uygulamada kullanımı hastaların yaralarında daha etkin iyileşme sağlayabileceği düşünülmektedir.

Amaç: Bu araştırma %0.9 NaCl ile %0.1 Poliheksanit solüsyonunun basınç yaralanması bakımı sırasında kullanımlarının yara iyileşme sürecine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma basınç yaralanması gelişen hastalarda randomize kontrollü deneysel olarak 63 (%0.9 NaCl grubu=31; %0.1 Poliheksanit=32) hasta ile yapıldı. Veriler “Hasta İzlem Formu” ve “Basınç Ülseri İyileşme Ölçeği (PUSH)” ile toplandı. Hastalar ilk başvuru sırasında değerlendirildikten sonra randomize oldukları gruba göre 48 saat aralıkla üç defa yara bakım temizliği ve dört izlem yapıldı. Veriler tanımlayıcı istatistikler, genel linear model ve karma ANOVA testi ile analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Araştırmada hastaların yaş ortalaması 67,31±10,46 yıl, %44,4’ü fazla kilolu, %82,5’inde mobilizasyonu kısıtlayan bir araç bulunmadığı belirlendi. Hastaların yaş, cinsiyet, kronik hastalıklar, bilinç durumu, beslenme durumu, yara lokalizasyonu, yara süresi gibi değişkenler açısından solüsyon gruplarına benzer dağıldığı belirlendi (p>0,05). %0.9 NaCl ve %0.1 Poliheksanit gruplarının ön test ve yara bakımı sonrası ölçümlerinde PUSH puanları arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulundu (F=,37,729; p<0001). Hastalar PUSH ortalamaları açısından değerlendirildiğinde ön test ve tekrarlayan ölçüm ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görüldü (F=556,930 p<,001). Farklı gruplarda olma ile farklı zamanlardaki ölçümü gösteren faktörlerin katılımcıların PUSH puanları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu bulundu (F=37,729; p<,001). Sonuç: Araştırmada her iki grupta PUSH değişkenine ait puanlar ölçümler arasında azalma göstermiştir. %0.1 Poliheksanit ile yara bakımı yapılan grupta PUSH puanları ön test ve son testler açısından anlamlı şekilde azalmıştır. Bu doğrultuda hemşirelerin %0.1 Poliheksanit solüsyonu kullanımını basınç yaralanması bakımına entegre etmelerini önermekteyiz.

Anahtar Kelimeler: basınç yaralanması, %0.9 NaCl solüsyonu, %0.1 Poliheksanit solüsyonu, yara bakımı

HEMŞİRELİK LİSANS PROGRAMLARINDA GÖREVLİ AKADEMİSYENLERİN DUYGUSAL EMEK DÜZEYLERİ VE DUYGUSAL EMEK, İŞ DOYUMU VE TÜKENMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Nadiye Barış Eren¹, Leyla Dinç²

¹Tarsus Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik eğitimi, teorik ve uygulamalı bir eğitim içererek akademisyenlerin öğretim sürecinde hem öğrencilerle hem de birey, aile ve sağlık çalışanlarıyla etkileşimde olmalarını gerektirir. Bunun yanı sıra hemşire akademisyenlerin araştırmalar yapmak, bilimsel toplantılara katılmak, yayınlarla bilimsel bilgiye katkıda bulunmak ve idari işleri yerine getirmek gibi sorumlulukları da bulunmaktadır. Dolayısıyla duygusal emek akademik yaşamın önemli bir parçasıdır.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik lisans programlarında görevli akademisyenlerin duygusal emek düzeyleri ve duygusal emek, iş doyumunu ve tükenmişlik arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu tanımlayıcı ve ilişkisel araştırma, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesindeki devlet üniversitelerinde çalışan 474 hemşire akademisyen üzerinde 2019 yılında yapılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul onayı, ilgili üniversitelerden resmi izin, ölçüm araçlarının Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan yazarlar ve katılımcılardan aydınlatılmış onam alınmıştır. Veriler "Tanımlayıcı Özellikler Formu", "Duygusal Emek Ölçeği", "Kopenhag Tükenmişlik Envanteri" ve "Minnesota İş Doyumu Ölçeği" aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Kolmogorov Smirnov, skewness ve kurtosis değerleri, t testi, tek yönlü varyans analizi, Hiyerarşik regresyon modeli ve yapısal eşitlik modeli olan yol analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma bulgularına göre; akademisyenlerin en fazla doğal, samimi duyguları sergilediği (4.38 ± 0.65), onu sırasıyla derinden rol yapma (2.89 ± 1.22) ve yüzeysel rol yapmanın (1.84 ± 0.79) takip ettiği belirlenmiştir. Hemşire akademisyenlerin, tükenmişlik ve iş doyumunu ile ilgili elde ettiği en yüksek puan ortalamaları "İş ile ilgili tükenme" (48.32 ± 15.3) ve "İçsel iş doyumunu" (46.32 ± 6.79) alt boyutlarındadır. Duygusal emeğin tükenmişlik ve iş doyumunu etkileyen bir belirleyici olduğu saptanmıştır. Sonuçlar, yüzeysel rol yapma ile tükenmişlik tüm alt boyutları arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu, doğal duygular ile tükenmişlik arasında ise negatif bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Hemşirelik Fakültesi'nde çalışmak iş ve öğrenci ile ilgili tükenmeyi artırmış iken; araştırma görevlisi/öğretim görevlisi unvanında çalışmak ve kadın olmak kişisel tükenmeyi artırmıştır. Derinden rol yapmanın ve doğal duyguların, iş doyumunu artırdığı; araştırma görevlisi/öğretim görevlisi unvanında çalışmanın, kişisel tükenmenin ve iş ile ilgili tükenmenin ise iş doyumunu azalttığı tespit edilmiştir. Buna göre; akademisyenlerde derinden rol yapmanın ve doğal duyguların önemine ilişkin farkındalığının artırılmasına yönelik bilimsel etkinliklere yer verilmesi, akademik ortamda tükenmişlik ve iş doyumunu etkileyen faktörlerin incelenmesine yönelik araştırmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: "Akademisyen", "duygusal emek", "hemşirelik eğitimi", "iş doyumunu", "tükenmişlik"

KANSER HASTALARINDA İZOMETRİK EGZERSİZ VE SICAK UYGULAMA TEKNİĞİNİN VENÖZ DOLGUNLUK VE VEN GÖRÜNÜRLÜĞÜNE ETKİSİ

Merve Demiralp Taner¹, Hakime Aslan²

¹İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD

Giriş: Kanser hastalarının tedavisinde tekrarlanan kemoterapi kürleri ve kemoterapi ilaçlarının yapısından dolayı sıklıkla hastalarda kateterizasyon sorunu oluşturmaktadır. Kemoterapi ilaçlarının yüksek pH ve ozmolalitesi endotel tabakasını tahriş ederek ilacın ekstrevasyonu, ağrı, eritem, ekimoz, IV kateter bölgesinde infiltrasyon, flebit, hematoma ve sempatik sinir sistemini harekete geçirerek damarda vazokontrüksiyona sebep olmaktadır. Vazokontrüksiyon venöz girişimi zorlaştırmaktadır. Bu da hastalarda venöz dolgunluk ve görünürlüğü artırılması için farklı yaklaşımların kullanılması gerekliliğini doğurmuştur.

Amaç: Bu araştırma; kanser hastalarında izometrik egzersiz ve sıcak uygulama tekniğinin venöz dolgunluk ve ven görünürlüğüne etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma randomize kontrollü deneysel araştırma modeli olarak gerçekleştirildi. Araştırma evrenini Malatya Turgut Özal Tıp Merkezi Onkoloji Hastanesinin ayaktan kemoterapi ünitesinde kanser tanısı ile takip edilen hastalar oluşturdu. Örneklemi ise power analizi yapılarak belirlenen 180 hasta (Sıcak uygulama grubu =60 kişi, İzometrik egzersiz grubu =60 ve kontrol grubu =60 kişi) oluşturdu. Bu çalışmada katılımcıların deney ve kontrol gruplarına atanması için basit randomizasyon yapıldı. Verilerin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Ven Derecelendirme Skalası" ve "Ven Değerlendirme Aracı" kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucuna göre izometrik egzersiz (3.75 ± 0.73) ve sıcak uygulamanın (3.87 ± 0.72) venöz dolgunluk ve ven görünürlüğü kontrol grubuna (2.47 ± 0.68) göre anlamlı şekilde arttırdığı belirlendi. Ven değerlendirme araçları puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p < 0.05$). Ayrıca uygulamalar sonrası hasta ve hemşire memnuniyetinin anlamlı şekilde arttığı ve sıcak uygulama grubunda kateterin ilk seferde başarılı yerleştirilme oranının diğer gruplardan anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi. Sonuç olarak kemoterapi alan kanser hastalarında venöz dolgunluk ve ven görünürlüğü arttırmak amacıyla sıcak uygulama ve izometrik egzersizlerin güvenli bir şekilde kullanılabilirliği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: "İzometrik Egzersiz", "Periferik venöz kateter", "Sıcak uygulama", "Venöz dolgunluk", "Kanser"

TERS-YÜZ SINIF MODELİNE DAYALI EĞİTİMİN HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KAN VE KAN ÜRÜNLERİ TRANSFÜZYONUNA İLİŞKİN ÖZ-YETERLİKLERİNE ETKİSİ; RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Gülşah Atak¹, Gülten Karahan Okuroğlu¹
¹Marmara Üniversitesi

Giriş: Güvenli kan transfüzyonu sağlayabilmek için lisans eğitiminde öğrencilerin bilgi ve becerilerinin artırılması ve öz-yeterliklerinin desteklenmesi için etkili öğretim yöntemlerinin kullanılması önemlidir.

Amaç: Bu çalışma ters-yüz sınıf modeline dayalı eğitimin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kan ve kan ürünleri transfüzyonuna ilişkin öz-yeterliklerine etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Randomize kontrollü araştırma deseninde uygulanmış ve Şubat-Haziran 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini araştırmanın yürütüldüğü fakültenin hemşirelik son sınıf öğrencileri oluşturmuştur (n:245) Örneklem sayısı güç analizi yapılarak belirlendi. G power programında 0,05 yanılma düzeyinde, 0,95 güç ile ve 0.50 etki büyüklüğü kullanılarak yapılan hesaplamada örneklem hacmi çalışma grubu (n=88) ve kontrol grubu (n=88) için 176 katılımcı olarak belirlendi. Ancak gönüllü katılımcı ve eğitimi tamamlayan “Deney” (n=44) ve “Kontrol” (n=41) olmak üzere 85 öğrenci ile sonuçlandı. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Güvenli Kan ve Kan Ürünleri Transfüzyonu Öz-Yeterlik Ölçeği (GKKT-ÖYÖ), Beceri Gözlem Formu ve Eğitim Değerlendirme Formu ile toplandı. Verilerin istatistiksel analizinde ortalama, yüzdelik, frekans, ilişkili ve ilişkisiz ölçümlerde ortalama puanların karşılaştırılmasında t testi, iki sayısal değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinde korelasyon testi, tekrarlanan ölçümlerde ise varyans analizi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Çalışma yaşları 21 ile 34 arasında değişen, 73’ü (%85.9) kadın ve 12’si (%14.1) erkek 85 öğrenciyle tamamlandı. Deney grubundaki öğrencilerin ön test GKKT-ÖYÖ puan ortalamasına göre son test puanında anlamlı artış olduğu (p:0.001; p<0.05) saptanmıştır. Deney grubunun son test ve izlem testi beceri gözlem puan ortalaması, kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek (p:0.001) bulundu. Yine deney grubunda son test beceri gözlem puanı ile ölçeğin davranışsal alt boyutu son test puan ortalaması arasında pozitif yönlü, orta düzeyli ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardı (p:0.018). Deney grubunun verilen eğitimi amacına uygun, yararlı, anlaşılır ve başarılı olarak değerlendirdiği saptandı. GKKT-ÖYÖ ölçek puanı ile yaş ve mezun olunan lise arasında her iki grupta da anlamlı bir farklılık bulunmadı. Ters-yüz sınıf modeliyle verilen eğitimin hemşirelik son sınıf öğrencilerinde kan ve kan ürünleri transfüzyonuna yönelik öz-yeterliklerini arttırdığı ve güvenli kan ve kan ürünleri transfüzyonu uygulama becerilerini geliştirdiği görüldü.

Anahtar Kelimeler: Ters-yüz sınıf, Eğitim, Öz-yeterlik, Kan transfüzyonu, Hemşirelik öğrencisi

HEMŞİRELERİN STRES DÜZEYLERİNİN VE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Aynur Kaynar Şimşek¹, Elanur Hacıoğlu², Esra Doğan², Serhat Gündoğdu², Zeynep Bostancı², Zeynep Cansu Şahin²

¹Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü/Öğrenci

Giriş: Stres, bireylerin sağlığı ve iş performansı üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmakta ve özellikle hemşireler için bu durum büyük önem taşımaktadır. Hemşirelerde iş stresi duygusal tükenmişlik, iş performansında düşüş ve iş memnuniyetinde azalma ile sıkı bir ilişki içindedir. Risk altında olan hemşirelerin stres düzeylerinin düzenli olarak ölçülmesi ve bu sonuçlara dayanarak girişimlerin planlanması kritik öneme sahiptir.

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin stres düzeylerini ve etki eden faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı türde yapıldı.

Yöntem: Araştırma İstanbul ilinde bir eğitim ve araştırma hastanesinde Mart- Mayıs 2023 tarihleri arasında yürütüldü. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ve kurum izni alındı. Çalışmanın evrenini 326 hemşire oluşturdu. Örneklem hesabı evreni bilinen örneklem formülü kullanılarak %95 güven, %5 hata payı ile 176 olarak bulundu. Örneklemden kayıpların yaşanacağı düşünülerek araştırmaya katılmayı kabul eden tüm hemşireler (190) araştırmaya dahil edildi. Veriler Tanılama Formu ve Hemşire Stres Ölçeği ile online olarak toplandı. Verilerin istatistiksel analizi SPSS-21 sürümü kullanılarak yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Hemşire Stres Ölçeği toplam (88,1 ±16,2) ve tüm alt faktör puan ortalamaları alınabilecek en yüksek puana yakın bulundu. Ayrıca Hekimle Çatışma alt boyut puanı erkek hemşirelerin (11,1 ±2,9), kadınlardan (10 ±2,5); İş Yükü Alt Boyut puanı bekar hemşirelerin (18,4 ±3,3), evlilerden (17,3 ±3,2); Yetersiz destek Görme Alt Boyut puanı iş deneyimi 1-5 yıl olan hemşirelerin (5,9 ±2,1), 10 yıl ve üzeri olanlardan (7,5 ±1,8); Hemşirelerle Çatışma Alt Boyut puanı acil serviste çalışan hemşirelerin (15,6 ±2), ameliyathane de çalışanlardan (9,6 ±2,7); Tedaviye İlişkin Belirsizlik ve Acı Çeken Hasta Alt Boyut puanları yeni doğan/çocuk hastalara bakım veren hemşirelerin (6,5 ±1,5), yetişkin hastalara bakım verenlerden (5,5 ±1,5) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu (p<0,05). Bu bulgulardan yola çıkarak hemşirelerin stres düzeylerinin yüksek olduğu, cinsiyetin, medeni durumun, deneyim yılının, çalışılan kliniğin ve bakım verilen hasta grubunun stres düzeyine etki eden faktörler olduğu sonucuna varıldı. Önerilerimiz; Hemşirelerin stres ile başa çıkma yollarını öğrenmeleri ve güçlenmeleri için programlarının düzenlenmesi ve danışmanlık / psikolojik destek sağlanması, stresle baş etmeye yönelik planlanan girişimlerde stres düzeyini artıran faktörler göz önünde tutularak bu özelliğe sahip bireylere daha itinalı davranılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: stres düzeyi, hemşirelik, stresle başa çıkma, stres faktörleri

PREKORDİYAL ELEKTROTLARIN YERLEŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Neriman Özge Çalışkan Cellatoğlu¹, Hayat Yalın²

¹Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Programı/ Acıbadem Maslak Hastanesi Koroner Yoğun Bakım Ünitesi

²Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021 verilerine göre ölüm nedenlerinde ilk sırada olan dolaşım sistemi hastalıklarının %41.8'ini iskemik kalp hastalığı oluşturmaktadır. Dünyada en önemli morbidite ve mortalite sebeplerinden olan kardiyovasküler hastalıkların tanısında rol oynayan elektrokardiyogram (EKG), invaziv olmayan, en hızlı ulaşılabilir tanı araçlarından biridir. Klinik uygulamada, en yaygın olarak kullanılan elektrot düzeni 12 derivasyonlu standart EKG sistemidir. Standart 12 derivasyonun 6'sı ekstremiteler ve 6'sı prekordiyal (göğüs) derivasyonlardan oluşur. EKG kayıtları esas olarak hemşireler tarafından alınır. Hemşirelik yönetmeliğinde "EKG çekilmesi" hemşirelik kararıyla uygulanabilen bir girişim olarak tanımlanmaktadır. Hemşireliğin temel ilke ve uygulamalarında yaşamsal bulguları, fizyolojik parametreleri değerlendirmek ve takip etmek için öğretilen becerilerden biri de EKG izlemi ve EKG çekimidir. EKG'nin nasıl uygulandığı, çıkartılarının nasıl yorumlanması gerektiği ve elde edilen bilgilerin hasta bakımında nasıl kullanılacağı önemlidir. Bu sayede hastaların kardiyovasküler sistem değerlendirmesi, EKG izlemi etkin şekilde yapılır ve hemşirelik bakımının optimum kalitesi sağlanır. Kardiyak bakım başta olmak üzere hemşireliğin birçok alanında yaygın olarak kullanılan bu tanı yönteminin temellerini hemşirelik sürecinin en başında, veri toplama aşamasında oturtmak hedeflenmektedir ki sonrasında diğer adımlar sağlam bir zemine oturtulabilsin. Elektrotların doğru yerleştirilmesi; EKG kayıtlarının doğruluğu, EKG'nin güvenilir bir biçimde yorumlanabilmesi için gerekli olup EKG'lerin kaydedildiği hasta ortamını yöneten hemşireler için temel bir beceridir.

Amaç: Bu araştırma prekordiyal elektrotların yerleşiminin değerlendirilmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Gözlemsel, tanımlayıcı tipte gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini; EKG çekimi yapılan alanlarda görev yapan 180 hemşire oluşturdu. Bu bölümde veriler; katılımcı tanılama formu, prekordiyal elektrotların değerlendirilmesi gözlem formu, x ve y eksenine sapma ölçümleri yapılarak toplandı. Verilerinin analizinde IBM SPSS 29.0 yazılımı kullanıldı ve anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alındı.

Bulgular ve Sonuç: Prekordiyal elektrotların yerleşiminde kadın modelde en yüksek ortalama sapma -4.43 ± 2.89 cm, erkek modelde ise -5.07 ± 2.82 cm olarak bulundu. Hem kadın hem de erkek modelde tüm prekordiyal elektrotları aynı anda pratik olarak 2 cm'den az sapmayla yerleştiren ve aynı anda teorik olarak doğru işaretleyen olmadı. Prekordiyal elektrotlar bazında sınıf içi eğitim alanların, çalışma deneyimi 3 yıldan az olanların, yoğun bakımda çalışanların, teorik olarak elektrotların konumunu doğru olarak işaretleyenlerin ortalama sapma miktarı istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha düşük bulundu. Prekordiyal elektrotların hem teorik hem de pratik olarak yanlış yerleştirildiği sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Elektrokardiyografi, Elektrotlar, Hemşirenin Rolü

ŞEFKAT MOTİVASYONU VE EYLEMİ ÖLÇEKLERİNİN TÜRKÇE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ

Şenay Takmak¹, Yeliz Karaçar², Merve Ayvally Karagöz³

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

³Akdeniz Üniversitesi İstatistik Danışmanlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

Giriş: Şefkat kavramı hemşirelik literatürü içinde ve dışında son 20 yılda giderek artan bir ilgiyle çalışılmaktadır. Şefkat ile ilgili literatürde farklı ölçekler bulunmaktadır. Şefkatin teorik çerçevesiyle uyumlu olarak ölçülmesi için son zamanlarda literatüre yeni ölçüm araçları eklenmiştir. Stendal ve meslektaşları (2021) tarafından Şefkat Motivasyonu ve Eylem Ölçekleri (The Compassion Motivation and Action Scales: CMAS) şefkatli ve öz şefkatli eyleme yönelik motivasyondaki değişiklikleri değerlendirmek amacıyla geliştirmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, CMAS Şefkat Ölçeği ve CMAS Öz Şefkat Ölçeği'nin Türk örnekleminde geçerliliğini (boyut ve yapı geçerliliği) ve güvenilirliğini (iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği) test etmektir.

Yöntem: Bu çalışmanın evrenini Türkiye'de yaşayan, Türkçe bilen ve 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Katılımcılara çevrimiçi iletişim araçlarıyla anketler iletilmiştir. Ölçeklerin içerik ve dil geçerliliği için Davis tekniği baz alınarak 10 uzmanın görüşü alınmıştır. CMAS boyutluluğu Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile değerlendirilmiştir. Yakınsak geçerliliği test etmek için, CMAS ve şefkatli ilgi ve eylem ölçekleri (The Compassionate Engagement and Action Scales: CEAS) puanları arasında Pearson momentler çarpımı korelasyonu uygulanmıştır. İç tutarlılık güvenilirliğini test etmek için Cronbach's α ve McDonald's ω katsayıları kullanılmıştır. Son olarak, test-tekrar test güvenilirliği için sınıf İçi korelasyon katsayıları (Intraclass correlation coefficients: ICCs) kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların (n= 433) %77.6'sı kadın, %55.6'sı evli, yarıdan fazlası (%68.2) lisans mezunu ve %27.7'si hemşire idi. Katılımcıların %9.2'si şefkat ile ilgili bir eğitim almıştı. CMAS dil ve içerik geçerliliği sırasıyla 0.98, 0.99 olarak belirlenmiştir. DFA, CMAS şefkat ve öz şefkat ölçeklerinin üç faktörlü yapısını doğrulamıştır. CMAS'ın CEAS ile yakınsak geçerliliği desteklenmiştir (CMAS şefkat ölçeği r aralığı: .142-.391; CMAS öz şefkat ölçeği r aralığı: .147- .550). Güvenilirlik tahminleri şefkat ölçeği için .721-.926; öz şefkat ölçekleri için .869- .954 arasında değişmektedir. ICCs .869-.954 arasında değişmektedir. CMAS ölçekleri, Türk toplumundaki yetişkin bireylerde güçlü geçerlilik ve güvenilirlik göstermiştir. CMAS şefkat ve öz şefkat ölçekleri şefkatin temel yapısına ilişkin değerlendirme imkânı sağlar. CMAS ölçekleri, bireylerin şefkatli eylemi ve motivasyonlarını değerlendirmek ve izlemek amacıyla kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlilik, güvenilirlik, öz şefkat, psikometri, şefkat

HEMODİYALİZ HASTALARINDA KIRILGANLIĞIN GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİ VE TEDAVİYE UYUMA ETKİSİ

Hatice Oltuluoğlu¹, Sema Kömürkara²

¹*İnönü Üniversitesi*

²*Malatya Hekimhan Devlet Hastanesi*

Giriş: Hemodiyaliz, son dönem böbrek yetmezliği olan hastaların yaşam süresini ve kalitesini uzatmasına rağmen fiziksel, psikolojik ve sosyal alanda istenmeyen çeşitli sorunlara neden olabilir. Bu sorunlar hastaların kırılabilirliğini, günlük yaşam aktivitelerini ve ilaç uyumunu etkileyebilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemodiyaliz hastalarında kırılabilirliğin günlük yaşam aktivitelerine ve ilaç uyumuna etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Bu çalışma, kesitsel tasarımda tanımlayıcı bir çalışma olarak yürütüldü. Çalışmanın verileri Temmuz-Eylül 2023 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda bir üniversite ve özel bir hastanenin ayaktan hemodiyaliz ünitelerinde hemodiyalize giren 135 hastadan elde edildi. Veriler Hasta Bilgi Formu, FRAIL Kırılabilirlik Ölçeği, Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği ve Morisky İlaç Uyum Ölçeği ile toplandı.

Bulgular ve Sonuç: FRAIL kırılabilirlik ölçeği, Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri ve Morisky İlaç Uyum ölçeklerinin ortalama puanları sırasıyla $2,19 \pm 1,58$; $16,18 \pm 2,76$; ve $2,58 \pm 1,27$ olarak ölçüldü. Yaşın hem kırılabilirlik hem de günlük yaşam aktiviteleri üzerinde etkili olduğu ($p < 0,05$), eğitim düzeyinin ise günlük yaşam aktiviteleri üzerinde etkili olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Kırılabilirlik ile günlük yaşam aktiviteleri arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki ($r = -0,489$), kırılabilirlik ile ilaç uyumu arasında ise pozitif ve orta düzeyde ilişki saptandı ($r = 0,302$) ($p < 0,001$). Hastaların FRAIL kırılabilirlik ölçeği puan ortalamaları azaldıkça, Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri ortalama puanları arttı, Morisky İlaç Uyum ölçeği puan ortalamaları ise azaldı. Sonuç olarak hemodiyalize giren hastaların kırılabilir olduğu ve kırılabilirliğin günlük yaşam aktiviteleri ile ilaç uyumunu etkilediği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: günlük yaşam aktiviteleri, ilaç uyumu, hemodiyaliz, hemşirelik., kırılabilirlik

TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERİN DİYABET ÖZ YÖNETİMİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIM DURUMLARININ BELİRLENMESİ

Cansu Rahime Yılmaz¹, Nurcan Uysal²

¹Üsküdar Devlet Hastanesi

²Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Toplumdaki bireylerin sosyal medya platformlarını kullanımları ve sağlık yönetiminde bu alanlarda paylaşılan bilgilerden yararlanmaları oldukça yaygın bir durumdur. Ancak paylaşılan bilgilerin her zaman doğru olmaması bireylerin sağlıklarını riski atmaktadır. Diyabetli bireylerin diyabet öz yönetiminde sosyal medyayı kullandıkları bilinmekle birlikte bu konuda yapılmış yeterli çalışma bulunmamaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, tip 2 diyabetli bireylerin diyabet öz yönetiminde sosyal medyayı kullanım durumlarını belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak planlanan çalışmanın örneklemini 2023 yılında 200 yataklı bir devlet hastanesinin Diyabet Eğitim Birimine başvuran ve tip 2 diyabet tanısı olan 94 hasta oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı hemşire tarafından eğitim birimine gelen hastalardan yüz yüze, gelemeyen hastalardan ise telefonla ulaşılarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasında “Sosyodemografik Özellikler ve Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Anket Formu” ve “Diyabet Öz Bakım Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde Mann-Whitney U-testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Tüm analizlerde $p<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Araştırmanın uygulanabilmesi için üniversitenin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul'undan izin alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan bireylerin; yaş ortalaması $54,00\pm 13,46$, %69,1'inin kadın, %40,4'ünün eğitim düzeyinin ilkökul ve %74,5'inin evli, %45,7'sinin 5 yıl ve üzerinde diyabet hastası olduğu belirlendi. Bireylerin diyabet öz-yönetimine ilişkin bilgi almak için %68,2'sinin WhatsApp, %55,3'ünün YouTube, %50'sinin Instagram, %37,2'sinin Facebook'u tercih ettiği saptandı. Bireylerin %79,8'inin sosyal medyadaki diyabetle ilgili paylaşılan bilgileri güvenli bulduğu ve sosyal medyadan %74,5'inin diyet düzenlemesi, %61,7'sinin egzersiz planlaması, %48,9'unun kan şekeri ölçümü, %45,7'sinin diyabet komplikasyonları hakkında bilgi, %39,4'ünün hijyenik bakım, %37,2'sinin diyabet ilaçlarının kullanımı, %36,2'sinin ayak bakımı, %34,0'ının stres yönetimi, %33'ünün insülin enjekte etme hakkında bilgi edindikleri belirlenmiştir. Bireylerin Diyabet Öz Bakım Ölçeği toplam puan ortalaması $92,50\pm 18,65$ olup kabul edilebilir düzeydedir. Öz bakım ölçeği puan ortalamaları; evli ($97,35\pm 17,89$), gelir durumu düşük ($99,36\pm 19,00$), lise mezunu ($105,05\pm 17,17$), sosyal medyadaki diyabetle ilgili bilgileri güvenli bulanlar ($97,52\pm 18,82$), elde edilen bilgilerin diyabet öz yönetimine katkı sağlayacağını düşünenlerde ($97,07\pm 18,48$) istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Çalışmaya katılan tip 2 diyabetli bireylerin diyabet öz yönetiminde sosyal medya platformlarını kullandıkları ve burada paylaşılan bilgileri güvenli buldukları anlaşılmaktadır. Sosyal medyada paylaşılan bilgilerin her zaman doğru olmaması göz önüne alındığında bu bilgilerin kullanılmasına bağlı gelişebilecek olası risklere karşı sağlık personellerinin hastaları uyarması, diyabete özel güvenilir web siteleri hakkında hastalara bilgilendirme yapılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tip 2 Diyabet, Öz bakım, Sosyal medya

POSTOPERATİF DÖNEMDE BAŞ-BOYUN KANSERLİ HASTALARA BAKIM VEREN HEMŞİRELERİN BAKIM DAVRANIŞLARI VE HASTANIN HEMŞİRELİK BAKIMINI ALGILAYIŞININ BELİRLENMESİ

Öznur Kavaklı¹, Berrin Pazar², Esin Orakçı³, Süleyman Cebeci³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı.

²Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı.

³Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı.

Giriş: Baş ve boyun kanseri hastaları, tedavi sürecinde fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik sorunlar yaşamaktadır. Bu süreçte verilen hemşirelik bakımının kalitesi hastanın iyileşmesinde önemli derecede rol oynamaktadır.

Amaç: Bu çalışmada, postoperatif dönemde baş-boyun kanserli hastalara bakım veren hemşirelerin bakım davranışları ile hastaların hemşirelik bakımını algılayışının araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan bu çalışma, Ocak- Eylül 2022 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinin Kulak Burun Boğaz (KBB) Kliniği'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya; 64 hasta ve 10 hemşire katılmıştır. Veriler, hasta ve hemşire sosyo-demografik bilgilerine yönelik tanımlayıcı özellikler formu, hastalar için Hastanın Hemşirelik Bakımını Algılayışı Ölçeği (PPHEN) ölçeği ve hemşireler için Bakım Davranışları Envanteri-24 (CBI-24) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın yapıldığı hastanenin etik kurulundan izin ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Çalışmaya katılan hastaların %65,6'sı 18-64 yaş grubunda olup, yaş ortalaması 58,99±14,41'dir. Hemşirelerin ise %70'i 24-29 yaş grubunda olup, yaş ortalaması 31,80±9,38'dir. Hastaların Hemşirelik Bakımını Algılayışı Ölçeği puanlarının ortalaması 18,39±5,49'dur. Hemşirelerin Bakım Davranışları-24 Ölçeği puanlarının ortalaması 5,15±0,41'dir. Hastaların Hemşirelik Bakımını Algılayışı Ölçeği puanları, gelir durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir (p<0,05). Hemşirelerin Bakım Davranışları-24 Ölçeği puanları yaş, meslekte çalışma süresi ve Kulak Burun Boğaz Kliniği'nde çalışma süresi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir (p<0,05). Sonuç: Bu çalışma, baş ve boyun kanseri hastalarının fiziksel görünüm, beslenme, konuşma ve psikolojik sorunlar yaşadığını belirlemiştir. Hastalar, kendilerine sunulan hemşirelik bakımını yetersiz olarak değerlendirirken, hemşireler hastalara yeterli bakım sağladıklarına inanmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, baş ve boyun kanseri ameliyatı geçiren hastalara sunulan hemşirelik bakımında iyileştirme gereken alanları belirlemeye yardımcı olabilir ve hasta memnuniyetini artırmak için pratik öneriler sunabilir. Önerilerden bazıları şunlardır: Hemşirelik bakım planları, baş ve boyun kanseri hastalarını ameliyat sonrası dönemde fiziksel görünümdeki değişiklikler, beslenme, konuşma sorunları ve psikolojik destek açısından destekleyecek şekilde şekillendirilebilir. Ayrıca, hemşirelerin hastalarının özel ihtiyaçlarını anlamaları, iletişim sorunlarını ele almaları ve empati becerilerini geliştirmeleri için eğitim almaları önerilmektedir. Hastaların bakım davranışlarına dair algılarını anlamak, hemşirelik ekibinin daha iyi ilişkiler geliştirmesini, hastaların ve yakınlarının yaşam kalitesini artıracak müdahale fırsatlarını keşfetmesini sağlayacaktır. Bu nedenle, her hasta için kişiselleştirilmiş bakım planlarının uyarlanması, hasta memnuniyetini artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: bakım, hemşirelik, cerrahi onkoloji, postoperatif bakım, baş ve boyun kanseri

PALYATİF BAKIM HEMŞİRELERİNİN BASINÇ ÜLSERİNİ ÖNLEMeye YÖNELİK BİLGİ, TUTUMLARI VE KARŞILAŞTIKLARI ENGELLERİN BELİRLENMESİ

İzel Güler¹, Meryem Kılıç²

¹T.C. Defne Devlet Hastanesi

²Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Palyatif bakım hastaları, basınç ülseri gelişimi açısından yüksek risk taşıyan gruptadır. Hemşirelik bakımının ve bu bakım sırasında karşılaşılan zorlukların, basınç ülselerinin önlenmesi ve yönetiminde önemli bir rolü vardır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, palyatif bakım hemşirelerinin basınç ülselerini önlemeye yönelik bilgi, tutum ve karşılaştıkları engellerin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma, Haziran 2023-Haziran 2024 arasında tanımlayıcı nitelikte karma model tasarımı olarak yürütülmüştür. Nicel kısmına 142, nitel kısmına ise 14 hemşire katılmıştır. Çalışma çevrim içi anket ve derinlemesine bireysel görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Hemşire Tanıtıcı Özellikleri Formu, Modifiye Pieper Basınç Yarası Bilgi Testi, Basınç Ülselerini Önlemeye Yönelik Tutum Ölçeği, Hemşire Görüşme Formları kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi, T Testi, Mann Whitney U Testi, Anova ve Kruskal Wallis Testleri, nitel verilerin analizinde, tematik içerik analizi Atlas.ti yazılımı ile yapılmış, temalar arasındaki ilişkiler Sankey diyagramları ve eş zamanlı bulunma matrisleriyle görselleştirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmanın nicel kısmına katılan hemşirelerin %71,8'i kadın, hemşirelik hizmet süresi 62,74±54,95 ay, palyatif bakımda çalışma süresi 25,66±23,02 aydır. Hemşireler, basınç ülseri bilgi testinden ortalama 0,49 puan almış olup, bilgi puanı ile cinsiyet, pansuman sayısı, standart bakım protokolü kullanma durumu, hızlı başvuru kılavuzunu okuma, eğitim alma, makale okuma durumları arasında anlamlı farklılıklar ($p<0,05$) bulunmuştur. Hemşireler basınç ülselerini önlemeye yönelik tutum ölçeğinden ortalama 3,32 puan almıştır. Basınç ülseri önleme tutum puanı ile eğitim düzeyi, basınç ülseri olan hasta ile karşılaşma sıklığı ve pansuman sayısı arasında da anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bireysel derinlemesine görüşme yapılan hemşirelerin %57,14'ü kadın, %85,71'i lisans mezunudur. Nitel analize göre; en sık karşılaşılan engeller malzeme ve personel yetersizliği, eğitim eksikliği, hasta yakınlarının olumsuz tutumu ve hastanın durumundan kaynaklanan zorluklardır. Sonuç olarak hemşirelerin basınç ülseri önleme bilgi düzeylerinin ortalama değerinin biraz altında, tutumlarının ise olumluya yakın olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hem bilgi ve tutumların hem de karşılaşılan engellerin, basınç ülselerini önleme çabalarını nasıl etkilediğini anlamak önemlidir. Hemşirelerin bilgi ve tutumlarını iyileştirmek için yapılacak girişimlerde, bu engellerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basınç ülseri, Palyatif bakım, Bilgi ve tutum, Engeller, Hemşire

ONKOLOJİ HASTALARINA BAKIM VEREN HEMŞİRELERİN KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIM GEREKSİNİMLERİ VE NEDENLERİ: TANIMLAYICI VE KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

İpek Köse Tosunöz¹, Meltem Akbaş²

¹Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Giriş: Karşılanmayan hemşirelik bakımı; hasta güvenliğini, hasta memnuniyetini ve bakım kalitesini olumsuz etkiler.

Amaç: Bu araştırma, onkoloji hastalarına bakım veren hemşirelerin karşılanmayan bakım gereksinimlerinin miktarını ve nedenlerini belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışmanın evrenini, bir üniversitenin sağlık uygulama ve araştırma merkezinde çalışan hemşireler (N=558) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, onkoloji hastalarına bakım veren ve çalışmaya katılmaya gönüllü hemşireler oluşturmuştur. Araştırma 123 hemşire ile tamamlanmıştır. Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Karşılanmayan Hemşirelik Bakım Gereksinimi Ölçeği (KHBÖ)” ile toplanmıştır. Ölçeğin ilk kısmında KHB gereksinimlerinin miktarı (KHB-A) ve ikinci kısmında KHB nedenleri (KHB-B) değerlendirilmektedir. Araştırma verileri Ekim-Aralık 2023 tarihleri arasında yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Bağımsız gruplar t-testi, Mann-Whitney U testi, ANOVA ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Etik kurul onayı ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin yaş ortalamaları 34.73 ± 7.11 olup %76.4’ü kadın, %51.2’si dahili birimlerde çalışmakta, %58.5’i 10 yıldan fazla süredir hemşire olarak çalışmakta ve %96.7’sinin onkoloji hemşireliği sertifikası yoktur. Hemşirelerin %78.9’u çalıştıkları birimde hemşire sayısının yetersiz olduğunu belirtti. Hemşirelerin KHB-A ve KHB-B puan ortalamaları sırasıyla 1.37 ± 0.89 ve 2.86 ± 1.00 ’dır. KHB-B alt boyut puan ortalamaları; “İş gücü kaynakları” için 3.05 ± 1.17 ; “Malzeme kaynakları” için 3.13 ± 1.11 ve “İletişim” için 2.69 ± 1.04 ’dir. En sık karşılanmayan bakım gereksinimi, “Hastaya ve/veya hasta yakınlarına duygusal destek verilmesi” ve en az karşılanmayan bakım gereksinimi ise “İsteme göre yatak başında kan şekeri takibi yapılması” idi. Karşılanmayan bakım gereksinimleri en çok “Gerektiğinde malzeme/cihazların mevcut olmaması” ve en az ise “Hemşireler arasında oluşan gerginlik veya iletişim kopukluğu” kaynaklıydı. Hemşirelerin KHB-A ve KHB-B puanlarının; yaş, çalışma yılı, onkoloji hemşireliği sertifikasına sahip olma durumu, çalışılan birimde hasta düşmeleri/kazaları, nozokomiyal enfeksiyon, yatış süresinin uzaması ile basınç ülseri durumlarının sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. KHB-B puanlarının, ayrıca çalışılan birim ve tekrarlı yatışlar ile ilaç hataları sıklığına göre de farklılaştığı ve bakım verilen hasta sayısı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0.05$). Sonuç olarak, hemşirelerin karşılanmayan bakım gereksinimlerinin sıklıkla duygusal destek sağlamaya yönelik olduğu ve en sık malzeme kaynaklarındaki yetersizlikten kaynaklandığı belirlenmiştir. Hemşirelerin bakım uygulamalarında ihtiyaç duydukları kaynaklara erişimlerinin artırılması, özel alanlara yönelik sertifika almaları konusunda desteklenmeleri ve hastalarına duygusal destek sağlamalarını desteklemeye yönelik stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karşılanmayan hemşirelik bakımı, Hasta, Hemşirelik bakımı, Onkoloji hemşiresi, Hemşirelik

HEMŞİRELERİN KARŞILANAMAYAN HEMŞİRELİK BAKIM GEREKİNİMLERİ VE NEDENLERİNİN ANALİZİ

Gülçin Güleşen¹, Hilal Tüzer²

¹Etilik Şehir Hastanesi, Genel Hastane Başhekimlik, Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürlüğü

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları
Ana Bilim Dalı

Giriş: Hemşirelikte bakım kavramı, hemşirelik mesleğinin odak noktasında yer alan, herkes için özel ancak hemşireliğe özgü bir kavramdır. Hemşirelik mesleğinin varoluşundan itibaren değişmeyen ve gelişmeye devam eden tek kavram bakımdır. Sağlık alanında sağlanan değişim ve gelişimler, rekabet ve maliyet artışı gibi nedenler sağlık hizmetlerinde daha nitelikli ve kaliteli sağlık bakımının verilmesini zorunlu hale getirmiştir. Nitelikli ve yetkin bir hemşireden kaliteli bir hemşirelik bakımı almak her hastanın doğal hakkı olmasına karşın, sağlık kurumları arasında verilen hemşirelik bakımının kalitesi ve niteliği arasında farklılıklar görülebilmektedir. Bu nedenle yetersiz ve gözden kaçırılan hemşirelik bakımı hasta ve çalışan güvenliğini tehdit etmekte, hemşirelerin kendisini yetersiz hissetmesine ve bununla birlikte hem hemşirelerin hem de hastaların memnuniyetinin azalmasına neden olabilmektedir. Hemşirelik bakımının temel amacı; hastaların bakım gereksinimlerini saptamak ve bu gereksinimleri karşılayarak kişinin sağlığına kavuşabilmesi ve bağımsızlığını kazanabilmesidir. Ancak hemşirelik bakımının çeşitli nedenlerle verilememesi ve kalitesinin azalması hasta güvenliğini olumsuz olarak etkileyerek, bakım sürecindeki amaca ulaşılmasını engellemektedir. Karşılanamayan hemşirelik bakımı küresel bir hasta güvenliği sorunudur.

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin karşılanamayan hemşirelik bakımı gereksinimlerinin ve nedenlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan çalışmanın örneklemini 633 hemşire oluşturmuştur. Veriler "Hemşirelerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Veri Toplama Formu" ve "Karşılanamayan Hemşirelik Bakım Gereksinimi Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin karşılanamayan hemşirelik bakım gereksinimleri puanı (1.22 ± 0.54) ortalamanın altında, karşılanamayan bakımların nedenleri puanı (3.20 ± 0.79) ise ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Karşılanamayan bakımlarda en yüksek puanı; "hastaya ve/veya yakınlarına duygusal destek verilmesi", "taburculuk hakkında hastaya eğitim verme", "ağız bakımı" ve "hastayı günde üç kez veya gerektiği kadar ayağa kaldırma/ dolaştırma" almıştır. KHB nedenleri olarak "hasta sayısında beklenmedik bir artış ya/ya da çalışılan birimde yoğunluk", "yardımcı ve teknik personel sayısının yetersizliği" ve "çalışan personel sayısının yetersizliği" maddeleri en yüksek puanı almıştır. KHB gereksinimleri puanı ile hemşirelerin yaşı, medeni durumu, hastanesi, birimi, eğitim düzeyi, gece ve gündüz bakılan hasta sayısı, çalışma süresi, çalışma şekli, hasta bakım yöntemi ve KHB konusunda eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Çalışmada karşılanamayan hemşirelik bakımlarının eğitim araştırma hastanesinde daha yüksek olduğu, hastalar için önemli olan hemşirelik bakımlarının karşılanamadığı; personel yetersizliği, malzeme yetersizliği ve iletişim sorunlarının karşılanamayan bakımların nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: "Bakım, Hasta, Hasta Bakımı, Hemşirelik, Karşılanamayan Hemşirelik Bakımı"

ONKOLOJİ HEMŞİRELERİNİN NAVİGASYON PROGRAMI VE NAVİGATÖR HEMŞİRE ROLÜNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: DURUM ÇALIŞMASI

Emine Korkmaz¹, Oktay Bektaş²

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Giriş: Giriş: Hasta navigasyonu, kanser ve diğer kronik hastalıklarda teşhis ve tedavi engellerini ortadan kaldırarak hassas hasta gruplarında daha iyi sonuçlar elde etmeyi hedefleyen bir uygulamadır. Navigatör hemşireler, bu süreçte hastalara rehberlik ederek sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırır, psikososyal destek sağlar ve bakımın koordinasyonunu üstlenir.

Amaç: Amaç: Bu çalışma, onkoloji hemşirelerinin navigasyon programları ve navigatör hemşire rolü hakkındaki düşüncelerini belirleyerek bu konuda farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır

Yöntem: Yöntem: Araştırma, İç Anadolu Bölgesinde bulunan bir kamu hastanesinin onkoloji kliniğinde görev yapan dokuz hemşire ile nitel araştırma yönteminin durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Katılımcıların belirlenmesinde ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Görüşme navigasyon programları ve navigatör hemşirelikle ilgili hemşirelerin görüşlerini belirlemeye yönelik 11 adet açık uçlu soru sorularak derinlemesine bireysel görüşme şeklinde yapılmıştır. Araştırma kapsamında geçerlik ve güvenilirliğe dair uzman görüşlerinin alınması, görüşmelerin kayıt altına alınması, katılımcı ifadelerinin doğrudan verilmesi gibi önlemler alınmıştır. Verilerin analizinde tümevarımsal içerik analizi kullanılmıştır. Görüşmedeki ses kayıtları transkript edilerek nitel araştırma alanında bir uzmanın görüşleri de alınarak kod, kategori ve temalar belirlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Araştırma sonuçları, katılımcıların çoğunluğunun navigasyon programlarının onkoloji hastalarının tedavi süreçlerini hızlandırdığı, tedaviye erişimi kolaylaştırdığı ve psikososyal ihtiyaçlarını karşıladığı görüşünde olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, navigatör hemşirelerin rehberlik, bütüncül bakım, koordinasyon ve iletişim konularındaki rolünü değerli bulmaktadır. Ancak, bazı katılımcılar bu rolün yeterince anlaşılmadığını, daha fazla eğitim ve bilgilendirme gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, navigasyon programı ve navigatör hemşirenin hastalık ve tedavi sürecinde bilgilendirme, eğitim, iletişim, koordinasyon, danışmanlık, kaynaklara erişim ve motivasyon gibi olumlu katkılar sağladığı vurgulanmıştır. Öte yandan navigasyon programı ve navigatör hemşirelik uygulamalarının hemşireler üzerinde motivasyon kaybı, stres, tükenmişlik, iş yükü artışı ve yorgunluk gibi olumsuz etkiler yarattığı belirtilmiştir. Ayrıca, eğitim eksikliği, rol karmaşası, iletişim sorunları, personel yetersizliği ve yüksek iş yükü gibi faktörlerin navigasyon programlarının etkinliğini olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Katılımcılar, bu tür programların etkinliğini artırmak için daha fazla kaynağa ihtiyaç duyulduğunu ve hasta navigasyonunun özellikle kanser ve kronik hastalıklarda uygulanması gerektiğini vurgulamışlardır. Sonuç: Sonuçlar, navigasyon programlarının kanser hastalarının bakımında önemli katkılar sağlayabileceğini ve hemşirelerin bu konuda olumlu görüşlere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak programların uygulanabilirliğini artırmak için yapısal iyileştirmelere ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Navigasyon, Onkoloji, Bakım, Hemşire

İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMASINDA SANAL GERÇEKLIK GÖZLÜĞÜ VE STRES TOPU UYGULAMASININ AĞRI, ANKSİYETE VE HASTA MEMNUNİYETİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Asude Güney¹, Yadigar Ordu¹, Gizem Nur Katı²

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Seydişehir Kâmil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: İntramüsküler enjeksiyonlar, sağlık hizmetlerinde sıkça karşılaşılan bir uygulamadır ve genellikle hastalarda ağrı ve anksiyete hissi yaratır. Bu durum, hasta memnuniyetini olumsuz etkileyebilir. Son yıllarda, dikkati başka yöne çeken sanal gerçeklik ve çeşitli psikolojik rahatlama yöntemleri gibi yenilikçi yaklaşımların, hastalar üzerindeki etkileri incelenmekte ve olumsuz deneyimleri azaltılmak için kullanılmaya başlanmıştır.

Amaç: Bu çalışma, intramüsküler enjeksiyon uygulamasında sanal gerçeklik gözlüğü ve stres topu uygulamasının ağrı, anksiyete ve hasta memnuniyeti üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Randomize kontrollü olarak yapılan bu çalışma, Temmuz-Eylül 2024 tarihinde Türkiye’de bir üniversite hastanesinin acil servisine tetanoz aşısı yaptırmak için başvuran 120 hastayla (40: Kontrol, 40: Stres topu, 40: Sanal gerçeklik) gerçekleştirildi. Hastaların gruplara atanması, klinik hemşiresinin kura çekmesi ile belirlendi. Çalışmanın verileri Sosyodemografik Özellikler Formu, Görsel Kıyaslama Ölçeği, Memnuniyet Değerlendirme Ölçeği ve Görsel Analog Anksiyete Ölçeği ile toplandı. Araştırmada, Helsinki Deklarasyonu takip edildi. Veriler, SPSS (version 22.0; Inc., USA) programıyla analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada, grupların meslek ve eğitim durumu hariç benzer olduğu saptandı ($p>0.05$). Grupların ağrı, anksiyete ve enjeksiyon memnuniyet puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulundu. Sanal gerçeklik gözlüğü grubunun ağrı puanının kontrol ve stres topu grubuna göre anlamlı derecede daha az olduğu belirlendi ($p=0.009$). Grupların ön test anksiyete puanlarında anlamlı fark bulunmazken; son test anksiyete puanlarının kontrol, stres topu ve sanal gerçeklik gözlüğü şeklinde giderek azaldığı belirlendi ($p<.001$). Enjeksiyon memnuniyet puanlarının ise kontrol, stres topu ve sanal gerçeklik gözlüğü şeklinde giderek arttığı belirlendi ($p<.001$). Sonuç olarak intramüsküler enjeksiyona bağlı ağrının azaltılmasında sanal gerçeklik gözlüğünün, anksiyetenin azaltılması ve enjeksiyon memnuniyetin artırılmasında ise hem sanal gerçeklik gözlüğünün hem de stres topunun kullanılabilmesi belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, İntramüsküler enjeksiyon, Sanal gerçeklik, Stres topu

İNME Lİ HASTALARA VERİLEN AĞIZ BAKIMI EĞİTİMİNİN AĞIZ SAĞLIĞI YAŞAM KALİTESİ VE ÖZ YETKİNLİK DÜZEYİNE ETKİSİ

Sibel Aşkın¹, Emel Gülnar², Serdar Kesikburun¹

¹SBÜ Ankara Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: İnme lli hastalar ağız bakımını ihmal edebilir, böylece ağız sağlığı yaşam kalitesi ve öz yetkinlikleri olumsuz etkilebilir.

Amaç: Bu çalışma inme lli hastalara verilen ağız bakımı eğitiminin hastanın ağız sağlığı yaşam kalitesi ve öz yetkinlik düzeyine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma tek gruplu ön test-son test müdahale araştırması olarak yapılmıştır. Türkiye’de yer alan bir hastanede 90 inme lli hasta ile yapılmıştır. Veriler, Hasta Bilgi Formu, Ağız Sağlığını Değerlendirme Formu, Ağız Sağlığı Etki Ölçeği (OHIP-14), Ağız ve Diş Sağlığı ile İlgili Yaşam Kalitesi-Birleşik Krallık Ölçeği (OHRQol-UK) ve Ağız Bakımı Öz Yetkinliği İnanç Ölçeği alt boyutu olan Diş Fırçalama Öz Yetkinliği kullanılarak toplanmıştır. Hastalara ön test uygulanmış ve ağız bakımı eğitimi verilmiştir. Hastalar bir ay takip edilmiş ve son test uygulanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır (Tarih: 11.03.2021, No:2021.02.20).

Bulgular ve Sonuç: İnme geçirmeden önce hastaların %28.9’u günde üç kez ağız bakımı yaparken, inme tanısı aldıktan sonra sadece %9’u günde üç kez ağız bakımı yaptıklarını belirtmişlerdir. İnme lli hastaların ağız sağlığını değerlendirme formu ön test puan ortalaması 9,00±1,90 iken son test puan ortalaması 6,48±1,44 olup, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). İnme lli hastaların OHRQol-UK ön test puan ortalaması 43,29±7,72 iken son test puan ortalaması 53,77±8,36 olup, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). İnme lli hastaların diş fırçalama öz yetkinliği ön test puan ortalaması 11,31±6,31 iken son test puan ortalaması 17,38±5,31 olup, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). İnme lli hastaların eğitim sonrası ağız sağlığı değerlendirme sonuçlarında risk düzeyinin anlamlı şekilde azaldığı belirlenmiştir. İnme lli hastaların OHRQol-UK puanında ve Diş Fırçalama Öz Yetkinliği puanında anlamlı bir yükselme olduğu belirlenmiştir. Bu durum inme lli hastaya verilen ağız sağlığı eğitiminin ağız sağlığı değerlendirme, yaşam kalitesi ve diş fırçalama öz yetkinliğine olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağız Bakımı, Ağız Sağlığı, İnme, Öz Yetkinlik, Yaşam Kalitesi

HEMODİYALİZ HASTALARINA VERİLEN EĞİTİMİN HASTALARIN ÖZ BAKIM GÜCÜ VE SIVI KONTROLÜNE ETKİSİ

Mağfiet Kaşıkçı¹, Fatma İrgin¹, Zeynep Yıldırım²

¹Atatürk Üniversitesi

²Ardahan Üniversitesi

Giriş: Hemodiyaliz tedavisi, hastaların yaşam tarzlarında önemli değişiklikler gerektirir ve bu durum, hem fiziksel hem de zihinsel sağlıklarını etkiler. Özellikle sıvı kontrolü, hemodiyaliz hastalarının en çok zorlandığı alanlardan biridir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için öz bakım gücünün geliştirilmesi önemlidir; ancak bu hasta grubunda öz bakım genellikle yetersizdir. Literatürde, hemodiyaliz hastalarında öz bakım gücü ve sıvı kontrolü üzerine eğitimin etkisini inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle, bu konuda daha fazla kanıt ihtiyacı vardır.

Amaç: Bu araştırma, hemodiyaliz tedavisi alan hastalara verilen eğitimin öz bakım gücü ve sıvı kontrolüne olan etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Yöntem: Çalışma, randomize kontrollü yarı deneysel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmaya katılan hastalar girişim grubu (n=26) ve kontrol grubu (n=28) olarak ikiye ayrıldı. Girişim grubuna "Hemodiyalizle Yaşamak" adlı eğitim kitapçığı ile eğitim verildi. Kontrol grubuna ise rutin hemşirelik bakımı dışında ek bir girişim yapılmadı. Katılımcı sayısı, çalışmanın istatistiksel gücünü sağlamak için uygun büyüklükte belirlendi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Eğitim verilen grupta öz bakım gücü ve sıvı kontrol puanları anlamlı düzeyde arttı (p<0.05). Ayrıca, eğitim alan grubun sıvı kısıtlaması bilgi, tutum ve davranışlarında da olumlu gelişmeler kaydedildi. Eğitim verilen grupta diyalize girme sayısında da anlamlı bir düşüş gözlemlendi. Sonuç: Hemodiyaliz hastalarına verilen eğitimin, hastaların öz bakım gücünü artırdığı ve sıvı kısıtlaması konusunda bilgi, tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, hemodiyaliz hastalarının yönetimi ve bakımı için eğitimin önemini vurgulamaktadır ve sağlık profesyonellerine bu hasta grubuna yönelik eğitim programları geliştirme konusunda yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemodiyaliz, Hasta Eğitimi, Hemşire, Öz bakım gücü, Sıvı kontrolü

MULAJ UYGULAMASININ HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANIMI

Asiye Nur Ulusoy¹, Nazike Duruk¹

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Simülasyona dayalı öğrenme hemşirelik eğitiminde giderek kullanımı artan yenilikçi bir öğrenme yaklaşımıdır. Hazırlanan simülasyon ortamının gerçeğe uygunluğunun artması hem simülasyonun başarısının artmasına hem de öğrencinin öğrendiği uygulamaları gerçek bir hasta ile karşılaştığında uygulamasına kolaylık sağlamaktadır. Mulaj ise simüle edilen ortamın pek çok duyu organını uyaracak biçimde düzenlenmesini ve gerçekliğe uygunluğunun artmasını sağlayan uygulamalara denilmektedir. Bu kapsamda mulaj; yanık, hastalık belirtileri, yara, travma ve fiziksel görünümdeki değişimler gibi olguların öğrenilmesinde bir eğitim tekniği olarak, simüle edilen ortam ve konunun en gerçekçi biçimde canlandırılmasına yardımcı olmaktadır.

Amaç: Bu derlemenin düzenlenmesindeki amaç, mulaj tekniğinin uygulama çeşitlerine ve hemşirelik eğitimindeki kullanımına dair örneklerle bilgi vermek ve bu öğretim tekniği hakkındaki farkındalığı arttırmaktır.

Yöntem: Bu derlemenin hazırlanma sürecinde 2013-2024 yılları arasında, Türkiye’de ve yurt dışında mulaj uygulaması ile ilgili yapılmış 11 makale taranmıştır. Tarama, Google Scholar, PubMed ve Web of Science veri tabanlarında “nursing education”, “nursing education and using of moulage”, “using of moulage and health students education”, “simulation”, “moulage” ve “simulation and nursing education” anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Mulaj uygulaması, simüle edilen ortamın gerçeğe uygunluğunun artmasını ve öğrencinin de kendini yapılan uygulamaya daha fazla dahil hissetmesini sağlar. Sonuç olarak bu durum; öğrencinin uygulamaya olan katılımını, memnuniyetini, özgüvenini ve empati yeteneğini artırır. Mulaj uygulamasının hemşirelik eğitiminde bir öğretim aracı olarak kullanılmasının pek çok artısı olmasına rağmen; uygulamanın kullanımını insan gücü (personel ve zaman), maliyet, malzemeler ve depolama gibi kısıtlayan çeşitli faktörler de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra hemşirelik eğitimi uygulamalarında mulaj kullanımı ile ilgili çalışmaların da sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Öğrenci katılımı, memnuniyeti ve özgüveninin artması gibi pek çok yararları bulunan bu tekniğin; hemşirelik eğitimi uygulamalarında kullanımının artması, ders içeriklerinin öğrenci katılımını arttıracak şekilde yenilikçi yaklaşımlarla yapılandırılması ve mulajın öğretim aracı olarak kullanıldığı örneklem gruplarında çalışmaların yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, Hemşirelik eğitimi, Mulaj

HEMŞİRELERDE PESİMİZM (KÖTÜMSERLİK) VE OPTİMİZM (İYİMSERLİK) ALGISININ HASTA BAKIMINA ETKİSİ

Elanur Uludağ¹, Sıla Eda Us¹, Enes Berber¹
¹Erzurum Teknik Üniversitesi

Giriş: Giriş: Hemşirelerin sağlık hizmetini sunarken olmazsa olmazı ise bakımdır. Bakım, hemşirelik mesleğinin odak noktası ve varoluş sebebidir. Hemşirelik uygulamalarında bakımın kalitesi hemşirelik hizmetlerinin niteliğini göstermekte ve bireyler için ortak bir değer olmaktadır. Son yıllarda yaşanan salgın hastalıklar, depremler, seller gibi evrensel sorunlar tüm insanlığı etkilemekle birlikte özellikle hemşireleri de çok etkilemiştir. Geline nokta ise, dünyada yaşanan ve birçok ölüme neden olan evrensel problemler karşısında hemşireler iyimser bir algı mı, kötümser bir algı mı sergiliyor ve bu algının bakım veren hemşireler üzerinde nasıl bir etkisi olduğu merak konusu olmuştur.

Amaç: Amaç: Bu çalışma, hemşirelerin iyimserlik ve kötümserlik algısının hasta bakımı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır.

Yöntem: Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel nitelikteki çalışmanın verileri, araştırmanın verileri Kasım 2023-Mart 2024 tarihleri arasında online(çevrimiçi) ortamda toplanmıştır. Çalışmanın evreni maksimum evren olarak belirlenmiş ve çalışma 380 hemşire ile tamamlanmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formu, iyimserlik-kötümserlik ölçeği ve bakım davranışları ölçeği 24 veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Toplanan veriler IBM SPSS Statistics 22 (IBM SPSS, Türkiye) programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde kişisel bilgi formu için; tanımlayıcı istatistiksel analizlerden; frekans, yüzde, minimum, maksimum, ortalama, medyan ve standart sapma vb. iki grup arasındaki karşılaştırmalar için t-testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Katılımcıların kötümserlik ölçeği(Ort=19.12, SS=6.49), iyimserlik ölçeği(Ort=28.63,SS=5.98),bakım davranışları ölçeği(Ort=4.99,SS=.75) ve bakım davranışları ölçeği alt boyutlar; güvence(Ort=4.95,SS=.82), bilgi-beceri(Ort=5.21,SS=.79), saygılı olma(Ort=4.94,SS=.83), bağlılık(Ort=4.90,SS=.83) olduğu bulundu. Katılımcıların %44.7'sinin verilen bakımı "kısmen" yeterli ve %38.2'sinin yeterli bulduğu, %42.1'inin "mesleği gelecekte nerede görüyorsunuz?" sorusuna "iyimser" ve %36.3'ünün "kötümser" cevap verdiği ve hemşirelere yöneltilen "meslek hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna %48.2'sinin "iyimser" ve %43.7'sinin "kötümser" cevap verdiği belirlendi.Sonuç: Çalışma sonucunda hemşirelerin demografik özellikleri ve iyimserlik-kötümserlik algısı arasında bir ilişki olduğu, cinsiyet değişkeninin bakım davranışları üzerinde etkisi olduğu ve iyimser-kötümser algının bakım davranışları üzerine etkisi olduğu sonucuna ulaşıldı.Not: Bu çalışma TUBİTAK-2209 projeler kapsamında destek almaya hak kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: : Bakım davranışı, hemşirelik, hemşirelik bakımı, pesimizm, optimizm

HEMŞİRELERİN ETİK DUYARLILIKLARI VE HASTA MAHREMİYETİ ALGILARININ İNCELENMESİ

Kübra Örengül¹, Leman Şenturan¹

¹Biruni Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Yüksek Lisans Programı

²Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul

Giriş: Sağlık sektörü, bireylere en özel ve en özenli hizmet sunumunu gerektiren ve sağlık profesyonellerine etik sorumluluklar yükleyen bir alandır. Mesleki uygulamalarının odağında bakım verme rolü olan hemşire profesyoneller için, uygulamalarının tümünde etik sorumluluk öncelikli konumdadır. Bireyin bakım gereksinimlerinin karşılanmasında mahremiyet ön koşuldur. Mesleki uygulamalar için kaçınılmaz bir gereklilik olan iki kavramın birbiri ile etkileşir olması beklenir.

Amaç: Hemşirelerin etik duyarlılıklarını ve hasta mahremiyet algılarını ve etkileşimlerini incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki araştırma Mayıs-Eylül 2021 tarihleri arasında bir şehir hastanesinde 289 hemşirenin katılımıyla gerçekleştirildi. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA) ve Hasta Mahremiyet Ölçeği (HMÖ) ile toplandı. Verilerin analizinde dağılım ve ortalama değerleri ile pearson korelasyon, lineer regresyon, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve PostHoc (Tukey, LSD), Cohen (d) ve Etakare (η^2) kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmayı oluşturan hemşirelerin yaş ortalaması $32,30 \pm 7,92$ ' dir. 204 (% 70,6) kadın, 85 (% 29,4) erkek hemşireden oluşmaktadır. Hemşirelerin ADA toplam puan ortalaması $79,03 \pm 12,85$; HMÖ toplam puan ortalaması $35,92 \pm 11,10$ bulundu. HMÖ ve ADA arasındaki korelasyon analizinde yarar sağlama alt boyutu dışında tüm boyutlar ve toplamdaki ilişkilerin pozitif yönde anlamlı olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Mahremiyet düzeyindeki toplam değişim %6.5 oranında ahlaki duyarlılık tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,06$). Çalışma sonucunda araştırmaya katılan hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyleri orta seviyede, mahremiyet bilinç düzeyleri ise düşük seviyede olduğu; hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının mahremiyet bilinçlerini etkilediği sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Etik Duyarlılık, Hasta Mahremiyeti, Hemşire

İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULANAN YETİŞKİN HASTALARDA AĞRIYI AZALTMADA SOĞUK UYGULAMANIN ETKİSİ: SİSTEMATİK DERLEME

Hanife Durgun¹, Fatma Aksoy¹, Berna Köktürk Dalcalı²

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Giriş: İntramüsküler enjeksiyon girişimi bireylerde ağrıya neden olabilmektedir.

Amaç: Amaç: Bu çalışma, intramüsküler enjeksiyon uygulanan yetişkin hastalarda oluşan bölgesel ağrıyı azaltmada soğuk uygulamanın etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Yöntem: Çalışma sistematik derleme türündedir. Konuyla ilgili 2014 ile 2024 tarihleri arasında yayınlanmış 216 çalışma incelenmiştir. Çalışmada PubMed, Web of Science, Skopus, Science Direct, Ulakbim, Cochrane veri tabanlarında yer alan çalışmalar ve araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan toplam 9 çalışma sistematik olarak incelenmiştir. Çalışmanın protokolünün oluşturulmasında ve makalenin hazırlanmasında güncel PRISMA bildiri ve PICOS modeli kullanılmıştır. Çalışmaların örneklem grubunda, tedavi planı doğrultusunda intramüsküler enjeksiyon uygulanan hastalar yer almaktadır. Tarama yapılırken “intramüsküler enjeksiyon”, “ağrı”, “lokal soğuk uygulama”, “soğuk uygulama”, “soğuk kompres” ve “yetişkin hasta” anahtar kelimeleri hem İngilizce hem Türkçe farklı kombinasyonlarda kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Bu çalışmada dahil edilme kriterlerini karşılayan toplam 9 çalışma uygunluk kriterlerini karşılamıştır. Çalışmaya 5 randomize kontrollü ve 4 yarı deneysel makale dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen bireylerin yaş aralığı 18 ile 60 arasında değişmektedir. Çalışmalarda uygulanan soğuk uygulama türü incelendiğinde, soğuk sprey (n=5) ve soğuk/buz uygulaması (n=4) içerdiği, diğer yöntemlerin ise shotblocker uygulaması, lidokain sprey uygulaması, manuel basınç ve otojenik gevşeme egzersizleri olduğu belirlenmiştir. İncelenen çalışmalarda soğuk uygulamanın intramüsküler enjeksiyon uygulanan yetişkin hastalarda ağrının azaltılmasında etkili bir hemşirelik girişimi olduğu belirlenmiştir. Sonuç: Bu sistematik derlemede araştırma sonuçları göz önüne alındığında, soğuk uygulamanın intramüsküler enjeksiyona bağlı ağrının azaltılmasında uygulanabilir olduğuna dair kanıtlar elde edilmiştir. Bu doğrultuda, intramüsküler enjeksiyonda soğuk uygulamanın kullanılarak ağrının azaltılmasına yönelik büyük örneklemli kanıt düzeyi yüksek araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Enjeksiyon, Hasta, İntramüsküler, Soğuk uygulama

TERS YÜZ SINIF ÖĞRETİM YÖNTEMİNİN İNTÖRN HEMŞİRELERİN TIBBİ HATA EĞİLİMLERİNE ETKİSİ

Nesrin Oğurlu¹, Gülelgün Türk²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Aydın

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Aydın

Giriş: Hemşirelik eğitimi boyunca kazanılan bilgi ve deneyimler, öğrencilerin klinik uygulamada hasta güvenliğini sağlama ve geliştirmeye yönelik yeterliliklerini etkilemektedir. Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin tıbbi hatalar konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması önemlidir. Günümüzde hemşirelik eğitiminde öğrenci merkezli aktif öğretim yöntemleri ile öğrenme ön plandadır. Öğrenci merkezli aktif öğretim yöntemlerinden biri de ters yüz sınıf öğretim yöntemidir.

Amaç: Araştırma ters-yüz sınıf öğretim yönteminin intörn hemşirelerin tıbbi hata eğilimlerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, randomize kontrollü deneysel bir çalışmadır. Türkiye'nin batısındaki bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Hemşirelik Bakım Yönetimi dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini deney grubunda 60, kontrol grubunda 63 olmak üzere toplam 123 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada hasta güvenliği ünitesi deney grubuna ters yüz sınıf öğretim yöntemiyle, kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemiyle anlatılmıştır. Veriler, "Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Hemşirelikte Tıbbi Hataya Eğilim Ölçeği-HTHEÖ" ile toplanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri tıbbi hata eğilim düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Pearson ki-kare, Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,30±1,23 olup, %60,8'i kadındır. Deney ve kontrol grupları arasında kişisel özellikler açısından fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Deney grubu öğrencilerinin %68,3'ünün tıbbi hatayla karşılaştığı, %75'inin tıbbi hatayı bildirdiği saptanmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin de %65,1'inin tıbbi hatayla karşılaştığı, %76,2'sinin tıbbi hatayı bildirdiği belirlenmiştir. HTHEÖ toplam puan ortalaması deney grubundaki intörnlere 234,35±11,49, kontrol grubundaki intörnlere 217,62±18,44'tür. Deney ve kontrol grubunun HTHEÖ ve alt ölçeklerinin karşılaştırılmasında; deney grubundaki intörnlere ölçek toplam puanı ve İlaç ve Transfüzyon Uygulamaları, Düşmeler, Hastane Enfeksiyonları, Hasta İzlemi ve Malzeme Güvenliği ile İletişim alt ölçek puan ortalamalarının kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). HTHEÖ alt boyutları puan ortalamaları incelendiğinde; hem deney hem de kontrol grubundaki intörnlere "İlaç ve Transfüzyon Uygulamaları" alt boyutunda en yüksek, "İletişim" alt boyutunda ise en düşük puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; ters yüz sınıf öğretim yönteminin kullanıldığı intörn hemşirelik öğrencilerinde tıbbi hata yapma eğiliminin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, hemşirelik eğitimi süresince öğrencilere hasta güvenliğinin sağlanması ve tıbbi hataların önlenmesine yönelik bilgi, beceri ve tutumun kazandırılmasında ters yüz sınıf öğretim yönteminin kullanımı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Eğitimi, Ters Yüz Sınıf Öğretim Yöntemi, Tıbbi Hata, Tıbbi Hata Eğilimi, İntörn Hemşire

SİMÜLASYON GERÇEKLIK ÖLÇEĞİ: GELİŞTİRİLMESİ, GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ

Fulya Batmaz¹, Havva Öztürk¹, Şule Bıyık Bayram¹, Ahmet Kağan Özkaya¹
¹Karadeniz Teknik Üniversitesi

Giriş: Simülasyonun tüm öğelerinin gerçekliği, simülasyon tasarımı için çok önemli bir konudur. Literatürde simülasyonun gerçekçiliğinin önemine vurgu yapan pek çok çalışma mevcutken, simülasyonun gerçekçiliğini belirlemeye yönelik standart bir yaklaşım yoktur. Simülasyona katılan katılımcıların simülasyona ait gerçeklik algılarını ölçmek için geçerli bir ölçme aracı kullanılması, simülasyon eğitimi ve simülasyon tasarımı planlanmasına katkı sağlayabilir ve simülasyonun değerlendirilip, iyileştirilmesini kolaylaştırabilir

Amaç: Araştırmada, sağlık profesyonelleri ve öğrencileri için kullanılacak bir “Simülasyon Gerçeklik Ölçeği” geliştirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Metodolojik bir araştırma olan çalışmada, etik kurum onayı ve kurum izinleri alındıktan sonra bir üniversiteye bağlı sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri ve aynı üniversitenin simülasyon merkezinde daha önce simülasyon uygulamasına katılmış tıp fakültesi öğrencileri ve sağlık profesyonellerinden 372 kişi ile yürütülmüştür. Veriler “Bireysel Tanıtım Formu” ve ‘Simülasyon Gerçeklik Ölçeği Taslağı’ ile toplanmıştır. Ölçeğin dil ve kapsam geçerliği yapıldıktan sonra yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile sağlanmıştır. Ölçeğin güvenirliliği için Cronbach Alpha, madde-toplam korelasyonları ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Yapılan analizler sonucunda ölçekte toplam varyansın %65’ini açıklayan 21 maddeden oluşan beş faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach-alfa değeri 0,90 olarak saptanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular “Simülasyon Gerçeklik Ölçeği’nin simülasyon uygulanan sağlık profesyonelleri ve öğrencileri için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu desteklemektedir

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, Gerçeklik, Ölçek geliştirme

HEMATOLOJİK KANSER TANISI OLAN BİREYLERİN HASTALIK VE TEDAVİYE UYUMLARINA İLİŞKİN DENEYİMLERİ: KALİTATİF ÇALIŞMA

Cansu Yaman¹, Dilek Sezgin²

¹İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Giriş: Hematolojik kanserler yüksek mortalite oranına sahip hastalıklardır. Hastalar, hematolojik kanserlerin fizyopatolojik süreçleri ve kemoterapi, radyoterapi ve kortikosteroid tedavinin sonucunda semptomlar yaşayabilmektedir. Semptomların yönetilememesi hastaların fonksiyonel bağımlılıklarını artırarak yaşam kalitesini etkilemektedir. Hastalık süreci uzun bir dönemi kapsadığı için hastalığa ve tedaviye uyum sürecinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Literatürde hematolojik kanser tanısı olan hastaların tedaviye uyum sürecinde deneyimlerini inceleyen niteliksel çalışmalar kısıtlı düzeydedir.

Amaç: Hematolojik kanser tanısı olan bireylerin hastalık ve tedaviye uyumlarına ilişkin deneyimlerinin ortaya çıkarılmasıdır.

Yöntem: Araştırma 20 hematolojik kanser tanısı olan birey ile, tanımlayıcı kalitatif çalışma olarak yürütülmüştür. Veriler “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılarak “derinlemesine görüşme” yöntemiyle toplanmış, “içerik analizi” ile değerlendirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik için Lincoln ve Guba (1985)’nin önerdiği ölçütler dikkate alınmıştır. Veriler iki araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Bir araştırmacı MAXQDA Analytics Pro (24.0.0) programında; diğer araştırmacı program kullanmadan içerik analizi yapmıştır. Araştırmacılar bulguları en iyi tanımlayan temalar üzerinde görüş birliğine varmıştır. Araştırma öncesinde kurum izni etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmada tedaviye uyum, güçlükler ve baş etme mekanizmaları olmak üzere üç ana tema ortaya çıkmıştır. Tedaviye uyum ana teması kolaylaştırıcı faktörler ve yaşam tarzı değişikliği önündeki engeller alt temalarından oluşmaktadır. Kolaylaştırıcı Faktörler kategorisi altında beş alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; diyet yapmak zorunda olmak, semptom yönetebilme, doktor değiştirmemek, doktor önerilerini dikkate almak ve hijyen sağlamaya özen göstermedir. Yaşam tarzı değişikliği önündeki engeller kategorisi altında beş alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; izolasyonu bozmak, doktor kontrollerini aksatmak, diyet uymamak, oruç tutmak ve sigarayı bırakmamaktır. Güçlükler ana teması yaşantıdaki güçlükler ve tedavi aşamasındaki güçlükler olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Yaşantıdaki Güçlükler kategorisi altında yedi alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; hastaneye ulaşım, sosyal çevre desteği alamamak, hastalığın gizlenmesi, bakım verenin olmaması, maddi güçlük, yıpranmışlık ve rutinleri yerine getirememektir. Tedavi Aşamasındaki Güçlükler kategorisi altında sekiz alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; tedavinin pandemiden etkilenmesi, hastalığın tanılanamaması, ilaç alamamak, doktor değiştirmek, izolasyon, semptom yaşama, kanserin nüks etmesi ve ek hastalıkların çıkmasıdır. Baş Etme Mekanizmaları” temasına ait altı alt kategori oluşturulmuştur. Bunlar; kadercilik, aile desteği, hastalığı kabuk etmek, hayata devam etmek, iyi olma umudu ve sağlık çalışanlarıdır. Hastaların hastalık ve tedavi süreçlerinde yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimleri bulunmaktadır. Hemşirelerin hastaların yaşadıkları deneyimler konusunda bilgilerinin artması, sağlayacakları bakıma ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hematolojik kanser, Hemşirelik, Niteliksel çalışma, Uyum.

RADİKAL NEFROÜRETEREKTOMİ SONRASI MESANE ÜROTELYAL KARSİNOMUNUN PROGNOSTİK FAKTÖRLERİ

Ferc Efendiyev¹, Yaşar Bedük¹
¹Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Üroloji AB

Giriş: ÜÜST'ler mesanenin ürotelyal karsinomlarına göre daha ilerleyicidir ve daha yüksek mortalite oranına sahiptir. Beş yıllık sağkalım oranları evre pT2/pT3 için <%50 ve pT4 için <%10'dur. ÜÜST, mesane ve karşı böbrekte ürotelyal kanserlerin gelişmesine neden olarak hastaların sağkalım oranlarını ve yaşam kalitelerini ciddi şekilde düşürmektedir. ÜÜST'e ikincil mesane ürotelyal kanserlerinin gelişimine katkıda bulunan faktörler birçok çalışma ile gösterilmiştir

Amaç: Üst üriner sistem TCC'ye sekonder mesane TCC gelişimini öngören faktörleri belirlemeyi amaçladık.

Yöntem: Tek taraflı radikal nefroüretrektomi ve eş zamanlı parsiyel sistektomi uygulanan 56 hasta. Tüm hastalara sistoskopi, sitolojik ve BT-Ürografi ile tanı konuldu. AÜSS'yi tanımlamak için Uluslararası Prostat Semptom Skoru ve işeme sonrası rezidüel idrarın > 50 mL olması esas alındı. Yaş, cinsiyet, tümör lokalizasyonu, tümör derecesi, tümör boyutu, hastalık evresi, carcinoma in situ pozitifliği, AÜSS pozitifliği ile TCC gelişimi arasındaki ilişki analiz edildi. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 25.0 yazılım paketi kullanıldı. eğri standart Kaplan-Meier metodolojisi kullanılarak çizildi. p<.05 tüm testlerde istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Otuz hastada mesane TCC (%53,6) gelişti. Mesane TCC'si olan ve olmayan hastaların ortalama yaşı sırasıyla $71,40 \pm 7,6$ ve $65,73 \pm 7,1$ idi. Kaydedilen hastaların hiçbirinde eşzamanlı TCC yoktu. Tek değişkenli analizde ileri yaş ($p<0,006$), tümör evresi ($p<0,0001$), AÜSS($p<0,0001$) ile TCC gelişiminin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldü. AÜSS mevcut hastalarda TCC gelişme riski 9 kat yüksekti. Çok değişkenli analiz AÜSS'nin TCC gelişimini istatistikselolarak arttırdığını gösterdi (OR: 34,52, %95 CI 3.8-52.3; $p< 0.002$). Sonuç olarak tümör evresi, AÜSS ve yaş, nefroüretrektomi sonrası mesane TCC gelişme riskini arttırmaktadır. AÜSS araştırılmalı,eğer pozitifse erken tedavi edilmeli.Bunun mesane TCC gelişimini önleme açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: mesane kanseri, BCG, intravezikal kemoterapi

KARACİĞER NAKLİ HASTALARINDA SPIRİTÜEL İYİ OLUŞ VE SOSYAL DESTEĞİN UMUT DÜZEYİNE ETKİSİ

Seher Tanrıverdi¹, Zeliha Cengiz², Şerife İnce³

¹Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin

²Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD, İnönü Üniversitesi, Malatya

³Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Yüksek Lisans Programı, İnönü Üniversitesi, Malatya

Giriş: Giriş: Umudun hastaların hastalık süreçleriyle baş etmelerini sağlayan, iyilik halini güçlendiren ve ruh sağlığını destekleyen, kişi için vazgeçilmez bir kavramdır. Karaciğer nakli olmuş hastalarda hastalıkla baş edebilmek için gerekli umuda sahip olmada sosyal destek ve spiritüel iyi oluş durumlarının önemli etkisi olacağı öngörülmektedir.

Amaç: Amaç: Bu çalışmada, karaciğer nakli hastalarında sosyal destek düzeyi ve spiritüel iyi oluşun umuda etkisini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Yöntem: Araştırma İnönü Üniversitesi Karaciğer Nakli Enstitüsü polikliniklerinde tanımlayıcı kesitsel tipte yürütüldü. Dahil edilme kriterlerini karşılayan 200 karaciğer nakli olmuş hasta çalışmaya dahil edildi. Veriler demografik ve tıbbi özellikleri içeren anket formu, Hert Umudun İndeksi, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Spiritüel İyi Oluş Ölçeği kullanılarak toplandı. Anketler her bir hastaya tek tek tanıtıldı ve doldurmaları istendi. Kendisi dolduramayacak durumda olan hastalara her soru üçüncü araştırmacı tarafından okunarak doldurması sağlandı. Anket doldurma süresi ortalama 20-25 dakika olmuştur. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t testi, ANOVA, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Pearson korelasyon katsayısı ve çok değişkenli doğrusal regresyon modeli kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Yaş ortalaması 46.91±14.03 olan katılımcıların %53.5'inin erkek, %78.0'inin evli, %33.0'inin ilköğretim mezunu, %51.0'inin çalışmayan ve %58.5'inin gelirinin giderine denk olduğu saptandı. Katılımcıların spiritüel iyi oluş puan ortalamasının 124.83±14.06, sosyal destek puan ortalamasının 48.32±18.16 ve umut puan ortalamasının 96.19±13.32 olduğu saptandı. Spiritüel iyi oluş ile umut (r=0.351) arasında, umut puanı ile sosyal destek puanı (r=0.347) arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulundu (p<0,05). Spiritüel iyi oluş ve sosyal destek puanlarının bağımsız değişkenler umut puanlarının ise bağımlı değişken olarak alındığı regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bulundu (F=29,604, p1=0,001). Spiritüel iyi oluş (β2=0.329, p2=0,001) ve sosyal destek (β2=0.333, p2=0,001) puanları umut puanları üzerinde pozitif istatistiksel bir etkiye sahiptir. Modelde spiritüel iyi oluş ve sosyal destek puanları umut puanlarının %22,3'ünü açıklamaktadır (R2=0,223). Sonuç: Spiritüel iyi oluş ve sosyal desteğin karaciğer nakli hastalarının umut düzeylerini etkilediği belirlendi. Spiritüel iyi oluş puanı arttıkça umut puanı artacaktır. Umudun arttıkça sosyal destek puanı artacaktır. Hastalarda spiritüel iyi oluş ve sosyal destek umudu pozitif olarak yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: karaciğer nakli, spiritüel iyi oluş, umut, sosyal destek

18-65 YAŞ ARASI BİREYLERDE COVID-19 FOBİSİ VE ANKSİYETE DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Sevil Yılmaz¹, Perihan Çetin¹
¹İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Giriş: COVID-19 salgını karşısında pek çok insan fobik reaksiyonlar yaşamaya başlamıştır. Pandeminin hızla yayılması, kolay bulaşma potansiyeli, tedavi eksikliği ve virüse bağlı ölümlerin yüksek olması COVID-19'a bağlı psiko-patolojik sorunlara neden olmuştur. COVID-19 pandemisinin hem sağlık çalışanları hem de toplumda şizofreni, anksiyete, depresyon, zihinsel bozukluk riski ve akut stres bozukluğu gibi hastaların sayısını artırdığı bildirilmektedir. Dünyada ve ülkemizde COVID-19 fizyolojik, sosyal ve ekonomik olarak pek çok olumsuzluklara da neden olmuştur. Covid-19 pandemisi nedeniyle yapılan sosyal izolasyon ve iş yerlerinin kapatılması ailesinin geçiminden sorumlu olan yetişkinlerde geçim korkusuna ve kaygıya neden olmuştur. Kaygı düzeyinin yüksek olması fiziksel ve psikolojik sağlığı olumsuz etkileyeceğinden erken dönemde belirlenip gerekli desteğin verilmesi önemlidir.

Amaç: Bu araştırma 18-65 yaş arası bireylerin COVID-19 fobisi ve anksiyete düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipinde bir çalışmadır ve örneklemini, 1 Eylül 2022– 31 Aralık 2022 tarihleri arasında bir üniversitenin yaşlı bakımı programına kayıtlı öğrenciler ve onların aile bireyleri oluşturmuştur. Dahil edilme kriterleri araştırmaya katılmaya istekli olmak, 18-65 yaş aralığında olmak ve okuryazar olmaktır. Araştırmanın dışlanma kriterleri hamile olmak ve çalışmaya katılmak istememektir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Durumluk Anksiyete Ölçeği ve Koronavirüs 19 Fobisi (CP19-S) Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan bireylerin (N=198) ortalama yaşı 37,313±13,607 yıl, %57,1'i kadın, %76,8'i COVID-19 geçirmiş, %82,3'ü herhangi bir COVID-19 aşısı olmamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin, COVID-19 Fobisi Ölçeği toplam puan ortalaması 52,92±11,97, durumluk anksiyete ölçeği toplam puan ortalaması 40,17±10,37 olarak saptanmıştır. COVID-19 Fobisi, 50-65 yaş grubunda, ilköğretim mezunlarında, çocuk sahibi olan bireylerde ve COVID-19 aşısı olan bireylerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Araştırmaya katılan bireyler orta düzeyde anksiyete deneyimlemektedir. Durumluk anksiyete çocuğu olmayan, evli olan ve antidepresan kullanan bireylerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Araştırmamızın sonucunda bireylerin yaş, eğitim durumu, çocuk sahibi olma durumu, aşı olma durumunun COVID-19 fobisini arttırdığı ve orta düzeyde anksiyete deneyimledikleri belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Covid-19, Fobi, Anksiyete

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ YAPAY ZEKÂ HAZIR BULUNUŞLUK İLE BİREYSEL YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gizem Kaya¹, Funda Büyükyılmaz², Yeliz Çulha², Pelin Akyürek²

¹*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Esasları Doktora Programı Öğrencisi, İstanbul, Türkiye.*

²*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.*

³*Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

Giriş: Günümüzde teknoloji hızla gelişmekte ve gelişen teknolojiyle birlikte yeni teknikler karşımıza çıkmaktadır. Sağlık çalışanlarının bu yeni teknolojiye ve yeniliklere uyum sağlayabilmesi için yenilikçi düşüncüye sahip olması beklenmektedir.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin tıbbi yapay zeka hazır bulunuşlukları ve bireysel yenilikçilik düzeylerinin belirlenmesi, bu iki kavram arasındaki ilişkinin sınanması amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarım tipinde gerçekleştirildi. Çalışmanın örneklemini, Mart-Mayıs 2024 tarihlerinde, İstanbul ilinde yer alan her ikisi de benzer eğitim amaçlarına odaklanan, iki farklı üniversitenin hemşirelik lisans programı öğrencileri oluşturdu (n=386). Veriler “Öğrenci Bilgi Formu”, “Tıbbi Yapay Zeka Hazır Bulunuşluk Ölçeği” ve “Bireysel Yenilikçilik Ölçeği”ni içeren bir anket aracılığıyla toplandı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, t-test, ANOVA ve Pearson korelasyon test kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin; yaş ortalamasının 21.78±1.84 yıl olduğu (18-35), %78.8’inin kadın, %35.5’inin 2. ve 3.sınıf öğrencisi olduğu, %54.1’inin alanı ile ilgili bilimsel/teknolojik gelişmeleri kısmen takip ettiği, %90.2’sinin yapay zeka konusunda eğitim almadığı, %57.3’ünün yapay zekanın sağlık alanında kullanımı hakkında bilgi sahibi olmadığı, %64.5’inin yapay zekanın hemşirelikte kullanımı hakkında bilgi sahibi olmadığı ve %87.8’inin yenilikçilik konusunda eğitim/seminer almadığı görüldü. Öğrencilerin Tıbbi Yapay Zeka Hazır Bulunuşluk Ölçeği toplam puan ortalaması 69.36±12.92 idi. Alt boyutlara bakıldığında, Bilişsel Faktör puan ortalaması 22.66±5.30, Beceri Faktörü puan ortalaması 26.63±5.54, Öngörü Faktörü puan ortalaması 9.70±2.21, Etik Faktörü puan ortalaması 10.37±2.18 olarak bulundu. Öğrencilerin Bireysel Yenilikçilik Ölçeği toplam puan ortalaması 52.92±7.37 olarak belirlendi. Alt boyut puan ortalamalarına bakıldığında ise, Fikir Liderliği 22.30±3.73, Değişime Direnç 19.66±3.04, Risk Alma 10.96±1.60 olarak saptandı. Tıbbi Yapay Zeka Hazır Bulunuşluk Ölçeği toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları ile Bireysel Yenilikçilik Ölçeği toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görüldü (p<0,05). Sonuç olarak; hemşirelik öğrencilerinin tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluk düzeyleri ortalamanın üzerinde, bireysel yenilikçilik düzeyleri ise düşük olarak belirlendi. Öğrencilerinin tıbbi yapay zeka hazır bulunuşluk düzeyleri arttıkça bireysel yenilikçilik düzeylerinin de arttığı görüldü.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, bireysel yenilikçilik, hemşirelik öğrencileri

HEMŞİRELERİN DELTOİD ALANA İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUMLARI

Sevil Olğun¹, Sevil Olğun¹, Nilüfer Özgürbüz², Arzu Bahar³, Özlem Korkaya⁴

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Tınaztepe Üniversitesi

³Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

⁴Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesi

Giriş: Deltoid kasa (DK) enjeksiyon uygulamaları son yıllarda aşı uygulamalarının artmasıyla daha fazla önem kazanmıştır. Aşı uygulamalarındaki artış beraberinde deltoid alanda bir çok komplikasyonun görülmesine neden olmuştur. Nitekim gelişen bu komplikasyonların daha çok enjeksiyon tekniğinden kaynakladığı rapor edilmiştir. Aşı ve ilaçların deltoid alana enjeksiyonu hemşirelerin önemli bir sorumluluğudur. Literatürde hemşirelerin ventrogluteal (VG) alana intramüsküler enjeksiyon (İME) uygulamalarına ilişkin çok sayıda çalışmaya rastlanmasına rağmen, deltoid alana enjeksiyon uygulamalarını inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın literatürdeki bu konudaki eksikliği gidereceği, hemşirelerin bilgi ve uygulamalarına rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin deltoid alana İME uygulamalarına yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı - korelasyonel türdeki çalışma bir üniversite hastanesinde Ağustos - Aralık 2022 tarihlerinde yapıldı. Araştırmanın örneklemini 170 hemşire oluşturdu. Verilerin toplanmasında “Hemşire Tanıtım Formu”, “Deltoid Kas Enjeksiyonu Bilgi Anketi (DKEBA)” ve “Deltoid Kas Enjeksiyonu Tutum Anketi (DKETA)” kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, regresyon analizi ve pearson korelasyon analizi kullanıldı. Anketlerin güvenilirlik analizinde Cronbach α ve Omega katsayıları hesaplandı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırma kapsamındaki hemşirelerin yaş ortalaması 28 ± 5.59 yıl, %77.6’sı kadın ve %66.5’i dahili/cerrahi kliniklerde çalıştığı saptandı. Hemşirelerin İME’lerde en çok (VG) alanı (%41.2), en az deltoid alanı (%10) tercih ettiği belirlendi. Hemşirelerin DKEBA puanı ortalaması 8.76 ± 3.06 , DKETA puanı ortalaması ise 82.74 ± 6.90 olarak bulundu. Hemşirelerin %26.5’inin DKEBA 'dan yeterli veya üzeri puan aldığı, %61.8’inin ise DKETA dan yeterli veya üzeri puan aldığı belirlendi. Hemşirelerin DKEBA toplam puanı ile DKETA toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($r=0.280$) ($p<0,00$).**Sonuç:** Hemşirelerin deltoid alana enjeksiyon tekniğine ilişkin bilgilerinin yetersiz olduğu ve tutumlarının kısmen olumlu olduğu belirlendi. Deltoid kas enjeksiyonlarının güvenli bir şekilde pratiğe geçirilmesi için daha fazla araştırma yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: intramüsküler enjeksiyon, hemşirelik, uygulama, Bilgi, deltoid kas

BASINÇ YARALANMASININ TESPİT VE SINIFLANDIRILMASINDA DERİN ÖĞRENME MODELİNİN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hamiyet Kızıllı¹, Atınç Yılmaz², Melek Demiral³, Umut Kaya⁴, Rıdvan Çakır⁵

¹*İstanbul Beykent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

²*İstanbul Beykent Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği*

³*SBÜ Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hemşire*

⁴*İstanbul Beykent Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Yazılım Mühendisliği*

⁵*Trk Technology*

Giriş: Basınç yaralanmaları hastanede kalış süresine ve bakım maliyetine etki eden ciddi bir hasta güvenliği sorunudur. Bu sorunun çözümünde en hızlı ve etkin yöntemlerden biri yapay zeka teknolojisidir.

Amaç: Araştırma basınç yaralanmalarının tespit ve sınıflandırılmasında derin öğrenme modelinin hemşirelerin bilgi ve memnuniyet düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla randomize kontrollü deneysel olarak yürütüldü.

Yöntem: Çalışmanın ilk aşamasında basınç yaralanmalarının tespit ve sınıflandırılmasını sağlayan yapay zeka teknolojisi olan derin öğrenme modeli geliştirildi. Çalışmanın evrenini bir vakıf üniversitesi hastanesinde Mart –Nisan 2022 tarihleri arasında yoğun bakım ile dahiliye ve cerrahi kliniklerde çalışan ve çalışmaya gönüllü hemşireler oluşturdu. Örneklemi ise örneklem kriterlerine uyan ve power analiz sonucuna göre randomizasyon ile belirlenen 30 deney (derin öğrenme modeli uygulanan) ve 30 kontrol grubu (geleneksel) toplam 60 hemşire oluşturdu. Araştırma verileri, "Yapılandırılmış Hemşire Tanıtım Formu", "Modifiye Pieper Basınç Yarası Bilgi Testi" ve Hemşire Memnuniyet Skalası kullanılarak toplandı. Araştırma verileri SPSS 25.0 paket programında analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Deney grubu hemşirelerin yaş ortalaması 25.67 ± 7.270 , kontrol grubu ise 25.10 ± 3.478 olarak tespit edildi. Deney ve kontrol grubu hemşirelerin %50'si sağlık meslek lisesi mezunu, %40'ı cerrahi servislere çalışmaktadır. Deney grubu hemşirelerin %56,7'si kontrol grubunun %50'si daha önce basınç yaralanması hakkında eğitim almadığı saptandı. Araştırmaya katılan hemşirelere eğitim öncesi uygulanan bilgi sınavı (öntest) puanları karşılaştırıldığında, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamış olup bu durum grupların homojen dağıldığını göstermektedir. Hemşirelerin eğitim sonrası bilgi sınavı (sontest) puanları karşılaştırıldığında; deney grubunun ortalama puanı $39,36 \pm 1,88$ ve kontrol grubunun $33,30 \pm 1,68$ olarak belirlendi. Deney grubunun eğitim sonrası bilgi düzeyi kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu ($p < 0,05$). Basınç yaralanması risk değerlendirme ve evre tespit etme başarısı incelendiğinde deney grubunun derin öğrenme modeli ile %97 başarıyla risk değerlendirebildiği ve %89 tahmin doğrulamayla yara evresi belirleyebildiği tespit edildi. Kontrol grubunun braden bası yarası risk değerlendirme ölçeği ile hastaların risk düzeylerini 13.83 ± 4.67 ile orta düzeyde belirlediği ve evre tahmininde %50 düzeyinde başarılı oldukları saptandı. Deney grubunun basınç yarası risk değerlendirme ve evre tahmin etme düzeyleri kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu ($p < 0,05$). Araştırmaya katılan hemşirelerin uygulanan eğitimden memnuniyet düzeyleri incelendiğinde; deney grubunun puan ortalaması 24.60 ± 0.96 ve kontrol grubunun 20.93 ± 0.63 olarak belirlendi. Deney grubunun eğitimden memnuniyet düzeyi kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu ($p < 0,05$). Sonuç olarak, yapay zeka teknolojisi ile basınç yaralanması tespit ve sınıflandırılmasının geleneksel yöntemlere göre daha başarılı olduğu tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: "Basınç yaralanması, basınç yarası, yapay zeka, derin öğrenme"

THE EFFECT OF THE SIMULATION APPLICATION ON THE PROTECTION OF THE PERSONAL HEALTH DATA OF THE NURSING STUDENTS AND THE MATERIAL SENSITIVITY OF THE PATIENTS

Büşra Zamur¹, Gülşah Gürol Arslan², Necibe Dağcan Şahin³

¹*Dr Behçet Uz Çocuk Hastanesi*

²*Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi*

³*Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

Introduction: Recently, moral sensitivity and personal health data have become increasingly important in nursing education and have been tried to be improved.

Aim: To determine the effect of a simulation laboratory program integrated with the fundamentals of nursing course on the moral sensitivities and attitudes towards the protection of personal health data of nursing students.

Method: The study was designed as a randomized controlled study. Study group received the standard fundamentals of nursing curriculum and week simulation laboratory program was applied. In the simulation laboratory program, interactive education methods such as moral sensitivities and the protection of personal health data scenarios, and debriefing were applied. Control group received the standard fundamentals of nursing curriculum and that they read 2 different articles on the subject. The sample size was determined using stratified block randomization method, and 62 nursing students assigned to simulation laboratory (n=31) and control group (n=31).

Findings and Conclusion: There was no statistically significant difference between the study and control groups in terms of post-test ADA and KSVKKTS score averages ($p>0.05$). In the evaluation, a statistically significant difference was found between the post-test sub-dimension score averages of the study group, which are the sub-dimensions of KSVKKTS, personal health data information, legal data sharing ($p<0.05$). According to these results, it can be suggested that the study should be conducted over a longer period as the development of these skills takes a long time. In addition, the results reflect the necessity of developing more innovative content, structure and teaching methods for simulation programs for ethical sensitivity and protection of personal data in nursing education.

Keywords: protection of personal health data, moral sensitivity, simulation, ethical education

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİKSEL BECERİLERİNİN PEDIATRİK İLAÇ UYGULAMALARINDAKİ ÖZ-YETERLİLİK DÜZEYİNE ETKİSİ: ÜÇ MERKEZLİ TANIMLAYICI ÇALIŞMA

Serap Güngör¹, Hakan Avan¹, Birgül Vural²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve
Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tokat, Türkiye,

Giriş: İlaç uygulaması, hemşirenin klinik ortamlardaki en önemli rollerinden biridir. Hemşire tarafından sürekli olarak güvenli ve doğru bir yaklaşımla yapılması gereken yüksek riskli bir görevdir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin matematiksel becerilerinin çocuklarda ilaç uygulamaları öz-yeterlilik düzeyine etkisi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Bu çalışma, 22 Mayıs- 14 Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin 3 farklı merkezli hemşirelik bölümlerinde eğitim ve öğretim alan 390 hemşireli öğrencisiyle gerçekleştirildi. Veriler "Öğrenci Bilgi Formu", "Matematiksel Beceri Formu" ve " Hemşirelik Öğrencileri için Çocuklarda İlaç Uygulamaları Öz-Yeterlilik Ölçeği (ÇİÜÖ)" ile toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 21.77 ± 0.93 olduğu, %69.5'inin kadın olduğu ve %52.1'inin 3. Sınıf olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %76.2'sinin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği, %52.1'inin ilaç dozu hesaplamalarını öğrenmekte zorlandığı ve %46.9'unun staj uygulamaları boyunca nadiren ilaç dozu hesapladığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin %59.2'sinin ilaç dozu hesaplamaları ile ilgili yeterli laboratuvar çalışması ya da uygulama yapmadıkları, %50.8'inin matematik hesaplamalarında kendini başarılı bulduğu ve %30.0'mın mezun olunca pediatri kliniklerinde çalışmayı istediği belirlenmiştir. Öğrencilerin %43.6'sının klinik uygulamalarını öğretim elemanı eşliğinde yaptığını, %67.7'sinin hemşirelik esasları sonrasında ilaç uygulamalarına yönelik eğitim aldığı ve %64.4'ünün hastanede uygulama yapmanın ilaç dozu hesaplamalarında kendilerini daha fazla geliştireceğini bildirmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerinin matematiği anlamakta zorlanma ($F=2.886$, $p=0.022$), matematik problemlerini çözerken zorlanma ($F=3.713$, $p=0.006$), matematiksel hesaplarına güvenme ($F=2.877$, $p=0.023$) durumlarına kesinlikle katılanların çocuklarda ilaç uygulamaları öz-yeterlilik ölçeği toplam puanı anlamlı olarak daha düşük bulundu. Öğrencilerin hemşirelik esasları dersi sonrasında ilaç uygulamalarına yönelik eğitim alma durumları ile ÇİÜÖ ($t=26.984$, $p=0.000$), ilaç hazırlama alt boyutu ($t=21.910$, $p=0.000$) ve ilaç uygulama alt boyutu ($t=22.508$, $p=0.000$) puan ortalamaları arasında ilaç uygulamalarına yönelik eğitim alanların almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyi, hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu, staj uygulamaları boyunca ilaç dozu hesaplama sıklığı, matematik başarılarını değerlendirme durumu, mezun olunca pediatri kliniklerinde çalışma istekleri ve öğrencilere klinik uygulamalarında eşlik eden öğretici kişiler ile ÇİÜÖ, ilaç hazırlama ve ilaç uygulama alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin matematiksel becerilerinin çocuklarda ilaç uygulamaları öz-yeterlilik düzeyini etkilediği belirlenmiştir. Çocuklarda ilaç uygulamaları öz-yeterlilik düzeyi, hemşirelik esasları dersi sonrasında ilaç uygulamalarına yönelik eğitim alma durumunun fark yarattığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik eğitimi, ilaç uygulama, pediatri, matematik

HEMŞİRELİK BAKIMININ GÜÇLENDİRİLMESİNDE MOBİL SAĞLIK UYGULAMALARININ KULLANIMI

Cevriye Özdemir¹

¹Kayseri Üniversitesi, İncesu Ayşe ve Saffet Arslan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Giriş: Mobil sağlık uygulamaları, zaman ve mekan gözetmeksizin hem sağlık profesyonellerine hem de hasta bireylere bilgiye kolay ulaşma imkânı sağlaması nedeniyle, dünya genelinde büyük ilgi görmektedir.

Amaç: Bu sistematik inceleme, hemşirelik bakımının güçlendirilmesinde mobil sağlık uygulamalarının kullanımının sonuçlarını değerlendiren çalışmaları sistematik olarak incelemek ve bu alanda geliştirilecek uygulamalara ışık tutulması amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın evrenini Nisan-Temmuz 2024 tarihinde elektronik veri tabanları, ULAKBİM Ulusal Veri Tabanı, Ulusal Tez Merkezi, Türk Tıp Dizini, Google Akademik, PubMed, Web of Science, kongre web siteleri taranarak ulaşılan 358 makale oluşturmuştur. İncelemede “hemşire”, “bakım” ve “mobil sağlık uygulamaları” anahtar kelimeleriyle yayın yılları 2019-2024 olan ve yayın dili Türkçe ya da İngilizce tam metin makaleler seçilmiştir. Bu makalelerden araştırma kriterlerini karşılayan toplam 26 çalışma incelemenin örneklemini oluşturmuştur.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelik bakımının güçlendirilmesinde mobil sağlık uygulamalarının kullanımını inceleyen 26 çalışmada deneysel, yarı deneysel ve tanımlayıcı araştırma tasarımlarının kullanıldığı saptanmıştır. Yapılan incelemede, araştırmalara konu olan mobil uygulamaların adı, hitap ettiği sağlık alanının çeşitlilik gösterdiği saptanmıştır. Hemşirelik bakımında mobil sağlık uygulamalarının çoğunlukla olumlu etkilerinin olduğu ve daha fazla hemşirelik alanında mobil sağlık uygulamalarının olması gerektiği vurgulanmıştır. Mobil sağlık uygulamalarının etkili bir sağlık bakım yönetimi desteği sağlayarak, hemşirelerin sağlık bakımındaki küresel yükünü azaltmak için önemli bir araç olabileceği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: bakım, mobil sağlık uygulamaları, hemşire

HEMODİYALİZ HASTALARINDA MOBİL SAĞLIK UYGULAMASI İLE VERİLEN FİSTÜL BAKIMI EĞİTİMİNİN HASTALIĞA UYUM VE ÖZ BAKIM DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Cevriye Özdemir¹, Merdiye Şendir²

¹Kayseri Üniversitesi

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş: Arteriyovenöz fistül, hastaları hayata bağlayan bir uygulamadır, özel tedavi ve bakım gerektirir. Mobil sağlık uygulaması, hastaların arteriyovenöz fistül öz bakımlarını geliştirmelerine ve hastalığa uyum sağlamalarına yardımcı olabilir.

Amaç: Bu araştırma, hemodiyaliz hastalarında mobil sağlık uygulaması ile verilen fistül bakımı eğitiminin hastalığa uyum ve öz bakım davranışları üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yarı deneysel, ön test-son test kontrol gruplu olarak gerçekleştirildi.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Haziran-Ekim 2020 tarihleri arasında iki özel diyaliz merkezine başvuran; örneklemi ise araştırma kriterlerine uyan 60 birey oluşturdu. Çalışma, arteriyovenöz fistül bakımı eğitiminde mobil sağlık uygulaması kullanılan (n=30) deney grubu, eğitim kitapçığı kullanılan kontrol grubu (n=30) ile gerçekleştirildi. Araştırma verileri "Hasta Tanılama Formu", "Hemodiyaliz Hastalarında Arteriyovenöz Fistüle İlişkin Öz Bakım Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği", "Son Dönem Böbrek Yetmezliği Uyum Ölçeği", "Arteriyovenöz Fistül Bakımına İlişkin Bilgi Düzeyi Değerlendirme Formu" ve "Görsel Kıyaslama Ölçeği" ile toplandı. Verilerin analizinde uygun istatistiksel yöntemler kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan bireylerin sosyodemografik özelliklerinin benzer olduğu, böbrek hastalığı tanısıyla yaşam süresinin $9,01 \pm 4,74$ yıl olduğu, %85'inin haftada 3 kez hemodiyaliz tedavisi aldığı, %46,7'sinin fistül süresinin 1-3 yıl olduğu ve %90'ının fistül bakımında bilgi aldığı saptandı. Eğitim öncesi yapılan değerlendirmede; bireylerin hastalığa uyumları, fistül bakımı bilgi düzeyleri ve öz bakım davranışları açısından gruplar arasında anlamlı farklılık görülmez iken ($p > 0,05$), eğitim sonrası 1. ve 3. ayda yapılan değerlendirmede deney ve kontrol grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Bireylerin eğitiminden memnuniyet durumları karşılaştırıldığında deney grubundaki bireylerin memnuniyet düzeyinin kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı ($p < 0,05$). Arteriyovenöz fistül bakımı eğitiminde mobil uygulamanın, bireylerin hastalığa uyumunu arttırmada, fistül bakımı bilgi düzeyleri ve öz bakım davranışlarını geliştirmede, kitapçık ile verilen eğitime oranla daha etkili olduğu saptandı.

Anahtar Kelimeler: bakım, hemodiyaliz, hemşirelik, mobil sağlık uygulaması, uyum

HEMŞİRE PRESENTEİZM ANKETİ TÜRKÇE GEÇERLİK GÜVENİRLİLİĞİ

Şengül Üzen Cura¹, Selma Atay¹
¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Giriş: Presenteizm, uzun vadede işlevsel performansın kaybedilmesi nedeniyle olumsuz bir örgütsel davranıştır. Presenteizm, iş tatmininde ve performansında düşüklük, iş motivasyonunda azalma, memnuniyetsizlik, tükenmişlikte artma ve absenteizme neden olabilir Hemşireler arasında presenteizm varlığı, hastalara sağlık hizmetinin verilmesini engelleyebilecek, küresel ve büyük çaplı bir sorundur. Sağlık kuruluşlarında önemli bir iş gücünü oluşturan hemşirelerde presenteizmin belirlenmesi için spesifik bir ölçme aracının kullanılması önemlidir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Shan ve arkadaşları tarafından 2021 geliştirilen 11 maddeden oluşan tek boyutlu "Nurse Presenteeism Questionnaire (NPQ) (Hemşire Presenteizm Anketi-HPA)"nin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem: Araştırmada, kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve test güvenilirliği ile hipotez testlerini içeren kesitsel tasarımı metodolojik türde araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın tüm aşamaları sağlık alanında ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları için uluslararası kabul görmüş Sağlık Ölçüm Araçlarının Seçimi İçin Uzlaşmaya Dayalı Standartlara (COSMIN) uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Ölçek geçerlik güvenilirlik çalışmalarında faktör analizi yapabilmek için örneklemin ölçek madde sayısının 5 ila 10 katı olması belirtilmektedir. Aynı zamanda açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin her ikisinin de yapılabilmesi için örneklem sayısının 200' ün üzerinde olması önerilmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmada açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılacağı için çalışmanın örneklemini 207 hemşire oluşturmuştur. Veriler, tanımlayıcı istatistikler, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach alfa, test-tekrar test ve paralel form güvenilirliği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için ölçeği geliştiren yazardan e-mail yoluyla izin ve etik kurul onayı alınmıştır (tarih 01/12/2022 sayı 21/25).

Bulgular ve Sonuç: Araştırma sonucunda, kapsam geçerlilik indeksi 0,94 olarak bulundu. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ise, iki faktöre yük veren ve faktör yükleri 0,20'ye çok yakın iki madde ölçekten çıkarıldı. Ölçeğin faktör yüklerinin 0.631 ve 0.800 arasında değiştiği ve orijinal konumuna uygun şekilde tek faktörde olduğu belirlendi. Doğrulayıcı faktör analizi değerlerinin uyum indekslerinin iyi uyum gösterdiği görüldü. Ölçeğin toplam Cronbach alfa 0,89 dır. Yapılan test tekrar test görünümünde ise korelasyon katsayısının yüksek olduğu belirlendi. Bu çalışmada test edilen Hemşire Presenteizm Anketi'nin (Nurse Presenteeism Questionnaire) 9 madde haliyle Türkçe versiyonunun iyi psikometrik özellikler gösterdiği belirlenmiştir. Bu geçerli ve güvenilir araç hemşireler arasında presenteizmin ölçülmesine olanak sağlayarak hemşire iş gücünün belirlenmesi ve sağlık bakım hizmetlerinin sürekliliği hakkında önemli veriler sunar.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, presenteeism, psikometri, geçerlik, güvenilirlik

YAŞLI BİREYLERİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM İLE BAKIM KALİTESİNE YÖNELİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Rabia Eren¹, Merve Tarhan¹
¹*Istanbul Medipol Üniversitesi*

Giriş: Sağlık bakım alanında yaşanan değişim ve gelişim süreci, yaşlı bireylerin sağlık bakım hizmetlerinden daha fazla yararlanmasını ve dolayısıyla kaliteli ve güvenli bakım hizmetinin gerekliliğini gündeme getirmektedir. Bakım kalitesi algısının geçerli ve güvenli ölçekler ile değerlendirilmesi, yaşlı bireylere sunulan bakımın niteliğini arttırmak için yol göstermektedir. Bakım kalitesinin değerlendirilmesinde bireyselleştirilmiş bakım önemli bir ölçüt olup, yaşlı bireyin bakımda doyuma ulaşmasını etkilemektedir. Ulusal literatürde yaşlı bireylerin bireyselleştirilmiş bakım ve bakım kalitesi algıları arasındaki ilişkiye odaklanan araştırmalar sınırlılık göstermektedir.

Amaç: Araştırma, yaşlı bireylerin bireyselleştirilmiş bakım ile bakım kalitesine yönelik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı- ilişki arayıcı tasarımdaki araştırmada İstanbul'da özel bir sağlık grubuna ait iki hastanenin yatan hasta katlarında çalışmaya katılmayı kabul eden 315 yaşlı birey ile gerçekleştirildi. Veriler, Bireysel Özellikler Formu, Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası Hasta-A ve Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Hasta Memnuniyet Anketi ile toplandı. Yaşlı bireylerin demografik özellikleri ile bakım kalitesi algıları, bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırıldı. Ölçek puanları arasındaki ilişki, Pearson korelasyon analizi ile belirlendi. Yaşlı bireylerin bireyselleştirilmiş bakım algısının hemşirelik bakım kalitesine ilişkin hasta memnuniyeti üzerine etkisi, çoklu doğrusal regresyon analizi ile belirlendi. Etik Kurulu'ndan etik onay (Tarih: 27/10/2023 ve Sayı No: E-10840098-772.02-6860), araştırmanın yapılacağı hastanelerden yazılı izin ve yaşlı bireylerden bilgilendirilmiş onam alındı.

Bulgular ve Sonuç: Yaşlı bireylerin hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet düzeyleri ile Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası-A istatistiksel olarak anlamlı derecede pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu bulundu ($r=0,58$; $p<0,001$). Klinik durum ($r=0,51$; $p<0,001$), kişisel yaşam durumu ($r=0,39$; $p<0,001$) ve karar verme kontrolü ($r=0,45$; $p<0,001$) alt boyutları arasında ise anlamlı derecede pozitif yönlü sırasıyla orta, zayıf, zayıf düzeyde ilişki bulundu. Araştırmanın sonuçları; yaşlı bireylerin bireyselleştirilmiş bakım algılarının yüksek, hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet düzeyleri orta- yüksek olduğu ve bireyselleştirilmiş bakım algılarının hemşirelik bakım kalitesine ilişkin memnuniyet düzeyleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmanın sonuçları, yaşlı bireylerin beklentileri ve ihtiyaçlarına ilişkin farkındalık sağlayacaktır. Hemşirelere, hizmet içi eğitimlerde yaşlı bireylere yönelik bireyselleştirilmiş bakım davranışları üzerine içerikler sunulması ve yetkinliklerinin artırılması, yaşlı bireylere yönelik bakım haritaları ve protokollerin düzenlenmesi bakım kalitesinden memnuniyeti arttırmada etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Birey, Bireyselleştirilmiş Bakım, Bakım Kalitesi, Memnuniyet

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL EĞİTSEL OYUNLAR KONUSUNDAKİ TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Nehir Demirel¹, Hatice Kaya²

¹*İzmir Ekonomi Üniversitesi*

²*İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa*

Giriş: Eğitim, sürekli gelişen ve değişen bir yapı içerisinde. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerine mesleki beceriler kazandırmak ve bu becerilerin öğrencilerde geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla oyun temelli öğretim uygulaması geliştirilmektedir. Bugüne kadar tasarlanan oyunlar öğrenci görüşleri olmaksızın eğitimciler tarafından oluşturulmuştur. Fakat dijital eğitsel oyunlar hakkında hemşirelik öğrencileri ne düşünmektedir? Dijital eğitsel oyunlar ile ilgili mevcut endişeleri ve geliştirilmesi gereken alanlar var mıdır? Dijital eğitsel oyunlardan beklentileri nelerdir? Literatürde bu konuyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin dijital eğitsel oyunlar konusundaki görüşlerinin ve tutumlarının belirlenmesinin yanı sıra dijital eğitsel oyun kullanımını etkileyen sosyodemografik faktörlerin belirlenmesidir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin dijital oyunlardan beklentilerini ve endişelerini belirleyerek dijital oyun tasarlamayı planlayan öğretim elemanlarına katkı sağlamaktır.

Yöntem: İstanbul'da bir yüksekokulun hemşirelik öğrencileri ile tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirilen araştırmada 156 hemşirelik öğrencisine ulaşılmıştır. Araştırmada Dijital Eğitsel Oyunları Kullanma Ölçeği kullanılmış olup, örnekleme kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin (156) %70.5'i kadın, %30.1'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %78.2'sinin dijital eğitsel oyuna karşı nötr tutum sergilediği belirlenmiştir. Dijital eğitsel oyundan beklentileri incelendiğinde; %25'inin oyunların eğitici ve öğretici olmasını, %24.4'ünün hem eğitici hem eğlenceli olmasını, %21.8'i eğlenceli, sürükleyici ve interaktif olmasını talep ettikleri belirlendi. Dijital Eğitsel Oyunları Kullanma Ölçeği'nin alt boyut puan ortalamaları; "Algılanan Fayda" ortalaması; (14.43) en yüksek çıkmıştır. Ölçeğe göre Algılanan Fayda, Alt Boyutu, sunulan avantajlara bağlı olarak eğitim oyunlarının faydalı olduğuna inanarak hareket etme davranışlarını içerir. Bu kapsamda, hemşirelik öğrencilerinin dijital eğitsel oyunların faydalı olacağı inancının yüksek olduğu belirlendi. Sonuç olarak; araştırma bulguları doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin dijital oyunları faydalı ve aktif bir öğrenme aracı olarak gördüklerini, oyunların eğitsel ve öğretici olmasının yanında eğlenceli, sürükleyici ve interaktif olması yönünde beklentilerinin olduğu, yeteri kadar eğitici oyun olmadığı için bu konuda deneyimlerinin az olduğu, bu sebeple dijital eğitsel oyunlara karşı nötr tutum sergiledikleri kanısına varılabilir. Bu kapsamda, dijital eğitsel oyun tasarlamak isteyen eğitimcilerin bu talepleri göz önüne alarak, yeni nesil öğrencilerin farklı öğrenme tarzlarına hitap eden, eğlenceli, eğitici, sürükleyici oyunlar tasarlaması önerilmektedir. Söz konusu bulgular doğrultusunda hazırlanan dijital eğitsel oyunların mevcut oyunlara nazaran daha etkili olacağı ve öğrencilerin dijital eğitsel oyunlara karşı pozitif tutum sergilemesine ve dolayısıyla öğrencilere olan katkısının artmasına olanak sağlayacaktır.

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ARALIKLI ÖĞRENMENİN ETKİSİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

İbrahim Karagöl¹, İsmail Ayvaz²

¹Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

²İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı

Giriş: Çalışmada, hemşirelik öğrencileriyle yapılan ve aralıklı öğrenmeyi inceleyen çeşitli araştırmalar değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, aralıklı öğrenmenin hemşirelik öğrencilerinin hem bilişsel (bilgi öğrenme) hem de duyuşsal (motivasyon, memnuniyet) öğrenme üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğunu göstermiştir. Öğrenci motivasyonu ve zaman yönetimi becerilerinin aralıklı öğrenmenin başarısı üzerindeki etkisi de gelecek araştırmalar için önemli bir odak noktasıdır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik eğitiminde aralıklı öğrenme yönteminin öğrenci başarısı üzerindeki genel etkisini ve bu etkiyi etkileyebilecek faktörleri meta-analiz yöntemiyle belirlemektir.

Yöntem: Bu meta-analizde yer alan çalışmalar için aşağıdaki kriterler dikkate alınmıştır: Çalışma, Ocak 2000 ile Haziran 2024 arasındaki süreçte yayınlanmış makaleleri içermelidir. Medline (ovid), Pubmed, Scopus, Web of Science ve ScienceDirect veritabanlarında aşağıdaki anahtar kelimeler kullanılarak arama yapılmıştır: spaced training, spaced learning, spaced teaching, spacing effect, equal spacing, fixed spacing, massed practice, spaced practice, spaced education. Toplam 27 makale elde edilmiştir. Yukarıdaki kriterlere göre, her çalışmanın başlığı ve özeti incelenerek bir literatür taraması ve eleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu literatür taraması sırasında, aynı çalışmanın tekrarı olan makale elemine edilmiştir. Ayrıca, 12 çalışma araştırma konusuyla ilgili olmadığı için belirlenmiştir. Metotlar ve sonuçların daha yakından incelenmesi üzerine, etki büyüklüklerini hesaplamak için yeterli istatistiği bulunmayan 3 çalışma çıkarılmıştır. Böylece, 7 çalışma kalmıştır. Bazı çalışmalar birden fazla geri bildirim kaynağı ve birden fazla çıktı ölçütü içerdiğinden, veri seti 25 olarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Aralıklı öğrenmenin genel etkinliğini incelemek için, aralıklı öğrenmenin öğrenci öğrenimi üzerindeki etkilerinin Hedges' g değerleri rasgele etkiler modeli altında incelenmiştir. Şekil 1, 7 çalışmadan elde edilen 25 sonucun tanımlayıcı istatistiklerini göstermektedir. Orman grafiğinde, siyah kareler çalışmanın etki büyüklüğünü gösterirken, karelerden geçen yatay çizgiler çalışmanın güven aralığını göstermektedir. Yatay çizgi ne kadar uzunsa, güven aralığı o kadar geniştir. Orman grafiğine göre, en yüksek etki büyüklüğü değeri 4.887'dir. 23 çalışma pozitif etki büyüklüklerine sahipken, 2 çalışma aralıklı öğrenme için negatif etki büyüklüklerine sahiptir. Birincil çalışmalardaki 9 etki büyüklüğü 1.0'ı aşarak güçlü bir etkiyi temsil etmektedir. Çalışma tasarımı açısından, yarı deneysel ve randomize kontrollü deneme tasarımları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = 0.265$). CPR becerileri üzerindeki etkisi düşük olsa da ($g = 0.409$), alanlardaki farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0.001$). Genel olarak incelendiğinde ise aralıklı öğrenmenin güçlü bir etkiye sahip olduğu ($g=1.072$) görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: aralıklı öğrenme, meta-analiz, hemşirelik öğrencileri

HASTA EĞİTİM MATERYALİ HAZIRLAMADA YAPAY ZEKÂ KULLANIMININ MATERYALİN ANLAŞILABİLİRLİĞİ, UYGULANABİLİRLİĞİ VE KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Gamze Saatçi¹, Sevda Korkut², Ayla Ünsal¹
¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
²Erciyes Üniversitesi

Giriş: Hasta eğitiminin sağlık sonuçları üzerindeki etkinliği birçok çalışma ile kanıtlanmıştır. Hemşirelerin hasta eğitiminin temel ilkelerini keşfetmeye başladığı lisans hemşirelik programlarında, nitelikli hasta eğitimi uygulamada öğrencilerin başarısını keşfetmek önemlidir. Bazı çalışmalar öğrencilerin sağlık bilgilendiricisi rollerine hazırlığının yetersiz olduğunu belirtmektedir. Bu yetersizliğin hazırlanan materyallerin anlaşılır ve uygulanabilir özellik taşıyamasından kaynaklandığı ifade edilmektedir. Hasta eğitiminde kullanılan materyallerinin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğinin yetersiz olması hastaların hastalık algısını ve sağlık arama davranışlarını etkileyerek ciddi sonuçlar doğurabilir. Eğitim materyallerinin hazırlanmasında yapay zekanın (YZ) kullanılması, öğrencilerin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmek, bu materyallerin anlaşılabilirliğini, uygulanabilirliğini ve genel kalitesini artırmak için umut verici bir yaklaşım olabilir.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin hasta eğitim materyali hazırlarken YZ araçlarını kullanmalarının, materyalin içerik açısından anlaşılabilirliği, uygulanabilirliği ve kalitesi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Randomize kontrollü deneysel tipteki bu araştırma, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören birinci sınıf öğrenciler ile yürütülmüş ve 180 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır (kontrol grubu=89; müdahale grubu=91). Araştırma için etik kurul onayı alındıktan sonra, öğrenciler araştırma hakkında bilgilendirilmiş, olurları alınmış, not ortalaması ve cinsiyete göre gruplara randomize edilmiştir. Kontrol grubundaki öğrenciler hasta eğitim materyallerini hazırlarken kitap, dergi ve web sitesi gibi yardımcı araçlar kullanmışlardır. Müdahale grubundaki öğrenciler ise kitap, dergi ve web sitesi gibi araçlara ek olarak YZ araçlarını da kullanmışlardır. Eğitim materyallerini değerlendirmek için Hasta Eğitim Materyali Değerlendirme Aracı [Patient Education Materials Assessment Tool (PEMAT)] ve Küresel Kalite Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Müdahale grubundaki 91 materyalin ortalama PEMAT anlaşılabilirlik puanı 75.36 ± 12.24 , uygulanabilirlik puanı 34.71 ± 23.46 ve kalite puanı 3.65 ± 0.80 olarak bulunmuştur. Kontrol grubundaki 89 materyalin PEMAT anlaşılabilirlik puan ortalaması 57.57 ± 16.19 , uygulanabilirlik puanı 17.56 ± 24.92 ve kalite puanı 2.23 ± 0.92 olarak saptanmıştır. Müdahale grubundaki öğrencilerin PEMAT anlaşılabilirlik-uygulanabilirlik ve kalite puan ortalamalarının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$). Hemşirelik öğrencilerinin hasta eğitim materyalleri hazırlarken YZ araçlarını kullanmaları, eğitim materyallerinin anlaşılabilirliğini, uygulanabilirliğini ve kalitesini artırmıştır. Sonuçlarımız, YZ'nin hasta eğitim materyali hazırlama süreçlerine entegre edilmesinin eğitim içeriklerinin niteliğinin iyileştirilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu sonuçların, hemşirelik öğrencileri, eğitimciler ve klinik uygulayıcı hemşirelerin nitelikli hasta eğitim materyalleri hazırlamalarını kolaylaştırmak ve teşvik etmek için yeni stratejiler geliştirilmesinde farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Eğitimi, Hasta Eğitim Materyali, Yapay Zeka

HEMŞİRELERİN SİBER AYLAKLIK DÜZEYLERİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGILARINA ETKİSİ

Özlem Albayrak¹, Seda Dere İşseven¹, Kübra Berber¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Son yıllarda hızlı genişleyen kablosuz ağ ve bilişim teknolojilerinin kullanımının artması ile birlikte sağlık çalışanları iş ortamında mesleki amaçlardan ziyade kişisel amaçlarla e-postalarını ve sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Literatürde bu durum “siber aylaklık” olarak tanımlanmaktadır. Siber aylaklık davranışı günlük rutine çeşitlilik katması ve iş yeri stresini azaltması gibi olumlu etkileri olabileceği gibi aşırı kullanımına bağlı zaman israfı ve verimsizlikle sonuçlanması sebebiyle problem haline gelebilmektedir. Siber aylaklık davranışları çalışma saatleri içerisinde hemşirelerin dikkatini ve odağını hastadan uzaklaştırabilir ve hastaların bireysel bakımlarında yetersizliğe yol açabilir. Bireyselleştirilmiş bakım materyal bir nesnenin üretim işi değil, bir öznenin diğer bir öznenin ihtiyaçlarına karşılık vermesini içeren, amaçlı, sistemli ve etkileşimsel bir süreçtir. Bireyselleştirilmiş bakımın içeriği, hemşire-hasta etkileşimi sırasında gerçekleşen ve gelişen çeşitli bakım aktivitelerini içerir. Hemşirelik uygulamalarında hastaya bireyselleştirilmiş bakım uygulaması hasta bakım kalitesi ve hasta güvenliğinin sağlanmasında kritik öneme sahiptir. Bakım alanlarında hemşirelerin hastalarına dikkat etmeleri ve hemşirelik bakımını hatasız ve etkili bir şekilde yerine getirmeleri beklenmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin siber aylaklık davranışlarının belirlenmesi ve bireyselleştirilmiş bakım algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Kesitsel ve betimleyici nitelikteki çalışma Kasım 2023 - Haziran 2024 tarihleri arasında bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan hemşireler ile yürütüldü. Çalışma verileri etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra 172 hemşire ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek toplandı. Araştırma verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Siber Aylaklık Ölçeği (SAÖ) ve Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası-A- Hemşire Versiyonu (BBSA-Hemşire) kullanıldı. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22 paket demo programı kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin SAÖ toplam puan ortalaması 80.99 ± 22.44 ile orta düzeyde siber aylaklık davranışı göstermektedirler. En sık siber aylaklık davranışı olarak paylaşım 28.88 ± 8.30 , ikinci olarak ise alışveriş 18.79 ± 5.33 yapmaktadırlar. Hemşirelerin Bireyselleştirilmiş Bakım ölçeği toplam puanı ortalaması (3.20 ± 0.81) ile orta düzeyde bakım davranış algısına sahip oldukları bulunmuştur. Siber Aylaklık Ölçeği toplam puanı ile Bireyselleştirilmiş Bakım Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.199$ $p=0.01$). Çalışma sonunda hemşirelerin siber aylaklık düzeyi arttıkça bireyselleştirilmiş bakım algısı artmaktadır. Bunun nedeninin ise hemşireler için siber aylaklık davranışları hastane ortamındaki rutin uygulamalardan kaçmak ve kaygıyı ortadan kaldırmak için yapıcı bir davranış olabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: bireyselleştirilmiş bakım, hemşirelik, siber aylaklık

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AHLAKİ DUYARLILIKLARI, ÖZ ŞEFKATLERİ VE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Arzu Karabağ Aydın¹, Aybike Merve Cici¹
¹Kafkas Üniversitesi

Giriş: Geleceğin sağlık profesyonelleri olan hemşirelik öğrencilerinde ahlaki duyarlılıkları öz-şefkatleri ve bakım davranışları algılarının incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının, öz şefkatlerinin ve bakım davranışlarının henüz öğrenciyken belirlenmesi, bu özelliklerin iyileştirilmesine yönelik çözüm önerileri sunabilmek açısından önemlidir. Ayrıca bu çalışmanın, konu alanının sınırlı olması ve daha önce ilgili bölgede çalışılmamış olması nedeniyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıkları, öz şefkatleri ve bakım davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, araştırmanın yapıldığı tarihler arasında, Türkiye'nin Kuzeydoğu Bölgesi'nde bulunan, bir sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinden çalışma için onam veren 613 (%82,5) öğrenci hemşire oluşturmuştur. Veriler "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)", "Öz-Şefkat Ölçeği (ÖŞÖ)" ve "Bakım Davranışları Ölçeği-30 (BDÖ-30)" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrenci hemşirelerin yaş ortalaması $21,69 \pm 2,46$ ve %61,3'ü kadın, %38,7'si erkektir. %30,8'i 1. Sınıf, %22,8'i 2. Sınıf, %20,2'si 3. Sınıf ve %26,2'si 4. Sınıf öğrencisidir. Öğrenci hemşirelerin ADA toplam puan ortalaması $92,24 \pm 26,54$; ÖŞÖ toplam puan ortalaması $75,54 \pm 12,52$; BDÖ toplam puan ortalaması $146,44 \pm 29,54$ olarak bulunmuştur. Öğrenci hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyleri ve öz şefkat düzeylerinin beklenen düzeyde olmadığı ancak hemşirelik bakım davranışları algısının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ahlaki duyarlılık ve öz-şefkat, sağlık sorunları olan kişilere yardım eden hemşirelerin sahip olması gereken özelliklerdir. Ahlaki duyarlılık ve öz-şefkat, bakım davranışlarını etkileyen faktörler olması sebebiyle, öğrenci hemşirelerin ahlaki duyarlılıkları ve öz şefkatlerinin artırılması için mezun olmadan önce/sonra etik ve öz şefkat/öz farkındalık ile ilgili eğitim programlarının geliştirilmesi/güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ahlaki duyarlılık, bakım, bakım davranışları, öz anlayış, öz şefkat

BÜTÜNCÜL BAKIM ENVANTERİ’NİN TÜRK TOPLUMUNA UYARLANMASI GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Ece Kurt¹, Evşen Nazik²

¹Karadeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

²Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Sağlığı birçok yönden olumsuz etkileyen kanser hastalığının ilk tanısından itibaren, ortaya çıkan problemlerin belirlenmesi ve bunlara yönelik iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi, hastaların bütüncül iyilik hallerinin korunması oldukça önemlidir. Bu süreçte hastaları tüm yönleriyle bütüncül olarak değerlendirmek ve bakım vermek hemşirelerin önemli görevleri arasında yer alır. Ancak son yıllarda manevi ve spiritüel bakım gibi kavramların önem kazanması ile asıl olarak hedeflenen bütüncül bakım yaklaşımından uzaklaşıldığı düşünülmektedir. Bununla beraber, kanser hastalarının kendilerine bakım veren hemşirelerin bütüncül bakım becerilerini değerlendirmek amacıyla kullanılan bir ölçme aracının ulusal literatürde yer almadığı belirlenmiştir.

Amaç: Bu araştırma, Latham tarafından geliştirilen “Bütüncül Bakım Envanteri”nin, Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğini inceleme amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Metodolojik yöntem ile gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini; bir şehir hastanesinin onkoloji kliniğinde en az 24 saat süreyle hemşirelik bakımı alan, 18 yaş ve üzeri 200 hasta oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında, “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Bütüncül Bakım Envanteri” ve “Newcastle Hemşirelik Bakımından Memnuniyet Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Ölçeğin geçerlik analizleri kapsamında; dil geçerliği, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği test edilmiş olup güvenilirlik incelemeleri için, tutarlık ve değişmezlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Veriler IBM SPSS V23 ve IBM AMOS V24 ile analiz edilmiştir. Anlamlılık düzeyi için $p < 0,050$ referans alınmıştır. Araştırmanın hazırlık aşamasında etik kuruldan yazılı onay alınmıştır (08.04.2022/121-26).

Bulgular ve Sonuç: Ölçek maddelerinin kapsam geçerlik indeksi değeri 1,00 olarak belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda; madde 11, madde 24, madde 39 ve madde 40 ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğe ait birleşim geçerliliği ve boyutlara ait ayrışım geçerliliği sağlanmıştır. Ölçeğin geneline ait cronbach’s alfa katsayısı 0,974, fiziksel bakım boyutuna ait cronbach's alfa katsayısı 0,952, yorumlayıcı bakım boyutuna ait cronbach's alfa katsayısı 0,945, manevi bakım boyutuna ait cronbach's alfa katsayısı 0,947 olarak elde edilmiş olup tümünün yüksek güvenilirlikte olduğu belirlenmiştir. Ülkemize kazandırılması amaçlanan “Bütüncül Bakım Envanteri”nin yeterli derecede geçerlik ve güvenilirlik göstergelerine sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin kanser hastaları tarafından bütüncül hemşirelik bakımının değerlendirilmesinde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bütüncül bakım, hemşirelik bakımı, kanser

YAŞAM AKTİVİTELERİNE DAYALI HEMŞİRELİK MODELİ DOĞRULTUSUNDA NANDA, NOC VE NIC SINIFLAMA SİSTEMLERİ İLE VERİLEN HEMŞİRELİK BAKIMI: KRONİK BÖBREK YETMEZLİĞİ OLGU SUNUMU

Rumeysa Bayram¹, Kübra Doğan², Aysel Özşaban³

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı

²Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları ve Yönetim Anabilim Dalı

³Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Kronik böbrek yetmezliği hasta bireyde önemli fiziksel ve psikososyal sorunlara yol açabilen ve yaşamı tehdit edebilen ciddi bir hastalıktır. Kronik böbrek yetmezliği olan hastalara bireyselleştirilmiş ve bütüncül bir yaklaşım ile bakım standartlarına uygun hemşirelik bakımının verilmesi temel bir gerekliliktir. Nitelikli hemşirelik bakımının planlanması ve uygulanmasında sistematik bir yaklaşım olan hemşirelik sürecinin hemşirelik model / kuramları ve sınıflama sistemlerinin rehberliğinde verilmesi bakım sonuçlarının iyileştirilmesinde yararlıdır.

Amaç: Bu olgu sunumunda kronik böbrek yetmezliği tanısı ile yatan bir hastanın, Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli doğrultusunda Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği-Uluslararası [North American Nursing Diagnosis Association-International (NANDA-I)], Hemşirelik Sonuçları Sınıflaması [Nursing Outcomes Classification (NOC)] ve Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması [Nursing Interventions Classification (NIC)] sınıflandırma sistemleri ile hemşirelik bakımının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: “Kronik Böbrek Yetmezliği” tanısıyla nefroloji servisinde yatan 38 yaşındaki kadın hastaya 14 gün boyunca hemşirelik süreci doğrultusunda hemşirelik bakımı verilmiştir. Hasta bireyin yaşam aktivitelerine yönelik hemşirelik tanılması Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli ile yapılmış, NANDA-I sınıflama sistemi ile hemşirelik tanıları belirlenmiş, NIC sınıflama sistemi ile bireye özgü hemşirelik girişimleri belirlenmiş ve uygulanmış, NOC sınıflama sistemi ile bakım sonuç ve göstergeleri seçilmiş ve değerlendirilmiştir. Olguya ilişkin veriler toplanmadan önce hasta ve hasta yakınına araştırma hakkında bilgi verilerek, sözlü ve yazılı onamı alınmıştır (26/05/2024).

Bulgular ve Sonuç: Bu olgu sunumu 11 NANDA-I tanısı, 15 NIC girişimi ve 11 NOC sonucunu içermektedir. Olgu, verilerin alındığı gün ve taburculuk öncesi olmak üzere toplam 2 kez değerlendirilmiştir. NIC girişimleri sonrasında en çok puan artışı olan NOC sonucunun hemşirelik tanısı “00016.Üriner Boşaltımda Bozulma”, en az puan artışı olan hemşirelik tanısı ise “00132.Düşme Riski” olduğu görülmüştür. Puan değişimi olmayan hemşirelik tanısı bulunmamaktadır. Kronik böbrek yetmezliği tanısı olan bir hastanın hemşirelik sürecinde Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli doğrultusunda NANDA-I, NOC ve NIC Sınıflama Sistemlerinin kullanımının bireyselleştirilmiş ve bütüncül hemşirelik bakımının sunumunda etkili bir yaklaşım olduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Model, Sınıflama Sistemleri, Hemşirelik Bakımı

FORMATİF DEĞERLENDİRMENİN ÖĞRENCİLERİN KLİNİK BİLGİ, BECERİ VE ÖZ-YETERLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Rukiye Kökkız¹, Demet İnangil², İlayda Türkoğlu²

¹Fenerbahçe Üniversitesi

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Giriş: Formatif değerlendirme ve geri bildirim, yükseköğretimde kaliteli öğretimin temel özelliklerini temsil eder ve hemşirelik eğitiminde de öğrenmede belirleyici bir rol oynar. Eğitimciler, öğrencilerin klinik eğitim sırasında uyguladıkları becerileri gözlemlerse de, değerlendirme genellikle yapılandırılmış bir kontrol listesi ile yapılmaz. Ancak klinik alanda da hasta bakımı sırasında hemşirelik becerilerinin yapılandırılmış kontrol listeleriyle geri bildirim vererek değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Amaç: Bu araştırma, klinik eğitimde formatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerin bilgi, beceri ve öz yeterlilik düzeyleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışma, ön test son test randomize kontrollü deneysel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Tüm öğrenciler teorik derslerinin yanı sıra laboratuvar ve klinik eğitim aldılar. Rutin prosedürlerin bir parçası olarak, dönem ortasında yazılı formatta ara sınavlar yapıldı ve ardından dönem sonunda final sınavları yapıldı. Tüm öğrencilere teorik eğitim verildikten sonra, dönem ortasında uygulanan ara sınavların ardından öğrenciler deney ve kontrol gruplarına ayrıldılar. Her iki gruptan da öncelikle becerilerine dayalı bir öz yeterlilik formu doldurmaları istendi. Kontrol grubunda, eğitmenlerin klinik uygulamalar sırasında gözlemsel yöntemlerle geri bildirim sağladığı geleneksel yöntemler kullanıldı. Buna karşılık, deney grubu yarıyıl boyunca formatif değerlendirmeye tabi tutuldu. Bu yöntemi kullanarak, eğitmenler öğrencileri klinik uygulamalar sırasında yapılandırılmış kontrol listelerine göre hasta başında değerlendirdi. Değerlendirmeler, yarıyıl boyunca yapılan ek beceri sınavlarını içermektedir ve öğrencilere herhangi bir puan vermeden, iyileştirilmesi gereken alanlar hakkında anında geri bildirim sağlanmıştır. Formatif değerlendirme sırasında invaziv prosedürler için, eğitmenler klinik ortamlarda eğitmeninin gözetiminde hastaya yerleştirilen maketleri kullanarak hasta güvenliğini sağladılar. Dönem sonunda, tüm öğrenciler çekiliş yoluyla seçilen altı belirlenmiş beceriden ikisi için kontrol listelerine dayalı değerlendirmelere tabi tutuldu. Daha sonra öğrencilerden becerilerine göre öz yeterlilik formunu tekrar doldurmaları istendi. Dönem sonunda, tüm sınıfa bir bilgi testi uygulandı.

Bulgular ve Sonuç: Tüm veriler için tanımlayıcı istatistikler kullanıldı. Bağımlı ortalamalar arasındaki farklar için anlamlılık testleri kullanılarak grup içi karşılaştırmalar yapıldı. Çalışma deney grubunda 39 öğrenci ve kontrol grubunda 33 öğrenci ile tamamlanmıştır. Deney grubunun ortalama bilgi puanı kontrol grubundan daha yüksektir. Gruplar arasındaki ortalama beceri puanlarında 16,54 puanlık istatistiksel bir fark olduğu belirlenmiştir. Solunum-öksürük egzersizi, temel glisemik ölçüm, deri altı enjeksiyon ve kan alma becerileri gibi becerilerde anlamlı farklılıklar göstermiştir. Biçimlendirici değerlendirme yönteminin hemşirelik öğrencilerinin temel hemşirelik becerilerine ilişkin bilgi, beceri ve öz yeterlilik düzeylerini artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: değerlendirme, klinik yeterlik, hemşirelik, öz değerlendirme

İNFORMAL BAKIM VERİCİLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Arzu Karabağ Aydın¹, Aybike Merve Cici¹
¹Kafkas Üniversitesi

Giriş: Bakım, insanın evrende insan olarak varlığıyla ilgili temel bir özelliktir. Bakım verme işi ise formal ve informal şeklinde iki türlü sağlanır. Özellikle bakım gereksinimi olan bireyin bakım görevini primer olarak üstlenen informal bakım vericiler, bakım verme sorumluluklarını yerine getirirken fiziksel, duygusal, ekonomik ve sosyal güçlüklerle karşı karşıya kalırlar. İnfomal bakım vericilerin güçlendirilmesi kapsamındaki hemşirelik müdahaleleri; a) bilgi sağlamanın iyileştirilmesi, b) bakım verici becerileri eğitimi ve c) psikososyal destek ana başlıklarını kapsamalıdır. Hemşirelerin ev ziyaretleri yapmaları ve grup eğitimleri düzenlemeleri, bakım vericileri güçlendirme programı kapsamında uygun görülen müdahalelerdendir. Günümüzdeki teknolojinin kullanımının yaygınlaşması ile telefonla, e-posta yoluyla ve özel hazırlanmış web sayfaları yardımıyla uygulanan müdahaleler de bakım vericileri güçlendirmede uygun bulunmuştur. Bu şekilde sağlanan bakım vericileri güçlendirme müdahaleleri aynı zamanda bakım alan bireyin tekrarlı hastane yatışı ve acil servise başvuru sayısını azaltmada etkilidir. Yukarıda sunulan bilgiler doğrultusunda; hemşirelik mesleği için bakım kavramının vazgeçilmez olduğu ve hemşirelik bakımı sağlanırken bütüncül bakım kavramı kapsamında bakım vericilerin de bakımının önemi aşikardır. Literatür incelendiğinde informal bakım vericilerin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların sınırlılığı göze çarpmaktadır.

Amaç: Sunulan derlemenin amacı informal bakım vericilerin güçlendirilmesini gözden geçirmek ve hemşirelikteki yerini irdelemektir.

Yöntem: Google Scholar, PubMed, Cochrane, Web of Science ve YÖK Tez veri tabanlarında “bakım”, “bakım vericiler” “empowerment of caregivers”, “empowerment of informal caregivers” ve “hemşirelik” anahtar kelimeleri ile literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasında 24 kaynak ile derleme hazırlanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bu derlemenin informal bakım vericilerin güçlendirilmesi başlığını tüm yönleriyle ele alması, kapsamı ve alt boyutlarının detaylı olarak incelenmesi açısından planlanan araştırmalara yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakım, hemşirelik, informal bakım vericiler, informal bakım vericilerin güçlendirilmesi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK STRESÖR ALGISININ KLİNİK UYGULAMAYA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

İdil Şahin¹, Sena Yılmaz¹, Orkun Taşkın¹, Sena Nur Sarıkeçe¹, Şebnem Bilgiç²

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümü

²Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları ABD

Giriş: Hemşirelik eğitiminin temel ögesi olan klinik uygulama, teorik eğitimde ve laboratuvarında öğrencinin gerçekleştirdiği beceriyi gerçek ortamda pekiştirmesini sağlayarak öğrenciyi mesleki uygulamaya hazırlar. Bununla birlikte gerçek yaşantıların olduğu klinik uygulama öğrenci için birçok açıdan stres kaynağı olabilmektedir. Hemşirelikte klinik eğitimin başarısı pozitif bir klinik öğrenme çevresi ile yakından ilişkilidir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin klinik stresör algılarının klinik uygulamaya yönelik tutumlarına olan etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte olan araştırma Türkiye'nin batısındaki bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileri ile Mayıs-Temmuz 2024 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmaya gönüllü 380 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için etik kurum izni alındı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Stresör Algıları Ölçeği ve Hemşirelik Öğrencileri için Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği kullanıldı. Veriler tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirildi. Önemlilik düzeyi $p < 0.05$ kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20.95 ± 1.82 yıl ve %77.9'u kadın idi. Öğrencilerin %80.8'i hemşireliği isteyerek seçtiğini, %86.6'sı kendini hemşirelik mesleğine uygun hissettiğini ve %88.2'si klinik uygulamayı sevdiğini belirtmiştir. Hemşirelik öğrencilerinde klinik stresör algısı ölçeği puan ortalaması 46.56 ± 16.94 , hemşirelik öğrencileri için klinik uygulamaya yönelik tutum ölçeği puan ortalaması 102.19 ± 18.68 olarak bulundu. Hemşirelik öğrencilerinin klinik stresör algıları ölçeği ile hemşirelik öğrencileri için klinik uygulamaya yönelik tutum ölçeği arasında negatif yönde orta düzeyde ($r: -0.510$; $p: 0.000$) ilişki belirlendi. Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin klinik stresör algılarının düşük düzeyde olduğu, klinik uygulamalara yönelik tutumlarının ise olumlu olduğu belirlendi. Öğrencilerin klinik stresör algıları azaldıkça klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumlarının arttığı belirlendi. Çalışmanın sonucunda klinik uygulama öncesinde, klinik ortamı ve klinik personeli içeren oryantasyon programlarının yapılması ve öğrencilerin özgüvenlerini arttırmak için kendilerini yetersiz hissettikleri konularda eğitim/danışmanlık verilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, klinik stresör algısı, klinik uygulamaya yönelik tutum

TERS YÜZ EDİLMİŞ EĞİTİM MODELİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HASTA GÜVENLİĞİ YETKİNLİKLERİ VE EĞİTİM YÖNTEMİNDEN MEMNUNİYETLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ DENEYSEL ÇALIŞMA

Vildan Budak¹, Hülya Fırat Kılıç¹, Seda Cevheroğlu¹
¹Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Hasta güvenliği, hemşirelik eğitiminin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Geleceğin sağlık profesyonellerine hasta güvenliği konusunda eğitim vermek, güvenli ve kaliteli hizmet sunmak açısından oldukça önemlidir.

Amaç: Araştırma, ters yüz edilmiş eğitim modelinin hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinlikleri ve eğitim yönteminden memnuniyetleri üzerine etkisinin incelenmesi amacı ile randomize kontrollü olarak gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırma 2023-2024 Eğitim- Öğretim yılı Güz Dönemi'nde Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören 4. Sınıf Türkçe Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme 34 deney grubu, 35 kontrol grubu olmak üzere 69 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrencilere yönelik bilgileri içeren "Kişisel Bilgi Formu", "Hasta Güvenliği Yetkinliği Ölçeği" (HGYÖ) ve "Eğitim Yöntemlerinden Memnuniyet Anketi" (EYMA) kullanılmıştır. Eğitime başlamadan önce her iki gruba da Kişisel Bilgi Formu ve HGYÖ doldurtulmuştur. Deney grubuna 6 hafta süre ile ters yüz edilmiş eğitim modeli ile hasta güvenliği eğitimi verilirken kontrol grubuna geleneksel eğitim modeli ile hasta güvenliği eğitimi verilmiştir. Eğitim sonunda her iki gruba da HGYÖ ile EYMA doldurtulmuştur.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya dahil edilen 69 öğrencinin en yüksek oranda (%84,1) katılım gösterdiği hasta güvenliğine yönelik hemşirelik uygulamasının "hasta düşmelerini önlemeye yönelik uygulamalar" olduğu belirlenirken, en düşük oranda (%52,2) "hata olaylarını raporla bildirme" olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bildirimine göre Tıbbi hataların oluşum nedenleri arasında (%88,4) "iletişim eksikliği" ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarında ön test ölçümüne göre son test ölçümünde öğrencilerin HGYÖD toplam, bilgi, beceri ve tutum puanlarında istatistiksel olarak anlamlı derecede bir artma olduğu saptanmıştır. Son test ölçümlerinde, kontrol grubuna kıyasla deney grubunda bulunan öğrencilerin eğitim yönteminden memnun olma düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularının sonucunda; ters yüz edilmiş eğitim modeli ile verilen hasta güvenliği eğitiminde hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: hasta güvenliği, ters yüz edilmiş eğitim modeli, hemşirelik öğrencisi, eğitim memnuniyeti

SEZERYAN ÖNCESİNDE KLORHEKSİDİN GLUKONAT VE POVIDON İYOT ÇÖZELTİ KULLANIMININ İYİLEŞME SÜRECİNE ETKİSİ

Özlem Doğu¹, Öznur Tiryaki¹, Emin Levent Aksoy¹, Mehmet Sühha Bostancı¹
¹Sakarya Üniversitesi

Giriş: Sezeryan doğum bütün cerrahi işlemler gibi CAE riskini barındırmaktadır. CAE önlenmesinde geleneksel olarak povidon iyot (PI), cilt hazırlığı için kullanılan en sık antiseptik ajan olmakla birlikte son yıllarda klorheksidinyolukonat (CG) solüsyonda yaygın olarak kullanılmaktadır

Amaç: Çalışmada, cerrahi alan enfeksiyonunun önlenmesinde en sık kullanılan iki antiseptik ürün ve duş alınmasının insizyon bölgesi iyileşme süreci ve postoperatif dönem annelerin konfor durumuna etkisini değerlendirmek için planlanmıştır.

Yöntem: Randomize kontrollü deneysel ve kesitsel tasarımda gerçekleştirildi. Çalışmanın evreni şubat-mart 2021 tarihlerinde bir eğitim ve araştırma hastanesinde planlı sezeryan ameliyatı olacak kadınlarda gerçekleştirildi. Örneklem çalışmaya katılmayı kabul eden, herhangi bir sistemik ve kronik hastalığı olmayan (troid, diyabet, hipertansiyon, allerji), batin bölgesinden ameliyat olmayan, 37 hafta üstünde olan, yüksek riskli gebelik takibi yada tanısı olmayan kadınlar oluşturdu. Örneklem belirlenmesinde G*Power (v3.1.7) programı kullanılarak güç analizi yapıldı. Araştırmanın 1-β (β = II. tip hata olasılığı) olarak ifade edilen istatistiksel gücü en az %90, hata oranı %5 olacak şekilde hesaplanmış ve toplam 102 örneklem sayısına ulaşıldı. Rastgele blok randomizasyon yöntemi, SAS (Statistical Analysis System Institute, Cary, Nort Caroline) programının 8.2 versiyonu kullanıldı. Araştırmada yanlılığın önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması iç körleme tekniği de kullanılmıştır. Gruplar 34'i rutin uygulama kontrol grubunu (povidon iyot), 34'i klorheksidin ile bölge temizliği ile 1. uygulama grubu (CG) ve 34 hastada 6 saat önce klorheksidin ile duş ve ameliyat öncesi klorheksidin ile bölge temizliği olan 2. uygulama grubunu oluşturdu. Araştırmanın raporlaması CONSORT raporlama kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır. Veriler "Yapılandırılmış Bilgi Formu", "İnsizyon Yeri Değerlendirme Formu", doğum sonu süreci değerlendirmek için "Doğum Sonu Konfor Ölçeği (DSKÖ)" ile toplandı. Hemşire araştırmacı tarafından postoperatif konfor, ağrı ve yara komplikasyonlarını değerlendirmek amacıyla kadınların doğum sonrası 7 gün boyunca takibi yapıldı. Çalışmanın trial number kaydı alındı.

Bulgular ve Sonuç: DSKÖ puan ortalaması uygulama gruplarından daha yüksek olduğu ve anlamlı farklılık gösterdiği görüldü (PI: 80,52±11,29; CG: 92.64±8.65; CG Shower: 94.14±9.26) (p<0,05). İnsizyon bölgesi ağrı, kızarıklık, sıcaklık, şişlik, akıntı ve yara yerinde açılma bulguları bakım uygulamaları arasında 3 ölçüm zamanı için de genel olarak 2. uygulama grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu saptandı (p<0,001). CG gruplarında (2 ve 3) anlamlı fark olduğu görüldü (p<0,001).

Anahtar Kelimeler: Sezeryan, cerrahi alan enfeksiyonu, povidon iyot, klorheksidin glukonat, iyileşme süreci

HEMŞİRE OLMA ALGISI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Ela Yılmaz Coşkun¹, Esra Uğur², Hilal Yıldız Çelik², Ükke Karabacak²
¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
²Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Giriş: Meslek seçimi her bireyin yaşamında dönüm noktalarından biridir. Tüm yaşamı etkileyen bu karar kolay alınamamaktadır. Hemşirelikte ise insan yaşamına dair üstlenilen sorumluluk nedeniyle bu konu büyük bir önem taşımaktadır. Eğitim sürecinde hemşire olma algısının değerlendirilmesi, hemşirelik öğrencilerinde mesleki bilincin oluşturulabilmesi için gereksinimlerin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Amaç: Bu çalışma, Allen ve ark. (2023) tarafından geliştirilen “Perceptions of being a Nurse” ölçüm aracının Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Metodolojik tipteki çalışma, İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinde, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, hemşirelik lisans programında eğitim gören ve çalışma kabul kriterlerine uyan 252 gönüllü öğrenci katılımı ile gerçekleştirildi. Veriler, “Öğrenci Tanıma Formu”, “Hemşire Olma Algısı Ölçeği” ve “Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği” ile toplandı. Hemşire Olma Algısı Ölçeği; 26 soru ve hemşirenin nitelikleri ve özellikleri, hemşirenin iyi olma halini etkileyen faktörler, hemşirelik profesyonelliği ve hemşirenin rolü olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçeğin geçerliğinin belirlenmesinde sırasıyla, dil eşdeğerliği ve doğrulayıcı faktör analizi yapıldı. Madde analizi ile birlikte iç tutarlılık testi, ölçüt geçerliliği benzer form puanları ile korelasyon analizi ve bağımsız gruplar t-testi uygulandı. Güvenirlilik analizleri kapsamında Cronbach's Alpha güvenirlilik katsayısı hesaplandı.

Bulgular ve Sonuç: Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin genel olarak veri ile iyi bir uyum sağladığı ($\chi^2/df = 2.56$, RMSEA = 0.07, CFI = 0.91) görüldü ve faktör yükleri 0.916 ile 0.430 arasında bulundu. Ancak faktör yükü 0,4 altında kalan 2 madde ölçekten çıkarıldı. Paralel form olarak yararlanılan “Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği” nin alt boyutları ile toplam puanlar arasında güçlü ve anlamlı ilişki olduğu görüldü ($p < 0,001$). Ölçeğin Cronbach's Alpha değerinin 0.925 olduğu ve alt boyutlarında 0.735-0.932 arasında değiştiği belirlendi. Ölçeğin Türkçe formu hemşirelik öğrencilerinin mesleğe ilişkin algılarını değerlendirmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna ulaşıldı. Ölçeğin, hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarını ve bu algıyı etkileyen çeşitli faktörleri inceleyen bilimsel ve akademik araştırmalarda kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, meslek algısı, geçerlilik ve güvenirlilik, ölçek

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGISI VE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: EMPATİK EĞİLİMİN ARACI ROLÜ

Aysun Bayram¹, Aysel Özsaban¹, Şengül Üzen Cura²

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algı ve deneyimlerine bilinçli farkındalık ve empatik eğilim düzeylerinin etkisinin incelenmesi hemşirelik eğitiminin planlanmasına önemli veriler sunabilir.

Amaç: Bu araştırma ile hemşirelik öğrencilerinde bilinçli farkındalık ile bireyselleştirilmiş bakım algısı arasındaki ilişkide empatik eğilimin aracılık etkisinin belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Kesitsel türdeki araştırmanın örneklemini iki farklı üniversitenin hemşirelik bölümünde eğitim gören ve araştırmaya dahil olma kriterlerini karşılayan toplam 546 ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Veriler, “Öğrenci Bilgi Formu”, “Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası”, “Bilinçli Farkındalık Ölçeği” ve “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde Pearson korelasyon, regresyon ve mediatör analiz testleri kullanıldı. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı (Tarih: 31.03.2023, Sayı: 04/28) ve kurum izinleri alındı.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin bireyselleştirilmiş bakım algısı puan ortalaması $3,98 \pm 0,57$, bilinçli farkındalık puan ortalaması $57,88 \pm 11,86$ ve empatik eğilim puan ortalaması $65,66 \pm 5,54$ olarak belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin bilinçli farkındalık düzeylerinin empatik eğilimleri ($\beta=1,516$, $p=,001$) ve bireyselleştirilmiş bakım algıları ($\beta=4,601$, $p=,002$) üzerinde pozitif bir etkisi olduğu belirlendi. Empatik eğilimin de bireyselleştirilmiş bakım algısını olumlu yönde etkilediği belirlendi ($\beta=0,627$, $p=,001$). Empatik eğilimin, bilinçli farkındalık ile bireyselleştirilmiş bakım algısı arasında aracılık rolü bulunduğu saptandı ($\beta=4,245$, $p=0,002$). Bu araştırmanın sonuçları, bilinçli farkındalığın bireyselleştirilmiş bakım algısına etkisinde empatik eğilimin aracı değişken olduğunu gösterdi. Hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algı puanlarının yükseltilmesinde, kuramsal eğitimlerle birlikte, bilinçli farkındalık ve empatik eğilim düzeylerini yükseltebilecek uygulamalı eğitimlerin planlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bilinçli farkındalık, bireyselleştirilmiş bakım, empatik eğilim, hemşirelik öğrencileri

ULUSLARARASI HEMŞİRE GÖÇÜNÜ ETKİLEYEN ETMENLER: SİSTEMATİK DERLEME

Seda Tuğba Baykara Mat¹, Hande Sabandüzen²

¹*Istanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

²*Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

Giriş: Göç, bireylerin ekonomik, sosyal veya siyasi nedenlerle bir yerden başka bir yere gitmesi olarak tanımlanabilir. Beyin göçü ise eğitilmiş, vasıflı ve nitelikli işgücünün ülkelerinden daha iyi çalışma ve yaşam koşulları sunan yerlere göç etmesidir. Beyin göçü, kaynak ülkeler için önemli bir yetenek kaybı ve bilgi eksikliği oluştururken, hedef ülkeler için bilgi ve yenilik potansiyeli getirebilir (1). Sağlık sektöründeki uluslararası göçün önemli bir parçası eğitilmiş hemşirelerden oluşmaktadır. Hemşireler, daha iyi çalışma şartları ve iş fırsatları arayışıyla başka ülkelere yönelebilmektedir. Tercih edilen hedef ülkeler incelendiğinde, ABD'nin lider olduğu ve onu Birleşik Krallık ve Almanya'nın izlediği görülmektedir (2). Hemşire göçü kaynak ülkelerde sağlık iş gücü kaybına yol açarak sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Kaynak ülkelerde hemşire göçünün etkilerini azaltmaya yönelik politika ve programlar geliştirilmeli, eğitim ve gelişim desteklenmeli, çalışma koşulları iyileştirilmeli ve hemşirelerin kendi ülkelerinde kalmaları teşvik edilmelidir (3). Kişi başına düşen gelir, cepten yapılan sağlık harcamaları ve nüfusun yaşlanması gibi faktörleri dikkate alarak 2030 yılında doktor ve hemşire talebini tahmin etmek için geliştirilen bir projeksiyon modeline göre, 23 OECD ülkesinde yaklaşık 2,5 milyon hemşire açığı beklenmektedir (4). Bu bağlamda hemşirelerin göç nedenlerinin belirlenmesi ve bu nedenlere yönelik müdahaleler planlanması önem taşımaktadır.

Amaç: Bu sistematik derleme, uluslararası hemşire göçünü etkileyen faktörleri sistematik olarak incelemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Çalışma evrenini Ocak 2019-Nisan 2024 tarihleri arasında CINAHL, Pubmed, Cochrane ve Scopus veri tabanları taranarak ulaşılan 290 makale oluşturmuştur. Belirtilen tarihler arasında yayınlanmış, yayın dili Türkçe veya İngilizce olan, örnekleme hemşireler olan ve tam metnine ulaşılabilen 8 makale örnekleme oluşturmuştur. Verilerin çalışmaya erişim tarihi 20.05.2024'tür.

Bulgular ve Sonuç: Dahil edilen çalışmaların üçü kesitsel, üçü nitel ve ikisi karma yöntemdir. Hemşire göçü, katılımcıların %23,82'sinin ilgi gösterdiği yurtdışı fırsatlarından kaynaklanmaktadır; iş güvensizliği ve işsizlikten kaçış katılımcıların %8,68'ini etkilemektedir; ekonomik faktörler de önemli bir rol oynamakta ve katılımcıların toplam %8,43'ünü etkilemektedir; ve kariyer ilerleme beklentileri katılımcıların %6,31'ini etkilemektedir. Hemşirelik profesyonellerine odaklanan çalışmanın bulguları; daha iyi kariyer fırsatları arayışı, yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve iş güvencesizliği gibi nedenler, hemşirelerin göç etmeye karar vermesinde kritik rol oynamaktadır. Bu faktörler, hemşirelik bakımının sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır; çünkü ekonomik kaygılar ve kariyerde ilerleme arzusu, hemşirelerin meslekte kalıcılığını etkileyerek sağlık sistemlerinde hemşire açığına yol açabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyin Göçü, Hemşire Göçü, İtici ve Çekici Güç

HEMŞİRELERİN İLAÇ HATA EĞİLİMLERİ İLE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA

Gülengün Türk¹, Selçuk Görücü²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Tıbbi hata; planlanmış bir eylemin tamamlanamaması ve istenilen sonucun elde edilememesi veya bir hedefe ulaşılırken yanlış bir sonucun ortaya çıkmasıdır. Tıbbi hatalar arasında en sık görülen hata olan ilaç uygulama hatası, ABD İlaç Hatası Raporlama ve Önleme Koordinasyon Konseyi'ne göre; "ilacın sağlık profesyoneli, hasta veya tüketicinin kontrolü altındayken hastaya zarar verebilecek veya uygunsuz ilaç kullanımına yol açabilecek önlenebilir bir olay" olarak tanımlanmaktadır. İlaç yönetimi, hemşirelerin yeterliliğinin esas olduğu bir hemşirelik bakım faaliyetidir. Karmaşık çalışma ortamı koşulları hemşirelerde dikkat eksikliğine neden olurken, ilaç etiketleme ve dokümantasyon sürecini olumsuz etkileyerek artan tıbbi hatalara neden olmaktadır. Farkındalık düşünme programlarının hemşirelerin ana odaklanmalarına ve hataları en aza indirmelerine yardımcı olduğu, hemşirelerin rutin işlere dikkatlerini artırmalarını, hastalarla birlikte olmalarını ve maliyetli hataları azaltmalarını sağladığı belirtilmektedir.

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin ilaç hata eğilimleri ile bilinçli farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, Mayıs 2023-Ekim 2023 tarihleri arasında Antalya ilinde bulunan bir üniversite hastanesinde yürütülmüştür. Tanımlayıcı-kesitsel desende bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini dahiliye, cerrahi, acil ve yoğun bakım kliniklerinde çalışan 241 hemşire oluşturdu. Veriler literatüre göre hazırlanan Tanıtıcı Özellikler Formu, Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BİFÖ) ve Hemşirelikte Tıbbi Hataya Eğilim Ölçeği (HTHEÖ) ile toplandı. Veri analizi SPSS 25.0 paket programı kullanılarak yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler kullanıldı. Normal dağılıma sahip özelliklerin bağımsız iki grupta karşılaştırılmasında Student t testi, ikiden fazla bağımsız grupta karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. BİFÖ ile HTHEÖ ve sürekli değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile test edilmiştir. Verilerin istatistiksel değerlendirmesinde $p<0,05$ değeri baz alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin, yaş ortalaması 34.28 ± 7.66 yıl (min= 21, max= 58), %86,3'si kadın, %68,9'u lisans mezunu, %87,5'i servis hemşiresiydi. Çalışmamızda, hemşirelerin BİFÖ puan ortalaması 64.62 ± 11.78 (min=15, max=90) olarak orta-yüksek düzey arasında bulundu. Hemşirelerin HTHEÖ puan ortalaması 84.39 ± 5.59 (min=18, max=90) olarak yüksek düzeye yakın bulundu. Hemşirelerin Bilinçli Farkındalık Düzeyleri ve Tıbbi Hataya Eğilimleri arasından orta düzeyde pozitif ($r= .330$) ve anlamlı ($p<0.05$) bir ilişki vardı. Hemşirelerin bilinçli farkındalık düzeyinin yükseğe yakın olduğu ve ilaç hatası yapma eğilimlerinin ise düşük olduğu belirlendi. Bilinçli farkındalık düzeyi ile ilaç hatası yapma eğilimi arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu, bilinçli farkındalık arttıkça ilaç hatası yapma eğiliminin düştüğü sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: bilinçli farkındalık, ilaç hatası, hemşire, tıbbi hata, kesitsel araştırma

COVID-19 HASTALIĞINI GEÇİREN BİREYLERDE DEPRESYON ANKSİYETE STRES DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ

Papatya Karakurt¹, Serhat Yıldırım², Kübra Öğmener Uslu³

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
Erzincan/Türkiye

²Bursa Şehir Hastanesi, Bursa, Türkiye

³Elazığ Fethi Sekin Şehir Hastanesi, Elazığ, Türkiye

Giriş: COVID-19 salgınının beraberinde getirmiş olduğu bazı fizyolojik etkilerin yanı sıra psikolojik etkilerinin de devam ettiği görülmektedir.

Amaç: Bu çalışmada Elazığ il merkezinde yaşayan ve COVID-19 hastalığını geçiren bireylerin depresyon anksiyete stres düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan çalışmanın evrenini Elazığ il merkezinde yaşayan ve COVID-19 hastalığı geçiren bireyler oluşturdu. Herhangi bir örneklem seçimine gidilmeyip çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan 525 birey ile çalışma tamamlandı. Verilerin toplanmasında tanıtıcı özellikler ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği Kısa Formu kullanıldı. Verilerin analizinde sayılar, yüzdelikler, ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t testi ve Anova Analizi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Çalışma kapsamına alınan hastaların %73.7'sinin 18-35 yaş grubunda, %71.8'inin kadın, %27.2'sinin lise mezunu ve %62.5'inin bekar olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan hastaların %78.1'i 6 ay ve üzeri süreden beri COVID-19 geçirdiğini, %65.5'i hastalığı kimin bulaştırdığını bilmediğini, %94.9'u hastaneye yatarak tedavi görmediğini ve %23.6'sı bu hastalıktan dolayı aile üyelerini kaybettiğini ifade etmiştir. Hastaların Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği Puan Ortalamaları incelendiğinde; Anksiyete alt boyutu 7,47±4,73, depresyon alt boyutu 7,58±5,26 ve stres alt boyutu için 8,04±1,00 olarak belirlenmiştir. Hastaların cinsiyet, medeni ve çocuğu olma durumlarına göre Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği, puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Çalışma kapsamına alınan hastaların depresyon anksiyete ve stres düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Kadın, bekar, sigara kullanan, çocuğu olmayan, hastalığı kimin bulaştırdığını bilen ve bu hastalıktan aile üyelerini kaybeden hastaların hastaların depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Hastaların yaş gruplarına, eğitim, evde kiminle yaşadığı durumlarının depresyon anksiyete stress düzeylerini etkilemediği saptanmıştır. COVID-19 hastalığına yönelik farkındalıkların devam edilmesine, hastalığa yönelik alınan tedbirlerin devam edilmesine ve düzenli eğitimlerin verilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, depresyon, anksiyete, stres, hemşirelik

THE EFFECTS OF A MOBILE AUGMENTED REALITY APPLICATION DEVELOPED FOR PRESSURE INJURY ASSESSMENT TRAINING ON THE KNOWLEDGE, SKILL, AND MOTIVATION LEVELS OF NURSING STUDENTS: A RANDOMIZED CONTROLLED STUDY.

Emine Sezgünsay¹, Tülay Başak²

¹Izmir University of Economics, Department of Nursing, Izmir, Turkey

²University of Health Sciences, Faculty of Nursing, Ankara, Turkey

Introduction: Augmented reality allows nursing students to improve learning outcomes by enhancing their motivation, engagement, and skills, while also promoting knowledge retention.

Aim: This study aimed to examine the effects of a mobile augmented reality application on nursing students' knowledge, skills, and motivation regarding pressure injuries.

Method: The research was a randomized controlled, quasi-experimental study. The study population consisted of 200 first-year nursing students enrolled in the "Fundamentals of Nursing" course at Gülhane Faculty of Nursing, University of Health Sciences. According to the power analysis, the sample size included 130 students, with 65 students in the intervention group and 65 in the control group. In the study, the intervention group received education on pressure injuries using a mobile augmented reality application, while the control group received traditional education. Data were collected using the "Student Information Form," "Pressure Ulcer Knowledge Assessment Tool 2.0", "Pressure Injury Assessment Skills Checklist", "Pressure Injury Assessment Form", and "The Instructional Materials Motivation Survey". Before the study began, ethical approval and institutional permission from the faculty where the study would be conducted were obtained. Descriptive statistical methods such as frequency, percentage, min-max values, median, mean, and standard deviation, as well as independent t-test, dependent t-test, and Chi-square analysis, were used in the data analysis.

Findings and Conclusion: It was determined that there were no significant differences in age, gender distribution, or the duration of digital tool usage among the students who participated in the study. After the education, while the post-test total knowledge scores regarding pressure injuries were similar between the intervention and control groups, the intervention group scored significantly higher in the classification and observation subscales. The average scores of the intervention group students in all subscales of the pressure injury assessment skills performance, except for the total and termination stages, were statistically significantly higher than those of the control group ($p=0,001$). The intervention group students' average motivation scores were statistically significantly higher than those of the control group students ($p=0,001$). As a result of this study, it was found that the education provided using a mobile augmented reality application increased nursing students' skill levels and motivation regarding pressure injuries.

Keywords: Augmented reality, Pressure injury, Nursing education, Mobile application

YOĞUN BAKIM VE PALYATİF BAKIM VEREN HEMŞİRELERDE MERHAMET YORGUNLUĞUNUN BELİRLENMESİ: BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Senay Şener¹, Yurdanur Dikmen²

¹Sağlık Bakanlığı, Safranbolu Devlet Hastanesi

²Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kocaeli

Giriş: Giriş: Hemşirelerin bakım davranışının bir sonucu olan ve yine hemşirelerin bakım davranışını etkileyen merhamet yorgunluğunun, hastalar, hemşireler ve kurum için olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Merhamet yorgunluğunun erken dönemde belirlenerek baş etme stratejilerinin uygulanması olumsuz sonuçlarla karşılaşmamak için önemli görülmektedir.

Amaç: Amaç: Bu araştırma, yoğun bakım ve palyatif bakım veren hemşirelerde merhamet yorgunluğunu belirlemek için bir ölçüm aracı geliştirmek, geliştirilen ölçüm aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmak amacıyla planlandı.

Yöntem: Yöntem: Karma desen kullanılarak metodolojik tipte gerçekleştirilen bu araştırma, iki eğitim araştırma ve bir devlet hastanesinin yaşam sonu bakım veren yoğun bakım, palyatif bakım ve onkoloji servislerinde çalışan 313 hemşire ile gerçekleştirildi. Çalışmada odak grup görüşmesi yapıldı ve odak grup görüşmelerine 3 farklı hastaneden toplam 18 kişi katıldı. Elde edilen veriler doğrultusunda 81 kod belirlendi. Bu kodlardan 26 kategori ve 5 tema oluşturuldu. Nitel analiz sonuçları ve literatür doğrultusunda 81 maddeden oluşan aday ölçek havuzu oluşturuldu ve bu alanda uzman kişilerin görüşlerine sunuldu. Kapsam geçerliği sonucunda aday ölçek 45 maddeden oluşturuldu. Veriler, nitel yöntemde içerik analizi; nicel yöntemde ise normallik testleri, açıklayıcı faktör analizi, maksimum likelihood, varimax rotasyonu, Pearson Korelasyon testi, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılarak analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Katılımcıların %66'sının 26-31 yaş aralığında, %61'inin kadın, %94'ünün lisans mezunu olduğu belirlendi. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte toplam 27 madde ile fiziksel etki, çalışma koşulları, bakım, psikolojik etki, sosyal-manevi etki olarak 5 faktörlü yapı belirlendi. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0,79, toplam varyansı %41,498 madde-toplam test korelasyon değerleri 0,330 ile 0,673, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının alt boyutlarda 0,613-0,827 arasında değiştiği belirlendi. Ölçek genelinde Cronbach alfa katsayı 0,782, omega 0,781 ve CR 0,830 olduğu hesaplandı. Sonuç: Yapılan analizler sonucu Yoğun Bakım ve Palyatif Bakım Veren Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğu (MERY) Ölçeğinin yoğun bakım, palyatif bakım veren hemşirelerin merhamet yorgunluğu düzeylerinin belirlenmesinde kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu saptandı. Geliştirilen ölçek yaşam sonu bakım veren hemşirelerde uygulanabilir. Ayrıca, hemşire yöneticilerine merhamet yorgunluğuna ilişkin veri oluşturma hasta bakım kalitesini iyileştirme, çalışanlar arasında istenen iş sonuçlarını yaratma, olumlu bir çalışma ortamı sağlama ve örgütsel başarıyı artırmada yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Yaşam Sonu Bakım, Merhamet Yorgunluğu, Ölçek Geliştirme

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLK VENÖZ KAN ÖRNEĞİ ALMA DENEYİMLERİNDE KIZILÖTESİ IŞIK KULLANIMININ DAMAR GÖRÜNÜRLÜĞÜNE VE BAŞARI ORANINA ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Hülya Yılmaz¹, Şebnem Çınar Yücel², Turgay Yalçınkaya³, Mücahide Gökçen Gökalp⁴, Eda Ergin⁵, Ayten Zaybak², Dilek Sarı², Necmettin İşçi⁶, Leyla Khorshid²

¹Bursa Uludağ Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Hemşirelik Anabilim Dalı/

²Ege Üniversitesi/Hemşirelik Fakültesi/Hemşirelik Anabilim Dalı/

³Sinop Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Hemşirelik Anabilim Dalı/

⁴Amasya Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı/

⁵İzmir Bakırçay Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı/

⁶Iğdır Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü/Hemşirelik Anabilim Dalı/

Giriş: Kan alma becerisi, iyi göz-el koordinasyonu gerektiren ve hemşirelik öğrencileri için son derece kazanılması zor olan karmaşık bir duyuşal-motor beceridir. Hemşirelik öğrencileri için en fazla strese, kaygıya ve başarısızlıkla ilgili endişeye neden olan girişimsel bir müdahaledir.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde periferik venöz kan örneği almada kızılötesi ışığın damar görünürlüğü ve başarı üzerine etkisinin değerlendirilmesi amaçlandı. İkincil amaç olarak, bu teknikle öğrencilerin beceri performans süresi ve öğrenci memnuniyeti ve öğrenme konusundaki özgüvenleri incelendi.

Yöntem: Bu çalışma, kontrol gruplu, randomize, deneysel bir tasarıma sahiptir. Araştırma bir üniversite bünyesinde yer alan Hemşirelik Fakültesi Beceri ve Simülasyon Laboratuvarında 307 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirildi. Veriler “Periferik Kan Örneği Erişim Beceri Performans Testi”, “Öğrenimde Öğrenci Memnuniyeti ve Özgüven Ölçeği” ve Kızılötesi ışık kullanılarak toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Periferik venöz kan örneği erişimi için standart teknik ve kızılötesi ışık ile görüntüleme kullanan hemşirelik öğrencileri arasında ven görünürlüğü bakımından anlamlı fark bulundu ($p<0.001$). Standart tekniği kullanan katılımcıların başarı oranı %67.3 iken kızılötesi ışık kullananların %64.4'tü ($p>0.05$). Beceri süresi ve beceri performans toplam puan ortalaması incelendiğinde gruplar arasında anlamlı fark vardı (sırasıyla; $p<0.001$, $p<0.05$). Öğrenci memnuniyeti ve özgüven ölçeği toplam puan ortalamaları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark yoktu ($p>0.05$). Hemşirelik öğrencilerinde kızılötesi ışık kullanımının damar görünürlüğü ve beceri performans puanı açısından oldukça etkili olduğu, ilk denemede başarıda bir fark olmadığı ve işlem süresini uzattığı saptanmıştır. Araştırmada her iki yöntemle yapılan beceri eğitimi sonrasında öğrencilerin özgüven ve memnuniyet puan ortalamalarının yüksek olduğu saptandı. Damar belirginliğini görselleştirmeye yönelik farklı yöntemler, hemşirelik öğrencilerinin ilk kan örneği alma deneyimlerine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: damar görünürlüğü, kızılötesi ışık, periferik kan örneği alma, hemşirelik eğitimi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARI İLE ETİK DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Funda Karaman¹, Aleyna Ustaoglu¹, Emre Akkuş², Gülşen Karakaya³

¹Biruni Üniversitesi

²Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi

³Gelişim Üniversitesi

Giriş: Hemşirelik, teorik bilgi ve becerinin bütünleştiği, etik değerlerin önemli rol oynadığı uygulamalı bir meslektir. Hemşirelik eğitimi, öğrencilere mesleki bilgi, beceri ve etik değerleri içselleştirme fırsatı sunarak, klinik uygulama sürecinde profesyonel yeterlilik kazandırır ve teorik bilgiyi pratiğe dönüştürür. Özellikle hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarda gerçekleştirecekleri her girişimi yapmadan önce etik değerlere bağlı kalması çok önemlidir. Etik değerlerin benimsenmesi, hemşirelik uygulamalarında etik sorunlarla etkili bir şekilde başa çıkabilme kapasitesini artırır. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerinin eğitim sürecinde etik değerleri benimsemeleri büyük önem taşır.

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara yönelik tutumları ile etik değerleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan araştırma Haziran - Ağustos 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Örneklemi İstanbul'da Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 425 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği" ve "Sağlık Bilimlerinde Okuyan Öğrencilerin Etik Değerleri Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiki analizi SPSS Programı ile yapılmıştır ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların %88.5'i kadın,%98.1'i bekar,%30.6'sı 1.Sınıf ve %74.1'i orta düzey gelirlidir. Katılımcıların %78.6'sının en uzun süre yaşadığı yer büyükşehir,%86.6'sı bölümü isteyerek seçmiş, %96'sı mezuniyetten sonra mesleğini yapmayı düşünmekte ve %47.5'i bölümü iş olanağının fazla olması sebebiyle seçmiş,%70.1'i etik ile ilgili ders almıştır. Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 98.75 ± 15.33 , Sağlık Bilimlerinde Okuyan Öğrencilerin Etik Değerleri Ölçeği toplam puan ortalaması ise 119.45 ± 16.12 olarak bulunmuştur. Yapılan karşılaştırmada Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalaması ile sınıf, bölüm tercih etme nedeni, bölüm seçimi isteği ve mezuniyetten sonra mesleğini yapmayı düşünme arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunurken, Sağlık Bilimlerinde Okuyan Öğrencilerin Etik Değerleri Ölçeği puan ortalaması ile sadece sınıf ve etik dersi alma durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).Her iki ölçek arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon olduğu saptanmıştır ($r = 0.543$, $p<0.05$).“Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Sağlık Bilimlerinde Okuyan Öğrencilerin Etik Değerleri Ölçeği” ortalama puanları orta düzeyin üzerinde bulunmuştur.1.sınıfların, isteyerek ve severek hemşirelik bölümünü seçenlerin ve mesleği yapmayı düşünenlerin klinik uygulamalara yönelik tutum puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksektir. Araştırma sonuçları öğrencilerin klinik uygulamalara yönelik tutumları ve etik değerleri üzerinde bazı demografik ve eğitimsel faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik Değer, Hemşirelik, Öğrenci, Klinik Uygulama

HEMŞİRELERİN BAKIMA YÖNELİK YARARSIZ TEDAVİYE KARŞI TUTUMLARI İLE ETİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Senem Andı¹, Sümeyye Akçoban², Serap Güngör³, Neslihan Yağmur Gider⁴, Betül Tosun⁵,
Ezgi Dirgar⁶

¹Mersin Yenişehir İlçe Sağlık Müdürlüğü, Mersin, Türkiye

²Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay,
Türkiye

³Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve
Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

⁴Ceyhan Devlet Hastanesi, Adana, Türkiye

⁵Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

⁶Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

Giriş: Gelişen sağlık teknolojileri ile hastaların yaşam kalitesinin artmadan yalnızca biyolojik olarak hayatlarının uzadığı konusu tartışmaya açılmıştır. Bu bağlamda sağlık hizmetlerindeki gelişmeler ile yeni sorumlulukları olan hemşireler, hasta savunucu rollerine dayanarak yaşamının son döneminde olan hastalara verilecek tedavi ve bakım konusunda etik açıdan sorunlar yaşamaktadır.

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin bakıma yönelik yararsız tedaviye karşı tutumları ile etik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ilişki arayıcı türde yapılan araştırma, Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında bir şehir hastanesinde yoğun bakımda çalışan 205 hemşire ile yürütüldü. Araştırma verileri “Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Yararsız Tedaviye Yönelik Tutum Ölçeği” “Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği” kullanılarak çevrimiçi anket yoluyla toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde Pearson Korelasyon Analizi testi, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için p değeri $p < 0.05$ kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin yaş ortalamaları $33,62 \pm 7.37$ yıl, %69.8’i kadın, %37.1’i yoğun bakımda çalışmakta, %90.7’si etik konuda eğitim almış, %54.6’sının yararsız tedavi ile ilgili bilgisi bulunmamakta, %54.1’i daha önce hastalara yararsız olduğunu düşündüğü bir tedavi ya da bakım uygulamıştır. Hemşirelerin %82.9’u yararsız tedavi ve uygulamaların sürdürülme nedeni olarak hekim istemini bildirmekte, %70.7’si yararsız tedaviyi etik bir sorun olarak görmekte, %11.2’si yararsız tedavi ve uygulamanın ekonomik kayıp olduğu için etik bir sorun oluşturduğunu bildirmiştir. Hemşirelerin yararsız tedavi tutum ölçeği puan ortalamaları $40+7.67$ olup orta düzeyde ve hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği puan ortalamaları $158.60+14.85$ olup yüksek düzeydedir. Hemşirelerin Yararsız Tedavilere Yönelik Tutumları Ölçeği ve Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği arasında negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -0.394$, $p < 0.05$). Hemşirelerin yararsız tedaviye yönelik tutumları ile etik tutumları arasında negatif yönde orta seviyede anlamlı bir ilişkinin bulunduğu, hemşirelerin etik tutumları yükseldikçe yararsız tedavi veya bakım uygulamaya yönelik tutumlarının azaldığı söylenebilir. Hemşirelere etik tutumunun artırılmasına yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi, kurs ve sertifika programlarının oluşturulması önerilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik bakımı, etik, tutum, yararsız tedavi, hemşire

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN OBJEKTİF YAPILANDIRILMIŞ KLİNİK SINAV DÜZEYLERİ VE AKADEMİK PERFORMANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

İlkin Yılmaz¹, Gülşah Gürol Aslan¹, Sevda Sönmez², Dilek Özden¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Doktora Programı

Giriş: Öğrencilerin teorik bilgi ve becerilerini klinik uygulamalarına yansıtmaları hemşirelik eğitiminde istenen en önemli çıkılardan biridir. Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınavlarının (OYKS) klinik uygulama öncesi öğrencinin bilgi ve beceri düzeyini göstererek klinik hazırlığı ile ilgili bilgi vermesi beklenir.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin OYKS’de sıklıkla yaptıkları hataları belirlemek, öğrencilerin OYKS puanları ile klinik uygulama notları ve final sınav sonuçları arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma retrospektif olarak 2-30 Kasım 2020 tarihleri arasında bir hemşirelik fakültesinde yürütülmüştür. 2018-2019 ve 2019-2020 yıllarının güz döneminde Hemşirelik Esasları dersini alan ve dokuz farklı bakım becerisinden OYKS alan 539 öğrenci çalışma evrenini oluşturmaktadır. Cronbach alfa katsayısı 0.70 altında kalan OYKS becerilerinden değerlendirilen 86 öğrenci ve dönem tekrarı yapan 10 öğrenci örneklemden çıkartılmıştır. Çalışma 443 öğrenci ve yedi OYKS beceri sınavı ile tamamlanmıştır. Veriler Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri Formu, OYKS Beceri Değerlendirme Formları ile toplanmıştır. Veriler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, korelasyon ve güvenilirlik analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin sıklıkla doğru uyguladığı işlem basamakları hastaya bilgi verme (%69-93.9), uygun malzeme seçimi (%100), batın ve toraks bölgesi gözlemi (%59.1-100), yara, trakeostomi, ağız bakımı, batın ve posterior alan akciğer sesi dinlemeye özgü beceri adımlarının uygun şekilde gerçekleştirilmesi (%50.72-78.70), malzemeleri toplama ve atık yönetimi (%67.9-100) ve işlemi kaydetme (%65.1-91.7) olmuştur. Hatalı uygulanan veya yapılmayan uygulamalar ise yara, trakeostomi, foley kateter ve ağız bakımı için bölgenin gözlemi (%55.4-96.4), foley kateter bakımı ve anterior bölgeden akciğer sesi dinleme beceri basamaklarının uygulanması (%50.35-70.58), yara, trakeostomi, foley kateter ve ağız bakımı için el hijyeni ve çapraz bulaşım önlenmesine yönelik enfeksiyon kontrol basamakları (%51-90.5) olmuştur. Öğrencilerin OYKS puanları 61.47±18.19, klinik uygulama 81.72±9.42, final puanları 63.53±9.15’tir. Öğrencilerin OYKS puanlarının klinik uygulama ve final sınavları ile arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunmuştur (sırasıyla $r=0.263$, $r=0.265$; hepsi için $p<0.001$). Öğrencilerin yara, trakeostomi, foley kateter ve ağız bakımı gibi tıbbi ve cerrahi asepsi ilkelerinin bir arada dikkat edilmesini gerektiren becerilerde gözlem ve hijyen adımlarında hata yapma oranları yüksek bulunmuştur. OYKS puanları klinik uygulama ve final sınavları ile düşük düzeyde ilişkilidir. OYKS sınavı öğrencilerin klinik yeterliliklerini ölçmede güvenilir bir araçtır. Hemşirelik eğitiminde kompleks işlem basamağına sahip becerilerin daha fazla vurgulanması ve öğrenci becerilerinin güvenilir OYKS’ler ile değerlendirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: "objektif yapılandırılmış klinik sınav", "hemşirelik", "öğrenci"

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE BASINÇ YARALANMASINA YÖNELİK BİLGİSAYAR DESTEKLİ SİMÜLASYON UYGULAMASININ BİLGİ VE MEMNUNİYET DÜZEYİNE ETKİSİ

Sevda Sönmez¹, Dilek Özden², Gülşah Gürol Arslan², Taner Onay³

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Hemşirelik Esasları Doktora Programı

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

³Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Hemşirelerin basınç yaralanmasının önlenmesine ilişkin bilgisi çok önemlidir ve önleyici bakıma aracılık etmektedir. Öğrenci hemşirelerin hem öğrenci oldukları süre boyunca hem de mezuniyet sonrası profesyonel hayatta, basınç yaralanmasının önlenmesine katkıda bulunabilecek hazır oluştuklarının eğitimler ile desteklenmesi önemlidir.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde basınç yaralanmasına yönelik bilgisayar destekli simülasyon uygulamasının bilgi ve memnuniyet düzeyine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Ön test-son test deseninde yarı deneysel çalışma, 1-31 Ağustos 2021 tarihleri arasında, 184 hemşirelik ikinci sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırma 2 aşamalı yapılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında basınç yaralanmasına yönelik bilgisayar destekli simülasyon (BDS) uygulaması geliştirilmiş, ikinci aşamasında ise uygulanmıştır. Simülasyon uygulaması yapılmadan önce Öğrenci Tanıtım Formu ve Basınç Yaralanması Bilgi Değerlendirme Ölçeği (BYBDÖ) öğrencilere uygulanmıştır. Daha sonra öğrencilere basınç yaralanması ile ilgili üniversitenin kendi sisteminden online eğitim verilmiştir. Eğitim tamamlandıktan iki hafta sonra üniversitenin bilgisayar laboratuvarında, geliştirilen BDS uygulaması ile basınç yaralanması olan bir vaka verilerek, vakaya göre Braden Risk Değerlendirme Ölçeği ve yara değerlendirme formlarını doldurmaları istenmiştir. Uygulama sonrası çözümleme oturumu yapılarak öğrencilere BYBDÖ ve öğrenci memnuniyet soru formu online olarak uygulanmıştır. Verilerin analizinde yüzde ve oranlar, ki-kare, t testi, Man Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin BDS uygulaması öncesi basınç yaralanmasına yönelik toplam BYBDÖ puan ortalamaları 8.61 ± 3.36 iken, uygulama sonrası 12.94 ± 2.90 'a yükseldiği, iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p=.000$). BDS uygulamasından sonra Braden Risk Değerlendirme Ölçeği'ne göre yüksek risk kategorisinde olan sanal hasta risk değerlendirme puanı, öğrencilerin %57.1'i tarafından doğru olarak hesaplanmıştır. BDS uygulamasından sonra öğrencilerin yara değerlendirmesine bakıldığında %69.6'sının yaranın evresini, %58.2'sinin yaranın boyunu, %82.4'ünün yaranın lokalizasyonunu, %36.3'ünün enfeksiyon bulgularını doğru bildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin BDS uygulamasına ilişkin memnuniyet puan ortalamaları 44.77 ± 6.54 (Min=10.0, Max=50.0) olarak saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerde BDS uygulaması sonrasında BYBDÖ puanları arttığı belirlenmiştir. Çalışmada öğrencilerde Braden Risk Değerlendirme Ölçeği kullanımı ve yaranın değerlendirmesinde eksiklikler olduğu belirlenmiş ve bu konuların lisans eğitiminde desteklenmesine gereksinim olduğu saptanmıştır. Basınç yaralanmasına ilişkin bilgiyi daha da arttırmak için, basınç yaralanması risk değerlendirmesi ve yara değerlendirmesinin daha doğru şekilde yapılmasını sağlamak için BDS eğitimini destekleyecek şekilde farklı online eğitim materyalleri kullanılarak yapılan çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelik Öğrencisi", "Basınç Yaralanması", "Bilgi Düzeyi", "Online Eğitim", "Bilgisayar Destekli Simülasyon"

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİ İLE UYGULAMA ALANLARINDAKİ ŞİDDET YÖNETİMİ YETERLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Betül Bayrak¹, Neslihan Geçer¹

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Mesleki eğitim ve gelişim süreçlerinde hemşirelik öğrencilerinin hem hasta/ hasta yakınıyla hem de ekip içi ve akranlarıyla iletişim becerilerinin geliştirilmesi, klinik uygulama alanlarında şiddet yönetimi konusunda yeterliliklerinin belirlenmesi oldukça önemlidir.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileriyle uygulama alanlarındaki şiddet yönetimi yeterliliği arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki araştırma, 31 Mayıs- 1 Temmuz 2024 tarih aralığında, bir üniversitenin hemşirelik bölümünün tüm sınıflarında öğrenim gören (N=456) öğrencilerden, örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 246 öğrenci ile yürütülmüştür. “Kişisel Bilgi Formu”, “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)” ve “Hemşirelik Öğrencileri İçin Uygulama Alanlarında Şiddet Yönetimi Yeterlik Ölçeği” ile veriler toplanmıştır. Verilerin analizi bilgisayarda SPSS-26 istatistik paket programı ile yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21 ± 2.4 , %83.7’si kadın, %33.7’si birinci sınıftır. Hemşirelik öğrencilerinin % 45.5’i hastalarla iletişimde bazen güçlük yaşadıkları, klinik uygulama alanlarında %32.1’i şiddete tanık olduğu, % 19.9’u şiddete maruz kaldığı, şiddete maruziyet en çok hemşireler (%64) tarafından, psikolojik (%66) ve sözel (%62) şiddet olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %86.6’sının şiddet yönetimi konusunda eğitim almadığı, %70.3’ünün klinik uygulamada şiddet yaşama endişesi duyduğu, %41.1’inin şiddete maruz kaldığında ne yapacağını kısmen bildiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin iletişim becerileri toplam puan ortalamaları 97.9 ± 11.8 olup, klinik uygulama alanlarında şiddet yönetimi yeterlik ölçeği toplam puan ortalamaları 102 ± 12.6 bulunmuştur. Öğrencilerin aile gelir düzeyi, arkadaşlarıyla iletişimde güçlük yaşama, klinik uygulamada şiddete maruz kalma ve şiddet yaşama endişesi duyma durumları ile İBDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Hastalarla ve arkadaşlarıyla iletişimde güçlük yaşama, şiddete maruz kaldığında ne yapacağını bilme, şiddet yönetimi eğitimi alma durumları ile şiddet yönetim yeterliliği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak ileri düzey anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p < 0.01$). Öğrencilerin iletişim becerileri ile klinik uygulama alanlarında şiddet yönetimi yeterliliği ve alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki elde edilmiştir ($r=0.446$; $p=0.000$). Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve klinik uygulama alanlarında şiddet yönetimi yeterliliğinin iyi düzeyde olduğu, bunlar arasında pozitif ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin, özellikle iletişimde güçlük yaşayanların iletişim becerilerinin geliştirilmesine ve uygulama alanlarında karşılaşılabilecekleri şiddetin yönetimi konusunda yeterliliklerinin artırılmasına yönelik eğitim stratejilerinin belirlenmesi ve danışmanlık verilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, iletişim becerisi, klinik uygulama, şiddet yönetimi, şiddet yönetimi yeterliliği

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK STRESÖR ALGISI İLE KLİNİK UYGULAMALARA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Betül Bayrak¹, Beyzanur Toy¹

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Hemşirelik eğitiminde teorinin uygulamaya aktarılabilmesinde önemli yeri olan klinik uygulamada, öğrencilerin klinik stres algısının ve klinik uygulamadaki tutumlarının belirlenmesi, sorunların önlenmesi ve çözümlenebilmesi açısından önemlidir.

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinde klinik stresör algıları ile klinik uygulamalara yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki araştırma, 31 Mayıs- 1 Temmuz 2024 tarih aralığında, bir üniversitenin hemşirelik bölümünün birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören (N=456) öğrencilerden, örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 254 öğrenci ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Stresör Algıları Ölçeği (HÖKSAÖ)” ve “ Hemşirelik Öğrencilerinde Klinik Uygulamalara Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizi bilgisayarda SPSS-26 istatistik paket programı ile yapıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.1 ± 2.3 , %81.5'i kadın, %32'si birinci sınıftır. Hemşirelik öğrencilerinin en çok % 63.4 oranında ilk klinik uygulamada stres duygu durumu yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrenciler akranı ile birlikte çalışmanın klinik stres algısında %71.3 oranında, klinik uygulamaya yönelik tutumda ise %83.5 oranında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin klinik stresör algısı toplam puan ortalamaları 84.5 ± 14.2 olup, klinik uygulamalara yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalamaları 98.9 ± 15.8 bulunmuştur. Akran ile çalışmanın klinik stres algısında ve klinik uygulamaya yönelik tutumunda etkili olduğunu belirtenlerin HAKSAÖ puan ortalaması anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Öğrencilerin klinik uygulamalara yönelik tutum ölçeği puan ortalaması ile hemşireliği isteyerek seçme, eğitim sürecinin stresli olması, stresle baş edebilme, teorik bilgiyi klinik uygulamalara aktarabilme, kliniğe yönelik düşüncelerin klinik uygulamalarını etkileme, akran ile çalışmanın klinik stres algısında ve uygulamaya yönelik tutumunda etkili olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Öğrencilerin klinik stresör algısı ile klinik uygulamaya yönelik tutum düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki elde edilmiştir ($r=0.163$; $p=0.010$). Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin klinik stresör algılarının yüksek düzeyde, klinik uygulamaya yönelik tutumlarının ortalamasının üzerinde olduğu ve klinik stresör algısı ile klinik uygulamaya yönelik tutum düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşirelik eğitimi programlarında klinik uygulamaya hazırlık sürecinde algılanan stres durumlarına yönelik beceri ve farkındalıklarının geliştirilmesi, stresle baş etme davranışlarının geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik öğrencisi, klinik stresör algısı, klinik uygulama, klinik uygulamaya yönelik tutum

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN BASINÇ ÜLSERİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BAKIM DAVRANIŞLARINA ETKİSİ KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Esin Kelağalar¹, Özlem Doğu², Ayşe Gül Şahin¹

¹Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları ABD

Giriş: Basınca bağlı yaralar, hastaların hastanede kalış sürelerini uzatarak prognozlarını olumsuz etkileyebilir ve yaşam kalitelerini düşürebilir. Ayrıca, hemşirelerin iş yükünü artırarak hastalara, ailelere, tıbbi kuruluşlara ve topluma ciddi bir yük getirebilir. Klinik uygulamada, hemşireler basınç yaralarının önlenmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Yüksek risk altındaki hastaların doğru tanımlanması ve uygun önlemlerin alınması, basınç yaralarının insidansını ve etkisini azaltmanın en etkili yoludur. Dolayısıyla, hemşirelerin algı ve tutumlarının kapsamlı değerlendirilmesi, etkili müdahalelerin sağlanması açısından kritiktir. Basınçla ilişkili yaraların sıklığı ve yaygınlığı, hemşirelik hizmetlerinin kalitesini değerlendirmede önemli göstergeler olarak kabul edilmektedir.

Amaç: Yoğun bakım hemşirelerinin basınç ülseri bilgi düzeylerinin bakım davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel ve ilişki arayıcı nitelikte olan bu araştırma, Ocak- Mart 2024 tarihleri arasında bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan 143 hemşire ile gerçekleştirildi. Veri toplama aracı olarak, Tanıtıcı Bilgi Formu, Basınç Ülseri Bilgi Düzeyi Değerlendirme Aracı 2.0-(PUKAT 2.0) ve Basınç Yaralanması Önleme Bakım Davranışları Yeterliği Değerlendirme aracı kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve regresyon analizi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının $28,46\pm 4,52$, %80,4'ünün eğitim durumunun lisans ve lisansüstü olduğu, meslekte çalışma süresi ortalamasının $5,93\pm 4,39$, yoğun bakımda çalışma süresinin $4,18\pm 2,89$ olduğunu belirlendi. Araştırmaya katılan hemşirelerin %95,8'inin basınç ülserinin önlenmesini ve bakımının hemşirenin sorumluluğunda olduğunu düşündüğü, %53,8'inin basınç ülseri ile ilgili vermiş olduğu bakımı yeterli bulduğu, %72,7'sinin sayısı hatırlamadığı kadar çok hastaya basınç ülseri bakımı verdiği, %95,1'inin basınç ülserinin hemşirenin bakım kalitesinin göstergesi olduğunu ve çalıştığı yoğun bakım ünitesinde sorumluluğun hemşirede olduğu belirlendi. Hemşirelerin PUKAT-2 puan ortalamasının $14,52\pm 2,58$ olduğu, basınç yaralanmasını önleme davranışlarının değerlendirildiği aracın puan ortalaması $22,09\pm 4,78$ olduğu belirlendi. Çalışmada PUKAT-2 ile basınç yarası önleme davranışı arasında düşük düzeyde ama anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edildi ($p<0,05$). Çalışmamızda, hemşirelerin basınç yarası önleme konusundaki teorik bilgileri ile pratik uygulama yeterlilikleri arasında belirgin bir fark olduğu tespit edilmiştir. PUKAT 2.0 ile değerlendirilen teorik bilgi düzeyleri düşükken, önleme davranışının değerlendirildiği araçta pratik uygulama yeterlilikleri daha yüksektir. Bu, hemşirelerin pratikte basınç yarası önleme uygulamalarını başarılı bir şekilde gerçekleştirdiklerini, ancak teorik bilgilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Düzenli ve sürekli eğitim programları ile hemşirelerin teorik bilgi düzeylerini güncellenmelidir. Bu programlar, basınç yarasının azaltılmasında ve etkin yönetimine katkı sağlayacaktır. Pratik beceriyi geliştirmek amacıyla simülasyon tabanlı eğitimler kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Basınç ülseri, Yoğun Bakım, Bilgi Düzeyi, Bakım Davranışı, Hemşire

VARDİYALI ÇALIŞAN HEMŞİRELERDE UYKU KALİTESİ VE İLAÇ UYGULAMA HATALARI: İLAÇ UYGULAMA DOĞRULARI KAPSAMINDA KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Fatma Tanrıkulu¹, Handenur Gündoğdu¹, Musa Bölük²

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

²Sakarya İl Sağlık Müdürlüğü, Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Hemşirelerin doğal biyolojik ritimlerine uymayan çalışma biçimlerini sürdürmek zorunda olmaları, bir stresör kaynağı olarak uyku kalitelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle vardiyalı çalışma koşulları yorgunluk, dikkat eksikliği ve performans düşüklüğü ile ilişkilendirilerek, hemşirelerin ilaç uygulama hatası yapma riski taşıdığı belirtilmektedir.

Amaç: Araştırmamız vardiyalı çalışan hemşirelerin uyku kalitesinin 10 doğru ilaç uygulama ilkesi doğrultusunda hazırlanan hatalar ile bağlantısına odaklanmaktadır. Ayrıca, araştırmada hemşirelerde uyku kalitesini etkileyebilecek diğer özelliklerin de belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı türdeki araştırmaya 217 hemşire dahil edildi. Araştırma verileri “sosyodemografik özellikleri formu”, “ilaç uygulama hataları formu” ve “Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ)” kullanılarak toplandı. Anketler Türkiye’nin kuzeybatısında bulunan bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşirelere Google formlar aracılığıyla uygulandı. Veriler, IBM SPSS for Windows sürüm 25.0 kullanılarak analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin %90.3’ünün düzenli ve kaliteli uyku uyumadığı ve %61.3’ünün son altı ay içinde en az bir ilaç uygulama hatası yaptığı belirlendi. Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu ve çocuk sahibi olması ile PUKİ toplam puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu saptandı ($p<0.05$). Araştırmada son altı ay içinde ilaç uygulama hatası yapmayan hemşirelerin uyku kaliteleri daha iyiydi. 10 doğru ilaç uygulama ilkeleri kapsamında hemşirelerin yaptıkları hatalarda doğru bilgi edinme, doğru yanıt ve doğru kayıt ilkelerinin uyku kaliteleri ile arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu saptandı ($p<0.05$). Bu araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda vardiyalı çalışan hemşirelerin yaptıkları ilaç uygulama hatalarının uyku kaliteleri ile bağlantılı olduğu, özellikle uyku kalitesi düşük olan hemşirelerin doğru bilgi edinme, doğru yanıt ve doğru kayıt ilkelerine dikkat etmeyerek ilaç uygulama hataları yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla hemşirelerin uyku kalitesinin iyileştirilmesi ilaç uygulama hata riskini azaltabilir. Bu nedenle uyku kalitesinin önemi ve farkındalığı konusunda eğitimler düzenlenerek hemşirelerin yeterli ve kaliteli uyku almalarını sağlayacak şekilde çalışma ve dinlenme saatleri oluşturulması, sağlık kurumlarında vardiyalı çalışanların uyku kalitelerinin periyodik olarak değerlendirilmesi ve bu doğrultuda kurumsal düzenlemeler yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Uyku kalitesi, hemşire, vardiyalı çalışma, ilaç uygulama hataları

COVID-19 BİRİMİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERE UYGULANAN PROGRESİF GEVŞEME EGZERSİZİNİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE COVID-19 KORKUSUNA ETKİSİ

Şebnem Bayraktar¹
¹Mersin Şehir Hastanesi

Giriş: COVID-19 salgını, uzun çalışma saatleri, enfekte olma veya virüsü ailelerine yayma korkusu gibi faktörler hemşirelerde stres, anksiyete ve tükenmişliğe yol açmıştır. Bu durumla başa çıkmak için bilimsel baş etme stratejileri önerilmektedir. Psikolojik sağlamlığı artan hemşireler, stresli koşullarda bile bakım kalitesini sürdürmektedir.

Amaç: Çalışma, COVID-19 biriminde çalışan hemşirelerde progresif gevşeme egzersizinin psikolojik sağlamlık ve COVID-19 korkusu üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla randomize kontrollü deneysel bir çalışma olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini bir Üniversiteye bağlı Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi COVID-19 birimlerinde 1 Haziran-30 Ağustos 2022 tarihleri arasında çalışan hemşireler oluşturmuştur. Örneklemi ise 1 Haziran-30 Ağustos 2022 tarihleri arasında bir Üniversiteye bağlı Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi COVID-19 birimlerinde görev yapan, gönüllü olarak çalışmaya katılan ve çalışma kriterlerini karşılayan hemşireler arasından randomizasyonla belirlenmiş olup, 30 girişim, 30 kontrol grubu olmak üzere toplam 60 hemşire oluşturmuştur. Veriler, 'Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu', 'Hemşire Veri Toplama Formu', Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (CD-RISC) ve 'COVID-19 Korkusu Ölçeği' ile toplanmıştır. Girişim grubundaki hemşirelere 4 hafta boyunca haftada iki kez 30 dakikalık progresif gevşeme egzersizleri yapmaları için CD verilmiştir. Kontrol grubundaki hemşirelere herhangi bir uygulamada bulunulmamıştır. Veri değerlendirmesinde frekans, ortalama, standart sapma ve yüzde değerleri verilmiştir. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için ki-kare testi istatistiği kullanılmıştır. İlki bağımsız ölçekte grup ortalamalarını karşılaştırmak için "Student's t" testi istatistiği ve iki bağımlı grubun ortalamaları arasındaki farklar için "Paired Samples Tests" test istatistiği kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Psikolojik sağlamlık puan ortalamasının girişim grubunda yer alan hemşirelerde progresif gevşeme egzersizi sonrasında anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır ($t=6.877, p<0.05$). Psikolojik sağlamlık puan ortalamasının girişim grubunda yer alan hemşirelerde progresif gevşeme egzersizi sonrasında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır ($t=7.916, p<0.05$). COVID-19 korkusu puan ortalamasının girişim grubunda yer alan hemşirelerde progresif gevşeme egzersizi sonrasında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır ($t=7.078, p<0.05$). Progresif gevşeme egzersizinin, psikolojik sağlamlığı arttırdığı, COVID-19 korkusunu ise azalttığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda hemşirelerde kolay uygulanabilmesi ve invaziv bir yöntem olmaması nedeniyle progresif gevşeme egzersizinin hemşireler tarafından kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 Korkusu, Hemşire, Psikolojik Sağlamlık, Progresif Gevşeme Egzersizi

BAKIMLA İLİŞKİLİ PİŞMANLIKLARLA BAŞA ÇIKMA ÖLÇEĞİ: TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Meltem Özduyan Kılıç¹, Sultan Türkmen Keskin¹
¹Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Giriş: Hasta bakım hizmetlerinin sunumu esnasında ortaya çıkan hatalar küresel bir sorundur. Sağlık çalışanları hatalar nedeniyle pişmanlık yaşamakta ve buna bağlı olarak uykusuzluk, utanç duyma, birim değiştirme, işten ayrılma, iş memnuniyetinin azalması gibi durumlar ortaya çıkmaktadır. Hemşirelerin hasta güvenliğini sağlamadaki rol ve sorumlulukları göz önüne alındığında, bakımla ilgili pişmanlıkla başa çıkmada kullandıkları yöntemleri ve geliştirici girişimleri belirlemek önem arz etmektedir.

Amaç: Amaç: Bu çalışmanın amacı, Bakımla İlişkili Pişmanlıkla Başa Çıkma Ölçeği (Care Related Regret Coping Scale)'ni Türkçeye uyarlayarak, ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem: Yöntem: Bu çalışmada metodolojik araştırma tasarımı kullanılmıştır. Ankara'da bir üniversite hastanesinde çalışan 257 hemşire çalışmaya katılmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan hemşirelerin 30'una test-tekrar test değerlendirmesinin yapılabilmesi için, ilk ölçümden bir hafta sonra ölçek tekrar uygulanmıştır. Çalışma; çeviri ve kapsam geçerliliğinin yapılması, açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin değerlendirilmesi ve güvenilirlik çalışmalarının gerçekleştirilmesi aşamalarını içermektedir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Bakımla İlişkili Pişmanlıkla Başa Çıkma Ölçeği'nin dil geçerliliğinin çeviri-geri çeviri ve uzman görüşü sonrası uygun olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin KMO ile hesaplanan örneklem yeterliliğinin 0.728, Bartlett testi sonucunun ise $\chi^2=506.942$ (sd: 45 $p<0.001$) olduğu saptanmıştır. Uyum indeksleri değerlerine (CMIN/df=1.283, RMSEA= 0.046, SRMR=0.039, GFI=0.961, AGFI=0.918, NFI=0.957, NNFI= 0.983, CFI=0.990, IFI=0.990) göre, modelin iyi bir uyum sergilediği saptanmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizine göre iki faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu iki faktör toplam varyansın % 65.3'ünü açıklamaktadır. Alt ölçeklerin Cronbach alfa değerleri $\alpha=0.887$ ve $\alpha=0.741$ olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirliliğinin sınıf içi korelasyon katsayısı (ICC) üç faktör için 0.902, 0.850 ve 0.925 olarak belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, ölçek 8 madde ve iki boyutlu bir ölçek olarak doğrulanmıştır. Sonuç: Çalışma sonuçlarına göre, Bakımla İlişkili Pişmanlıkla Başa Çıkma Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliliğinin yeterli olduğu bulunmuştur. Ölçek Türkiye'deki hemşirelerin bakımla ilgili pişmanlıkla baş etme davranışlarını değerlendirmek için kullanılabilir. Bu kapsamda, yürütülecek çalışmalarla bakımla ilgili pişmanlıkla etkin başa çıkma stratejileri belirlenerek, hemşirelerin güçlendirilmesine yardımcı olunabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Bakımı, Hemşirelik, Pişmanlık, Geçerlik ve Güvenirlilik

SERVİS HEMŞİRELERİNE VERİLEN KANITA DAYALI ASPIRASYON EĞİTİMİNİN ASPIRASYON BİLGİ VE BECERİLERİNE ETKİSİ: TEK GRUPLU ÖN TEST-SON TEST YARI DENEYSEL ÇALIŞMA

İlkin Yılmaz¹, Nurten Alan¹
¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Giriş: Endotrakeal aspirasyon, yapay hava yolu bulunan hastalara hemşireler tarafından uygulanan bir işlemdir. Kliniklerde hemşirelerin kanıta dayalı bilgi ve beceriye dayalı aspirasyon işlemi uygulaması hayati öneme sahiptir.

Amaç: Amaç: Bu çalışma, klinik hemşirelerine verilen kanıta dayalı aspirasyon eğitiminin eğitim öncesi ve sonrasında kanıta dayalı aspirasyon bilgi ve beceri düzeylerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır

Yöntem: Çalışma, 1-30 Haziran 2023 tarihleri arasında, bir üniversite hastanesinde kulak-burun-boğaz, plastik ve rekonstrüktif cerrahi, göğüs hastalıkları, üroloji, nöroloji ve ortopedi kliniklerinde çalışan gönüllü 45 hemşire (N=59, %76.27) ile tek gruplu öntest-son test yarı-deneysel desende yürütülmüştür. Veriler Tanımlayıcı Özellikler Formu, Aspirasyon Bilgi Formu ve Aspirasyon Becerileri Değerlendirme Formu kullanılarak toplanmıştır. Bilgi ve beceri formunda 20'şer soru bulunmaktadır. Her iki formdan 0-100 arası puan alınabilmektedir. Hemşirelere dört saatlik teorik ve uygulamalı aspirasyon eğitimi verilmiş, hemşirelerin eğitim öncesi ve sonrası birer kez uygulama yapmaları sağlanarak becerileri değerlendirilmiştir. Veriler SPSS v.24.0 ile analiz edilmiştir. Bulgular tanımlayıcı istatistikler ve Wilcoxon işaretli sıralar testi ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın etik kurul onayı, katılımcılardan sözlü ve yazılı bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin %84.4'ü kadındır. Hemşirelerin yaş ortalaması 34.2±6.89, mesleki deneyim süresi ortalaması 10.04±6.99 yıldır. Hemşirelerin tamamı (%100) trakeostomi tüpü ile, %84.4'ü endotrakeal tüp ile, %44.4'ü ise trakeal stoma ile aspirasyon deneyimine sahiptir. Her bir çalışma shiftinde uygulanan aspirasyon işlemi sayısı 5'ten fazladır (%46.6). Hemşirelerin aspirasyon bilgi ortalaması eğitim öncesi (34.22±12.24) ve sonrası (84.22±12.38), aspirasyon becerisi ortalaması eğitim öncesi (46.88±10.99) ve sonrası (84.72±11.28), hemşirelerin klinikte uyguladıkları aspirasyon becerileri için kendilerini değerlendirmelerine yönelik puan ortalaması eğitim öncesi (7.86±1.63) ve eğitim sonrası (6.62±1.49) olarak belirlenmiştir (hepsi için p<0.001). Sonuç: Hemşirelerin eğitim sonrasında aspirasyonla ilgili bilgi ve beceri düzeyleri artarken hastalara uyguladıkları aspirasyon becerilerine yönelik öz değerlendirme puanlarının azaldığı görülmüştür. Çalışma, planlı aspirasyon eğitiminin klinik hemşirelerinin aspirasyon bilgi ve becerilerini önemli ölçüde artırdığını göstermektedir. Bulgular, kliniklerde yapay hava yolu bulunan hastaların bakım kalitesini artırmak için kanıta dayalı aspirasyon eğitiminin önemli bir gereklilik olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle, kliniklerde kanıta dayalı eğitim programlarının devam ettirilmesi ve yaygınlaştırılması önerilmektedir

Anahtar Kelimeler: endotrakeal aspirasyon, bilgi, beceri, eğitim, hemşirelik

KAS İÇİ ENJEKSİYON AĞRISINDA SOĞUK İĞNE VE SHOTBLOCKER'IN AĞRI VE MEMNUNİYETE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ BİR ÇALIŞMA

Yadigar Ordu¹, Hilal Türkben Polat², Kadir Küçükceran³

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

³Necmettin Erbakan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Acil Tıp Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

Giriş: İntramüsküler enjeksiyonlar, deri altı dokudan hızlı bir etki gerektiğinde klinik uygulamalarda sıklıkla kullanılmaktadır. İntramüsküler enjeksiyonlarda en sık görülen yan etki ağrıdır. Enjeksiyon ağrısı, hastalar tarafından olumsuz algılanabilmekte ve enjeksiyon korkusu, sağlık hizmetlerinden kaçınma şeklinde kendini göstermektedir. Son yıllarda, intramüsküler enjeksiyona bağlı ağrının giderilmesinde nonfarmakolojik yöntemler tercih edilmektedir. Bu yöntemler arasında yer alan soğuk iğne, soğutulmuş enjektör ucunun intramüsküler enjeksiyonda kullanılmasıdır. ShotBlocker, deriye temas eden künt uçları olan, merkezde enjeksiyon bölgesinin üzerine yerleştirilmiş bir deliği olan ve cilde temas eden bir araçtır. ShotBlocker, intramüsküler enjeksiyon uygulamasında kullanılmakta ve kapı kontrol teorisine göre ağrıyı azalttığı bildirilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada, kas içi enjeksiyon ağrısında soğuk iğne ve ShotBlocker'ın ağrı ve memnuniyete etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu, üçlü kör randomize kontrollü araştırma, Temmuz-Ağustos 2024 tarihinde Türkiye'de bir üniversite hastanesinin acil servisine siyanokobalamin enjeksiyonu yaptırmak için başvuran 120 hastayla (40: Soğuk iğne, 40: ShotBlocker, 40: Kontrol) gerçekleştirildi. Veriler, Hasta Tanılama Formu, Görsel Ağrı Skalası (VAS) ve Enjeksiyon Memnuniyet Skalası ile toplandı. Tüm siyanokobalamin enjeksiyonu, 5 cc'lik enjektör ve 25 Gauge turuncu enjektör ucu kullanılarak deltoid bölgeye aynı hemşire tarafından yapıldı. Enjeksiyon uygulamasından sonra hastaların ağrı ve memnuniyet düzeyleri değerlendirildi. Araştırmada, Helsinki Deklarasyonu takip edildi. Veriler, SPSS (version 22.0; Inc., USA) programıyla analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmada, grupların yaş ve sürekli ilaç kullanım durumu hariç benzer olduğu saptandı ($p > 0.05$). Grupların, ağrı ve enjeksiyon memnuniyet puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu belirlendi. Çoklu karşılaştırma analizi sonuçlarına göre kontrol grubunun ağrı puanları soğuk iğne ve ShotBlocker grubundan anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p < .001$). Soğuk iğne ve ShotBlocker grubunun enjeksiyon memnuniyet düzeyi kontrol grubundan anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p < .001$). Sonuç olarak hem soğuk iğne hem de ShotBlocker'ın intramüsküler enjeksiyona bağlı ağrıyı azaltmada ve enjeksiyon memnuniyetini artırmada etkili bir yöntem olarak kullanılabilmesi belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, Kas içi enjeksiyon, Memnuniyet, ShotBlocker, Soğuk iğne

HEMŞİRELERİN OTONOMİ DÜZEYLERİ VE KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yıldız Denat¹, Güler Karaoğlan²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Hemşirelerin otonomi davranışları hemşirelik bakımının kalitesini etkilemekte ve fiziki, sosyal, psikolojik yöndeki yetersizlikler, kısıtlılıklar karşılanmayan hemşirelik bakımı kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada amaç, hemşirelerin otonomi düzeyleri ve karşılanmayan hemşirelik bakımı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Analitik kesitsel türdeki bu çalışmanın örneklemini Türkiye'nin batısındaki bir üniversite hastanesinin yetişkin yatan hasta klinikleri ve yoğun bakımlarında çalışan 160 hemşire oluşturdu. Çalışmada veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Demster Uygulama Davranış Ölçeği", "Karşılanmayan Hemşirelik Bakım Gereksinimi Ölçeği" ile toplandı.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 30.50±6.31 olup, %77.5'unun kadın, %54.4'ünün evli, %86.9'unun lisans mezunu olduğu, %67.52'unun serviste çalıştığı, %75'inin vardiyalı çalıştığı, %73.8'inin 16 saat çalıştığı, %36.9'unun 5-10 yıl arasında mesleki deneyime sahip olduğu, %84.4'ünün çalıştıkları servisteki hemşire sayısını yeterli bulmadığı, %46.3'ü kurumdan ayrılmayı düşünmediği saptandı. Çalışma sonucunda hemşirelerin otonomi ile ilişkili davranışlarını ölçen Demster Uygulama Davranış Ölçeği toplam puanının 57.33 ±10.06, profesyonel davranış alt boyut puanının 28.41±4.79, bağımsız davranış alt boyut puanının 18.28±0.99, karar verme alt boyutu puanının ise 10.63±2.52 puan olduğu saptandı. Çalışmada en fazla karşılanmayan bakım hizmetlerinin sırasıyla; Hastayı günde üç kez veya gerektiği kadar ayağa kaldırma/ dolaştırma (%11.3 -hiçbir zaman verilmiyor), hastaya ve/veya hasta yakınlarına duygusal destek verilmesi (%16.9-sıklıkla verilmiyor) ve hastaya hastane kuralları, testler ve diğer tanısal işlemler hakkında eğitim verilmesi (%13.8-sıklıkla verilmiyor) olduğu saptandı. Karşılanmayan bakım hizmetlerinin nedenleri incelendiğinde sırasıyla en fazla çalışan personel sayısının yetersizliğinin (%85.6), yardımcı ve teknik personel sayısının yetersizliğinin (%75.0), hasta sayısında beklenmedik bir artış ve/veya çalışılan birimde yoğunluğunun (%73.8) önemli bir neden olduğu belirlendi. Hemşirelerin otonomi ile ilişkili davranışlarını ölçen Demster Uygulama Davranış Ölçeği puanları ile karşılanmayan bakım hizmetleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken (p>0.05), karşılanmayan bakım hizmetlerinin nedenleri arasında hem ölçeğin toplam puanı hem de profesyonel davranış ve karar verme alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptandı (p<0.05). Çalışma sonucunda hemşirelerin otonomi ile ilişkili davranışlarının ortalamasının üzerinde olduğu, bu davranışların karşılanmayan hemşirelik bakımı ile ilişkili olmayıp karşılanmayan hemşirelik bakımının nedenleri ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Bakımı, Otonomi, Karşılanmayan Hemşirelik Bakımı

POSTOPERATİF DÖNEMDE GENEL CERRAHİ SERVİSİNDE YATAN HASTALARIN KARŞILANMAYAN BAKIM GEREK SINİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Sümeyye Akçoban¹, Serap Güngör², Senem Andı³, Betül Tosun⁴

¹Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay, Türkiye

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

³Mersin Yenişehir İlçe Sağlık Müdürlüğü, Mersin, Türkiye

⁴Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara, Türkiye

Giriş: Postoperatif dönem hastalar için kritik zaman olup, hasta güvenliği ve hemşirelik bakımının en yüksek düzeyde sürdürülmesi gerekmektedir. Hastalara yönelik iletişim, otonominin sürdürülmesi, temel bakım, psikolojik açıdan desteklenme ve zamanında müdahale gibi alanlarda karşılanmayan bakım gereksinimleri olduğu bildirilmektedir.

Amaç: Genel cerrahi servisinde yatan postoperatif dönemdeki hastaların karşılanmayan bakım gereksinimlerini belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı-kesitsel tipte planlanan araştırma, Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında Adana İlin’de bulunan bir devlet hastanesinde postoperatif dönemde bulunan (n=174) hastalar ile yürütüldü. Araştırma verileri “Hasta Kişisel Bilgi Formu” ve “Karşılanmayan Bakım Anketi- Hasta Formu” kullanılarak toplandı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile değerlendirildi. Normal dağılıma uygun olduğu belirlenen verilerde Student t Test ya da Oneway ANOVA Testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için p değeri p<0.05 kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Hastaların, karşılanmayan bakım ortalama puanları 3.29 ± 0.44 ’tür. Alt boyut ortalama puanlar sırasıyla; İletişim alt boyutu, 3.71 ± 0.54 , temel bakım alt boyutu 3.92 ± 0.63 ve zamanında yanıt alt boyutu 2.52 ± 0.76 bulundu. Erkek hastaların ($t = 2.615$, $p = 0.010$), Ortaokul ve daha düşük eğitim seviyesine sahip hastaların ($F = 13.358$, $p < .001$), enfeksiyon sebebiyle izole yatan hastaların ($t = 2.699$, $p = 0.008$) ve kronik hastalığa sahip ($t = 3.520$, $p < .001$) hastaların karşılanamayan bakım gereksinimlerinin istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek olduğu bulundu. Öte yandan hastanede kaldığı sürece olumsuz durum (düşme, basınç yaralanması, ilaç uygulama hatası, yeni enfeksiyon gelişimi, damar yolu tıkanması ve infiltrasyon) bildiren hastalarda karşılanamayan bakım gereksinimlerinin yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu. Sırasıyla; düşme ($t = 3.960$, $p = 0.032$), deri bütünlüğünde bozulma/basınç yaralanması ($t = 2.243$, $p = 0.046$), ilaç uygulama hatası ($t = 3.687$, $p = 0.020$), yeni enfeksiyon gelişmesi ($t = 5.467$, $p < .001$), damar yolu tıkanması ($t = 3.156$, $p < .001$) ve infiltrasyon ($t = 5.502$, $p = 0.036$) belirlendi. Postoperatif dönemdeki hastaların hemşireler tarafından karşılanmayan bakım gereksinimlerinin ortalama değerinde olduğu görüldü. Bunun yanısıra olumsuz durum bildiren hastaların karşılanmayan bakım gereksinimlerinin daha yüksek olduğu belirlendi. Araştırma sonucuna göre, hemşirelerin postoperatif dönemdeki hastalara yönelik iletişim, bakım ve zamanında müdahale gibi konularda daha özenli çalışması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: karşılanmayan bakım, postoperatif bakım, hasta, hemşire

İNTRAVENÖZ KATETER UYGULAMA SANAL GERÇEKLIK OYUNU: HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİM VE MEMNUNİYETLERİ: AÇIKLAYICI MİXED ÇALIŞMA

Eda Ergin¹, Özgün Yılmaz², Hale Sezer¹, Elif Günay İsmailoğlu¹, Seda Şahan¹, Şebnem Çınar Yücel³

¹*İzmir Bakırçay Üniversitesi Hemşirelik Bölümü*

²*Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi/Bilgisayar Mühendisliği Bölümü*

³*Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi/Hemşirelik Bölümü*

Giriş: Teknolojinin hızlı gelişimi sonucunda sanal gerçeklik teknolojisi/VR (virtual Reality) eğitimde yeni öğretim yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. VR tabanlı hemşirelik uygulaması, öğrencilere hemşirelik becerilerini gerçekçi bir klinik ortamda ve güvenli bir ortamda tekrar tekrar uygulama fırsatı sağlama avantajına sahiptir ve öğrencilerin öğrenme sürecine olan ilgisini artırmada etkilidir.

Amaç: Bu çalışmada sanal gerçeklik oyununun öğrencilerin periferik intravenöz kateter uygulama deneyim ve memnuniyetlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada, nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının unsurlarını birleştiren karma yöntem kullanılmıştır. 2022-2023 öğretim yılında bahar döneminde Türkiye'nin batısında bir Sağlık Bilimleri Fakültesinin Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 64 4. Sınıf öğrencisi örneklemini oluşturmuştur. Her öğrenci Oculus Quest 2 gözlük ile periferik intravenöz kateter sanal gerçeklik oyunu oynatılmıştır. Oyun sonrasında öğrencilerin oyun başarı puanları, oyun oynama süreleri kayıt altına alınmıştır. periferik intravenöz kateter oyunun yaklaşık 5-10 dk arasında sürmektedir. Oyun deneyimi sonrası öğrencilere Birey Tanıtım Formu", "Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği", Görsel Kıyaslama Ölçeği ve nitel sorular içeren anket formları uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalamasının 22.37±1.0 yıl, sanal gerçeklik oyunundan aldıkları beceri puan ortalamalarının 12.04 ± 4.72 olduğu ve oyunda uygulama süresinin ortalama 433.96 ± 151.22 saniye olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sanal gerçeklik oyunundan memnuniyet düzeyleri toplam puan ortalamalarının 8.31 ± 1.46 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğretim materyalleri motivasyon ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamalarının 61.79± 8.34 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin PİK beceri puanı ile memnuniyet düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde korelasyon bulunmuştur ($\rho = 0.364$; $p = 0.003$). Öğrencilerin PİK beceri puanları ile motivasyon ölçeği topma puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde korelasyon olduğu bulunmuştur ($\rho = 0.326$; $p = 0.0009$). Verilerin analizi sonucunda 86 kod çıkarılmış, kodlar sekiz kategori ve üç tema altında gruplandırılmıştır. Çalışmamız sonucunda öğrencilerin sanal gerçeklik oyunundan memnuniyet düzeylerinin ve öğretim materyali motivasyon yüksek olduğu bulunmuştur. Sanal gerçeklik oyunun öğrencilerin ilgisini çektiğini ve uygulamadan memnun olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sanal gerçeklik, oyun, periferik intravenöz kateter, hemşirelik, eğitim

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ETİK KARAR VERME DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Şengül Korkmaz Binay¹, Papatya Karakurt¹

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları
Anabilim Dalı

Giriş: Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin etik ikilemler karşısında etik karar verme sürecini öğrenerek, etik açıdan doğru kararı verebilecek düzeyde olmaları önemlidir. Etik karar verme becerilerinin geliştirilmesi, etik sorunlarda doğru kararlar verebilmeyi sağlamaktadır. Hemşireler, etik ikilemleri doğru bir şekilde tanımlayabilmeli ve analiz edebilmeli, etik ilkeler/kodlar doğrultusunda uygun etik kararlar alabilmelidir.

Amaç: Amaç: Bu araştırma, hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin etik karar verme düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı türde planlandı.

Yöntem: Yöntem: Araştırma evrenini, Doğu Anadolu Bölgesinde bir devlet üniversitesine bağlı Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 110 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmakta iken çalışmaya katılmayı kabul eden, temel hemşirelik eğitimini Mayıs 2024 tarihinde tamamlayan 63 öğrenci ise araştırmanın örneklemini oluşturdu. Araştırma verileri, öğrencilerin demografik özelliklerini içeren yapılandırılmış "Bilgi Formu", yaşadıkları etik sorunları ve etik sorunlara yaklaşımlarını değerlendirmesi için "Hemşirelikte Etik İkilem Testi" (HEİT) ile yüz yüze toplandı. Verilerin analizi, SPSS for Windows 25.0 istatistik programında gerçekleştirildi. Verilerin analizinde yüzdeler, ortalama ve standart sapma kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular ve Sonuç: Öğrencilerin yaş ortalamasının 22.67 ± 1.24 , akademik başarı ortalamasının 2.88 ± 0.42 , %66.7'sinin kadın, %65.1'inin uygulamalarda etik ikilem gözlemediği saptandı. HEİT'i bölümünden elde edilen veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin "Birinci Bölüm (A)-İlkesel Düşünme (İD)" puan ortalamasının (45.37 ± 7.68), "İkinci Bölüm (B)- Pratik Düşünme (PD)" puan ortalamasının (19.10 ± 4.56), "Üçüncü Bölüm (C)- Aşinalık" puan ortalamasının (17.79 ± 2.70) olduğu belirlendi. Öğrencilerin "Üçüncü Bölüm (C)- Aşinalık" cevapları değerlendirildiğinde, %41.3'ünün 6-17 puan ve %58.7'sinin de 18-30 puan aralığında olduğu belirlendi. Öğrencilerin, etik karar verirken etik ilkeleri göz önüne almaya verilen önemi ifade eden İD'nin orta düzeyin üzerinde olduğu; hemşirelerin etik sorunlara ilişkin karar vermesinde hasta sayısı, kullanılabilir kaynakların sayısı, kurumsal politikalar, hemşireler tarafından yönetimin verdiği desteğin algılanma ölçüsü ve hekim kontrolü gibi çevresel faktörlere verdiği önemi belirleyen PD'nin orta düzeye yakın ; %41.3'ünün benzer ikilemlere aşına olduğu ve %58.7'sinin benzer ikilemlere aşına olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin, etik ikilem ile karşılaştıklarında en doğru kararı verebilmeleri için bireysel değerlerinin farkında olması, yasaları ve etik ilke/kodları bilmesi etik sorunlara çözüm bulmasına katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, nitelikli hemşirelik bakımı ve karşılaştıkları etik ikilemlere ilişkin doğru etik karar verilebilmesi için etik uygulama ve ilkeleri içeren rehberlerin ve mezuniyet sonrası dönemde de sürekli eğitim programlarının planlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Hemşirelik, Etik İkilem, Etik karar verme

HEMŞİRELERİN ORYANTASYON PROGRAMINA YÖNELİK KOÇLUK DESTEKLİ ÖNERİLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Emine Sarıoğlu¹, Adalet Kutlu²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Ülkemizde sağlık hizmeti görevi olan işletmelerin büyük çoğunluğu hastanelerdir. Çok sayıda personel istihdamının var olduğu sağlık sektöründe, personel devir hızının yüksek olduğu ve tıbbi hataların sıfır olması beklenmektedir. Bu nedenle sağlık sektöründe oryantasyon eğitimi önemli bir yere sahiptir. Oryantasyon eğitimi hemşirelerin kuruma ve birime/kliniğe uyumlarının sağlanmasında önemlidir. Oryantasyon eğitimlerinde temel eğitimlerin dışında bireye özel; koçluk destekli vb. yöntemlerle ihtiyaçların tespit edilmesi, bireye özel oryantasyon programının uygulanması önerilmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin oryantasyonlarını kolaylaştıracak yöntemleri koçluk destekli olarak kendilerinin ortaya çıkarması ve çözüm önerilerinde bulunmaları için planlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Eylül 2023-Temmuz 2024 tarihlerinde yapılmıştır. Kalitatif desende yapılan araştırmada GROW modeli kullanılarak 20 hemşire ile koçluk görüşmesi yapılmıştır. Hemşirelerle uygun ortam hazırlanarak ve görüşme için onam alındıktan sonra yapılan görüşme 30-45 dk. sürmüştür. Görüşme sırasında birebir notlar alınmıştır. Elde edilen verilerden belli temalar belirlenmiş ve temaları kapsayan alt başlıklar belirlenmiştir. Bu temalar ve alt başlıklar için frekanslar belirlenmiştir. En sonunda oryantasyon programına yönelik hemşirelerin görüşleri çerçevesinde bir model oluşturulmuştur. Çalışma için MCBÜ Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri etik kurulundan onay alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Temalar ve alt başlıklar oluşturulmuştur. Rehberlik; rehber hemşire belirlenmesi, rehberlik programı oluşturma, sorun çözme ve destek. İletişim; açık iletişim, dinleme, empati, geribildirim, Klinik rehberler ve protokoller oluşturma; rol ve sorumlulukların netleştirilmesi, açık ve net iletişim, Sosyal entegrasyon ve kültürel uyum; sosyal aktiviteler, sosyal içerikli kurslar, kültürel eğitim ve farkındalık, Ekip işbirliği; Ekiple karşılıklı soru cevap ve tartışma seansları, açık beklentiler, Eğitim materyalleri; eğitim sunumları ve simülasyon, eğitim materyal ve kaynaklarının sağlanması, Oryante olan hemşireler için öneriler; Günlük notlar ve günlük tutma, video çekme vb. Hemşirelerin ifadelerinden; “Tek bir rehber (mentör) tarafından belirli bir düzen dahilinde eğitim almak istiyorum.”, “Sorularıma net cevaplar verilsin ve soru sormama anlayışlı olunsun. Aksi takdirde soru sormaya çekiniyorum” gibi.Hemşirelerin oryantasyona verdikleri anlam, oryantasyon yöntem ve içeriklerinde bireysel farklılıklar görülmüştür. En çok tüm çalışanlarla tanışmak, iyi iletişim ve ekip uyumu sağlamak, uyum eğitimlerini düzenli yapmak, destekleyici çalışma ortamı sağlanması konuları vurgulanmıştır. Oryantasyonlarını sağlamak için eğitimlerin yanı sıra bireye özel seanslarla ihtiyaçların belirlenmesinin uyumu kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koçluk, oryantasyon eğitimi, hemşirelik

HEMŞİRELERİN MESLEKİ DEĞERLERİNİN İYİ ÖLÜME YÖNELİK ALGILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Fatma Aksoy¹, Şule Bıyık Bayram², Aysel Özsaban²

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

²Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: İyi ölüm sürecinde hasta bireylerin bakımı hemşirelik değerlerine göre planlanmalıdır.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelerin mesleki değerlerinin iyi ölüme yönelik algılarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel türde yapılmış olup çalışmaya 210 hemşire dahil edilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce etik kurul izni alınmıştır. Veriler Hemşire Bilgi Formu, İyi Ölüm Ölçeği ve Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis, Pearson Ki Kare ve lineer regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin İyi Ölüm Ölçeği toplam puan ortalaması 53.52 ± 7.11 , Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği toplam puan ortalaması ise 97.77 ± 15.71 'dir. Hemşirelerin kişisel özelliklerine göre İyi Ölüm Ölçeği ile cinsiyet ve çalıştığı klinik ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu (sırasıyla $p=0.007$, $p=0.041$) belirlenirken, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ile eğitim düzeyi ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p=0.015$) saptanmıştır. Hemşirelerin İyi Ölüm Ölçeği toplam puan ortalamaları ile Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0.522$; $p=0.000$). Hemşirelerde iyi ölüm algısı prediktörlerinin cinsiyet ve mesleki değerler olduğu belirlenirken, mesleki değerler algısı prediktörlerinin ise eğitim düzeyi ve iyi ölüm algısı olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin iyi ölüme yönelik algılarının orta düzeyde, mesleki değerlerine yönelik algıları ise ortalamanın üstünde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelere iyi ölüm ve ölüme ilişkin kavramlara yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik değerleri, Hemşirelik, İyi ölüm

DIYABETİK BİREYLERDE SAĞLIK OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN METABOLİK KONTROL DEĞİŞKENLERİYLE İLİŞKİSİ: KESİTSEL BİR ARAŞTIRMA

Nesibe Şimşekoğlu¹, Betül Erişmiş², Merve Feyza Demir Gürdal², Özge Pasin³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Evde Hasta Bakım Programı

²Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği

³Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş: Yaygın bir halk sağlığı sorunu olarak nitelendirilen diyabetin yönetiminde bireylerin sağlık okuryazarlık düzeyleri belirleyicidir. Diyabetik bireylerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin ve ilişkili faktörlerin tanımlanması diyabete yönelik hasta eğitim programlarına yol gösterici olacaktır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, diyabetik bireylerde sağlık okuryazarlık düzeyinin metabolik kontrol değişkenleriyle ilişkisini belirlemektir.

Yöntem: Kesitsel tipte tasarlanan bu araştırma, Kasım 2023-Nisan 2024 tarihleri arasında bir devlet hastanesinin iç hastalıkları polikliniğe baş vuran 176 diyabetik birey ile gerçekleştirildi. Araştırma verileri, katılımcıların demografik ve metabolik değişken özelliklerini incelemeyi amaçlayan soru formu ve Türkiye Sağlık Okuryazarlığı (TSOY) Ölçeği kullanılarak toplandı. Veriler uygun istatistiksel yöntemlerle SPSS programında analiz edildi.

Bulgular ve Sonuç: Katılımcıların yaş ortalamasının 55 ± 13 olduğu, %55'inin kadın olduğu ve %29'unun diyabet süresinin 11-20 yıl arasında olduğu belirlendi. TSOY toplam puan ortalaması $29,74\pm 9,36$ bulunurken, 'Tedavi ve Hizmetler' alt boyut puan ortalaması $30,33\pm 9,8$, 'Hastalıklardan korunma/sağlığın geliştirilmesi' alt boyut puan ortalaması ise $29,45\pm 10,71$ olarak belirlendi. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların sağlık okuryazarlık düzeyleri 'sorunlu/sınırlı' olarak nitelendirilmektedir. TSOY puan ortalamasıyla; 'Açlık kan şekeri', 'Eğitim durumu', 'Sosyal medya kullanımı', 'Hekim seçiminde internet kullanımı' ve 'İnternette şikayet bakma' değişkenleri bakımından anlamlı farklılık bulundu. TSOY puan ortalamasıyla; 'Sistolik-Diyastolik kan basıncı', 'Tokluk kan şekeri', 'Üre', 'Kreatinin', 'Total kolesterol', 'Trigliserid', 'HDL', 'LDL', 'Mikroalbuminüri' ve 'HbA1C' değişkenleri bakımından anlamlı farklılık bulunmadı. Elde edilen sonuçlar, diyabete yönelik hasta eğitim programlarında eğitici rol üstlenen hekim ve hemşirelere yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Okuryazarlığı, Diyabetik, Glukoz Metabolik Bozuklukları

KARDİYOLOJİ HASTALARINDA BRADEN BASINÇ YARALANMASI RİSK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN BAĞIMSIZ GÖZLEMCİLER ARASI UYUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şerife Kelle Dikbaş¹, Huriye Arslaner¹, Funda Büyükyılmaz²

¹*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Esasları Doktora Programı Öğrencisi*

²*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi*

Giriş: Hemşirelerin, hastalarda basınç yaralanması gelişme risklerini tanıyabilmesi, duruma eşlik eden risk faktörlerinin belirlenmesi ve gerekli önleyici girişimlerde bulunması için, güvenilir ölçüm araçlarını kullanmaları önemlidir.

Amaç: Bu araştırma, klinik ortamlarda yaygın bir şekilde kullanılan “Braden Basınç Yaralanması Risk Değerlendirme Ölçeği (BBYRÖ)” nin bağımsız gözlemciler arası uyum çalışması ile güvenilirliğinin doğrulanması amacıyla yapıldı.

Yöntem: Metodolojik türde planlanan çalışma, Şubat 2024 – Nisan 2024 tarihleri arasında 18 yaşın üzerinde olan, bir eğitim-araştırma hastanesinin kardiyoloji servislerinde en az 24 saat süresince tedavi-bakım gören, basınç yaralanması bulunmayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 60 hasta ile gerçekleştirildi. Araştırmada, hastaların bireysel özelliklerini değerlendirmek amacıyla “Hasta Bilgi Formu” ve “BBYRÖ” kullanıldı. Basınç yaralanması değerlendirmesi, kardiyoloji servislerinde yatışı yapılan hasta bireyin kendi odasında birbirinden bağımsız iki araştırmacı tarafından BBYRÖ ile yapıldı. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilmesinde, gözlemciler arası uyum sınıf içi korelasyon katsayısı (Intraclass Correlation Coefficient- Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı-ICC) analizi kullanıldı. Sonuçlar %95’lik güven aralığında, anlamlılık $p<0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmaya katılanların hastaların yaş ortalamasının $65,80\pm 11,94$ yıl, %73,3’ünün erkek, Beden Kitle İndeksi (BKI) ortalamalarının $29,11\pm 5,30$ (fazla kilo), %46,7’sinin sigara kullanımını bıraktığı, en yüksek oranda diyabetes mellitus (%43,3) ve hipertansiyon (%58,3), gibi kronik hastalıklarının olduğu, tamamının oral yoldan beslendiği, %68,3’ünün bakım-tedavi uygulamaları ile ilgili tıbbi ekipman desteğinin olmadığı belirlendi. Ayrıca hastanede $6,83\pm 4,64$ gündür yatışının olduğu belirlenen hastaların, hasta servisine acil ünitesinden (%55) sevk ile geldikleri saptandı. Sonuç: Braden Basınç Yaralanması Risk Değerlendirme Ölçeği’ne ilişkin bağımsız gözlemciler arası uyumun mükemmel (0,92) ve istatistiksel olarak anlamlı bir uyum gösterdiği saptandı (ICC=0,924, $p=0,001$). Bu doğrultuda BBYRDÖ’nin hemşireler tarafından basınç yaralanma riskini belirlenmesinde güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılması önerilir

Anahtar Kelimeler: Basınç yaralanması, braden ölçeği, güvenilirlik, gözlemciler arası uyum

KAHKAHA YOGASININ TIP 2 DİYABETLİ HASTALARDA KAN GLİKOZ DEĞERİ, HASTALIK ALGISI VE ALGILANAN STRES DÜZEYİNE ETKİSİ

Abdurrahman Akçin¹, Hakime Aslan²

¹İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

²İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları ABD.

Giriş: Diabetes Mellitus, insülin sekresyonu ve etkisindeki bozulmalardan kaynaklanan kronik hiperglisemi ile karakterize bir metabolik hastalıktır. Bu bozukluklar, organ hasarına ve çeşitli komplikasyonlara yol açarak yaşam kalitesini olumsuz etkiler. Diabetes Mellitus yönetiminde sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite, kan şekeri takibi ve ilaç kullanımı önemlidir; ancak bu önlemler çoğu zaman yeterli olmamaktadır. Son araştırmalar, kahkaha ve mizahın diyabetle ilişkili risk faktörlerinin yönetiminde etkili olabileceğini göstermiştir.

Amaç: Bu araştırma, kahkaha yogasının Tip 2 diyabetli hastalarda kan glikoz değeri, hastalık algısı ve algılanan stres düzeyine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma ön test son test randomize kontrollü deneysel araştırma olarak gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini İstanbul Dr. Sadi Konuk Eğitim Araştırma Hastanesi Endokrin polikliniklerinde Tip 2 diyabetes mellitus (T2DM) tanısı ile takip edilen hastalar oluşturdu. Örneklemi ise power analizi yapılarak belirlenen 100 hasta (deney grubu=50, kontrol grubu =50) oluşturdu. Araştırmada hastaların deney ve kontrol gruplarına atanması için basit randomizasyon yapıldı. Verilerin toplanmasında “Hasta Tanıtım Formu”, “Kısa Hastalık Algısı Ölçeği”, “Algılanan Stres Ölçeği” ve “Kan Şekeri Takip Çizelgesi” kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Deney ve kontrol grubundaki hastaların tıbbi özelliklerinin benzer olduğu belirlendi. Son test ölçümlerine göre kahkaha yogası grubundaki hastaların tokluk kan glikoz düzeylerinin (75.15±9.65) kontrol grubuna göre (139.08±15.65) istatistiksel olarak daha düşük olduğu belirlendi (p<0.001). Hastalık Algısı Ölçeği son test puan ortalamasının deney grubundaki hastalarda 33.50±4.51 puan iken, kontrol grubunda 53.70±4.15 puan olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi (p<0.001). Algılanan Stres Ölçeği son test puan ortalamasının deney grubundaki hastalarda 21.50±4.54, kontrol grubunda 32.70±4.15 puan olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi (p<0.001). Buna göre kahkaha yogası uygulanan hastaların olumsuz hastalık algılarının ve stres düzeylerinin anlamlı şekilde azaldığı belirlendi. Kahkaha yogasının, T2DM’li hastalarda tokluk kan şekerini düzeyini düşürdüğü, hastalık algısını iyileştirdiği ve stres düzeyini azalttığı bulundu.

Anahtar Kelimeler: Glikoz Düzeyi, Hemşirelik, Kahkaha Yogası, Tip 2 Diyabet, Stres

YAŞLI VE ORTA YETİŞKİN TIP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE KIRILGANLIĞIN AYAK BAKIM DAVRANIŞLARI VE ÖZ ETKİLİLİĞE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Döndü Bilici¹, Meryem Kılıç²

¹Gaziantep Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Kırılgnalık kas ve sinir fonksiyonlarının bozulmasına ve stres etkenlerine karşı savunmasızlık sonucu bağımlılığa sebep olarak olumsuz sonuç riskini artırır. Diyabetin kırılgnlığı artırıcı etkisi, kırılgnlığı olmayan bireylere göre daha hızlı fonksiyonel düşüşe, komplikasyonlara ve hastaneye yatışa neden olmaktadır. Kırılgnlığın erken tespiti, fonksiyonel gerilemeyi azaltmak için, hedefe yönelik müdahalelerin uygulanmasına olanak sağlayabilir.

Amaç: Bu çalışmada Tip 2 diyabetli yaşlı ve orta yetişkinlerde kırılgnlığın ayak bakım davranışı ve öz etkililiğe etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışmaya Ağustos 2023-Aralık 2023 tarihleri arasında 75 yaşlı ve 75 orta yaşlı yetişkin olmak üzere toplam 150 tip 2 diyabetli birey dahil edildi. Verilerin toplanmasında Diyabetli Birey Tanıtıcı Bilgi Formu, Ayak Bakım Davranış Ölçeği (ABDÖ), Diyabetik Ayak Bakımı Öz-etkililik Ölçeği (DABÖÖ) ve FRAİL Kırılgnlık Ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde Shapiro Wilk testi, Mann-Whitney U testi/Kruskall Wallis, Dunns' çoklu karşılaştırma testi, Spearman korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç: Bireylerin yaş ortalamasının $62,81 \pm 10,3$ yıl, %48,7'sinin erkek, %51,3'ünün kadın olduğu belirlendi. Bu çalışmada kırılgnlık arttıkça hastaların daha kötü ayak bakım davranışları gösterdiği ve öz etkililiklerinin azaldığı tespit edildi ($p<0,001$). Regresyon analizi sonucuna göre; kırılgnlığın hem yaşlı hem de orta yetişkin bireylerde ayak bakım davranışı ve öz etkililiği etkilediği ($p<0,001$), ayak bakımı davranışının toplam varyansın %81,8'ini ve diyabetik ayak bakımı öz etkililiğinin toplam varyansın %76,7'sini açıkladığı belirlendi. 65 yaş ve üzeri grupta olanlar, diyabet süresi uzun olanlar, sürekli kullanılan ilaç sayısı fazla olanlar, diyabete ek kronik hastalıkları bulunanlar, diyabete bağlı komplikasyon gelişenler, ayakta dengede dururken zorlanma yaşayanlar, yürürken ayağını sık sık bir yere çarpanlar, ayakla ilgili sorun yaşayanlar, egzersiz yapmayanlar, son bir yılda hastaneye yatış öyküsü bulunanlar, daha önce veya şu anda ayaklarında diyabete bağlı yarası olanlar ve yürürken ayak ya da bacakta ağrı hissedenenlerin kırılgnlık düzeyi istatistiksel açıdan anlamlı olacak düzeyde daha yüksek olduğu saptandı ($p<0,05$). Sonuç: Kırılgnlığın ayak bakımını ve öz etkililik düzeyini önemli ölçüde etkilediği belirlendi. Bu sonuçlar doğrultusunda diyabetle ilişkili ayak hastalıklarının önlenmesi için, olumsuz olay riski taşıyan diyabetli bireylerin erken tanınması ve kırılgnlığın ciddiyetinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diyabet; kırılgnlık; diyabetik ayak; ayak bakım davranışları; öz- etkililik.

HİBRİT SİMÜLASYON UYGULAMASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN STOMA BAKIMINA YÖNELİK BİLGİ, BECERİ, BEKLENTİ VE GÖRÜŞLERİNE ETKİSİ: RANDOMİZE KONTROLLÜ ÇALIŞMA

Fatih Dilek¹, Dilek Özden², Cahide Ayık²

¹Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir, Türkiye

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinde stoma bakımına yönelik bilgi ve beceri düzeylerini belirlemek amacıyla farklı yöntemlerle yapılmış çok az çalışma bulunmaktadır. Ancak hibrit simülasyon uygulamasının stoma bakımına yönelik öğrencilerin beklenti ve görüşlerine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı hibrit simülasyon uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin stoma bakımına yönelik bilgi, beceri, memnuniyet, beklenti ve görüşlerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Randomize kontrollü deneysel desendeki çalışma deney grubunda 33, kontrol grubunda 33 olmak üzere toplam 66 öğrenciden oluşmuştur. Deney grubundaki öğrenciler abdomenine stoma yerleştirilmiş standardize hasta ile senaryo doğrultusunda, kontrol grubundaki öğrenciler ise düşük gerçeklikli maket ile stoma bakımını gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin psikomotor becerileri OSCE sınavıyla, bilgi ve görüşleri anket formuyla, memnuniyet ve özgüvenleri Öğrenmede Öğrenci Memnuniyeti Ölçeği ve Özgüven Ölçeği ile elde edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde t testi, McNemar ve ki kare testi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Simülasyon uygulamasından önce ilk ölçümlerde deney ve kontrol grubu arasında fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Her iki gruptaki öğrencilerin bilgi ve görüş düzeyleri arasında uygulama sonrası istatistiksel olarak anlamlı artış saptanmıştır ($p<0.05$). Deney grubundaki öğrencilerin psikomotor beceri ($p<0.001$) ve memnuniyet düzeyleri ($p=0.043$) kontrol grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark ile simülasyon tasarım özelliklerini uygun bulduğu belirlenmiştir ($p<0.001$). Araştırmada hibrit simülasyon ile stoma bakımı yapmanın öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleri ile beklenti ve görüşlerine olumlu katkılarının olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda hemşirelik eğitiminde hibrit simülasyon yönteminin kullanılması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: stoma bakımı, standart hasta, mülaj, randomize kontrollü deney, hibrit simülasyon

TAM METİNLER

ORTOPEDİ VE TRAVMATOLOJİ ALANINDA YAPILAN HEMŞİRELİK ÇALIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ (2019-2023)

Aysun Cengiz¹, Derya Gündüz Hoşgör¹
¹Uşak Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Hemşirelik, toplumun ihtiyaçlarından doğmuş ve temeli çok eskilere dayananmış bir meslektir. (Yılmaz & Güven, 2021). Multidisipliner olması, görev tanımı, mesleki rol ve fonksiyonları, gerekse eğitim ve pratik yapma alanında birçok aşamadan geçen hemşirelik, hala dinamik bir süreç halindedir (Çamlıca & Kartal, 2021). Bir çok çalışma alanı olan hemşirelik, ortopedi ve travmatoloji kliniklerinde de yürütülmektedir. Kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları, hastanelere yapılan başvurular arasında en yaygın sebeplerden biri olup, Ortopedi ve Travmatoloji bu sorunları ele alan bir bilim dalıdır (Albay & Batmaz, 2014). Uzun süreli sağlık sorunlarına yönelik hizmet sunan ve farklı disiplinlerden ekiplerin birlikte çalışmasını gerektiren bir uzmanlık alanı olan ortopedi ve travmatoloji klinikleri, hasta ve hemşirenin uzun süreli etkileşimde bulunduğu sağlık hizmeti birimleridir. Hemşirelik bakım kalitesinin artırılması, hastaların hoşnutluk ve beklentilerini karşılayabilecek gerekli düzenlemelerin yapıldığı hemşirelik uygulamalarında, hemşireler önemli role sahiptir. (Şendir, ve diğerleri, 2012). Ortopedi ve travmatoloji hemşirelerinin profesyonel bakım verebilmesi için, güncel bilimsel bilgilere dayanan kanıta dayalı verilere ihtiyaç vardır. (Tunç, Meşe, Doğyacı, & Güler, 2023).

Amaç: Bu çalışmada, ortopedi ve travmatoloji alanında yapılan hemşirelik çalışmalarının içerik analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu amaç doğrultusunda yapılmış olan çalışmalar; yıllara, örneklem türüne, örneklem hacmine, kullanılan ölçeklerine ve değişkenler arasındaki ilişkilere göre sınıflandırılmıştır. "Google Akademik" veri tabanından ortopedi, hemşire, hemşirelik gibi farklı anahtar kelime kombinasyonları ile taranmıştır. Nicel bir araştırma tasarımına sahip olan çalışmada verilerin toplanması için doküman analizinden, verilerin çözümlenmesi içinse içerik analizinden faydalanılmıştır.

Bulgular: Nisan ve Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen tarama sonucunda 36 adet çalışma değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma sonucunda en fazla çalışmanın; 2021 yılında yapıldığı, makalelerin genellikle iki yazarlı olduğu, çalışmaların örneklem hacmi ortalamasının 101-200 arasında olduğu, en fazla veri toplanan örneklem grubunun hastalar olduğu ve çalışmaların tümünün kamuya bağlı sağlık kurumlarında yapıldığı saptanmıştır. Ayrıca veri toplama aracı olarak anketlere başvurulduğu ve çalışmalarda en fazla "Görsel Kıyaslama Ölçeği"nin kullanıldığı belirlenmiştir. En fazla kullanılan istatistiksel analiz yönteminin non-parametrik testlerden birisi olan Mann-Whitney U testi olduğu ortaya konulmuştur.

Sonuç: Elde edilen sonuçlar ortopedi ve travmatoloji alanında hemşirelik uygulamalarının geliştirilmesine yönelik önemli ipuçları sunmakta olup, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmaya yönelik çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Araştırmanın sınırlılıkları ve önerileri göz önünde bulundurularak, bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmaların planlanması ve uygulanması teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ortopedik cerrahi, hasta, hemşirelik, ameliyat.

KAYNAKLAR

- Albay, C., & Batmaz, A. G. (2014). Ortopedi ve travmatoloji eğitimindeki bilimsel çalışmalar. TOTBİD Dergisi, 500-504.
- Çamlıca, T., & Kartal, H. (2021). Hemşirelik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi, 147-147.
- Şendir, M., Büyükyılmaz, F., Yazgan, İ., Bakan, N., Mutlu, A., & Tekin, F. (2012). Ortopedi ve Travmatoloji Hastalarının Hemşirelik Bakımına İlişkin Deneyim ve Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Dergisi, 35-42.
- Tunç, H., Meşe, S., Doğyacı, A. G., & Güler, S. (2023). Türkiye’de Ortopedi ve Travmatoloji Alanında Hemşireler Tarafından Yapılan Lisansüstü Tezler: Sistemik İnceleme. MAUN Sağlık Bilimleri Dergisi, 77-90.
- Yılmaz, Ş., & Güven, G. Ö. (2021). Türkiye’de Hemşirelik Tarihi ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 605-611.

ULUSAL VE ULUSLARARASI BİLİMSEL ÇALIŞMALARDA HEMŞİRELERİN AHLAKİ DUYARLILIĞINDA FARKLILIĞA YOL AÇAN VE İLİŞKİLİ BULUNAN ETMENLER

Leyla Khorshid², Saadet Saza¹

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Hafsa Sultan Hastanesi

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

ÖZET

Giriş: Hemşirelik bakımını yürütürken beklenmedik durumlar nedeniyle etik ikilem yaşayan hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının gelişmiş olması gerekmektedir. Yoğun iş yükü nedeniyle etik ikilem yaşayan hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarını etkileyen değişkenlerin belirlendiği çalışma sonuçlarının incelenmesine gereksinim bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, farklı bakım ortamlarında çalışan hemşirelerde ahlaki duyarlılığını etkileyen etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalarda hemşirelerin ahlaki duyarlılık puanlarında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelenmesi ve yıllara göre ahlaki duyarlılık düzeyinin değişip değişmediğinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu arşiv tarama çalışmasına 1995- 2044 yılları arasında Lutzen'in "Moral Sensitivity Questionnaire" (Ahlaki Duyarlılık Ölçeği) kullanılarak klinik hemşirelerinde yürütülen araştırmalar dahil edilmiştir. Öğrenciler üzerinde yürütülen araştırmalar dahil edilmemiştir. Türkçe geçerliliği güvenilirliği yapılmış olan "Ahlaki Duyarlılık Ölçeği" kullanılarak yürütülen Türkçe ve İngilizce çalışmalara ulaşabilmek için Google Akademik veri tabanında "Moral Sensitivity Questionnaire" ve "Ahlaki Duyarlılık Ölçeği" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Çalışma sonuçları bu konuda yapılacak ileriki çalışmalara yol gösterici olabilir.

Bulgular: Ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların en çok tüm hastanede (%51,1) ve yoğun bakımda çalışan hemşireler üzerinde yürütüldüğü, çalışmaların çoğunun (%64,2) 101-300 hemşirelik örneklem grubu üzerinde yürütüldüğü, çalışmaların %42,4'ünde hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyinin yüksek olarak saptandığı, çalışma sonuçlarındaki yaş, meslekte çalışma süresi, eğitim düzeyinin hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan bireysel etmenler olduğu, hemşirelerin ahlaki duyarlılığını inceleyen ulusal ve uluslararası çalışmalarda; ahlaki sıkıntının (%13), bakım davranışlarının (%9,2), tükenmişliğin (%7,4) hemşirelerin ahlaki duyarlılığı ile ilişkili mesleki özellikler olduğu, hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan mesleki deneyim süresi bağımsız değişkeninin, ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim gösterdiği belirlenmiştir.

Sonuç: Ülkemizde ve Dünya'da "Ahlaki Duyarlılık Ölçeği" kullanılarak yapılan çalışmaların

%42,4'ünde hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyinin yüksek olarak saptandığı, farklı zaman dilimlerine göre hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin değişmediği belirlenmiştir. İlişkili etmenlerin Ahlaki Duyarlılığa katkı düzeylerinin saptandığı çalışmaların yapılması önerilmektedir

Anahtar kelimeler: ahlaki duyarlılık, hemşire, etkileyen etmenler

Giriş: Hemşireler hasta bakımında yaşamsal bir rol oynarlar (Abdrbo & Bayoumy, 2022). Hastaların hemşirelerin bakımına gereksinim duymaları ve onlara bağımlı olmaları, onların savunmasız ve kolay örselenebilir olmalarına neden olur (Dinç, 2010). Bundan dolayı bakım, ahlaki sorumluluğunun farkında olan

ve duyarlı hemşireler tarafından yürütülmelidir (Dinç, 2010). “Bakımı, hemşirelik bakımı olarak özgün kılan hemşirenin doğru bilgisi (episteme), pratik aklı ve yargı yetisi (phronesis) ve özelleşmiş teknik beceri ve manevra yetisini (techne) etik ilkeler ve mesleki değerler doğrultusunda birleştirebilmesi ve özenli ve saygılı bir tutumla sunabilmesidir” (Dinç, 2010). Hemşirelerin bakımı yürütürken doğru kararları alabilmesi için, etik sorunu ayırt edebilme yeteneği olarak tanımlanan etik duyarlılıklarının gelişmiş olması gerekmektedir (Başak et al., 2020). Hemşireler bakım verirken beklenmedik durumlar ile sık sık karşılaşmaktadır. Bu durum onların etik ikilem yaşamasına ve karar verme sürecinde zorlanmalarına neden (Aslan, Kaplan, & Çelik, 2023). Bağımlı ve savunmasız konumdaki hastalara verilen hemşirelik bakımı, ahlaki sorumluluğunun farkında olan ve duyarlı hemşireler tarafından yürütülmelidir (Dinç, 2010). Bakımı yürütürken beklenmedik durumlar nedeniyle etik ikilem yaşayan hemşirelerin (Aslan, Kaplan, & Çelik, 2023) etik sorunu ayırt edebilme yeteneği olarak tanımlan ahlaki duyarlılıklarının gelişmiş olması gerekmektedir (Başak et al., 2020). Ahlaki duyarlılık var olan ahlaki sorunu tanıyabilme ve onun hakkında verilen kararları anlayabilme becerisidir (Aljabouri et al., 2021). Ahlaki duyarlılık, etik hususlara dikkati artırır, ahlaki kararlar alma yeteneğini geliştirir ve etik ikilemler sırasında problem çözme becerilerinin edinilmesine yol açar (Tosun 2018; Yeşilçınar et. al., 2020; Hajibabae et al., 2022; Nazari et al., 2022; Darzi-Ramandi et al., 2023). Teknolojideki hızlı gelişmelerin bir sonucu olarak ve yapay zekanın günlük yaşamın her alanında kullanımı nedeniyle ve COVID-19 pandemisi sonrasında yaşanan küresel değişimlerin hemşirelerin ahlaki duyarlılığını etkileyen etmenlerde yıllar boyunca bir değişime yol açıp açmadığı bilinmemektedir.

Amaç: Bu arşiv tarama çalışmasının amacı, ülkemizde ve Dünya’da “Ahlaki Duyarlılık Ölçeği” kullanılarak yapılan çalışmalarda istatistiksel düzeyde anlamlılık saptanan, ahlaki duyarlılık düzeyinin ve ahlaki duyarlılığı etkileyen etmenleri belirlemektir. Türkçe geçerliliği güvenilirliği 2009 yılında Tosun tarafından yürütülen Ahlaki Duyarlılık Ölçeği kullanılan çalışmalar dahil edilmiştir. Toplam 92 çalışmaya ulaşılmıştır. 1994 yılında Lützen tarafından geliştirilen Türkçe geçerliliği güvenilirliği yapılmış olan Ahlaki Duyarlılık Ölçeği” kullanılarak yürütülen Türkçe ve İngilizce çalışmalara ulaşabilmek için Google Akademik veri tabanında Moral Sensitivity Questionnaire -MSQ”-“Ahlaki Duyarlılık Ölçeği (ADA) anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Hemşirelik öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmalar değerlendirilmemiştir. 1995 – 2024 yılları arasında hemşirelik alanında “Ahlaki Duyarlılık Ölçeği” kullanılarak yapılan çalışmaların incelendiği bu arşiv tarama çalışmasında ulaşılan araştırmaların değerlendirilmesinde doküman analizi yöntemi kullanılmış, araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde elde edilen bulguların sayısal ve yüzdelerle dağılımları verilmiştir. İlerleyen yıllarda 3 farklı zaman diliminde (1995 – 2015; 2016 – 2020; 2021 - 2024) değişim olup olmadığı incelenmiştir. Verilerin analizinde çok gözlü ki-kare testi kullanılmıştır. Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan yaş, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim süresi bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla tek gözlü değişkenlerde ki-kare testi kullanılmıştır.

Araştırma soruları:

Ahlaki duyarlılık Ölçeği kullanılarak yapılan bilimsel çalışmalarda hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyi nedir?

Hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeyleri arasında yıllara göre farklılık var mıdır?

Tezler, öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar ve yarı- deneysel çalışmalar ile sağlık ekibinin diğer üyeleri ile birlikte hemşirelerin örnekleme alındığı ve ahlaki duyarlılık sonuçların birlikte incelendiği araştırmalar dahil edilmemiştir. Ölçekte düşük puanlar yüksek ahlaki duyarlılığı, yüksek puanlar düşük ahlaki duyarlılığı göstermektedir. Çalışmada belirtilen ölçek puanları kayıt edilerek duyarlılık düzeyleri belirlenerek sayısal ve yüzdelerle dağılımı verilmiştir.

Bulgular: Çalışmamızda dışlama kriterleri doğrultusunda 1995 – 20.Eylül 2024 tarihleri arasında toplam 92 çalışmaya ulaşılabilmektedir. Çalışmada hemşirelerin ahlaki duyarlılığında istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılığa yol açmayan bireysel etmenler ile ilişkili bulunmayan (korelasyon saptanmayan) mesleki özellikler dahil edilmemiştir. Çalışmaların sonuçlarına ilişkin ayrıntılar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında Farklılığa Yol Açan ve İlişkili Bulunan Etmenlerin İncelendiği Ulusal ve Uluslararası Çalışmaların Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Araştırmaların yayımlandığı yıllar	Sayı	Yüzde
1995 - 2015	10	% 10,8
2016 - 2020	36	% 39,2
2021 - 2024	46	% 50
Toplam	92	100.0

Pandemi nedeniyle yaşanan küresel değişimler nedeniyle 2020 yılı sonrasındaki yayımlanmış makaleler ayrı bir kategoride incelenmiştir. Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların yaklaşık yarısı 2021-2024 yılları arasında yayımlanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında Farklılığa Yol Açan ve İlişkili Bulunan Etmenlerin İncelendiği Ulusal ve Uluslararası Çalışmaların Yürütüldüğü Kliniklere Göre Dağılımı

Klinik	Sayı	Yüzde
Hastanenin tümü	47	51,0
YB	27	29,3
Psikiyatri	4	4,3
Acil	4	4,3
Cerrahi	3	3,2
Çocuk	3	3,2
Ameliyathane	2	2,1
Kadın Doğum	1	1,1
Dahiliye	1	1,1
Enf	1	1,1

Hemodializ	1	1,1
Yönetim	1	1,1
ASM	1	1,1
Toplam	92*	100.0

*İlişkili bulunan bireysel etmenler birden fazladır

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların en çok tüm hastanede (%51,1) ve yoğun bakımda çalışan hemşireler üzerinde yürütülmüştür (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında Farklılığa Yol Açan ve İlişkili Bulunan Etmenlerin İncelendiği Ulusal ve Uluslararası Çalışmalarda Örneklem Sayısının Dağılımı

Örneklem sayısı	Sayı	Yüzde
100 ve daha az	11	11,9
101 - 300	59	64,2
301 ve üzeri	22	23,9
Toplam	92	100.0

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların büyük çoğunluğunda (%64,2) örneklemin 101-300 hemşire örneklem grubunda yürütülmüştür (Tablo 3).

Tablo 4. Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında Farklılığa Yol Açan ve İlişkili Bulunan Etmenlerin İncelendiği Ulusal ve Uluslararası Çalışmalarda Saptanan Ahlaki Duyarlılık Düzeylerine Göre Dağılımı

Ahlaki Duyarlılık Düzeyi	Sayı	Yüzde
Puanı belirtilmeyen -0 (korelasyon çalışmaları)	24	26,1
Yüksek puan 150- 210 puan Düşük Ahlaki Duyarlılık Düzeyi	2	2,2

Orta Düzey 90 – 150 puan – Orta Ahlaki Duyarlılık Düzeyi	27	29,3
Düşük puan 30-90 puan – Yüksek Ahlaki Duyarlılık Düzeyi	39	42,4
Toplam	92	100.0

$X^2= 31,10$; S.D. = 3, tablo $X^2=7,815$ fark anlamlı

Çalışmaların tümünde ahlaki duyarlılık düzeyinde farklılık olduğu, en çok yüksek (%42,4) ve orta (%29,3) düzeyde ahlaki duyarlılık saptandığı ortaya çıkmıştır ($X^2=31,10$; S.D. = 3, tablo $X^2=7,815$ fark anlamlı) (Tablo 4).

Tablo 5. Ulusal ve Uluslararası Çalışmalarda Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında İstatistiksel Anlamlılık Düzeyinde Farklılığa Yol Açan Bireysel Etmenlere Göre Dağılımı

Farklılığa Neden Olan/ İlişkili Bulunan Etmen	Sayı	Yüzde
Yaş	10	16,1
Meslekte Çalışma Süresi	11	17,7
Eğitim	11	17,7
Mesleğini severek yürütme	4	6,5
Etikle ilgili eğitim alma	4	6,5
Cinsiyet	3	4,8
Temel değerler tercihi/ Kişisel Değerler	3	4,8
Bakımda etik tutum	3	4,8
Çalışılan birim	2	3,2
Medeni durum	2	3,2
Etik ikilem yaşama	2	3,2
Gelir düzeyi	1	1,6
Vardiyalı çalışma	1	1,6
İşten ayrılma niyeti	1	1,6
Acil kliniğinde çalışma süresi	1	1,6
Etik kodlara bağlılık	1	1,6
Yoğun bakım sertifikasına sahip olma	1	1,6
Yetiştigi coğrafi bölge	1	1,6
İletişim becerileri	1	1,6
Organ bağışına ilişkin tutum	1	1,6
TOPLAM (toplam 92 çalışma)	62*	100,0

toplam 92 çalışmada 62 farklı mesleki etmenin hemşirelerin ahlaki duyarlılığında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada birden çok etmenin etkisine bakılmıştır.

Çalışma sonuçlarındaki yaş, meslekte çalışma süresi, eğitim düzeyinin hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan bireysel etmenler olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Ulusal ve Uluslararası Çalışmalarda Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında İstatistiksel Anlamlılık Düzeyinde Farklılığa Yol Açan ve İlişkili Bulunan (Korelasyon) Mesleki Özelliklere Göre Dağılımı

İlişkili Bulunan Etmen/ Prediktör	Sayı	Yüzde
Ahlaki sıkıntı	7	13,0
Bakım davranışları	5	9,2
Ahlaki cesaret	5	9,2
Bakım kalitesi	4	7,4
Duygusal zekâ	4	7,4
Tükenmişlik	4	7,4
Ahlaki kimlik	3	5,5
Kaçırılmış hemşirelik bakımı	3	5,5
Kültürel yetkinlik	2	5,5
Etik iklim	2	5,5
Kendilik algısı	1	1,8
Psikososyal iş ortamı	1	1,8
Ekip çalışması	1	1,8
Refah	1	1,8
Ölüme İlişkin Tutum	1	1,8
Kültürlerarası duyarlılık	1	1,8
Dayanıklılık (Resilience)	1	1,8
Özetkililik	1	1,8

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Empati	1	1,8
Merhamet yorgunluğu	1	1,8
Biyomedikal etik farkındalık	1	1,8
Örgütsel zekâ	1	1,8
Hasta savunuculuğu	1	1,8
Etik liderlik	1	1,8
Terminal dönem hasta bakımı performansı	1	1,8
TOPLAM	54*	100.0

**toplam 92 çalışmada 54* farklı mesleki etmenin hemşirelerin ahlaki duyarlılığı ile istatistiksel düzeyde anlamlı bir ilişki saptandığı belirtilmiştir. Ancak aynı çalışmada birden çok etmenin etkisine bakılmıştır.

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığını inceleyen ulusal ve uluslararası çalışmalarda; ahlaki sıkıntının (%13), bakım davranışlarının (%9,2), tükenmişliğin (%7,4) hemşirelerin ahlaki duyarlılığı ile istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişkili bulunan (korelasyon) mesleki özellikler olduğu belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 7. Araştırmaların Yayımlandığı Yıllara Göre Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılığında Farklılığa Yol Açtığı Belirlenen Yaş, Mesleki Deneyim Süresi ve Eğitim Düzeyinin Oranının Dağılımı

Yıllar	Yaş		Mesleki deneyim		Eğitim Düzeyi	
1995 - 2015	3	30,0	1	9,1	1	9,1
2016 - 2020	6	60,0	8	72,7	4	36,4
2021 - 2024	1	10,0	2	18,2	6	54,4
Toplam	10	100.0	11	100.0	11	100.0
	X ² =3,80; S.D. = 2, tablo X ² =5,991; p>0.05		X ² =7,83; S.D.= 2, tablo X ² =5,991 fark p<0.05*		X ² = 3,90; S.D. = 2, tablo X ² =5,991; p>0.05.	

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan yaş ve eğitim düzeyi bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim göstermediği (Tablo 7). Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan mesleki deneyim süresi bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim gösterdiği belirlenmiştir (X²=7,83; S.D.= 2; p<0.05) (Tablo 7).

Tablo 8. Yıllara Göre Hemşirelerin Ahlaki Duyarlılık Düzeylerinin Dağılımı

Araştırmaların yayımlandığı yıllar	Puan belirtilmeyen (korelasyon)		Düşük Ahlaki Duyarlılık		Orta Ahlaki Duyarlılık		Yüksek Ahlaki Duyarlılık		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

1995 - 2015	3	3,3	-	-	4	4,4	3	3,3	10	100.0
2016 - 2020	10	27,8	1	2,7	13	36,1	12	33,3	36	100.0
2021 - 2024	11	30,5	1	2,7	10	27,8	24	66,7	46	100.0
Toplam	24	26,09	2	2,17	27	29,35	39	42,39	92	100.0

$X^2=3,98$; S.D.= 6, anlamlı değil, $p>0,05$.

Yıllara göre hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin değişmediği yapılan analizde saptanmıştır ($X^2=3,98$; S.D.= 6, anlamlı değil, $p>0,05$) (Tablo 8).

Tartışma: Farklı bakım ortamlarında çalışan hemşirelerde ahlaki duyarlılığı etkileyen etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası ulaşılabilen bilimsel çalışmalarda hemşirelerin ahlaki duyarlılık puanlarında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği bu çalışma sonucunda; Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların yaklaşık yarısı 2016-2020 yılları arasında yayımlandığı ortaya konmuştur (Tablo 1). Bu arşiv tarama çalışmasına Ahlaki Duyarlılık Ölçeğinin geliştirildiği tarihten sonra ulaşılabilen, dergilerde yayımlanan tüm Türkçe ve İngilizce araştırmalar dahil edilmiştir. Çalışmaya kongrelerde yayımlanan tam metin çalışma sonuçları dahil edilmemiştir.

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların en çok tüm hastanede (%51,1) ve yoğun bakımda çalışan hemşireler üzerinde yürütülmüştür (Tablo 2). Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların büyük çoğunluğunda (%64,2) örneklemin 101-300 hemşire örneklem grubunda yürütülmüştür (Tablo 3). Çalışmaların tümünde ahlaki duyarlılık düzeyinde farklılık olduğu, en çok yüksek (%42,4) ve orta (%29,3) düzeyde ahlaki duyarlılık saptandığı ortaya çıkmıştır ($X^2= 31,10$; S.D. = 3, Tablo $X^2=7,815$ fark anlamlı) (Tablo 4).

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan ve ilişkili bulunan etmenlerin incelendiği ulusal ve uluslararası çalışmaların en çok tüm hastanede ve yoğun bakımda çalışan hemşireler üzerinde yürütülmüştür (Tablo 2). Bu sonuç yazarların çalışma uzmanlaştığı bilim alanları ve ortak yürütülen araştırmalarda kolay ulaşılabilen örneklerde yürütülmesine bağlanabilir. Çalışmaların büyük çoğunluğunda (%44,45) örneklemin 101-200 hemşire örneklem grubunda yürütülmüştür (Tablo 3). Bu sonuç alanda çalışan hemşirelerin yoğun iş yükü nedeniyle araştırmalara katılmamasına bağlanabilir. Ancak uluslararası ve farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda örneklem sayısının çok yüksek olduğu görülmüştür. Hemşirelerin ahlaki duyarlılığını inceleyen ulusal ve uluslararası çalışmalarda; ahlaki sıkıntının (%13), bakım davranışlarının (%9,2), tükenmişliğin (%7,4) hemşirelerin ahlaki duyarlılığı ile istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişkili bulunan (korelasyon) mesleki özellikler olduğu belirlenmiştir (Tablo 6). Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan “mesleki deneyim süresi” bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim göstermediği belirlenmiştir. Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan yaş bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim gösterdiği ve en çok 2016-2020 yılları arasındaki çalışmalarda ahlaki duyarlılığı etkilediği belirlenmiştir (Tablo 7).

Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan yaş ve eğitim düzeyi bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim göstermediği (Tablo 7). Hemşirelerin ahlaki duyarlılığında farklılığa yol açan mesleki deneyim süresi bağımsız değişkeninin ahlaki duyarlılığı etkilediği yıllara göre değişim gösterdiği belirlenmiştir ($X^2=7,83$; S.D.= 2; $p<0,05$) (Tablo 7). Yıllar ilerledikçe eğitim

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

düzeyindeki farklılığın giderek daha yüksek oranda ahlaki duyarlılık düzeyinde farklılığa yol açtığı söylenebilir. Bu sonuç, özellikle ülkemizde hemşirelikte yüksek öğretim veren okulların artmasına ve bunun alana yansımaya bağlanabilir.

Yıllara göre hemşirelerin ahlaki duyarlılık düzeylerinin değişmediği yapılan ki-kare analizde saptanmıştır ($X^2=3,98$; S.D.= 6, anlamlı değil, $p>0,05$) (Tablo 8). Bu sonuç hemşirelerin hem eğitimlerinde bunun sürekli vurgulanmasına bağlanabilir.

Konuya benzer başka bir çalışma sonucuna ulaşılammıştır. Bazı korelasyon çalışmalarının bulgularında ölçek puan ortalaması verilmediğinden, bu çalışmalarda ahlaki duyarlılık düzeyine karar verilememiş, ahlaki düzeyi belirtilmeyen olarak sonuçlara yansıtılmıştır. Bunun yanısıra İngilizce ve Türkçe dışındaki dillerde yayımlanan çalışmaların çalışma kapsamına alınmaması çalışmanın diğer bir sınırlılığıdır.

Sonuç: “Ahlaki duyarlılık ölçeği” ülkemizde ve Dünya’da çalışan hemşirelerde sıklıkla kullanılmış ve farklı bakım ortamlarında çalışan hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarını belirlemede yardımcı bir ölçüm aracı olmuştur. Ayrıca bu ölçüm aracı, hemşirelerde ahlaki duyarlılığın, mesleki özellikler ve kavramlarla korelasyonu olup olmadığını belirleme olanağı sağlamıştır. Sonuç olarak “Ahlaki duyarlılık ölçeği” kullanılarak yapılan tüm çalışmaların yaklaşık yarısında hemşirelerin orta düzeyde ahlaki duyarlılığa sahip oldukları söylenebilir. Geliştirildiği yıllardan itibaren bu ölçeğin kullanıldığı, farklı hemşirelik kavramlarının ahlaki duyarlılık üzerine etkilerinin incelendiği, örnekleme tez ve kongre kitaplarının da dahil edildiği yeni çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Afrasiabifar, A., Mosavi, A., Dehbanizadeh, A., & Khaki, S. (2021). Nurses’ caring behaviour and its correlation with moral sensitivity. *Journal of Research in Nursing*, 26(3), 252-261.

Akcan, K., Çelik, A. K., & Karataş, M. (2023). Türkiye’deki Bir Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Etik Duyarlılığının İncelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sağlık Dergisi*, 4(2), 243-251.

Atay, M. E., & Yurttaş, A. (2021). Hemşirelerin Etik Duyarlılıkları ile Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics- Law & History*, 29(1). 66-77.

Aljabouri, A., Khoobi, M., Ahmadi, F., & Rasekhi, A. (2023). The Relationship between Nurses’ Moral Sensitivity and Patient Satisfaction in Iraqi Emergency Wards in 2021. *Health Education and Health Promotion*, 11(3), 373-379.

Arslan, S., Taylan, S., & Gözüyeşil, E. (2017). Hemşirelerin çalışma ortamı yaşam kaliteleri ve etik duyarlılıkları. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 21-26.

Amiri, E., Ebrahimi, H., Vahidi, M., Asghari Jafarabadi, M., & Namdar Areshtanab, H. (2019). Relationship between nurses’ moral sensitivity and the quality of care. *Nursing ethics*, 26(4), 1265-1273.

Amrolahi-Mishavan, F., Emami-Sigaroudi, A., Jafaraghaee, F., Shamsavari, H., Maroufizadeh, S., & Babaeipour-Divshali, M. (2024). Exploring Factors affecting Missed Nursing Care in Cardiovascular Care Units: A Qualitative Study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 29(1), 133-139.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Antunes Ferraz, M. O., da Silva Oliveira, S., Sales de Jesus, I., Nunes de Azevedo, G., Dalla Nora, C. R., & de Oliveira Santa Rosa, D. (2023). Moral sensitivity in nursing and interactions with care: integrative review. *Journal of Nursing UFPE/Revista de Enfermagem UFPE*, 17(1), page 12. 10.5205/1981-8963.2023.257493

Aslan, H., Kaplan, F., & Çelik, H. (2023). Palyatif ve Yoğun Bakım Hemşirelerinin Etik Tutum ve Ahlaki Duyarlılıklarının Değerlendirilmesi. *Perspectives in Palliative & Home Care*, 2(2 (3)), 127-135

Arslan, F. T., & Calpbınici, P. (2018). Moral sensitivity, ethical experiences and related factors of pediatric nurses: a cross-sectional, correlational study. *Acta Bioethica*, 24(1): 9-18.

Asghar, A., Fiaz, F., Latif, A., Haider, I., & Bıbı, S. (2024). Assessment Of Critical Care Nurses'adherence To Ethical Codes And Its Relation To Spiritual Well-Being And Moral Sensitivity. *Pakistan Journal Of Intensive Care Medicine*, 4 (01), 26-26.

Ateş, A. Y. (2021) Hemşirelerde Merhamet Düzeyinin Etik Duyarlılık ile İlişkisi (Bir Sağlık Kurumu Örneği). *Balkan Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 41-52.

Araç, B., Doğan, R., & Sarıtaş, S. (2018). Determining the moral sensitivity of intensive care nurses. *International Journal of Medical Investigation*, 7(1), 88-97.

Ahn, S. H. (2010). **(Hae Ri kim, Sung Hee Ahn)** Moral sensitivity and moral distress among Korean hospital nurses. *Korean Journal of Medical Ethics*, 13(4), 321-336.

Bong, H. J., & Lee, M. (2024). The influence of socio-cognitive mindfulness, moral sensitivity and dementia communication behaviors on dementia nursing performance of nurses in long- term care hospitals: a cross-sectional study. *BMC nursing*, 23(1), 351-362.

Bakan, A. B., Kılıç, D., Aslan, G., & Uçar, F. (2020). Onkoloji birimleri ve yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerde etik duyarlılık ve merhamet yorgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 20-29.

Başak, T., Uzun, Ş., & Arslan, F. (2010). Investigation of the moral sensibility of intensive care nurses. *Gulhane Tıp Dergisi*, 52(2), 76-81.

Borhani, F., Abbaszadeh, A., Mohamadi, E., Ghasemi, E., & Hoseinabad-Farahani, M. J. (2017). Moral sensitivity and moral distress in Iranian critical care nurses. *Nursing ethics*, 24(4), 474-482.

Borhani, F., Keshtgar, M., & Abbaszadeh, A. (2015). Moral self-concept and moral sensitivity in Iranian nurses. *Journal of medical ethics and history of medicine*, *J Med Ethics Hist Med*. 2015; 8(4):1-7.

Cerit, B., & Öztürk, E. (2021). Yoğun bakım hemşirelerinin ahlaki duyarlılığı ile etik karar verebilme düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(2), 116-123.

-Comrie RW. An analysis of undergraduate and graduate student nurses' moral sensitivity. *Nursing Ethics*. 2012;19(1):116-127. doi:10.1177/0969733011411399

Cerit, B., & Özveren, H. (2019). Effect of hospital ethical climate on the nurses' moral sensitivity. *The European Research Journal*, 5(2), 282-290.

Choe, K., Kim, S., Lee, C., & Kim, S. (2020). Effect of ethics seminar on moral sensitivity and ethical behavior of clinical nurses. *International journal of environmental research and public health*, 18(1), 241-248.

Dalcalı, B. K., & Şendir, M. (2016). Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 24(1), 1-9.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Daşbilek F., Avşar G., (2019). Hemşirelerin Kişisel Değerleri İle Etik Duyarlılıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.

Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2(2): 45-53

Darzi-Ramandi, M., Sadeghi, A., Tapak, L., & Purfarzad, Z. (2023). Relationship between moral sensitivity of nurses and quality of nursing care for patients with COVID-19. *Nursing Open*, 10(8), 5252-5260.

Dinç, L.(2010). Bakım Kavramı ve Ahlaki Boyutu. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi. 74–82.

Duran, S., Kargin, M., & Çelebi, E. (2018). Moral sensitivity in nurses providing care to psychiatric patients: a cross-sectional study. *Kocaeli Medical Journal*, 7(3), 96-103.

Dülgerler, Ş., Durgu, N., & Güler, C. (2020). Çalışan ve öğrenci hemşirelerde etik duyarlılık düzeyi ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 28(3), 345-353.

Erden Melikoğlu, S., Köktürk Dalcalı, B., & Aydoğan, S. (2023). The Relationship of Intensive Care Nurses' Attitudes Towards Organ Donation With Their Attitudes Towards Euthanasia and Moral Sensitivity. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, doi: 10.1177/00302228231199882.

Fouladi E., Mohammad Ali Mohammadi, Naser Mozaffari.(2024) Journal of Nursing and Midwifery Sciences In Press(In Press). Predicting Missed Nursing Care Based on Moral Sensitivity and Care-Related Factors. DOI: 10.5812/jnms-143728. May 2024

Firat B., Karataş G., Barut A., Metin G., Sarı D. Acil Hemşirelerinde Etik Duyarlılık 229 Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi DEUHFED 2017, 10 (4), 229-235 <http://www.deuhyoedergi.org>

Filizöz, B., Mesci, G., Aşçı, A., & Bağcıvan, E. (2015). Hemşirelerde etik duyarlılık: Sivas ili merkez kamu hastanelerinde bir araştırma. *İş Ahlakı Dergisi*, 8(1), 47-66.

-Gathara, D., Serem, G., Murphy, G. A., Obengo, A., Tallam, E., Jackson, D., ... & English, M. (2020). Missed nursing care in newborn units: a cross-sectional direct observational study. *BMJ quality & safety*, 29(1), 19-30.

Guo, S. Y., Wang, X. K., Zhang, Z. X., Zhang, Q. J., Pan, X., Li, C. X., & Ke, D. D. (2024).

The Mediating Effect of Nurses' Emotional Intelligence in the Relationship between Moral Sensitivity and Communication Ability with Angry Patients. *Journal of Nursing Management*, 2024(1), 6614034.

Hajibabae, F., Salisu, W. J., Akhlaghi, E., Farahani, M. A., Dehi, M. M. N., & Haghani, S. (2022). The relationship between moral sensitivity and caring behavior among nurses in iran during COVID-19 pandemic. *BMC nursing*, 21(1), 58.

Han, D., Seo, K., Kim, E. S., & Kim, H. E. (2018). Influences of moral sensitivity and safety environment on compliance with standard precautions among nurses. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*, 19(3), 364-375.

-Hashmatifar, N., Mohsenpour, M., & Rakhshani, M. (2014). Barriers to moral sensitivity: viewpoints of the nurses of educational hospitals of Sabzevar. *Journal of Medical Ethics & History of Medicine*, 7(1).1-9.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Hwang, K. H., Cho, O. H., Yoo, Y. S., & Chung, M. Y. (2017). Attitudes, Stigma, and Moral Sensitivity of Nurses toward HIV and AIDS. *Journal of Korean Academic Society of Home Health Care Nursing*, 24(2), 142-150.

Hwang, G., Shin, J. M., Kim, M., Kim, S., & Yang, S. H. (2022). The Effect of Moral Sensitivity and Moral Distress on the Caring Behavior of Nurses in Neonatal and Pediatric Intensive Care Units. *Korean Journal of Medical Ethics*, 25(3), 261-276.

Jamshidian, F., Shahriari, M., & Aderyani, M. R. (2019). Effects of an ethical empowerment program on critical care nurses' ethical decision-making. *Nursing ethics*, 26(4), 1256-1264.

Jeong, H. E., Nam, K. H., Kim, H. Y., & Son, Y. J. (2021). Patient safety silence and safety nursing activities: mediating effects of moral sensitivity. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11499.

Izadi, A., Imani, E., Khademi, Z., Asadi, N. F., Hajizadeh, N., & Naghizadeh, F. (2013). The correlation of moral sensitivity of critical care nurses with their caring behavior. *Journal Of Medical Ethics And History Of Medicine*. 6(2): 43-56.

İlter, S. M., Ovayolu, Ö., Serçe, S., & Ovayolu, N. (2022). An investigation of the relationship between compassion fatigue and moral sensitivity of intensive care nurses. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 00302228221107976.

Jaafarpour, M., & Khani, A. (2012). Evaluation of the nurses' job satisfaction, and its association with their moral sensitivities and well-being. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR*, 6(10), 1761.

Jang, S. J., Kim, E. H., & Lee, H. (2022). Moral sensitivity and person-centred care among mental health nurses in South Korea: A cross-sectional study. *Journal of Nursing Management*, 30(7), 2227-2235.

Jo, K. H., & Kim, Y. J. (2013). The impact of nurses' attitude toward dignified death and moral sensitivity on their end-of-life care performance. *Journal of Hospice and Palliative Care*, 16(4), 223-231.

Kahrıman, İ., & Çalık, K. Y. (2017). Klinik hemşirelerin etik duyarlılığı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 111-121.

Khosravani, M., Borhani, F., Loghmani, L., & Mohsenpour, M. (2018). Ethical sensitivity relationship with communication skills in Iranian nursing managers. *Int J Pharm Res*, 10(3), 143-147.

Kavurmacı, M., & Tan, M. (2019). Determining the moral sensitivities of intensive care nurses. *Critical care nursing quarterly*, 42(3), 278-284.

Kaya, E., & Özdelikara, A. (2022). The Effect of Moral Sensitivity Levels of Intensive Care Nurses on Their Attitudes Towards Death: A Descriptive Study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 14(4).

Khodaveisi, M., Oshvandi, K., Bashirian, S., Khazaei, S., Gillespie, M., Masoumi, S. Z., & Mohammadi, F. (2021). Moral courage, moral sensitivity and safe nursing care in nurses caring of patients with COVID-19. *Nursing open*, 8(6), 3538-3546.

Khorany, H., Momeni, M., Ahmadi, A., & Motalebi, S. A. (2024). Predictive Value of Moral Sensitivity for Quality of Care Among Iranian Nurses. *Jundishapur Journal of Chronic Disease Care*, 13(1):e138899.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Kim, O. H., Ahn, S. A., Oh, S. M., Kong, J. H., & Choi, H. O. (2019). The mediating effect of biomedical ethics awareness in the relationship between the moral distress and moral sensitivity of hospital nurses. *Journal of Convergence for Information Technology*, 9(9), 78-86.

Kim, H., Kim, H., & Oh, Y. (2023). Impact of ethical climate, moral distress, and moral sensitivity on turnover intention among haemodialysis nurses: a cross-sectional study. *BMC nursing*, 22(1), 55-64.

Kim, Y. S., Kang, S. W., & Ahn, J. A. (2013). Moral sensitivity relating to the application of the code of ethics. *Nursing Ethics*, 20(4), 470-478.

Kovanci, M. S., & Atli Özbaş, A. (2024). Moral distress and moral sensitivity in clinical nurses. *Research in Nursing & Health*, 47(3), 312-323.

Köse, A., & Baykara, Z. G. (2022). Hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının profesyonellik davranışlarına etkisinin belirlenmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 19-33.

Kulakaç, N., & Uzun, S. (2023). The effect of burnout and moral sensitivity levels of surgical unit nurses on job satisfaction. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 38(5), 768-772.

Lim, A., & Kim, S. (2021). Nurses' ethical decision-making during end of life care in South Korea: a cross-sectional descriptive survey. *BMC Medical Ethics*, 22, 1-9.

Lim, M. H. (2016). Effects of moral sensitivity and critical thinking disposition on perceived ethical confidence in nursing students. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*, 17(9), 610-618.

Lützn, K., Evertzon, M., & Nordin, C. (1997). Moral sensitivity in psychiatric practice. *Nursing Ethics*, 4(6), 472-482.

Lützn, K., Nordström, G., & Evertzon, M. (1995). Moral sensitivity in nursing practice. *Scandinavian journal of caring sciences*, 9(3), 131-138.

Lotfi-Bejestani, S., Atashzadeh-Shoorideh, F., Ghafouri, R., Iri, M., Ohnishi, K., & Ghadirian,

F. (2023). Is there any relationship between nurses' perceived organizational justice, moral sensitivity, moral courage, moral distress and burnout? *BMC nursing*, 22(1), 368-382.

Lee, J. S., & Ahn, S. H. (2019). The impact of moral sensitivity and moral distress on end-of-life care performance among intensive care unit nurses. *Korean Journal of Medical Ethics*, 22(2), 140-160.

Mahdaviseresht, R., Atashzadeh-Shoorideh, F., & Borhani, F. (2015). Correlation between moral sensitivity and moral courage in nurses of selected hospitals affiliated to Tabriz University of Medical Sciences in 2014. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 8(3), 27-39.

Moayedi, S., Rezaei, M., & Mohammadinia, N. (2022). The correlation between organizational intelligence and moral sensitivity of nurses in hospitals in the east of Kerman province. *NeuroQuantology*, 20(16), e 4834- 4843 |.

Mohammadi, S., Borhani, F., & Roshanzadeh, M. (2016). Moral sensitivity and delivering bad news skills: A study on critical care unit nurses. *Medical Ethics Journal*, 10(37), 7-16.

Mohammadi, Z., Darderafshi, S., Akhlaghi, M., & Makvandi, Z. (2021). The Relationship Between Ethical Awareness in Nursing Profession, and Moral Sensitivity in Nurses of Hamadan University of Medical Sciences, Iran.220; 368-382.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Mohammadi, F., Tehranineshat, B., Ghasemi, A., & Bijani, M. (2022). A study of how moral courage and moral sensitivity correlate with safe care in special care nursing. *The Scientific World Journal*, 2022(1), 1-8.

Mohammadi, S., Borhani, F., & Roshanzadeh, M. (2017). Moral sensitivity and moral distress in critical care unit nurses. *Medical Ethics Journal*, 10(38), 19-28.

Mostafavian, Z., Gholampour, J., Faraj Pour, A., Akbari Farmad, S., & Rahchamani, M. A. (2019). Comparison of moral sensitivity among last year nursing students and nurses working at teaching hospitals of Islamic Azad University of Mashhad. *Education and Ethics In Nursing* ISSN: 2322-5300, 8(3-4), 30-36.

Milliken, A. (2018). Nurse ethical sensitivity: An integrative review. *Nursing ethics*, 25(3), 278-303.

Molaie, F., Hasani, A.R. Mohammadpour, M.R., & Khorrami E.R. (2022). Investigating the Correlation between Moral Sensitivity and Patient Advocacy in Nurses. *Medical Ethics*, 16(47), <https://sid.ir/paper/1121114/en>

Mohamed, A. F. A., Abdelmonem, R. M., Abd Elhakam, E. A., & Abdelraof, A. I. (2022). Relationship between hospital ethical climate, psychological well-being, and job satisfaction among nurses following COVID-19 outbreak. *Assiut Scientific Nursing Journal*, 10(28.), 178- 189.

Mert, S., Kersu, Ö., Aydin Sayilan, A., & Akyolcu, N. (2023). An investigation of surgical nurses' professional values, ethical sensitivity and quality of care: A cross-sectional study from northwest Turkey. *Evaluation & the Health Professions*, 46(1), 30-40.

Mert Boğa S, Aydin Sayilan A, Kersu Ö, Baydemir C. Perception of care quality and ethical sensitivity in surgical nurses. *Nurs Ethics*. 2020;27(3):673-85

Nazari, S., Poortaghi, S., Sharifi, F., Gorzin, S., & Afshar, P. F. (2022). Relationship between moral sensitivity and the quality of nursing care for the elderly with Covid-19 in Iranian hospitals. *BMC Health Services Research*, 22(1), 840-846.

Noh, D., Kim, S., & Kim, S. (2013). Moral distress, moral sensitivity and ethical climate of nurses working in psychiatric wards. *Journal of Korean Academy of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 22(4), 307-319.

Nora, C. R. D., Zoboli, E. L. C. P., & Vieira, M. M. (2017). Moral sensitivity in primary health care nurses. *Revista brasileira de enfermagem*, 70, 308-316.

Ne'eman-Haviv, V., Blau, A., & Ofri, L. (2024). The role of moral integrity in the association between moral self and moral sensitivity among nurses: A mediation model. *Nursing Ethics*, 09697330241263994.

Nora, C. R. D., Zoboli, E. L. C. P., & Vieira, M. M. (2017). Moral sensitivity in primary health care nurses. *Revista brasileira de enfermagem*, 70, 308-316.

Nobahar, M., Ameri, M., & Goli, S. (2023). The relationship between teamwork, moral sensitivity, and missed nursing care in intensive care unit nurses. *BMC nursing*, 22(1), 241-248.

Oğuzhan, G., Aydın, G. Z., & Bölükbaşı, F. B. (2019). Hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının belirlenmesi: Bir devlet hastanesi örneği. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 6(2), 91-99.

Ohnishi, K., Kitaoka, K., Nakahara, J., Välimäki, M., Kontio, R., & Anttila, M. (2019). Impact of moral sensitivity on moral distress among psychiatric nurses. *Nursing ethics*, 26(5), 1473- 1483.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Özdemir, S., & Elmaoğlu, E. (2024). Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşirelerinde Karşılanamayan Bakım Nedenleri ve Vicdan: Kalitatif ve Kantitatif Bir Araştırma. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 7(1), 113-126.

Özdemir, S., Sevinç, S., Elmaoğlu, E., & Sungur, M. (2024). The Correlation between the Compassion and Moral Sensitivities of Nurses during COVID-19 Pandemic. *Etkili Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 85-98.

Özkan, M., & Adana, F. (2023). Intercultural and Ethical Sensitivity Levels of Healthcare Professionals and Related Factors. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 31(1), 11-17.

Öztürk, E., Şener, A., Koç, Z., & Duran, L. (2019). Factors influencing the ethical sensitivity of nurses working in a university hospital. *Eastern Journal of Medicine*, 24(3), 257-264.

Purabdollah, M., Mokhtari, M., Moghadam Tabrizi, F., Khorami Markani, A., & Emami, S. (2022). Correlation of nurses' social responsibility with the missed nursing care. *Health Education and Health Promotion*, 10(4), 763-769.

Palazoğlu, C. A., & Koç, Z. (2019). Ethical sensitivity, burnout, and job satisfaction in emergency nurses. *Nursing ethics*, 26(3), 809-822.

Rahnama, F., Mardani-Hamooleh, M., & Kouhnavard, M. (2017). Correlation between moral sensitivity and self-esteem in nursing personnel. *Journal of medical ethics and history of medicine*, 10; 2-8.

Sedghi Goyaghaj, N., Zoka, A., & Mohsenpour, M. (2022). Moral sensitivity and moral distress correlation in nurses caring of patients with spinal cord injury. *Clinical Ethics*, 17(1), 51-56.

Sarıtaş, S., Topdemir, E. A., & Büyükbayram, Z. (2020). The Effect Of Intensive Care Unit Nurses' anxiety Levels On Moral Sensitivity. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 8(3), 906-918.

Tiryaki Şen, H., Polat, Ş., & Afşar Doğrusöz, L. (2024). The relationship between subjective compliance with isolation precautions and moral sensitivity in novice nurses: cross-sectional study. *BMC nursing*, 23(1), 69-78.

Taylan, S., Özkan, İ., & Şahin, G. (2021). Caring behaviors, moral sensitivity, and emotional intelligence in intensive care nurses: A descriptive study. *Perspectives in psychiatric care*, 57(2), 734-746.

Tazegün, A., & Çelebioğlu, A. (2016). Çocuk hemşirelerinin etik duyarlılık düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Ethical sensitivity levels of pediatric nurses and effective factors*. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi* 2016; 6(2): 97-102 doi:10.5222/buchd.2016.097.

Temiz, Z., Öztürk, D., Ünver, S., Tohumat, Ş. G., Akyolcu, N., Kanan, N., & Nur, F. (2017). Cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin etik duyarlılıklarının belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(2), 83-89.

Tønnessen, S., Scott, A., & Nortvedt, P. (2020). Safe and competent nursing care: An argument for a minimum standard ?. *Nursing ethics*, 27(6), 1396-1407.

Üzar Özçetin, Y. S., & Sarioğlu, G. (2022). The relationship between resilience, moral sensitivity, and cultural competence among nurses. *Psychology, Health & Medicine*, 27(8), 1672-1681.

Vryonides, S., Papastavrou, E., Charalambous, A., Andreou, P., Eleftheriou, C., & Merkouris,

A. (2018). Ethical climate and missed nursing care in cancer care units. *Nursing ethics*, 25(6), 707-723.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Ye, B., Luo, E., Zhang, J., Chen, X., & Zhang, J. (2022). Moral sensitivity and emotional intelligence in intensive care unit nurses. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(9), 5132-5143.

Yeşilçınar, Ü., Yamık, D., Şahin E., Tarhan, R. (2020) Yoğun Bakım Hemşirelerinde Ahlaki Duyarlılık, İş Motivasyonu ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. 10(4): 578 – 584.

Yıldız, E., & Yıldırım, G. (2023). Determination of the Relationship Between Nurses' Care Behavior and Moral Sensitivity Levels. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 13(2), 376-387.

Yılmaz, D., Düzgün, F., Yılmaz, D. U., Korhan, E. A., & Dikmen, Y. (2018). Dahili kliniklerde görev yapan hemşirelerin etik duyarlılıklarının ve etkileyen faktörlerin incelenmesi: Üniversite Hastanesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(2), 157-163.

Yorulmaz, D. S. (2021). Hemşirelerin Etik Duyarlılığı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law & History/Türkiye klinikleri tıp Etiği, Hukuku ve Tarihi Dergisi*, 29(1).86-93.

Xu, X., Wang, Y., Meng, J., Xia, X., Cao, W., & Liu, Y. (2024). The Relationship Between Moral Sensitivity, Missed Nursing Care and Moral Distress Among New Nurses: A Cross- Sectional Study. *Journal of Clinical Nursing*.

Zhang, N., Li, M., Gong, Z., & Xu, D. (2019). Effects of ethical leadership on nurses' service behaviors. *Nursing ethics*, 26(6), 1861-1872.

Zhang, N., Bu, X., Xu, Z., Gong, Z., & Gilal, F. G. (2021). Effect of ethical leadership on moral sensitivity in Chinese nurses: A multilevel structural equation model. *Advances in Nursing Science*, 44(3), E78-E

HEMŞİRELERİN ORYANTASYON PROGRAMINA YÖNELİK KOÇLUK DESTEKLİ ÖNERİLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Emine Sarıoğlu¹ , Adalet Kutlu²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Ülkemizde sağlık hizmeti görevi olan işletmelerin büyük çoğunluğu hastanelerdir. Çok sayıda personel istihdamının var olduğu sağlık sektöründe, personel devir hızının yüksek olduğu ve tıbbi hataların sıfır olması beklenmektedir. Bu nedenle sağlık sektöründe oryantasyon eğitimi önemli bir yere sahiptir (1). Oryantasyon eğitimi, çalışanların işe ilk girişlerinde, örgüte ve yapacakları işlere çabuk uyum sağlamaları amacıyla yapılmaktadır (1,2). Kurumlarda her bir personelin görevlerini yerine getirmeleri sürecinde gerekli niteliklere sahip olabilmeleri özellikle spesifik geliştirici uygulamalar ile anlamlı olabilmektedir (3). Bu uygulamalardan biri olan koçluk; istenen performansa ulaşmak için koç ve birey arasında kurulan planlı gelişim sürecidir. Koç ise bireyin çözüm bulmasında yol arkadaşıdır. Koçlukta amaç; bireyin özgün çözümlerini bularak hedeflerine ulaşması ve kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır (4).

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin oryantasyonlarını kolaylaştıracak yöntemleri koçluk destekli olarak kendilerinin ortaya çıkarması ve çözüm önerilerinde bulunmaları için planlanmıştır.

Yöntem:

Yer Zaman: Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Eylül 2023-Temmuz 2024 tarihlerinde yapılmıştır.

Araştırma Tasarımı: Kalitatif desende fenomenolojik yaklaşımla yapılmıştır.

Örnekleme: Araştırmayı kabul eden kuruma yeni başlayan 20 hemşire dahil edilmiştir.

Veri toplama: GROW Modeli ile yüzyüze koçluk seansları yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda; Kuruma/birime oryantasyon sizin için ne demek? Şu anki oryantasyonunuza 1 ile 10 arasında kaç puan verirsiniz? Oryantasyonunuzu sağlamak için neler yapabilirsiniz? Daha önce benzer durum yaşadysanız oryante olmak için neler yapmıştınız? Eylem adımlarınız neler olacak? Soruları yer almaktadır. Veri toplamaya, veriler tekrar etmeye başlayınca kadar devam edilmiştir. Sorular görüşme kısmında ayrıntılandırılmıştır.

Çalışma için MCBÜ Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri etik kurulundan onay alınmıştır.

GROW Modeli (Koçluk Görüşmesi)

1-Goal (Hedef): Kuruma/birime oryantasyonu kolaylaştırmak/sağlamak

2-Reality (Gerçek durum): Oryantasyon sizin için ne demek? Neler olduğunda kendinizi tam oryante olmuş hissedersiniz?

Kuruma/birime tam oryante olma 10 puan, hiç oryante olmama 1 puan ise kendinizi şu an kaçta hissediyorsunuz? Şu anki oryantasyon durumunuzu anlatır mısınız?

3- Options (Seçenekler)

Oryantasyonunuzu tam olarak sağlamak için neler yapabilirsiniz? Daha önce benzer durum yaşadınız mı? Yağadıysanız neler yaptınız?

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Biriminizde çalışan sevdiğiniz, güvendiğiniz bir arkadaşınız var mı? Varsa arkadaşınız oryantasyon sağlamanızda size ne önerirdi?

4- Will (Gelecek): Bu farkındalıkla eylem adımlarınız neler olacak? Neler yapacaksınız?

Takdir etme (Mesleğe uyum çabanız konusunda sizi çok takdir ediyorum. Mesleğinizi önemsemeyiz, gelişiminiz konusunda gayret göstermeniz çok güzel. vb...)

Bulgular:

Temalar ve Alt Başlıklar		
Temalar	Alt Başlıklar	Örnekler
Rehberlik	Rehber hemşire belirlenmesi, Rehberlik programı oluşturma, Sorun çözme ve destek (Rehber hemşirenin niteliği, sakinliği, bilgi ve deneyim düzeyi, bilgiyi aktarması)	“Tek bir rehber (mentör) tarafından belirli bir düzen dahilinde eğitim almak istiyorum. Farklı hemşirelerden rehberlik almak kafamı karıştırıyor” (1.,2.,5.,7. hemşire) “Sorularima net cevaplar verilsin ve soru sormama anlayışlı olunsun. Aksi takdirde soru sormaya çekiniyorum” (2., 3.,12. hemşire)
İletişim	Açık iletişim, Aktif dinleme, Empati kurma, Uygun geribildirim verme (yöneticiler, rehberler ve klinik çalışanları)	“Yargılanmadan dinlenilmek istiyorum” (4.,7.,9.,11.,15.,16. hemşire) “Uyum sağlayıp sağlamadığım bana da sorulsun” (8., 12. hemşire)
Klinik rehberler ve protokoller oluşturma	Birim işleyiş, rol ve sorumlulukların netleştirilmesi	“Hekimlerin kopyala yapıştır şeklinde yaptıkları hatalı orderları düzeltirmek kafamı karıştırıyor” (19. hemşire) “ Sakin birimlerde göreve başlayıp, daha sonra yoğun birime geçelim. Hata yapmaktan korkuyorum” (2., 4., 7., 13. 15.hemşire) “Küçük bir devlet hastanesinden geldim. Asistanlarla ve fazla sayıda hekimle çalışmakta zorlandım” (3., 7., 12. hemşire)
Ekip işbirliği	Ekiple karşılıklı soru cevap ve tartışma seansları, açık beklentiler	“Sakin davranan iyi anlatan hemşireyle çalışalım bizim de görüşümüz alınsın”(5., 7.,16. hemşire)
Eğitim materyalleri	Eğitim sunumları, eğitim materyal ve kaynaklarının sağlanması	“Hemşirelik girişimlerini ve hastalıkları anlatan sunumlar yapılınsın”(1., 2., 10., 13. hemşire) “Bilmediğim hastalıklar konusunda internetten araştırma yapabilirim, kitap alabilirim” (4., 6., 8., 10. hemşire)

Hemşirelerin Görüşmelerde Oryante Olacak Hemşirelere Vermiş Oldukları Öneriler

Hemşireler günlük notlar alma, günlük tutma, video çekme vb., kendilerini ödüllendirme, hatırlatıcılar kullanma, hastalıkları araştırmak öğrenmek (kitap okumak, yapay zeka, internet, klinik eğitim materyalleri) şeklinde önerilerde bulundular.

Batılı'nın 2010 yılında yapmış olduğu çalışmada oryantasyon eğitimini veren kişinin konuya hakimiyeti, mesleki deneyimi, etkin sunum becerilerinin önemli olduğu saptanmıştır (5). Bayır'ın 2023 çalışmasında, eğitimlerin kalıcı olmasında uygun materyal ve kaynakların kullanımının önemli olduğu,

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

eğitim planı hazırlanırken hemşirelerin ihtiyaç, görüş ve talepleri sorulması gerektiği saptanmıştır (6). Karadere'nin 2019 çalışmasında ise oryantasyon eğitimlerinin kapsamının geniş olması gerektiği, özellikle yeni başlayanların endişe ve stresinin desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır (7). Esencan, Merih, Erdek'in 2018 çalışmasında öğrencilerin %62.7'sinin okullarında daha önce oryantasyon eğitimi aldığını, kalan eksiğin alanlarda verilen eğitimlerle tamamlanması gerektiğini belirtmiştir (8).

Sonuç: Hemşirelerin "oryantasyon" kavramına verdikleri anlamlarda, oryantasyon sağlama yöntemlerinde (Rehber hemşire ile birebir çalışma, gözlem yapma, araştırma vb.) ve oryantasyon sürelerinde fark olduğu belirlendi. Kuruma aynı zamanda başlayan hemşirelerden; kuruma oryante olma durumuna 3 puan veren hemşire de, 8 puan veren hemşire de olduğu görüldü. Bu konuda hemşirelerin eski deneyimleri, ekibin ve rehber hemşirenin yaklaşımının etkili olduğu düşünüldü.

Hemşireler tarafından en çok; yönetim ekibi dahil tüm çalışanlarla tanışmak, iyi iletişim kurmak ve ekip uyumu sağlamak, uyum eğitimlerini bir düzen dahilinde almak, destekleyici çalışma ortamı sağlanması konularına vurgu yapılmıştır. Hemşirelerin kuruma/birime oryantasyonlarının sağlanmasında; genel eğitimlerin yanı sıra breye özel koçluk seanslarıyla ihtiyaçların belirlenmesi ve buna yönelik uygun tekniklerle girişimlerde bulunulması önerilebilir.

Kaynaklar

Tiyek, R. (2014). Oryantasyon eğitim programı etkinliğinin değerlendirilmesi: bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5(1): 333-353

Umdü, Ayçın.(2002). *İşe yeni alınan personelin eğitimi ve çağrı Merkezleri'nde oryantasyon eğitimi: bankacılık sektöründe bir araştırma*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Akın, A., Ulukök, E.(2018). Bir liderlik tarzı olarak koçluk yöntemi ile yönetici yetiştirme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*, 8 (2), 541-560

Barutçugil, İ.(2018). Yöneticiler için koçluk becerileri, 1. Baskı, Kariyer yayıncılık, İstanbul

Batılı, S.B.(2010). *Oryantasyon eğitimi ile işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik mevcut durum analizi ve finans sektöründe bir araştırma*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Bayır, E. (2023). *COVID-19 döneminde yeni işe başlayan hemşirelerin oryantasyon süreçlerinin retrospektif olarak incelenmesi*. Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Karadere, M.Y.. (2019). *Hemşirelere verilen oryantasyon programının kurum içi iletişime etkisi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Hastane Ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Esencan, T., Doğan, Y., Erdek, F. (2018). Hastanede öğrencilere verilen oryantasyon eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1): 9-14

İNFORMAL BAKIM VERİCİLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Arzu Karabağ Aydın¹, Aybike Merve Cici¹

¹Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Özet

Bakım, insanın evrende insan olarak varlığıyla ilgili temel bir özelliktir. Bakım verme işi ise formal ve informal şeklinde iki türlü sağlanır. Özellikle bakım gereksinimi olan bireyin bakım görevini primer olarak üstlenen informal bakım vericiler, bakım verme sorumluluklarını yerine getirirken fiziksel, duygusal, ekonomik ve sosyal güçlüklerle karşı karşıya kalırlar. İnfomal bakım vericilerin güçlendirilmesi kapsamındaki hemşirelik müdahaleleri; a) bilgi sağlamanın iyileştirilmesi, b) bakım verici becerileri eğitimi ve c) psikososyal destek ana başlıklarını kapsamalıdır. Hemşirelerin ev ziyaretleri yapmaları ve grup eğitimleri düzenlemeleri, bakım vericileri güçlendirme programı kapsamında uygun görülen müdahalelerdendir. Günümüzdeki teknolojinin kullanımının yaygınlaşması ile telefonla, e-posta yoluyla ve özel hazırlanmış web sayfaları yardımıyla uygulanan müdahaleler de bakım vericileri güçlendirmede uygun bulunmuştur. Bu şekilde sağlanan bakım vericileri güçlendirme müdahaleleri aynı zamanda bakım alan bireyin tekrarlı hastane yatışı ve acil servise başvuru sayısını azaltmada etkilidir. Yukarıda sunulan bilgiler doğrultusunda; hemşirelik mesleği için bakım kavramının vazgeçilmez olduğu ve hemşirelik bakımı sağlanırken bütüncül bakım kavramı kapsamında bakım vericilerin de bakımının önemi aşikardır. Literatür incelendiğinde informal bakım vericilerin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların sınırlılığı göze çarpmaktadır. Bu nedenle sunulan derlemenin amacı informal bakım vericilerin güçlendirilmesini gözden geçirmek ve hemşirelikteki yerini irdelemektir. Google Scholar, PubMed, Cochrane, Web of Science ve YÖK Tez veri tabanlarında “bakım”, “bakım vericiler” “empowerment of caregivers”, “empowerment of informal caregivers” ve “hemşirelik” anahtar kelimeleri ile literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasında 24 kaynak ile derleme hazırlanmıştır. Bu derlemenin informal bakım vericilerin güçlendirilmesi başlığını tüm yönleriyle ele alması, kapsamı ve alt boyutlarının detaylı olarak incelenmesi açısından planlanan araştırmalara yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Bakım, hemşirelik, informal bakım vericiler, informal bakım vericilerin güçlendirilmesi

Abstract

Care is a fundamental feature of human existence as a human being in the universe. Caregiving is provided in two ways: formal and informal. Informal caregivers, who primarily undertake the care of the individual in need of care, face physical, emotional, economic and social difficulties while fulfilling their caregiving responsibilities. Nursing interventions within the scope of empowerment of informal caregivers should include a) improvement of information provision, b) caregiver skills training and c) psychosocial support. Nurses making home visits and organising group trainings are among the interventions considered appropriate within the scope of the caregiver empowerment programme. With the widespread use of today's technology, interventions applied by telephone, e-mail and with the help of specially prepared web pages have also been found appropriate in empowering caregivers. Caregiver empowerment interventions provided in this way are also effective in reducing the number of repeated hospitalisations and emergency room visits of the individual receiving care. In line with the information presented above, it is obvious that the concept of care is indispensable for the nursing profession and the care of caregivers within the scope of the holistic care concept while providing nursing care. When the literature is examined, the limitation of studies on the empowerment of informal caregivers is noticeable. Therefore, the aim of this review is to review the empowerment of informal caregivers and

to examine its place in nursing. A literature search was conducted in Google Scholar, PubMed, Cochrane, Web of Science and YÖK Thesis databases with the keywords ‘care’, ‘caregivers’, ‘empowerment of caregivers’, ‘empowerment of informal caregivers’ and ‘nursing’. It is expected that this review will guide the planned researches in terms of addressing the topic of empowerment of informal caregivers in all aspects and examining its scope and sub-dimensions in detail.

Keywords: Care, nursing, informal caregivers, empowerment of informal caregivers

Bakım Kavramı

Watson’a göre bakım aslında bir bilimdir. Bakımı, profesyonel hemşireliğin bir göstergesi ve özü olarak yorumlamıştır. Watson hemşirelik bakımının yalnızca bakım davranışlarının kullanılması (dikkatli dinleme, göz teması kurma, bireyi rahatlatma, bireyin sorumluluğunu alma, dürüstlük, dokunma, duyarlılık, saygılı olma, sözel güvenceler sunma, fiziksel ve zihinsel hazır bulunma, duygusal olarak açık ve ulaşılabilir olma, birey merkezli olma, bilgi verme, kültürel farklılıkları dikkate alma vb.) ve bu davranışların hastalar tarafından algılanmasıyla etkili olabileceğine inanmıştır (Watson 2008, Kol 2017). Farklı bir bakış açısıyla Leininger; bakım kavramını, bir diğer bireyin ihtiyaçlarını karşılama, destekleme süreci şeklinde tanımlamış ve ardından kültürel bakım kavramını, bireyin kültürel gereksinimlerinin göz önünde bulundurularak verilen bakım olarak literatüre kazandırmıştır (Tanrıverdi 2017). Bakalorya hemşirelik öğrencileri ile yürütülen bir araştırmada, öğrencilerden şefkatli bakımın tanımlanması istenmiş ve sonucunda; bir hemşirenin "hastaların acısını hafifletme", "bireyselleştirilmiş bakım ihtiyaçlarını ele alma", "terapötik iletişimi kullanma" ve "hastalarla karşılıklı yarar sağlama" isteğiyle ilgili bir "empati" ortaklığı olarak bu kavram tanımlamış ve karakterize edilmiştir (Su ve ark. 2020). Türk Dil Kurumu (TDK)’na göre ise “bakım” kavramı; bakma işi, bir şeyin iyi gelişmesi/iyi bir durumda kalması için verilen emek, bir kişinin beslenme, giyinme vb. ihtiyaçlarını üstlenme ve sağlama işi olarak tanımlanmıştır (TDK 2023).

Fiziksel bakım; bireyin hijyen, yeme, içme, hareket etme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasını içerir (Chaboyer ve ark. 2021). Fakat bakım yalnızca beden odaklı yaşam desteğinden oluşmaz. Beden bakımının yanı sıra duyu bakımı da insan bakımında önemlidir (İnam 2017). Bütüncül bakımın önemli bir parçası olan ve bakım kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilen manevi bakım; hemşirelik bakımında özellikle ruh sağlığı, yaşam kalitesi/mutluluk ve manevi iyilik gibi daha iyi sağlık sonuçları ile ilişkilidir. Ayrıca birçok insan için maneviyatın din ile yakından bağlantılı olduğunu vurgulamak önemlidir. Bu nedenle hemşirelerin, manevi değerlerin ve erdemlerin geliştirilmesi gibi daha geniş yaklaşımlar ile bakım sağlanması gerekir. Hemşirelik bakımı her türlü inancı kapsamalı ve hemşireler hastalara dini inançları dayatmaktan kaçınmalıdır (Ghorbani ve ark. 2021, de Diego-Cordero ve ark. 2022).

Bakım Verici Kavramı

Bakım verici kavramı iki farklı şekilde tanımlanmıştır. Primer bakım vericiler; bakım görevini herhangi bir ücret almadan yapan ve bakımda birincil sorumluluğa sahip olan kişilerdir. Sekonder bakım vericiler ise, bakım görevinde doğrudan sorumluluk sahibi olmayan, yalnızca primer bakım vericiye yardımcı olan kişilerdir. Genellikle aile üyeleri (bakıma gereksinim duyan bireyin kızı, oğlu, annesi, babası vs.) primer bakım vericileri oluştururken; akrabalar, arkadaş ile yakın komşular sekonder bakım vericileri oluşturmaktadır (Kaya Uygun ve Taylan, 2018). Ayrıca bakım verme, formal (resmi) ve informal (resmi olmayan) olarak iki türlü sağlanmaktadır. Resmi bakım; özel veya resmi sağlık kurumlarında sağlık ve kişisel bakım hizmetlerini sağlayan meslek kolları tarafından verilmektedir. Resmi olmayan bakım; bakım alan bireyin ailesi, akrabaları ya da komşuları tarafından verilmektedir (Hendekci ve Gök Uğur 2020).

İnformal Bakım Vericilerin Yaşadığı Güçlükler

İnformal bakım vericiler genellikle, bağımlı bireyin hastaneye kaldırılmasından sonra karşılaşabilecekleri zorlukların farkındadırlar. Her ne kadar sevdikleri bireyle ilgilenmek kişisel tatmin de dahil olmak üzere çeşitli faydalarla ilişkili olsa da bakım verme sorumluluğu fiziksel, psikolojik ve mali yüklerle de ilişkilidir (Swartz ve Collins 2019, Dixe ve ark. 2019).

Aile üyelerinden olan bakım vericilerin yaşamı, bakım verme sürecinden öncekine göre pek çok değişikliğe uğrar. Gereksinimi olan bireye bakım verme süreci, bakım vericilerin sorumluluklarında artışa neden olurken yaşam kalitelerinde düşüşe yol açar. İnformal bakım verici tarafından sağlanan bakımın kalitesi ise bakım vericinin kendi yaşam kalitesine ve esenliğine bağlıdır. Dolayısıyla, informal bakım vericilerin, sunulan bakımla bağlantılı olabilecek, karşılaşabilecekleri fiziksel ve duygusal yükü en aza indirmek için kullandıkları (veya ihtiyaç duyacakları) kaynakları anlamak son derece önemlidir (Dixe ve ark. 2019, Karakaya ve Işıkhani 2020).

İnformal bakım vericiler fiziksel (Şentürk ve ark. 2018, Kaya Uygun ve Taylan 2018), duygusal (Kaya Uygun ve Taylan 2018, Karakaya ve Işıkhani 2020), ekonomik (Butrica ve Karamcheva 2018, Karakaya ve Işıkhani 2020) ve sosyal (Şentürk ve ark. 2018, Swartz ve Collins 2019, Karakaya ve Işıkhani 2020) güçlükler yaşamaktadırlar. İnformal bakım vericilerin yaşadığı bu sorunlar, bakmakla yükümlü olunan kişinin hastaneye yeniden yatışının da başlıca nedenidir. Bu nedenle, gereksinimi olan bireyin bakımının sağlanması esnasında bakım vericilerin karşılaştıkları güçlüklerin anlaşılması, bakım vericilerin etkili sağlık bakım hizmeti vermelerine daha iyi yardımcı olmayı amaçlayan sağlık profesyonelleri için esastır ve sonuç olarak hastane hizmetlerinin gereksiz kullanımını önemli ölçüde azaltmaya yardımcı olabilir. Ayrıca bakım verenlerin karşılaştıkları güçlükler de göz önünde bulundurularak hangi işleyiş alanlarında daha fazla rehberliğe ihtiyaç duyduklarının bilinmesi bakım verenin yükünü hafifletebilir ve sonucunda sağlıklarının iyileşmesine yardımcı olabilir (Dixe ve ark. 2019).

İnformal Bakım Vericilerin Güçlendirilmesi

Bakım sürecinde hem kendi hem de bakım gereksinimi olan bireyin içinde bulunduğu ve deneyimlediği durumlarla baş etmek zorunda kalan bakım vericilerin ihtiyaçları değişken ve çok boyutludur (Uysal ve ark. 2021). Bakım ihtiyacı duyan birey günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede problem yaşar ve bakım vericisinin desteğine gereksinim duyar. Bu nedenle, bakım vericilerin meydana gelen problemlerin yönetiminde yetkinlik kazanması oldukça önemli hale gelir. Ayrıca gereksinimi olan bireyin bakım verme süreci uzayıp bağımlılık düzeyi arttığında meydana gelen bakım yükü nedeniyle bakım vericilerin de bakım gereksinimi ortaya çıkar. Bu süreçte bakım vericilerin bakım yükünün artması ve tükenmişlik yaşamaları da kaçınılmaz olur. Sonuç olarak bakım vericilerin tüm bu stresli durumları yönetme açısından güçlendirilmesi kavramı önemini gösterir (Demir Avcı ve ark. 2016).

“Güçlendirme” kavramı bilgi ve beceri kapasitesini arttırmayı içerir. Bakım vericinin bilgi ve beceri kapasitesini arttırmak için;

- 1) Problem çözme-karar verme,
- 2) Gerekli kaynaklara ulaşabilme ve onları kontrol edebilme,
- 3) Kaynaklara ulaşmada diğer kişilerle (burada gruplar ve toplum önemli faktörlerdir) etkili ilişki kurabilmek için gereken davranışların kazanılması, yetilerinin artırılması gerekir (Veren 2022).

Bakımın temel parçası olan bakım vericilerin eğitimini sağlama ve sağlık bakım profesyonelleri ile iş birliği ve ortaklık kurma yoluyla bakım vericilerin bakım rollerinde güçlendirme sağlanabilir (Sandler ve ark. 2018). Bakım vericilere verilen eğitim; gereksinimi olan bireyin bakımı esnasında bireyin vücut bütünlüğüne yönelik riski en aza indirmeye, bakım vericinin bakım davranışlarını düzenlemeye ve görünür kılmaya ve bakım vericinin öz-yeterliliğinin değerlendirilmesine olanak sağlamalıdır (Cheng ve ark. 2021).

Bakım vericilerin güçlendirilmesine yönelik tüm müdahalelerin amacı, daha bilinçli kararlar alma ve eleştirel düşünme öğrenimlerine yardımcı olmaktır. Bu sayede bakım vericiler baş edebilme kaynaklarını arttıran müdahalelerle güçlenerek kendi stres faktörlerini azaltabilirler, iyilik hallerini ve yaşam kalitelerini arttırabilirler (Veren 2022). Bakım vericilerin güçlendirilmesi amacıyla eğitim programları, baş etme yöntemleri, telefonla danışmanlık, ev ziyaretleri, problem çözme, duygusal ve sosyal destek sağlama gibi müdahaleler uygulanabilir (Demir Avcı ve ark. 2016, Uysal 2021, Law ve ark. 2021, Veren 2022).

İnformal Bakım Vericilerin Güçlendirilmesinde Hemşirenin Rolü

Bakım gereksinimi olan bireyler genellikle hem fiziksel hem de duygusal destek için genellikle informal bakım vericilere (örn. Eşler, diğer aile üyeleri, yakın arkadaşlar) güvenirlir. Sonuçta informal bakım vericiler önemli bir yük altında hisseder ve sıkıntı yaşar. Ayrıca sürekli olarak bakım verme rollerine hazırlıksız olabilirler. Bu nedenle bakım vericiler, duygusal ve fiziksel sağlıklarının korunması amacıyla danışmanlık ve eğitimle desteklenerek hem bakım gereksinimi olan bireyin sonuçlarını iyileştirebilir hem de bakım vericilerin baş etmeleri güçlendirilerek bakım verme yeterlilikleri geliştirilebilir (Demir Avcı ve ark. 2016, Boele ve ark. 2019). Bakım vericilere yönelik destekleyici müdahalelerin bakım vericiye, bakım gereksinimi olan bireye ve aileye yardımcı olması beklenir (Boele ve ark. 2019).

İnformal bakım vericilerin ihtiyaçları, hastanın tedavideki zaman noktasına, bakım vericinin sosyal destek sistemine, beklentilere ve yaşanan yüke (yani evde bakım durumunun bir sonucu olarak yaşanan stres) bağlı olarak büyük ölçüde değişebilir (Boele ve ark. 2019). İleriye dönük bakım ve ölüm tabusunun nötralize edilmesi, hastanın durumunun dürüst bir şekilde iletilmesi, kişinin sosyal çevresinin varlıklarından yararlanarak gerekli bakımın hızlı bir şekilde koordine edilmesi nihayetinde bakım sürecindeki kesintiye uğramaları ve bunun olumsuz sonuçlarını önlemenin iki önemli unsurudur. Özellikle aile üyelerinden oluşan bakım vericiler, hastalardaki değişiklikleri tespit etmek ve 24 saat bakımı sağlamada anahtar role sahiptirler. İyi koordine edilmiş bir sosyal bakım programı, aileleri doğal ortamlarında destekleyen ve topluluk sermayelerini kullanmalarını kolaylaştıran “yerinde bakımı” sağlayabilir. Aile üyelerinden oluşan bakım vericilerin uygulamaya yönelik, duygusal ve bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilecek etkili toplum desteği, gereksinimi olan birey ve bakım vericinin yaşam kalitesini artırabilir (Law ve ark. 2021).

Bakım gereksinimi olan bireyin iyileşmesi bağımsızlığını kazanma süreci uzadığında, dolayısıyla bakım gereksiniminin yoğunlaştığı süreçte bakım vericilerin bakım verme yeterliliğini artırmak, bakım verme yükü ve tükenmişliğini azaltmak amacıyla kanıtlanmış ve aynı zamanda maliyet etkili girişimler yapılmalıdır (Demir Avcı ve ark. 2016).

Günümüzde değişen ve gelişen teknolojinin giderek hayatın içine entegre olması ile, bakım vericileri desteklemek için uzaktan mobil sağlık teknolojilerinin kullanılması hızla yaygınlaşmaktadır. Bakım vericileri desteklemek ve geliştirmek amacıyla telefonla, e-posta yoluyla ve özel hazırlanmış web sayfaları yardımıyla eğitim sağlanabilmektedir. Bakım vericilerin, bakım gereksinimi olan bireyin sorunlarını yönetmelerini sağlamak için yapılması gereken en önemli müdahalenin eğitim olduğu düşünüldüğünde, onlara yönelik eğitim ve desteğin 7 gün 24 saat erişilebilir olması önemlidir. Bakım vericilerin sağlık bakım teknolojileri sayesinde aralıksız desteklenmesi stres düzeylerini azaltmada etkilidir. Burada önemli olan bilgi teknolojileri ile uzaktan sağlanan eğitimlerde, bakım vericilerin teknolojik cihazları kullanma becerilerinin dikkate alınması gerektirir (Demir Avcı ve ark. 2016, Uysal ve ark. 2021).

NANDA-I göre bakım vericiler için, Alan7: Rol İlişkileri-Sınıf 1: Bakım Verme Rolü “Bakım Veren Rolünde Zorlanma” veya “Bakım Veren Rolünde Zorlanma Riski” hemşirelik tanıları bakım vericiler için kullanılabilir. Ailenin/bakım vericilerin rollerini yerine getirmesi sırasında zorluk yaşaması “Bakım Veren Rolünde Zorlanma”yı tanımlar. Bu hemşirelik tanısı; bakım gereksinimi olan bireyin sağlık durumu, bakım vericinin sağlık durumu, bakım uygulamaları, sosyoekonomik durum, bakım veren ve

bakım alan birey arasındaki ilişki, aile süreçleri ve olanaklar ile doğrudan ilişkilidir. “Bakım Veren Rolünde Zorlanma” hemşirelik tanısı için sıklıkla önerilen NIC girişimleri bakım verenin desteklenmesi, geçici bakım ve ebeveynliği desteklemedir (Wilkinson ve Barcus 2018).

Aile/önemli birisine bakım verme rolünü yerine getirirken bireyin sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek zorluklara karşı savunmasızlık ise “Bakım Veren Rolünde Zorlanma Riski”ni tanımlar. “Bakım Veren Rolünde Zorlanma Riski” hemşirelik tanısı için sıklıkla önerilen NIC girişimleri bakım verenin desteklenmesi, destek sistemlerinin güçlendirilmesi ve ebeveynliği desteklemedir (Wilkinson ve Barcus 2018).

İnformel Bakım Vericilerin Güçlendirilmesine Yönelik Yapılan Ulusal ve Uluslararası Çalışmalar

Bakım vericilerin güçlendirilmesine ilişkin yapılan ulusal çalışmalar incelendiğinde; Demir Avcı ve arkadaşlarının (2016) inmeli hastaların ailelerinde yapılan çalışmaları derlediği çalışmasında, bakım vericilere yönelik müdahalelerin; e-posta, telefonla danışmanlık, web destekli eğitim, grup eğitimleri ve ev ziyaretleri olduğu belirlenmiş ve bakım vericileri güçlendirmeye yönelik girişimlerin büyük ölçüde etkin olması, gelecekteki çalışmalarda maliyet etkili yöntemlerin belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Demir Avcı ve ark. 2016). Şentürk ve arkadaşları (2018) kanserli hastaların yakınlarının sorunlarını incelemiş ve hastalık sürecinde önemli bir role sahip olan hemşirelerin kanserin hasta yakınları üzerindeki etkisini inceleyerek hasta yakınlarının duygusal ve sosyal iyilik alanlarını iyileştirilmeleri gerekliliği üzerine durmuştur. Ayrıca hemşirelerin, bakım vericilerin iyilik halinin olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla sorunlara ilişkin kapsamlı bir eğitim programı hazırlaması, uygulaması ve sonuçlarını değerlendirmesini önermiştir (Şentürk ve ark. 2018). Çamlı ve Yılmaz (2020) çalışmalarında, bakım verme sürecinde kendi rollerini yerine getirmekte zorlanan bakım vericilere hastalığın getirdiği güçlüklerle baş etmede ve hastaya öz-bakım vermede destek olacak güçlendirme programlarının oluşturulması ve etkin bir şekilde uygulanmasının bakım yükünü azaltılmasında önemli görmüşlerdir (Çamlı ve Yılmaz 2020). Uysal ve arkadaşları (2021) radyoterapi alan bireylerin bakım vericileri ile yürüttüğü randomize kontrollü çalışmalarında, mobil destekli bir güçlendirme programının bakım vericilerin stres düzeylerini azalttığı ve yaşam kalitelerini artırdığı fakat süreç yönetiminde yaşayabilecekleri sorunlarla başa çıkma becerilerinin değişmediğini ortaya koymuşlardır (Uysal ve ark. 2021).

Bakım vericilerin güçlendirilmesine yönelik yapılan uluslararası çalışmalar incelendiğinde ise; Boele ve arkadaşlarının (2019) bakım vericileri desteklemeye yardımcı olacak müdahalelere yönelik araştırmaları derlediği çalışmalarında bakım vericilere sağlanan desteğin psikolojik sıkıntı, yetkinlik ve yaşam kalitesi üzerindeki olumlu etkilerine dair bazı kanıtlar olduğunu fakat hiçbir çalışmanın bakım verici yükü veya bakım alan-bakım verici bakıcı ilişkisinin kalitesi üzerinde önemli etkiler bildirmediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın yapıldığı zaman için, nöro-onkoloji bakım vericisinin iyilik halini iyileştirmeyi amaçlayan destekleyici müdahalelerin etkinliğine ilişkin güvenilir sonuçlar çıkarmanın mümkün olmadığını bildirmişlerdir (Boele ve ark. 2019). Dixe ve arkadaşları (2019) informal bakım vericilerin ihtiyaç ve becerilerine değindikleri çalışmalarında, informal bakım vericilerin ihtiyaçlarının ve yeterliliklerinin tanınması, yakınlarına bakma konusunda yetkin kılınması, yüklerinin azaltılmasına yardımcı olunması ve sonuç olarak hastaneye yeniden yatışların azaltılmasının önemini vurgulamışlardır (Dixe ve ark. 2019). del-Pino-Casado ve arkadaşları (2021) meta-analizlerinde, subjektif bakım verici yükünü tespit etmenin ve dünya çapında artan sayıda informal bakım vericiler için klinik olarak önemli kaygıyı önlemenin faydalı olabileceğini bildirmişlerdir (del-Pino-Casado ve ark. 2021). Law ve arkadaşları (2021) son dönem malign olmayan kronik hastalıklarla karşı karşıya kalan ailelerin güçlendirilmesi için Life Rainbow Programı’nı kullanmış ve 3 aylık araştırma sonucunda, hastaların ve bakım vericilerinin yaşam kalitesinde ve iyilik halinde önemli gelişmeler yaşadığı ve hastanede yatış günlerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Law ve ark. 2021).

KAYNAKÇA

- Boele, FW, Rooney AG, Bulbeck H, Sherwood P: Interventions to help support caregivers of people with a brain or spinal cord tumour. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (7): 1-43, 2019.
- Butrica, BA, Karamcheva NS: The impact of informal caregiving on older adults' labor supply and economic resources. In *Proceedings. Annual Conference on Taxation and Minutes of the Annual Meeting of the National Tax Association* (111): 1-27, 2018.
- Chaboyer W, Harbeck E, Lee BO, Grealish L: Missed nursing care: An overview of reviews. *Kaohsiung J Med Sci*. 37(2): 82-91, 2020.
- Cheng L, Sit JWH, Choi KC, Chair SY, Li X, Wu Y, et al: The effects of an empowerment-based self-management intervention on empowerment level, psychological distress, and quality of life in patients with poorly controlled type 2 diabetes: A randomized controlled trial. *Int J Nurs Stud*. 116:103407, 2021.
- Çamlı B, Yılmaz S: Bipolar bozukluk tanısı alan hastaların birincil bakım vericilerinin algıladığı bakım yükü ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(1): 9-17, 2020.
- de Diego-Cordero R, Suárez-Reina P, Badanta B, Lucchetti G, Vega-Escano J: The efficacy of religious and spiritual interventions in nursing care to promote mental, physical and spiritual health: A systematic review and meta-analysis. *Appl Nurs Res*. (67): 2022.
- Demir Avcı Y, Gözüm S, Özer Z. İnmeli Hastaların Ailelerinin, Bakım Verme Yeterliliğini Geliştirmek İçin Yapılan Girişimler: Sistemik Derleme. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(3), 2016.
- Dixe MDACR, da Conceição Teixeira LF, Areosa TJTCC, Frontini RC, de Jesus Almeida Peralta T, Querido AIF: Needs and skills of informal caregivers to care for a dependent person: a cross-sectional study. *BMC Geriatr*. 19(1): 255, 2019.
- Ghorbani M, Mohammadi E, Aghabozorgi R, Ramezani M: Spiritual care interventions in nursing: an integrative literature review. *Support Care Cancer*. 29 (3):1165-1181, 2021.
- Hendekci A, Gök Uğur H: Bakım personellerinin yaşadığı sorunlar ve bakımdan etkilenme durumları. *JAREN*, 6 (3): 538-44. 2020.
- İnam A: Bakım Kavramı Üstüne Bir Yorum. İçinde: Karadağ A, Çalışkan N, Baykara ZG (Eds): *Hemşirelik Teorileri ve Modelleri*. s. 53-60. 1. Baskı, Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Karakaya C, Işıkhani V: Palyatif bakım hastalarına bakım veren aile üyelerinde yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (4): 1437-1458, 2020.
- Kaya Uygun Ü, Taylan HH: Alzheimer hastalarına primer bakım veren aile üyelerinin bakım yükünü etkileyen faktörler. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 7: 513-531, 2018.
- Kol E: Jean Watson: İnsan Bakım Modeli. İçinde: Karadağ A, Çalışkan N, Baykara ZG (Eds): *Hemşirelik Teorileri ve Modelleri*. s. 505-530. 1. Baskı, Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Law MC, Lau BHP, Kwok AY, Lee JS, Lui RN, Liu KH, Chan CL: Empowering families facing end-stage nonmalignant chronic diseases with a holistic, transdisciplinary, community-based intervention: 3 months outcome of the Life Rainbow Program. *Palliative & supportive care*, 19(5): 530-539, 2021.
- Su JJ, Masika GM, Paguio JT, Redding SR: Defining compassionate nursing care. *Nurs Ethics*. 27(2): 480-493, 2020.
- Swartz K, Collins LG. Caregiver Care. *Am Fam Physician*. 99(11): 699-706, 2019.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Şentürk S, Bıçak D, Akça D: Kanserli hasta yakınlarının yaşadıkları sorunlar ve hemşirelik yaklaşımı. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 5(1): 35-39, 2018.

Tanrıverdi G: Madeleine Leininger: Kültürel Bakımda Farklılıklar ve Benzerlikler Teorisi. İçinde: Karadağ A, Çalışkan N, Baykara ZG (Eds): Hemşirelik Teorileri ve Modelleri. s. 490-504. 1. Baskı, Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 2017.

TDK 2023. <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.05.2023.

Uysal N, Bağcıvan G, Özkaraman A, Karaaslan Eşer A, Cetin F, Çalışkan BB., Soylu Y: Empowering caregivers in the radiotherapy process: the results of a randomized controlled trial. Supportive Care in Cancer, 29: 2395-2404, 2021.

Veren F. İnmeli hastalara bakım verenin güçlendirilmesi için yapılan hemşirelik girişimlerinin bakım verenin bakım gücüne etkisi: Meta-analiz çalışması (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2022.

Watson J: The philosophy and science of caring revised edition (2nd ed.), Boston: Little, Brown, 2008.

Wilkinson JM, Barcus L: Nursing Diagnosis Handbook. Pearson Hemşirelik Tanıları El Kitabı. 11. Baskı, Kapucu S, Akyar İ, Korkmaz F. (Çeviri Eds.). s. 455-468. Pelikan Yayınevi/Ankara, 2018.

18-65 YAŞ ARASI BİREYLERDE COVID-19 FOBİSİ VE ANKSİYETE DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: YETİŞKİNLERDE COVID-19 FOBİSİ VE ANKSİYETE

Sevil Yılmaz¹ , Perihan Çetin¹
¹*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*

ÖZET

Amaç: Bu araştırma 18-65 yaş arası bireylerin COVID-19 fobisi ve anksiyete düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipinde bir çalışmadır ve örneklemini, 1 Eylül 2022– 31 Aralık 2022 tarihleri arasında bir üniversitenin yaşlı bakımı programına kayıtlı öğrenciler ve onların aile bireyleri oluşturmuştur. Dahil edilme kriterleri araştırmaya katılmaya istekli olmak, 18-65 yaş aralığında olmak ve okuryazar olmaktır. Araştırmanın dışlanma kriterleri hamile olmak ve çalışmaya katılmak istememektir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Durumluk Anksiyete Ölçeği ve Koronavirüs 19 Fobisi (CP19-S) Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin (N=198) ortalama yaşı 37,313±13,607 yıl, %57,1'i kadın, %76,8'i COVID-19 geçirmiş, %82,3'ü herhangi bir COVID-19 aşısı olmamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin, COVID-19 Fobisi Ölçeği toplam puan ortalaması 52,92±11,97, durumluk anksiyete ölçeği toplam puan ortalaması 40,17±10,37 olarak saptanmıştır. COVID-19 Fobisi, 50-65 yaş grubunda, ilköğretim mezunlarında, çocuk sahibi olan bireylerde ve COVID-19 aşısı olan bireylerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Araştırmaya katılan bireyler orta düzeyde anksiyete deneyimlemektedir. Durumluk anksiyete çocuğu olmayan, evli olan ve antidepresan kullanan bireylerde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Sonuç: Araştırmamızın sonucunda bireylerin yaş, eğitim durumu, çocuk sahibi olma durumu, aşı olma durumunun COVID-19 fobisini arttırdığı ve orta düzeyde anksiyete deneyimledikleri belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, COVID-19, fobi, anksiyete.

DETERMINING COVID-19 PHOBIA AND ANXIETY LEVEL IN ADULTS BETWEEN THE AGE OF 18-65: COVID-19 PHOBIA AND ANXIETY IN ADULTS

ABSTRACT

Aim: This research was conducted to determine the COVID-19 phobia and anxiety levels of individuals between the ages of 18-65.

Material and Metod: The sample of the descriptive study consisted of students enrolled in a university's older people care program and their family members between September, 2022 and December, 2022. Inclusion criteria are willingness to participate in the study, being between the ages of 18-65, and being literate. Exclusion criteria for the study are being pregnant and not wanting to participate in the study. The data of the research were collected face to face with the Personal Information Form, State Anxiety Scale and Coronavirus 19 Phobia (CP19-S) Scale.

Results: The average age of the individuals participating in the study (N=198) was $37,313 \pm 13,607$ years, 57.1% were women, 76.8% had experienced COVID-19 disease, and 82.3% had not received any COVID-19 vaccination. The Coronavirus 19 Phobia Scale total score average of the individuals participating in the research was determined as 52.92 ± 11.97 , and the state anxiety scale total score average was determined as 40.17 ± 10.37 . COVID-19 Phobia is statistically significant in the 50-65 age group, primary school graduates, individuals with children and individuals who have received the COVID-19 vaccine. Individuals participating in the research experience moderate levels of anxiety. State anxiety is statistically significant in individuals who have no children, are married, and use antidepressants.

Conclusion: As a result of our research, it was stated that individuals' age, education level, having children, and vaccination status increased Covid-19 phobia in individuals and they experienced moderate anxiety.

Key words: Nursing, fobia, COVID-19, anxiety.

GİRİŞ

İlk kez 2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde yayılmaya başlayan COVID-19 virüsü henüz kontrol altına alınabilmiş değildir ve bu nedenle ölümler devam etmektedir (Hu et al., 2021). COVID-19 gibi salgınlar sırasında insanların rutinleri bozulmaktadır ve genellikle korku, panik ve fobi gibi çeşitli psikolojik zorluklar deneyimlemektedirler (Arpaci et al., 2020; Duan & Zhu, 2020; L. Huang et al., 2020; Xiao C, 2020). H1N1, SARS, MERS, Ebola ve Zika gibi benzer salgınların daha önce insanlar üzerinde ciddi negatif etkileri olduğu, fobi, kaygı, depresyon gibi zararlı duygulara neden olduğu, kısa ve uzun vadede umutsuzluk ve düşmanlık yaydığı bildirilmektedir (L. Huang et al., 2020; Ibrahim, 2016; Theresa et al., 2014). Literatüre göre, deprem ve tsunami gibi doğal afetler, patlamalar, savaşlar veya terörizm gibi felaketler ve MERS, SARS veya Ebola gibi salgınlar kısa ve uzun vadede fobi, kaygı, depresyon ve umutsuzluk gibi duygulara yol açmaktadır (Hossain et al., 2020; Metin et al., 2022). Bu yüzden, COVID-19 salgını karşısında pek çok insan fobik reaksiyonlar yaşamaya başlamıştır. Pandeminin hızla yayılması, kolay bulaşma potansiyeli, tedavi eksikliği ve virüse bağlı ölümlerin yüksek olması COVID-19'a bağlı psiko-patolojik sorunlara neden olmuştur (Duan & Zhu, 2020; Metin et al., 2022).

COVID-19 pandemisinin hem sağlık çalışanları hem de toplumda şizofreni, anksiyete, depresyon, zihinsel bozukluk riski ve akut stres bozukluğu gibi hastaların sayısını artırdığı bildirilmektedir (Hu et al., 2021; L. Huang et al., 2020; Liu et al., 2020; Sun et al., 2021). Bununla birlikte yapılan çalışmalarda COVID-19 pandemisinin aşırı hastalık korkusu, öfke, alkol/tütün kötüye kullanımı, boşanma ve intihar gibi olumsuz etkilerinin olduğunu da belirtmektedir (Duan & Zhu, 2020). Yazılı, görsel ve sosyal medyada COVID-19'a maruz kalmak da, toplumda kaygı ve korku düzeyini de arttırmaktadır (Arpaci et al., 2020).

Dünyada ve ülkemizde COVID-19 fizyolojik, sosyal ve ekonomik olarak pek çok olumsuzluklara da neden olmuştur. Covid-19 pandemisi nedeniyle yapılan sosyal izolasyon ve iş yerlerinin kapatılması ailesinin geçiminden sorumlu olan yetişkinlerde geçim korkusuna ve kaygıya neden olmuştur. Kaygı düzeyinin yüksek olması fiziksel ve psikolojik sağlığı olumsuz etkileyeceğinden erken dönemde belirlenip gerekli desteğin verilmesi önemlidir. Bu çalışma, 18-65 yaş arası bireylerde Covid-19 fobisi ve anksiyete düzeyinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışmanın evrenini, 1 Eylül 2022– 31 Aralık 2022 tarihleri arasında bir üniversitenin yaşlı bakımı programına kayıtlı öğrenciler ve onların aile bireyleri oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, 18-65 yaş aralığında olan kişiler ve gebe olmayan bireyler araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Veri toplama araçları araştırmacılar tarafından literatür incelenerek oluşturulmuştur. Çalışmada, Kişisel Bilgi Formu, Durumluk anksiyete ölçeği ve Koronavirüs 19 Fobisi (CP19-S) Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerin tamamı formları yüz yüze doldurmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Literatür bilgileri doğrultusunda araştırmacı tarafından oluşturulmuştur ve 8 sorudan oluşmaktadır.

Durumluk Anksiyete Ölçeği: Durumluk Anksiyete Ölçeği (State-Trait Anxiety Inventory-STAI) Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlilik, güvenilirlik çalışması 1974-77 yıllarında Öner ve Le Compte tarafından yapılmıştır. Ölçekte doğrudan ve tersine dönmüş ifadeler vardır. Bu ölçek, bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesini; içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını gerektirir. Ölçek toplam 20 soru yer almaktadır. En yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. Toplam anksiyete puanı ne kadar yüksekse, kişinin anksiyete düzeyi o kadar yüksektir. Ölçek kişilerin anksiyete durumu ölçüt yönergesine göre; 0-19 puan 'yok', 20-39 puan 'hafif', 40-59 puan 'orta', 60-69 puan 'ağır', 70 puan ve üzeri çok şiddetli panik olarak belirtilmiş likert tipi ölçektir.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Koronavirüs 19 Fobisi (CP19-S) Ölçeği: The C19P-S, korona virüse karşı gelişebilen fobiyi ölçümlemek üzere geliştirilmiş, 5 dereceli Likert tipi bir öz değerlendirme ölçeğidir. Ölçek maddeleri; 1 “Kesinlikle Katılmıyorum” ile 5 “Kesinlikle Katılıyorum” arasında değerlendirilir. 1., 5., 9., 13., 17. ve 20. maddeler Psikolojik Alt Boyutu; 2. 6. 10. 14. Ve 18. maddeler Somatik Alt Boyutu; 3. 7. 11. 15. ve 19. maddeler Sosyal Alt Boyutu; 4. 8. 12. Ve 16. maddeler ise Ekonomik Alt Boyutu ölçmektedir. Alt boyut puanları o alt boyuta ait maddelere verilen cevapların puan toplamı ile elde edilirken; toplam C19P-S puanı alt boyut puanlarının toplamı ile elde edilir ve 20 ile 100 puan arasında değişir. Puanların yüksekliği alt boyutlardaki ve genel korona fobideki yüksekliğe işaret eder (Arpacı et al., 2020).

Veri Analizi ve Değerlendirilme Yöntemi

Araştırmanın veri analizi Statistical Package For Social Science (SPSS) 26.0 paket programında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, yüzde, ortalama dağılımları, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Tarih: 25.08.2022, ve Karar No: 0339)

BULGULAR

Araştırmaya katılan 18-65 yaş arası bireylerin (N=198) ortalama yaşı 37,313±13,607 (En düşük: 18, En yüksek: 65) yıldır. Araştırmaya katılanların %57,1'i kadın, %46,5'i evli, %37,8'i ön lisans ve lisans mezunu, %60,6'sı çocuk sahibidir. Ayrıca, %76,8'i COVID-19 geçirmiş, %82,3'ü herhangi bir COVID-19 aşısı olmamıştır. Araştırmaya katılanların %25,8'i alkol kullanmakta, %37,4'ü sigara kullanmakta ve %11,1'i de antidepresan kullanmaktadır. Çalışmada toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında bütün değişkenler homojendir (Levene test, p>0,05) (Tablo 1).

Tablo 1. Demografik Özellikler

		n	%
Yaş (Levene test, p=0,288)	18-34 yaş grubu	90	45,5
	35-49 yaş grubu	68	34,3
	50-65 yaş grubu	40	20,2
	Ortalama: 37,313±13,607 (En düşük: 18 yaş, En yüksek: 65 yaş)		
Cinsiyet	Kadın	113	57,1
	Erkek	85	42,9
Eğitim (Levene test, p=0,190)	İlköğretim	73	36,9
	Lise	50	25,3
	Önlisans ve lisans	75	37,8
Medeni durum (Levene test, p=0,342)	Evli	92	46,5
	Bekâr	90	45,5
	Dul +Boşanmış	16	8,1
Çocuk sahibi olma durumu (Levene test, p=0,183)	Çocuğu olan	120	60,6
	Çocuğu olmayan	78	39,4
Covid-19 geçirme durumu (Levene test, p=0,115)	Evet	152	76,8
	Hayır	46	23,2
Covid-19 aşısı olma durumu (Levene test, p=0,880)	Evet	35	17,7
	Hayır	163	82,3
Alkol kullanımı (Levene test, p=0,233)	Kullanan	51	25,8
	Kullanmayan	147	74,2

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Sigara kullanımı (Levene test, p=0,010)	Kullanan	74	37,4
	Kullanmayan	124	62,6
Antidepresan kullanma durumu (Levene test, p=0,671)	Kullanan	22	11,1
	Kullanmayan	176	88,9

Araştırmaya katılan bireylerin CP19-S Ölçeği toplam puan ortalaması 52,92±11,97, CP19-S alt ölçeklerinden ‘psikolojik’ puan ortalaması 19,20±5,22, ‘somatik’ puan ortalaması 10,36±3,87, ‘sosyal’ puan ortalaması 14,85±4,28, ‘ekonomik’ puan ortalaması 8,50±3,59’dur. Koronavirüs 19 Fobisi, yaş grubuna göre incelendiğinde 50-65 yaş grubunda, eğitim düzeyine göre ilköğretim mezunlarında, çocuk sahibi olan bireylerde, covid aşısı olan bireylerde ve alkol kullanmayan bireylerde istatistiksel olarak anlamlıdır ve daha yüksektir (p<0.05) (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre CP19-S Toplam ve Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

		n	Psikolojik	Somatik	Sosyal	Ekonomik	Toplam
			Mean	Mean	Mean	Mean	Mean
			±SD	±SD	±SD	±SD	±SD
Yaş	18-34 yaş grubu	90	18.43±4.56	10.22±4.04	14.05±4.15	8.05±3.40	50.76±11.53
	35-49 yaş grubu	68	18.61±5.42	10.01±3.62	14.88±4.48	9.11±3.87	52.63±12.69
	50-65 yaş grubu	40	21.95±5.47	11.27±3.83	16.60±3.76	8.45±3.44	58.27±10.19
			F=7,389 P=0,001	F=1,450 P=0,237	F=5,094 P=0,007	F=1,708 P=0,184	F=5,734 P=0,004
Cinsiyet	Kadın	113	19.61±5.31	10.45±3.63	15.26±4.39	8.82±3.47	54.15±12.29
	Erkek	85	18.65±5.07	10.24±4.18	14.30±4.08	8.07±3.72	51.28±11.41
			t=1.283 p=0,201	t=0.366 p=0,714	t=1.566 p=0,119	t=1.462 p=0,148	t=1.680 p=0,094
Eğitim	İlköğretim	73	20.58±5.27	10.49±3.34	15.87±3.89	9.02±3.87	55.98±10.32
	Lise	50	18.44±4.63	11.68±4.29	14.46±4.00	9.06±3.23	53.64±11.40
	Ön lisans ve lisans	75	18.37±5.32	9.36±3.82	14.12±4.66	7.61±3.40	49.46±13.05
			F=4,182 P=0,017	F=5,706 P=0,004	F=3,481 P=0,033	F=3,778 P=0,025	F=5,876 P=0,003
Çocuk sahibi olma durumu	Çocuğu olan	120	20.01±5.54	10.73±3.86	15.80±4.36	9.05±3.75	55.60±12.10
	Çocuğu olmayan	78	17.96±4.43	9.79±3.83	13.38±3.73	7.65±3.18	48.79±10.58
			t=2,750 p=0,004	t=1,673 p=0,096	t=4,040 p=0,000	t=2,713 p=0,007	t=4,062 p=0,000
Covid-19 geçirme durumu	Evet	152	19.03±5.11	10.65±3.93	14.94±4.41	8.62±3.66	53.25±12.40
	Hayır	46	19.78±5.59	9.41±3.53	14.56±3.83	8.08±3.33	51.84±10.49
			t=-0,853 p=0,395	t=1,912 p=0,057	t=0,520 p=0,604	t=0,889 p=0,375	t=0,695 p=0,488
Covid-19 aşısı olma durumu	Evet	35	20.48±5.84	11.97±3.86	15.25±4.01	9.34±3.41	57.02±11.48
	Hayır	163	18.93±5.05	10.01±3.79	14.76±4.34	8.32±3.61	52.04±11.93
			t=1,603 p=0,111	t=2,751 p=0,006	t=0,614 p=0,540	t=1,482 p=0,140	t=2,257 p=0,025
Alkol kullanımı	Kullanan	51	17.31±5.03	9.13±4.06	13.49±3.76	7.37±3.23	47.31±10.66
	Kullanmayan	147	19.86±5.14	10.78±3.72	15.32±4.36	8.89±3.64	54.87±11.82

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

			t=-3,068 p=0,002	t=-2,664 p=0,008	t=-2,680 p=0,008	t=-2,639 p=0,009	t=-4,029 p=0,000
			Mean Rank+SD				
Medeni durum	Evli	92	89.59	106.13	88.47	99.70	92.31
	Bekâr	90	109.49	93.24	108.13	99.34	105.98
	Dul +Boşanmış	16	100.25	96.63	114.41	99.28	104.41
			KW=5,514 P=0,063	KW=2,365 P=0,307	KW=6,575 P=0,037	KW=0,002 P=0,999	KW=2,719 P=0,257
Antidepresan kullanma durumu	Kullanan	22	113.02	103.91	87.84	100.23	102.57
	Kullanmayan	176	97.81	98.95	100.96	99.41	99.12
			Z=-1.176 p=0,239	Z=-0.384 p=0,701	Z=-1.015 p=0,310	Z=-0.063 p=0,949	Z=-0.267 p=0,790
Sigara kullanımı	Kullanan	74	90.39	88.56	87.94	96.52	86.20
	Kullanmayan	124	104.94	106.03	106.40	101.28	107.44
			Z=-1.731 p=0.083	Z=-2.084 p=0.037	Z=-2.200 p=0.028	Z=-0.568 p=0.570	Z=-2.525 p=0.012

F: Anova, T: İndependent Sample T Testi, KW: Kruskal-Wallis Test, Z: Mann-Whitney Test

Durumluk anksiyete ölçeği toplam puan ortalaması 40.17+10.37 (Minimum:20, Maximum:67) saptanmıştır. Araştırmaya katılan bireyler orta düzeyde anksiyete deneyimlemektedir. Durumluk anksiyete çocuğu olmayan, evli olan ve antidepresan kullanan bireylerde istatistiksel olarak anlamlıdır ve daha yüksektir (Tablo 3).

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Durumluk Anksiyetesi Toplam puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

		n	Mean +SD	KW/f/t/p
Yaş	18-34 yaş	90	42.04+9.95	F=2,736
	35-49 yaş	68	38.66+11.04	p=0,067
	50-65 yaş	40	38.52+9.67	
Cinsiyet	Kadın	113	40,39+10,72	t=0.353
	Erkek	85	39,87+9,95	p=0,724
Eğitim	İlköğretim	73	39.32+10.43	F=0,718
	Lise	50	41.60+10.45	p=0,489
	Önlisans ve lisans	75	40.04+10.30	
Çocuk sahibi olma durumu	Çocuğu olan	120	38.64+10.41	t=-2,611
	Çocuğu olmayan	78	42.52+9.93	P=0,010
Covid-19 geçirme durumu	Evet	152	40.53+10.01	T=0,906
	Hayır	46	38.95+11.52	P=0,366
Covid-19 aşısı olma durumu	Evet	35	43.05+9.45	T=1,824
	Hayır	163	39.55+10.48	P=0,070
Alkol kullanımı	Kullanan	51	40.33+10.12	T=0,129
	Kullanmayan	147	40.11+10.49	P=0,898
MEAN RANK				
Medeni durum	Evli	92	116.53	KW=15,465

	Bekâr	90	83,52	P=0,000
	Dul +Boşanmış	16	91,47	
Antidepresan kullanma durumu	Kullanan	22	129,75	Z=-2.628
	Kullanmayan	176	95,72	P=0,009
Sigara kullanımı	Kullanan	74	100,22	Z=-0,137
	Kullanmayan	124	99,07	P=0,891

TARTIŞMA

Pandemi sürecinde yaşanan birçok belirsizlik kaygı ve korkuya neden olmuştur (Santabárbara et al., 2021). Özellikle karantina tedbirlerinin alındığı dönemlerdeki çalışmalar bireylerin zihinsel olarak etkilendiğini bildirmiştir (Metin et al., 2022; Saravanan et al., 2020). Ayrıca, pandeminin erken evrelerinde COVID-19 ile ilgili sınırlı bilgi, korku ve kaygının artmasına neden olan faktörlerdendir. Anksiyete (kaygı), iç dünyadaki tehlikelerle ilgilidir; fobi (korku) ise dış dünyadaki tehdide verilen bir tepkidir. Korku, tehlike veya tehdit karşısında insanın birincil tepkisidir (Metin et al., 2022). COVID-19 pandemisi sürecinde anksiyete ve korkuya neden olan durumlar arasında; medya, hükümet politikaları, kamuoyunun farkındalık düzeyi ve sivil toplum kuruluşlarının neden olduğu bazı yanıltıcı ve yanlış anlamaların da olduğu bildirilmektedir (Heiat et al., 2021). Bazı COVID-19 pandemisi ile ilgili çalışmalarda; uzmanların, araştırmacıların ve bilim topluluklarının dile getirdiği bilimsel spekülasyonlar ve çelişkili veriler, korona fobisinin ve korkunun gelişmesine zemin hazırlayabildiği ve bu nedensel bileşenlerin her birinin belirli derecelerde psikolojik bozukluklara yol açtığını belirtmektedirler (Heiat et al., 2021; Yang et al., 2022). Bizim çalışmamızda da katılımcıların anksiyete düzeyinin artmış olmasını bu çalışmalar desteklemektedir.

COVID-19 salgını insanların rutinlerini bozduğu için kaygı ve fobik tepkiler ortaya çıkmaktadır (Arpaci et al., 2020; Duan & Zhu, 2020; C. Huang et al., 2020). COVID-19'un hızla yayılması çeşitli varyantların gelişmesine yol açmış ve bu durum aşılardan etkinliğini sınırlamaya başlamıştır (Metin et al., 2022). Yaklaşık dört yıldır, insanlar pandemi süreciyle baş etmeye çalışmaktadır. Birçok çalışmada COVID-19 kaynaklı kaygı ve korkunun insanlar üzerinde olumsuz etki yarattığını göstermiştir (Duan & Zhu, 2020; Gürel Kayaoğlu, 2023; L. Huang et al., 2020). Kayaoğlu'nun 20-65 yaş arasındaki bireyler ile yaptığı çalışmada 20-30 yaş arasındaki bireylerin covid-19 fobisinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Gürel Kayaoğlu, 2023). Bizim çalışmamızda da CP19-S toplam ve alt boyutlardaki puanlar 50-65 yaş grubunda anlamlı olarak daha yüksektir ve daha yüksek korku deneyimlemektedirler.

Covid-19 pandemisi sırasında yapılan çalışmalarda cinsiyet ile COVID-19 ile ilişkili korku ve kaygı arasında güçlü ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır (Kan et al., 2021; Metin et al., 2022; Reznik, 2021; Zorlu et al., 2021). Kadınlar, Covid-19'u kişisel sağlık ve nüfus için erkeklerden daha büyük bir tehdit olarak algılamaktadır (Zorlu et al., 2021). Bu durum hem Covid-19 kaynaklı korku hem de kaygı için de geçerlidir (Kan et al., 2021; Metin et al., 2022). Çoğu araştırma, kadınlarda daha yüksek COVID-19 korkusu (Delibaş, 2021; Nguyen et al., 2020; Reznik, 2021; Zorlu et al., 2021) ve daha yüksek COVID-19 kaygısı olduğunu elde etmiştir (Akyildiz & Durna, 2021; Kan et al., 2021). Delibaş'ın yaptığı çalışmada kadınların fobi düzeyi yüksek bulunmuştur (Delibaş, 2021). Kayaoğlu, 20-65 yaş arasındaki bireyler ile yaptığı çalışmada kadınların covid-19 fobisinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Gürel Kayaoğlu, 2023). Rahman'ın 315 öğrenci ile yaptığı çalışmada kadınların covid-19 fobisi erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur (Rahman, 2021). Bazı çalışmalarda ise erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde COVID-19 korkusuna (Abdelgwad & Abdelaziz, 2021; Alnazly et al., 2021) ve daha yüksek COVID-19 kaygı düzeyine sahip olduğunu ortaya koymuştur (Ashoor et al., 2021; Metin et al., 2022; Saravanan et al., 2020). Yapılan bazı çalışmalarda da COVID-19 ile ilgili korku ve kaygıda cinsiyet farklılığı saptanmamıştır (Koiwa et al., n.d.; Parlak & Şahin, 2021). Bizim çalışmamızda bu araştırmalara paralel olarak covid-19 korku ve kaygısı ile herhangi bir cinsiyet farklılığı saptanmamıştır.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Zorlu ve ark.'nın (Zorlu et al., 2021) yaptıkları çalışmada evli olan bireylerin istatistiksel olarak daha fazla C19P-S deneyimledikleri saptanmıştır. Qiuyu ve ark.'nın (Yang et al., 2022) yapığı çalışmada ise evli olan bireylerin ve eşlerin birbirine sosyal destek olmaları nedeniyle algılanan desteğin COVID-19 korkusu ve algılanan stres arasında olumlu bir ilişki olduğu belirtilmektedir.

Cihan ve ark.'nın (Cihan et al., 2021) yaptıkları çalışmada eğitim seviyesi arttıkça C19P-S puan ortalamasının azaldığı saptanmıştır. Bizim çalışmamızda da eğitim durumu arttıkça covid fobisi azalmaktadır.

Zorlu ve ark.'nın (Zorlu et al., 2021) yaptıkları çalışmada C19P-S puan ortalamaları arasında çocuklu olan bireyler ve çocuksuz olan bireyler arasında istatistiksel bir fark saptanmamıştır (Zorlu et al., 2021). Bizim çalışmamızda çocuğu olan bireylerin covid fobisi diğer çalışmalara benzer şekilde yüksek bulunmuştur.

Covid 19 fobisi ile ilgili yapılan çalışmalarda bireyler farklı seviyelerde CP19-S ortalaması bildirmişlerdir. Delibaş'ın öğrenciler ile yaptığı çalışmada CP19-S ortalaması 49,9±16,6 olarak saptanmıştır (Delibaş, 2021). Arslan ve ark.'nın (Arslan et al., 2021) sağlık bakım çalışanları üzerinde yaptığı çalışmada CP19-S ortalaması 50,1±17,3 olarak bulunmuştur. Kurtuluş ve Düşünceli'nin (Kurtuluş & Düşünceli, 2021) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada CP19-S ortalaması 54,95 bulunmuştur (Kurtuluş & Düşünceli, 2021). Karaca ve ark.'nın (Karaca, Y., Selçuk, M. H., & Kalaycı, 2021) beden eğitimi öğretmenleri ile yaptığı çalışmada CP19-S ortalaması 68,9±14,2 bulunmuştur. Bizim çalışmamızda ise diğer çalışmalara uyumlu olarak 52,92±11,97 bulunmuştur.

Covid-19 pabdemisinden sonra özellikle sonbahar ve kış aylarında artmakla birlikte COVID-19'a yakalanma korkusu sublinik düzeyde kaygıya bağlı bir bozukluğu başlatabilir. Covid-19 ve yeni varyantlarına karşı belirsizliğe tahammülsüzlük anksiyete ile ilişkili bozuklukları olan kişileri nasıl etkileyebileceği tahmin edilememektedir (Shafraan et al., 2021; Yang et al., 2022). COVID-19, ikincil olarak korkunun toplanmasına veya önceden var olan bir kaygının alevlenmesine neden olabilecek hızlandırıcı bir olay veya tetikleyici olarak kavramsallaştırılabilir. Elbette kaygı ile ilişkili bozuklukları olan kişiler günlük olarak çeşitli uyaranlarla karşı karşıya kalırlar, ancak tüm uyaranların kaygıyı tetikleme veya özetleme fırsatı sunma yeteneği aynı değildir. Uyarıcının özelliklerine (örneğin, tehdidin abartılması ve belirsizlik) bağlı olarak, bu durumlarda COVID-19'un böyle bir tetikleyici olduğunu ileri sürüyoruz.

SONUÇ

Araştırma sonuçları, bireylerin yaş, eğitim durumu, çocuk sahibi olma durumu, aşı olma durumunun COVID-19 fobisini arttırdığı ve orta düzeyde anksiyete yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, gelecekteki araştırmaların daha büyük örneklem grupları üzerinde, COVID-19 pandemisinin insanlarda neden olduğu psikolojik sorunlara çözüm yolları bulma üzerine yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Abdelgwad, M. A. Z., & Abdelaziz, A. F. A. (2021). Fear of COVID-19 and its Relationship to Wisdom of University Students. *Psychology and Education*, 58(3), 1342–1353.

Akyildiz, D., & Durna, S. (2021). Determining the research status and coronavirus anxiety scores of academics during the flexible working arrangements initiated after the COVID-19 pandemic. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 16(3), 336–343.

Alnazly, E., Khraisat, O. M., Al-Bashaireh, A. M., & Bryant, C. L. (2021). Anxiety, depression, stress, fear and social support during COVID-19 pandemic among Jordanian healthcare workers. *PLoS ONE*, 16(3), 1–22.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Arpaci, I., Karataş, K., & Baloğlu, M. (2020). The development and initial tests for the psychometric properties of the COVID-19 Phobia Scale (C19P-S). *Personality and Individual Differences*, 164(May), 110108. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110108>

Arslan, B. O., Batum, Ö., Varol, Y., Şenel, E., & Uçar, Z. Z. (2021). COVID-19 phobia in healthcare workers; a cross-sectional study from a pandemic hospital. *Tuberk Toraks*, 69(2), 207–216.

Ashoor, M. M., Almulhem, N. J., AlMubarak, Z. A., Alrahim, A. A., Saad Mohammed Alshammari, Alzahrani, F. S., Alhayek, A. R., & Alardhi, A. (2021). The psychological impact of the COVID-19 pandemic on otolaryngologists: Should we be concerned? *Laryngoscope Invest. Otolaryngol*, 576–585.

Cihan, F. G., Durmaz, F. G., & Whitney, U. (2021). *Evaluation of COVID-19 phobia and the feeling of loneliness in the geriatric age group*. January, 1–8. <https://doi.org/10.1111/ijcp.14089>

Delibaş, L. (2021). Covid-19 fobisi ve endişe şiddeti; meslek yüksekokulu örneği. *Journal of Pre-Hospital - Hastane Öncesi Dergisi*, 6(2), 201–212.

Duan, L., & Zhu, G. (2020). Psychological interventions for people affected by the COVID-19 epidemic. *The Lancet Psychiatry*, 7(4), 300–302. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30073-0](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30073-0)

Gürel Kayaoğlu, A. (2023). The Relationship Intolerance of Uncertainty with Gender, COVID-19 Attributions and COVID-19 Phobia. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology*, 5(3), 218–227. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.23.3.04>

Heiat, M., Heiat, F., Halaji, M., Ranjbar, R., Marvasti, Z. T., Yaali-Jahromi, E., Azizi, M. M., Hosseini, S. M., & Badri, T. (2021). Phobia and Fear of COVID-19: origins, complications and management, a narrative review. *Annali Di Igiene Medicina Preventiva e Di Comunita*, 33(4), 360–370. <https://doi.org/10.7416/ai.2021.2446>

Hossain, M. A., Hossain, K. M. A., Walton, L. M., Uddin, Z., Haque, O., Kabir, F., Arafat, Y., Sakel, M., Faruqui, R., Jahid, I. K., & Hossain, Z. (2020). Knowledge, Attitudes, and Fear of COVID-19 during the Rapid Rise Period in Bangladesh. *PLoS One*, 15(9), 1–22.

Hu, W., Su, L., Li, D., Zhou, Y., & Zhu, J. (2021). Risk of First-Episode Schizophrenia in Aged Adults Increased During COVID-19 Outbreak. *International Journal of Mental Health and Addiction*. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00671-3>

Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y., Zhang, L., Fan, G., Xu, J., Gu, X., Cheng, Z., Yu, T., Xia, J., Wei, Y., Wu, W., Xie, X., Yin, W., Li, H., Liu, M., ... Cao, B. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet*, 395(10223), 497–506. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30183-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30183-5)

Huang, L., Lei, W., Xu, F., Liu, H., & Yu, L. (2020). Emotional responses and coping strategies in nurses and nursing students during Covid-19 outbreak: A comparative study. *PLoS ONE*, 15(8 August). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237303>

Ibrahim, N. K. (2016). Zika virus: Epidemiology, current phobia and preparedness for upcoming mass gatherings, with examples from world olympics and pilgrimage. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 32(4). <https://doi.org/10.12669/pjms.324.10038>

Kan, F. P., Raoofi, S., Rafiei, S., Khani, S., Hosseinifard, H., Tajik, F., Raoofi, N., Ahmadi, S., Aghalou, S., Torabi, F., Dehnad, A., Rezaei, S., Hosseinipalangi, Z., & Ghashghae, A. (2021). A systematic review of the prevalence of anxiety among the general population during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 293(October), 391–398.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Karaca, Y., Selçuk, M. H., & Kalaycı, M. C. (2021). Examination of COVID-19 Phobias of Physical Education Teachers. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 13(2), 292–301. <https://doi.org/10.5336/sportsci.2020-80011>

Koiwa, K., Wakashima, K., Ikuta, M., Asai, K., & Takagi, G. (n.d.). *Fear of COVID-19 infection and related factors in Japan: A comparison of college students, pregnant women, hospital nurses and the general public.*

Kurtuluş, E., & Düşünceli, B. (2021). Covid-19 Fobisi (Korkusu), Covid-19 Farkındalığı ve Genel Aidiyetleri Düzeyleri Phobia (Fear) of Covid 19 , Awareness of Covid-19 and Levels of General Belongingness. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(Kasım), 451–485.

Liu, N., Zhang, F., Wei, C., Jia, Y., Shang, Z., Sun, L., Wu, L., Sun, Z., Zhou, Y., Wang, Y., & Liu, W. (2020). Prevalence and predictors of PTSS during COVID-19 outbreak in China hardest-hit areas: Gender differences matter. *Psychiatry Research*, 287(March), 112921. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112921>

Metin, A., Erbiçer, E. S., Şen, S., & Çetinkaya, A. (2022). Gender and COVID-19 related fear and anxiety: A meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 310, 384–395. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.05.036>

Nguyen, H. T., Binh N. Do, Khue M. Pham, Kim, G. B., Dam, H. T. B., Nguyen, T. T., Nguyen, T. T. P., Nguyen, Y. H., Sørensen, K., Pleasant, A., & Tuyen Van Duong. (2020). Fear of COVID-19 Scale—Associations of Its Scores with Health Literacy and Health-Related Behaviors among Medical Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4164), 1–14.

Parlak, A. G., & Şahin, Z. A. (2021). The Effect of Covid 19 Fear On Quality of Life In Hemodialysis Patients: A Correlation Study In Turkey. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, Journal of Samsun Health Sciences*, 6(2), 367–382. <https://doi.org/https://doi.org/10.47115/jsbs.882164>

Rahman, S. (2021). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin COVID-19 Fobi Durumlarının Değerlendirilmesi. *F.Ü.Sağ.Bil. Tıp.Derg.*, 35(1), 68–73.

Reznik, A. (2021). COVID-19 Fear in Eastern Europe: Validation of the Fear of COVID-19 Scale. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19, 1903–1908. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s11469-020-00283-3>

Santabàrbara, J., Bueno-Notivol, J., Lipnicki, D. M., Olaya, B., Pérez-Moreno, M., Gracia-García, P., Idoiaga-Mondragon, N., & Ozamiz-Etxebarria, N. (2021). Prevalence of anxiety in health care professionals during the COVID-19 pandemic: A rapid systematic review (on published articles in Medline) with meta-analysis. *Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry*, 107(November 2020). <https://doi.org/10.1016/j.pnpbp.2021.110244>

Saravanan, C., Mahmoud, I., Elshami, W., & Taha, M. H. (2020). Knowledge, Anxiety, Fear, and Psychological Distress About COVID-19 Among University Students in the United Arab Emirates. *Frontiers in Psychiatry*, 11(October), 1–10. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2020.582189>

Shafraan, R., Rachman, S., Whittal, M., Radomsky, A., & Coughtrey, A. (2021). Fear and Anxiety in COVID-19: Preexisting Anxiety Disorders. *Cognitive and Behavioral Practice*, 28(4), 459–467. <https://doi.org/10.1016/j.cbpra.2021.03.003>

Sun, L., Sun, Z., Wu, L., Zhu, Z., Zhang, F., Shang, Z., Jia, Y., Gu, J., Zhou, Y., Wang, Y., Liu, N., & Liu, W. (2021). Prevalence and risk factors for acute posttraumatic stress disorder during the COVID-19 outbreak. *Journal of Affective Disorders*, 283, 123–129. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.01.050>

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Theresa, N. C., Christian, N. G., & Nnadi, F. . (2014). The Pervasiveness of Ebola Virus Disease in Africa: Implication for Economy, Ecology and Socio-Religious Dynamics. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(11), 69–77. <https://doi.org/10.9790/0837-191116977>

Xiao C. (2020). A Novel Approach of Consultation on 2019 Novel Coronavirus (COVID-19)-Related Psychological and Mental Problems: Structured Letter Therapy. *Psychiatry Investigation*, 17(2), 175–176.

Yang, Q., Kanjanarat, P., Wongpakaran, T., Ruengorn, C., Awiphan, R., Nochaiwong, S., Wongpakaran, N., & Wedding, D. (2022). Fear of COVID-19 and Perceived Stress: The Mediating Roles of Neuroticism and Perceived Social Support. *Healthcare (Switzerland)*, 10(5). <https://doi.org/10.3390/healthcare10050812>

Zorlu, M., Kiskac, N., & Kiskac, M. (2021). Phobia of covid-19 on people who aged 18 and older. *Revista Da Associacao Medica Brasileira*, 67(10), 1461–1465. <https://doi.org/10.1590/1806-9282.20210657>

HEMŞİRELİK BAKIMINDA GORDON'UN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİ TEMEL ALINARAK GELİŞTİRİLEN DEĞERLENDİRME ARAÇLARI: KAPSAMLI BİR İNCELEME

Merve Yılmaz¹, Fatoş Korkmaz²

¹Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları

²Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları

Giriş: Hemşirelik bakımında, daha kapsamlı bir değerlendirme yapmak ve hemşirelik sürecini sistematik bir şekilde uygulayabilmek için bir model kullanımına ihtiyaç vardır. Modeller hemşirelik tanıları hakkında doğru klinik yargılarda bulunmak ve kararlar almak için ilgili verilerin toplanmasında yarar sağlar. Hemşirelik bakımında model kullanma; hemşirelik uygulamalarını daha açık ve belirgin hale getirir ve hemşirelik bakımında farklı yönleri hatırlatmaya yardımcı bir araç rolü oynar. Ayrıca modeller, hemşirelik uygulamaları için bilimsel bir temel olarak hemşirelik bilgi içeriğinin daha sistematik gelişmesini sağlar ve pratik yaklaşımlar geliştirir. Günümüzde hemşirelik bakımında birçok model kullanılmaktadır. NANDA (Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği) hemşirelik tanıları sınıflamasında Gordon'un "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modelinin kullanıldığı görülmektedir. "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modeli bireyin kapsamlı değerlendirmesine rehberlik eden bütüncül (biyopsikososyal-spiritüel) bir çerçeve sağlar. Literatürde "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modeli kullanılarak hemşirelik değerlendirmesi yapılan hastalarda; semptom yönetiminin daha iyi olduğu, daha iyi yaşam kalitesi ve daha az hastaneye tekrar yatışların olduğu bildirilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik bakımında Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli temel alınarak geliştirilen değerlendirme araçlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışma; Google Scholar, Pubmed veri tabanlarında "Hemşirelik Değerlendirmesi", "Gordon'un modeli", "Gordon'un teorisi" ve "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli", "Nursing Assessment," "Gordon's model," "Gordon's theory," "Functional Health Pattern" anahtar kelimeleri ile ulaşılabilen ulusal ve uluslararası çalışmalar taranarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Literatürde, çeşitli ülkelerde "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli" kullanılarak (Amerika, Hollanda, İspanya) literatüre, uzman görüşüne (öğretim üyesi/hemşire) dayalı olarak çok sayıda değerlendirme aracı geliştirilmiştir. Bu araçlarının eğitim kurumlarında, araştırma çalışmalarında kullanılabileceği bildirilmektedir. Erişilebilen değerlendirme araçlarının; genel kliniklerde ve kardiyak, psikiyatrik ve kanser gibi spesifik hasta gruplarında kullanılmak üzere geliştirildiği görülmektedir. Değerlendirme araçlarının; açık ve/veya kapalı uçlu ve çoktan seçmeli sorular ve Likert tipi farklı formatta olduğu saptanmıştır. Çeşitli değerlendirme araçlarında on bir fonksiyonel örüntünün yanı sıra fizik muayene, mental durum gibi farklı alanların da eklendiği görülmektedir. İncelemeler sonucunda değerlendirme araçları; amaç, geliştirme süreci, özellikler açısından çeşitlilik göstermektedir. "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" temel alınarak oluşturulan değerlendirme araçları ile; geniş kapsamda genel kliniklerin yanı sıra spesifik hastalıklarda, kadın ya da erkek her yaş grubunda hasta değerlendirilebilmektedir. Bu değerlendirme araçlarının model sayesinde; birey/hasta hakkında bütüncül bir şekilde sistematik olarak veri toplamaya olanak sağladığı bildirilmiştir. Bununla birlikte, bu değerlendirme araçlarının benzerliklerine rağmen, hemşirelik bakımında kullanılan standart bir değerlendirme aracına ulaşamadığımızdır.

Anahtar Kelimeler: "Değerlendirme Aracı", "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri", "Hemşirelik Süreci"

Giriş:

Hemşirelik sürecinde, değerlendirme basamağı hemşirelik uygulamalarının işlevselliğini belirlemek için kritik öneme sahiptir. Değerlendirme sonucunda elde edilen veriler hemşirelik uygulamaları hakkında sonuç çıkarılmasını sağlar ve klinik karar vermeye rehberlik eder (Amerikan Hemşireler Birliği, 2015). Değerlendirme basamağı bireyin/hastanın sağlık durumu hakkında bilgi verir ve bakım sürecinde bireyin/hastanın ihtiyaçlarının belirlenmesine yardımcı olur. Dolayısıyla değerlendirme hemşirelik bakımının temel ve önemli bileşenlerindedir.

Hemşirelik bakımında, daha kapsamlı bir değerlendirme yapmak ve hemşirelik sürecini sistematik bir şekilde uygulayabilmek için bir model kullanımına ihtiyaç vardır. Modeller hemşirelik tanıları hakkında doğru klinik yargılarda bulunmak ve kararlar almak için ilgili verilerin toplanmasında yarar sağlar (DeSanto-Madeya, 2007). Hemşirelik bakımında model kullanma; hemşirelik uygulamalarını daha açık ve belirgin hale getirir ve hemşirelik bakımında farklı yönleri hatırlatmaya yardımcı bir araç rolü oynar. Ayrıca modeller, hemşirelik uygulamaları için bilimsel bir temel olarak hemşirelik bilgi içeriğinin daha sistematik gelişmesini sağlar ve pratik yaklaşımlar geliştirir. Günümüzde hemşirelik bakımında birçok model kullanılmaktadır.

NANDA (Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği) hemşirelik tanıları sınıflamasında Gordon'un "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modelinin kullanıldığı görülmektedir. "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri" modeli bireyin kapsamlı değerlendirmesine rehberlik eden bütüncül (biyopsikososyal-spiritüel) bir çerçeve sağlar. Marjory Gordon'un "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli", bireyler, aileler ve topluluklar için kullanılabilir 11 fonksiyonel sağlık örüntüsünden (Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Tablo 1) oluşmaktadır (Gordon,2008). Örüntü, sırayla oluşan davranışların bir yapılandırması olarak tanımlanır. Gordon'un modelinde sağlık örüntüleri, fonksiyonel, disfonksiyonel ya da olası disfonksiyonel olarak ifade edilmiştir. Sağlık örüntüleri fonksiyonel olduğunda bireyin sağlıklı olması ve iyilik hali anlamına gelir. Disfonksiyonel ya da olası disfonksiyonel sağlık örüntülerinde ise normalden sapmalar vardır ve bu sapmalar sağlık problemleri olarak ifade edilir. Hastanın mevcut sağlık problemleri disfonksiyonel sağlık örüntüsü olarak tanımlanır.

Tablo 1 Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri

Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri	İçeriği
Sağlığı Algılama-Sağlığın Yönetimi Örüntüsü	Bireyin sağlık ve iyilik örüntüsünü algılayışını ve sağlığı nasıl yönettiğini tanımlar.
Beslenme-Metabolik Örüntü	Metabolik gereksinimlerle ilişkili olarak besin ve sıvı tüketimi örüntüsünü tanımlar.
Eliminasyon Örüntüsü	Boşaltım (barsak, mesane ve deri) örüntüsünü tanımlar.
Aktivite-Egzersiz Örüntüsü	Egzersiz ve günlük aktivite örüntüsünü tanımlar.
Uyku-Dinlenme Örüntüsü	Uyku, dinlenme ve gevşeme örüntülerini tanımlar.
Bilişsel-Algısal Örüntü	Duyusal, algısal ve bilişsel örüntüyü tanımlar.
Kendini Algılama-Benlik Kavramı Örüntüsü	Benlik kavramı örüntüsünü; kendini algılamayı (örn:beden imgesi, duygu durumu, kontrolün, yetkinliğin algılanması) tanımlar.
Rol İlişki Örüntüsü	Rol yükümlülüklerini ve rol ilişkileri örüntülerini tanımlar.
Cinsellik-Üreme Örüntüsü	Bireyin cinsellik örüntüsü ile ilgili doyum ve doyumсуzluk örüntülerini; üreme örüntülerini tanımlar.
Başetme-Stres Toleransı Örüntüsü	Genel başetme örüntülerini ve stres toleransı bakımından örüntülerin etkinliğini tanımlar.
Değer-İnanç Örüntüsü	Değerler, inançlar (spiritüel inançlar dahil) seçimlere/kararlara rehberlik eden amaçlarla ilgili örüntüleri tanımlar

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik bakımında Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli temel alınarak geliştirilen değerlendirme araçlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Yöntem: Çalışma; Google Scholar, Pubmed veri tabanlarında "Hemşirelik Değerlendirmesi", "Gordon'un modeli", "Gordon'un teorisi" ve "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli", "Nursing Assessment," "Gordon's model," "Gordon's theory," "Functional Health Pattern" anahtar kelimeleri ile ulaşılabilen ulusal ve uluslararası çalışmalar taranarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Literatürde, çeşitli ülkelerde "Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli" kullanılarak (Amerika, Hollanda, İspanya) literatüre, uzman görüşüne (öğretim üyesi/hemşire) dayalı olarak çok sayıda değerlendirme aracı geliştirilmiştir. Bu araçlarının eğitim kurumlarında, araştırma çalışmalarında kullanılabileceği bildirilmektedir (Tablo 2).

Tablo 2 Fonksiyonel Sağlık Modeli Kullanılarak Geliştirilen Değerlendirme Araçlarının Kullanım Alanları

Klinikte Kullanım İçin Değerlendirme Araçları	Eğitimde Kullanım İçin Değerlendirme Araçları	Klinik ve Eğitimde Kullanım İçin Değerlendirme Araçları
Kardiyak Rehabilitasyon için Hasta Öz Değerlendirme Aracı (Phellan ve ark.,1989).	Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Değerlendirme Modelini Kullanarak Yaşlıları Değerlendirme Aracı (Beyea ve Matzo, 1989)	Uygulamaya Yönelik Hemşirelik Değerlendirme Formu (Fernández-Sola ve ark., 2012)
Fonksiyonel Sağlık Modeli Değerlendirme Tarama Aracı (Jones ve ark., 2012)		
Kriz Odaklı Evde Psikiyatri Bakımında Hemşirelik Süreci (Boomsma ve ark.,1997).		
Baş ve Boyun Kanseri Hastaları İçin Veri Toplama Aracı (Rodrigues ve ark., 2018).		

Erişilebilen değerlendirme araçlarının; genel kliniklerde ve kardiyak, psikiyatrik ve kanser gibi spesifik hasta gruplarında kullanılmak üzere geliştirildiği görülmektedir. Değerlendirme araçlarının; açık ve/veya kapalı uçlu ve çoktan seçmeli sorular ve Likert tipi farklı formatta olduğu saptanmıştır. Çeşitli değerlendirme araçlarında on bir fonksiyonel örüntünün yanı sıra fizik muayene, mental durum gibi farklı alanların da eklendiği görülmektedir. Erişilebilen değerlendirme araçlarının özellikleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo3 Fonksiyonel Sağlık Modeli Kullanılarak Geliştirilen Değerlendirme Araçları hakkında veriler

Yazarlar/ Yıl/ Ülke	Amaç	Özellikler	Geçerlik Durumu	Örneklem Özellikleri
Phellan ve ark. /1989/ABD	Bakım sürecinde hasta/aile katılımını en üst düzeye çıkarmak üzere bir hasta öz değerlendirme aracının tasarlanması.	*Klinik ortamda kalp hastaları ile geliştirilmiştir. *11 FSÖ, taburculuk planı ve eğitim ihtiyaçlarına yönelik 38 açık/kapalı/ çoktan seçmeli soru.	Psikometrik test yapılmamıştır.	*18'i Erkek 13'ü kadın olan 31 kalp hastası *Yaş ortalaması 54,8
Beyea ve Matzo /1989/ABD	Öğrencilerin yaşlı bireyleri değerlendirmeleri amacıyla bir değerlendirme aracının geliştirilmesi.	*Eğitim ortamında, yaşlı bireyler için *11 FSÖ kapsamında 101 açık/kapalı uçlu soru (Ayrıca mental durum, demografik,	Ulaşılamamıştır	Ulaşılamamıştır

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

		fiziksel, ve çevresel veriler içinde sorular bulunmaktadır.		
Tablo3 Fonksiyonel Sağlık Modeli Kullanılarak Geliştirilen Değerlendirme Araçları hakkında veriler (devam)				
Boomsma ve ark./1997 /Hollanda	Mental sorunları olan hastaların değerlendirilebilmesi amaçlanmaktadır.	*Klinik ortamda psikiyatri hastaları ile 11 FSÖ kapsamında 43 konu	Ulaşılamamıştır	61 psikiyatri hastaları ile
Jones ve ark. /2012/ ABD	Fonksiyonel Sağlık Model Tarama Aracının (Functional Health Pattern Screening Tool / FHPAST) psikometrik testi	*Öz değerlendirme, tarama aracı *Farklı hasta gruplarında (romatoloji polikliniği, oftalmoloji kliniği)	*Fonksiyonel Sağlık Model Tarama Aracı geçerli ve güvenilirlerdir. *Her bileşen için sırasıyla Cronbach alfa değeri 0,97, 0,93 ve 0,78 toplam 0,92'dir. *1)Sağlık Riski/Tehditi, 2) Genel İyilik ve Özgüven,3)Sağlığın Geliştirilmesi/ Korunması (Hiçbir zaman, bazen, sık sık ve rutin) 4 likertli	*Altı akademik ve uzman klinisyen hemşire *Ortalama 28 yaş %36 erkek %64 kadın 1404 hasta
Fernández-Sola ve ark. /2012/ İspanya	Klinik ve eğitim ortamlarında kullanılmak üzere hemşirelik değerlendirme aracının geliştirilmesi	*Klinik ve eğitim ortamlarında *145 değerlendirme kriteri, bir onay kutusu formatında *12 kategoride (Ek olarak: Fizik muayene) düzenlenmiştir	*Aracın uygunluğu, basitliği ve uygulanabilirliği ve değerlendirme kriterlerinin anlaşılabilirliği, netliği ve uygunluğunu derecelendirilmiştir her kategori için katılımcılar arası anlaşma %80 ile %93 arasında	*12 klinik hemşire *48 yaşında (ortalama mesleki deneyim 21 yıl) tümü kadın
Rodrigues ve ark./2018/ Brezilya	Baş ve boyun kanseri hastaları için veri toplamak amacıyla araç geliştirilmesi	*Klinik ortamda baş ve boyun kanseri hastalar ile *56 açık ve kapalı uçlu soru *10 alan içinde düzenlenmiştir	*Araç veri toplanmasına yönelik geçerli bulunmuştur (geçerlilik endeksi 0,88-1).	*Sekiz uzman onkoloji alanında (%87,5 kadın ortalama 43,2 yaşında) *Pilot test: 17 hasta

Sonuç ve Öneriler

Değerlendirme araçları amaç, geliştirme süreci, özellikler açısından çeşitlilik göstermektedir. Eğitim ortamında kullanılan araçların; öğrencilerin bütüncül bir bakış açısı kazanmaları amacıyla daha kapsamlı olduğu görülmektedir. Klinik ortamlarda kullanılan araçların ise; dokümantasyon süresinin azaltılması, sistematik değerlendirmelerin yapılabilmesi ve (öznel ve nesnel) değerlendirilen verilerin kalitesinin iyileştirilmesi artırılması amacıyla daha sade ve temel veriler içerdiği görülmektedir. “Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri” temel alınarak oluşturulan değerlendirme araçları ile; geniş kapsamda genel kliniklerin yanı sıra spesifik hastalıklarda, kadın ya da erkek her yaş grubunda hasta değerlendirilebilmektedir. Farklı ülkelerde geliştirilen araçların farklı dillerde kullanılabilmesi görülmektedir. (İngilizce, İspanyolca, Portekizce). Bu model sayesinde; birey/hasta hakkında bütüncül bir şekilde sistematik olarak veri toplamaya olanak sağladığı bildirilmiştir. “Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri” modeli kullanılarak hemşirelik değerlendirmesi yapılan hastalarda; semptom yönetiminin daha iyi olduğu, daha iyi yaşam kalitesine sahip oldukları bildirilmektedir. Bu değerlendirme araçlarının benzerliklerine rağmen, hemşirelik bakımında kullanılan standart bir değerlendirme aracına ulaşamamıştır. Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri modelinin; hemşirelerin karar verme sürecini kolaylaştıran ve hemşirelik bakımına rehberlik eden veri toplama konusunda standardizasyonuna katkıda bulunduğu düşünüldüğünde; Hemşirelik “Bakımını Erişilebilir ve Görünür Kılmak” için model kullanımı önerilmektedir.

Kaynaklar

- American Nurses Association. (2015). Nursing: Scope and standards of practice (3rd ed). American Nurses Association, Inc.
- Gordon, M., (2008), Assess Notes: Nursing Assessment & Diagnostic Reasoning, Philadelphia: F. A. Davis Company.
- DeSanto-Madeya, S. (2007). Using case studies based on a nursing conceptual model to teach medical-surgical nursing. Nursing science quarterly, 20(4), 324–329.
- Phelan, C., Finnell, M. D., & Mottla, K. A. (1989). A patient self-assessment tool for cardiac rehabilitation. Rehabilitation Nursing, 14(2), 81-87.
- Beyea, S., & Matzo, M. (1989). Assessing elders using the functional health pattern assessment model. Nurse Educator, 14(5), 32-37.
- Boomsma, J., Dingemans, C. A. J., & Dassen, T. W. (1997). The nursing process in crisis-oriented psychiatric home care. Journal of psychiatric and mental health nursing, 4(4), 295-301.
- Jones, D., Duffy, M. E., Flanagan, J., & Foster, F. (2012). Psychometric evaluation of the functional health pattern assessment screening tool (FHPAST). International Journal of Nursing Knowledge, 23(3), 140-145.
- Fernández-Sola, C., Granero-Molina, J., Mollinedo-Mallea, J., Gonzales, M. H. P. D., Aguilera-Manrique, G., & Ponce, M. L. (2012). Development and validation of an instrument for initial nursing assessment. Revista da Escola de Enfermagem da USP, 46, 1415-1422.
- Rodrigues, A. B., Cunha, G. H. D., Aquino, C. B. D. Q., Rocha, S. R., Mendes, C. R. S., Firmeza, M. A., & Grangeiro, A. S. D. M. (2018). Head and neck cancer: validation of a data collection instrument. Revista Brasileira de Enfermagem, 71, 1899-1906.

MULAJ UYGULAMASININ HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANIMI

Asiye Nur Ulusoy¹, Nazike Duruk²

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Giriş: Simülasyona dayalı öğrenme hemşirelik eğitiminde giderek kullanımını artan yenilikçi bir öğrenme yaklaşımıdır. Hazırlanan simülasyon ortamının gerçeğe uygunluğunun artması hem simülasyonun başarısının artmasına hem de öğrencinin öğrendiği uygulamaları gerçek bir hasta ile karşılaştığında uygulamasına kolaylık sağlamaktadır. Mulaj ise simüle edilen ortamın pek çok duyu organını uyaracak biçimde düzenlenmesini ve gerçekliğe uygunluğunun artmasını sağlayan uygulamalara denilmektedir. Bu kapsamda mulaj; yanık, hastalık belirtileri, yara, travma ve fiziksel görünümdeki değişimler gibi olguların öğrenilmesinde bir eğitim tekniği olarak, simüle edilen ortam ve konunun en gerçekçi biçimde canlandırılmasına yardımcı olmaktadır.

Amaç: Bu derlemenin düzenlenmesindeki amaç, mulaj tekniğinin uygulama çeşitlerine ve hemşirelik eğitimindeki kullanımına dair örneklerle bilgi vermek ve bu öğretim tekniği hakkındaki farkındalığı arttırmaktır.

Yöntem: Bu derlemenin hazırlanma sürecinde 2013-2024 yılları arasında, Türkiye’de ve yurt dışında mulaj uygulaması ile ilgili yapılmış 11 makale taranmıştır. Tarama, Google Scholar, PubMed ve Web of Science veri tabanlarında “nursing education”, “nursing education and using of moulage”, “using of moulage and health students education”, “simulation”, “moulage” ve “simulation and nursing education” anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır.

Sonuç: Mulaj uygulaması, simüle edilen ortamın gerçeğe uygunluğunun artmasını ve öğrencinin kendini yapılan uygulamaya daha fazla dahil hissetmesini sağlar. Sonuç olarak bu durum; öğrencinin uygulamaya olan katılımını, memnuniyetini, özgüvenini ve empati yeteneğini artırır. Mulaj uygulamasının hemşirelik eğitiminde bir öğretim aracı olarak kullanılmasının pek çok artısı olmasına rağmen; uygulamanın kullanımını insan gücü (personel ve zaman), maliyet, malzemeler ve depolama gibi kısıtlayan çeşitli faktörler de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra hemşirelik eğitimi uygulamalarında mulaj kullanımı ile ilgili çalışmaların da sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Öğrenci katılımı, memnuniyeti ve özgüveninin artması gibi pek çok yararları bulunan bu tekniğin; hemşirelik eğitimi uygulamalarında kullanımının artması, ders içeriklerinin öğrenci katılımını arttıracak şekilde yenilikçi yaklaşımlarla yapılandırılması ve mulajın öğretim aracı olarak kullanıldığı örneklem gruplarında çalışmaların yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Mulaj, Simülasyon, Hemşirelik eğitimi

GİRİŞ

Öğrenme karmaşık bir süreçtir ve lisans seviyesindeki öğrenci hemşirelerin teorik ve uygulama becerileri ile ilgili bilgilerin öğrenim sürecini bir arada yürütmeleri gerekmektedir. (Jeppesen vd., 2017). Geleneksel eğitim modelleri, tüm öğrencilerin öğrenme amaçlarına ulaşmalarında yeterli olamamaktadır (Akalin ve Şahin, 2018). Simülasyona dayalı öğrenme ise hemşirelik eğitiminde giderek kullanımı artan yenilikçi bir öğrenme yaklaşımıdır. Simülasyon; güvenli, yapılandırılmış ve desteklenen bir ortamda basit ve karmaşık klinik durumları taklit ederek, öğrencilere hem klinik uygulama öncesi deneyim kazanma imkânı sunar hem de öğrencilerin klinik uygulamada hastalara zarar verme riskini azaltır (Husebo vd., 2024; Doğan vd., 2017). Bir simülasyonun başarısı büyük ölçüde öğretim tasarımı ve tekniklerindeki etkileyicilik ve gerçekliğe bağlıdır (Stokes- Parish vd., 2019). Hazırlanan simülasyon ortamının gerçeğe uygunluğunun artması, öğrencinin öğrendiği uygulamaları gerçek bir hasta ile karşılaştığında da uygulamasına kolaylık sağlar. Mulaj ise simüle edilen ortamın pek çok duyu organını uyuracak biçimde düzenlenmesini ve gerçekliğe uygunluğunun artmasını sağlayan uygulamalara denilmektedir. (Uzelli Yılmaz ve Sarı, 2018).

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre mulaj "Bir şeyin bal mumu, alçı vb. bir madde ile kalıbını çıkarmak için yapılan işlemlerin bütünü" dür (TDK, 2024). Sağlık bilimleri ve anatomi öğretiminde ise uzun bir geçmişe sahiptir. Mulaj terimi, hastalıkları veya yaraları taklit eden özel bir makyaj ve döküm veya kalıplama tekniklerini tanımlamak için kullanılmaktadır. Cilt renginde morarma vb. renk değişimi için makyaj kullanımı, balmumu ile yaralar oluşturma, yanıklar elde etmek için lateks boyama ve simüle edilen ortama koku ekleme günümüzde kullanılan mulaj teknikleri arasında yer almaktadır (Stokes- Parish vd., 2019).

MULAJ UYGULAMASI VE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ

Hemşirelik müfredatındaki pek çok konu dokunma, duyma, görme vb. duyu organlarımıza yönelik deneyimlerle öğrenilmektedir. Bu kapsamda mulaj; yanık, hastalık belirtileri, yara, travma ve fiziksel görünümdeki değişimler gibi olguların öğrenilmesinde bir eğitim tekniği olarak, simüle edilen ortam ve konunun en gerçekçi biçimde canlandırılmasına yardımcı olmaktadır. Mulaj, simüle edilen ortamda senaryo kapsamında maketlere ya da standardize hastalara yapılabileceği gibi simüle bir ortam veya senaryo olmaksızın da uygulaması yapılabilir. Hemşirelik derslerinin öğretiminde öğrencilerin pek çok duyusunu uyarmak amacıyla farklı mulaj teknikleri kullanılabilir. Makyaj malzemeleri ve balmumu ile ekimoz, skar doku vb. gibi cilt görünümünde oluşturulan değişimler, alarm, korna vb. ile ses oluşturma, konserve, peynir veya meyve suyu gibi maddelerle de koku yapılması kullanılan bazı mulaj tekniklerine örnek olarak verilebilir (Uzelli Yılmaz ve Sarı, 2018).

MULAJ UYGULAMASI İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Literatürde sağlık alanında, tıp, hemşirelik ve eczacılık öğrencilerinin öğretimine yönelik mulaj tekniğinin kullanımının faydalı olduğunu gösteren çalışmalara rastlanılmaktadır (Hernandez vd., 2013; Pywell vd., 2015; Zorn vd., 2018; Flores ve Hess, 2018; Taylor vd., 2023; MacLean vd., 2024). Hernandez ve arkadaşları, tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında, standart hastaya uygulanan melanom mulajı ile öğrencilerin melanom tanısını teşhis edebilme yeteneklerini değerlendirmişlerdir. Çalışmada katılımcıların melanomu tespit etme oranlarının düşük olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çalışma sonuçları; öğrencilerin kapsamlı öykü alma, fizik muayene becerileri, lenfadenopati değerlendirmesi vb. uygulamalarının önemini anlamaları ve becerilerinin geliştirilmesi için dermatoloji müfredatının simüle edilmiş hastalar kullanılarak iyileştirilmesi gerektiğini göstermektedir (Hernandez vd., 2013). Pywell ve arkadaşları, profesyonel bir kişi ve profesyonel olmayan başka bir kişi tarafından yapılan yanık mulajlarını kıyasladıkları çalışmalarında ise, profesyonel mulajın gerçekliği sağlama oranının diğer mulaja göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Ancak, her iki mulaj yönteminde de katılımcılar, mulaj kullanımının eğitim deneyimlerine olumlu katkıda bulunduğunu, yanık olan bireyin varlığını daha çok hissetmelerini sağladığını ve senaryoya dahil olma durumlarını arttırdığını

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

belirtmişlerdir (Pywell vd., 2015). Zorn ve arkadaşlarının, objektif yapılandırılmış klinik sınavda (OSCE) deri değerlendirmesi ve mulaj kullanımı ile ilgili tıp öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında ise öğrencilerin çoğunluğu; OSCE'de mulaj kullanımının standart hastanın gerçekçiliğini artırdığını, bazı öğrenciler ise OSCE deneyiminde mulaj kullanımının fotoğraftan daha üstün olduğunu belirtmişlerdir (Zorn vd., 2018). Flores ve Hess ise eczacılık öğrencilerinin cilt rahatsızlıklarını değerlendirme becerilerinin öğretiminde mulaj yapılan standardize hasta ve resim tabanlı öğrenme yöntemlerini kıyaslamışlardır. Çalışma verilerine göre öğrencilerin her iki yöntemi kullanarak cilt rahatsızlıkları hakkında bilgi edinebildikleri ve her iki yöntem arasında da önemli bir fark olmadığı görülmektedir. Ancak öğrenciler resimlerden ziyade mulaj yapılan standardize hasta kullanımıyla öğrenmekten daha memnun olduklarını ve bu yöntemin özgüvenlerini de artırdığını belirtmişlerdir (Flores ve Hess, 2018).

Taylor ve arkadaşları ise dermatolojik değerlendirmenin öğretiminde geleneksel yaklaşımlardan farklı olarak, öğrencilerin katılımını sağlamak ve dermatolojik rahatsızlıkları olan hastaların bakımıyla ilgili hemşirelik sürecinin gerçek hayatta da uygulanmasını teşvik etmek amacıyla mulaj tekniğini de kullandıkları farklı bir eğitim uygulaması gerçekleştirmişlerdir. Bu uygulamada öğretim üyeleri, dermatolojik bozuklukları karakterize etmek için mulaj olarak kekler, krema ve soslar kullanmışlardır. Sızma (kırmızı jel krema veya puding ile) veya kuruluk (yulaf ezmesi ile) gibi dermatolojik bozuklukların görsel temsili kekler üzerinde oluşturulmuştur. Gruplar halinde bölünen öğrencilerin her biri bir takım olmuş ve her takıma, bir cilt rahatsızlığını temsil eden bir kek verilmiş ve dermatolojik rahatsızlığı tanımlamaları istenmiştir. Sonrasında her bir grup tanımladıkları rahatsızlığa sahip bir hastanın var olduğunu düşünerek bu hastaya yönelik bakım planı hazırlamış, ardından tüm sınıfa sunmuşlardır. Öğrenciler rahatsızlığı olan bir hastanın yaşayabileceği belirti ve semptomları, bu durumdaki bir hastaya bakım verirken yapılabilecek hemşirelik uygulamalarını, hemşirenin rol ve önceliklerini tartışmışlardır. Öğrenciler bu etkinlik hakkında, takım çalışmasının akranları ve öğretim üyeleriyle bağlantı kurabildikleri iyi bir deneyim olduğunu ve rahat bir öğrenme ortamı sağladığını, ayrıca bu çalışmanın geleneksel bir dersi dinlemekten daha ilgi çekici olduğunu belirtmişlerdir. Hazırlanan kek mulajı hakkında ise durum değerlendirmesi için daha dikkatli düşünmelerini sağladığını belirtmişler; ancak, birçok öğrenci de hazırlanan mulajı dermatolojik bir durumun tespiti için ilginç ve zorlayıcı bulmuş, birkaç öğrenci ise daha gerçekçi bir karşılaştırma için resme bakmayı tercih etmişlerdir (Taylor vd., 2023).

MacLean ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencilerinin yara bakımı becerilerini geliştirmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında ise, simülasyonun mulaj tekniği ile güçlendirilmesinin; öğrencilerin eleştirel düşüncelerine, yara değerlendirmelerine, uygun tedavi ve müdahalelere yönelik bilinçli kararlar almalarına olumlu olarak etki ettiği görülmektedir. Katılımcılardan birinin yara mulajı hakkında "Yaranın muhteşem olduğunu düşündüm. Gerçek bir yara olduğunu ve çok inandırıcı olduğunu hayal ettim. Görsel açıdan çok gerçekçiydi." yorumun da bulunması da uygulanan mulaj tekniğinin başarısını göstermektedir. Çalışma bulguları mulajın gerçeklik algısını arttırdığını, bunun da öğrencilerin yara değerlendirmesi ve pansumanına katılımlarını arttırarak, kendi yeteneklerine olan güvenlerini de arttırdığını göstermektedir. Simülasyonun öğrenciler tarafından algılanan gerçekçiliğinin artması, öğrenme çıktılarını da olumlu yönde etkilemektedir (MacLean vd., 2024).

Ülkemizde de hemşirelik ve diğer sağlık alanı öğrencilerinin eğitiminde bir öğretim aracı olarak mulaj tekniğinin kullanıldığı çalışmalar bulunmaktadır (Doğan vd., 2017; Uslu Şahan ve Terzioğlu, 2019; Sarmasoğlu vd., 2020; Sezgünsay ve Başak, 2020; Uzelli Yılmaz ve Sarı, 2021). Şahan ve Terzioğlu'nun, hemşirelik, tıp, sosyal hizmet, beslenme ve diyetetik bölümlerinde okuyan öğrencilere jinekolojik onkoloji palyatif bakımda simülasyona dayalı olarak düzenledikleri mesleklerarası eğitim çalışmalarında ise, mulaj tekniği kullanılarak simüle mankenin el ve kol bölgesine morluklar, karın bölgesine palpasyon ile hissedilebilen bir kitle yapılmış ve yara görünümü verilmiştir. Katılımcılar simülasyon yöntemi ile öğrenmenin kendilerini daha profesyonel hissettirdiğini, teorik bilgileri daha iyi kavramalarını sağladığını ve simüle ortamın gerçek bir hasta üzerinde girişim yapmadan önce yanlışlarını fark etme ve telafi etme imkânı sunduğunu belirtmişlerdir (Şahan ve Terzioğlu, 2019).

Sezgünsay ve Başak'ın, mulaj uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin basınç yarası değerlendirme becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkisini araştırdıkları çalışmalarında; öğrencilerin basınç yarası değerlendirme becerilerinin gelişiminde ve edinilen becerilerin klinik uygulamaya aktarımında mulaj uygulaması ile yapılan eğitimin daha etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca mulaj ile eğitim alan öğrencilerin basınç yarasını doğru bir şekilde evrelemede daha başarılı oldukları görülmüştür (Sezgünsay ve Başak, 2020). Sarmasoğlu ve arkadaşları da mulaj uygulamasının gerçekçiliğinin yanık yönetimi ve katılımına olan etkisini araştırmak amacıyla üç farklı yanık türü ile pediatri asistanları, hemşireler ve bir anesteziyle çalışma yapmışlardır. Katılımcılar; her bir yanık mulajının gerçeğe yakın olduğunu ve mulajın simüle edilen vakanın durumunu daha iyi anlamalarına yardım ettiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılar, yanık mulajlarının simülasyonlara katılımı kolaylaştırarak, gerçek bir yanık vakasını tedavi ediyormuş gibi hissetmelerini sağladığını da bildirmişlerdir (Sarmasoğlu vd., 2020).

Uzelli Yılmaz ve Sarı'nın, simülasyona dayalı öğrenmenin birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin IV tedavi uygulama becerileri üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında da araştırmacı tarafından IV tedavi komplikasyonları mulaj teknikleri uygulanarak simüle edilmiştir. Çalışmalarında standardize hastaların dorsal el bölgesine ikinci derece infiltrasyon mulajı ve dorsal ön kol bölgesine üçüncü derece flebit mulajı uygulamışlardır. Ayrıca gerçekliği arttırmak için infiltrasyon mulajında soğuk paket ve flebitte ise termofor kullandıkları görülmektedir. Çalışma bulguları, mulaj kullanılarak oluşturulan hibrit simülasyon grubundaki öğrenciler ile sadece görselin kullanıldığı düşük gerçeklikli simülasyon grubunda yer alan öğrenciler arasında; IV tedavi komplikasyonlarının türü ve seviyelerinin belirlenmesi hususunda anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Çalışma hibrit simülasyon uygulamasının; öğrencilerin intravenöz tedavi uygulama bilgisi, becerisi ve klinik değerlendirme düzeylerinin gelişiminde daha etkili olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra bulgular; hibrit simülasyon uygulamasında yer alan öğrencilerin, memnuniyet ve özgüven düzeylerinin istatistiksel olarak daha yüksek olduğunu da göstermektedir. Bununla birlikte bu bulgular, hemşirelik eğitimi kapsamında yapılan simülasyon uygulamalarında sadece kullanılan simülatörlere yönelik iyileştirmelerin yapılmamasını, simüle edilen ortamında gerçekliğe uygunluk yönünden iyileştirilmesi gerektiğini göstermektedir (Uzelli Yılmaz ve Sarı, 2021).

SONUÇ

Literatüre bakıldığında da görülmektedir ki mulaj uygulaması, simüle edilen ortamın gerçekçiliğinin artmasını ve öğrencinin de kendini yapılan uygulamaya daha fazla dahil hissetmesini sağlar. Sonuç olarak bu durum; öğrencinin uygulamaya olan katılımını, memnuniyetini, özgüvenini ve empati yeteneğini artırır (Dcosta vd., 2024). Mulaj uygulamasının hemşirelik eğitiminde bir öğretim aracı olarak kullanımının pek çok artısı olmasına rağmen; uygulamanın kullanımını insan gücü (personel ve zaman), maliyet, malzemeler ve depolama gibi kısıtlayan çeşitli faktörlerde bulunmaktadır (Elshama, 2020). Bunun yanı sıra hemşirelik eğitimi uygulamalarında mulaj kullanımı ile ilgili çalışmaların da sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Öğrenci katılımı, memnuniyeti ve özgüveninin artması gibi pek çok yararları bulunan bu tekniğin; hemşirelik eğitimi uygulamalarında kullanımının artması, ders içeriklerinin öğrenci katılımını arttıracak şekilde yenilikçi yaklaşımlarla yapılandırılması ve mulajın öğretim aracı olarak kullanıldığı daha farklı örneklem gruplarında da yeni çalışmaların yapılması önerilir.

KAYNAKÇA

Jeppesen K. H., Christiansen S., Frederiksen K. (2017). Education of Student Nurses – A Systematic Literature Review. *Nurse Education Today*, 55: 112-121. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.05.005>

Akalını A, Şahin S (2019). Simülasyona Dayalı Hemşirelik Eğitiminde Kuramlar. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(1):136-143.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Husebø S.E., Reiersen I. A., Hansen A., Solli H. (2024). Post-simulation debriefing as a stepping stone to self-reflection and increased awareness — a qualitative study. *Advances in Simulation*, 9, 33. <https://doi.org/10.1186/s41077-024-00306-2>

Doğan A. K., Aydın N., Doğan P. (2017). Konvülziyon Yönetiminin Simülasyon Yöntemi ile Öğretimi. *Türkiye Klinikleri Pediatric Nursing- Special Topics*;3(1).

Stokes-Parish J., Duvivier R., Jolly B. (2019). Expert Opinions on The Authenticity of

Moulage in Simulation: a Delphi study. *Advances in Simulation*, 4:16. <https://doi.org/10.1186/s41077-019-0103-z>

Uzelli-Yılmaz D., Sarı D. (2018). Hemşirelik eğitiminde “gerçekliği” sağlamada mulaj kullanımı. *FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 26(2), 141-148.

<https://doi.org/10.26650/FNJN.427141>

Türk Dil Kurumu, Erişim Tarihi: 21.08.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Hernandez C., Mermelstein R., Robinson J. K., Yudkowsky R. (2013). Assessing Students' Ability to Detect Melanomas Using Standardized Patients and Moulage. *J Am Acad Dermatol*, 68(3): e83-8. doi: 10.1016/j.jaad.2011.10.032.

Pywell M. J., Evgeniou E., Highway K., Pitt E., Estela C. M (2015). High Fidelity, Low Cost Moulage as a Valid Simulation Tool to Improve Burns Education. *Burns*, 42(4):844-52. doi: 10.1016/j.burns.2015.12.013.

Zorn J., Snyder J., Guthrie J. (2018). Use of Moulage to Evaluate Student Assessment of Skin in an Objective Structured Clinical Examination. *J Physician Assist Educ*.;29(2):99-103. doi: 10.1097/JPA.000000000000205. PMID: 29787509.

Flores E. K., Hess R. (2018). Jr. Comparing Teaching Methods on Skin Disorders Using Standardized Patients Dressed in Moulage vs Paper Cases. *Am J Pharm Educ*.; 82(7):6636. doi: 10.5688/ajpe6636. PMID: 30323393; PMCID: PMC6181170.

Taylor T., Kolcun K., Tornwall J. (2023). Application of the Nursing Process Using Moulage as a Problem-Based Approach to Teaching Dermatologic Content. *Nurs Educ Perspect*.; 44(1):63-65. doi: 10.1097/01.NEP.0000000000000912.

MacLean S., Geddes F., Kelly M. A., Brown J. (2024). High-Fidelity Simulation in Wound Care Education: A Qualitative Evaluation of Efficacy and Acceptability. *Clinical Simulation in Nursing*, 94, 101573. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2024.101573>

Uslu Şahan F., Terzioğlu F. (2019). Jinekolojik Onkoloji Palyatif Bakımda Simülasyona Dayalı Mesleklerarası Eğitime Yönelik Öğrencilerin Görüşleri: Nitel Çalışma. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 155-164. <https://doi.org/10.33631/duzcesbed.560198>

Sarmasoğlu Ş., Celik N., Elçin M., Şenel E. (2020). Pediatric Severe Burn Moulage: Recipe and Evaluation from the Burn Team. *Clinical Simulation in Nursing*, vol.49, 32-39.

Sezgünsay E., Başak T. (2020). Is Moulage effective in improving clinical skills of nursing students for the assessment of pressure injury?. *Nurse Education Today*, 94, 104572. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104572>

Uzelli Yılmaz D., Sarı D (2021). Examining the Effect of Simulation-Based Learning on 'Intravenous Therapy Administration' Knowledge, Performance, and Clinical Assessment Skills of First-Year Nursing Students. *Nurse Educ Today*.102:104924. doi: 10.1016/j.nedt.2021.104924.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

DCosta S., Zadow G., Reidlinger D. P., Cox G. R., Hudson C., Ingabire A., Stokes- Prish J. (2024). The Impact of Moulage on Learners' Experience in Simulation-Based Education and Training: Systematic Review. BMC Med Educ 24, 6. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04976-w>

Elshama S. S. (2020). How to Use Moulage as a Simulation Tool in Medical Education?. Iberoamerican Journal Of Medicine, 03, 219-222. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3785051>

İNME KONFOR ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Sevgi Aydın¹, Şebnem Çınar Yücel²

1 Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

2 Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

ÖZET

Giriş: İnme, neden olduğu fizyolojik yetersizlikler, psikolojik problemler ve sosyal sorunlarla hastaların konfor düzeylerini etkilemektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, inme hastalarının konfor düzeyini değerlendirmeye yönelik bir ölçüm aracı geliştirmek ve psikometrik özelliklerini değerlendirmektir.

Yöntem: Bu metodolojik araştırma, Eylül 2022 ile Ocak 2023 tarihleri arasında İzmir ilindeki iki üniversite, üç eğitim ve araştırma hastanesinin nöroloji kliniği ve polikliniğinde takip edilen 300 inme hastası ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “İnme Konfor Ölçeği Taslak Formu” kullanılarak toplanmıştır. Ölçeğin geçerlik güvenirlik analizinde kapsam geçerliliği, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach alpha, madde toplam korelasyonu, %27 alt-üst grup karşılaştırılması ve test-tekrar test analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0,90'dır. Açıklayıcı faktör analizine göre ölçek 26 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmuştur. Bu alt boyutlar toplam varyansın %78,05'ini açıklamaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir ve iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,778, alt boyutlarda 0,870-0,984 arasında değişmektedir. Madde analizlerinde, madde toplam puan korelasyon katsayıları 0,444-0,983 arasında anlamlı ($p<0.05$), madde ve alt boyut puanlarının istenen niteliği ölçme bağlamında ayırt edici olduğu bulunmuştur. Ölçeğin zamana göre değişmezliğe sahip olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$).

Sonuç: Araştırmada İnme Konfor Ölçeği'nin inme hastalarının konfor düzeylerini değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler; inme; hasta konforu; ölçek geliştirme; psikometrik test; hemşirelik değerlendirmesi

Giriş-Amaç

İnme, dünya çapında önde gelen ölüm ve engellilik nedenidir. Hastalarda vücut fonksiyonlarının kaybı, temel kişisel gereksinimleri karşılamada bağımlılık gibi fizyolojik yetersizlikler; anksiyete ve depresyon gibi psikolojik problemler; iş gücü kaybı, sosyal iletişimde azalma gibi sosyal sorunlara neden olmaktadır (Lin ve ark., 2020). Hastaların günlük yaşamını zorlaştıran bu sorunlar konfor düzeylerini olumsuz etkilemektedir (Çalışkan ve Karadakovan, 2021, Wang ve ark., 2019). Konfor temel bir insan ihtiyacıdır ve hemşirelik uygulamasının temelinde hasta konforunun değerlendirilmesi ve konfor gereksinimlerinin karşılanması vardır (Kolcaba, 2001, Kolcaba, 1991). Bu süreçte hemşirelere Katharine Kolcaba tarafından geliştirilen Konfor teorisi yol göstermektedir (Kolcaba, 1991). Kolcaba, konfor kuramının üç düzey ve dört boyuttan oluşan taksonomik yapısını iki aşamada incelemiştir. Kuramda, konfor karşılanan veya karşılanmayan bireysel gereksinimlerin yoğunluğuna bağlı olarak sorunlarının üstesinden gelebilmesini ifade eden ferahlama, rahatlama, üstünlük üç düzeyde ve konforun

gereksinimlerinin ortaya çıktığı fiziksel, psikospiritüel, çevresel ve sosyokültürel olmak üzere dört boyutta ele almıştır (Yücel, 2011, Kolcaba 2001).

Hemşirelik bakımı, konforun dört boyutunu kapsayacak şekilde bütüncül olarak planlanmalıdır. Ancak bütüncül bakım planlanması ile hastalar ferahlama, rahatlama ve üstünlük yaşayabilirler (Kolcaba,1991). Bu amaçla hemşireler, konfor sağlamaya yönelik hemşirelik girişimlerini uygulamalarının yanı sıra beklenen konfor sonucunu da değerlendirmelidirler (Kolcaba, 2001, Wilson ve Kolcaba, 2004). Hasta konforunu uygun şekilde değerlendiren araçları kullanarak bakım kalitesini, beklenen sonuçları değerlendirebilmekte ve bu yolla hemşirelik kayıtları için belge oluşturabilmektedirler (Kolcaba, 2001, Kuğuoğlu ve Karabacak, 2008). Bu amaç doğrultusunda başta Kolcaba (2001) tarafından geliştirilen Genel Konfor Ölçeği olmak üzere farklı sağlık sorunlarına yönelik ölçeklerin yanı sıra, Türk toplumunda yapılan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları literatürde yer almaktadır (Novak ve ark., 2001, Dowd ve ark., 2000, Wilson ve Kolcaba, 2004, Kuğuoğlu ve Karabacak, 2008, Üstündağ ve Eti Aslan, 2010, Kılıç ve Taştan, 2017, Şahin ve Pakyüz, 2022).

İnmenin neden olduğu fizyolojik yetersizlikler, psikolojik problemler ve sosyal sorunlar hastaların konfor düzeylerini etkilemektedir. Bu anlamda inme hastalarının konforunun kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi için Genel Konfor Ölçeği yeterli olmayabilir. Konfor ölçekleri ile ilgili literatür incelendiğinde, Konfor teorisini temel alan inme hastalarının konfor düzeyini ölçen bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. İnme hastalarının konfor düzeyleri değerlendirilmesi ve bakım bağlamında konfor artırıcı müdahalelerin etkilerinin ölçülmesi, hemşirelerin ve diğer sağlık hizmeti sağlayıcılarının kanıta dayalı hasta sonuçlarını göstermelerine olanak sağlamak için önemlidir. Bu nedenle çalışmada, Konfor teorisi doğrultusunda inme hastalarının konfor düzeyini değerlendirerek ölçmeye yarayan geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada metodolojik tasarım kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Eylül 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında İzmir ilindeki iki üniversite hastanesi, üç eğitim ve araştırma hastanesinin nöroloji kliniği ve polikliniğinde takip edilen inme hastaları oluşturmuştur. Literatürde, ölçek geliştirme çalışmalarında faktör analizinin uygulanabilmesi için önerilen örneklem büyüklüğü 100 “zayıf”, 200 “orta”, 300 “iyi”, 500 “çok iyi” ve 1000 “mükemmel” olarak sınıflandırılmıştır (De Vellis ve Thorpe, 2017). Bu tasnif esas alınarak örnekleme araştırmaya katılmayı kabul eden ve dahil edilme kriterlerini karşılayan 300 inme hastası oluşturmuştur. Araştırmaya, ilk kez hemorajik veya iskemik inme tanısı almış, 18 yaş ve üstü, inme tanısı sonrası ilk 6 ay içinde olan, iletişim kurmada engeli olmayan, Türkçe anlayan, okuma ve yazma bilen hastalar dahil edilmiştir.

Veriler araştırmaya katılmayı kabul eden inme hastalarından “Hasta Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “İnme Konfor Ölçeği Taslak Formu” kullanılarak toplanmıştır. Hasta tanıtıcı bilgi formu sosyodemografik özellikler, geçirilen inme tipi, inme tanısı konulan süre ve tanı konulmuş kronik hastalıkları içeren toplam 10 sorudan oluşmaktadır. İnme Konfor Ölçeği'nin geliştirilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından inme ve Kolcaba'nın konfor teorisi hakkında literatür taraması yapılarak 46 maddelik ölçek madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddeler, konfor teorisinin fiziksel, sosyal, çevresel, psikospiritüel boyutlarına göre inme hastalarının konfor düzeyini değerlendiren sorular içermektedir. Ölçeğin madde havuzu üçü konfor teorisi, biri inmeli hastalar, biri ölçme ve değerlendirme alanında uzman beş akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda ölçek 38 maddeye indirilmiştir. Kapsam geçerliliği sağlandıktan sonra taslak ölçek formu örneklem kriterlerini karşılayan, ancak örneklem grubuna dahil edilmeyen 30 inme hastasına uygulanarak pilot uygulama yapılmıştır. Uygulama sonucunda hastalardan maddelerin anlaşılabilirliği ile ilgili olumsuz geri bildirim alınmaması nedeniyle taslak ölçek formunun örneklem grubuna uygulanmasına karar verilmiştir. Taslak ölçekteki maddelerin yanıt seçenekleri 1 = Kesinlikle katılmıyorum, 2 = Katılmıyorum, 3 = Katılıyorum ve 4 = Kesinlikle katılıyorum şeklinde olup, 4'lü Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte bulunan olumsuz maddeler

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

ters sırada puanlanmıştır. Taslak ölçek örneklem grubuna uygulandıktan sonra, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılarak 4 alt boyuttan ve 26 maddeden oluşan son şekli verilmiştir.

Araştırmada veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 ve AMOS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Tanımlayıcı verilerin analizi sayı, yüzde ve ortalamalar, ölçeğin geçerlilik-güvenirlik analizinde kapsam geçerliliği, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach alpha, madde-toplam korelasyonu, %27 alt-üst grup karşılaştırılması ve test-tekrar test analizleri kullanılmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce İzmir Bakırçay Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul (08.06.2022 tarih ve 625 numaralı kararı) onayı ve çalışmanın yapılacağı hastanelerden kurum izinleri alınmıştır. Ayrıca katılımcılara çalışmanın amacı açıklanmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan sözlü ve yazılı onam alınmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmaya katılan hastaların yaş ortalaması 64.69 ± 13.81 , %56'sı erkek, %74,3 evli ve %46,4'ü eş ve çocuğuyla birlikte yaşamaktadır. Hastaların %62'sinin ilkokul mezunu olduğu, %40'nın emekli, %30,7'si ev hanımı ve %52,7'sinin gelir düzeyinin ortalamanın altında olduğu hesaplanmıştır. Hastaların %89,7'si iskemik inme tanısı almış, %53,3'ünün inme tanısı almasının üzerinden bir aydan daha kısa bir süre geçmiş olup, %79,7'sinin ise kronik hastalığı vardır.

Çalışmamızda ölçeğin kapsam geçerliliği Davis tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre madde ve ölçek bazlı kapsam geçerlilik indekslerinin 0,80 ve üzerinde olması değerlendiriciler arası uyumu ve ölçeğin madde kapsam geçerliliği açısından yeterliliğini göstermektedir (Davis, 1992). Ölçeğin beş uzmanın görüşü alınarak hesaplanan kapsam geçerlilik indeksi puanı 0,90 olup, her bir madde için 0.80 ile 1.00 arasında değişmektedir. Bu sonuç uzmanlar arasında görüş birliği olduğunu ve kapsam geçerliliğinin sağladığını göstermektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinin uygulanabilmesi için örneklem büyüklüğünün yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı, faktör analizindeki evrenin dağılımının normal olduğunu gösteren Bartlett testiyle değerlendirilmiştir. Bartlett testi değerinin istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,001$) ve KMO değerinin en az 0,60 ve üzerinde olması tavsiye edilmektedir (Boateng ve ark.,2018). Bu çalışmada KMO değeri 0,868 ve Bartlett testinin $\chi^2(325)=10094,737$ $p < 0,01$ anlamlı olması örneklem büyüklüğünün yeterli, veri setinin açıklayıcı faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Açıklayıcı faktör analizinde Temel Bileşenler Analizi ve Varimax Rotasyon yöntemi kullanılmıştır. Literatürde açıklayıcı faktör analizinde maddelerin faktör yüklerinin 0,30 ve üzerinde bir değer olması ve iki faktördeki yük farkının 0.10 değerinden fazla olması önerilmektedir. İki faktördeki yük farkı 0,1'den düşük bulunan maddeler binişik maddeler olarak kabul edilmektedir (Yaşlıoğlu, 2017, Büyüköztürk, 2010, Şencan, 2005). Bu nedenle çalışmamızda binişiklik özelliği gösteren 12 madde analiz dışı bırakılmıştır. Ölçeğin kalan 26 maddesinin faktör yüklerinin 0,536 ile 0.967 arasında değiştiği ve istenen değerleri sağladığı görülmüştür (Tablo 1). Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin öz değeri 1'in üzerinde olan dört faktörden (alt boyut) oluştuğu ve bu dört faktörün toplam varyansın %78,057'sini açıkladığı belirlenmiştir. Toplam varyansın birinci faktör (psikosprituel alt boyut) %27,761'ini, ikinci faktör (sosyokültürel alt boyut), %18,229'unu, üçüncü faktör (fiziksel alt boyut) %17,489'unu, dördüncü faktör (çevresel alt boyut) %14,579'unu açıklamıştır (Tablo 1). Çok faktörlü ölçeklerde toplam varyansın açıklama oranının %40 veya daha yüksek olması gerektiği, açıklanan toplam varyans ne kadar yüksekse ölçeğin yapı geçerliğinin de o kadar güçlü olduğu vurgulanmaktadır (Boateng ve ark.,2018, Kartal ve Bardakçı,2018). Bu çalışmada elde edilen toplam varyansı oranı ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir.

Tablo 1. İnme Konfor Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonucu

Madde no	Alt Boyut Faktör Yükleri			
	Psikospritiüel Alt Boyut	Sosyokültürel Alt Boyut	Fiziksel Alt Boyut	Çevresel Alt Boyut
Madde 24	0,928			
Madde 26	0,923			
Madde 28	0,921			
Madde 30	0,921			
Madde 29	0,920			
Madde 27	0,919			
Madde 23	0,918			
Madde 25	0,915			
Madde 14		0,968		
Madde 15		0,956		
Madde 18		0,947		
Madde 22		0,945		
Madde 21		0,944		
Madde 2			0,792	
Madde 3			0,763	
Madde 5			0,730	
Madde 11			0,724	
Madde 8			0,633	
Madde 9			0,613	
Madde 12			0,591	
Madde 6			0,589	
Madde 1			0,536	
Madde 33				0,967
Madde 31				0,964
Madde 35				0,954
Madde 37				0,953
Öz değer	9,839	4,453	3,555	2,448
Açıklanan Varyans	27,761	18,229	17,489	14,579
Açıklanan toplam varyans	78,057			
KMO =0,868; $\chi^2(325) =10094,737$; Bartlett Küresellik Testi (p) = 0,000				

Açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen ölçek yapısına uygulanan doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin yapısal denklem modeli sonucunun $p=0,000$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 26 madde ve dört faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin uyum indeksleri $\chi^2/DF = 1,692$, CFI = 0,980, NFI = 0,953, IFI = 0,980, TLI = 0,978, GFI = 0,884, AGFI = 0,860 ve RMSEA = 0,048 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi uyum indekslerinin, χ^2/DF değerinin üç veya daha az olması iyi bir uyumu, RMSEA değerinin 0,05 ve altında olması iyi bir uyumu, CFI, NFI, IFI, TLI değerlerinin 0,95 ve üzerinde olması iyi bir uyumu, GFI değerinin 0,80 ve üzerinde olması ve AGFI değerinin 0,85 ve üzerinde olması kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Karagöz, 2016, Erkorkmaz ve ark., 2013). Bu sonuçlar çalışmamızın iyi bir uyum düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Literatürde doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen tüm alt boyutların faktör yüklerinin 0,30 ve

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

üzeri olması beklenmektedir (Boateng ve ark.,2018, Şencan, 2005). Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin faktör yüklerinin 0,466-0,996 arasında değişmektedir. Tüm faktör yüklerinin 0.30'dan büyük olması maddelerin yapı için uygun olduğu ve yapının doğrulandığını göstermektedir.

Güvenirlilik analizlerinde Likert tipi ölçeklerde yer alan maddelerin iç tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek için Cronbach alpha katsayısı kullanılmıştır (Alpar,2018). Literatürde Cronbach alpha (α) katsayısının <0,60 olması “düşük güvenilir”, 0,60-0,80 “oldukça güvenilir”, 0,80-1,00 “yüksek güvenilir” olarak değerlendirilmektedir (Alpar,2018, Büyüköztürk, 2010). Bu çalışmada ölçeğin tamamına ait Cronbach alpha katsayısı 0,778 olarak bulunmuş olup, alt ölçekler için 0,870 ile 0,984 arasında değişmektedir (Tablo 2). Çalışmada elde edilen bu Cronbach alpha değerleri, toplam ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu, alt ölçeklerin ise yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Madde-toplam puan korelasyonu, ölçek maddelerinden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Her bir madde için elde edilen korelasyon katsayısının yüksek olması, maddenin amaçlanan değişkeni ölçmede yeterli olduğunu gösterir ve korelasyon katsayısının 0,30 ve üzerinde olması beklenir (Çokluk ve ark.,2018, Esin, 2014). Bu çalışmada, madde toplam puan korelasyon katsayıları 0,444 ile 0,983 arasında değişmekte olup, istatistiksel olarak anlamlı ($p<0,05$) bulunmuştur (Tablo 2). Bu sonuçlar, İnme Konfor Ölçeği'nde yer alan tüm maddelerin kendi alt boyutlarının toplam puanı ile yeterli korelasyona sahip olduğunu, alt boyutların madde güvenirliliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

İnme Konfor Ölçeği'nde yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt üst grup puan ortalamaları arasındaki farka dayalı madde analizi ile de test edilmiştir. Bu test sonucunda maddelerden elde edilen alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında $p<0,05$ oranında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (Tablo 2). Ölçeğin inme hastalarında konforu ölçme açısından ayırt edici bir güce sahip olduğu görülmüş ve bu durum ölçekten elde edilen yüksek ve düşük puanlar arasında gösterilmiştir (Büyüköztürk, 2010).

Tablo 2. İnme Konfor Ölçeği Güvenirlilik Katsayısı ve Madde Analizi Sonuçları

	Madde Toplam Korelasyonu	t (Alt % 27-Üst %27)	p (Alt % 27-Üst %27)
Psikospritiüel Alt Boyut a =0,984			
M24	0,930	-90,441	0,000 *
M26	0,941	-99,928	0,000 *
M28	0,932	-98,197	0,000 *
M30	0,938	-97,987	0,000 *
M29	0,918	-107,517	0,000 *
M27	0,931	-171,488	0,000 *
M23	0,941	-242,000	0,000 *
M25	0,939	-107,517	0,000 *
Sosyokültürel Alt Boyut: a =0,983			
M14	0,983	-242,000	0,000 *
M15	0,953	-170,413	0,000 *
M18	0,940	-242,000	0,000 *
M22	0,931	-170,413	0,000 *
M21	0,941	-242,000	0,000 *
Fiziksel Alt Boyut: a =0,870			
M2	0,444	-28,727	0,000 *
M3	0,724	-23,821	0,000 *
M5	0,685	-30,228	0,000 *
M11	0,701	-20,902	0,000 *

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

M8	0,508	-24,849	0,000 *
M9	0,630	-20,567	0,000 *
M12	0,625	-14,969	0,000 *
M6	0,650	-11,274	0,000 *
M1	0,490	-13,449	0,000 *
Çevresel Alt Boyut: a =0,981			
M33	0,964	-80,947	0,000 *
M31	0,961	-121,806	0,000 *
M35	0,943	-86,977	0,000 *
M37	0,938	-109,202	0,000 *
Toplam Cronbach Alpha = 0,778			

* p<0,05 n = 300; n1 = n2 =81

Ölçeğin zamana göre değişmezliği test-tekrar test yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği, bir ölçme aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar sağlama gücünün bir ölçüsüdür (Tezbaşaran, 2008). Literatürde iki test arasındaki zaman aralığının 2-4 hafta aralığında olması önerilmektedir (Aktürk ve Acemoğlu, 2012). Bu çalışmada, doğrulanmış 26 maddelik ölçek formu test-tekrar test güvenilirliği için ilk uygulamasından üç hafta sonra 30 inme hastasına yeniden uygulanmıştır. Bu uygulamanın sonucu, iki ölçüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p > 0.05). Bu bulgu, ortaya çıkan ölçeğin güvenilir olduğunu ve inme hastalarında konfor düzeyini güvenilir bir şekilde ölçtüğünü doğrulamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın bulguları, Kolcaba'nın konfor teorisi doğrultusunda inme hastalarının konfor düzeyini belirlemeyi amaçlayan İnme Konfor Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. İnme Konfor Ölçeği 26 maddelik dört alt boyuttan oluşan bütünsel bakım bileşenlerini içeren doldurulması kolay ve pratik bir ölçüm aracıdır. Bu ölçek, inme hastalarının konfor düzeylerini belirlemeye yardımcı olup, daha iyi hasta sonuçları için hemşirelerin ve diğer sağlık hizmeti sağlayıcılarına rehberlik edebilir. Gelecek araştırmalarda, ölçeğin inme hastalarında farklı örneklem gruplarında kullanılması ve doğrulama testlerinin yapılması önerilir.

Kaynaklar

Aktürk, Z., Acemoğlu, H. (2012). Tıbbi araştırmalarda güvenilirlik ve geçerlilik. Dicle Tıp Dergisi. 39(2), 316-319.

Alpar, R. (2018). Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. Ankara: Detay yayıncılık.

Boateng G.O., Neilands T.B., Frongillo E.A., Melgar-Quiñonez H.R., Young S.L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. Frontiers in Public Health, 6 (149), 1-18. doi: 10.3389/fpubh.2018.00149

Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çalışkan, T., Karadakovan, A. (2021). İnme sonrası erken dönem epileptik nöbet geçiren bir olgunun Kolcaba'nın konfor kuramına göre değerlendirilmesi. KSÜ Tıp Fak Der.16(2), 290-295.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2018). Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

- Davis L.L. (1992) Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*. 5(4):194-197. doi:10.1016/S0897-1897(05)80008-4
- DeVellis, R.F., Thorpe, C.T. (2017). *Scale development, theory and applications* (4th ed.). India: SAGE Publication Inc.
- Dowd, T., Kolcaba, K. (2001). Steiner R. Using cognitive strategies to enhance bladder control and comfort. *Holistic Nursing Practice*. 14, 91-103.
- Erkorkmaz, U., Etikan, I., Demir, O., Özdamar, K., Sanisoğlu, S.Y. (2013) Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türk Klinikleri J. Med. Sci.*, 33(1), 210–223. doi:10.5336/medsci.2011-26747
- Esin, N.M. (2014). Veri toplama yöntem ve araçları & veri toplama araçlarının güvenilirlik ve geçerliği. S. Erdoğan, N. Nahcivan, M.N. Esin (Ed.) *Hemşirelikte araştırma süreç, uygulama ve kritik kitabı içinde* (s. 193–233). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kartal, M., Bardakçı, S. (2018) *SPSS ve AMOS uygulamalı örneklerle güvenilirlik ve geçerlik analizleri*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Kılıç H.S., Taştan S. (2017). Development of post hip replacement comfort scale. *Applied Nursing Research*. 38, 169–17. doi.org/10.1016/j.apnr.2017.10.004
- Kolcaba, K. (2001). Evolution of the mid range theory of comfort for outcomes research. *Nurs Outlook*, 49 (2), 86-92.
- Kolcaba, K.Y. (1991). A taxonomic structure for the concept of comfort. *J Nurs Scholars*. 23, 237-240. doi:10.1111/j.1547-5069.1991.tb00678
- Kuğuoğlu S., Karabacak Ü., (2008) Genel Konfor Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması İ.Ü.F.N. *Hem. Derg.* 16(61):16-23.
- Lin, R.C., Chiang, S.L., Heitkemper, M.M., Weng, S.M., Lin, C.F., Yang, F.C., Lin, C.H. (2020). Effectiveness of early rehabilitation combined with virtual reality training on muscle strength, mood state, and functional status in patients with acute stroke: a randomized controlled trial. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*. 17(2), 158–167.
- Novak, B., Kolcaba, K., Steiner, R., Dowd, T. (2001). Measuring comfort in caregivers and patients during late end-of-life care *American Journal of Hospice & Palliative Medicine*. 18, 170-180. doi:10.1177/104990910101800308
- Şahin, C.K., Pakyüz, S.Ç. (2022). A scale development study: Hemodialysis comfort scale version II. *Journal of Research in Nursing*. 27(5), 449–464. doi: 10.1177/17449871211041834
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A.A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu* (3. Sürüm). Mersin E-Book.
- Üstündağ, H., Eti Aslan F. (2010). Perianestezi Konfor Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Turkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 2(2), 94-99.
- Wang, M., Liao, W., Chen, X. (2019). Effects of a short-term mindfulness-based intervention on comfort of stroke survivors undergoing inpatient rehabilitation. *Rehabilitation Nursing*. 44(2), 78–86. doi:10.1097/rnj.0000000000000098

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Wilson, L., Kolcaba, K.(2004) Practical application of comfort theory in the perianesthesia setting. J Perianesth Nurs.19(3), 164-73. doi:10.1016/j.jopan.2004.03.006

Yaşlıoğlu, M.M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulamalı Faktör Analizlerinin Kullanılması, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi. 46, 74-85.

Yücel ŞÇ. (2011) Kolcaba'nın Konfor Kuramı. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 27(2):79-88.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AĞIZ SAĞLIĞI TUTUM DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Uğur Öner¹, Hediye Özbay², Nehir Demirel³

¹ Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Batman, Türkiye

² Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, Mardin, Türkiye

³ İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı

ÖZET

Giriş: Hemşireler, klinik ortamlarda ağız ve diş sağlığının korunması ve sürdürülmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin ağız sağlığı tutum düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir devlet üniversitesinde Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri (n=252) oluşturdu. Evrenin %92.6'sına ulaşıldı. Veriler, Öğrenci Tanıtım Formu ve Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği ile toplandı. Veriler, yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Veriler tanımlayıcı istatistik yöntemleri, Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve düzeltilmiş Bonferroni testi ile değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 22.66±3.04 ve %69.8'inin yaş aralığı 18-24 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %52.4'ü erkek, %27.8'i ikinci sınıfta okuduğu, %63.5'inin mevcut herhangi bir diş sağlığı sorunu olmadığı, %46.1'i günde 2 kez dişlerini fırçaladığı, %77.3'ü diş ipi kullanmadığı ve %43.2'si diş hekimine gitmediği saptandı. Öğrencilerin Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği'nden 111.53±22.17 puan aldıkları saptandı. Ölçek alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde en düşük puan ortalaması sosyal etki 11.63±3.02 iken en yüksek alt boyut puan ortalaması ise duyarlılık 32.11±7.12'dir. Bu çalışmada, 18-24 yaş aralığında, kadın cinsiyet ve dördüncü sınıf gibi faktörler öğrencilerin ağız sağlığı tutum düzeylerini etkileyen faktörlerdir.

Sonuç: Bu çalışma sonucunda, öğrencilerin ağız sağlığı tutumlarının düşük düzey olduğu bulundu. Hemşirelik müfredatlarında ağız diş sağlığı eğitimine önem verilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Ağız; Hemşirelik; Öğrenci; tutum

GİRİŞ

Ağız ve diş hastalıkları, bulaşıcı olmayan kronik hastalıklar arasında en yaygın görülenlerdendir ve bireyler ile toplum üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiler ve tedavi maliyetleri nedeniyle önemli bir halk sağlığı sorunu teşkil etmektedir. Birçok ülkede büyük bir sağlık yükü oluşturan ağız hastalıkları, yaşam boyu süren ağrı, rahatsızlık, şekil bozuklukları ve hatta ölüm gibi ciddi sonuçlara yol açabilmektedir (1). Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017 verilerine göre, dünya genelinde ağız hastalıklarından etkilenen insan sayısının 3,5 milyon olduğu bildirilmiştir (2).

Sanayileşmiş toplumlarda çoğunlukla 35-44 yaş aralığında görülen ağızda bulunan diş çürüğünü değerlendirmede kullanılan DMFT (decayed, missing, filled teeth) indeksi, 14 veya daha fazla diş çürüğü, kaybı veya dolgusu olduğunu göstermektedir (3). Dünya Sağlık Örgütü'nün ağız diş sağlığı tanımı, çiğneme, bireyin ısırma, gülme, konuşma gibi fonksiyonlarını ve psikososyal iyilik halini

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

kısıtlayan hastalıkların, ayrıca ağız enfeksiyonları, ağız ve yüz ağrısı, diş çürümelere, çeşitli yaralar, periodontal hastalıklar ve bu hastalıkların sonucunda diş kaybının bireyde görülmemesi olarak tanımlanmaktadır (1). Kraniofasial (yüz ve baş) kompleks, temel yaşam fonksiyonlarının yanı sıra hissetme, gülümseme gibi duygusal fonksiyonları da gerçekleştirmemizi sağlayan bir yapıdır. Bu kompleks yapı, enfeksiyon ve çevresel tehditlere karşı koruma sağlar. Ağız diş sağlığının bozulmasıyla ortaya çıkan hastalıkların, uzun vadede genel sağlığı olumsuz etkilediği, beslenme alışkanlıklarını bozduğu, sosyal yaşantıyı kısıtladığı ve psikolojik olarak yaşam kalitesini düşürebildiği bilinmektedir (4).

Ağız sağlığı için doğru, düzenli ve yeterli ağız bakımı yapmanın yanı sıra, bireylerin ağız sağlığı ve bakımı konusundaki bilgilerinin doğru olması da son derece önemlidir. Birçok ağız sağlığı sorunu büyük ölçüde önlenebilir ve erken evrede tedavi edilebilir olmasına rağmen, onarıcı tedavi maliyetleri yüksektir ve genellikle genel sağlık sigortası kapsamında değildir. Düşük ve orta gelirli ülkeler ise genellikle ağız sağlığını koruyucu ve tedavi edici hizmetleri sağlayamamaktadır (1).

Önlenilebilir bir hastalık olmasına rağmen, hala önemli oranda görülen tedavi edilmemiş diş çürükleri, sadece ağız sağlığını olumsuz etkilemekle kalmayıp, bireyin yaşam kalitesinin azalmasına ve vücuttaki diğer sistemleri etkileyerek genel sağlığın bozulmasına neden olabilmektedir (5). Erken yaşlarda sağlık okuryazarlığının gelişimi için kritik bir dönem olan bu dönemde, bireylerin ağız ve diş sağlığıyla ilgili kalıplaşmış eğilimlerini değiştirmek ve yönlendirmek daha sonraki yaşlarda mümkündür. Ayrıca, bu inanç ve tutumların ileriki yaşlarda geliştirilmesi gereklidir. Genç yaşta, diğer bireylere örnek olmak için bilinçli bir şekilde ağız sağlığına gereken önem verilmelidir. Türkiye’de çocuklar, yetişkinler ve diş hekimleri üzerinde yapılan çalışmalar, ağız hijyeninin düşük düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır (6,7). Bu çalışmalar, üniversite eğitimi süresince hemşirelik öğrencilerinin ağız ve diş sağlığı davranışlarını değerlendirmenin önemli olduğunu göstermektedir. Bu değerlendirmelerin, sağlık algısı ile sağlık davranışı arasındaki ilişkiyi anlamamıza ve geliştirmemize katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin ağız sağlığı tutum düzeylerinin belirlenmesi önemlidir. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin ağız sağlığı tutum düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

METOD

Araştırmanın tipi

Tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir.

Evren ve örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’nin doğusunda yer alan bir devlet üniversitesinde Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde öğrenim gören 272 öğrenci (N=272) oluşturdu. Araştırmanın örneklem büyüklüğü, %95 güven aralığı, %5 hata payı ve %95 güç analizi temel alınarak en az 160 öğrenci olarak belirlendi. Araştırma, toplam 252 öğrenci ile tamamlanarak ve evrenin %92.6’sına ulaşıldı.

Dahil etme kriterleri

Araştırmaya, bahar döneminde hemşirelik bölümünde öğrenim gören, derse devam eden ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler dahil edildi.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci Tanıtım Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan formda, öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıf, akademik başarı puanı (AGNO) ve yaşadığı yer gibi sosyo-demografik özelliklerine ilişkin verilerin sorgulandığı 5 adet soru yer almaktadır.

Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği (AST-Ö)

Fidan M. ve ark. tarafından geliştirilen duyarlılık, önem, zararlı unsurlardan kaçınma, ürün ve faaliyetlere eğilim, farkındalık, sosyal etki olmak üzere toplam 6 alt boyut 41 sorudan oluşur. Ölçek puanı 41-205 arasındadır. Ölçek puanı arttıkça ağız sağlığı tutum düzeyi artmaktadır. AST-Ö için 41-101 puan çok düşük düzey, 102-144 puan düşük düzey, 145-160 puan geliştirilebilir düzey, 161-184 puan yüksek düzey ve 185-205 puan çok yüksek düzeydir (8).

Verilerin Toplanması

Veriler, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce, öğrencilere araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiş ve katılmayı kabul eden öğrenciler belirlendi. Anket formları, dersin sonunda öğrencilere dağıtılmıştır. Veriler, yaklaşık 20 dakika içerisinde toplandı.

Verilerin Analizi

Araştırmadan toplanan verilerin istatistiksel analizleri ve tabloları oluşturmak amacıyla Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25 programı kullanıldı. Sosyodemografik özelliklerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve düzeltilmiş Bonferroni testi kullanıldı. Ölçeğin ve alt boyutlarının iç tutarlılık güvenilirliğini belirlemek için Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarına bakıldı. İstatistiksel analizlerde önemlilik seviyesi $p < 0.05$ değeri kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul onayı (Sayı: 2024/01 -15 ve Tarih: 31.01.2024) alındı. Öğrencilerden 'Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu' ile yazılı izin alındı.

BULGULAR

Araştırmada öğrencilerin yaş ortalaması 22.66 ± 3.04 ve %69.8'inin yaş aralığı 18-24'tür. Öğrencilerin %52.4'ü erkek, %27.8'i ikinci sınıfta okuduğu, %63.5'inin mevcut herhangi bir diş sağlığı sorunu olmadığı, %46.1'i günde 2 kez dişlerini fırçaladığı, %77.3'ü diş ipi kullanmadığı ve %43.2'si diş hekimine gitmediği saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=252)

Sosyo-demografik özellikler	$\bar{X} \pm SD$	
Yaş Ortalaması	22.66±3.04	
	n (%)	
Yaş aralığı	18-24	176(69.8)
	25-31	60(23.8)
	32 yaş ve üstü	16(6.3)
Kadın	120(47.6)	

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi
22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

Cinsiyet	Erkek	132(52.4)
Sınıf	Birinci sınıf	64(25.4)
	İkinci sınıf	70(27.8)
	Üçüncü sınıf	53(21.0)
	Dördüncü sınıf	65(25.8)
Mevcut herhangi bir diş sağlık sorununuz var mı?	Evet	92(36.5)
	Hayır	160(63.5)
Dişlerinizi günde kaç kez fırçalarsınız?	1 kez	85(33.7)
	2 kez	116(46.1)
	3 kez	51(20.2)
Diş ipi kullanma durumu	Evet	57(22.7)
	Hayır	195(77.3)
Diş hekimine gitme sıklığınız	3 ayda bir kez	25(10.0)
	6 ayda bir kez	84(33.3)
	Yılda bir kez	34(13.5)
	Hiç gitmiyorum	109(43.2)

Araştırmaya katılan öğrencilerin AST-Ö toplam puan ortalaması 111.53±22.17'dir. Ölçek alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde en düşük puan ortalaması sosyal etki 11.63±3.02 iken en yüksek alt boyut puan ortalaması ise duyarlılık 32.11±7.12'dir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin AST-Ö toplam ve alt boyut puan ortalamaları

Ölçek	$\bar{X} \pm SD$
Duyarlılık	32.11±7.12
Önem	15.69±3.95
Zararlı unsurlardan kaçınma	19.62±5.72
Ürün ve faaliyetlere eğilim	16.38±4.88
Farkındalık	16.07±4.27
Sosyal etki	11.63±3.02
AST-Ö Puan Ortalaması	111.53±22.17

*AST-Ö: Ağız Sağlığı Tutum Ölçeği

Tanımlayıcı özelliklere göre AST-Ö toplam ve alt boyut puan ortalamaları Tablo 3'te karşılaştırıldı. 18-24 yaş aralığında olanların 32 yaş ve üstü olanlara göre AST-Ö toplam puan ortalaması, duyarlılık, önem ve farkındalık alt boyut puan ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı ve yüksek olduğu tespit edildi ($p=0.000$, $p=0.000$, $p=0.005$, $p=0.001$). 32 yaş ve üstü olanların 25-31 yaş aralığında olanlara göre zararlı unsurlardan kaçınma alt boyutu puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlendi

3. Uluslararası 7. Ulusal Temel Hemşirelik Bakım Kongresi

22-25 Ekim 2024, Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM)

($p=0.000$). Kadın öğrencilerde erkeklere göre AST-Ö toplam puan ortalaması, duyarlılık, önem ve zararlı unsurlardan kaçınma alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulundu ($p=0.000$, $p=0.000$, $p=0.000$, $p=0.000$). Dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre AST-Ö toplam puan ortalaması, duyarlılık, önem, zararlı unsurlardan kaçınma ve farkındalık alt boyut toplam puan ortalamaları daha yüksekti ($p=0.000$; $p=0.012$; $p=0.006$; $p=0.012$; $p=0.003$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri'ne göre Ölçek toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması

Değişkenler	Duyarlılık	Önem	Zararlı unsurlardan kaçınma	Ürün ve faaliyetlere eğilim	Farkındalık	Sosyal etki	AST-Ö Toplam
	Median (Min-Max)	Median (Min-Max)	Median (Min-Max)	Median (Min-Max)	Median (Min-Max)	Median (Min-Max)	Median (Min-Max)
Yaş aralığı							
18-24	40.00(12.00-49.00)	18.00(6.00-26.00)	21.00(7.00-33.00)	18.00(6.00-27.00)	19.00(6.00-28.00)	12.00(4.00-19.00)	136.00(41.00-173.00)
25-31	36.00(18.00-38.00)	16.00(10.00-18.00)	19.00(9.00-24.00)	14.00(6.00-22.00)	17.00(10.00-21.00)	11.00(6.00-16.00)	117.00(59.00-119.00)
32 yaş ve üstü	34.00(18.00-44.00)	15.00(6.00-18.00)	23.50(19.00-28.00)	19.50(18.00-21.00)	14.00(16.00-22.00)	16.00(12.00-20.00)	114.00(41.00-153.00)
Test değeri	KW=7.519, <i>p=0.000**</i>	KW=6.193 <i>p=0.005**</i>	KW=7.136, <i>p=0.000**</i>	KW=3.828, <i>p=0.251**</i>	KW=7.539, <i>p=0.001**</i>	KW=2.623, <i>p=0.275**</i>	KW=7.154 <i>p=0.000**</i>
Cinsiyet							
Kadın	36.00(12.00-49.00)	18.00(6.00-20.00)	23.00(7.00-33.00)	17.00(6.00-26.00)	16.00(6.00-28.00)	12.00(4.00-20.00)	117.00(41.00-173.00)
Erkek	34.00(14.00-44.00)	16.00(6.00-26.00)	21.00(7.00-31.00)	18.00(6.00-27.00)	17.00(6.00-25.00)	12.00(4.00-19.00)	113.00(43.00-153.00)
Test değeri	<i>z=-3.658,</i> <i>p=0.000*</i>	<i>z=-3.532,</i> <i>p=0.000*</i>	<i>z=-3.668,</i> <i>p=0.000*</i>	<i>z=-0.610,</i> <i>p=0.542*</i>	<i>z=-0.204,</i> <i>p=0.839*</i>	<i>z=-0.625,</i> <i>p=0.532*</i>	<i>z=-3.925,</i> <i>p=0.000*</i>
Sınıf							
1. Sınıf	33.50(12.00-48.00)	16.00(10.00-18.00)	19.00(15.00-24.00)	18.00(6.00-24.00)	16.00(6.00-24.00)	12.00(4.00-16.00)	110.00(41.00-164.00)
2. Sınıf	34.00(14.00-49.00)	17.00(6.00-24.00)	21.00(7.00-32.00)	17.00(6.00-27.00)	17.00(6.00-28.00)	12.00(4.00-19.00)	117.00(43.00-173.00)
3. Sınıf	34.00(26.00-44.00)	17.00(12.00-20.00)	21.50(7.00-28.00)	17.50(12.00-22.00)	17.50(12.00-22.00)	11.50(11.00-20.00)	117.00(84.00-119.00)
4. Sınıf	35.00(20.00-38.00)	18.00(6.00-26.00)	22.00(8.00-33.00)	14.00(12.00-21.00)	18.50(12.00-21.00)	12.00(10.00-16.00)	124.00(94.00-173.00)
Test değeri	KW:8.519, <i>p=0.000**</i>	KW:8.912, <i>p=0.012**</i>	KW:8.037, <i>p=0.005**</i>	KW:0.487, <i>p=0.922**</i>	KW:8.529, <i>p=0.000**</i>	KW:0.711, <i>p=0.871**</i>	KW:8.405, <i>p=0.006**</i>

* z: Mann-Whitney U test, ** KW: Kruskal Wallis test.

TARTIŞMA

Ağız ve diş sağlığı, bireylerin yaşam kalitesini ve genel sağlığını etkilemektedir. Hemşireler, klinik ortamlarda ağız ve diş sağlığının korunması ve sürdürülmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Hemşireler, sağlık ekibi içinde hastayı daha yakından gözlemlene ve değerlendirme imkanına sahip oldukları için, ağız bakımı konusundaki rolleri büyük önem taşımaktadır.

Araştırmamızda öğrencilerin %63.5'inin mevcut herhangi bir diş sağlığı sorunu olmadığı, %46.1'i günde 2 kez dişlerini fırçaladığı, %77.3'ü diş ipi kullanmadığı ve %43.2'si diş hekimine gitmediği saptandı. Çalışmamızla benzer şekilde Dündar ve ark. (2021) yaptıkları çalışmada %77.1'i günde 2 kez dişlerini fırçaladığı, %34.4'ünün diş hekimine gitmediğini belirtmiştir (9). Yine aynı şekilde Başak ve Küçük (2021) çalışmasında %73.8'i diş ipi kullanmadığı ve %85.2'si diş hekimine gitmediğini belirtmişlerdir (10). Çalışmalarda da belirtildiği gibi diş fırçalama sıklığının günde 2 kez olduğu, diş ağrısı oluşmayana kadar düzenli diş hekimine gidilmediği ve diş temizliğinde diş ipi kullanımının az olduğu genellikle diş fırçası kullanıldığı belirtilmiştir.

Araştırmamızda ölçek alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde en düşük puan ortalaması sosyal etki 11.63 ± 3.02 iken en yüksek alt boyut puan ortalaması ise duyarlılık 32.11 ± 7.12 olduğu bulunmuştur. Duyarlılık alt boyutunun yüksek olma nedeni olarak kendini iyi hissetme, fiziksel görünüş ve algılanan genel sağlık düzeyleri ile ilişkili olduğundan düşünülmektedir.

Çalışmamızda 18-24 yaş, kadın ve 4. Sınıftaki öğrencilerin ağız sağlığı tutum düzeyi anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Çalışmamızda 18-24 yaş arasında ağız sağlığı tutum düzeyinin yüksek çıkma nedeni fiziksel görünüm, duyguların ifade edilmesi, kendini iyi hissetme gibi etmenlerin neden olduğu düşünülmektedir. Çalışmamızla benzer şekilde Dündar ve ark. (9) ve Ayık ve ark. (11) çalışmalarında kadınların ağız sağlığı tutum düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Çalışmamızdan farklı olarak Kumar ve ark. (12) ve Arıkan ve ark. (13) yaptıkları çalışmalarda cinsiyete göre farklılık göstermeyen çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmada 4. Sınıf öğrencilerin puanının yüksek çıkmasıyla farklı olarak Özveren ve ark. (2017) çalışmasında 2. Sınıf öğrencilerinin ağız sağlığı tutum düzeyi daha yüksek bulunmuştur (14). Çalışmamızda 4. Sınıf öğrencilerinin puanının yüksek çıkma nedeni olarak Bu durum 4. sınıf öğrencilerin daha az ağız bakımı ihtiyacı, ders müfredatında ağız diş sağlığı ile ilgili derslerin olması mezun olma gibi durumlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızda hemşirelik öğrencilerinin %36.5'inin diş sağlığı sorunu olduğu, %46.1'i günde 2 kez dişlerini fırçaladığı, %77.3'ü diş ipi kullanmadığı ve %43.2'si diş hekimine gitmediği bulunmuştur. 18-24 yaş aralığında olanların 32 yaş ve üstü olanlara göre AST-Ö toplam puan ortalaması, kadın öğrencilerde erkeklere göre AST-Ö toplam puan ortalaması, dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre AST-Ö toplam puan ortalaması anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerde olumlu ağız ve diş sağlığı davranışları geliştirmek amacıyla üniversite eğitiminde ağız sağlığına öncelik verilmesi gerekmektedir. Sağlık bilimleri alanında eğitim alan bu öğrenciler, toplumda yaşayan bireylerin sağlık davranışlarını kazanmalarında sorumluluk üstlenebilecek, rol model olabilecek ve sağlık eğitimi konusunda aracı bir rol üstlenebileceklerdir. Bu nedenle, mezuniyet öncesinde ağız sağlığına yönelik tutum, farkındalık ve davranışlarının desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Hemşirelik bölümü müfredatına, eğitim süresince ağız sağlığını geliştirmeyi destekleyen içeriklerin daha fazla entegre edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, bireylerde ağız sağlığına yönelik olumlu sağlık davranışlarının geliştirilmesinde koruyucu sağlık hizmetlerinin önemi göz ardı

edilmemelidir. Bu kapsamda, küçük yaşlardan itibaren aile ortamında, ilgili sağlık profesyonelleri ve öğretmenler tarafından ilköğretim ve ortaöğretimde verilecek ağız ve diş sağlığı eğitimlerinin, bireylerin sağlık sorumluluğunu almalarını destekleyeceği ve böylelikle üniversite eğitimine kadar oluşabilecek sorunların önlenmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

World Health Organization (WHO). Erişim adresi: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/oral-health>. Erişim tarihi: 19.12.2023

James SL, Abate D, Abate KH, Abay SM, Abbafati C, Abbasi N, et al. Global, regional, and national incidence, prevalence, and years lived with disability for 354 diseases and injuries for 195 countries and territories, 1990–2017: A systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. *The Lancet*. 2018;392(10159):1789-858.

Petersen PE, Bourgeois D, Ogawa H, EstupinanDay S, Ndiaye C. The global burden of oral diseases and risks to oral health. *Bull World Health Organ*. 2005;83:661-9.

Şener E, Gürhan C, Coşgun E, Mert A. Sistemik hastalık varlığının dental tedavi gereksinimi ile yaşam kalitesine etkisinin değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dergisi*. 2017;38(1):54-61.

Jahandideh A, Tüloğlu N. Ebeveynlerin ağız-diş sağlığındaki koruyucu uygulamalar hakkındaki bilgilerinin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;10(4):403-12.

Kirtiloğlu T, Yavuz ÜS. An assessment of oral self-care in the student population of a Turkish university. *Public Health* 2006;120:953–7.

Peker I, Alkurt MT. Oral health attitudes and behavior among a group of Turkish dental students. *Eur J Dent* 2009;3:24.

Fidan M, Mutluer C, Fidan M. Development of a scale for measuring university students' attitudes toward oral health. *Eur Oral Res*. 2023.doi: 10.26650/eor.20241312721.

Dündar N, Çal A, Erkoca S. Üniversite Öğrencilerinin Ağız Diş Sağlığı Davranışlarına İlişkin Algıları. *STED*. 2021;30(4):258-6.

Başak SS, Küçük U. Bir Üniversite Personelinde Ağız ve Diş Sağlığı ile Ağız Bakımı Düzeylerinin Belirlenmesi: Artvin Çoruh Üniversitesi Örneği. *JHS*. 2021;30(2):159-64.

Ayık Y, Ozcelik SK, Akyuz S, Bahcecik AN. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin ağız diş sağlığı konusunda bilgi düzeyleri. *Clinical and Experimental Health Sciences*. 2017;7(4):159-66.

Kumar H, Behura SS, Ramachandra S, Nishat R, Dash KC, Mohiddin G. Oral health knowledge, attitude, and practices among dental and medical students in Eastern India – A comparative study. *Journal of International Society of Preventive & Community Dentistry*. 2017;7(1):58-63.

Arıkan A, Pirinççi S, Keleş S, Özkan G, Abacıgil F, Okyay P. Hekim adaylarının ağız diş sağlığı alışkanlıkları ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*. 2019;29(2):189-96.

Özveren H, Gülnar E, Özden D. Hemşirelik Öğrencilerinin Ağız Diş Sağlığı Algılarının Belirlenmesi. *Kırıkkale Üni Tıp Derg*. 2017;19(3):158-66.

YOĞUN BAKIMDA KARŞILANMAYAN HEMŞİRELİK BAKIMI: SİSTEMATİK DERLEME

Ayşegül Yıldız İçigen¹, Şefika Dilek Sarıkaya²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu, Hemşirelik Bölümü
²Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Semra ve Vefa Küçük Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü

ÖZET

Giriş: Yoğun bakım ortamları oldukça kritik hemşirelik bakımlarının verilmesini gerektiren önemli bir çalışma alanıdır. Bazen yoğun bakım çalışma ortamlarında bakım gereksinimlerinin gözden kaçırılması söz konusu olabilmektedir. Karşılansız hemşirelik bakımını anlayabilmek, tanımlayabilmek ve fark edebilmek çoğu zaman zordur. Karşılansız hemşirelik bakımı, hasta güvenliğini tehdit eden ve bakımın kalitesini olumsuz etkileyebilecek önemli bir durumdur.

Amaç: Bu çalışmanın amacı yoğun bakım ortamında karşılansız hemşirelik bakımın sıklığının, türlerinin belirlenmesi ve nedenlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma sistematik derleme yöntemiyle gerçekleştirilmiş, araştırma sürecinde PRISMA kontrol listesi kullanılmıştır. Literatür taraması iki araştırmacı tarafından 01.03.2024-01.04.2024 tarihleri arasında Google Scholar, Cochrane, Science Direct, Scopus, Pubmed, Web of Science, Wiley Online Library, Springer Link veri tabanları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması sonucunda 1,690 çalışmaya ulaşılmış, dahil edilme kriterleri kapsamında çalışmalar değerlendirilmiş ve değerlendirmeler sonrasında 10 araştırma sistematik derlemeye dahil edilmiştir.

Bulgular: İncelenen çalışmalarda en sık karşılansız hemşirelik bakımlarının, derin ven trombozu önleme uygulamaları (%53,8), mobilizasyon ($2,2 \pm 0,99$), taburculuk planlaması ve hasta eğitimi ($60,17 \pm 20,78$), 2 saatte bir hastayı döndürmek ($2,53 \pm 1,43$), disiplinler arası bakım konferanslarına katılmama ($1,66 \pm 0,96$), günde 3 kez ambulasyon (% 93, $3,23 \pm 1,29$) ve hasta değerlendirmesi ($21,51 \pm 8,52$) olduğu bildirilmiştir.

Sonuç: İncelenen çalışmaların tamamında yoğun bakımda karşılansız hemşirelik bakımlarının bulunduğu, karşılansız hemşirelik bakımının nedenlerinin hemşire sayısının ve personel sayısının yetersizliği, ekipman yetersizliği, hasta sayısından beklenmeyen artış olması, ilaçların temin edilememesi, iletişim yetersizliği, yoğun hasta kabulü ve taburculuğu, ekip çalışmasındaki aksaklıklar, iş tatmini düşüklüğü, işten ayrılma niyetinin yüksek olması, yoğun bakımın fiziki koşulları, fazla mesai, klinik deneyim yetersizliği, gece vardiyasında çalışmak olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, karşılansız hemşirelik bakımı, hemşirelik.

GİRİŞ

Hemşireler sağlık hizmetini sunumunda en büyük iş gücüne sahip meslek üyeleridir. Hemşireler doğrudan hasta bakımından sorumludurlar, bu nedenle de hasta güvenliği konusunda etkin bir rol üstlenirler (Al Muharraq vd., 2022). Diğer yandan hemşireler hastaları bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirir, hemşirelik bakımı sunarken insan insana etkileşimi sürdürürler. Hemşirelik mesleği doğası itibariyle, karmaşık durumları yönetme, yeterli bilgi ve beceriye sahip olma gibi sorumlulukları hemşirelere yüklemektedir.

Hemşireliğin özü hemşirelik bakımındır, hemşirelik bakımı hemşireler için vazgeçilmezdir, önceliklidir, hemşireliğin varoluş sebebidir. Bu nedenle hemşirelerin bakım gereksinimlerini yönetebilmeleri çok önemlidir. Çoğu zaman yetersiz personel, hasta sayısının fazla olması, ekipman ve malzeme yetersizliği gibi nedenlerle hemşireler bakım önceliklerini değiştirebilmekte ve bilinçli erteleme yapabilmektedir (Falk, 2022; Vincelette, 2023).

Karşılanmayan hemşirelik bakımı (KHB), hastaya sağlanması gereken ancak ihmal edilen veya önemli ölçüde geciktirilen bir bakım şekli olarak tanımlanabilir (Kalisch, Landstrom ve Hinshaw, 2009). Hemşirelik bakımında kaçırılan eylemler her zaman fark edilmez ve potansiyel olarak ciddi olabilir ve hastanede yatan hasta için olumsuz sonuçlara yol açabilir (Pereira Lima Silva, 2020). Bu nedenle hemşirelik bakımı sürecinde KHB'nın belirlenmesi, nedenlerinin ortaya çıkarılması ve önleyici girişimlerin yapılması oldukça önemlidir.

Yoğun bakım ortamları, hastane içerisinde diğer hasta bakım alanlarına göre daha fazla cihaz kullanımı gerektiren, riskli hasta gruplarının bakım aldığı, hastaya çok sayıda girişim yapılmasını gerektiren, yapısı itibariyle riskli alanlardır (Bruyneel vd., 2024). Yoğun bakımdaki bu riskli ortamda bakımın karşılanmaması, hasta üzerinde geri dönüşü mümkün olmayan sonuçlar doğurabilmesi açısından oldukça tehlikelidir. Bu çalışma yoğun bakım ortamlarında KHB'nın belirlenmesi, bakımın karşılanmama nedenlerinin ortaya çıkarılması için gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın türü

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden yararlanarak, sistematik derleme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde PRISMA kontrol listesi kullanılmıştır.

Veri toplama/Literatür tarama

Literatür taraması yayın yanlılığı ve veri farklılığı oluşmaması için iki araştırmacı tarafından 01.03.2024-20.03.2024 tarihleri arasında Google Scholar, Cochrane, Science Direct, Scopus, Pubmed, Web of Science, Wiley Online Library, Springer Link veri tabanları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasında "missed care" and "nursing" and "intensive care", anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Çalışmaların yayın yılı 2013-2023 olarak sınırlandırılmıştır.

Dahil edilme kriterleri

*Çalışmanın 2013-2023 yılları arasında yayınlanmış olması,

*Araştırma verilerine ulaşılabilir olması,

- *Hemşireler tarafından yapılmış olması,
- *Yayın dilinin İngilizce olması,
- *Nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmış olması,
- *Çalışmanın yetişkin grupta yapılmış olmasıdır.

Dışlama kriterleri

- *Yayın yılının 2013 yılı öncesi olmasıdır.
- *Yeterli veriye ulaşılamaması,
- *Hemşire dışındaki başka sağlık profesyonelleri tarafından yapılmış bir çalışma olması,
- *Yayın dilinin İngilizce dışında başka bir dil olması,
- *Nicel araştırma yöntemi dışında yöntem kullanmış olması,
- *Yetişkin grup dışında başka yaş gruplarında yapılmış olması,

Verilerin toplanması

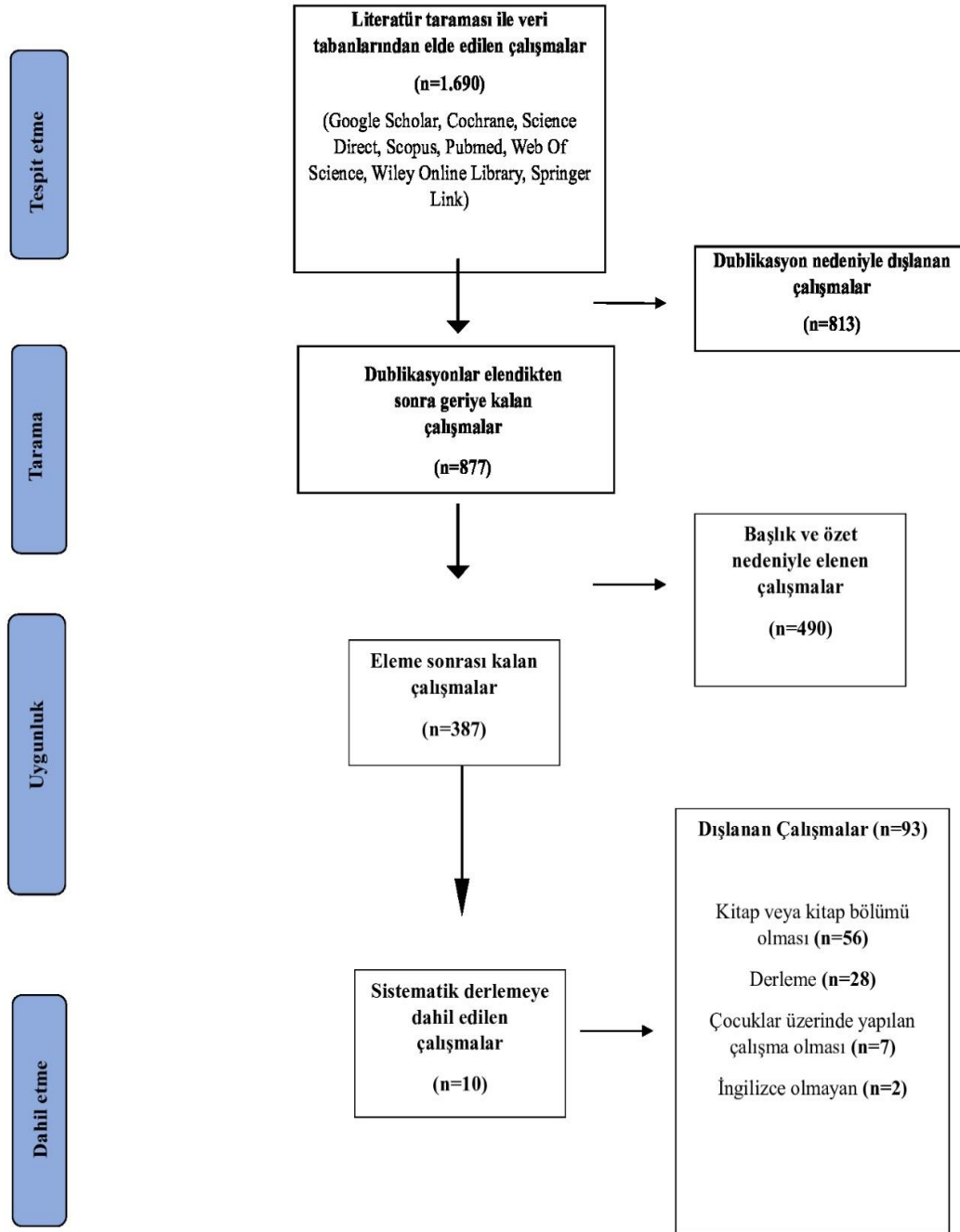
Google Scholar, Cochrane, Science Direct, Scopus, Pubmed, Web of Science, Wiley Online Library, Springer Link veri tabanları üzerinden yapılan taramalarda çalışmalar EndNote X9 programına aktarılarak dublikasyonlar çıkarılmıştır. Google scholar üzerinden yapılan taramada ise veriler el ile ayıklanmıştır.

Elde edilen çalışmalar Excel dosyaya kaydedilerek, çalışmaların yayın yılı, başlığı, yöntemi, örneklem grubu, verileri gibi çalışmaların özelliklerini içeren bilgiler raporlanmıştır. Dahil edilme ve dışlanma kriterlerine göre derlemeye alınacak çalışmalara karar verilmiştir.

Bulgular

Literatür taraması sonucu 1,690 çalışmaya ulaşılmış, 813 çalışma dublikasyon nedeniyle dışlanmış, dublikasyonların çıkarılması sonucunda 877 çalışma incelenmiştir. Başlık ve özet nedeniyle 490 çalışma dışlanmıştır. Geriye kalan çalışmalardan kitap veya kitap bölümü olması nedeniyle 56, derleme çalışma olması nedeniyle 28, çocuklar üzerinde yapılan çalışma olması nedeniyle 7, İngilizce dışında yayımlanmış olması nedeniyle 2 çalışma dışlanmıştır. Dahil edilme kriterlerini karşılayan 10 çalışma sistematik derlemeye dahil edilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. PRISMA Akış Şeması

Çalışmalardan elde edilen veriler, yıl, yazar adı, çalışma adı, örneklem grubu, kullanılan ölçekler olmak üzere Tablo 1’de gösterilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmaların karakteristik özellikleri

Yazar (Yıl) Ülke	Çalışma adı	Araştırma Modeli	Örneklem Grubu	Kullanılan Ölçme Aracı
Mohammadi vd. (2023)	A Comparison of Nursing Activity Score Means for Missed Care Dimensions in Intensive Care Unit Patients	Prospektif çalışma	38 hemşire	Nursing Activity Score (NAS), and a checklist for missed care as research tools.
Vincelette vd. (2023)	The characteristics and factors associated with omitted nursing care in the intensive care unit: A cross-sectional study	Kesitsel çalışma	564 hemşire	Healthy Work Environment Assessment Tool ICU Omitted Nursing Care instrument
Nobahar vd. (2023)	The relationship between teamwork, moral sensitivity, and missed nursing care in intensive care unit nurses	Kesitsel çalışma	200 hemşire	Team Perception Questionnaire, Lützen Moral Sensitivity Questionnaire MISSCARE survey
AL-Mnaizel vd. (2023)	The Relationship between Nursing Job Satisfaction and Missed Nursing Care in Critical Care Units	Kesitsel çalışma	181 hemşire	Missed Nursing Care (MNC) Nursing-workplace satisfaction questionnaire (NWSQ)
Alanazi vd. (2023)	Healthcare-associated infections in adult intensive care units: A multisource study examining nurses' safety attitudes, quality of care, missed care, and nurse staffing	Kesitsel çalışma	314 hemşire	Safety Attitudes Questionnaire (SAQ) RN4CAST
Al Muharraq vd. (2022)	An Overview of Missed Nursing Care and Its Predictors in Saudi Arabia: A Cross-Sectional Study	Kesitsel çalışma	604 hemşire	MISSCARE survey
Othman vd. (2022)	Missed nursing care before and during the COVID-19 pandemic: A comparative cross-sectional study	Kesitsel çalışma	260 hemşire	MISSCARE survey
Falk vd. (2022)	Missed nursing care in the critical care unit, before and during the COVID-19 pandemic: A comparative cross-sectional study	Kesitsel çalışma	134 hemşire	MISSCARE survey
Pereira Lima Silva vd. (2020)	Omission of nursing care, professional practice environment and workload in intensive care units	Kesitsel çalışma	33 hemşire	MISSCARE-BRASIL
Hassona vd. (2017)	Relation between Nurse-Nurse Collaboration And Missed Nursing Care Among Intensive Care Nurses	Kesitsel çalışma	216 hemşire	Nurse-Nurse Collaboration scale Missed Nursing Care Questionnaire

Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda toplam 2,554 hemşireye ulaşılmıştır. Çalışmalar İran (2), Suudi Arabistan (1), Avustralya (1), Ürdün (2), İsveç (1), Brezilya (1), Mısır (1), Kanada (1)'da gerçekleştirilmiştir. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda en sık KHB'nın, derin ven trombozu önleme uygulamaları (%53,8), mobilizasyon (2,2 ± 0,99), taburculuk planlaması ve hasta eğitimi (60,17 ± 20,78), 2 saatte bir hastayı döndürmek (2,53 ± 1,43), disiplinler arası bakım konferanslarına katılmama

(1,66± 0,96), günde 3 kez ambulasyon (%93, 3,23 ± 1,29) ve hasta değerlendirmesi (21,51 ±8,52) olduğu bildirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda karşılanmayan bakımın sıklığı ve türleri

Yazar, yıl, çalışma adı	En sık karşılanmayan bakım	Tüm bakımlar içinde karşılanmayan bakım
Mohammadi vd. (2023) İran	Derin ven trombozu önleme uygulamaları (%53,8)	%40,7
Vincelette vd. (2023) Kanada	Mobilizasyon (2,2 ± 0,99)	0,88 ± 0,54
Nobahar vd. (2023) İran	Taburculuk planlaması ve hasta eğitimi (60,17 ± 20,78)	34,55 ± 10,04
AL-Mnaizel vd. (2023) Ürdün	2 saatte bir hastaları döndürmek (2,53 ±1,43)	2,18 ± 0,40
Alanazi vd. (2023) Avustralya	Değerlendirilmemiş	%73,1
Al Muharraq vd. (2022) Suudi Arabistan	Disiplinler arası bakım konferanslarına katılmama (1,66± 0,96)	1,37 ± 45
Othman vd. (2022) Ürdün	Günde 3 kez ambulasyon (3,23 ± 1,29)	3,68 ± 0,75
Falk vd. (2022) İsveç	Günde 3 kez ambulasyon (p =0,004)	Rapor edilmemiş.
Pereira Lima Silva vd. (2020) Brezilya	Günde 3 kez ambulasyon (% 93)	24,64± 20,18
Hassona vd. (2017) Mısır	Hasta değerlendirmesi (21,51 ±8,52)	80,97 ±26,56

İncelenen çalışmalarda, bakımın karşılanmama nedenleri, hemşire sayısının ve personel sayısının yetersizliği, ekipman yetersizliği, hasta sayısında beklenmeyen artış olması, ilaçların temin edilememesi, iletişim yetersizliği, yoğun hasta kabulü ve taburculuğu, ekip çalışmasındaki aksaklıklar, iş tatmini düşüklüğü, işten ayrılma niyetinin yüksek olması, yoğun bakımın fiziki koşulları, fazla mesai, klinik deneyim yetersizliği, gece vardiyasında çalışmak olduğu belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Bakımın karşılanmama nedenleri

Tartışma

Bu çalışmada yoğun bakım ortamında KHB'nın sıklığı, türleri ve nedenleri incelenmiştir. KHB hastanelerde büyük ve kapsamlı bir sorun olarak kabul edilmektedir (Diab & Ebrahim, 2019). Sistematik derlemeye dahil edilen tüm çalışmalarda yoğun bakım ortamında KHB'nın varlığı bildirilmiştir. Yoğun bakımda KHB'nın oranı %40,7-%73,1 arasında değişkenlik göstermektedir (Mohammadi vd., 2023; Vincelette vd., 2023; Nobahar vd., 2023; AL-Mnaizel vd., 2023; Alanazi vd., 2023; Al Muharraq vd., 2022; Othman vd., 2022; Falk vd., 2022; Pereira Lima Silva vd., 2020; Hassona vd., 2017). Literatürde KHB oranlarının %10-%76 arasında dağılım gösterdiği bildirilmektedir (Mainz vd., 2024). Araştırmamızın bu sonucu literatürle benzerlik göstermektedir. Yoğun bakım ortamlarında hemşirelik bakımının karşılanmamasının nedeni, bakımla ilgili önceliklendirmenin yapılması gerektiğinden kaynaklanmış olabilir.

Yoğun bakım ortamında en sık ihmal edilen bakımların, derin ven trombozu önleme uygulamaları (Mohammadi vd., 2023), mobilizasyon (Vincelette vd., 2023), taburculuk planlaması ve hasta eğitimi (Nobahar vd., 2023), 2 saatte bir hastaları döndürmek (AL-Mnaizel vd., 2023), disiplinler arası bakım konferanslarına katılmama (Al Muharraq vd., 2022), günde 3 kez ambulasyon (Othman vd., 2022; Falk vd., 2022; Pereira Lima Silva vd., 2020), hasta değerlendirmesi (Hassona vd., 2017) olduğu belirlenmiştir. Yoğun bakım ortamında KHB sıklıkları incelendiğinde hastalarının temel ihtiyaçlarına ilişkin bakımların tıbbi müdahaleler ve hasta bilgilerinin kayıt ve raporlamasına göre daha sık olarak ihmal edildiği bildirilmiştir. Bu sonuçlar literatürle benzerlik göstermektedir (Labrague, 2024; Boudreau & Rhéaume, 2024; Bruyneel vd., 2024). Bu durum hemşirelerin tıbbi müdahale ve hasta bilgilerinin kayıt ve raporlamasını daha hayati/kritik olarak değerlendirmesinden kaynaklanmış olabilir. Diğer yandan yoğun bakım ortamında acil müdahale gerektiren durumların fazla yaşanması da (Lewis vd., 2018), bazı bakımların karşılanamamasına neden olmuş olabilir.

İncelenen çalışmalarda yoğun bakım ortamında bakımın karşılanmama nedenleri yoğun bakım ortamının fiziki koşulları (Pereira Lima Silva vd., 2020; Mohammadi vd, 2023; Alanazi vd., 2023; Vincelette vd., 2023), personel ve ekipman yetersizlikleri (Al Muharraq vd., 2022; Alanazi vd., 2023; Vincelette vd., 2023; Pereira Lima Silva vd., 2020; Hassona vd., 2017) ekip çalışması ve iletişim eksiklikleri (AL-Mnaizel vd., 2023; Hassona vd., 2017; Vincelette vd., 2023; Nobahar vd., 2023) hemşirelerin klinik deneyimleri (Othman vd., 2022; Mohammadi vd, 2023; Hassona vd., 2017; Vincelette vd., 2023), iş tatmini ve işten ayrılma niyeti (Al Muharraq vd., 2022; Falk vd., 2022), hastanın durumunun komplike olması, vardiyalı çalışma ve fazla mesai (Othman vd., 2022; Vincelette vd., 2023) gibi nedenlerle ilişkilendirilmiştir.

İncelenen çalışmalarda ortaya çıkan bakımın karşılanmama nedenleri literatürdeki diğer çalışmalarda da bildirilmiştir. Bakımın karşılanmama nedenlerinde çalışma ortamının fiziki koşulları-iş yükü (Zhao vd., 2020; Lake vd., 2020; Cárdenas vd., 2022), yetersiz iletişim-personel eksikliği-ekip çalışması (Tou vd., 2019; Tubbs-Cooley vd., 2015; Diab, & Ebrahim, 2019; Bruyneel vd., 2024), hastanın durumunun ciddiyeti (Siqueira vd., 2017), iş tatmini (Ali & Anwar, 2021), klinik deneyim (Labrague, 2024) olduğu bildirilmiştir. Bakımın karşılanmama nedenleri literatürle benzerlik göstermektedir.

Sonuç

Yoğun bakım ortamında en sık KHB'ları, derin ven trombozu önleme uygulamaları, mobilizasyon, taburculuk planlaması ve hasta eğitimi, 2 saatte bir hastayı döndürme, disiplinler arası bakım konferanslarına katılamama, günde 3 kez ambulasyon ve hasta değerlendirmesi kategorilerinde yer almaktadır. KHB'nın en aza indirilebilmesi hasta güvenliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle bakımın kaçırılmasına yol açan nedenlere yönelik stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Yoğun bakımda KHB hastalar ve hemşireler için tehlike potansiyeli taşıdığından bir uyarı sinyali olarak değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

Al Muharraq, E. H., Alallah, S. M., Alkhayrat, S. A., & Jahlan, A. G. (2022). An overview of missed nursing care and its predictors in Saudi Arabia: a cross-sectional study. *Nursing Research and Practice*, 2022.

Alanazi, F. K., Lapkin, S., Molloy, L., & Sim, J. (2023). Healthcare-associated infections in adult intensive care units: A multisource study examining nurses' safety attitudes, quality of care, missed care, and nurse staffing. *Intensive and Critical Care Nursing*, 78, 103480.

Alfuqaha, O. A., Alhalaiqa, F. N., Alqurneh, M. K., & Ayed, A. (2023). Missed nursing care before and during the COVID-19 pandemic: A comparative cross-sectional study. *International Nursing Review*, 70(1), 100-110.

Ali, B. J., & Anwar, G. (2021). An empirical study of employees' motivation and its influence job satisfaction. Ali, BJ, & Anwar, G.(2021). An Empirical Study of Employees' Motivation and its Influence Job Satisfaction. *International Journal of Engineering, Business and Management*, 5(2), 21-30.

AL-Mnaizel, E. A. M., & AL-Zaru, I. M. (2023). The Relationship between Nursing Job Satisfaction and Missed Nursing Care in Critical Care Units. *The Open Nursing Journal*, 17(1).

Boudreau, C., & Rhéaume, A. (2024). Impact of the Work Environment on Nurse Outcomes: A Mediation Analysis. *Western Journal of Nursing Research*, 01939459241230369.

- Bruyneel, A., Bouckaert, N., Pirson, M., Sermeus, W., & Van den Heede, K. (2024). Unfinished nursing care in intensive care units and the mediating role of the association between nurse working environment, and quality of care and nurses' wellbeing. *Intensive and Critical Care Nursing*, 81, 103596.
- Cárdenas, W. I. L., Vidal, E. G., Ceron, R. M. A., Murillo, N. A. H., Santa Mejía, Y. A., & Jiménez, A. C. J. (2022). Care perceptions in two ICU nursing care delivery models: a qualitative-comparative approach. *Investigación y Educación en Enfermería*, 40(3).
- Diab, G. H., & Ebrahim, R. M. R. (2019). Factors leading to missed nursing care among nurses at selected hospitals. *Am J Nurs Res*, 7(2), 136-47.
- Falk, A. C., Nymark, C., Göransson, K. E., & Von Vogelsang, A. C. (2022). Missed nursing care in the critical care unit, before and during the COVID-19 pandemic: A comparative cross-sectional study. *Intensive and Critical Care Nursing*, 72, 103276.
- Hassona, F. M. H., & El-Aziz, M. A. (2017). Relation between nurse-nurse collaboration and missed nursing care among intensive care nurses. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*, 6(2), 28-35.
- Labrague, L. J. (2024). Reality shock in newly graduated critical care nurses and its association with missed nursing care: The mediating role of caring ability. *Intensive and Critical Care Nursing*, 80, 103554.
- Lewis SR, Pritchard MW, Schofield-Robinson OJ, Evans DJW, Alderson P, Smith AF. (2018). Information or education interventions for adult intensive care unit (ICU) patients and their carers. *Cochrane Libr* (10): CD012471.
- Mainz, H., Tei, R., Andersen, K. V., Lisby, M., & Gregersen, M. (2024). Prevalence of missed nursing care and its association with work experience: A cross-sectional survey. *International journal of nursing studies advances*, 6, 100196.
- Mohammadi, F., Souza Nogueira, L. D., Hanifi, N., & Bahraminejad, N. (2023, October). A Comparison of Nursing Activity Score Means for Missed Care Dimensions in Intensive Care Unit Patients. In *Nursing Forum* (Vol. 2023). Hindawi.
- Nobahar, M., Ameri, M., & Goli, S. (2023). The relationship between teamwork, moral sensitivity, and missed nursing care in intensive care unit nurses. *BMC nursing*, 22(1), 241.
- Pereira Lima Silva, R., Gonçalves Meneguetti, M., Dias Castilho Siqueira, L., de Araujo, T. R., Auxiliadora-Martins, M., Mantovani Silva Andrade, L., & Laus, A. M. (2020). Omission of nursing care, professional practice environment and workload in intensive care units. *Journal of nursing management*, 28(8), 1986-1996.
- Siqueira, L. D. C., Caliri, M. H. L., Haas, V. J., Kalisch, B., & Dantas, R. A. S. (2017). Validation of the MISSCARE-BRASIL survey – A tool to assess missed nursing care. *Revista Latino-Americana De Enfermagem*, 25, e2975. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.2354.2975>
- Tou, Y.-H., Liu, M. F., Chen, S.-R., Lee, P.-H., Kuo, L.-M., & Lin, P.-C. (2019). Investigating missed care by nursing aides in Taiwanese long-term care facilities. *Journal of Nursing Management*, <https://doi.org/10.1111/jonm.12873>
- Tubbs-Cooley, H., Pickler, R., Younger, J. & Mark, B. (2015). A descriptive study of nurse reported missed care in neonatal intensive care units. *Journal of advanced nursing*, 71(4), 813-824
- Vincelette, C., D'Aragon, F., Stevens, L. M., & Rochefort, C. M. (2023). The characteristics and factors associated with omitted nursing care in the intensive care unit: A cross-sectional study. *Intensive and Critical Care Nursing*, 75, 103343.

POSTER BİLDİRİLER

HEMŞİRELİKTE UZMANLAŞMANIN MESLEĞE BAĞLILIK İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Tuğba Savaş Yücel¹

¹Düzce Üniversitesi Sağlık Uygulama Ve Araştırma Merkezi

Giriş: Hemşirelik; bireylerin aile yaşantılarının ve toplumun sağlığının korunması, fiziki ve mental bütünlüğün sağlanması, var olan durumun yeniden kazanımını hedefleyen bir sistemdir. Bunları gerçekleştirirken planlama, uygulama, değerlendirmeye sergilediği yetenekleri yaşatmayı amaçlayan eylemler dizisi olarak tanımlanmaktadır. Uzmanlaşma, bir alanda derinlemesine bilgi beceri kazanmalarına olanak tanırken mesleklerini icra etme, hasta bakımındaki kaliteyi artırma fırsatı sunar. Mesleğe bağlılık; değer yargılarına inanma, içselleştirme için efor sarfetme, kariyerini geliştirmeye istek duyması, istikrarı koruma azmidir. Bu durum, meslek mensuplarının eğitim düzeyleri ile mesleğe bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Yapılan çalışmalar, sosyodemografik özelliklerin, eğitim düzeyinin, eğitim sistemlerinin, kurumlardaki yönetim yapısının, bilgi ve iletişim eksikliklerinin, olumsuz şartların bağlılığı etkilediğini göstermektedir. Uzmanlaşmanın hemşirelerin mesleğe olan bağlılığı üzerindeki etkilerini anlamak, bireysel kariyer gelişimi açısından değil, sağlık hizmeti sunumunun kalitesi ve hasta güvenliği açısından da kritik bir öneme sahiptir ve mesleğe bağlılıklarının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu bulguların, araştırmanın gerçekleştirildiği kurumun yöneticilerine, sağlık hizmetleri sistemi planlayıcılarına, meslek örgütlerine ve liderler ile yöneticilere yol gösterici olması ve yeni perspektifler kazandırması hedeflenmektedir.

Amaç: Düzce Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde çalışmakta olan hemşirelerin hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutum ve mesleğe bağlılık düzeylerini; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışma deneyimi, çalıştığı klinik ve mesleğinden memnuniyet durumlarına göre farklılığını incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı yapılan araştırmada, örneklem seçimine gidilmemiş, katılım gönüllülük esasına dayalı gerçekleştirilmiştir. Veri toplamadan önce, %95 güven düzeyinde örneklem büyüklüğü "G. Power-3.1.9.2" programı kullanılarak mesleği isteyerek seçme değişkeni referans alındığında etki büyüklüğü 0,47 alfa 0,05; beta değeri 0,95 alınarak minimum örneklem sayısı 238 olarak hesaplanmıştır. Sosyodemografik Bilgi Formu , Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği , Hemşirelikte Mesleğe Bağlılık Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelikte Mesleğe Bağlılık Ölçeği ile Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği arasında aynı yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (rs=0,184 p=0,004). Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği ile Hemşirelikte Mesleğe Bağlılık Ölçeği alt boyutları Çaba Gösterme İstekliliği, Hedef ve Değerlere İnanç arasında aynı yönde; Meslek Üyeliğini Sürdürme ile ters yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (rs=0,282, p<0,001; rs=0,404, p<0,001; rs=-0,140, p=0,031).Eğitim durumları arasında hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutum ölçeği puanının anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir(p<0,001). Çalışılan klinikler arasında (p=0,222) ve çalışma deneyimi arasında (p=0,146) hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutum ölçeği puanı bakımından anlamlı fark olmadığı; mesleğini isteyerek seçme durumlarında anlamlı farklılık göstermektedir(p=0,863).

Anahtar Kelimeler: "Hemşirelik", "Hemşirelikte uzmanlaşma", "Mesleğe bağlılık"

FİZİKSEL TESPİT KOMPLİKASYON RİSKİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ' NİN GELİŞTİRİLMESİ

Dilek Özden¹, Büşra Ertuğrul², Murat Bektaş¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

²University College Dublin UCD School of Nursing, Midwifery and Health Systems , UCD Health Sciences Centre

Giriş: Fiziksel tespite bağlı olası komplikasyonlar göz önüne alındığında, riskli hasta grubunu belirlemek ve hasta özelliklerine uygun bireyselleştirilmiş bakımın verilmesi oldukça önemli ve gereklidir. Bu çalışma sonucu geliştirilen fiziksel tespit komplikasyon riski değerlendirme ölçeğinin, komplikasyonların gelişimini önlemede hemşirelik bakımına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Amaç: Yoğun bakım hastalarında fiziksel tespit uygulaması sonucunda oluşan komplikasyonların gelişimine etki eden özelliklerin değerlendirilebileceği yeni bir ölçek geliştirmektir.

Yöntem: Metodolojik tipteki bu araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin batısındaki bir üniversite hastanesi dahiliye yoğun bakım ünitesinde yatan 88 hastanın, fiziksel tespit uygulanan 135 ekstremitesi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü, G-Power 3.0.1, istatistiksel analiz programında Kandeel ve Attia (2013) çalışmasındaki komplikasyon oranları kullanılarak, Tip 1 hata düzeyi 0.05 ve Tip 2 hata düzeyi 0.20 (%80 güç) baz alınarak örneklem sayısı 88 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama süresi boyunca posthoc güç analizi yapılarak örneklem büyüklüğü tekrar hesaplanmış olup, G-power güç analizi %99 olarak bulunmuştur. Geliştirilen ölçeğin madde havuzu, yazarların literatür, fiziksel tespit alanında yürüttüğü komplikasyonları belirleme çalışması ve bu alanda komplikasyon gelişen hasta özellikleri hakkında görüşmelerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Dokuz (9) uzman görüşünün ardından kullanılan taslak ölçekte, yaş, bilinç düzeyi, ajitasyon düzeyi, diyabet varlığı, diyastolik kan basıncı, nabız, fiziksel tespit materyali, fiziksel tespit ile ekstremitte arasındaki boşluk, vücut sıcaklığı, serum albumin düzeyi, total protein düzeyi, oksijen değeri, ekstremitte pozisyon yer almaktayken, analiz sonrası ise sekiz madde yer almakta idi.

Bulgular ve Sonuç: Ölçeğin, Kapsam geçerlik indeksi 0.93 olarak belirlenmiştir. Komplikasyon gelişen ekstremitelerle gelişmeyen ekstremitelerin 'Fiziksel Tespit Komplikasyon Riski Değerlendirme Ölçek (FTKÖ) puan ortalamaları karşılaştırıldığında, FTKÖ grupları arasındaki farkı istatistiksel olarak anlamlı bulmuştur. (U=890.000, p=0.000). ROC analizi sonucunda, Diagnostik indeks ve Youden indeksi değerlerine göre 4,5 puan kesme noktası olarak belirlenmiş, ölçeğin duyarlılığı 0.72 ve özgüllüğü 0.84 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre, Fiziksel Tespit Komplikasyon Riski Değerlendirme Ölçeğinden 4.5 puan ve üstünde alan hastalar fiziksel tespit sonucunda gelişen komplikasyonlar açısından yüksek riskte olarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin üçüncü günde eğri altında kalan alan değeri 0.801(0.719-0.883) olarak bulunmuş olup, bu değerler ölçeğin çok iyi düzeyde ayırma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin, komplikasyon gelişen bireylerin %72'sini yüksek riskli olarak tanımlandığı belirlenmiştir. Sonuç: Çalışmamızın sonuçları, Fiziksel Tespit Komplikasyon Riski Değerlendirme Ölçeğinin, fiziksel tespite bağlı gelişebilecek komplikasyonları tanımlamada etkili bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel tespit, Komplikasyon, Risk belirleme, ölçek geliştirme, Hemşirelik bakımı

FARKLI ÖĞRETİM TEKNİKLERİYLE VERİLEN DİŞ FIRÇALAMA EĞİTİMİNİN OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ ÇOCUKLARINDA ETKİSİ

Dilek Yılmaz¹, Cevriye Yüksel Kaçan¹, İrem Karaman²
¹Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
²Bursa Uludağ Üniversitesi Anaokulu

Giriş: Çocukların gelişimine uygun yaratıcı diş fırçalama davranışı müdahaleleri, çocukların diş fırçalamanın önemini ve davranışın her aşamasının etkilerini görmelerini sağlayabilmesine yardımcı olabilir. Bu doğrultuda okul öncesi dönemi çocukların ilgi ve isteğini arttırıcı, interaktif uygulamalar ile doğru diş fırçalama eğitimlerinin verilmesi açısından farklı öğretim tekniklerinin etkili olabileceği düşünülmüştür.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemi çocuklarına farklı öğretim teknikleriyle verilen diş fırçalama eğitiminin çocukların diş fırçalama davranışlarına etkisini incelemektir.

Yöntem: Çalışma, tek grup ön test ve son test araştırma tasarımına sahip bir araştırmadır. Araştırma, Nisan-Haziran 2024 tarihleri arasında Bursa ilinde bulunan bir devlet anaokulundaki bir sınıfta yer alan 5-6 yaş grubu 23 çocuk ile yürütüldü. Araştırma verileri; “Sosyo-demografik Özellikler Formu” ve “Diş Fırçalama Davranışı Değerlendirme Formu” ile toplandı. Tüm eğitim etkinliklerine başlamadan önce araştırmanın ön test uygulaması için çocuklara açıklama yapılarak hepsi teker teker lavaboya alındı. Eğitim öncesi, çocukların diş fırçalama davranışı uygulama adımları “Diş Fırçalama Davranışı Değerlendirme Formu” doğrultusunda gözlemlenerek kayıt edildi. Araştırmanın ön test uygulaması sonrasında, araştırmaya katılan çocuklara düz anlatım ve tartışma, hikaye okuma, video izleme, boyama etkinliği, rol-play ve demonstrasyon uygulaması gibi farklı öğretim teknikleriyle diş fırçalama eğitimi üç hafta boyunca verildi. Etkinliklerin tamamı gerçekleştiikten yaklaşık dört hafta sonra ön test uygulamasında olduğu gibi her çocuk teker teker okuldaki lavaboya alınarak, diş fırçalama davranışı adımları “Diş Fırçalama Davranışı Değerlendirme Formu” kapsamında değerlendirilip kayıt edildi. Bu doğrultuda araştırmanın son test uygulaması gerçekleştirildi. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak değerlendirildi. Çocuklardan elde edilen tanıtıcı özelliklerine ilişkin verilerde, nicel veri için ortalama, standart sapma, nitel veri için frekans ve yüzde olarak belirtildi. Kategorik verilerin karşılaştırılmasında Mc-Nemar testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için p değeri 0.05’ten küçük olarak kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Çocukların diş fırçalama eğitimi öncesi ve sonrası diş fırçalama davranışları karşılaştırıldığında; farklı öğretim teknikleriyle yapılan diş fırçalama eğitimi sonrası çocukların doğru diş fırçalamaya ilişkin davranışlarında eğitim öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı (p <0.05). Çalışma sonucunda; farklı öğretim teknikleriyle yapılan diş fırçalama eğitiminin çocukların doğru diş fırçalama davranışları üzerinde olumlu ilerleme sağladığı görüldü. (Bu çalışma, Bursa Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (Proje No: SHIZ-2024-1851) tarafından maddi olarak desteklenmiştir).

Anahtar Kelimeler: Diş fırçalama davranışı, Diş sağlığı, Okul sağlığı hemşireliği, Okul öncesi dönemi, Okul sağlığı

MANUEL ARTERİYEL KAN BASINCI ÖLÇÜMÜNDE BÜYÜYEN TEHLİKE: STETESKOP KULLANMAMAK

Fatma Tok Yıldız¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Giriş: Arteriyel kan basıncı, akut ve uzun vadeli klinik karar verme sürecine rehberlik eden temel bir yaşamsal belirtidir. Bakımın yönlendirilmesindeki önemi göz önüne alındığında, arteriyel kan basıncının doğru ve tutarlı bir şekilde ölçülmesi esastır. Arteriyel kan basıncı günümüzde manuel, otomatik cihazlar ya da invaziv yöntemlerle ölçülebilmektedir. Manuel arteriyel basıncı ölçümü: Korotkof seslerinin dinlenmesi yoluyla saptanması yöntemi olup, kan basıncı ölçümünde hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Bu yöntemde sfingomanometre tansiyon aleti ve steteskop kullanılır. Ölçüm sırasında oskultasyon ve palpasyon teknikleri kullanılır. Otomatik cihazlarla arteriyel kan basıncı ölçümü: Korotkoff seslerini dinlemek yerine, bu cihazlar manşet söndürülürken kan akışındaki salınımları ölçer ve steteskop gerektirmez. İnvaziv arteriyel kan basıncı ölçümü: arter içine bir kateter yerleştirilmesi aracılığıyla kanın arter duvarına yaptığı basıncın monitörden sürekli izlenmesidir. Yerleştirme işlemi hekimin sorumluluğunda olup, kullanımı yoğun bakım veya ameliyathane ortamlarıyla sınırlıdır.

Amaç: Bu derlemenin amacı hemşirelik bakımında önemli bir yere sahip sağlıklı ya da hasta bireyin değerlendirilmesindeki ilk aşamalardan biri olan manuel arteriyel kan basıncı ölçümüne yönelik giderek arttığı gözlemlenen steteskop kullanmadan ölçüm yapılmasına dikkat çekmektir.

Yöntem: Çalışma derleme türünde yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Arteriyel kan basıncı ölçümünün, kılavuzlar tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda uygulanması önemli olup, sağlık profesyonelleri arasında genelde hemşireler tarafından uygulanan bir işlemdir. Literatür taramasında yapılan çalışmaların çoğunluğunun kan basıncı ölçümüne yönelik hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin bilgi düzeyine yönelik olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda steteskop kullanımına yönelik ağırlıklı olarak “Steteskop manşonun altına yerleştirilmemeli” sorusunun sorulduğu belirlenmiştir. Sağlıklı ya da hasta bireyin değerlendirilmesinde yaşamsal öneme sahip arteriyel kan basıncı ölçümünde son yıllarda manuel ölçümde özellikle steteskop kullanılmadığı gözlemlenmektedir. Literatür tarandığında bu yönde her hangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu derleme ile başta hemşireler ve sağlık sektöründe çalışan arteriyel kan basıncı ölçüm yetkisine sahip tüm sağlık profesyonellerine manuel arteriyel kan basıncı ölçümünde steteskop kullanmama durumu ve kullanmama gerekçesini belirleyecek çalışmalar planlamak, steteskop kullanmamanın malpraktis olduğunu ve doğru ölçüm yöntemlerine yönelik tekrarlı eğitimler verilmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Bu derlemenin aynı zamanda sağlık kurumlarında uygulama ya da staja çıkacak olan başta hemşirelik, tıp ve manuel arteriyel kan basıncı ölçme yetkisine sahip olan sağlık teknikeri ya da teknisyenlerinin teorikte öğrendiği bilimsel bilginin uygulamada da doğru olarak yapılması, gözlemlenmesinin sağlanmasına ve olumsuz rol model olmanın da önüne geçeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kan basıncı, manuel kan basıncı ölçümü, steteskop kullanmama

İNTESTİNAL SİSTEMDE ENTEROCOCCUS AVIUM İLE ENFEKTE HASTANIN FONKSİYONEL SAĞLIK ÖRÜNTÜLERİ MODELİNE DAYALI NANDA, NOC VE NIC SINIFLAMA SİSTEMLERİNE GÖRE VERİLEN HEMŞİRELİK BAKIMI

Ecem Özdemir¹, Burcu Küçükkaya²

¹Ankara Üniversitesi

²Bartın Üniversitesi

Giriş: Enterokoklar, genellikle insan ve hayvan sindirim sistemine yerleşerek yaşayan, gram pozitif, katalaz negatif ve spor oluşturmeyen bakterilerdir. Enterococcus avium (E. avium), Enterococcus cinsinin üyesi olup, en yaygın kuşların bağırsak yolunda bulunmaktadır. E. avium ayrıca insanlarda bakteriyemi, peritonit, intrakraniyal süpüratif enfeksiyon ve osteomyelit dahil bulaşıcı hastalıklara yol açmaktadır. Kaliteli bakım verme, günümüz bakım hizmetlerindeki temel hedeftir. Hemşireler hastalarına sürekli olarak güncellenen bilgilerle iyi bir hemşirelik bakımı vermek durumundadır.

Amaç: Bu olgu sunumunda, intestinal sistemde enterococcus avium ile enfekte olan hastanın mevcut durumu, risk faktörleri ve nedenleri ile hastaya sunulan bütüncül hemşirelik bakımının detaylı ve bağlamsal şekilde sunulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Ele alınan E. Avium'un nadir bir olgusu olan hastanın yaşam aktiviteleri üzerindeki etkilerine ışık tutarak literatüre yenilikçi ve güncel bilgi eklenmektedir. Literatürde bu kapsamda incelenen başka bir olgu olmamasından dolayı literatüre yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Olgu değerlendirilirken Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli kullanılmış ve olguya bütüncül bir hemşirelik yaklaşımı sunulmuştur.

Bulgular ve Sonuç: Ek hastalığı mevcut olmayan 18 yaş kadın hasta, Ekim 2022'de bir Eğitim Araştırma Hastanesi'nin acil servisine bıçak saplanır tarzda, şiddetli (numerik skalaya göre 9/10) karın ağrısı, bulantı ve kusma şikayetleriyle başvurmuştur. Hasta karın ağrısının, gün içinde fiziksel aktivitelerini etkileyecek şekilde arttığını ifade etmiştir. Acil servise geldiğinde yapılan ilk değerlendirmesindeki yaşamsal bulguları; kan basıncı: 149/76 mmHg, nabız: 120/dk, vücut sıcaklığı: 38,1 °C, solunum sayısı: 24/dk olarak tespit edilmiştir. Akut batın bulguları mevcut olan hastaya Apendisit ön tanısıyla genel cerrahi konsültasyonu istenmiştir. 03.10.2022 tarihinde rebound hassasiyet testi negatif, bilgisayarlı tomografi (BT) sonuçlarına göre apandisit ön tanısı yok edilen hastaya, aynı gün diagnostik laparoskopi yapılmış, abdominal abse tespit edilmiştir. İntraabdominal diren (serohemorajik içerik) yerleştirilen hastanın, 06.10.2023 tarihindeki laboratuvar sonuçları; C-reaktif protein: 312, WBC: 23000'dır. Çoklu antibiyotik tedavisi ve drene edilen absenin, hastanın klinik tablosunda beklenen iyileşmeyi göstermediği tespit edilmiş, akut batın tablosu şiddetlenmiş ve klinik tabloya hipertermi (>38,1 °C) eşlik etmiştir. Tam idrar tetkiki ve kan kültüründe üreme görülmeyen hasta için, abse drenajının yapılması açısından girişimsel radyoloji konsültasyonu istenmiş, abse kültürü görülmüştür (10.10.2022-Enterococcus avium-Koloni). 28.10.2022 tarihinde taburculuğu gerçekleşen hastaya 5 günde bir kontrole gelmesi gerektiği, kolostomisinin 3 ay içinde kapatılabileceği ifade edilmiştir. Rutin takipleri iyi olan hastanın 09.01.2023 tarihinde kolostomisi kapatılmış, sağlıklı taburculuğu gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enterococcus Avium; Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli; Hemşirelik; Olgu.

REFLEKSİYOLOJİ ANTİK BİR ŞİFA SANATININ MODERN YORUMLARI

Gizem Göktuna¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi

Giriş: Refleksoloji; el, ayak ve kulaklarda bulunan refleks noktalarına basınç uygulanarak, o noktalardaki sinir uçlarının uyarılması ve kan dolaşımının artırılmasını amaçlayan kadim bir şifa yöntemidir. Antik Çin, Mısır ve Kuzey Amerika yerlilerinin binlerce yıl önce uyguladığı bu yöntem, modern çağda tıp camiasının dikkatini çekmiş ve giderek popüler hale gelmiştir. 1913 yılında Dr. William H. Fitzgerald refleksolojiyi Amerika Birleşik Devletleri'ne tanıtmış ve ayaklara yapılan baskının diğer bölgelerde anestezi bir etki yarattığını öne sürmüştür. 1930'larda Eunice Ingham bu yöntemi daha da geliştirerek, ayakların tüm vücuda karşılık gelen "refleksler" barındırdığı fikrini ortaya koymuştur.

Amaç: Refleksolojinin temel prensibi, vücuttaki refleks noktalarının iç organlarla, salgı bezleriyle ve vücudun diğer bölgeleriyle bağlantılı olduğudur. Örneğin, hem ayakta hem de elde kalp ve akciğerlerle, mide ve bağırsaklarla bağlantılı noktalar bulunur. Bu refleks noktalarına başparmak ve işaret parmağı ile derin baskı uygulayarak enerji blokajlarının çözüldüğüne ve vücudun kendi kendini iyileştirme sürecinin desteklendiğine inanılır. Refleksolojinin masajdan farklı yanı, derin baskının belirli refleks noktalarına odaklanmasıdır. Masaj genel bir rahatlama sağlarken, refleksoloji rahatlamanın yanı sıra belirli sağlık sorunlarını hedef alır.

Yöntem: Hastalığa ve semptomu göre değişiklik göstermekle birlikte refleksoloji genellikle 10 dakikadan 45 dakikaya varan sürelerde uygulanmaktadır. Genellikle haftada bir ya da iki olmak üzere 8-12 seans önerilmektedir. Literatür incelendiğinde refleksolojinin sadece fiziksel değil, aynı zamanda duygusal ve ruhsal faydalar da sağladığı görülmektedir. Stres ve anksiyete ile başa çıkmada etkili olduğu gösterilen bu yöntem, modern yaşamın zorluklarına karşı da rahatlama sağlar.

Bulgular ve Sonuç: Sonuç olarak, refleksoloji modern tıbbın tamamlayıcı bir yöntemi olarak giderek daha fazla kişi tarafından tercih edilmektedir. Sağlık ve mutluluğa bütünsel bir yaklaşım sunan bu antik sanat, beden ve zihnin dengesini sağlamak için etkili bir yol sunar. Herkesin öğrenip uygulayabileceği refleksoloji, günümüzde hem bireysel kullanım hem de profesyonel tedavi alanında geniş bir uygulama yelpazesine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: refleksoloji masajı, hemşirelik, tamamlayıcı yöntem

HEMŞİRELERDE YOĞUN BAKIM EĞİTİMİNDE SANAL GERÇEKLIK KULLANIMI: LİTERATÜRE KISA BAKIŞ

Şenay Şener¹, Seda Göger²

¹Sağlık Bakanlığı Safranbolu Devlet Hastanesi, KARABÜK

²Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sakarya,

Giriş: Yoğun bakımlarda yüksek teknolojik sistemlerin kullanımının artması ile birlikte teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek için hemşirelere yönelik özel bir eğitim aracına ihtiyaç duyulmaktadır. Sanal Gerçeklik teknolojisinin hemşirelerin bu gereksinimini karşılayabilecek önemli bir araç olacağı düşünülmektedir. Sanal gerçeklik , hemşirelere gerçek hayattaki hasta deneyimlerini risksiz bir ortamda simüle etme fırsatı verdiği gibi öğrenciler için tekrarlanabilen çeşitli hasta ortamları sunmakta, klinik karar almayı kolaylaştırmakta, temassız kullanım ve anında geri bildirim sağlamasıyla aktif bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.

Amaç: Bu çalışma hemşirelerde yoğun bakım eğitiminde sanal gerçeklik kullanımının güncel literatür ışığında incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Derleme niteliğinde olan çalışmanın literatür taraması 22 Ekim- 12 Kasım 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Tarama sırasında “Sanal Gerçeklik”, “Yoğun Bakım”, “Hemşire”, “Hemşirelik Eğitimi” anahtar kelimeleri ve bu kelimelerin İngilizce tercümeleri kullanılarak BMJ online journals, Ebscohost, PubMed, Science Direct, Scopus free full text veri tabanlarında taramalar yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Yoğun bakım ünitelerinde, sanal gerçeklik, simülasyon tabanlı e-öğrenme, sosyal ağlar vb. gibi teknoloji tabanlı eğitim çözümlerinin, yoğun bakım ünitelerindeki hemşirelerin veya hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi ve becerilerini iyileştirme konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğu saptanmıştır. Yoğun bakım ünitesinde hemşirelerin sanal bir ortamda ve sanal bir hasta üzerinde uygulamayı yapabildiği için zor olan hemşirelik becerilerini öğrenmesine yardımcı olduğu, hemşirelik yeterliliğini güçlendirerek hasta güvenliğini artırdığı belirtilmiştir. Sanal gerçeklik simülasyonu ile oluşturulacak canlı senaryoların bilgileri daha iyi hatırlamada yardımcı olacağını ve öğrenmede konsantrasyonu arttıracakını bildirmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencileri ile yapılan başka çalışmalarda da eğitim sırasında kullanılan sanal gerçeklik uygulamalarının öğrencilerde mesleki bilgi ve beceri düzeyini, performansını, öz yeterliliğini, klinik muhakeme kapasitesini ve öğrenci memnuniyetini arttırdığı tespit edilmiştir. Var olan çalışmalarda sanal gerçeklik uygulamasının avantajlarının ortaya konulmasına rağmen özellikle hemşirelik eğitiminde yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Sonuç Teknolojik gelişmelerden önemli derecede etkilenen yoğun bakım ünitelerinde sanal gerçekliğin hemşirelik eğitiminde kullanımının hem hasta hem de hemşire ya da hemşirelik öğrencileri üzerinde olumlu sonuçlar doğurduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla hemşirelik eğitime ve müfredatına entegre edilmiş sanal gerçeklik uygulamalarının yaygınlaştırılması mesleki gelişime katkıda bulunacağı gibi bakım kalitesini ve hasta memnuniyetini de artırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Hemşirelik Eğitimi, Yoğun Bakım, Sanal Gerçeklik

TÜRKİYE’DE HEMŞİRELİK ALANINDA EL HİJYENİ İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Gül Şahbudak¹, Leyla Khorshid², Ülkü Güneş²

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Cevat Sayılı Sağlık Bilimleri Fakültesi

²Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: El hijyeni, 19. yüzyılda Macar doktor Isaac Semmelweis tarafından ilk kez kanıtlandığından bu yana enfeksiyon önleme ve kontrolünün temel bir parçası olmuştur. Daha sonra yapılan çalışmalar, hastane ilişkili enfeksiyonları önlemede ve dirençli patojenlerin yayılmasını azaltmada en etkili önlemin el hijyeni olduğunu göstermiştir. Enfeksiyonların önlenmesinde ve kontrolünde en etkili yöntem olan el hijyeni ile ilgili yapılan araştırmaların bir bölümü lisansüstü tezler olarak yürütülmektedir. Ancak bunların tümünü incelendiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Amaç: Türkiye’de el hijyeni konusunda yapılan lisansüstü tezlerin özelliklerinin incelenmesi, tezlerde kullanılan araştırma önceliklerinin belirlenerek alanda mesleki bilgi birikimine ışık tutulması, yapılması planlanan araştırmalar için mevcut durumun ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışmanın evrenini Ocak 2023-Ağustos 2023 tarihlerinde, “el hijyeni”, “el yıkama”, “hemşirelik”, “nursing”, “hand hygiene”, “hand washing” anahtar kelimeler kullanılarak, “Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi” veri tabanında yıl sınırlaması olmaksızın hemşirelik alanında yapılan 58 kayıtlı tez oluşturmuştur. Yapılan tarama sonucunda, bu tezlerden araştırma kriterlerini karşılayan 22 yüksek lisans ve 5 doktora tezi çalışma kapsamına alınmıştır.

Bulgular ve Sonuç: El hijyenine yönelik 22 (%81,5) yüksek lisans, 5 (%18,5) doktora düzeyinde hemşirelik tezi bulunmuştur. İncelenen tezlerin 10’u (%37) tanımlayıcı, 7’si (%25,9) yarı deneysel ve 5’i (%18,5) randomize kontrollü deneysel tasarım kullanılarak yapılmıştır. Tezlerin 9’u (%33) Hemşirelik Anabilim Dalına bağlı olarak yürütülmüştür. Tezlerin örneklemine bakıldığında ise, çoğunluğunun hemşire (%29,6) ve sağlık çalışanları (%29,6) üzerinde yürütüldüğü görülmektedir. Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2019 (%14,8)- 2020 (%18,5) yıllarında diğer yıllara göre sayısında artış olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarımız el hijyeni araştırmalarının öncelikleri konusunda açık bir rehberlik sağlamaktadır. Örneklem verilerine göre çalışma kapsamına alınan tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi ve tanımlayıcı tipte olduğu sonucuna varılmıştır. El hijyenine ilişkin deneysel çalışmalarda henüz istenilen düzeye ulaşamadığı görülmektedir. Çalışmamız sağlık bakım ortamlarında el hijyenine uyumu artırmada ve hastane kaynaklı enfeksiyonları azaltmada çok yönlü el hijyeni müdahalelerinin önemini altını çizmektedir. Yapılan tezlerde eğitimin el hijyeni ile ilgili bilgi düzeyi ve uyumu arttırdığı sonucuna varılmıştır. Geri bildirim mekanizmaları ve teknolojik yeniliklerle birleşen eğitim programları en etkili stratejiler olarak kullanılması önerilebilir. Bu müdahalelerin sağlık hizmeti ortamlarının özel bağlamına göre uyarlanması, el hijyeni uygulamalarını önemli ölçüde iyileştirebilir, böylece daha iyi hasta sonuçları ve güvenliğine katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: el hijyeni, el yıkama, tezler, hemşirelik

YÜZ NAKLİ OPERASYONUNDA HEMŞİRELİK VE GÖRÜNÜRLÜK

Emine Kol¹
¹Akdeniz Üniversitesi

Giriş: Yüz nakli konvansiyonel rekonstrüksiyon ile başarımın sınırlı olduğu durumlarda tek bir majör operasyon ile yüzün estetik ve işlevsel olarak alıcıya kazandırılmasını sağlayan bir kompozit doku naklidir. Kompleks, uzun süreli ve yoğun dikkat gerektiren bir operasyon olması nedeni ile ameliyathane hemşireliğinde oldukça yeni ve özel bir alandır.

Amaç: Bu derlemenin amacı hemşirelikte bakımın görünürlüğüne katkı sunan ve hemşireliğin uzmanlığının bir göstergesi olan yeni bir alanın hemşirelik disiplini kapsamında incelenmesidir.

Yöntem: Literatürde yüz nakli hemşireliği ile ilgili çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu nedenle bu derlemede Uluslararası ve ulusal düzeyde bir merkez olan Akdeniz Üniversitesi Hastanesinde yüz nakli operasyonu sürecindeki hemşirelik bakımı sunulmuştur.

Bulgular ve Sonuç: Literatürde yüz nakli hemşireliği ile ilgili çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu nedenle bu derlemede Uluslararası ve ulusal düzeyde bir merkez olan Akdeniz Üniversitesi Hastanesinde yüz nakli operasyonu sürecindeki hemşirelik bakımı sunulmuştur. Yüz nakli operasyonu sürecinde hemşirelik hizmetleri açısından ameliyat masası ve perfüzyon masasının hazırlığı ile yüzün transfer aşamaları kritik süreçlerdir. Organın soğuk ıslak komprese kıvrımlar oluşmadan düz şekilde yerleştirilmesi ve şeklinin bozulmaması hayati önem taşır. Perfüzyon için kullanılacak olan solusyonun (University Wisconsin) ve organın soğuk zincirinin korunması doğrudan hemşirenin sorumluluğundadır. Ayrıca donörden alınan yüzün perfüzyon masasına alınmasında da hemşirenin rolü büyüktür. Yüzün transfer aşaması oldukça özelliğlidir ve ameliyat ekibi için görsel olarak travmatik bir durumdur. Bu işlemler, ancak alanında tecrübeli, donanım sahibi ve nitelikli bir hemşire ekibi tarafından gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahide görev alan hemşirelik ekibi yüz nakli operasyonlarında önemli bir meslek grubudur ve bu yönüyle hemşirelik mesleğinin görünürlüğünde önemli rolleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yüz nakli, hemşirelik bakımı, doku nakli hemşireliği

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİ DÜZEYLERİNİN BAKIM DAVRANIŞI ALGILARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ezgi Kınıcı Dirik¹, Berna Aksoy Kahraman¹, Eylem Paslı Gürdoğan¹, Burcu Uslu¹
¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Profesyonel hemşirelik bakımının sağlanabilmesi, hastaların ihtiyaç ve endişelerini onların bakış açısından doğru bir şekilde algılanmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda empati, hemşirelik bakımının en temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bakım sürecinde hemşirenin hastası ile empati kurduğunun en önemli göstergelerinden biri ise, sergilemiş olduğu olumlu bakım davranışlarıdır.

Amaç: Yapılan bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerinin bakım davranışı algıları üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel yapıda olan bu çalışma, klinik uygulamalara katılan 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür (n=311). Veriler; Öğrenci Bilgi Formu, "Temel Empati Ölçeği (TEÖ)" ve "Bakım Değerlendirme Anketi (BDÖ)" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Kategorik verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (sayı, yüzdelik, ortalama, standart sapma, ortanca) yanı sıra bağımsız gruplarda Bağımsız Örneklem t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Daha sonra Bakım Değerlendirme Anketi'ndeki tanımlayıcı değişkenleri tanımlamak için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel karşılaştırma testlerinin anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Öğrencilerin Temel Empati Ölçeği toplam puan ortalaması 76,82±9,24 ve Bakım Değerlendirme Anketi toplam puan ortalaması 5,40±0,7'dir. Çoklu doğrusal regresyonda, 5 değişkenin (Temel Empati Ölçeği toplam puanı, hemşireliği kendileri için uygun bir meslek olarak görmeleri nedeniyle seçme durumları, kendilerini çoğu zaman hastaların yerine koymaları, klinikte verilen bakımın iyi düzeyde olduğunu düşünmeleri ve kardeş sayısı) Bakım Değerlendirme Anketi toplam puanına katkıda bulunduğu görülmüştür (p<0,05). Sonuç: Öğrencilerin bilişsel, duygusal ve genel empati düzeylerinin orta düzeyde yüksek olduğu ve bakım davranışı puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Empati düzeyi yüksek olan, hemşireliği kendisi için uygun bir meslek olarak gördüğü için tercih eden, çoğu zaman kendini hasta yerine koyan, klinikte iyi düzeyde bakım verdiğini düşünen ve kardeş sayısı az olan öğrencilerin bakım davranışları puanı daha yüksek olarak saptanmıştır. Lisans eğitim müfredatına öğrencilerin bakım davranışlarını ve empati becerilerini geliştirebilecek derslerin eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Empati, Bakım Davranışları, Hemşirelik Öğrencisi

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKİ DEĞERLER VE MERHAMET

Eylem Paslı Gürdoğan¹, Şebnem Bilgiç¹, Burcu Uslu¹

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Giriş: Hemşirelikte mesleki değerler, çatışmaları çözümlenmesi, öncelikli eylemlerin belirlenmesi, mesleki davranışların geliştirilmesi, güvenli, kaliteli ve etik bir hemşirelik bakımının sürdürülmesini sağlamaktadır. Sağlık bakımının temel bir değeri olan merhamet ise başkasının acısını giderme isteğini, acının kaynağını anlamaya ilgili bilişsel süreci ve merhametli eylemlerde bulunmakla ilgili davranışsal süreci içerisinde barındırmaktadır. Bu nedenle hemşirelik bakımının etik çerçevede yürütülmesinde mesleki değerlerin ve merhametin vazgeçilmez bir yeri vardır.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinde mesleki değerler ile merhamet düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu araştırma bir devlet üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileri ile Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmaya gönüllü olan 463 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için etik kurul izni alındı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, “Revize Edilen Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği (HMDÖ-R) ve Merhamet Ölçeği kullanıldı. Veriler tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 21.01±2.63 yıl ve %79.7’si kadın idi. Revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği puan ortalaması 102.88±19.86, merhamet ölçeği puan ortalaması 72.47±10.25’tir. Mesleki Değerler Ölçeği toplam puanı öğrencilerin cinsiyeti, mesleği isteyerek tercih etme ve mesleği sevme durumuna göre(p<0,005), Merhamet ölçeği toplam puanı ise öğrencilerin cinsiyeti ve okudukları sınıfa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,005). Öğrencilerin revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği puan ortalaması ile merhamet ölçeği puan ortalaması arasında pozitif yönde düşük düzeyde (r:0.181, p:0.000) ilişki bulunmaktadır. Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlere uyumları güçlü, merhamet düzeyleri ise orta düzeydedir. Öğrencilerin mesleki değerlere uyumu arttıkça merhamet düzeyleri de artmaktadır. Kadınların, hemşirelik mesleğini isteyerek tercih eden ve mesleğini seven öğrencilerin mesleki değerlere uyumu daha güçlüdür. Erkek öğrencilerin merhamet düzeyleri kadınlardan, birinci ve ikinci sınıfların merhamet düzeyi, üçüncü ve dördüncü sınıflardan daha yüksektir. Sonuçlar doğrultusunda öğrencilerde mesleki değerler ve merhamet duygusuna ilişkin farkındalık kazandırılması, içselleştirilmesi ve geliştirilmesi için eğitimleri sırasında motivasyonel eğitimler ve programlar düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Mesleki Değerler, Merhamet

HEMŞİRELİKTE YAŞAM SONU BAKIM İLE İLGİLİ BAĞLANTILI TEZLER: SON 10 YILA BAKIŞ

Gülcan Baysal¹

¹Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi Hastanesi

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü yaşam sonu bakımı hastalık nedeniyle hasta ve yakınlarında ortaya çıkan sorunların tanımlanması, hasta ve yakınlarının bir bütün olarak ele alındığı ve yaşamın son döneminde yaşam kalitesinin artırılmasının amaçlandığı yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Yaşam sonu bakım hasta ve ailesinin yaşamın son dönemi ve yas sürecindeki gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanmasını kapsamaktadır. Bu süreçte hasta ve hasta yakınlarının psikolojik, sosyal, manevi ve fiziksel açıdan desteklenmesi önemlidir. Yaşam sonu bakımda amaç ağrı ve acının azaltılması ile iyi ölümün sağlanmasıdır. İyi bir ölüme sahip olmak, yaşam sonu bakımın hedefidir. Temel rolü bakım olan hemşireler yaşam sonu bakım sürecinde önemli bir yere sahiptir. Araştırma, Türkiye’de hemşirelikte yaşam sonu bakım ile ilgili bağlantılı lisansüstü tezlerin zaman içerisindeki değişim sürecini görmek ve gelecekte yapılması planlanan bilimsel çalışmalara yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır.

Amaç: Bu çalışma ile Türkiye’de hemşirelik ile ilgili yaşam sonu bakımla bağlantılı lisansüstü çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyerek son 10 yıla bakarak mevcut durum değerlendirmesi yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, 2014-2024 yılları arasında hemşirelikte yaşam sonu bakım ile ilgili bağlantılı lisansüstü tezlerin anahtar kelime, hemşirelik alanında olması ve son 10 yılı kapsamı dikkate alınarak Türkiye Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılarak taranmıştır. Hemşirelik alanında son 10 yılı kapsayan hemşirelikte yaşam sonu bakım ile ilgili bağlantılı tüm lisansüstü tezler, 05 – 23 Ağustos 2024 tarihleri arasında “yaşam sonu bakım veya palyatif bakım veya ölüm veya iyi ölüm veya onurlu ölüm” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmış ve 2315 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin 252’si hemşirelik alanında yapılmış olup; tarama sonunda yapılan filtreleme ile 89’u üzerinden analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Türkiye’de son 10 yılda hemşirelik alanında yaşam sonu bakım ile bağlantılı lisansüstü tez çalışmalarının yapıldığı, bu çalışmaların 2018 yılından itibaren arttığı; en fazla çalışmanın 2023 yılında yapıldığı saptanmıştır. Türkiye Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında tezlerin çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde ve tanımlayıcı-kesitsel tipte olduğu saptanmıştır. Yaşam sonu bakım hemşirelik alanında giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam sonu bakım, Palyatif bakım, Ölüm, İyi Ölüm, Onurlu Ölüm.

HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA ORTAMI İLE FİZİKSEL MUAYENE BECERİLERİ KULLANIMINDAKİ ENGELLER İLE İLİŞKİSİ

Gizem Sarıca¹, Serpil İnce²

¹Eskişehir Yunus Emre Devlet Hastanesi

²Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

Giriş: Sağlıklı ve olumlu bir çalışma ortamı, çalışan personelin daha etkili ve kaliteli bakım vermesini sağlar. Hastaya kaliteli bakım sunabilme ve bakımın sürekliliği için hemşirelerin fiziksel muayene bilgi ve becerilerini kullanmaları önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada; hemşirelerin çalışma ortamları ile fiziksel muayene yöntemlerini kullanmalarındaki engeller arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yürütülen çalışma, Eskişehir İlindeki bir kamu hastanesinde çalışan 279 hemşire ile Ocak 2021 – Mart 2022 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın verileri; hemşirelerin demografik özelliklerini içeren toplam 13 sorudan oluşan Hemşire Tanıtım Formu, Çalışma Ortamı Ölçeği ve Hemşirelerin Fiziksel Muayene Becerileri Kullanımındaki Engeller Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, geçerlilik ve güvenilirlik, sayı yüzdeleri hesaplamaları, t testi, tek yönlü varyans analizi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelerin çoğunluğu (%47.0) 20-30 yaş aralığında ve lisans mezunudur (%66,7). Hemşirelerin yaklaşık yarısı (%48,7) yoğun bakım ünitesinde çalışmakta olup, %51,6'sın 1-10 yıl arasında çalışma deneyimine sahiptir. Hemşirelerin % 68.5'i çalıştıkları kurumda fiziksel muayene yapabilecekleri uygun ortama sahip olduklarını belirtmiştir. Hemşirelerin %25,8'inin çok sık, %22,9'unun ise sıklıkla fiziksel muayene yaptıkları belirlenmiştir. Hemşirelerin yarısından fazlası (%53,4) olumlu bir çalışma ortamlarının olmadığını belirtmiştir. Çalışma ortamı ölçeği (r:0,337; p<0,01) ve ölçek alt boyutlarından zamanın kısıtlı olması ve bölünmelerin olması (r:0,260; p<0,01), kurum kültürü (r:0,124; p<0,05), güven eksikliği (r:0,148; p<0,05), uzmanlık (r:0,323; p<0,05) puanları ile fiziksel muayene yönelik engeller ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sonuç: Araştırma sonucunda, çalışma ortamının hemşirelerin fiziksel muayene becerilerini gerçekleştirebilmelerinde önemli bir faktör olduğu ortaya konmuştur. Hemşirelerin fiziksel muayene becerilerini kullanmadaki engellerin başında zaman kısıtlılığı ve bölünmelerin olması gelmektedir. Bu noktada hasta bakım uygulamalarında olası riskleri önlemek ve daha etkili bakım sunabilmek için fiziksel muayene becerilerini kullanabilecekleri çalışma ortamlarının sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: fiziksel muayene yöntemleri, çalışma ortamı, hemşirelik, engeller

HASTA GÜÇLENDİRİCİ HEMŞİRE DAVRANIŞLARINA YÖNELİK HASTA ALGILARI ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Sevgi Demir Ayşe Demiray¹
¹Düzce Üniversitesi

Giriş: Günümüzde, yaşlanan nüfus, kronik hastalıkların artışı, sınırlı finansal kaynaklar ve hasta güvenliği gibi zorluklar, sağlık hizmetlerinin sunumunu olumsuz etkilemekte ve ülkeler üzerinde önemli bir yük oluşturmaktadır. Hasta güçlendirme kavramı uzun yıllardır sağlık literatüründe yer almasına rağmen, hemşirelerin güçlendirici davranışlarını hastaların bakış açısından değerlendiren geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı eksikliği bulunmaktadır. Özellikle Türkiye gibi kültürel ve sosyal bağlamın hasta-hemşire etkileşimini önemli ölçüde etkileyebileceği toplumlarda, bu tür bir aracın geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin test edilmesinin büyük önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Jerofke, Weiss ve Yakusheva tarafından geliştirilen ve hemşirelerin güçlendirici davranışlarını hastaların bakış açısından değerlendiren "Hasta Güçlendirme Hemşire Davranışları Ölçeği"nin (Patient Perceptions of Patient-Empowering Nurse Behaviours Scale - PPPNBS) Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem: Hasta Güçlendirici Hemşirelik Davranışlarına Yönelik Hasta Algıları Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla yapılan metodolojik bir çalışmadır.

Bulgular ve Sonuç: Ölçek maddelerinden alınan en düşük ve en yüksek puanlar ile maddelerin puan ortalamaları ve standart sapmalarına bakıldığında en düşük $2,61 \pm 3,41$ puan, en yüksek $4,70 \pm 1,17$ puan aldıkları görülmüştür. Madde toplam puan korelasyon değerlerinin 0,30 ve üzerinde olmadığı ve toplam puan korelasyon değerleri 0,30 altına kalan maddelerin analizden çıkarılması gerektiği tespit edilmiştir. Tüm maddelerin faktör yük değerlerinin 0,30 üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Doğrulayıcı Faktör analizine göre ölçeğin yapısal denklem model sonucu $p=0,000$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan 26 madde ve altı faktörlü ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Birinci düzey çok faktör analizi sonuçlarına göre ilgili ölçeğin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında; RMSEA 0,066 ile kabul edilebilir uyum; χ^2 (Cmin/df) 2,007 ile mükemmel uyum gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi de hedflemiş olup ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış, alt %27 ve üst %27'de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız grup t-testi kullanılarak karşılaştırma yapılmıştır. Ölçek geneline ilişkin alfa değeri 0,902 olarak hesaplanırken faktörlere ilişkin alfa değeri 0,592-0,892 arasında hesaplanmıştır. Sonuçlara göre iki yarı arasındaki korelasyon katsayısı ölçüm aracı için 0,70 üzerinde hesaplanmıştır. Çalışmada test sonucunda, ölçeğin maddeleri cevaplandırılırken bireylerin kendi fikirlerine göre maddeleri yanıtladıkları belirlenmiştir ve ölçeklerde tepki yanlılığı olmadığı tespit edilmiştir ($p = 0,000$). Sonuç olarak Hasta Güçlendirici Hemşirelik Davranışlarına Yönelik Hasta Algıları Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: bakım, hasta güçlendirme, ölçek geçerlik, hemşire-hasta etkileşimi, hasta algıları

HEMŞİRELERİN BAŞKALARININ YAŞAMINA MERHAMET DÜZEYLERİ İLE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Tuğba Konukoğlu Yavuz¹, Ebru Karaaslan Karaca¹, Meryem Kılıç², Nimet Ovayolu¹

¹SANKO Üniversitesi

²Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Giriş: Merhamet hemşirelik bakımının özünde yer alan bir kavramdır. Hemşirelerin, insan yaşamına ne derece merhamet duyduğu ve bunu bakıma ne kadar yansıttığı oldukça önemlidir. Merhametin bakıma yansması ile zorlu olan hastalık süreci birçok noktada kolaylaşır. Merhamet ile sunulan bakım; bakım kalitesini, hasta memnuniyetini artırabilir, hastalar üzerinde psikolojik ve fizyolojik iyileşmeyi hızlandırabilir.

Amaç: Bu çalışmada hemşirelerin başkalarının yaşamına merhamet gösterme durumları ve bunun bakım davranışları ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel türde, 18.Mart 2022- 10.Ocak 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmaya Gaziantep’te sağlık kuruluşlarında çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 108 hemşire dahil edilmiştir. Veriler çevirim içi anket yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasında “Soru Formu”, “Başkalarının Yaşamına Merhamet Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ile birlikte, pearson korelasyonu ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Hemşirelerin yaş ortalaması 34,48 (SS=7,64), %78,7’sinin kadın ve %74,1’inin lisans mezunu, %30,6’sının dahili klinikte, %30,6’sının yoğun bakımda ve %45,4’ünün meslekte 10 yıl ve üzeri çalıştığı, % 62’sinin mesleğini sevdiği belirlendi. Başkalarının Yaşamına Merhamet Ölçeği toplam puan ortalaması 5,91 (SS=0,68) ve Bakım Davranışları Ölçeği toplam puan ortalaması 5,47 (SS=0,46) olarak belirlenmiştir. Hemşirelerin bakım davranışları ile başkalarının yaşamına merhamet gösterme düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p<0,001$). Regresyon analizi sonucuna göre; hemşirelerin başkalarının yaşamına merhamet gösterme düzeyinin bakım davranışlarını etkilediği ($p<0,001$), merhamet gösterme düzeyinin toplam varyansın %24,9’unu açıkladığı belirlendi. Çalışma sonucuna göre; merhametin hemşirelik bakım davranışlarını etkilediği ve merhametin hemşirelik bakımının bir parçası olduğu söylenebilir. Hemşirelik sürecinde merhamet ile sunulan bakım, hastaya bütüncül yaklaşımı sağlayarak, hasta üzerinde olumlu fizyolojik etki oluşturabilir, iyileşmeyi hızlandırabilir ve tedavi sürecine uyumunu artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, Hemşire, Bakım davranışı

FİZİKSEL TESPİT UYGULANAN YAŞLILARDA HEMŞİRELERİN YAŞADIĞI ETİK İKİLEMLER ÖLÇEĞİ' NİN TÜRKÇE GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Dilek Özden², Abdülmenev Adanır¹, Büşra Ertuğrul³

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

³University College Dublin, Nursing Midwifery and Health Systems

Giriş: Hemşirelerin yaşlı bakımında fiziksel tespit kararı sürecinde hastanın ihtiyaçlarına, isteklerine, değerlerine ve karar verme süreçlerine saygı, adaletli davranma, hastaların iyiliğini artırma ve zararı önleme konularında etik ikilem yaşamaktadır. Etik ikilemin belirlenmesi, yaşlı bakımında, bireyselleştirilmiş iyi bakımı gerçekleştirmek için gereklidir. Bu anlamda ülkemizde hemşirelerin yaşlı bireylerde fiziksel tespit uygulamasına ilişkin etik ikilemlerin değerlendirilmesine ve geçerli ve güvenilir araçlara gereksinim vardır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Fiziksel Tespit Uygulanan Yaşlı Hastalarda Hemşirelerin Yaşadığı Etik İkilemler Ölçeği' ni Türkçe' ye uyarlamak ve geçerlik-güvenirliliğini analiz etmektir.

Yöntem: Bu çalışma, metodolojik-tanımlayıcı-ilişkisel bir çalışmadır. 167 hemşire ile yapılan çalışmanın verileri, tanıttıcı özellikler formu ve Fiziksel Tespit Uygulanan Yaşlı Hastalarda Hemşirelerin Yaşadığı Etik İkilemler Ölçeği kullanılarak toplandı. Veriler, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach's alpha, madde-toplam puan korelasyonu ve test-tekrar test analizi kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular ve Sonuç: Fiziksel Tespit Uygulanan Yaşlı Hastalarda Hemşirelerin Yaşadığı Etik İkilemler Ölçeği'nin dört bileşenli 17 maddelik Türkçe versiyonu, ölçeğin orijinali kadar geçerli ve güvenilirdir. Faktör analizi ile doğrulanan ölçeğin açıklanan varyans oranı %65.09 olup tüm faktör yükleri 0.30'un üzerindeydi. RMSA değeri 0.05'in altındaydı. Cronbach Alpha değeri tüm ölçek için 0.75 olup, alt boyutlar için 0.83, 0.81, 0.84 ve 0.93'tü. Fiziksel Tespit Uygulanan Yaşlılarda Hemşirelerin Yaşadığı Etik İkilemler Ölçeği'nin Türkçe versiyonu geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır. Ölçeğin, yaşlı bakımında fiziksel tespit yönetiminde karşılaşılan etik sorunların belirlenmesine fırsat sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel tespit, Yaşlılar, Hemşire, Türkçe, Etik ikilemler ölçeği

ONKOLOJİ HASTALARINDA MANEVİ İYİ OLUŞ VE UMUT

Şebnem Bilgiç¹, Eylem Paslı Gürdoğan¹, Burcu Uslu¹

¹Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları ABD

Giriş: Kanser, bireylerde fiziksel sorunlarla birlikte kaygı, depresyon ve umutsuzluk gibi psikososyal sorunlara da neden olmaktadır. Manevi iyilik, çok boyutlu bir kavram olup inanç, yaşamda anlam ve amaç arayışı ile iç huzuru içermektedir. Onkoloji hastalarında manevi iyi oluşun yüksek olması psikolojik iyilik düzeyini, umudu, yaşam kalitesini arttırmakla birlikte stresi, kaygı, depresyonu ve intihar düşüncelerini azaltmaktadır. Umut ise kişinin istenen hedeflere ulaşma konusunda algılanan yeteneği ve motivasyonu olup kanserin neden olduğu krizin aşılmasında önemli bir başa çıkma mekanizmasıdır. Manevi iyi oluş ve umut onkoloji hastalarında tedavi ve iyileşme için oldukça önemlidir.

Amaç: Bu çalışma onkoloji hastalarının manevi iyi oluş ve umut düzeylerini incelenmek amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Araştırma, bir üniversite hastanesinin ayaktan kemoterapi ünitesinde tedavi gören onkoloji hastaları ile Şubat-Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmaya gönüllü 152 onkoloji hastası oluşturdu. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için etik kurul izni alındı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Manevi İyi Oluş Ölçeği ve Sürekli Umut Ölçeği kullanıldı. Veriler tanımlayıcı ve karşılaştırmalı istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirildi. Önemlilik düzeyi $p<0.05$ kabul edildi.

Bulgular ve Sonuç: Bireylerin yaş ortalaması 58.72 ± 12.09 yıl ve %56.6'sı kadın idi. Manevi iyi oluş ölçeği puan ortalaması 30.72 ± 6.28 , sürekli umut ölçeği puan ortalaması 46.15 ± 11.27 idi. Manevi iyi oluş ölçeği ile sürekli umut ölçeğinin puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r:0,625$, $p:0,000$) ilişki belirlendi. Yapılan regresyon analizinde hastaların manevi iyi oluş düzeyini; lise ve altı düzeyinde mezuniyete sahip olma, psikolojik destek ihtiyacının olmaması, hastalık evresini bilme, kendini iyi hissetme ve umut düzeyinin yordadığı ($R^2=0.520$, $p<0.05$) bulundu. Hastaların sürekli umut düzeyini ise üniversiteden mezunu olma, tanı süresinin 25 aydan uzun olması, hastalık evresini bilmeme, çocuk sayısı ve manevi iyi oluş düzeyinin yordadığı ($R^2=0.508$, $p<0.05$) belirlendi. Çalışmanın sonucunda, onkoloji hastalarının manevi iyi oluş ve sürekli umut düzeyleri yüksek bulunmuştur. Umut düzeyinin artması manevi iyi oluşu arttırmaktadır. Lise ve altı düzeyinde mezuniyete sahip olan, psikolojik destek ihtiyacı hissetmeyen, hastalık evresini bilen, kendini iyi hisseden ve umut puanı yüksek olan hastaların manevi iyi oluş düzeyleri daha yüksektir. Üniversite mezunu olan, 25 aydan fazla süredir tanı alan, hastalık evresini bilmeyen, çocuk sayısı az ve manevi iyi oluş puanı yüksek olan hastaların umut düzeyleri daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Onkoloji hastaları, Manevi iyi oluş, Umut, Hemşirelik

www.thbk2024.com

3. ULUSLARARASI 7. ULUSAL

TEMEL HEMŞİRELİK BAKIMI

22-23-24-25 Ekim 2024

Dokuz Eylül Üniversitesi S¼rekli Eğitim Merkezi (DESEM)

is mis